

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

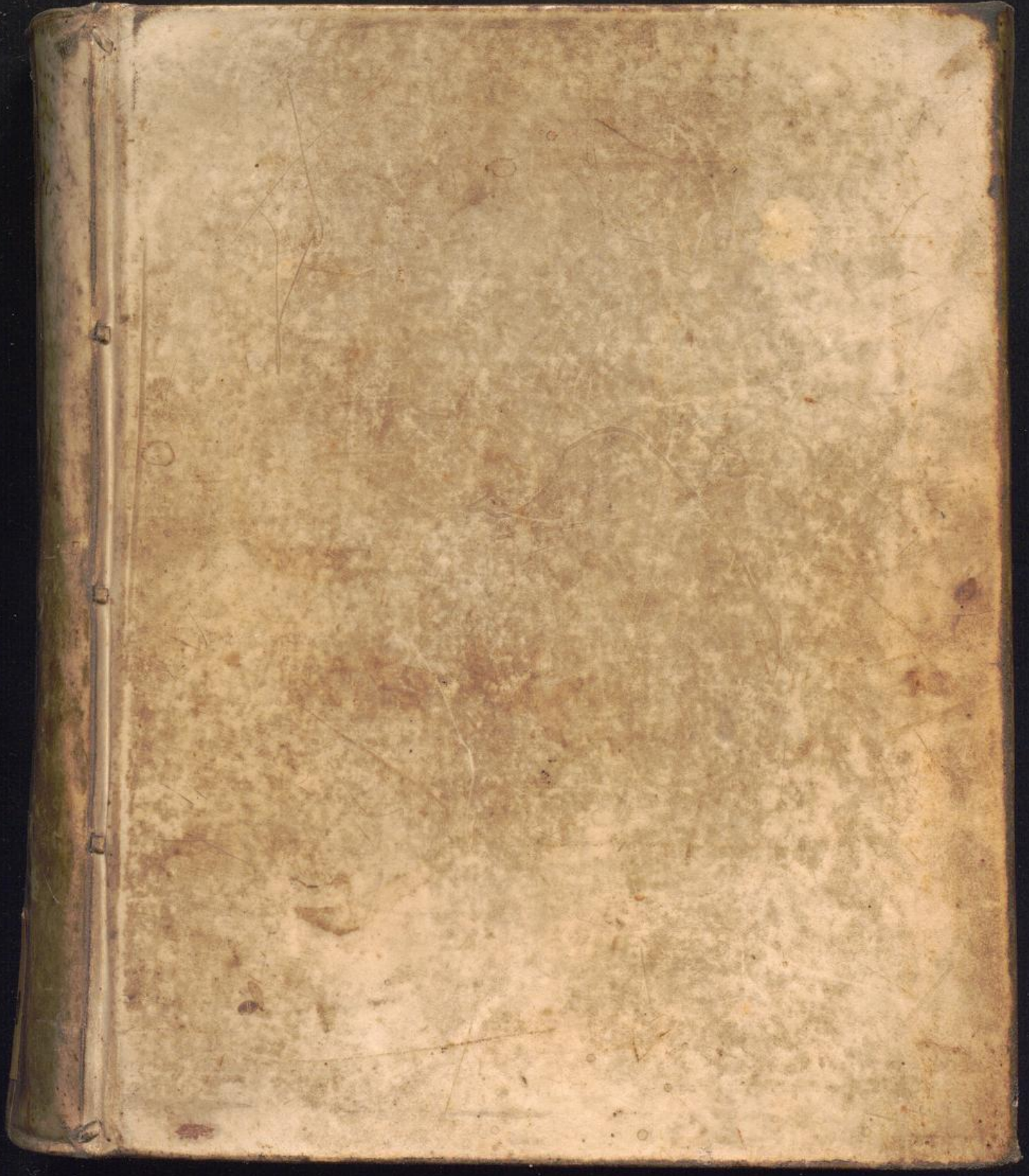
Quibus Totum Hominis Christiani Officium Explicatur; Quídkue is fugere,
quid agere debeat, quàm exactissimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindelicorum, Anno M.DCCXII.

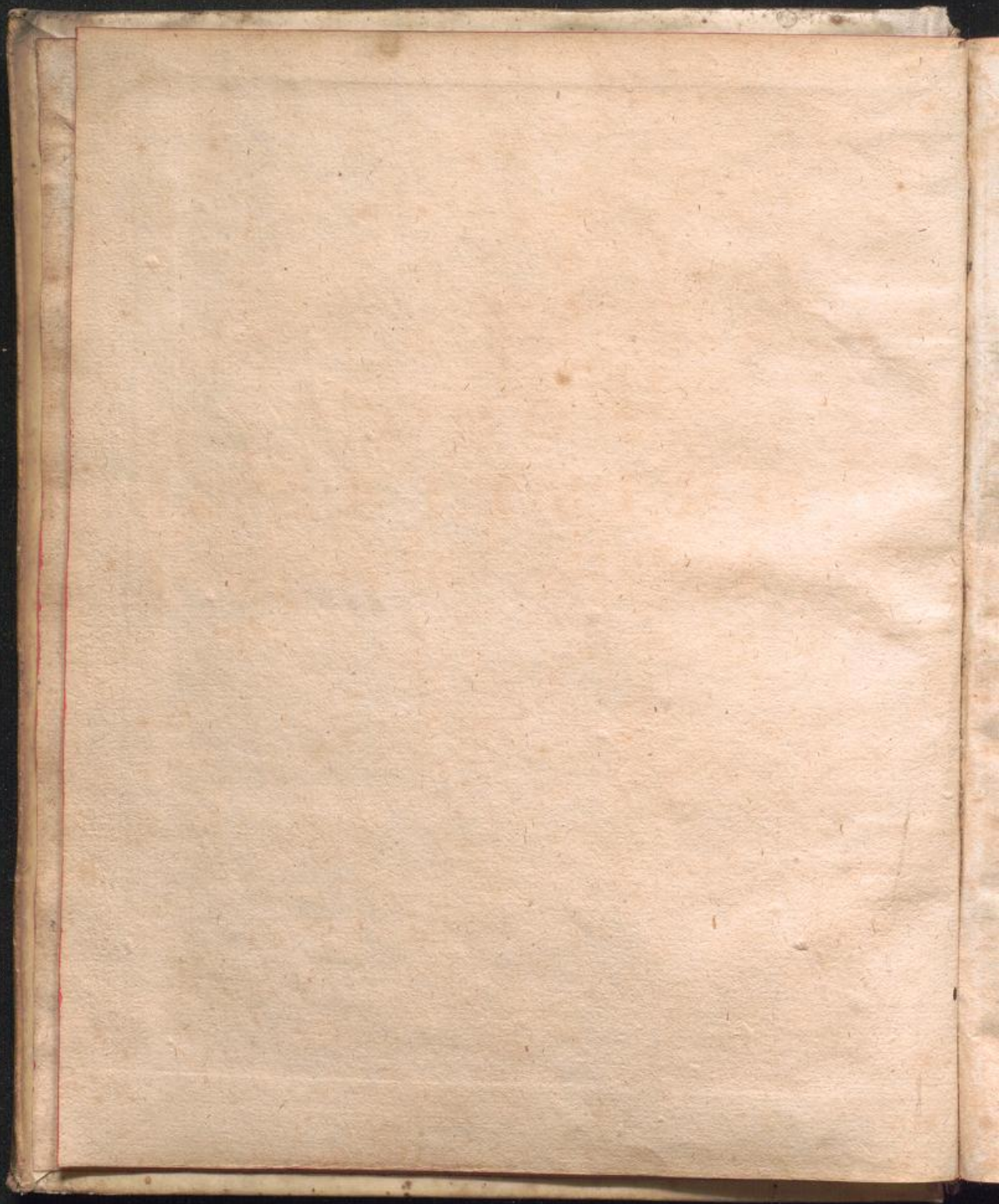
VD18 9063702X

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51653](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51653)

Th. 3010.

H O M O
CHRISTIANUS

IN SUA LEGE INSTITUTUS.

S I V E

DISCURSUS MORALES

QUIBUS

TOTUM HOMINIS CHRISTIANI OFFICIUM EXPLICATUR;

*Quidque is fugere, quid agere debeat,
quàm exactissimè traditur.*

AUTHORE

R. P. PAULO SEGNERI
SOCIETATIS JESU,

*Liber & Pastoribus Animarum summè utilis, & privatae
Cujuslibet lectioni apprime deserviens.*

Editio tertia Latina, priore multò emendatior,
& exactior.

Addita, prater Indicem Rerum, Tabula,

*Quae docent, quis quolibet Dominico, aut Festo per annum die
Discursus ad dicendum pro Concione serviat.*

PARS SECUNDA.

Cum Gratia & Privilegio Sac. Cas. Majest. & facultate Superiorum.

✠

AUGUSTÆ Vindelicorum, & DILINGÆ,

Sumptibus JOANNIS CASPARI BENCARD, Bibliopolæ.

ANNO M. DCCXII.

H O M O
CHRISTIANUS

IN SUA LEGE INSTITUTUS
DISCURSUS MORALES

TOTUM HOMINIS CHRISTIANI DIGNITATEM EXPLICANS
AUCTOR

R. P. PALLIO SEGNIERI

PROFESSORIS
IN

ARTIUM
IN

UNIVERSITATE
PADOVA

MDCCCLXXXV
VIZIO M. P. P.

Do
U
mi
ess
rui
jur
fi:
nul
du
ab
Ex
fr
re
no
bi
on
D
tit
T
j
in
e

I N D E X

Discursuum Partis secundæ.

DISCURSUS I.

De injuria, quæ Deo per Peccatum mortale inferitur.

U T accurata intemorum etiam vitæ peccati mortalis anatomia fiat, ostenditur imprimis illud verè esse injuriam Dei per se, & non tantum comparatione facta: est autem injuria semper facta in oculis ipsius offensis; injuria facta ob bonum momenti nullius: Hæc autem est qualitas, modus, ac finis, quibus Monstrum tam abominandum constituitur.

DISCURSUS II.

Ex summa divini in nos Dominij Excellentia inferitur, quam grave sit Peccatum lethale.

Cum perfectissimum sit Dei in nostrum quemlibet Dominium, ut Creator, ut Redemptor, & ut DEUS est, non potest non esse malum inexplicabile illud Peccatum, quod actu unico omnes hos in eo titulos contemnit. Discursus tamen iste ultra duos primos titulos non progreditur.

DISCURSUS III.

Tertius Dominij divini titulus jam indicatus explicatur, qui fundatur in excellentia divinæ Naturæ; & ex eo Peccati lethalis enormitas colligitur.

Cum nos in Terris divinæ Naturæ excellentiam aliunde, quam ex magnis

ejus effectis cognoscere non possimus, potestatem ejus ac vim miratur Orator, primò considerando opera, quæ produxit, deinde illa, quæ producere potuisset: ut inde deducat; quam Immanis sit audacia, rebellem esse adversus Omnipotentem.

DISCURSUS IV.

Demonstratur singularis injuria, quam Peccatum infert Mysteriorum Sanctissimæ Trinitatis.

Cum hoc arcanissimum Mysterium consistat in Unitate Essentiæ, & Trinitate Personarum, ostenditur, quâ ratione peccatum superbè lædat hanc Unitatem, dum vult tollere Deo, ne sit Unicus: Trinitatem verò, dum omne Peccatum ostendit Patris Potentiam, Filij Sapienciam, Spiritûs S. Bonitatem, quæ SS. his Personis attribuantur.

DISCURSUS V.

De injuria, quam Peccatum infert beneficio Incarnationis.

Et si DEI Filius, dum humanam naturam induit, id præcipuè spectarit, ut nobis fieret Via Exemplò, Veritas doctrinæ, Vita Redemprione à culpa; homo tamen, qui peccat, nihil minus cavet, quam ne omnibus his tribus Incarnationis finibus se opponat.

I N D E X.

DISCURSUS VI.

De Odio, quo DEUS in Peccatum fertur.

Ut sciamus, quo odio omnes nos in Peccatum ferri debeamus, pro norma proponitur Odium DEI, quo hic illud prosequitur, eamque in rem penduntur tam singulae Odij hujus qualitates, quam motiva, quibus nititur.

DISCURSUS VII.

Ira Dei, & Dei Misericordia simul manifestant, quam magnum malum sit Peccatum.

Cum & Ira & Misericordia DEI consentiant, ut nobis manifestent, quanto per ille Peccatum abominetur, inde colligitur, quale Monstrum sit, contra quod pugnant Opera DEI tam diversa, quam sunt Poenae & Beneficia.

DISCURSUS VIII.

Quam grande malum sit Peccatum ex eo, quod nos priver Gratiâ DEI.

Transeundo à malis, quae ipsum peccatum in se continet, ad mala, quae nobis infert, ostenditur primò, quam magnum thesaurus sit, quo nos spoliat, dum spoliat divinâ Gratiâ: cujus pretium intrinsecum perinde, ac extrinsecum hac occasione ignorantibus declaratur.

DISCURSUS IX.

Peccatum excecatur mentem Peccatoris.

Ostenditur, caecitatem mentis in Peccatore & culpae & poenae rationem habere. Culpae quidem, quia ipse

suâ voluntate illam efficit considerationis defectu, & Passionis impetu: Poenae, quia Deus non justo modo, quam severo valdè judicio illi subtrahit cognitiones & lumen, quibus illum experitur rebellem, sicque eundem sua in nocte destruit.

DISCURSUS X.

De Duritia, quâ Peccatum cor indurat.

Tenebras intellectus consequitur necessario nexu frigus, quod indurat voluntatem. Ideò ut nemo non timeat, valdè accuratè & minutim examinatur initia, progressus, & finis hujus duritiae, & illa opportunè suggeruntur remedia, quibus hæc evitatur.

DISCURSUS XI.

Peccatum occidit Animam.

Cum Impij nullam Mortem minùs metuant, quam illam, quae est omnium maxima, ostenditur Mortem, quam Culpae dicimus, multò atrociorē esse utraq̃ue Morte Poenae: non, inquam, solâ morte brevī hujus vitae, sed etiam aeternâ alterius; si hæc sine morte Culpae alicui obvenire possit.

DISCURSUS XII.

Peccatum hominem etiam temporanea infelicitate miserum facit.

Ad comprobandum, quod Peccatum homini accersat etiam miseriam temporaneam demonstratur Peccatum illum esse furem, qui nos saepe etiam bonis externis spoliat: & refellitur falsa eorum opinio, qui putant, ad hoc ut quis sit Felix, conducere, ut sit Impius.

DI.

I N D E X.

DISCURSUS XIII.

Jactura omnium bonorum Operum demonstrat, quàm grave malum sit Peccatum.

Cùm peccatum duplici modo bonis operibus noceat, imprimis illis, quæ in Gratia exercita sunt ante admissum Peccatum; deinde ijs, quæ sunt in statu Peccati, proponuntur omnium oculis formidandæ istæ strages, ut nemo non persequatur Feram pessimam, quæ toto passim Mundo tales strages edit.

DISCURSUS XIV.

Peccatum facit, ut quæ Peccatoribus vel secunda, vel adversa accidunt, evadant materia damnationis.

Peccatum esse ordinis totius Universi perturbatorem; cùm enim bonus ordo in eo consistat, ut & prosperis, quæ DEUS mittit, & adversis rectè utamur, Peccatum adversa non minùs quàm prospera à suis finibus abducat.

DISCURSUS XV.

Pœna Angelorum Peccati lethalis gravitatem demonstrat.

Uc ex ruina innumerabilium Angelorum, Cælo ejectorum, tanto vehementiùs terre fiat homo vilis; primò tota illorum lapsus causa examinatur; afferuntur, quæ pro ipsis faciunt; & cùm nihil horum potuerit impetrare ne quidem mitiorem pœnam, tantum abest, ut veniam, deducitur, quid tandem mali debeat, esse Peccatum.

DISCURSUS XVI.

Adami pœna Peccati lethalis gravitatem manifestat.

Cùm nulla Justitia sit magis formidanda, quàm quæ nullo discrimine etiam potentissimum quémque ad pœnas vocat, ob oculos ponitur, qualisam illa fuerit, quâ DEUS ne tanto quidem Regi, quantum erat Adamus, pepercit; cujus dum primò Regnum, postea præcepti violatio, ac denique pœna perpenditur, inde infertur, qualis ergo Justitia, seu vindicta nostris respondeat peccatis, si talis respondit Peccato ipsius.

DISCURSUS XVII.

Judicium extremum & Universale gravitatem Peccati mortalis demonstrat.

Si omnis publica vindicta, quam de Peccatoribus DEUS sumpsit, est certum argumentum divini contra peccatum odij, negari non potest, quin tunc omnium maximam visurum simus, quando post prævias quasi velitationes tandem sequetur ultimum & decretorium prælium, cujus interim describitur primò quidem initium & aggressio, dum descendit ad Judicium Deus; dein pugna in discussione conscientiarum manifestarum; & tandem victoria ac clades in ipsa Judicis supremi sententiâ.

DISCURSUS XVIII.

Inferni supplicia Peccati lethalis gravitatem manifestant.

Quoniam omnes Inferorum pœnæ ad duas reducuntur, ad pœnam nimirum damni, & ad pœnam sensus, o-

I N D E X.

stenditur, ex quot capitibus utraque quasi contendant magis formidandam reddere illam Damnationis Abyssum. Nihilominus necessariò hinc conficitur magis timendum esse Peccatum, ad quod vindicandum utraque hæc pœna ordinatur.

DISCURSUS XIX.

Differitur de magnitudine Beatitudinis Cœlestis & inde Peccati gravitas colligitur.

Ad contemplandam velut à longinquo Beatitudinem triplici aspectu consideratur imprimis is, qui Beatos facit, dein Beati ipsi, ac tertio ipsa Beatitudo; & inde arguitur, quàm immane sit furtum Peccati, quod Animas Cœlo, & Cœlum Animabus furatur.

DISCURSUS XX.

Etiã Purgatorij Pœnæ offendunt, quantum malum sit Peccatum.

Pœnas Purgatorij fortassis magis manifestare malitiam Peccati, quàm illam manifestent ipsæ pœnæ Inferni: illarum autem atrocitas deducitur ex duplicis generis flammis, quæ Animas ibi ardentes purgant: ex flammis nimirum ignis, & ex flammis amoris ipsarum animarum.

DISCURSUS XXI.

Passio Christi manifestat gravitatem malitiæ Peccati.

Quia Passio Christi fuit quasi Diluvium pœnarum, quo Divina Justitia atrocius voluit punire Peccatum, quàm puniverit Diluvio illo Noëico aquarum, notatur proportio inter fontes utriusque Diluvij, ut inde colligatur, quantum malum sit illud Peccatum, quod utrumque aperuit, eoque donec primo Diluvio mergeretur totum genus humanum, altero verò ipse Deus.

DISCURSUS XXII.

Ex malitia Peccati venialis inferretur summa malitia Peccati mortalis.

Ut emendetur error, qui ex nominibus nascitur, demonstratur Peccatum veniale non esse veniale, parvum non esse parvum, & leve non esse leve eo in sensu, in quo id accipiunt ignorantes; nimirum in absoluto, sed tantum in comparativo, prout comparatur cum Peccato mortali, cujus tandem malitia quanta sit, deducitur, si vel venialis Peccati malitia tanta est, in se, in suis effectibus, & in suis pœnis.

* * *

DISCURSUS I.

*De Injuria, qua DEO per peccatum mortale
inferitur.*

Idem superat, quod
fasti Romani de
Nerone referunt,
quo nullum atro-
cius in terris mon-
strum sol unquam
aspexit; à quo cum propria occisa fuisset
mater, patria flammis devastata, totumq;
Imperium innocuo sanguine inundatum
nihilominus non defuit, qui mortuum
tandem tanquam Deum adoraret, et
que vota & victimas, velut bono &
benefico Principi offerret, cum tamen
Tyrannus fuerit perniciosissimus. Ve-
rum video quidpiam in mundo multo
magis stupendum; peccatum scilicet,
omnium monstrorum monstruosissimum,
quod postquam animam peremit, à qua
generatum est; postquam terram infecit,
in qua natum est; postquam omnes
humanas divinasque leges invertit, non
solum ab innumeris plus quam Deum
ipsum coli, sed quod amplius est, in
ejus cultum maximos impendit sumptus:
pro illo enim miseri non verentur æ-
ternis se ipsos inferorum supplicijs
sacrificare. Optarem itaque tantas mihi
esse vires, ut abominabile hoc idolum
ab aris deturbare possem; ita ut saltem
R. P. Segneri Christ. Inst. Tom. II.

nemo ex Auditoribus meis impossibilem
amplius ipsi genua curvaret. Multum
veritatis efficaciam, & virtuti confido;
sed non absque attentionis vestrae auxilio:
quare vos etiam atque etiam rogo, ut eam
magis, quam unquam, renovetis; nec solum
hodie, sed pro omnibus de hac materia
Discursibus à me habendis, Peccatum
secundum omnes suas partes expendemus.
Primo quale sit in seipso; deinde perniciosum
ejus effectus, ut ad vivum omnino
depingamus; quid sit, hoc est, omnium
possibilium malorum maximum. Hac
vice peccatum considerabimus tanquam
Dei Injuriam, tres hosce malitiam
gradus in illo examinaturi: talis
injuriam qualitatem; modum, quo
inferitur; fidem, quo homo ad illam
Deo inferendam inducitur.

II. In primis vero, ne errore aliquo
teneamini, necesse est à me differentiam
peccati mortalis ab alijs culpis edoceri,
quæ non inferunt mortem animæ. Peccatum
mortale igitur est illa offensus, quæ
Deus notabilis irreverentiâ & contemptu
afficitur, aut proximo, aut sibi ipsi
notabile damnum & præjudicium
inferitur. Quare illa peccata, quæ communiter
mor-

S. Thom.
1. 2. q. 84.
Art. 4.

mortalia vocantur, & quorum sunt septem, potius peccata capitalia appellari debent; non enim semper sunt peccata gravia, sed origines sunt, à quibus alia culpa innumerabiles scaturiunt.

III. Hoc posito, ut prudenter procedamus, necesse est, ut consilium Tobiae ab Angelo datum sequamur. Descenderat bonus Adolescens in fluvium Tigrim, ut suos lavaret pedes, cum ecce enormis magnitudinis piscis illum devoraturus profilit: sed ne timeas, inquit Angelus Dux itineris illius, ne timeas: macte animo, manus brachijs Injicito, & in terram protracto, palpitanti que viscera eximito; quae postea in varijs casibus velut praestantissima pharmaca erunt usui. *Tunc dixit ei Angelus: exentera hunc piscem, & cor ejus & fel, & secur repone tibi: sunt enim haec necessaria ad medicamenta utiliter.* Hic igitur piscis in aquis absconditus, qui se loturos devoraturus invadit, peccatum est, quod voluptatum in aquis delitescens devorat incautos illos, qui absque ulla consideratione ijs se immergunt; quare extrahamus illud ex his undis in planticiem, id est, ab omni delectatione separatum expendamus; viscera ejus eximamus; hoc est non à foris insipientium Instar aspiciamus oculis; sed internam & enormem ejus penetremus malitiam; videbimus, quantum utilitatis ab hoc tam bono consilio hausturi simus.

I.

IV. Quid rei est igitur peccatum? Est injuria, quae à creatura altissimae

DEI Majestati inferatur: idò, quae est omnium miseriarum maxima, est de fornicatis abyssus absque fundo, est pelagus iniquitatis absque litore; est enim malum, quod quodammodo Deum aggreditur, honorem ejus feriens. Non existimabo vos credere, hæc à me per auxilin dicta esse; cum sint ipsissima veritas; ideòque & auctoritate & rationibus expressissimè à me confirmabuntur. Primò Theologi affirmant, peccare nihil esse aliud, quam DEO terga vertere, fac èmque ad creaturam convertere; quod fieri non potest, quin maxima & manifestissima DEO inferatur injuria. Insuper Sacrae litterae communiter peccati gravitatem his contemptis terminis explicant, ita in Ezechiele cap. 5. legimus, ubi dicendum esset: Peccator infregit omnia mandata mea, dixisse DEUM: *Contempsit judicium meum.* In Ecclesiastico cap. 49. ubi dicendum esset, Peccatores omnem DEI timorem amiserunt, inquit: *Contempserunt timorem DEI.* Per Isaiam quoque 1. c. ubi dicendum esset, quod peccatores Patri suo caelesti non obediant, ait: *filios enutrivit & exaltavit, ipsi autem spreverunt me.* Ita quoque ore Sapientis lamentatur: *despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis.* Eodem modo ore Sancti Pauli queritur, divitias bonitatis suae contemni ab illis, qui post impetratam veniam de novo peccant: *divitias bonitatis ejus contemnant:* Imò his ipsis relapsibus Filium DEI tanquam rem totius Mundi abjectissimam non solum contemni, sed pedibus

Hob. 10

S. Thom.
1. 2. q. 87.
Art. 4.

Anton.
De in
dij. 50

Ezech. 5.
6.

Ezech. 49.
6.

Isa. 1. 1.

Prov. 1.
25.

Rom. 2.
23.

QUÆ DEO PER PECCATUM MORTALE INFERTUR. 3

bus conculcari. *Qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit.* In hunc modum pluribus in locis Sacra loquuntur Litteræ, quæ omnia nimis longum foret adducere.

V. Hæc ipsa veritas ratione declaratur. Fieri potest, ut aliquis legem humanam transgrediat, ut tamen Principem à quo lata est, nullâ afficiat injuria: forte enim Princeps eam condendo legem, magis Subditorum commodi, quàm dignitatis suæ rationem habuit, ac hic casus dari non potest in lege DEI, utpote quam transgredi non possumus, quin maxima Divino legislatori injuria inferatur, propter rationem oppositam; Deus etiam legem ferre non potest, cujus ipse non sit finis ultimus, & in quâ principaliter rationem dignitatis suæ divinæ personæ non habeat, quemadmodum clarissimè apparet in Levitico: Ubi qui condemnatur, quod injustè Proximo suum negat depositum, qui calumniatur; rapit, litigat, aliâque in akerius perniciem mala perpetrat, non quasi contemptor Proximi, sed velut Divinæ majestatis injurius condemnatur. *Anima que peccaverit, & contempto Domino negaverit proximo suo depositum, atque alia, quæ ad longum sequuntur, reddet omnia, &c.* Ita ut omnino impossibile sit peccare, nec illo ipso tempore Deum injuriâ non afficere. *Per Prævaricationem legis Deum inhonoras;* inquit Spiritus Sanctus. O peccatores! nolite putare, vos, dum Legem Divinam transgredimini, malum committere, comparandum joco;

tali actu Deum despicitis, à quo illa ipsa lex est lata: *Deum inhonoras.* Considerate ergo quàm venenata malitiæ viscera hoc malignum peccati monstrum in se contineat! Et tamen necdum ad intimam peccati malitiam penetravimus, Et ut ita dicam, nondum è pectore cor evulsimus. Non enim solum Deum peccator contemnit, dum peccat, sed tanquam bonum aliquod creatum illum despicit, id quod extremè illius auget malitiam.

VI. O si modò intelligeretis, quid faciatis, cum peccatum committitis, malletis potius non esse, quàm peccare! Propheta Oseas peccatorem, bilancem manu gerentem, nobis proponit. *In manu ejus statera dolosa;* quia cum peccatum admittitur, unâ lance Deus, alterâ creatura ponderatur, & qui peccat, practicè judicat, putridam creaturam majus esse bonum, quàm Deum ipsum. Potèstne in mundo bilanx infidelior, injustior, detestabiliorque inveniri? Quod si inveniri non poterit, quis ergo non videt, nulli majorem posse fieri injuriam, quàm eam, quæ quotidie à peccatoribus Deo infertur? Solus absolutus contemptus esset immensa Dei injuria; quid ergo erit, si alijs comparetur? Si populus aliquis contra legitimum Dominum suum exurgat, ut libertatem sibi asserat, aliquam excusationis umbram adducere potest; sed si jugum excutiat, non ut fruatur libertate, sed ut crudeli Tyranno se subjiciat, absque mensura crescit injuria, quâ tali perduellione prior Dominus afficitur. Vos ipsos etiam quoti-

quotidiana docet experientia, quantum affligamini, si plus quam alij minorum meritorum despiciamini. Fingite animo aliquem consanguineorum vestrorum mori, omnesque facultates suas Ecclesie ex testamento consignare; agrè fertis hoc vos emolumento privari; attamen æquo toleratis animo, quia testator facultates suas animæ suæ prodesse voluit. At si neque Ecclesie, neque vobis eas relinquat, sed extraneum hæredem instituat, imò etiam inimicum vestrum; id enim verò nullo modo ferendum putatis; sed minitamini hæredi, ac duplicatâ inimicitâ licem intenditis; nimis enim durum vobis videtur, comparari cum homine extraneo, inimico, indigno, immerente, imò malè merito, nec ullâ meritorum vestrorum ratione habitâ illi postponi. O igitur abyssum malitiæ Incredibilem, quæ sinu suo comprehendit quodcumque peccatum! non enim per illud contemnitur Deus, sed etiam rebus vilissimis, & bonis nihili comparatus posthabetur.

VII. *Obstupescite Cæli super hoc, & ortæ ejus desolamini vehementer*, inquit Dominus. Quasi diceret, obstupescite ô Cæli, omnesque Cælorum incolæ! recedite ab illis portis, quasi personæ lugentes & extremè desolatæ. Et quæ est hæc tam insolita cum Beatis loquendi forma, ita ut, cum non possit vera aliqua melancholia corda illorum penetrare, saltem apparentem admittant, pullis, ut ita dicam, induantur vestibus, ipsoque nuptiarum suarum tempore quantum

possibile est, se abscondant? desolamini vehementer (pergit Deus loqui) *Duo enim mala fecit populus meus*: primum est, quòd omnis boni fontem dereliquerit, *me dereliquerunt fontem aquæ vivæ*. Secundum est, quòd propter cisternas, in quibus nec aquæ gutta inventiri poterat, illum dereliquerit: *& foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas*. In hoc consistit Deum esse summum bonum, ut omnibus mereatur præferri bonis, quæ non sunt Deus. *Hic est Deus noster, & non estimabitur alius adversus eum*; Summa enim Dei perfectio in hoc fundatur; in tali scilicet præ eminentia & Divinæ essentiae plenitudine infinitâ, quâ omni bono creato, non solum actuali, sed etiam possibili anteferri meretur. *Non estimabitur alius adversus eum*. Et in hoc altissimum consistit obsequium, quod omnes Justi reddunt Deo. *Omnia ossa mea dicent*: *Domine, quis similis tibi?* Per ossa, inquit Sanctus Augustinus, intelliguntur Boni, qui firmiter de Creatore solo habent æstimationem, aded ut si millenos possent lucrari Mundos, ne minimum quidpiam ab eâ moverentur, tam bene nõrunt, quòd omnem superet comparationem. *Domine quis similis tibi?* Ad differentiam carnis, id est hominum carnalium, qui non solum ista non possent firmitate, sed ob quodvis leve motivum Inducuntur, pluri æstimare creaturam, quàm Deum. Quare satis explicari non potest injuriæ hujus enormitas, quâ peccator Divinam Majestatem

QUÆ DEO PER PECCATUM MORTALE INFERTUR. §

statem efficit. Sola Dei, qui est omnia, cum creaturâ comparatio, quæ nihil est, talis est injuria, ut Deus per Prophetam gravissimè de eâ queratur: *Cui assimilasti me & adequasti? dicit Sanctus.* Qui igitur erit, si non solùm Creatura Deo compareretur, sed etiam haud dissimulante præferatur? Hoc est, quantum est ex parte peccatoris, divinam suam Deo auferre naturam, quæ in hoc consistit, ut sit bonum incommutabile, idèoque dignum, ut infinities omnibus alijs bonis præferatur.

VIII. Quod si unquam stultè credidistis, hanc feminam, ob quam peccastis, majori dignam esse amore, quàm ipsummet Deum, an non vestra in mente Deum de throno suo deturbastis? quod ergo veritatem aliquam affirmando vel negando facit intellectus, idem voluntas volendo, & non volendo facit. Quare si voluntate Deo creaturam præferatis, ipsi auferatis hoc modo, quod auferri potest, hoc est, essentiam divinam. Ita ut jam videatis, quid in veritate sit peccare; peccare est cognoscere creaturam in essentia sua esse quid vilissimum, in duratione quid brevissimum, in voluptate quam præbet, quid turpissimum, & tamen dicere in corde suo: Nihil refert: parva illa, brevis & vilis hujus creaturæ voluptas, pluris æstimanda est quàm Deus, ipsiusque gratia. Quare potius paucis diebus hanc volo videre puellam, quàm Deum in æternum aspicere. Potius volo istius gaudere præsentia, etiam si infinito tormento mihi con-

stare debeat; quàm Divinâ frui possessione; etiam si non alio labore, quàm passionis meæ edomatione illam obtinere possem. Hoc est in veritate, quod sit; quotiescunque peccatum mortale committitur: Novus constituitur Deus contra rigorosam illam prohibitionem: *Non erit in te Deus recens*, præcipit atque, ut ita dicam, Deo e cordis arâ, in ejus locum vile ponitur Idololum, quale est, hæc fæmina, hoc argentum, ista nominis æstimatio, aliudque quodcunque simile bonum terrenum; quod à nobis plurius quàm divina voluntas æstimatur, & tanquam ultimus noster finis constituitur; in cujus gratiam & honorem non agnum aliquem, aut bovem, sed propriam animam sacrificamus, idèoque æternis ignibus cruciandam. *Unusquisque quod cupit & veneratur*, inquit Sanctus Hieronymus, *hoc illi Deus est.*

IX. Creditisne vos posse plene intelligere, quàm gravis sit talis injuria? Non est possibile, Charissimi mei, non est possibile, Deus solus hanc abyssum cognoscere potest. Adeoque justissimus titulus, qui peccato dari possit, est ille, quo à Propheta insignitum est, quando illud occultum vocavit, *Ab occultis meis munda me.* Hoc enim omni peccato essentialiter proprium est, non solùm esse incognitum, sed etiam à nullo alio intellectu esse cognoscibile, quàm ab intellectu divino. Deus solus quemadmodum supremæ suæ essentiz perfectionem comprehendit, ita perfectissimè intelligit, quantum sit malum,

6
 illi vilissimam aliquam præferre creaturam. Quare vos non tantum millesimam mali hujus, quod peccando committitis, partem non cognoscitis, sed neque omnes Cherubini & Seraphini simul illud capere poterunt. Imò quod amplius est, ne quidem Sanctissima DEI Mater, quæ tamen Divinam sapientiam tam plena est, ut quæ meruit illam totam sinu suo recipere, illud cognitione assequitur. Atque hoc est verissimum. Hæc cognitio soli reservatur DEO. Potest igitur aliquo modo dici, tam grande malum esse peccatum, quam grande bonum est Deus; quia sicut
 3. Th 3. p.
 9. 1. ar.
 2. ad 2.
 Deus est bonum infinitum, ineffabile, incomprehensibile, ita peccatum est malum incomprehensibile, ineffabile, suo modo infinitum. *Peccatum habet quandam infinitatem ex infinitate Divina Majestatis*; inquit S. Thomas.

II.

X. Verum quod adhuc pejus est, hæc injuria non tantum Deo inferitur, sed ante ipsiusmet oculos & in divino ejus conspectu committitur; ita ut non solum qualitas offensæ, sed etiam offendendi modus summopere altissima Majestatis despectum augeat. Quæ differentia est inter furem & latronem? Profecto maxima est; licet enim uterque iisdem rebus suis hominem spoliaret; nihilominus non eandem illi adfert injuriam. Fur clam domum intrat, atque adeo quendam respectum & timorem erga personam nostram ostendit. Sed latro in aperto campo, publicè, violenter & pleno die nos spoliat, rapinaque manifestam suam vio-

lentiã in notabiles conjicit angustias. Si ergo peccator, fur ille nocturnus, posset se coram oculis Dei abscondere; illique clam honorem suum furari, quem deprædatur, quis dubitat injuriam Deo hac iniquitate illatam multum diminui? Sed hoc sperari non potest. Oculi Dei plus vident ipsius Solis oculis, ut nuper vobis dixi, *Oculi Domini lucidiores sunt super solem*. Sed quare plus vident? quia licet Sol sit luminosus, non ideo aspectu suo corpora opaca, quemadmodum Deus, penetrare potest, & in sui opprobrium in unam Mundi parte noctem necesse est regnare permittat, dum ille in altera claro die dominatur. Et hoc ipsum est, de quo tantopere dolebat Rex David, considerans se non solum peccando, contempsisse Deum, *Tibi soli peccavi*, sed etiam illum in præsentiam tuam despectisse, & *malum coram te feci*; & hoc ipsum nihilominus tam parum iniquorum commover animos.

XI. Præterea animadvertendum est, Peccatores à Deo non solum ut reite, sed etiam velut à Judice observari. Licet etiam post peccatum Deus nos nollet punire, an non hoc solum timorem nobis incurere deberet, scire nos peccantes ab illo videri? Sanctus Gregorius Nazianzenus refert, propterquam quandam mulierem, cum domum aliquam ingressa esset, quantum corpore fictura, aspectum Polæmonis Pudici Philosophi effugie, quasi qui eam severo, & serio vultu intueretur, quam primum attonitam abivisse, nec scelus autam fuisse perpetrare. Quod
 in Car.
 min.
 fi

si igitur Deus aliud non faceret, quam nos intueri, annon incomprehensibilis Majestatis illius præsentia sufficiens esse deberet, ut nos à peccato deterret? Quantumcunque libido à tentatione jam accensa fuerit, non credo aliquem fore tam impudentem, ut in pleno populo, locoque publico eidem satisfacere audeat, quamvis ob id nulla subeunda foret pœna. Quomodo ergo in præsentia DEI audet suæ satisfacere libidini? an non plùs est, in DEI conspectu peccare, quam in totius mundi facie? necesse fore igitur, ut peccator, antequam horribile hoc monstrum in animâ conceptum in lucem edat, locum aliquem subterraneum & solitariam quærat, quem DEI oculus penetrare non valeat. Quanta animalis vestra erit confusio, comparere coram Deo, reprehendique, talia in oculis illius aulos esse facinora, quæ ob solum pudorem ante oculos meos nunquam commisissetis? *Tunc audeas illo præsentente, quod me præsentente non auderis?* Antigonus Rex audiens quosdam milites contra se murmurare, aperto non nihil tentorio, in quo erat, caput protulit, magnaque eam animi tranquillitate illis dixit: recedite parum, ne Rex vos audiat. Sic peccatores admonendi essent temeritatis suæ, qui blasphemant, cum Deus illos audit; qui turpissimas committunt abominaciones, dum à Deo videntur. Recedite parumper, respicite saltem Deum vestrum, locum quærite, in quo vos non conspiciat: quod si hoc fieri non possit; quomodo ergo peccare audebitis,

nec solum illi honorem auferre, quasi indormierit, velut fures, sed etiam apertè latronum instar? Totum hoc perpendendum esset, licet tantum pravitatis nostræ testis esset Deus. Quanta igitur major illius habenda esset ratio, cum insuper peccati condemnati Judex sit implacabilis, & à quo non datur appellatio?

XII. Novit Ars pingere militem, arcum adductum manu tenentem, talè habitu corporis, ut à quacunque parte illum aspiciatis, vos ferite videatur. Talis omninò est ille, quo in veritate peccatorum malitiam Deus intuetur; eodem semper ferite militantis habitu illam aspicit. Nihilominus Peccatores minùs timent Deum, quàm similem inanem picturam; hinc est quòd alacriter peccata committant, nec de commissis multùm angantur. Plures bestie ipsi in hoc multò sunt prudentiores. Leo timens Venatorum persecutionem, vestigia sua in arenâ relicta delect: Ursus specum suam retrogradis intrat unguibus, quasi egressus & non ingressus esset. Ipsi etiam lepores varijs nunc huc, nunc illuc libris saltibus insequentes se student deludere. Solus peccator omni bestia stolidior non solum vestigia pessima culpis suis impressa non destruit, ob timorem, ne illis à Deo deprehensis pœnæ subjiciatur; sed insuper superbè illa ostentat, deprædicat, jactat, de iisque intolerabili audaciâ gloria-tur. Quidam Gentiles, ut refert Sanctus Cyrillus, solem adorabant; quia nocte jam ingruente credebant se liberè peccare posse; cum à Deo suo nò vide-

Cyrril.
Hierof.
Catech.
4.

DISCURSUS PRIMUS, DE INJURIA.

viderentur. Alij solem quidem ponebant Deum, ut occidente sole noctis tempore sine Deo essent. Si Christiani similem adorarent Deum, causam caperem, ob quam intra noctis tenebras tam dissolutè viverent; sed quia Deum colunt, qui totus oculus est, coram quo ipsæ tenebræ lux sunt, causam temeritatis illorum non intelligo.

XIII. Et hoc optarem singulariter ab illis observari, qui ex verecundia nescio, an naturali dicam, aut diabolicâ, peccata graviora Confessario non audent manifestare. Timetisne, ne homo aliquis id de vobis cognoscat, quod jam novit ipse Deus? Cum peccatum vestrum jam Deo constet, quomodo illud absconditum putare potestis? Surius in vita Sanctæ Ludgardis recenset, Adolescentem quendam nescio quàm brutale in occulto commisisse peccatum, cujus eum tantopere puduit, ut confiteri ausus non fuerit. Quodam igitur die miser obvium habuit virum peregrinum, qui illius advertens tristitiam, substitit, et que dixit, ut ad obtinendam peccati veniam, quò potissimum affligeretur, ex charitate sibi caput lavaret; consentit Adolescens, insolito proisus opere suæ pretio. Cum enim ad hoc charitatis officium adimplendum accinctus staret, longiores peregrini elevans capillos lucidissimum in vertice oculum reperit, exclamâtque: O miraculum! quis unquam hominem vidit, in cujus capitis summitate fuerit inventus oculus? Ita est, respondit peregrinus: & hic oculus nunquam visus, est ille ipse, qui te pec-

cantem aspexit: quo dicto disparuit, suumque benefactorem totum compunctum, & ad crimen absconditum saluari Confessione expandum commotum reliquit.

XIV. Sed revertamur jam ad nos, Quis negare potest peccatoris temeritatem absque mensurâ crescere, qui non solum Deum injuriâ afficit, sed hoc audet in ipsius præsentia, qui se omnis iniquitatis & reus, & Judicem esse declarat: *Ego sum Index* ^{117m} ^{29. ja} *testis dicit Dominus.* Quis enim unquam legem in præsentia, auctoris ausus est infringere? Quis unquam in Monarchæ sui conspectu conjugationem ordiri attentavit: *Excusatione caret, qui facinus ipso iudice teste committit:* inquit Petrus Chrysologus. Profectò si divina Majestas se posset infinitarum suarum prærogativarum aliquâ privare, ausum quali dicere, illam se immensitate sua spoliaturam, ne tantis injurijs, quæ sibi à peccatoribus continuo ignorantur, præsens adesse cogeretur. Quare in pluribus Scripturæ locis, accerbè queritur de hac injuriæ gravitate, quam patitur ab ijs, quicunque in divino conspectu suo peccant; & de hac ipsâ circumstantiâ veri pœnitentes vehementer compunguntur; in quorum personâ, ut supra dixi, inconsolabiliter lamentabatur Propheta David, hancque Injuriam Deo illatam deplorabat, quando ingemuit: *Et maturo coram te feci.* Verùm ut paucis dicam, Peccatores nesciunt quid faciunt, Ideoque tanquam cæci lucem illam non aspiciunt, quæ cum immensa sit, in quovis loco illis præsens est.

III.

XV. Utinam saltem ob magnam aliquam utilitatem capiendam tantâ peccator Deum afficeret injuria, tam, in qualitate, quàm in modo; qualitate, Deum non tantùm absoluto, sed comparativo, ut vidimus, despectu contemnendo; & in modo, in præsentâ illius peccando. Sed hoc est, quod extremam peccati complet mahtiam, etiam ob finem & rem nauci illud committenti. Deus tanto honore dignus est, ut propter maximum, qualecunque illud sit, Mandi bonum à nobis viâpendi non debeat, ita ut si per impossibile levi peccato parem illi, quâ gaudet Deus, felicitatem assequi possetis, liberè illi renunciandum esset, ne tam magnum Dominum offenderetis: minima enim Creatoris gloria pluris æstimanda est, quàm immensa omnium creaturarum felicitas. Diabolus ore serpentis Adamo & Evæ; divinitatem promittit, si pomo prohibito vescerentur. *Et eritis sicut Dii scientes bonum & malum.* Sed fingite animo, Dæmonem verum ipsis promississe; Dico vobis, si non fuisset stulti, non debuisset consensum præbere, ut DEI mandatum transgredierentur, ob tam grande emolum entum, quo Deo similes fierent; hoc est, ut absque illo beati forent, sibi que ipsis in omnibus bonis sufficientes; minus enim Dei malû rectæ justitiæ lanci impostum, omnibus infinitis nostris bonis longè præponderat. Et jam quidem, videre, quomodo in simili casu Sanctissima Virgo processerit. Adest Archangelus Sanctus Gabriel felicissima illa ap-
R. P. Segneri Christ. Instr. Tom. II,

portans nova, eam à DEO in Matrem electam esse, & consequenter totius Mundi Imperatricem, omniumq; purarum creaturarum Principem. Dignitas Matris DEI inquit sanctus Thomas, est tam excelsa, ut Deus ipse majorem non possit condere dignitatem. Sicut enim nihil majus potest esse DEO, sic inter creaturas non potest esse major eminentia, quàm esse Matrem DEI, haberéque à se illum dependentem, qui à nullo alio dependet. Nihilominus quia magnus ille divinæ Maternitatis titulus sub terminis adumbrationis alicujus Sanctissimæ Virgini oblatu s fuit, ita ut ab Angelo Matrem dici, perpetuæ virginitati, quam Deo promiserat, præjudicare posset, lævis hæc suspicio, aut ut melius dicam, sola culpæ alicujus umbra tanto eam implevit horrore: *Turbata est in sermone ejus*, illique persuasit hunc divinæ Maternitatis titulum absque maturâ consultatione non acceptare. *Cogitabat qualis esset ista salutatio*, nec antequam plenam istius rei haberet informationem; quam hisce omnino clarissimis verbis petiit: *quomodo fiet istud?* O miserabilissimam ergo hominum cœcitatem! qui non horrent Deum ob rem nihili offendere, cum ne quidem propter thesaurum infinitum ejus gratia amittenda esset. Si Puellæ alicui dignitas Matris Dei offerretur tantùm ut imodesto cuidam aspectu consentiret, non deberet illam acceptare: sed ipsa meretricis acceptat infamiam, non imodesto alicui aspectui, sed cuivis impuræ turpitudini assensum præbendo! Si Adolescenti

B

offer-

offerretur, fore eum tam divitem, tam honoratum, tamque beatum, quantum est ipse Deus, si tantum verbo minus pudico delectaretur, optionem hanc renuere deberet; & tamen non renuit esse Diabolus, solum ut turpi suæ libidini satisfacere possit.

XVI. Quis ergo comprehendere potest, quousque peccatoris crescat injuria, siquidem Deum infinitâ dignum æstimatione, tam parvi facit? Si injuria est personæ dignæ indigna tractatio, quæ major illâ potest esse injuria, quæ irrogatur Deo Creatori nostro, cum immentæ ejus & incomprehensibilis Majestas tam indignis tractatur modis, quasi rotius Mundi res esset vilissima? Audite quomodo per Prophetam lamentetur. *Violabant me propter pugillum hordei & fragmen panis.* Propter unum hordei pugnum, propter frustum panis audent peccatores horribile committere Deicidium, quod peccando perpetrant, non est panis integer, sed frustum panis, hoc est; est bonum aliquod in essentia sua miserimum, & quoad durationem brevissimum, propter quod Deus offenditur: Non est modius frumenti; est tantum pugnus hordei, hoc est, est delectatio non tantum misera, & brevis, sed etiam bestialis, eodem modo, quo hordeum est propriè cibus pro bestiis destinatus, potius quam pro hominibus. Et nihilominus ob vilitatem adeo indignam Deus spernitur. Notate hoc verbum *Violabant*, quod multorum frequentatorum actuum continuationem significat, ad hanc etiam extremitatem deve-

niant homines, ut non semel aut iterum, vehementissimæ alicujus passionis assaultu, divina infringant mandata, sed usu jam assueti contemnant, atque ut ita dicam, peccando vivant. *Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt.* Jam Deum offendere tam est commune, quam est comedere & bibere. Imò in necessitatem degeneravit. Non amplius necesse est, ut ad illud inducendum, Dæmon nobis promittat, sicut Christo in deserto omnia Regna promisit, & gloriam eorum; satis est nobis, si ignominiosam aliquam proponat spartem. Non alios hujus rei requiro testes, quam vos ipsos. Si mulier aliqua sit malæ vitæ, vos publicè illam objuratis, ejusque impudentiâ commoti exclamatis, esse carnem morticinam, prostibulum, nulliusque valoris feminam: quando igitur cum illâ, aut aliâ illius farinae, Deum offenditis, Deum permutastis pro personâ nullius valoris, pro ignominioso scorto. Si homo unum tantum cognitionis haberet radium, quo vivaciter unam solam infinitarum perfectionum, quæ sunt in DEO, conciperet. quomodo quæso, postquam illum offendit, amplius posset vivere?

XVII. Beata Catharina Genuensis mirabiliter à Deo illustrata ad peccati horribilitatem cognoscendam, solebat dicere, si sibi permissum esset ea aliis monstrare, quæ sibi ostensa sunt, nullum se scire supplicium, quod non subire veller, ut ignorantibus Mundo significaret, quanta sit cujusvis peccati monstruositas propter oppositionem, quæ

Ezech.
13. 19.

1. 1. 1. 1.
48.

Mal. 7.
18.

17
 48
 17
 QUÆ DEO PER PECCATUM MORTALE INFERTUR: 17

quæ est illi cum divinis voluntate. Quare optimè infertur, vos Deum non cognoscere, dum peccatis. *Qui non diligit, non novit Deum*, inquit S. Joannes. Qui DEUM non æstimat pluris quàm omnia bona, qui illum, non dicam cuius exiguæ delectationi, sed omnibus possibilibus præfert bonis, qui propter quamcunq; magni momenti rem Deum non horret contemnere, illum non cognoscit. Astrologi optinantur, tunc monstrum concipi, quando generatio illius à nullo cælestium siderum aspicitur. Si qui ita sentiunt, forè hallucinantur, profectò non errat, qui affirmat, peccati monstrum cogitatione non concipi, nec opere in lucem produci, nisi absente omni veræ cognitionis lumine. Cæterùm ad clarum lumen quivis dicturus est, quod Josephus à Domina tentatus respondit: *quomodo possum hoc malum facere?* non tantùm non volo tentationi consentire, sed ne quidem possum: tam vivam habeo magni huius mali cognitionem, quòd committerem, si vellem. *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in DEUM meum?*

XVIII. Quare, Charissimi, altissimam hanc veritatem profundissimè cordibus vestris imprimite; quòd, quando Dei mandatum violatur, Deo infinito inferatur injuria, & quidem in divinæ præsentia illius oculis, atque ob rem tam vilem, quæ ne quidem coram illo nominari meretur. *Mal. 78. Memor esto huius, dicit Propheta, inimicus improperavit Domino. Tu qui tam liberè peccas, qui contra DEUM*

insurgis, attende & considera, quòd facinoribus tuis Altissimum invadas: *memor esto huius*. Et in veritate paucos est videre, qui talem in mente sua conservent memoriam. Imò qui abstinent à peccatis, communiter non abstinent ideo, ne offendant Deum, sed propter alia motiva, quæ in comparatione istius nullius sunt momenti. Non sumam vindictam, inquit ille, quia familiam meam ad incitas redigerem; non consentiam, dicit alia quædam, ne meo marito faciam injuriam; qui ira respondet, non quidem dicam, illum cæcum esse, dicam tamen, tam malè eum videre, ut inter granum arenæ & Mundum universum non distinguat: Justissimum est detrimentum familiæ considerare, quod ex homicidio emergeret; decet omnino honorem mariti præ oculis habere, qui adulterio contaminaretur: quis de hoc dubitat? sed hoc non est, quo Christianus quilibet à peccato deterretur deberet. Hæc consideratio cordi sit necesse est: Si pecco, DEUM offendo, infinitam majestatem injuriâ afficio; Omnipotentis DEI sceptrum pedibus conculco. *Memor esto huius*. Hoc est illud, quod semper memoriæ infixum esse debet.

XIX. Quanta est igitur illorum stultitia, qui, ut conscientia suæ stimulo tranquillè, adeòque profundius in turpitudinis suæ cæno obdormiscant, audent dicere. *Eccui quid mali facio? nemini quidquam furor, neminem spolio, non occido, neminem injuriâ afficio. An ignoras, cui malè facis? Deo malefacis, quem majori af-*

ficis Injuriam, quam illi ab aliqua creatura affertur, quæ est. DEO nolle obedientiam præstare. Et hoc vobis parum videtur? Peccatum non est malum grande ideo, quia injuriam contra proximum continet, furando, spoliando, occidendo, aliisque similia facinora perpetrando; sed est malum infinitum, ideo quia injuriam contra

de Gen. ad lit. l. 8. c. 13. DEUM comprehendit. Propterea dicit S. Augustinus, cum Deus ad exercendam supremam suam Jurisdictionem primo homini deberet aliquod præceptum imponere, tam leve ipsi mandatum dedit, quod erat, ne poma illo vesceretur sibi ostenso. Quare non potius res difficiles illi præcepit, longas preces, longas peregrinationes, longasque abstinencias? an fortè tales non erant proportionatæ ad fidelis sibi subditi obedientiam explorandam? non, inquit sanctus Doctor, quia solum hoc Deus intendit, ut omnes homines bene intelligerent, quantum malum sit, DEO non obedire. Si Deus homini res magnas præcepisset, videri poterat totum transgressionis malum ab ipsarum rerum commendatarum pondere dependisse; verum cum rem tam levem præcepisset, clarè patuit, omne malum culpæ ab inobedientia legi Dei resistente profectum esse.

26. 5. 12. *Que nolui elegistis*, inquit Deus. An parvum malum vobis videtur illa velle, quæ Deus non vult? Hoc est Diadema supremæ Majestatis è capite ipsius auferre, ut vestro imponatis. Tantum contra Principes hujus Mundi non requiritur, ut quis læsæ Majestatis crimen incurrat. Satis est, ut

subditus dicat: Non volo; faciam sicut mihi lubet, ego sum Dominus meus. Et parum mali erit, tantumdem dicere DEO? quid mali fecerat Adamus? nihil furatus fuerat, neminem spoliaverat, neminem interfecerat, solum de poma sibi interdicto comederat. Attamen, quia comedendo non obediit DEO, satis fuit hoc unicum pomum, ut eo non solum se ipsum, sed omnes homines post se nascituros, infinitæ traderet ruinæ. Hic aliud non datur remedium, Deus pondus vult esse justum. *Pondus æquum voluntas ejus.* Et talis est voluntas DEI, inquit Hugo. *Voluntas DEI est, ut nihil sit, sed ipse omnibus præferatur.*

XX. Quamobrem Memor est hujus. Hoc semper recenti tenendum est memoriæ; nec non illud, horrendum planè, quod consequens est peccando Deum velut inimicum tractari; ipse injuriæ afficitur: *Inimicus improperavit Domino.* Illi sit injuria, inquit S. Thomas, dum uno aliquo, ex quatuor his modis despicitur; aut directè in seipso, aut indirectè in suis Sacramentis, aut in sua imagine; qui est Proximus noster, aut in aliquo præceptorum suorum. Unde sicut impossibile est basiliscum absque veneno reperire, ita impossibile est dari aliquod peccatum absque contemptu DEI. Quare ex ore vestro non ampliùs audiatur stolidissima quorundam excusatio: *non pecco, ut DEUM spernam sed solum, ut voluptatem capiam.* An non auditis, à Sacris Doctoribus, duo contemptus genera distinguuntur, unum expressum, & directum, alte-

alectum indirectum, & interpretati-
vum? quod si ergo pro sine vestro non
haberetis injuriam Dei, sed delectatio-
nem aut lucrum, tunc non directè il-
lum contemnitis, quod verum est, sed
indirectè. Pluris enim voluptatem,
aut lucrum prohibitum, quàm ipsum
æstimatis. Si aliquis filiorum vestro-
rum mulierem infamem duceret, non
propter infamie motivum, sed solùm
ut suæ satisfaceret voluptati, an non
etiam hoc modo vos despici putaretis?
verum est à filio vestro intentione sua
vos non despici; ipso tamen facto de-
spiceremini; nec quicquam valeret
istà excusatio; istam feminam duco,
non ut contristem patrem meum, sed
uxor mea erit, quia mihi placet. Cha-
rissimi, nolite à Diabolo decipi, qui in-
stat proditoris oculos vobis regit, ne
præcipitium advertentes, talparum
more incidatis. Quo plura de hac
dicemus materiâ, nihil tamen afferem-
us in comparatione illorum, quæ in
veritate de qualiscunque peccati ma-
litiâ dicenda restant.

XXI. Hoc igitur solùm adhuc di-
cam, & non ampliùs. Si Diabolo
tantæ essent vires, ut ex Cælo omnes
Sanctos & Sanctas, omnes Angelo-
rum choros ipsam etiam sanctissimam
Dei Matrem, unâ cum illis, in infernũ
præcipitare posset; an non grande id
vobis videretur malum, maximâque
injuria, quæ creaturis tam perfectis,
tam eximis, omnisque honore dignis
itrogaretur? at tamen quotiescunque
vos peccatum committitis, malum in-
comparabiliter majus perpetratis, si
Dei ratio habeatur; quàm effectotius

curiæ cælestis ruina, si consideretur
ut malum creaturarum. Si Dæmon
aliquis absque Dei offensa omnem il-
lam stragem ederet, talis strages etiam
minimæ Dei offensæ comparata, infi-
nitè minor foret, quàm aliquot for-
nicarum myriades delere, si cum cal-
ce, qui eodem pede Papæ impingitur,
compareretur. Audebitisne adhuc im-
posterum, auditis his omnibus, abs-
que ullâ consideratione & respectu
peccare, & peccato jam commisso jo-
cando dicere: quid ergo mali est? si
in hac cæcitate persistere statueritis,
aliud vobis denunciare non possum,
quàm quòd aliquando tandem oculos
vestros, nunc clausos, vel nolentes a-
pecturi sitis. *Nonne cognoscent omnes,*
qui operantur iniquitatem, qui devorant
plebem meam sicut escam panis? Puta-
tisne semper hanc ignorantie noctem
duraturam? Erit, erit aliquando
dies, & vos, qui iniquitatem tanquam
sapidum panem jam devoratis, malum
illud tunc cognoscetis, quod jam non
agnoscetis, quando rapti ad Tribunal
DEI, tam grandem illam aspicientes
majestatem, immensam illam potentiam,
Deum adedò infinitum, adora-
tum, honoratum, summâque reveren-
tia à Paradisi principibus cultum, hor-
rore exterriti deficietis, pudebitque
tam temerarios fuisse, ut neque boni-
tatis ipsius, nec justitiæ, nec immen-
sitatis ullam rationem haberetis, sed
ante oculos ipsius veriti non sitis ea
committere facinora, quæ tam severe
ab illo fuerant prohibita.

XXII. Tunc erit tempus in vobis
adimplendi minas peccatoribus à

Psal. 20.
13.

Psalmista his verbis prædictas. *Pones eos dorsum.* Non enim solum vobis terga vertet, sed quasi tergum suum vos faciet, ita ut impossibile ipsi sit amplius benevolis vos oculis aspicere. Qui post tergum aliquas literas abijcit, ita adversus non potest verè eas amplius intueri; sed aspicere potest, si de novo ad easdem vultum convertat. Verùm qui literas dorso inscriptas gerit (quemadmodum olim quædam portabant mancipia) quomodo respiciet, ut eas legat? DEO igitur, ut significaret à se nunquam in totâ æternitate bono oculo peccatores aspiciendos, non satis est dicere illos post terga sua relinquendos, sed quotquot sunt à se pro tergo habendos esse. *Pones eos dorsum.* Hoc si fiat, quàm bene pœnæ culpæ erit proportionata? Peccatores terga verterunt Deo; *averterunt scapulam recedentem.* Deus quoque sua illis terga vertet. Deum quasi rem nihili spreverunt; ipse illorum non recordabitur; quasi de facto nihil essent, & à naturâ eliminati. Illi has ipsi in conspectu suo intulerunt inju-

Zach. 7.
11.

rias, ipse illos à facie suâ projectos; æterna morte afficiet. *Pœnas dabunt in interitu æternas à facie Domini.* Hic solum comparatio claudicat, quòd DEUM peccatores aspernati sint brevi tempore, vix momento peccati commissione delectati; ipsi verò in æternum à Deo contemnendi sint, & absque intermissione puniendi. Verùm hoc ipsum justitiæ est convenientissimum. Tam grande malum est unico tantum momento offendere DEUM, ut ipsa æternitas non sit satis longa ad tantam injuriam castigandam, si pœna sit absque cessatione futura. Quamobrem Charissimi, discite nunc, quid sit DEUM offendere, ut singulari attentione quòdvis caventes peccatum, non cogamini in Inferno incomprehensibilem tam venerandi Monarchæ Majestatem ad summam calamitatem vestram agnoscere; sed potiùs eandem ad summam felicitatem vestram cognoscatis in Cælo, primo ejusdem intuitu beati.

DISCURSUS II.

Ex summa Divini in nos Domini excellentia inferretur Peccati mortalis gravitas.

Psal. 118.
131.

Iste merito potuit olim David peccato imponere nomen omnis injustitiæ: *non dominetur mei omnis injustitia.* Hæc enim verissimè est magis propria

hujus monstri definitio. Injuria quæ inferretur hominibus, quasi quæ Jus ali-quod particulare lædit, est etiam injustitia particularis; sed injuria, quæ Deo vid. Hag. bii irrogatur, quasi quæ omne Jus possibile invadit, non potest æquiori titulo, quàm injustitiæ ad eò generalis designari;

signari, in qua omnes continentur iniustitiae; *omnis iniustitia*. Quamvis igitur verum sit, quotquot in DEO ad amandum illum reperiuntur tituli, tot à nobis, dum eundem offendimus, committi iniustitias. Nihilominus ad res solos praesentem meum restringam Sermonem, demonstraturus, quam grande sit malum quodvis peccatum, quo his tribus titulis, ob quos DEO obedire tenemur, nos opponimus; obedire tenemur tanquam Creatori, tanquam Redemptori, denique tanquam Deo. Certè errorum omnium maximè intolerabilis, qui peccantium excæcantes mentes, est ille, qui à sancto Jobo his notatur verbis. *Vir Vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri, se liberum natum putat.* Falsissimum, falsissimum est, clamat S. Augustinus, *quid tam non tuum, quam tu, se alienius, quod est?* Non est res, quæ sit minùs nostra, quam nostrum liberum arbitrium, quoties tres has obligationes modò dictas perpendere vellemus, quæ nos admonent, quantum opere debeamus habere subiectum illud DEO. Atque hæc sunt tres illæ obligationes, paucis immensa complectentes, quæ à Davide insinuantur, ubi desiderans invitare homines ad Deum tanquam supremum Dominum recognoscendum; *Venite adoremus Dominum, tria supra dicta attulit motiva, quia creavit nos, qui fecit nos: quia velut Divinus Pastor sanctissimo Sanguine suo nos redemit; nos autem populus ejus, & oves pascua ejus.* Supra omnia verò quia est Deus noster, *quia ipse est Dominus*

Deus noster. Incipiemus igitur à primo creationis titulo, & si tempus omnes explicare non permiserit, ceterum in alium Sermonem reservabimus.

I.

II. Quanquam sint plurimi possessionis tituli, non est tamen ullus justior, quam effectiois; ita viri Docti observant, Deum in Sacris Litteris frequenter vocari Dominum creaturatum: quia illas fecit, easque ex nihili abyssu extraxit, in qua per omnem æternitatem abstrusæ permansissent. Singularetur autem hoc notatur in pulchris illis verbis ex libero Esther. *Domine Deus omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita; tu enim fecisti omnia.* Et ut verum fateamur, quis plus Juris habet in statuam, quam Artifex, qui ex rudi saxo tam venustum effinxit opus? Artifex tamen marmor non fecit, non illi soliditatem contulit nec splendorem, nec durabilitatem contulit, solum in hominis similitudinem illud exculpfit. Quale igitur Jus erit Deo in quemvis nostrum, cum ille omnia fecerit, quæ sunt in nobis, imò ex nihilo fecerit, faciendoque potentiam infinitam adhibuerit? dixi infinitam, quia ut aliquid fiat ex nihilo, ajunt Philosophi, non sufficit potentia finita, infinitam esse oportet. *Infinita virtutis est ex nihilo producere:* Et hæc est illa, quam Deus in creatione nostra impendit; ideòque in nos par potentiae dominium, id est infinitum, acquisivit.

III. Imaginamini vobis, antequam essetis homines, vos tot in littore maris fuisse

Esther.
13. 9.

S Thom.
1. p. q. 32.
m. 1. ad
2. & q.
45. ar. 3.

fuisse arenæ grana, Deumque ex mera benignitate vos omnes ex illis formare voluisse, donando cuius corpus & animam tam perfectam, quemadmodum nunc possidetis & quantum creditis vos obstrictos esse ad gratias benefactori vestro referendas? Cur igitur non magis tenerimini illum recognoscere, cum non è litore, sed è nullitatis abyssu vos extraxit, omnipotentisque brachii sui potentiam adhibuit? Non sumus igitur, Charissimi, rei alicujus in nos metipso Domini. Non possumus pro voluntate nostra vel manum movere, vel elevare oculum, vel aurem applicare, neque unam proferre syllabam; quia toti ipsius Dei sumus, ideoque infinito modo illi obstringimur, toti sine exceptione pro voluntate ipsius vivere: infinitum enim non habet terminum, totum sine ulla exceptione complectitur, *in omni virtute tua, dilige eum* : Ita nos monet Ecclesiasticus,

*Ecl. 7.
3.*

VI. Ad hæc, hæc dependentia à Deo & subjectio, quam illi debemus, est adeò essentialis nostræ creaturæ intimè impressa, ut ipse Deus non possit illam tollere, adeoque liberos efficere, ut à suo Dominio independentes essemus. Quamvis illorum admittetur opinio, qui putant posse à Deo creaturæ rationabili, quales nos sumus, communicari potestatem plures creandi mundos, nihilominus ne quidem in hoc casu verificaretur, hanc creaturam creatricem ipsimet Creatori suo non esse immensè subjectam: adeò indubitatum est, hanc independentiam esse thesaurum, quem Deus

*Mag. 4.
sent. dist.
5. sect. 3.*

solus à se alienare non possit. Et grande hoc Dominium est illa gloria, quam Deus habet pro fine in omnibus operibus suis extra se, ideoque declarat illam à se nemini dandam, adeò incommunicabilis est: *Gloriam meam alteri non dabo*; quamobrem titulus est tam supremus, ut in consideratione illius Imperatores Mundi jure non possint vocari Domini. Referunt, Augustinus, Augustinum initio Imperii sui recusasse titulum Domini; quod si hoc cognitæ veritatis impulsu fecisset, ne illa magnarum actionum talis Monarchæ maxima dici meretur. Siquidem solus Rex Regum hoc nomen legitime potest prætere, solusque illud gerere potest, ideoque sæpius in Scriptura de se dicit. *Ego Dominus*: quippe Reges terræ nec Provincias, nec Populos, nec exercitus fecerunt, sed solum exercituum, populorum & provinciarum possessionem occuparunt, totiusque Regni, aut per hæreditariam successorem, aut per violentam invasionem; adeoque illorum Dominium provenit *ab extrinseco*, & est purè supra externas Subditorum actiones; cum vicissim Deus omnia titulo creationis possideat, titulo tam intrinseco, ut, quemadmodum dicit S. Augustinus, ultimum rerum fundum penetret, id est, ipsi essentialis nostræ intimus sit. Hinc est quod illi viginti quatuor Reges in Apocalypsi, acceperint diademata de capitibus suis & ante thronum Dei posuerint, existimantes; licet tanquam Reges, omnes essent Dei imagines, cujus personam exhiberent, auctoritatèque sustinerent, nihilominus

Apoc. 4.
11.

1/4426

Sunt.

S. Thom.
1. 2. q. 1.
art. 2.
in 6.

minus se non amplius esse Dominos, sed ipsum solum hoc nomine dignum esse declarabant, utpote illum, qui solus creasset omnia. *Dignus es Domine DEUS nosse accipere gloriam & honorem, & virtutem, quia tu creasti omnia.*

V. Quod si ita est Charissimi, considerate, quâ DEUM afficiatis injuriâ, quando pro libidine vestra vivere vultis, ita ut ad desiderijs vestris satisfaciendum, voluptatulamque aliquam capiendam, divinis vos non veltis submittere mandatis, perinde ac si integri vestri ipsorum essetis Domini. Tam cæci estis, ut magnum illum Dominum, qui supra vos est, non videatis; à quo multò magis secundum essentiam dependetis, quàm à vobismetipsis; quippe esse non potest, ut vos sitis sine vobis, bene autem esse potest, ut sitis possibiles, sed absque illo non solum non essetis actualiter, sed multò minùs unquam possibiles.

VI. Attamen id, quod in essentiali hac subjectione summum est, quòdque Creatoris titulus in se maximum continet, adhuc vobis non dixi. Quandoquidem considerare oportet, hoc DEI dominium, quia vitam nobis dedit, omni momento augeri, cum ab illo etiam conservemur. Charissimi, DEUS non est sicut Architectus aliquis, qui domo exstructâ abire potest, absque illo enim Domus jam erecta consistit. Non est ita DEUS, inquit Sanctus Thomas, ut creatura in se ipsis perseverent; necessarium est, ut continuò illis DEUS unitus maneat, suòque divino brachio

R. P. Segneri Christi, Instr, Tom. II.

illas sustentet, quæ allàs in antiquum suum nihilum reciderent. *Si suam actionem eis subtraheres, omnia in nihilum redigerentur.* Videtisne illam lampadem ante altare suspensam? Si funem, ex quo pendet, præscinderetis, quamprimum caderet, licet à tot jam annis in aëre pependerit. Sic se res habet nobiscum, cunctisque creaturis, quæ omni momento tam indigent post multos annos in essentiâ suâ conservari, quamprimo natiuitatis suæ die indigebant. Unde quovis temporis puncto à DEO conservantur. *Portat Heb. 1. 3. omnia verbo virtutis suæ.* Semper enim pro utilitate nostra potentiam illam creativam continuat, quâ in principio nos fecit. Quare si pro primo illo momento, quo creati sumus, infinitam Deo debemus subjectionem, qualem illi debemus pro omni illo tempore, quo nos conservavit? quovis enim instanti conservando nos non facit minùs, quàm si semper de novo nos crearet. *Non aliter Deus res in esse conservat, quàm semper eis esse dando.* Manifestum est, sicut creationis gratia semper continuatur, ita quoque jus illud, quod in nos habet DEUS, continuò augeri; si tamen infinitum potest crescere.

VII. O magne Domine, quid est igitur DEUS noster! O Igens Dominium, quod illi competit in nos! postquam enim fecit nos, non solum nos potest destruere, sicut camentarius domum à se exstructam diruere potest, sed ubi nos conservare desinit, in nihilum redigere potest; quod camentarius non valet, qui ad summum

C in

in pulverem domum redigeret ! At nihilominus Dominium tam excelsum non cognoscitur ab homine, imò liberrimè absque ullo respectu contemnitur ! Video, si quandoque à fure nocturno ex vitibus horti vestri aliqua clepantur uvæ, tantopere vos indignari, ut non pudeat ei coram Iudice licem intentare, & quandoque etiam juramento exacto pauculorum racemorum furem detegere. Jam verò dicite mihi, in quo tanta, quam passi estis, fundatur injustitia ? in hoc fundata est, quòd vites sine plantatæ in terrâ vestrâ. At terram illam, in qua plantatæ sunt hæ vites, vos non fecistis, nec plantas produxistis, nec pluviam fecundastis, nec radijs solis calefecistis, neque rore cæli recreastis, neque cæli influentijs animastis, neque unicam quidem pampinorum illorum fibram formastis; tantum abest, ut vel unicum acinum in uvis nascentem feceritis. Quantus tumultus propter jus extrinsecum in has vites ? quid jam faceretur, si supra illas dominium vobis esset intrinsecum, integrum & universale, quo quidquid & pulchrum & utile in illis continetur plantis, à vobis factum fuisset ? Et hoc ipsum est, quod vobiscum fecit Deus, & sine ulla comparatione multò plura. Quomodo ergo creditis, nullam à vobis committi injustitiam, quando peccatis ? An non meministis, non esse similem peccatori in terris furem, qui Deo jus aufert infinitum, quod Divina voluntas habet in voluntatem creatam, quâ omnia pro beneplacito

suo fieri velit, hominem verò pro animi sui libidine nihil velle posse ? Ego mihi persuadeo, Deum nonnunquam permittere, ut quædam vobis auferantur, ut ex furti illius d. splicentiâ & indignatione contra eum, qui illud commisit, colligatis indignationem DEI, quàm ei suum jus auferendo, hoc est vos ipsos surripiendo excitatis. Quâ indignatione contra talem furem, talæque furtum quid potest esse justius ?

VIII. Imò propter hanc ipsam causam credere licet Deum quandoque permittere, ut à filijs vestris horrendum affligamini; ut intelligatis, quid sit factorem vestrum contristare. Poterat Deus, ut alio loco docui, per se ipsum omnes homines creare, posset enim, si vellet, omnes lapides in homines convertere: *potens est de lapidibus suscitare filios Abrahæ.* Nihilominus non voluit per se homines producere, sed potiùs statuit, ut unus ab alio nasceretur, & ut Patrum & filiorum successio sit, ut Patres ab illa obedientia & honore, quem jure merito à filijs suis exiunt, obedientiam, & honorem discerent, quem multo potiori jure Deus ab ipsis requirit. Sic itaque persuadere vobis, scriptus à Deo permittit, ut filij vestri proculcâtâ obedientiâ vobis non gerant morem, nec ullum honorem exhibeant, ut damno vestro docti majorique animi dolore intelligatis, quàm grave malum sit DEO Patri optimo inobedientem esse, debitòque honore eum non afficere. Unde imposterum nolite lamentari, homines nulli sibi ducere

cere religioni, sua alijs auferre, filios vestros tam contumaces & refractarios esse, ita ut impossibile sit vobis illos regere. At meum, si placet consilium sequimini: vos ipsos inculcate, & intra vos dicite: quomodo ego audeo ab alio quicquam exigere, aut aliquid amplius, quod ipse DEO non praesto? An forte majus furtum est, paucos aliquos fructus elepere, quam Deo alicujus creaturae suae voluntatem surripere? Aut, estne major forte perversitas; quemdam filiorum meorum non parere justis meis, quam quod ego DEI transgrediar mandata? Quia ex reflexione aliquam immensa illius injustitiae umbram observabitis, cujus Tyrannidi voluntarie vos subjicitis, quotiescunque peccato vos contaminatis. *Non dominetur mei omnis injustitia,*

II.

IX. Ecce igitur primum Domini infiniti titulum, quod Deo in suas deberetur creaturas, eod quod fecerit illas. Nihilominus, si ita licet discurrete, hoc est debitorum nostrorum minimum. Quo non cum titulo Redemptoris accrescit eorum summa? tantum accrescit, ut Sanctus Bernardus illam considerans obstupescat. *Si totum me debeo pro me facto, quid addam pro me jam refecto, & refecto hoc modo?* Sed ut clarius hoc percipiamus, praesupponendum est prius, quid sit redimere. Redimere idem est ac rem aliquam pretio recuperare, quae revera prius ad nos pertinebat, sed a nobis abalienata est; unde necessa-

rio sequitur, bonum illud hoc modo recuperatum duplici titulo nostrum esse; nostrum est, quia ante erat; & nostrum est de novo, propter pretij pro eo solutionem. Quare licet homo DEI esset, quia modo jam dicto ab illo creatus fuit, nihilominus quia peccando Divino se imperio subtraxit, saltem quoad possessionem, hunc suum fundum Deus ipse redimere voluit tam perversè alienatum, non ut homo propriam animi posset sequi libidinem, sed ut novo hoc titulo, Divino Dominio magis subiceretur, adeoque strictius divinis teneretur obtemperare mandatis, quod major erat servitus, e qua redemptus fuit. Quare si cognoscere desideretis, cujusmodi nostra Deo debita sit praestanda subjectio, eod quod ab ipso redempti sumus, paucis hisce verbis illam indicabo: Proportionata debet esse servituti, qua nos gratia ipsius liberati sumus; DEO debemus subjectiorem, non enim aliter chirographum illud, quo nos Inferno vendideramus, JESUS laceravit, quam ut aliud exararet, quo de novo charissimo Patri suo caelesti nos dedicemus. *Pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est.*

X. Triplicem igitur servitutis nostrae carenam considerate, ut eadem praesentem obligationem nostram metiamur. Antequam redempti essemus, trium inimicorum eramus Servi, Peccati, Diaboli & Mortis. Servi eramus peccati, nulla enim vi creatà ab animà nostrà

De Dilig. Dio.

2. Cor. 3. 15.

poterat auferri culpa, quâ onerata erat, & quasi insolubili vinculo oppressa tenebatur. Erasmus Diaboli mancipia, qui nos devicerat, unde licet etiam ille sit mancipium culpæ, quemadmodum & nos sumus, nihilominus, cum ille primarius in peccati regno sit minister supra reliquum servorum vulgus, tale jurisdictionis exercet Dominium, quale in turbam ad tritemes relegatam competit Porrisculo seu remigum Præfecto. Tertia, quâ premimur, est servitus mortis, non tantum corporis, quæ brevis est & transitoria, sed æterna animæ, quæ subditos suos semper vivos in igne detinet, ut quovis æternitatis interminabilis puncto moriantur. Qui æternorum istorum vinculorum pondus verè æstimare poterit, aliquo modo etiam immensam Deo servienti obligationem, illique obediendi debitum redemptione nostra contractum intelligere poterit. Agrippa sex mensium spatio à Tiberio Imperatore in carcerem conjectus, à Cajo illius in Imperio successore libertate donatus fuit, cum hoc insigni beneficentiæ additamento, ut Catenam auream illi daret tanti ponderis, quanti erat illa ferrea, quâ tam durè hucusque vinc-tus fuerat. Quare Cæsar Agrippæ indicare voluit, se tantundem præstare, beneficio illum sibi obstringere, quantum ab alio catenâ ferreâ eatenus constrictus fuerat. Si me non puderet, tam humilli comparatione Redemptoris nostri divinas explicare inventiones, dicerem hoc ipsum esse, quod JESUS Christus nos Redempturus intendit;

voluit nimirum omnes carenas nostras ferreas commutare in aureas, ut quantum illis prius peccato inviti astricti eramus, alterum tantum post redemptionem ex amore Deo alligeremur.

XI. Si propter solam Redemptionem tam altum DEO in nos competit Dominium, quanto majus illud erit, quod tam caro pretio, hoc est, proprio sanguine suo nos redemerit? Atque ita se res habet. Non vili aliqua auri solutione, ut alij solent, sed se ipso nos recuperavit. *Non corruptis* ^{1. Cor.} *libilibus auro vel argento redemptus est,* ^{11.} inquit Sanctus Petrus, *sed pretioso Sanguine: quasi agni immaculati Christi & incontaminati.* Si rem perpendere-mus, ut æquum est, dum servus auro emitur, dicendum esset, terræ verum jus esse in talem servum, non Domino; illa enim è venis & visceribus suis pro redemptione illâ præbuit preltum, Dominus autem ex propriâ substantiâ suâ nihil contulit. DEUS autem alio modo procedere voluit, pro magnâ hac redemptione aliud nihil, quàm seipsum impendere voluit, ut homo nunquam cum alio obligationem suam divideret, sed totam unico DEO suo attribueret, qui simul redemptor ejus est, & pretium. *Trans-* ^{Ensb.} *fisse ipsum video in pretium meum.* ^{Emiff.} *At-* ^{hom 6. de} *tonitus ineffabilis hujus mysterij* ^{Paschi} *magnitudine dicebat Emiffenus.* O quantum est hoc mysterium! Vide-re DEUM illum, qui propter infinitam perfectionem suam, est meus finis ultimus, descendente de magnitudinis suæ throno, tantopere se humilia-

milliare, ut dignetur esse medium salutaris mee, hoc est salutis illius, quam ipse habet pro fine suo. Non videtur amor illius majus capere posse incrementum, nec servitutis nostrae obligatio magis posse crescere.

XII. Seneca deplorat Platonem Philosophorum principem ab Eginetis in servitutem abductum, soluta octo sestertium pretio à quodam amico suo Anicero appellato in libertatem vindicatum esse. Vir tanti nominis, inquiebat Seneca, pretio estimari non debebat, sed aliquot talentorum millibus comparari; quare amicus ille beneficio suo magnam admisit inhumanitatem. Charissimi, an forte nos similiter dolere possemus? Ah amicissimus Redemptor noster non ita nobiscum egit! ille infinito nos redemit pretio. *Empri enim estis pretio magno, & ne quidem hoc optum ipsi factis fuit.* Quantumvis enim minima Sanctissimi Sanguinis ipsius gutta, plus valeat, quam æterna omnium hominum possibilem vita, nihilominus non voluit tantum unam dare guttam, sed omnem in Cruce velut mensa publica deposuit. Imò cum nescio, quam parum illius in cordis sui ærario mansisset post mortem, voluit, ut cuspis lanceæ illi referando clavis esset, quâ reliquum illius pretium extraheretur, ut se toto nos omnes infinites redimeret. Dixi infinites, qui si illud pretium erat valoris infiniti, toties dici potest à Christo nos redemptos esse, quoties ad nos redimendos aptum erat; qui rem aliquam duplo plus solvit, quam

valeat, bis illam emisse dicitur. Quomodo igitur non etiam idem de Christo dici posset, infinites nos ab illo redemptos esse, cum pro nobis infinites plusquam valebamus, exsolverit. Quod si ergo infinites ab illo redempti sumus, quis non videt etiam infinitis modis, nos totos ipsius esse? Saltem hoc certum est, sicut quot sunt momenta, quibus à DEO conservamur, tot sunt vincula, quibus illi tanquam Creatori nostro obligamur; Eodem modo quot sunt pretiosissimi Sanguinis ipsius guttæ, tot sunt vincula, quibus auget & vindicat sibi servitutem nostram tanquam Redemptori debitam.

XIII. Tanto magis, quia ad pretij exsoluti pro hac emptione immensitatem, modus persolvendi pro nobis accedit. Quamvis enim DEUS non unam guttam, sed toto sanguine suo hominem redimere statuisset, modum placidissima morte illum ostendendi eligere poterat, ita ut omnes aperirentur illi venæ, sed præ lætitiâ, nihilominus huic gaudio mortem crucis prælegit. *Proposito sibi gaudio, sustinuit crucem.* Neque hoc tantum illi satis fuit; sed doloribus illis, quos totâ vitâ durissima illa inflixit flagellatio, duriorque capitis è spinis coronatio, terribile illud tormentum, quod erat tribus horis continuis tribus transfixum clavis toto corpore pendulum hære in cruce, prodigiosissima inventionem inexplicabiles interioris animæ adjunxit pœnas, quo carnificum rabies non poterat perirgere, & quidem pro mensurâ amoris sui

fui illas adjunxit, id est tantas, quantas ad omnium hominum scelera à principio mundi usque ad finem committenda, in se puniendâ, sufficientes judicavit. Hac bolide jam pridem usus est Sanctus Thomas ad inferutabilem Dominicæ passionis maris fundum indagandum. *Tantam quantitatē doloris assumpsit, quæ esset proportionata magnitudini fructus, qui inde sequebatur.* Et quis unquam satis filiorum pro hoc fundo metiendo deglomerabit?

XIV. Ulterius, quandoquidem aliunde ad tam multa sufficiendâ jam determinatus erat, saltem honoratâ morte vitam suam finire poterat; at tamen magis ignominiosam, quàm unquam homo mortalis perpeffus est, elegit; millenis voluit onerari injurijs, millenis confundi sannis & opprobrijs, millenisque proscidi blasphemijs, quæ peccata, quæ exsolvit, non nostra, sed sua essent propria.

XV. Denique ut extremè coptosa esset Redemptio, non solum quoad solutionem nimiam Satisfactionis, sed etiam quoad satisfaciendî modum, summa cum promptitudine hoc ingens suppliciorum pelagus ingressus est, ita ut majorem patiendî sitim habuerit, quàm quâ Judæi, & Dæmones illum cruciandî flagrarent. Ideoque ubi in Psalmo hæc leguntur verba: *Pf. 68. 5. cucurri in sitim;* quibus Christus ardentissimum patiendî, animamque exponendî explicat desiderium, Sancti Basilii & Ambrosii inter alios legunt, *Ambros. cucurrerunt in sitim;* quibus inimicorum rabiem, Christi necem querentium, exponunt, duasque sitis tam di-

versas flammâ sibi invicem opponunt, ita ut illa Christi tanto inimicorum sitim superet excessu, quanto eorundem odium ab amore divino vincitur. Et fortè hæc ipsa fuit causa lateris lanceâ aperti, quâ tantâ in Christum mortuum crudelitate defixit Centurio, non aliter, quàm si adhuc viveret; scilicet ut sitis ejus appareret. Usus jam receptum est, ut si persona quædam illustris ignoto mortis genere decedat, illius cadaver aperiat ad morbi causam, aut partem læsam cognoscendam. Quæ verò mors magis insolita in viro Principe inveniri potest, quàm DEUM inter duos latrones medium exspirare? Voluit igitur optimus Dominus noster, ut simile ab hominibus fieret in corpore suo, aperto post mortem latere, manifestam mortis suæ causam in vulnerato corde legerent, discerentque illum sitis plura patiendî pro homine mortuum esse, Quod si ita est, quare ex vobis? quare tam extremis suis doloribus adhuc extremum patiendî desiderium conjunxit? quare dolorum immersus abyfso moriens queritur à siti sibi necem inferri? quare denique etiam mortuus, in dō resuscitatus, resplendens & gloriosus in sanctissimo corpore suo voluit reservare vulnera sua? quare etiam toties millies quotidie Passionem suam ab initio renovari voluit, quoties in toto mundo Sacrificium Missæ offertur? quo novi isti collimant excessus, quàm ut nobis significent, illum toties de novo Passionem suam subire paratum esse, cum in corde suo; sitim, desit

desiderium & voluntatem ad omnes has mortes sufficientem, & pro omnium dolorum suorum exantlativum multiplicato cumulo conservet? desiderat sine, argumenta clariora, ut cognoscatis, quam verè apud illum copiosa fuerit nostra redemptio?

XVI. Interim ecce parvum quoddam immensorum debitorum nostrorum cum Christo contractorum compendium, quod ad tria reducitur capita: Redemptos nos esse per illum à servitute durissimâ: redemptos esse pretio superabundante: redemptos esse tam excessivi amoris modo. Jam verò in hoc ipso compendio vestrum est, considerare parumper, quanta sit vestra obligatio ex una parte, quantumque ex alterâ parte eidem satisfaciatis? Charissimi, quid fecistis huc usque, ut parum aliquid pro hac summâ in solum dareis? quid huc usque vicissim Christo retribuistis? Dicamne ego? gratiam ipsius pro quavis vilissimâ reculâ, nominis estimatiunculâ & voluptatulâ commutastis, in quavis furriâ sanctissimum Nomen ipsius in vanum assumpsistis, toties Sanguinem illum, quo à tantis maculis lavari sumus, corpusque illud divinum rotas pro nobis oblatum blasphemastis. DEUM immortalem! quousque Christianorum crevit perversitas, cum plurimos illorum rogare oporteat, ut saltem eo, quem etiam ipsi infideles non abnuunt, Jesu Christi Nomen honore afficiant? Audite ergo, Postquam vobis, licet in compendio, immensas, quas habemus amandi, obediendi, honorandi Crucifixum Re-

demptorem nostrum obligationes demonstravi, non peto à vobis, ut in gratiam illius omnia vestra vendatis, pauperibusque erogetis, quemadmodum primi solebant Christiani: non peto, ut derelictis domibus vestris in solitudinem secedatis, Deoque solli vacetis, tot, & tantorum Anachoretarum more: non exigo, ut quovis tormentorum genere sanguinem pro ipso profundatis, quemadmodum tot Sancti Martyres suum effuderunt. Hoc solum peto, ut illum Christi Nomen exhibeatis honorem, qui eidem ab ipsis Turcis deferretur, à quibus ejusdem violatores non relinquuntur impunes. Et hoc tam parum, ego à vobis non possim obtinere? An etiam impostorum nomen Christi majori cum irreverentiâ, quam ipsius Diaboli nomen appellare soleatis, usurpabitis? imò blasphemando, aut pejerando utrumque, Infernalis nempe proditoris, & Salvatoris nomen conjungetis? An adhuc omnes fraudes vestras, quas emendo & vendendo committitis, ne impostores videamini, omnes minas, quas vindictæ rabie intentatis, ut magnanimi habeamini, omnia etiam mendacia, quibus miseras faminas decipitis, ne supplantatores vos esse credant, an inquam hæc scelera Sanctissimo Christi nomine confirmabitis? Sanctus Joannes Chrysostomus dicit: nescire vos, quid sit DEUS, & quid sit Christus, cum sine necessitate eum nominatis: cogitate jam, an sciatis, quid sit DEUS & quid sit Christus, quando tam sacrilegè ipsius nomen usurpatis. Sola il-

lius

lus appellatio horrore vos replere deberet. *Nōne cū DEUS nominatur, oportet horrere?* Attamen non horretis, Deum injuriosis tractare verbis, quasi toti cœlesti Curia non incomparabilis videretur monstrositas, à misero terræ vermiculo tanti Monarchæ nomen tam iniquè usurpari, quod omnes Sancti non nisi cum sacro tantæ venerationis elogio, à Seraphinis edocti, audent proferre, dum prius Sanctus, Sanctus, Sanctus, Deinde Dominus, denique Deus exercituum ab illis nominatur. *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus, Deus exercituum.* Sanctus Paulus protestatur se duorum Blasphematorum corpora Alexandri & Hymenæi Diaboli manibus tradidisse, ut infernalis istius carnificis operâ castigati, discant non amplius imposterum blasphemare. *Quos tradidi Sathana, ut discant non blasphemare.* Doleo, me non posse pluribus hujusmodi simili supplicio saniozem reddere mentem, præcipue verò illis, qui postquam JESU Christi Sanguinem blasphemarunt, cū linguam sibi præmordere deberent, adhuc, ut ita dicam, labra sua linguunt, seque excusant, iram hujus Inconsideratæ locutionis causam esse. *Quæ ira? quæ indignatio? O impudentes mortales! Si quis in sinum vestrum evomeret, seque deinde excusaret, se nauseâ stomachi laborare, an id æquo ferretis animo? Si stomacho langues, illi diceretis, quare te non vertis aliò? an tibi humus deest, in quam crebrarum tuarum crapularum illuviem exoneres? Perpendite igitur,*

If. 6. 3.

1. Tomi
1. 10.

tur, an Christus extremo illo dñe consuetam execrandorum verborum vestrorum excusationem sit approbaturus, ex indignatione ea à vobis prolata esse: quasi non altus fuisset locus, in quem spurcam iram vestram, quàm in sanctissimum Sanguinem, lacrarumque & vulneratum JESU Redemptoris vestri corpus evomere potuissetis?

XVII. Verùm discursum hunc, licet utilissimum, relinquamus, fructum enim magis universalem prætendo, Desidero, ut immensam illam injuriam, quàm infertis Deo, bene intelligatis, quotiescunque peccando vos ipsos Deo furamini, postquam tanto amoris excessu ab illo redempti estis. Sanctus Paulus existimavit, impossibile esse, hominem posse peccare, postquam morte Christi tantopere obligationes nostræ auctæ fuerunt, ut idè, cū dixisset, Christum in remissionem peccatorum nostrorum mortuum esse, potiùs dicere voluerit; Christum in remissionem peccatorum, Passionem suam præcedentium, quàm dicere, in subsequendum remissionem mortem obiisse; *in remissionem præcedentium delictorum*; quasi non crederet, post tantam passionem, aliquam amplius peccatorum speciem inveniri posse; talia monstra illi videbantur delicta ejusmodi! Et ut verum dicam, si quidquid Christus fecit, vel passus est pro omnibus hominibus, id pro uno solo homine fecisset, & passus esset, quid diceretur de hoc homine, si viveret (quemadmodum similes ei peccatores hodie dum vivunt) Deumque pro te nihil offenderet, furore æstuans

Rom. 3.
25.

æstuans blasphemare? Quid reliquum genus humanum non redemptum de tali diceret? Quibus verbis nefarii hominis ingratitudinem detestaretur? O quam unumquamque puderet, sibi cum eo naturam esse communem, propter opprobrium, quod in omnes alios homines, licet non approbatores, aut delictorum ipsius complices, redundaret! An igitur fortè minus vos Deo obligatos putatis, quia simul vobiscum etiam alios redemit? Magnopere hallucinamini, hoc enim ipso augetur beneficium, quia non tantùm vobis sed etiam vestris collatum fuit, cum etiam quia unicuique vestrum eadem cognitionis, applicationis, singularisque affectus plenitudine præstitum fuit, quasi solus esset in Mundo.

XVIII. Cur igitur non omnes factro percellimini horrore, cum DEO tam ingratos, & injuriosos fuisse vos recordamini, quotiescunque unico solo actu immensæ obligationi, quâ illi obstricti estis, vos opposuistis? an impostero audebitis peccatum existimare leve esse malum, iis que, à quibus reprehendimini, respondere, vos esse vestri ipsorum Dominos, id eoque etiam pro beneplacito vestro vitam velle agere? Vosne Domini estis vestri ipsorum, postquam à Christo, cujus propter creationem toti eratis, insuper infinito pretio, sicut audistis, redempti estis? Cùm sit Creator & Redemptor noster, tale in nos omnes ipsi competit Dominum, ut si bonitas ejus non in contrarium illum inclinaret, posset propter me-

R. P. Segneri Christ. Instr. Tom. II.

rum potestatis exercitium non solùm omnem etiam minimam nobis voluptatem interdiceret, non solùm maxima quævis irrogare supplicia; sed etiam si veller, omnes compedibus victos, tanquam mancipia, sub ter: à in flammis tenere, omnemque lanienam, quasi vilibus cum pecoribus in macello, exercere. Et tunc verum erit, cùm rem præcipiat tam æquam, ut est amare illum, cùm res prohibeat tam faciles, ut sunt verbi gratiâ, aliis non facere, quod sibi fieri quis nolit, adhuc tamen inveniunt homines, à quibus tam Sacrosanctæ infringantur Leges, qui tam suave jugum ab humeris suis excutiant, dicantque cum iniquis illis: *Nolumus hunc regnare super nos!* Quis unquam possibile crederet hujusmodi injurias, si non adeò essent communes?

XIX. Dicite mihi parumper: Si quis vobis parum id, quod ante aliquot dies in foro emistis, vi eriperet, an non statim aliorum opem pro abigendo fure flagitaretis? An non velleris Magistratum pro defensione vestra armari? An non velleris, Judicem pro causa vestra conscendere tribunal, & an non omnium legum Patrocinium ad impediendum furrum puniendumque imploraretis? & vos sufferetis Jesum Christum, qui corda vestra immenso divinatorum dolorum pretio comparavit, eorum irreparabilem facere jacturam, violentèrque suâ extrudi possessione, ira ut nemo indoleat, reclamèrque? absit hoc à vobis, absit. Et si nemo alius causam illius

D

susci-

I. Cor.
6, 20.

fulcipit, ecce me, ego loco ipsius reclamo, ipsiusque nomine contra vos turbatae possessionis licem intendo, vobis aperte significo, vos non amplius vestros ipsorum esse: *An nescitis, quia non estis vestri, empti enim estis pretio magno?* Quare si impotenter peccare vultis, alias quaerite manus, quia quas habetis, non sunt vestrae; sunt JESU Christi, quae ab ipso manuum suarum perforatarum vulneribus comparatae sunt. Si infamem illam domum frequentare deinceps vultis, alios vobis ad eundem pedes procurate; quos enim habetis, Christi sunt, immensis pedum suorum transfixorum doloribus coempti. Si praeterea indignam illam creaturam plusquam DEUM ipsum amare vultis, aliud vobis coremitte, quod enim geritis nunc in pectore vestro, non est amplius vestrum, sed est illius, qui amore vestri suum sibi crudeli lancea aperiri permisit, & pro immortalis Dominii sui Testimonio, etiam in ipsa gloria sua apertas in sanctissimo corpore suo vulnerum cicatrices servare voluit. Verbo, si peccare vultis, alia membra, alium Mundum,

alias creaturas vobis quaerite, quae contra DEUM vobis serviant; vestra enim membra, Mundus, omnesque creaturae ad DEUM pertinent, quemadmodum & vos ipsi. *Empti estis, non estis vestri*: An non igitur haec ratio vos convincit? Et in qua lege scriptum est, inquit S. Augustinus, hominem esse Dominum illius, quod pecunia sua emitur, & DEUM non esse Dominum illius, quod Sanguine suo comparavit? *Non perdet homo, quod emit auro suo. Et perdet Deus, quod emit Sanguine suo?* Ah Charissimi, dicat unusquisque vestrum cum Propheta: *non dominetur mei omnis iniustitia.* O DEUS, nunquam permittas, quaeso, ut hanc tibi inferam injuriam, tuoque obedientiae me subtraham, Necessitate Servus tuus sum, cum sim creatura tua: sed quantum ex natura subiectus sum, tantum etiam ex liberi arbitrii electione me tibi subijcio. *Creasti me, ut tuus sim, & propter hunc ipsum finem me redemisti; tuus ergo volo esse in aeternum; in terris cum omnimoda voluntatis meae cum tua conformatione, in Coelo cum perfecta transformatione.*

DIS-

DISCURSUS III.

Tertius Domini divini titulus jam indicatus explicatur, qui fundatur in excellentia divina Natura; & ex eo peccati lethalis enormitas colligitur.

Magnæ admirationis materiam Politicis dedit benignitatis illius excessus, quæ Carolus V. Titiano Picæori celeberrimo assistens, dum quandam pretiosarum imaginum suarum coloribus efformabat, delapsum penicillum è terra incurvatus sustulit, idque victoriosâ illa manu, quæ totum Christianum orbem frenabat, artificio suo porrexit. Ego verò in hoc facto non solum tanti Monarchæ, licet admirabilissimam, stupeo benignitatem; sed insuper imperium illud admiror, quod quævis singularis excellentia habet in hominum corda, ita ut etiam Populorum & Urbium domitores sibi subiciat, omniumque Orientis & Occidentis Regnorum simul unitorum Principes obsequentes habeat. Verè equidem hæc est illa basis, cui omne naturale Dominium stabiliter innititur, naturæ nimirum Excellentia. Quare res parvas videmus servire majoribus, irracionales rationalibus, inferiores superioribus. Sic elementa serviunt plantis, plantæ animalibus, animalia homini, & intra ipsam humanam speciem mulier, quasi minus perfecta, obedit viro, quasi individo magis per-

fecto & completo. Quod si ita est, quæ Deus afficietur injuriâ à peccatoribus, qui illi se subicere recusant, cum Deus infinites omnibus creaturis sit Superior? Regius Propheta David præ Zelo quiescere non poterat, ideoque attonitus intra se dicebat: *Nonne Psal. 61. Deo subjecta erit anima mea? nam & ipse Deus meus.* Quasi vellet dicere: quomodo est possibile, ut Deus, qui distantia immensâ meæ superat perfectiones naturæ, non debeat esse Dominus meus, cum ego sim Dominus animalium, quæ tamen in natura unico à me superantur gradu? hæc igitur invincibilis ratio, supra citatis verbis expressa, necessariò me cogit, hodie de magnitudine DEI verba facere, ut argumentando de infinita Divini Domini supra nos excellentiâ, hac viâ; quæ est maxima, injuriam agnoscamus, quæ peccando illi infertur.

II. Verùm cui mari me committo, Charissimi, cum de Deo discurrere vobis promitto? Epictetus magni nominis Philosophus, interrogatus à discipulis, quid esset Deus? tam oppositum illis dedit responsum, quale vix unquam ab antiquorum Sapientum ore prodit. Respondit illis: si vobis possem dicere, quid sit Deus, aut DEUS

D 2 non

Arist. 1. Met. c. 3.

non esset Deus, aut ego essem Deus. Equidem solus Deus potest dicere, quid ipse sit, sed non nisi sibi dicere potest; licet enim totam suam comprehendat magnitudinem, tamen ideò non potest omnem nobis explicare, non propter potentiae suae defectum, sed propter majestatis superabundantiam. Quamobrem quid de hac increata luce vobis potero dicere, cum omnes hujus mundi sapientes de ea infinitis minus intelligant, quam minima formica de sole nostro cognoscat; Encomia nostra, inquit S. Ambrosius, quamvis illius deprædicent magnitudinem, non sunt aliud quam injuriæ, quas ei inferimus; & cum illum omnibus rebus majorem extollimus, quò magis præferendo honoramus, tantò magis comparando injuriam illi facimus.

ib. 5. de fide. 9. Domine si te majorem omnibus dixero, injuriosè te tuis operibus comparavi. Nihilominus necessariò mihi aliquid dicendum est, ut etiam vos aliquid de Deo cognoscatis; quandoquidem ex ejus ignoratione omne in Mundo malum exoritur; quemadmodum dixit Christus Apostolis, calamitatum ab ipsis ferendarum causam reddens, quamvis Legati ipsius futuri essent: *Hec facient vobis, quia non noverunt patrem, neque me; quamvis flammæ extremitas non possit attingere Sphæram suam, non tamen ideò omnem omittit conatum, ut ad illam se moveat. Ita & nos, si de Deo loqui non possumus, uti deberemus, saltem loqui debemus quantum possumus. Tantò magis, quia Sanctus Propheta David modum docet, quo etiam Idolorum aliquid de*

magnitudine DEI intelligere possunt. *Quantam non cognovit creaturam, inquit, introibo in potentias Domini.* Quasi diceret: quia Scripturas divinas profundè non intelligo, nec abscondita, aliaque Theologiæ mysteria mihi nota sunt, DEUM tamen Creatorem meum, sicut alii faciunt, cognoscere desidero, quid mihi agendum? hoc nimirum; considerationi ipsius omnipotentiae me totum impendam, singulatimque magna ejus opera perpendam, adeòque aliquo modo artificem ex labore suo cognoscere potero. Quare & nos hunc modum sequemur, & cum sancto Rege hanc omnipotentiam, primò in ordine ad creaturas actuales ab ipsa productas, & deinde in ordine ad posibles admirabimur.

I.

III. Quamobrem, Charissimi, imprimis totam terræ vastitatem, totamque cælorum immensitatem vobis præsentate: cælos tot stellis plenos, terram tot plantis, marmoribus, metallis, tot feris, atque diversis referatam creaturis contemplamini, deinde totam hanc machinam ex nihilo factam esse considerate. *Ex nihilo fecit illa Deus.* An non solùm istud vos replet admiratione? Moyses ex arida petra in deserto aquæ rivulum elicit; cum mox aliquot centena hominum millia ad hanc petram turmatim accurrunt, non tam, ut desideratis aquis sitim extinguant, quam ut tanti prodigii intuitu satient curiositatem. Verùm quale foret prodigium non fonticulum ex silice, sed totum universum

ex nihilo educere? Si vobis dicerem, solem, antequam esset sol, fuisse arenæ granulum, illudque à Deo ad tantam effectuum magnitudinem, adeoque illuminatum esse, quemadmodum ingentem hunc planetam conspicimus, quis vestrum ad talla nova attonitus non hæreret? An ergo parùm vobis videbitur, cum dico, Deum non tantùm solem, sed reliqua omnia ex nihilo fecisse? Interesse, & non esse, tam magna est distantia, ut sit infinita, idcirco scite oportet, majorem potentiam ad arenæ granum ex nihilo producendum requiri, quàm è grano arenæ ad omnes cælos faciendos, inter granum arenæ quippe & inter cælos est aliqua proportio, cum sint sub eodem creaturarum genere, habeantque qualitatem aliquam inter se communem: sed inter illud, quod est, & illud quod non est, nulla omnino est proportio, adeoque semper inter illa est immensum, & infinitum Chaos, quod non ab alio, quàm ab immenso & infinito impleri potest. Quàm magnus est igitur Deus noster, cui pro fodina inexhausta ipsum nihilum servit? *Ex nihilo fecit illa Deus.* Omnes mundi Monarchas provoco, ut solùm pulvisculum nihilo producant; certus sum eos omnibus viribus suis impensis nihil effecturos, *Ex nihilo nihil fit.* Commune est inter illos axioma. DEUS autem noster ex nihilo totum Universum, adeo vastum extraxit, quis hoc capere potest? Elevate oculos, & de nocte cælum stellarum intueamini. Hoc Cælum, ut sciatis, tam amplum est, ut in circuitu suo mille septendecim millia-

rium miliones comprehendat; & nihilominus communis est sententia, Cælum Empyreum, quod est Beatorum sedes, tantò majus esse cælo stellato, quantò stud corporibus inferioribus majus est: quare ad describendam, tam felicis hujus Regni vastitatem, scriptura non utitur mensurâ, sed exclamatione. *O Israel, quàm magna est Domus Dei, & ingens locus possessionis ejus! magna est, & non habet finem.* Tam magna est illa pulcherrima patria, ut terminis carere videatur. Attamen etiam ipsa ex nihilo facta est, & sicut ex nihilo facta est, ita pariter à tot seculis supra nihilum fundata pendet, sicut etiam orbis minores, qui infra illam rotantur. An non similiter hoc summæ potentie opus est? Omnes totius mundi architecti non possent arte suâ efficere, ut passerum nidus ex se in aëre pendulus maneret. At Creator noster immensam omnium orbium cœlestium machinam novit supra nihilum appendere. Ut taceam de terra, quæ licet respectu spheræ supremæ, non habeat, ut ita dicam, quantitatem sensibilem, sed sit quasi centrum respectu immensæ circumferentiæ, nihilominus in circuitu suo viginti sex milliarium millia comprehendit. Et hæc etiam, ut Job loquitur, DEUS supra nihilum suspendit. *Appendit terram super nihilum.* Quàm magnam igitur oportet esse essentia divina perfectionem, cum tam magna sit ejus potentia? *Quoniam non cognovi literaturam, in-rosbo in potentias Domini.*

V. Verùm quod amplius est, DEUS

D 3

no-

noster tam magnus est Dominus, ut non solum ex nihilo omnia creare possit, sed etiam omnia in nihilum reducere; cum creaturæ omnes simul sumptæ, ne quidem unum atomum annihilare queant. Milonem Crotoniatem tantarum ajunt fuisse virium, ut equum tibiis suis stringens exspirare cogerit. Sed quid dicere- tis, si tamã præditus fuisset fortitudi- ne, ut darum lapidem manu appre- hensum, solum stringendo, totum in minutum reduxisset pulverem, eum- que quasi farinam sparsisset per æ- rem? Nihilominus hoc in ærem spargere, non esse annihilare. Sed considerare quæso, quam potens sit brachium Dei, quodd stringendo non solum in pulverem, sed in nihilum, non dico unum lapidem, non dico aliquem montem, non dico totam terram, sed omnes simul res creatas reducere potest. *Potest universum mundum uno nutu delere.* Nemo ignorat, plus ad extruendum, quam ad destruendum requiri. Atque sic etiam ex hoc ostenditur, quam debilis sit Principum hujus mundi potentia; plus enim illam terras desolando, & destruendo, quam ædificando demon- strant. Quotidie siquidem videre licet, quam debiles sint Regum vires, cum plus destruant, quam ædificent. Quid requiritur ad gerendum bel- lum? Requiritur, respondit magnus quidam Belli dux hominum torrens, pecunia & bellici com meatus torrens. Hæc hominibus necessaria sunt, sed non DEO. Ille æqualiter est omnipotens, sive ædificet, sive de-

struat, omnia unico nutu annihilare potest. *Potest universum mundum uno nutu delere.*

V. Et hæc est una ex notabilissi- mis ipsius in operando circumstantiis, operari scilicet absque instrumentis. *Ecce DEVS excelsus in fortitudine sua.* Non, in alienã sed, sua. Vide- te quæso quot, & quantis opus scin- strumentis pro domo ædificandã, pro mole aliquã in sublime evehendã, pro turriculã multilaterã ad haben- dam lucem fornicis imponendã! Atta- men non pudet, homines Principibus potentissimorum titulo adulari, cum tantis opus sit operis, ut paucorum palmorum lapidem aliquot cubitis supra terram extollant. Sed ut nihil dicamus de verutis seculis. An non ille ætatis nostræ architectus, qui sin- gulatim omnes machinas, modos & instrumenta typis expressit, quibus sub Sixto Quinto Romæ in foro Sancti Petri ad erigendum pulcherrimum il- lum Obeliscum usus est, dum arti suæ panegyricum componere voluit, hu- manæ potius debilitati Saryram te- xuit? Quadraginta machinas tra- ctorias adhibuit, septuaginta quin- que equos, quatuor lignorum strues, integram quasi trabium sylvam, inte- gram operatum gentem, quæ omnia ad clangorem tubæ ad dictæ molis elevationem viribus suis conspira- runt. Et cur hi tantis sumptus? ut solum Pyramidem illam loco move- rent, & in sublime erigerent, donec supra basin suam quiesceret. Cum Deus noster sine mediis, absque ope- ris unico verbo res infinitè majores efficiat.

S. Thom.
3. p. 9.
23. art.
2. in 6.

2. Mach.
8.

Boiss.
in
vol. 2.

vid.
Clav.
in Sphe.
ff 22. 6.

Fontana
apud
Kirch, de
Obeliscis

efficiat. Faciamus aliquid, congregemus omnes simul exercitus, quorū quot huc usque in terris militauerunt, dicamūque illis, ut tentent unicam plumam in pavimento iacentem unico verbulo suo parumper mouere. Et si omnes homines possibiles simul congregauerint, in æternum illam verbo non mouerent. Quid verò DEUS unico verbo mouere non potest? Antè vobis dixi, quanta sit rotas cæli stellati machina. & tamen à sex mille annis usque huc continuò rotatur hæc machina tanta cum rapiditate, ut quædam stellarum in magna illa rota comprehensarum quavis horâ quadraginta duos milliarium miliones conficiat, quod est itineris spatium adeò notabile, ut si ingens lapis æquauerit decidendo illud metiri deberet, vix intra viginti duos annos, & medium completeret. Et tamen ab illa stellâ intra unicam horam conficitur. Quis autem ad motum adeò celerem vires suppeditat? Nimirum Spiritus Dei nostri, qui tantum dicit, vade. *Verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris omnis virtus eorum.* Quomodo ergo audent homines coram DEO gloriari, aut quare ex omnipotentia illius non argumentantur, quid sit DEUS?

VI. Tartarorum Reges in coronatione suâ hac, nescio, magis an superbâ an stultâ utebantur cæremoniâ. Ensem è latere discingebant, eumque proiecebant, addentes; impolterum halitus meus mihi pro ense seruiet. Sed verissimum est, potentiam humanam, nunquam melius demon-

strare debilitatem suam, quàm dum ad se extollendam in pedes se erigit. *If. 16. 6. Superbia ejus plusquam fortitudo ejus.* Et quid potest homo efficere spiritu suo? *Spiritu oris sui?* Sapienter locutus est ioculator ille semistultus, quando Philippo Secundo minitanti in rem imperatam exequeretur, respondit: quid faceret Majestas vestra, si omnes subditi sui uno animo, & ore dicerent, se nolle imperata exequi? Simplicibus siquidem hisce verbis magnam ille ostendit veritatem; Magnates scilicet hujus Mundi re ipsa nihil præstare posse, qui nihil ex se ipsis possunt. *In fortitudine sua,* sed solum opem ferentibus aliis. Quamvis etiam magnæ virtutis esset aliis perniciem inferre, quid quæso singulare prædicatur de Alexandro Magno, de Cyro, de Cesare, quando dicitur, integros ab illis deletos esse exercitus, aut plusquam decies centies mille homines internecioni datos, quemadmodum quidam illorum olim gloriabatur? non ipsi, sed milites illorum tantam edidère stragem: Siquidem illi, qui Duces tantum erant & inermes ex se ipsis, minorem aliis potuissent incutere tremorem, quàm unica sola aspis. Solus DEUS tantum per se facit, quantum faceret cum aliis. *Quis adiuuat spiritum Domini? If. 40. 13.* Et licet etiam sæpius aliis utatur, nolite putare, quòd ideo faciat, quasi operâ illorum indigeat, sicut fabro ferris, *S. Thom. 1. 2. q. 22. art. 4. & q. 103. art. 6.* ideo utitur creaturarum operâ, ut etiam illis virtutem suam communi-

VII. Sed

VII. Sed fortasse ad res adeò magnas, à se solo factas plura DEUS impendit secula; minime: omnia unico facta fuerunt momento. Inter homines quò majorem machina aliqua habet movendi virtutem, tantò minùs illi inest velocitatis, adeòque virtutem tarditate compensat. At: *stella vocata sunt, & dixerunt: adsumus*, responderet ad hoc Propheta Baruch. Ne quidem unicum dilationis instans inter creatoris mandatum, & creaturarum obedientiam elapsum est. *Dixit & facta sunt.* Fingite vobiscum, à DEO vos priùs creatos esse, antequam alia produxerit; ideòque eum adhuc in densissimis sepulti eratis tenebris, ex improvìso hanc per aërem insonuisse vocem: fiat Lux: Si in cælo Solem adeò pulchrum, qualis est hic noster, cujus luce fruimur, subito exurgere vidissetis, quid quæso hoc attoniti spectaculo dixissetis? Ecce corpus adeò vastum, quocenties sexages sexies terrenus hic noster impleretur Mundus, unico Instanti productum & perfectum! quod si hoc corpus ab aliquo aurifabro ordinario tantum superficie tenus circum circa deaurandum esset, quantum hic foret labor? quot exhaurerentur aurifodina? quantum infumeretur temporis? Attamen illud in momento è nihilo extraxit Creator, nec tantum deauravit, sed ex auro fecit, imò ex auro omni alio pretiosiore efformavit, quod est ipsius Lux fulgidissima. An non igitur causam habet Sapiens invitandi nos, ut ex hoc opere magnitudinem factoris sui in

Bar. 3.
35.

telligamus? *Magnus Dominus, qui fecit illum.* Sed quid dixissetis, si stella una cum sole vocatæ in momento comparuissent, cùmque stellis planetæ, nec non cum planetis terra nostra tantis vestita herbis, floribus, fructibus, diversisque arboribus, tot & tantis coronata montibus, tot & tantis tam domesticis quàm sylvestribus repleta animalibus tot distincta fuminibus, tot irrigata fontibus, tamque profundo & interminato circumdata oceano se oculis vestris obrulisset? & tamen ita se illorum habet productio. Omnia hæc pro existentia suâ non plus requirebant temporis, quàm tantillum, quo, calu quo vocata fuissent, responissent: Ecce nos. *Vocata sunt & dixerunt: Adsumus.*

VIII. Nec mihi imaginor, aliquem suspicari, tot & tantis operibus producendis Divinam potentiam defatigatam fuisse. Quid enim de illâ dicit Propheta? *Extendit velut nihilum cælos*, inquit. Quia cælos, & quidquid in illis continetur, creare, est Deo quasi nihil facere; id est: minùs defatigatur, quàm qui nihil agit, sed quiescit. Quam molestiam sentire potest magnus ille Dominus, qui in operibus suis non manu, sed lingua utitur? *Nulla DEO inest difficultas*, inquit Sanctus Hilarius, *omni subest totum posse, quod loquitur.* Et quod amplius est, verbum ipsius non est verbum volans, quemadmodum nostra sunt, sed est permanens, ideòque post sexcenta secula jam elapsa adhuc durat. *Verbum Domini manet*

118.

in c. 3.
Matth.

in

in aeternum. Hinc est, quod Deus linguam suam pennæ comparat. *Lingua mea calamus scribæ,* quia, inquit Sanctus Augustinus, quando Creator loquitur, non loquitur vento, sicut homines, sed stabiliter etiam nihilo sua verba imprimat; ita ut primum illud fiat post sexies mille annos jam elapsos adhuc audiantur à cælis, qui in motu suo constantè perseverant. Eodem modo audiuntur ab elementis, quæ compositioni mixtorum pergunt deservire; audiantur à mari, quod inter fines suos se continet; audiantur à terra, quæ immobilis sine fulcro perseverat; Audiuntur à tam diversis herbarum, plantarum, piscium & avium speciebus; audiantur denique ab omnibus totius universi creaturis. *In aeternum Domine, verbum tuum permanet in Cælo, fundasti terram. & permanet: ordinatione tua perseverat dies.* Quam magnus igitur Dominus est Deus noster, qui unico verbo ex nihilo totum, & tam ingentem Mundum & producit, & tam diu sustentat, ne in antiquum suum nihilum redacatur: *portat omnia verbo virtutis sue.* De ipso dici potest, quod halitu utatur pro gladio: sed sine enormi mendacio dici non potest, Reges terræ eodem tantum efficere posse: quantum gladio; non enim, quorquor regnârunt, omnes simul juncti, & adhuc usque ad Mundi finem regnabunt, ne quidem uno verbo filum pælex in aère suspensum servare possent. *Quoniam, ergo, quoniam non cognovi literaturam, introibo in potentias Domini.*

IX. Quod si ex servorum & militum, P. Segneri Christi, Instr. Tom. II.

tum numero Dominij Divini magnitudinem inferre velitis, considerate, quanta sit ipsius aula, quanti que exercitus, Inprimis ipsius ad obsequium & stipendia omnes insensibiles parent creaturæ, & si jubet, promptissimæ sunt ad illum defendendum, eique obediendum. *Uno DEO, imperatorem minorem putamus,* dicebat Tertullianus; nihilominus omnes mundi hujus Imperatores, licet adorentur à populis, timeanturque à potentibus, ne quidem uni roris guttæ præcipere possunt, ut cæsaries suas reverentur, ne madefaciat. *Quamobrem Canutus Angliæ Rex inter omnes alios fuit sapientissimus,* qui dum in littore maris ambulans à quodam milite potentissimi titulo salutaretur, ut adulationem corrigeret, imperavit undis illis, ut quamprimum quiescerent. Illæ autem non solum non steterunt, sed altera alteram trudens more solito cursum suum continuârunt, & quia easdem nimis propè accesserat, à fluctibus insigniter madefactus est. Tunc Rex ad militem conversus, vide, inquit, quam ineptè me potentem appelles? non est alia quàm DEI Altissimi potentia. Ita est, ideòque jure merito vocatur DEUS: *Solus potens;* ipsi enim soli, sicut præcipit, omnes parent creaturæ, ipsique soli servantur. *Ipsè est omnipotens super omnia opera sua.* Adeòque quando ille jubet, mare se dividit, se elevat & sistit, quemadmodum fecit cum populo Israhelico; ignis refrigerat, sicut experti sunt Adolescentes in fornace babilonicâ; Sol aut recedat, E

Polyd. l. 7.

Ecc. 43. 29.

cedit; sicut per Ezechiam retrocedere iussit; aut non movetur, sicut per Josue illum stetit; terra non est amplius solida ad sustinendos inimicos illius, quemadmodum expertus est Core cum socijs; aer quoque solidatur ad amicos illius sustinendos, quemadmodum innocentes ejusdem scelerati Core filios absque fulcro in alto pendulos servavit. *Factum est grande miraculum, ut pereunte Core, filij illius non perirent.*

Num. 26.
11,

X. Neque vobis persuadeatis, licet tot creaturæ in se, & erga nos sint insensibiles, ideo quoque erga Deum insensibiles esse, non est ita inquit Sanctus Hieronymus. *Quæ apud nos sunt insensibilia, Majestate conditoris illi sensibilia sunt.* Hoc modo scimus, Christum non solum imperasse vento, ut cesset molestiam facessere discipulis, sed etiam illi minatum esse.

Matth.
Marc. 4.
29,

Et comminatus est vento: ut magnum DEI Dominum Intellegeremus, quod tener in creaturas, quibus licet pœnæ incapaces, minas intentat, & ab illis, quæ sensu carent, sentiri potest, easque exterrit, quæ animâ destitutæ sunt. Si igitur secretis, quo zelo omnes res creatæ pro honore DEI ferantur, profectò timeretis peccare; timeretis, ne domus illa corruens vos opprimeret; ne canis vester frustatim vos dilanaret, & ne omnes campi & sylvarum bestię unanimiter vos invaderent; omnes enim creaturæ, ut dicit Sanctus Thomas, in fundo essentia suæ fortem quandam inclinationem ad Creatoris sui injurias vindicandas impressam

gerunt. *Naturaliter est insensibilis, sed natura appetitus vindicandi injuriam Creatoris.* Unde si solus DEUS illas non retineret, omnes furis actæ in peccatorem rebellem insurgerent, eumque occiderent. Quod si talis appetitus creaturis etiam insensibilibus impressus est, facile credere licet, tantò magis sensibilibus innatum esse. Nullus Imperator unquam fuit Dominus alicujus culticis, ita ut illi imperare posset, ne murmure suo somnum sibi abrumperet. Et hæc fuit causa, quare DEUS, cum Pharaonem proterviam castigare vellet, non illam Leonibus & Tigridibus, sed Locustis & exilibus muscis puniverit, ut superbus Rex, cum ne quidem tam vilium muscarum unica illi obediret, potentia suæ infirmitatem cognosceret; è contra verò cum videret ingentem vilium istorum animalculorum volacilium turmam DEI nutu contra se unius horæ spatio congregari, addisceret, quàm magnus sit ille Monarcha, qui ea deinde, quando ei libitum esset, aut turmatim vocare, aut penitus dissipare posset.

XI. Verùm, hoc parum est. Absque comparatione multò majores sunt potentissimi exercitus, quibus imperat DEUS noster. Elevate oculos, eosque supra in cælo empyreo castra metantes aspiciete. Ingens illa militum copia à Xerxe Rege Persarum coacta Mundum in admirationem rapuit, quæ tanta fuit, ut ubi ad ripam fluminis incurvi biberent, illud exsiccarent, terramque in qua castrametati quiescebant, omnino devastarent.

DOMINII TITULO, EX QUO INFERTUR PECCATI GRAVITAS. 35

starent. Sed audite : unus Angelus solus tam formidabili exercitui oppositus, totum citius, quam intra unius horæ spatium destrueret, ut ne quidem unicus maneret superstes, qui hujus interecionis nuntium referret. Horum verò Angelorum tam immensum DEUS habet numerum, ut hominibus impossibile sit illorum calculum ponere. *Nunquid est numerus militum ejus?* inquit Job. Nihilominus aliquid vobis indicabo, ut intelligatis, quam verè desipiatis, cum Deum peccato offenditis. Præsupponite igitur ab illo tempore, quo Mundus creatus fuit, omnes homines, qui fuerunt & adhuc sunt, summam triginta millium millionum attingisse, quæ tamen verosimiliter infra verum est. Hoc posito aliqui viri Sancti existimant ab Angelis nonages novies omnes homines numero superari. Hujus sententiæ videntur esse Sanctus Ambrosius, Sanctus Cyrillus, Sanctus Eucherius, Sanctus Gregorius, Sanctus Hilarius, & que fundata in parabolâ à Christo de bono Pastore relatâ, qui relictis nonaginta novem morigeris, hoc est Angelis in cælo, unam aberrantem & profugam ovem quæsit. Secundum hanc sententiam, si homines, qui huc usque vixerunt, numerum triginta mille millionum conficiant, Angeli ad minimum tres millionum milliones efficiant. Considerate ergo, quam magnus sit ille Dominus, qui sub signis suis tres numerat exercitus, quorum unusquisque millionem millionum continet militum.

Nihilominus hic numerus multò minor est illo, de quo scribit Sanctus Dionysius, qui tanquam Sancti Pauli Discipulus aliquid certius scire potuit, postquam Apostolus ipse rap-^{De cœlest. Hierarch. c. 9.} tus in Cælum arcana plurima cognovit. Quare vel Magistri sui auctoritate, aut scientia sua eminentiore innixus assuerit, plures esse Angelos, quam sint omnes herbæ, quam omnes flores, quam omnia folia, quam omnes cœli stellæ, quam cunctæ maris arenæ, verbo, plures quam omnes res aliæ creatæ. Ita in quodam ser-^{Tom. 4. serm. 49. s. Th. 2. p. 9. 10. art. 3.} mone explicat Sanctus Bernardinus, & rationi consentaneum visum est Sancto Thomæ, qui asserit à substantijs immaterialibus, hoc est Angelis, incomparabiliter omnes substantias materiales multitudinem superari. Quod etiam à loco, in quo creati sunt, deduci potest, hoc est à cælo empyreo, quòd secundum certam quandam computationem, summarie factam, trigiesies mille ducentis duobus millionibus millionum totâ terrâ longè majus est. Sed quis crederet, tam immensam habitationem pro paucis factam esse incolis? Equum est credere, quòd quantum orbis supremus magnitudine sua superat orbem terrenum, tantum hujus terræ habitatorum numerum cœlestes incolæ excedant. Quare, supposito, fuisse huc usque hominum triginta milliones, sequeretur Angelicorum exercituum triginta mille milliones esse, quorum singuli triginta mille milliones militum contineant. Atque hæc tam ingens multitudo

rota pender à nutu DEI nostri, hæc unico verbo ex nihili abyſſo extracta fuit, & hucusque rota etiam verbo conservatur, ne in nihilum reducat. Annon igitur magnus vobis videtur Dominus DEUS noster, si à potentia ipsius, ut æquum est, ejus magnitudinem colligere debeamus?

II.

XII. Nihilominus quidquid hucusque dixi, scitote nihil esse in comparatione illius, quod adhuc mihi dicendum remanet. Amplius intremus potentias Domini. *Introibo in potentias Domini.* Consideremus omnipotentiam divinam non tantum unampotentiam, sed infinitas pro omnibus rebus possibilibus creandis continere potentias. Quod est secundum hujus sermonis punctum. Ad eoque activitatis illius Sphæra ad omnium locorum immensitatem, ad omnium temporum æternitatem, & ad infinitas rerum omnium, quas producere vult, essentias se extendit. *Subest enim illi cum voluerit posse.* Posset itaque à DEO creari alius Mundus tanto major, ut quævis arenula in illo vastior esset, quàm hic Mundus noster creatus, tantoque melior, ut infima illius creatura perfectior esset, quàm nunc est perfectissimus Seraphinorum. Et postquam hunc talem Mundum condidisset, posset adhuc alium tertium creare, à quo secundus, sicut secundus à primo superaretur. Neque propterea exhausta & debilitata foret DEI potentia; sed per centum annorum milliones omni

Sap. 12.
18.

momento mundum altero meliorem creare posset, qui virtute suâ omnes reliquos infinitâ præstantiâ contineret. Insuper omnes hos mundos innumerabiles unico voluntatis actu, sicut creavit, ita quoque in nihilum reducere posset, & deinde unico quoque voluntatis actu posset eos reproducere? nihilominus tanta hæc opera omnipotentis brachij fortitudinis essent quasi jocus, & in veritate dici posset, eum, postquam tantas & infinitas eduxisset moles, ne quidem loco motum fuisse. *Quis non timebit ò Rex gentium!* Si propter omnes creaturas jam productas timendus non esses, an non omnia possibilis, à quibus infinites superantur creata, timorem nobis incutere deberent? Et tamen hæc sunt verissima. *Multa abscondita sunt, majora his: pauca enim vidimus operam ejus.*

XIII. Quare adhuc profundius exhaustam illam divinæ omnipotentiaæ fodinam admirandis duabus propositionibus intrabo; ad eas ut mentem advertatis, rogo. Prima est, DEUM nullâ ex omnibus his possibilibus, multò minùs aliquâ ex jam productis indigere. Secunda est, illis etiam productis non fore majorem. Quare hunc vobiscum casum fingite. Ex unâ parte Sanctum Michaëlem omnium Angelorum primum ponite, ex alterâ parte lumbricum omnium vermium vilissimum locate. Deinde cogitate primâ diei horâ à DEO creati Angelum tantò perfectiorem Sancto Michaële, quantò Sanctus Michaëli perfectior est lumbrico.

brico. Postea secundâ ejusdem diei horâ aliam creaturam producat Deus secundâ tantò perfectiorem, quanto secunda perfectior erat Sancto Michaële. Horâ tertiâ eadem cum proportione creet aliam, aliam quoque horâ quartâ, aliam horâ quintâ, & sic consequenter per unius annorum millionis spatium. In hoc casu certissimum est, cum in uno annorum milione numerentur octies mille septingenti sexaginta sex horarum milliones, Deum octies mille septingentos sexaginta sex pulcherrimarum creaturarum milliones creasse, quorum unâquæque infinitâ præminentia omnium aliorum pulchritudinem contineret. Quis igitur concipere poterit, quàm perfecta & admirabilis illa ultima creatura futura sit? nihilominus nullâ eam indiget DEUS, nihilque eam creando acquireret, nec destruendo illam quidquam perderet. Homines cum sint pauperes, licet ob plures, quas possident facultates, videantur divites, etiamsi parum quid perdant, nihilominus alicujus rei notabilis jacturam faciunt. Unde communis est Doctorum sententia, Regi nummum aureum auferre, furtum esse notabile; tam parum enim magno Domino contra voluntatem suam auferre, est satis multum tollere. Ex altera parte licet aliquis tam excessivum tot mirandarum creaturarum, ut supra diximus, auferret numerum, DEO nihil decederet. Et hæc causa est, cur, cum possit omnes unico voluntatis actu creare, eas non creet, quia illis non indiget,

Tu Domine unversorum, qui nullius indiges. Eodem modo, quia jam ^{2. Mach. 3. 4. 25.} creatis non indiget, tot ex illis perire permittit. An ignoratis, quid faciant Principes, quando mutantibus anni temporibus pedissequorum mutant amictus, aut cubiculorum suorum aulæ? omnia in vestiarium diligenter deponi jubent, ut suo tempore de novo uti possint, & quamvis aliquando videri velint, se illis non indigere, propriè tamèn ostentatio est à veritate aliena. Romæ opulentissimus quidam Dominus, cum plures magni nominis viros domum suam ad convivium invitasset, omnes lances argenteas per fenestras in Tyberim ipsius Palatium alluentem projici jussit. Sed quid hoc? erat jam in fundo extensum rete tam largum, quàm res poscebat; quo finitis epulis omnis illa argentea suppellex Domino suo comprehensa restituebatur. Non ita facit Deus. Ille universam terram viridi vestit togâ, omnèsque plantas & arbores frondibus operit vere inchoante; Hyeme verò jam appropinquante, omnem illum apparatus abjicit, totumque marcescere permittit, ut novis temporibus alium planè novum fieri jubeat. De Vasis denique, non dicam argenteis, sed aureis, tam parum sollicitus est, ut ne quidem unum solum extot & tantis non in aquas, sed simulatâ jacturâ, in ignem projectis, repiscari dignatus fuerit. Quid intendo dicere? An ignoratis, cujus pretij & laboris sit unius Angeli productio? Et tamea tertiam illorum partem Deus præcipitavit ad in-

fernum , nec ad hoc tempus commo-
tus est , nec unquam commovebitur ,
ut vel unum ex illo mari flammeo ex-
erhat. Sed quare hoc ? Ut omnes
intelligamus , illum nullius indigere ,
& omnes quorquor sumus , esse inuti-
les ipsius servos. *Nullius indiget , servi
inutiles sumus.*

*Luc. 17
10.*

XIV. Altera maximi momenti ve-
ritas est ipsum cum omnibus rebus
creabilibus nihilo majorem fieri, aded,
ut posita Deo solo ab una parte, & ex
altera omnibus creaturis possibilibus,
DEUS cum omnibus creaturis nihil
esset amplius, quam quod per se est
solus. Ratio est, quia quemadmodum
observabat Sanctus Thomas, *id quod
est per essentiam tale, non potest fieri ma-
jus, addendo illi aliquid per participatio-
nem tale.* Ponite ex una parte for-
nacem ingentem, ex altera parte ran-
tillum aquæ, quæ calore hujus ar-
dentis flammæ intepescat: parvus hic
calor aquæ communicatus, non red-
dit intensiorem ignis istius calorem,
quàm jam in se per essentiam suam
habeat. Eodem modo cum creaturæ
nullam possideant pulchritudinis, bo-
nitatis, sapientiæ, aut quamlibet aliam
perfectionem, quæ illis à DEO non sit
communicata, DEUS per has perfe-
ctiones non potest fieri major, quas
ille ipse communicavit. Omnes in
se continet eminenter. Et hæc etiam
est causa, quare in cælo anima viden-
do Deum solum non sit minùs essen-
tialiter futura beata, quàm esset, si
eum DEO mille alios Mundos videret
& possideret. *Quia & illa novit,*
inquit Sanctus Augustinus, non pro-

*1. 5. Com-
sess. c. 4.*

*pter illa beator, sed propter te solum
beatus est.* Ex se solus ille est omnia,
& ut talis plenitudinem possidet in-
finitam, cui nihil addi nec admi po-
test. *Ipsè est omnia.* Unde sequitur,
quod dixi, omnipotens DEI brachium
infinitas producendo creaturas non
crescere, nec eas producere omit-
tendo, quidquam amittere.

XV. Denique quidquid huc usque
à me audistis, & quidquid non tan-
tùm ab humana, sed ab Angeli alicujus,
aut Archangeli linguâ intelligere
potestis, simul jungite, totum in com-
paratione Potentiæ, quam in veritate
DEUS possidet, omniumque aliarum
infinitarum perfectionum, Potentiâ
non minorum, totum inquam nihil
est. Quare quidquid admirabile huc
usque dictum est, simul accipite, &
deinde in corde vestro dicite: Non est
iste Deus meus, sed est aliquid infinitis
majus. Hanc perfectiōnis ideam
millies milliesque conceptam multi-
plicate, & deinde iterum millies mil-
liesque dicite: Hic non est DEUS
meus, est aliquid infinitis pulchrius,
infinitis beatus, infinitis amabilius.
Etsi per omnem æternitatem
omnibus intellectibus creatis & crea-
bilibus omnes perfectiones conceptu
possibiles simul acciperetis, certi esto-
te, illam, quæ inde prodiret sum-
mam, semper finities vero DEO mi-
norem esse, quàm sit milij granum
respectu totius univèrsi hujus molis.
Finiti ad infinitum nulla est proportio:
inter milij granum & totum Mundum
aliqua saltem datur proportio, mul-
toties enim granum hoc multiplica-
tum

rum & auctum tandem in tantam molem excreveret: verum multiplicatis per omnem æternitatem omnibus perfectionibus possibilibus, nunquam ad Deum cognoscendum perveniretur. Exaltate illum, quantum potestis; major est enim omni laude.

Gen. 43.
11.
Sicut
et. apud
Luce.

XVI. Considerate ergo, quantum Philosophus ille, licet à vulgo tantum æstimatus, responso suo hallucinatus sit, dum interrogaretur, quidnam esset DEUS? Perijt à principio tres dies, quibus rem perpenderet. Quibus elapsis, petijt alios tres; post hos quoque tres alios; denique factus est, quò magis meditaretur, tantò minùs se dicere posse. At quæso, quis fuit ille respondendi modus? tres tantum horas petere pro ferendâ sententia, pro quâ tota æternitas non sufficeret? Si Cherubinum aliquem interrogaretis, quid sit DEUS, non tres dies ad respondendum peteret, sed infinita exigeret secula, quæ tamen ad tam gravem quæstionem solvendam, nimis brevis illi videretur esse terminus. Quid cogitatis? Cum de DEO loquimur, infinites minùs intelligimus, quàm de magno aliquo Monarcha musca importunè obvolitans intelligat. Quare cum Deum laudamus, inquit Sanctus Gregorius Nazianzenus, potiùs affirmari potest, illum à nobis blasphemari. Quia non est potens illâ potentia, quam nos apprehendimus, cum Omnipotens à nobis vocatur: non est pulcher illo pulchritudinis genere, non est bonus illo bonitatis genere, sed est omnipotens, pulcher, & bo-

nus, perfectione infinites superiore. Unde semper meliùs est, scire, quid non sit DEUS, quàm scire, quid sit. De DEO incorporeo disputantem, corporeis nominibus uti, obtreclantis forte fuerit & lapidantis. Atque ideo verè excusati erimus, quia rusticus non alias, quàm rusticus scit promere laudes.

XVII. Et tamen tantus DEUS, quantum illum opera illius actualia & possibilis ostendunt, adhuc à peccatoribus injurijs afficitur, quasi totius Mundi res esset vilissima! quis talem crederet possibilem esse audaciam? Tam terribilem majestatem audeo vilis pulvisculus irritare? Si nostrum aliquis à principio interfuisset, quando DEUS omnes res creavit, ubi Mundum tam pulchrum, tam vastum, tam omnivarium, tam ordinatum solâ mandati ipsius potentia productum vidisset, quomodo sibi diem aliquem possibilem futurum esse estimasset, quo DEUS tam magnus ab aliquo vilipenderetur? Plus tamen DEUS, quàm unquam creatura aliqua contemnitur. Fecisti mala & potui fieri. Non videtur esse possibile, quod sit, & factum est. Si DEUS tristitia capax esset, nullum cor, quàm ipse esset infelicis. Nullus liquidem inter omnes homines quotidie & ubivis gravioribus afficitur injurijs, quàm DEUS noster. Si abessent alia, nullus oculis suis videt, nullus ita auribus tam privatas quàm publicas sibi illatas injurias percipit, quàm ipse DEUS. Si Christiani pro DEO adorerent more quorundam Gentilium,

Orat. in
illud
cum con-
summas-
set JE-
sus. y

S. Bern.
serm.
16. in
Cant.

Jerem.
3. 50

pri-

primum illud, quod manè domo egredientibus obvium fiebat, appareret, quam sine ullo respectu idipsum ab illis offenderetur. At cum DEUM omnibus cogitationibus superiorem colant, repetere cogor, quomodo est possibile, ut illum offendant? & postquam offenderunt, quomodo est possibile, ut dum dolore & pœnitentiâ contabescere deberent, de novo scelera antè patrata audeant committere? nec solùm de peccatis non dolent, sed iisdem vivunt, & ingrafsantur: *Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum.* Quis, DEUM immortalem! primus erit peccatorum in tam Magnum Dominum suum incuitus, quando coram illo iudicandi comparebunt! quàm triste spectaculum! quantus horror!

XVIII. Reccaredus Rex Angliæ quondam in Sylvâ aberrans (in quâ aviditate venandi longiùs opinione à suis abstractuserat) sub noctem incognitus fores vilis cujusdam fabri pro hospitio pulsavit, intra quas tanquam homo plebejus admissus fuit, quin etiam tam rusticis acceptus verbis, ut tandem etiam colapho mulctatus fuerit. Sequenti die, ubi ad suos iter relegit, statim incivilem hospitium suum vocari iussit, cui: agnoscisne, inquit, agnoscis me? verba errant, vix non fulmina ad miseri hujus vitam auferendam, ob solius horroris vim sufficientia. Ego mihi persuadeo, petitionem illam, quâ Dam-nati, ut in tormentorum suorum abyssu potius relinquuntur, quàm ut coram iudicij universalis tribunali

comparere cogantur, supplicabunt, in illa luculentâ Magnitudinis DEI cognitione fundatam esse; quam olim in iudicio particulari experti sunt, similem audientes sibi exprobrari rusticitatem, eamque ipsam agnoscentes Majestatem, quam olim præ oculis habentes, revereri noluerant; illam inquam, Majestatem jam timent, quam toties in pauperculis contempserunt, quam in Religiosis iriserunt, quam etiam toties in ipsi Ecclésijs spreverunt, suisque aspectibus profanarunt. O quantum non in extremo illo die miseri expavescent, de novo audituri; An me cognoscitis? an me cognoscitis? O quantopere sibi ipsis bene conscij DEUM à se cuiusvis bestiali appetitui postpositum fuisset, quantopere inquam trepidabunt, de novo amaram illam reprehensionem percepturi. *Projecisti me post cor- pus tuum.* Extr. 23. 31

XIX. Considerate aliquantisper, charissimi, has veritates, nec expectate, donec improvise pondere suo vos opprimant. Videte, quantum habeat DEUS supra vos Dominium, quia DEUS noster est! & si hoc illi competit quare vos non vultis, ut illi obedientia præstetur? *Si Dominus ego sum, ubi est Timor meus? dicit Dominus exercituum.* Mal. 1. 6 Vos Equo irascimini refractario, propter dominium in illum à DEO vobis humanæ naturæ superioritate concessum. Quare ergo non etiam vobis indignamini, cum toties Domini illius mandatis vos opponitis, qui propter naturæ suæ divinæ perfectionem infinitâ excellen-

DOMINII TITULO, EX QUO INFERTUR PECCATI GRAVITAS. 47

cellentiâ est supremus vester Dominus? Quando peccatis, arbitramini, vos jocularè aliquod malum admittere: perpenditote quæso, an jocus sit DEO auferre id, quod tam magno jure ad illum pertinet, quàm magnus est ipse DEUS! Omnes scitis, quomodo Sanctus Joannes DEUM viderit, plurima in capite Diademata gerentem: *in capite ejus diademata multa.*

Apoc. 14. 12.

Sed quid tot coronæ reglæ denotant? significant nimirum innumerabiles illos titulos, quibus homo DEO obedire tenetur, tot enim sunt, quot divina essentia perfectiones continet. Quamob causam, qui peccat, non unam solam committit injustitiam, sicut aliàs vobis dixi, sed pluribus se

Ps. 73.

contaminat: *Injustitias manus vestra concinnant.* Imò tot committit injustitias, quot sunt causæ, quibus divina justitia ad sceptrum ad eò absolutum, tam amplum, tamque potens venerandum nos obligat. *Sceptrum divinitatis ejus.*

Daniel. 3.

XX. Quod si vobis quandoque durum videretur audire, quomodo peccator propter momentaneū quoddam peccatum ad æternas inferorum

pœnas sufferendas justissimè condemnatur, ecce causam. Cùm DEUS infinita habeat jura ac titulos, quibus amari debeat, omnes illos peccator injuriâ affecti, adeoque iisdem non obediendo, ipsum aspernatus est. Quare licet talis non nisi exiguo temporis spatio peccasset, hoc exiguum tamen sufficiens est, ut debitum pariter contrahat infinitum, quod, cùm in inferno tormentorum gravitate, ne quidem satis puniri possit, quæ infinita esse deberent, infinita tamen eorundem duratione castigabuntur, Charissimi, profundius quæso hæc tam altas veritates mentibus vestris penetrare, quæ si vos à peccato non absterreant, nescio quid efficacius afferre possim. Indulgebitis quidem genio vestro, voluptatibus animos vestros dabit, & hæc vel DEI Ingratis, si ita loqui concessum est, facietis. Sed tandem agnosceris clarissimè, quem offenderitis; DEUM omnipotentem lacestistis peccatis vestris, à quo multò magis dependetis, quam sicca palea, in arcâ ventilatæ à vobis dependeant.

DISCURSUS IV.

*Demonstratur singularis injuria, quam Peccatum
infernæ Sanctissimæ Trinitatis Mysterio.*

*Abevil. 1.
Theolog.
affect. p.
10. med.
2.*

Deam magis perfectam, quæ, in his tenebris, de summa Dei essentiâ haberi possit, voluit esse illam, quâ DEUS verè Trinus & unus, Trinus in personis, & unus in substantiâ representatur: Hæc est illa prærogativa, qua essentia increata à creatâ distinguitur; hæc est mysteriorum omnium mysterium, hæc est miraculorum miraculû; hæc clarè cognita, non solum creaturæ, sed ipsiusmet DEI cor, æternâ replet beatitudine. Quare si peccatum divinis perfectionibus planè oppositum est. *Adversatur supra omne, quod dicitur DEVS*, non poterimus justiorè de tam monstrôsâ illius deformitate habere ideam, quàm si idem ut notabilissimam Sanctæ Trinitatis Injuriam perpenderit. Quare officii mei erit hodie, primò istud divinitatis arcanum pro gradu & capacitate vestrâ explicare; deinde ex hac explicatione inferre, quàm immanis sit injuria, quâ Deus per peccatum afficitur.

I.

II. Sancta Fides duo inter extrema progreditur, quod utrumque diligentissimè evitandum est; hæc sunt Curiositas, & Ignorantia, Curiositas est te-

meraria, quæ divinæ essentiæ secreta penetrare præsumit, cum ne quidem minimam aliquam essentiæ creatæ particulam intelligere valeat. Ignorantia, est stupida; quæ divina illa mysteria negligit cognoscere, propter quæ intelligenda Mundo nati sumus. Sed Fides inter duos hos sibi oppositos ambulans scopulos, feliciter veritatis portum ingreditur; dùm neque incomprehensibilem arroganter conatur comprehendere, ne opprimatur à gloria; *Scrutator Majestatis opprimatur à gloria, nec mysteria à DEO revelata meditari omittit, ne graves illas incurrat minas; Si quis ignorat, ignorabitur.*

III. Primum ergo, quod Fides de Sanctissimæ Trinitatis mysterio nobis proponit, est Divina ipsius Unitas. Primum esse, supremus Dominus, immutabilis, infinitus, independens, summè perfectus, non potest esse nisi unus. *Summum magnum unicum sit, necesse est, inquit Tertullianus, nec aliter unum summm magnum, nisi parem non habens.* Si Deus non esset unus solus; non amplius esset DEUS; quia non possideret illud bonum, quod alter possideret. Neque vobis imaginemini, DEUM esse unum modo, quod alia substantiæ dicuntur unæ, unus Angelus, una Anima, unus Homo.

IIIæ

Istæ res potius deberent dici unitæ quàm unæ; quia cùm sint substantiæ materiales, ex multis partibus sunt compositæ; & si sunt spirituales, è multis constant perfectionibus. In Essentia verò divina est admirabilis quadam unitas, quæ essentiâ suâ simplicissimâ omne bonum comprehendit, ita ut jure merito, à Doctoribus non solum una, sed unissima vocetur; quia in illâ præter illam ipsam nihil aliud invenitur.

Dei, I. de Unit. & uno. *Inter omnia, quæ unum dicuntur, arcem tenet unitas divina Trinitatis.*

Præterea non solum hic Deus noster unus est, sed unicus, & quidem unicus essentialiter. *Unum est necessarium.* Etiam Sol unicus est in hoc universo; sed non est unicus essentialiter; cùm pluries multiplicari possit, quàm nunc sint in cælis stellæ: potest enim Deus vocis suæ imperio totidem creare mundos unico momento, & in quovis illorum velut corporum tam ingentium cor, proprium suum collocare Solem. Quamobrem propria DEI dos est singularitas, nec ullo modo, sicut nec divina natura, ab illo perdi potest. *Quis Deus præter Deum nostrum?* Et hæc est illa gloria, quam per Prophetam protestatur DEUS, se non daturum alteri, & in illius considerationem, particulari cum attentione nos vocat: *Videte, quòd ego sim solus, & non est alius præter me.*

Deut. 32. 39.

IV. Contra hanc ergo tam propriam divinæ essentiæ prærogativam insurgit Peccatum; *Adversatur supra omne, quòd dicitur DEVS.* Amando enim creaturam, plurius quàm

Deum æstimando, quasi novam divinitatem homo sibi fingit. *Tibi soli peccavi, ideo dicebat Sanctus ille Rex, tibi soli peccavi, hoc est tibi, qui solus es.* Domine, contra te solum peccavi, qui unus es & multiplicari non potes; ideoque peccando illam tam pulchram coronam à capite tuo auferre conatus sum, ita ut non amplius sis DEUS meus, aut non amplius sis solus. His igitur duobus modis à peccato divina oppugnatur unitas, aperte quidem per Idololatriam, occultè verò per quamvis præceptorum DEI transgressionem.

ps. 506

V. Præteritis seculis tanta DEI veri inolevit ignorantia, ut Dæmon facile tam enorme mendacium toti humano generi persuaserit; plures in Mundo esse Deos; imò tot, quot essent creaturæ, aut in utilitatem, aut hominis perniciem productæ. Hoc mendacium malignus hic Veterator obtinuit, ut omnia quasi templa, & totius mundi altaria isti falsæ divinitati dedicarentur; arte non absimili illi, quâ superbissimus quondam ille Rex usus est, qui cùm non posset cum exercitu suo transvadare Euphraten, illum in plures quàm centum rivulos divisit, adeoque facile superavit. Eodem modo cùm Diabolus magnam illam submissionem à naturâ omnium cordibus erga primum illud Esse impressam vincere non potuerit, hanc innatam submissionem in tot divisit partes, quot adorabantur idola, ut illam vero DEO auferret. Postquam verò adventu JESU Christi ejusque Passione tam enormis ignorantia è Mundo pro-

scripta est, verusque DEI cultus stabilitus alius Dæmoni, divinæ se opponendi unitati, non superest modus, quam peccatum; non quidem Intellectus, sed cordis idololatria; quæ DEO unicæ essentia gloriæ occultè furatur, aliâque quasi in creaturis, summo bono prælati, divinitatem constituit, ita ut inter idololatriam, & aliâ peccata hæc sit differentia, quæ est inter latronem publicum, & furem privatam. Latio apertâ fronte medio die in publicis vijs prædas agit. Fur autem occultus clam, & in tenebrosissimâ nocte aliena invadit. Eodem modo Idololatra quasi latro apertus non veretur publicè hanc propriam Dei invadere gloriâ, quod solus sit; sed publicè templa & altaria exstruit, aliâque, quam Illi, victimas, & sacrificia offert; Peccator verò ordinarius, quasi fur occultus, hanc ipsam DEO aufert gloriâ; sed tacitè, & in corde suo pro victimis, non tauros aut agnos, ut loquitur Sanctus Joannes Chrysostomus, sed quod pejus est, animam propriam sacrificat. Et hæc non ex amplificatione dicta sunt, sed simplicissimæ veritati sunt consentanea.

S. Thom.
2.2.9.77.
art. 4.

S. Cyp.
de dupl.
m.

VI. Aliqui putârunt, à timore interris multiplicatos fuisse Deos: sed stolidi illorum fuit opinio, non enim timor, sed amor in causa est, ut creatura pro Deo colatur. Amor ille summus, quo bonum aliquod creatum bono increato præferimus, quasi idolum aliquod in nobis efficit. *Quidquid homo DEO anteponit, Deum sibi facit.* Inquit Sanctus Cyprianus, & hoc ipsum alii quoque Doctores asserunt

Imò illud ipsum DEUS in Scripturis affirmat, cum nunc avaritiam, nunc ambitionem, modò libidinem, modò alia vitia practicam vocat idololatriam. *Israël si audieris me, non eris in te Deus recens neque adorabis Deum alienum*: quod idem est ac dicere, non peccabis; ut varii explicant interpretes; his primis verbis, *non eris in te Deus recens*, significare volunt internum cordis peccatum, quod primò committitur; reliquis autem, *non adorabis Deum alienum*, indicant externum operis peccatum, quod sequitur ex interno; quia in substantiâ peccare, est, Deum pro arbitrio suo sibi formare, constituendo in bono aliquo creato ultimum finem, & colendo tale bonum tanquam DEUM; hoc est, cum amore prælationis in comparatione summi boni creatura diligitur, quemadmodum sæpius vobis dixi, ut cordibus vestris bene imprimatur hæc veritas, quæ plûs quam omnes aliâ à peccato mortali committendo vos deterere debet.

Verum est, Christianos, cum DEUM offendunt, non præsumere Divinitatem DEO aufere, eumque in corde suo negare; sed solùm tanquam collegam imperij admittere, illique & Dæmoni simul & eodem tempore servire velle, qui est alter modus DEO coronam auferendi. Sed hoc ipsum impossibile est. Hanc enim facere divisionem, idem est, ac velle DEUM non amplius esse solum, non amplius simplicem, non amplius unicum, ac illum ipsum esse, qui est. *Audi Israël: Dominus DEUS tuus, unus est.*

Quare

Quare considerate obsecro, an non stultæ sint illæ excusationes, quæ sapius adferuntur à peccatoribus, dicentibus, quòd licet Deum offendant, se nihilominus illi devotos esse, exhibere charitatis opera, frequentare Ecclesias, sapius pro animabus in purgatorio deventis ad Deum preces fundere. Non equidem his operibus, licet bonis, salutem suam adipiscuntur, si à peccatis non desistant. Hoc est cultum Deo debitum dividere, unam illi partem, alteram creaturis attribuere, ut solent illi, qui jurant in Domino, & jurant in Melchom: imò hoc est creaturis majorem, minorem verò partem Deo dare. Si DEUS non habet totum, neque etiam partem desiderat. Aliàs enim nimis turpiter divina ipsius untras violaretur, quia, sicut jam ante dixi vobis, idem est peccare, ac alteram Deitatem, idololatriam quidem magis occulta, sed non minus Deo injuriosam, nobisque, quam manifesta illa, minus damnosam cordi nostro inferre. *Ante me non est formatus Dominus, inquit DEUS, & post me non erit.*

VIII. Hinc etiam magna illa nascitur turbatio, quæ à peccato in te nos suscitatur, ut intelligamus quam verum sit, non esse in animam pacem, quæcunque se DEO opponit. *Quis resistit ei & pacem habuit?* Testabuntur hoc omnes peccatores, qui si veritatem fateri velint, dicere cogentur, nunquam se magis contentos fuisse, quam cum bene vixerunt. Causa istius perturbationis est, quòd novum Dominum contra suprâ dictam

prohibitionem in throno cordis sui collocarint. *Non eris in te DEVS recens.* Si in Mundo, plusquam unus possibilis esset DEUS, omnia solum deorsumque verterentur. Quam calamitatem in quocunque Imperio non adfert multitudo capitum ad coronam aspirantium? Quamprimum hæc ambitio Romanorum Monarchiam invaluit, statim in visceribus suis majores experta est strages, quam unquam aliis ipsa intulerit. Similem omnino perturbationem peccatores in microcosmo, id est, in homine excitant; quare non mirentur, si similes in potentiarum rebellionem, in cogitationum strepitu, totiusque spiritus perturbatione indubitanter effectus experiantur. Aliter enim fieri non potest. Dare alicui lapidi duo centra, quid faciet miser, dum à quovis illorum attrahetur? tremebundus hærebit, incertus, quò se inclinet, Eodem modo cum homo à ratione versus centrum suum, quod est DEUS, inclinatur, trahaturque eodem tempore à passione quâdam versus aliud boni cujusdam creati centrum, adeò amati, ut præ illo Deum ipsum aspiciatur, necesse est, ut miser semper inquietus hæreat. *Inquietum est cor meum, donec requiescat in te:* Hæc est quædam violentia, quæ naturæ infertur, nec est ulla violentia, quæ non pariat molestiam. *Si quid violentum est, etiam acerbum erit.* Ecce igitur Charissimi, validissimum ex hoc argumento motivum resistendi peccato, illudque fugiendi; eidem enim consentire, verè nihil est aliud, quam

Deum derelinquere, Deumque alienum sibi constituere, qui vobis, ut loquitur Propheta, neque de die, neque de nocte quietem concedat. Quamvis primum motivum deberet esse, hanc Deo non inferendi injuriam, ut in locum ejus ponatur creatura, ipsique gloria, quæ à singularitate ipsius, non tanquam supremi, sed Solius essentia provenit, auferatur.

Jer. 15.
13.
Job 23.
13.

IV. Cardinalis Baronius refert, Caligulam Imperatorem statuam suam in Templo Hierosolymitano collocare voluisse, ut à Judæis tanquam Deus adoraretur. Quæ iniquitas cum in civitate innotesceret, populum in sex se turmas divisisse, Senes, Adolescentes, Pueros ex una parte, ab altera Virgines, Conjugatas & Viduas, adeoque unitos ad Præsidem Romanæ palatii cucurrisse, prostratosque in terram, manibus à tergo ligatis, capillis cinere aspersis, flevisse, elatioque tristi clamore eundem Præsidem rogasse, ne permitteret hominem in templo adorari, quod ad veri Dei gloriam exstructum esset. Nunquam minus quisvis Christianus facere deberet, quando Diabolus a veralibus suis suggestionibus illi bonum aliquod creatum in altari cordis sui collocandum proponit. Si non aliud illud disturbandi idolum, occurreret medium, vocem in cælum attollere oporteret, humique prostratum prius lachrymis consumi, quam peccato consentire, coramque toto inferno sæpe sapius protestari; unum esse DEUM nostrum, & non esse alium præter il-

lum, nec justum esse, eundem cum alio comparare. *Vnus est altissimus Creator omnium & metuendus nimis.* Et adhuc erit aliquis, qui contrarium audeat, ut ejecto DEO vero, primitis statim suggestionibus diabolicis cuiusvis idolo locum cedat in corde suo?

X. Verum hucusque non fecimus vela, nisi, ut ita dicam, juxta littera, nec adhuc altum Mare argumenti propositi intravimus; ad demonstrandam enim Dei unitatem, etiam ratio naturalis accedit. *Non est bona pluralitas principantium. Vnus ergo princeps.* Necessè est igitur, ut altum hoc Mare ingrediamur, quò sola fides dux noster erit. Hoc pelagus est Sanctissima Trinitas, id est lignum distinctum præ alijs notabilissimum, credentes enim naturæ divinæ unitatem distinguunt à Genalibus, agnoscensque personarum Trinitatem à Turcis & Judæis separantur, quibus de tam magnâ veritate nihil innotuit. Ut de tam sublimi mysterio aliquid intelligamus, quod cum ipsa luce sua se abscondit, *lucem inhabitat inaccessibleem,* primo scire oportet, infinitas esse in DEO perfectiones, quæ solâ intellectus nostri acie cognosci non possunt. Naturaliter enim ex operibus Deum cognoscentes, nihil aliud intelligimus, quàm opera ipsa demonstrant; unde à pulchritudine, ab ordine, à Mundi unitate, bene quidem potentiam, sapientiam, & unitatem Creatoris inferre possumus, sed absque ulâ comparatione semper plura cognoscenda restant, quàm quæcunque à maximis ejus operibus pro-

proponuntur. Qui Moyses intueretur statuam à celeberrimo Michaële Angelo exsculptam, facile quidem ex illa mirabilem artificis manum ad ipsa quasi saxa animanda colligeret, sed non ita reliquas præclaras ejusdem virtutes, pietatem, prudentiam, profapiam, cognationem, aliásque prærogativas, quæ ad artem statuariam nullam habent relationem, addisceret. Non aliter accidit, qui creaturas contempletur, bene quidem ab ipsis proprietates aliquas DEO convenientes arguere potest, tanquam illarum Auctori; sed non eas, quæ non ut Creatori conveniunt, deprehendere licet. Tales sunt proprietates personales, ad quas creaturæ nullam specialem dicunt relationem, secundum originis oppositionem, quæ est inter Personas divinas, sed solum secundum ejusdem essentia identitatem.

XI. Magni igitur hujus mysterii veritas quam nunc explico, tota est de Fide, id est talis, quæ licet ab humano intellectu non capiatur, tamen credi debet; qui enim dictis non vult præbere fidem, illi inter nos non erit locus, talem è schola Christi eicere oportebit. *Si aliquis est, qui totaliter eloquus resistit, longe erit à nostra Philosophia.* Ita S. Dionysius Arcopagita pronunciat. Et quoniam hæc veritas non tantum est de Fide, sed etiam veritas, supra quam omnes aliæ fundantur, ideo ipsemet unigenitus Dei Filius de celo descendit in terras, ut ore proprio illam doceret. postquam quater mille annis genus humanum totum, aut quasi totum in illius ignorantia deti-

nuisse, quasi prius in schola naturæ erudiendum & disponendum, ut ita magis aptum ad sublimem hanc lectionem audiendam redderetur, postea in aperta gratia scholâ tradendâ. *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.* 18.

XII. In hoc igitur divina natura singulariter ab omnibus creatis naturalis est differentissima, quod in una simplici substantiâ tres contineat Personas divinas, quæ vocantur Pater, Filius & Spiritus sanctus, & talicum ordine, ut Pater ab alia persona non procedat, Filius procedat à Patre, & Spiritus sanctus à Patre & Filio procedat. Attamen non debetis credere, aliquam ideo inter illas esse inæqualitatem: increatus est Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus. Imensus est Pater, imensus est Filius, imensus Spiritus sanctus. Independens est Pater, independens Filius, independens Spiritus sanctus, & sic de cæteris. Neque ideo sunt tres increati, tres immensi, aut tres independentes, sunt unus solus. Et in hoc ordine essentiali & æterno tamque æquali consistit infinita illa pulchritudo, in cujus comparatione tota universi pulchritudo, quasi cicindela, apparetente sole, disparet. Ad declarandum aliquid de supremo hoc mysterio variis uti possem similitudinibus, quas frequenter sancti Doctores usurpârunt; sed ut melius à vobis intelligat, unam solum magis propriam adducam. Imaginamini vobis adolescentem, qui attentè se in speculo contempletur; in illo ipso contemplantis actu planè sibi similem in illa crystallo imaginem

pro-

producit, vidensque se tam formosum, eodem tantopore amare se incipit. Hoc ipsum cogitate in divino hoc mysterio fieri, sed modo infinites perfectione, hoc est Deum omnino decente, Pater enim æternus in purissimo divinæ naturæ suæ speculo se contemplans expressissimâ sui ipsius producit imaginem, sed substantialem, quæ cum sit in ipso DEO, est pariter DEUS, quia ab ipso omnes divinæ essentia perfectiones recipit. Hic Pater & Filius videntes se adeo pulchros, necessariò sibi de se ipsis complacent, & se amant invicem, & hic qui inde resultat amor, est tertia Persona, hoc est Spiritus sanctus in omnibus & per omnia aliis divinis personis æqualis, ut, qui eandem naturam æqualiter participat. Hæc sunt mirabilia, quæ in rebus creatis ne quidem somnare, multò minùs supponere licet. Quare similitudo antè allata, uti & reliquæ, quæ à viris Doctis adducuntur, verè potiùs nobis, quàm DEO conveniunt, suntque, quemadmodum observat S. Hilarius, exiguæ nostræ capacitati, non sublimi tantumysterii altitudini, omnem intellectum excedenti, proportionatæ. Verùm quid factu opus? oportet nihilominus illis nos uti, ut aliquid de his: quæ Deus revelavit, intelligamus; quod licet semper parum sit, multò tamen pluri, quàm clara & conspicua perfectionū purè creatarum cognitio æstimanda est. Rerum enim cælestium quamvis obscura cognitio semper evidenti rerum terrenarum perspicuitati longè præferenda est. Tantò magis, quia omnes Christiani non tantùm in confuso,

S. Thom.
2. 2. q. 1.
ar. 8.

sed etiam distinctè hoc mysterium credere tenentur. Fide nobis manifestum, quod omnium aliorum mysteriorum principium est, & finis. Unde Christianus, qui nihil de illo sciret, Christianus minimè dicendus esset.

XIII. Præterea incomparabilis huius arcani Divinitatis cognitio plura de DEO nobis manifestat, quàm omnes speculationes de ipso à nobis secundùm solum humanum discursum formatæ detegere possent. Quod si enim DEUS non sit unus aliarum rerum modo, sed ita unus sit, ut etiam simul sit Trinus, clarissimè colligitur, etiam in aliis perfectionibus, non esse ne quidem modo ordinario perfectum, sed tali, qui plusquam credi possit, longè quascunque hominum cogitationes & conceptus transcendat. *Ecce DEUS magnus vincens lib. 16. scientiam nostram.* Hoc igitur modo valde crescit Idea, quam de divina bonitate formamus; si enim illa non nisi limitatè se communicare posset; quemadmodum facit in creatione, quomodo esset infinita? Omnis boni proprium est, minùs vel magis se communicare, prout in se majus aut minus est; idèoque, si bonum finitum se ipsum modo diffundit finitò, oportet necessariò, ut bonum infinitum secundùm proportionem, id est, infinites se communiqueet. Crescit divinæ potentia existimatio, quæ siquidem est illa potentia, quæ non solum omnia producit, quæ extra se vult producere, sed etiam intra se terminum omnipotentia efficacia suæ proportionatum producit; id est, *Filium suum divi-*

Math.
11. 25.

divinum, qui æqualem habet cum Patre omnipotentiam! Crescit divinæ Sapientiæ æstimatio: an non enim mens est admirabilissima, quæ veritates infinitas, claras, & certas solo verbo exprimit, verbo quidem ipsimet menti simillimo: Crescit æstimatio Beatitudinis, quæ felicissima hæc essentia gaudet; cum gaudium, quod ex contemplatione luptus retolat, est æquè infinitum, ac ipsemet Deus. Et sic de alijs divinis perfectionibus discurre licet, quas hoc Sanctissimo Trinitatis mysterio, à nobis bene intellecto, modo supereminenti cognoscere possumus, ita, ut Philosophi, quibus de hoc mysterio nihil innotuit, multò minùs de DEO cognoverint, quam hodie inter nos mysterij hujus non ignara vetula cognoscat. *Confiteor tibi Pater, Domine celi & terræ, quia abscondisti hæc à Sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis.* Nescio an nimium in hac explicatione me detinuerim, sed non erit plus, quam necesse sit, si hinc clariori quadam hujus altissimæ veritatis luce inducti abiveritis: propter hanc enim cognoscendam in cælis creati sunt Angeli, & in terris homines; imò ad illam explicandam Deus ipse descendens è caelo assumpsit carnem nostram, ut tam ingens mysterium humanâ linguâ nos doceret. Transeamus nunc ad specialem injuriam demonstrandam, quæ peccato mortali Personis divinis inferitur, quæ est præcipuus hodierni Discursus finis.

II.

XIV. Ut autem Auditorum meorum
R. P. Segneri Christi, Inscr. Tom. II.

omnium capacitatj me accomodè, necesse est omnino planâ me incedere viâ si enim vobis ostendere vellè, quomodo peccatû cujusvis divinæ Personæ sit injuria, secundum personalem illarum proprietatem, valde difficulter à vobis intelligeret: quare, ut meliùs intelligar, necesse est, ut illas potissimum proprietates, quæ singulis attribuuntur, potius producam. Explico me. Omnes perfectiones divinæ absque dubio cuiusvis Personæ divinæ integrè sunt communes, sicut Essentia, supra quam fundantur, omnibus communis est; nihilominus sancta Ecclesia certâ quadam appropriatione Patri adscribit Potentiam, tanquam primo principio, Filio Sapientiam, velut illi, qui per intellectum est, & Spiritui sancto Bonitatem, tanquam illi, qui per amorem productus est. Secundum talem ordinem, sicut manifestior erit injuria, quæ Deus à peccatoribus afficitur, ita etiam faciliùs erit, ut quivis vestrum illam bene intellectam execretur.

XV. Patri igitur æterno attribuitur Potentia: contra quam, advertite obsecro, quæ cum temeritate insurgat Peccatum. Scire oportet tam vastam tamque universalem esse Dei potentiam, ut sine ipsâ nihil quidquam fiat in Mundo. Si unicum suspirium emittere vultis, necesse est, ut ad illud emittendum Deus vos adjuvet: Si vultum ad aliquid vertere vultis, necesse est, ut ad illum verendum Deus opem suam præbeat; si de pavimento paleam attolere, necesse est, ut Deus etiam ad illam ele-

G. ... van

S. Thom.
I. p. q. 49.
ar. 2.
q. 1. 2.
q. 79.
ar. 2.

4. 43. 24.

vandam malum vestram adjuvet, al às enim nihil unquam fieret; nec manus ad id, quod vellet, moveret, nec oculi verterentur, nec ullum suspirium emitteretur. Quando igitur Peccator aliquod malum committere decernit, Deus ne libertatem illi auferat, hanc malignæ voluntatis electionem non impedit, sed eam permittit, peccatori-que dat esse, posse & operari. Quamvis igitur non inclinet ad peccatum Deus, quod totum perversæ voluntatis nostræ partus est, tamen ad illas concurrunt actiones, quibus peccatum committitur, ita, ut, exempli gratiâ, cum vindictæ cupidus vulnerat inimicum suum, verum sit, Deum ad vindictæ malitiam non determinare, imò vehementer eam abominari, ne tamen hominem concessæ libertatis possessione privet, illas operationes, quibus vindicta per manum illius, qui vulnerabat, exercebatur, & à quo odium corde fovebatur, Ipse etiam à peccante determinatus adjuvat. Quod adeò divinæ Potentiæ contrarium est, tamque durum, ut ad illud explicandum acerbis servitutis & laboris terminis utatur. *Servire me fecisti in peccatis tuis, præbuiisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Miserrime peccator, inquit Deus; cum tu mihi servire deberes, me cogis, ut serviam tibi, & quidem in re maxime odiosâ, quæ excogitari possit, hoc est, *in iniquitatibus tuis.* Quid nunc amplius dici potest, quam Deo contra Deum uti, nec solum creaturis, sed etiam Creatore abuti? & hoc tam intolerabili cum labore, ut omnipotentia mea

doleat? *Præbuiisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Audacia hæc est immanis, Tyrannisque inaudita. Burdigala famosa Galliæ civitas Regi suo rebellis, postquam armis priori Dominio subjecta fuit, veniam quidem impetravit, sed audite, quibus cum conditionibus. Ut magistratus in foro publico propriâ manu libertatis suæ privilegia, antiquitatis civitati donata, combureret. Hoc propria manu privilegia comburendi mandatum fuit sine dubio iustissimi Dominij, & gloriosæ possessionis actus, quem in cives propter obedientiam sibi debitam exercuit. Ceterum cogitare quæso, quam durum fuerit his civibus condemnatis, ut magnitudinis suæ ipsi forent garnifices, nec solum pœnam subirent, sed etiam suis manibus eam infligerent. Hoc modo intelligetis, quam detestabilem Deum peccatis vestris cogatis subire servitutem, cum illarum actionum executorem ipsum esse cogitis, quibus peccata ipsi tam injuriosa, in lucem proferuntur, vultisque, ut Deus propria manu contra suam Majestatem operetur, ita ut cum tam miseris sitis, ut nec stipulam quidem è pavimento attollere possitis, omnia à Deo mutuemini, quibus eum oppugnetis? *lob. 15. Contra omnipotentem roboratus est.* Homo ingratus & infidelis contra omnipotentem roboratus est. Non autem se ipsum roboravit, sed roboratus est. Libero enim suo arbitrio Deum coëgit, ut sibi vires præstaret, quibus contra illum ipsum abuteretur.

XVI. Hæc

QUA A PECCATO SS. TRINITAS AFFICITUR.

si

XVI. Hæc est illa injuria, quam Peccator Potentiæ Patris irrogat, Sed non est minor, quâ Filij Sapiaentia afficitur. Quandoquidem divina Sapiaentia necessariò requirit, ut cùm omnia sint oculis illius aperta, etiam pariter omnia cognoscat & comprehendat, ut ne unquam ullo modo omnibus præsens ab aliquo cogitationem possit divertere. Quamobrem considerate ingentem illum despectum, quo quivis peccator oculos Dei contemnit; quos objecto tam abominando ad gravissimam indignationem provocat. *Ut provocarent oculos Majestatis ejus.* Reus captus ad supplicium ductus hoc habet solatiij, quòd ipsi liceat velare oculos, aut saltem claudere, ne parata mortis suæ instrumenta intruere cogatur. Hoc Deus non potest, necesse est, ut præsens omnium peccatorum aspiciat iniquitates. *Omnes iniquitates eorum in conspectu Dei.* Hinc est, quòd quodvis peccatum dicatur Dei oculos provocare; necessariò enim coram oculis ipsius committi debet. Quare (si de affectibus divinis humano modo discurrere licet) cùm peccatores Leges Dei transgrediuntur, videtur Deus oprare posse, sibi non tantam esse scientiam, quâ abominaciones, honori suo ad eò repugnantes, aspiciere cogatur. Nec insolitus hic loquendi modus nobis apparebit, si illius, quod per Prophetam Populo suo dixit Deus, recordemur. *Au-ferre malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.* Quasi peteret, cùm il-

le oculos suos ab illis avertere non posset, ipsi ab oculis suis peccata auferrent, abstinerentque à committendis; qui est unicus modus, ut ab illo videri non possint.

XVII. Dixi, quòd ille sit unicus modus. De cætero enim non solùm malum, quod à peccatore temerario committitur, Deus non potest non videre, cùm actualiter in divino ejus conspectu peccat, sed etiam non potest non videre, antequam peccet, & postmodum, quando peccavit. Divina siquidem scientia nec oblivioni, nec novitati subjecta est; quare quidquid mali sit, omne illud semper ab æterno vidit, & in æternum quoque videbit. Ideòque illud momentum, in quo peccatis, justissimâ de causâ dici potest, *momentum à quo dependet aternitas*, quia quamvis aliquando confessione illud expletis peccatum, nihilominus nunquam ab oculis Dei aufereris, cujus scientia præterito caret & futuro, solùm præsens habet perpetuum. Unde semper iniquitatem vestram intuebitur, quæ semel fuit, licet non sit amplius. Optimè cum Davide clamare poteris. *Averte faciem tuam à peccatis meis.* Sed hoc esset petere aliquid impossibile amantium more; peccatum enim, licet remissum, semper est ante oculos Dei; non quidem amplius in illâ ipsâ formâ, id est, ut ad iram Deum commoveat, sed est nihilominus quasi offensa Altissimæ Majestati illata, & velut maximus divinorum oculorum hostis, ita, ut peccatori

Jerem.
23. 27.

catori nullus superfit modus, quo à divinâ præsentiâ illam abstrahere possit, quæ replet universum. *Nunquid non calum & terram ego impleo?* dicit Dominus.

XVIII. Denique id, quodd super omnia aggravat injuriam, quæ à peccatore divinæ sapientiæ infertur, est modus, quo Deus peccatū cognoscit. Siquidem Deus non tantum necessario debet cognoscere abominations peccatoris, non solum debet cognoscere semper, id est antequam peccet, & postquam peccavit, sed etiam pariter in divinæ Essentiæ speculo illas debet cognoscere. *Id quod S. Thom. est extra ipsum*, inquit Sanctus Thomas, *P. 1. q. 14. Ar. 5.* *DEUS non intuetur, nisi in se ipso*: Nos ut rem aliquam intueamur, necesse est, ut ad illam oculos vertamus; non ita Deus, ad cognoscendam illam se ipsum aspicit, qui in se tanquam in purissimâ crystallo omnia comprehendit: *non aliunde videns tenebras, quàm à lumine.* Aliàs si hoc modo non cognosceret, scientia divina foret imperfecta, quia indigeret auxilio extrinseco, quasi imperfecta & creata. Quare si ab homine aliquod furtum, fraus, aut luxuria committatur, Deus illud furtum, fraudem aut luxuriam non potest cognoscere, nisi in essentiæ suæ divinæ speculo, semperque ut ita dicam, quoddam inter tenebras nostras & lucem suam facit parallelum. Quare quis poterit comprehendere, quàm turpe tunc debeat apparere peccatum, cum in lucidissimo infinitæ pulchritudinis fundo videatur. *Posuisti iniquitates*

Pf. 89. 7.

nostras in conspectu tuo: seculum nostrum; quod est seculum tam corruptum, tamque perverbum, seculum nostrum in illuminatione oculi tui. Lutum tantò foedius in Adamante, quàm in vitro apparet, quò splendoris gradum excellentiæ præ vitro possidet Adamus. Eodem modo, quàm abominabile erit hoc spectaculum, quo iniquitas, essentiæ divinæ iam perfectæ comparata, representabitur? Ajunt, Nerone gladiatoribus assistentem, miserorum vulnera & sanguinem super arenam sparsum, pretioso quodam smaragdo intermedio aspexisse, quo crudeles illæ plagæ amabiles representabantur. Sic quoque faciunt peccatores: abominations suas in illa contemplantur delectatione, quam ab illis hauriunt, quasi per venustum aliquem smaragdum, ideòque omni destituuntur horrore: imò tam amabiles esse apprehendunt, ut adhuc de ijs jocentur, & exultent. *Quasi per risum operantur scelera.* Cum è contra Deus eas intueatur ut comparatas vultui suo nigidissimo, ac splendidissimo, cujus comparatione apparent sanè turpissima. Quamobrem quàm multò melius foret pro nobis, omnia sufferre mala, quàm tam turpe iniquitatis nostræ objectum in divino ejus conspectu ponere, cogereque, ut contra nos lamentetur, quò purissimam scientiam suam vitæ nostræ perveritate violare voluerimus. *Et fecerunt abominations coram me.*

XIX. Denique etiam Spiritus S. Bonitas notabilissimâ à peccatoribus injuriâ affici-

afficitur: Quare per Apostolum Paulum vult nos admoneri, ne tantam sibi amaritudinem adferamus. *Nolite contristare Spiritum Sanctum.* Imaginemini vobis bonitatem Dei, velut amabilissimam Matrem, quæ visceribus suis nos foveat, quemadmodum filius in Matris utero continetur. Talem seipsum ostendit per Isaiam. *Audite me, qui portamini ab utero meo.* Quasi diceret, quemadmodum mater gravida utero suo infanti est omnia; est locus pro habitatione; est lectus pro quiete; est vehiculum ad se movendum; est cibus ad sustentandum; est vita ad respirandum, eodem modo divina beneficentia est homini omne bonum, à quâ omnia divina attributa in utilitatem nostram adhibentur. Potentiâ suâ nos conservat, Providentiâ gubernat, Dulcedine suâ nos demulcet, Misericordiâ veniam impertit, Munificentiâ remunerat, denique Immenitate suâ, Infinitate & Eternitate, totâque essentia suâ nos beatificat. Jam igitur aliquantisper; sed vivaciter, gravem hanc injuriam perpendite; quâ hæc divina bonitas à peccatoribus afficitur; qui non solum eodem tempore, quo tanta ab ipsa recipiunt bona, nullam matris suæ rationem habent, sed etiam inauditâ crudelitate sinum ejus dilacerant: Non igitur sine causâ tales genimibus viperarum à Christo comparati sunt. *Genimina viperarum.* Nam & illi suam pro gratijs acceptis matrem vulnerant, illâque viscera conantur discerpere, à quibus

foventur, tanquæ & tam amabilibus modis nutriuntur.

XX. Adhuc pejus est, non tantum DEI bonitatem à Peccatore offendi, sed ideò offendi, quia tam bona est, & quia insuper infinite bona est, ideò etiam plus offendi. Non est aliqua res in Mundo, quæ minus ideò ametur, quia magis amabilis est, & quæ magis despiciatur, quia contempta minus digna est. Hæ sunt Injurie, quæ à solo peccatore incomparabili Bonitati DEI inferuntur. Si primâ vice, quâ sceleratus ille domum illam infamem ingressus est, crus fregisset, putatisne, illum secundâ vice ingressurum fuisse? Unde ergo illa vobis crescit audacia in peccatum relabendi, nisi ab illa divina bonitatis æstimatione, quæ post offensas reiteratas penitentiam vestram expectat, veniamque offert? *quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filij hominum perpetranti mala.* Ex hoc ipso igitur capite, quia tam amabilis, tamq; æstimabilis est Deus, ipsum offenditis, & ad Itam provocatis. Præterea, si Bonitas divina aliquem haberet terminum, timeretis peccata peccatis addere, dubitantes, ne foret ad tam multa dimittenda se non extenderet. Quia verò non ignoratis, Bonitatem Dei carere limitibus, eadem perfectione suâ pro motivo ad peccata vestra multiplicanda abutimini. Quia ergo Dei bonitas est infinita, eam vos magis magisque absque ullo timore offenditis, & quod à natura sua infiniti amoris est motivum, illo vos ad infinitas Deo injurias inferendas, nec solum

Rom. 2.
4. solū ad Bonitatem illius, sed ad Bonitatis ejus divitias omni fide superiores; spernendas abutimini. *An divitias bonitatis ejus contemnis?*

2f. 46. 8. XXI. An hoc non sufficeret, ut sapere disceremus, & intra nos ipsos reverteremur? *Memento istud, & confundamini*, dico vobiscum *Isaia*; redite *pravaricatores ad cor*. Charissimi, pudeatq; vos peccatorum vestrorum hucusque commissorum. verā nque posthac viam ingrediamini. Quando confessuri estis, memineritis peccando vos pro arbitrio vestro vobis Deum fecisse, imō vos ipsos vestri ipsorum idolum factos esse. *Elevatum*

Ezech. 28
28. *est cor tuum, & dixisti: Deus ego sum: dedisti enim Cor tuum quasi cor Dei*. Clamabat conscientia, alium non esse præter unum Deum, ideōque illum audiendum, ei que parendum esse, vos autem perversā voluntate vestrā respondistis, alium à vobis non cognosci Deum, quā beneplacitum vestrum: *dedisti cor tuum, quasi cor Dei*. Vosque tanquam ab illo independentes habuistis, & quasi absolutos arbitrij vestri Dominos. Dixisti: *Deus ego sum*. An non vobis videmini propter hæc confusione replendi. *hæc confessuri in memoriam revocaveritis? Quod si posthac Diabolus ad similem vos rebellionem sollicitaturus est, redite pravaricatores ad cor*; Considerate, an non æquum sit ut, cum Deus essentiā suā sit unicus, simplex & singularis, primum in anima vestra locum possideat, & à vobis absque æquali colatur? Et quia tanquam Christiani digni facti estis, ut

2f. 46. 8. ram altum sanctissimæ Trinitatis mysterium credatis, *Memento istud, & confundamini*; perpendite quælo, quā injuriā Potentiam Patris affecteritis, cum illius concursum concupiscentijs vestris servire coëgissetis; quantopere Sapientiam Filij despexeritis, quoties ante oculos illius abominabiles vestras potuistis. Quantopere Bonitatem Spiritus Sancti offenderitis, quoties ad liberius peccandum ipsius benignitate abusi estis, Quamobrem, si posthac Diabolus, Mundus & Caro ad tales iniquitates vos instigent, huc inimicorum ternario, Honorem Sanctissimæ Trinitatis debitum opponite. *Redite pravaricatores ad cor*. Considerate infidelem altissimi hujus mysterij ignarum non eā, quā vos ejus cogitatione illuminatos, gravitate legem Dei violare. Ille aliquo modo in extremo judicij die excusare se poterit, sed quam vos excusationem adferetis? qui Principem quandam in medijs noctis tenebris offendit, illi bene potest dicere? Domine, egote non cognovi, Sed qui illum pleno die, in propria aula, in cubiculo & throno regio offendit, ignorantiam suam prætere non potest. Quamobrem, Charissimi, inexcusabiles erimus, si peccatis peccata addere perrexerimus, postquam Christiana lex tantam nobis de Deo, tribusque divinis Personis, mediante Fide, notitiam tradidit, tamque stricto servitutis particularis nodo per Baptismum, earum nomine nobis collatum, omnes devinxit. *Euntes ergo docete omnes gentes; baptizantes eos in nomi-*

Matthi.
28, 8.
ne

QUA A PECCATO BENEFIC, INCARNAT, AFFICITUR. 55

ne Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.
Hoc igitur imposterum inviolabile
nostrum deberet esse propositum, si
non indignè Christiani characterem
gerere voluerimus. Una anima so-
lâ sit unius solius DEI, tres illius po-

centiæ, omnes in trinum divinarum
Personarum, quarum sunt velut ima-
go, obsequium semper dedicata sua-
to. *Meminerim tui, intelligam
te, diligam te, ô beata
Trinitas.*

Aug l. 5.
de Trini.

DISCURSUS V.

De Injuria, quam Peccatum infert Beneficio
Incarnationis.

Nus ex illustriori-
bus titulis, qui-
bus Isaias Prophe-
ta Salvatorem Mundi
insignivit, est, quod
illum Admirabilem

appellârit. *Vocabitur nomen ejus Ad-
mirabilis*: sed quid vult dicere Admi-
rabilis? effectus aliquis admiratio-
nem moveat, Sanct. Thomas requirit
contradictionem sic apparentem,
ut ad primum intuitum vera ejus
causa ignoretur. Verùm quæ ma-
gis insolita, magisque abstrusa in-
ter homines poterat videri contradi-
ctio, quàm duas naturas infinitè à
se invicem distantes in unâ personâ u-
nitas intueri, sicut sunt natura divina
& humana? Si hunc Mundum nihil-
lo unitam videretis, an non vehe-
menter admiraremini? Attamen ma-
jor inter DEUM & hominem, quàm
inter mundum & nihilum intercedit
distantia, quare DEUM hominem
factum intueri, est nihilum cum u-
niverso unitum videre. Cur igitur
in admirationem rapi non debere-

mus, maximè si consideremus, non
solum Deum hominem factum, sed in
statum hominis miserè, dolentis &
mortui se demisisse; & quod immen-
sum superat, omne quod dici potest,
in peccatoris habitu & forma compa-
ruisse, quod est minùs, quàm nihil-
lum? Admirabilis igitur vocatur Re-
demptor noster; quia in terras de-
scendens contradictiones omnium
possibilium maximas in se recepit,
univertque. Nihilominus in hoc ipso
prodigioso objecto nova à peccato-
ribus admirationis causa adjungitur
contrarietatibus ab illis enascentibus.
Audio Salvatorem nostrum ab illis in
signum positum esse, cui corâ morum
suorum contradictione se opponunt
In signum cui contra dicitur. Quæ est Luc. 2.
igitur major admirandi causa, quàm
videre DEO homini factò ab homi-
nibus contradici, pro quibus se ho-
minem fecit? Magna hæc contradi-
ctio, quæ tantopere à peccatorum
malitia augetur, erit præsentis Di-
scursus mei materia; in quâ ex una
parte ostendam, quantum boni à Fi-
lij

lij. Dei Incarnatione perceperimus, ab alterâ parte, quibus injurijs velut incarnatus à Peccatoribus afficiatur.

II. Qui omnia beneficia, quæ à Sole hominibus conferuntur, recensere vellet, optimè ad tria capita eadem reduceret; nimirum quòd ab illo regantur, illuminentur & vivificentur. Ad hæc etiam ipsa tria capita immensum beneficiorum suorum cumulum videtur Christus, in terram descendens, reduxisse, quemadmodum ore proprio his verbis affirmavit. *Ego sum via, veritas & vita.* Via quoad exemplum, veritas quoad Doctrinam, vita quoad culpæ redemptionem: & hoc modo se verum Mundi solem demonstravit. *Ego sum lux Mundi,* quæ actiones nostras dirigit, quæ tenebras nostras illuminat, nosque vitâ quadam immortal. vivificat.

I.

III. Primum igitur caput, ex quo Jesu Christo infinitè obstricti sumus, est exemplum, quo nos dirigit, ut securi ultimum finem nostrum attingamus. *Ego sum via.* Considerate, Charissimi, omnem effectuum perfectionem in hoc consistere, ut causis suis assimilentur; ideòque cum animæ sint planè proprius DEI effectus, sequitur, omnem illarum perfectionem à Redemptoris sui imitatione dependere. Sed huic duæ præcipuæ difficultates se opponerant. Prima est, quòd Prototypon, quod est Deus, ægrè cognoscebatur. Altera erat nimia difficultatis appre-

hensio in exprimendo ex typo, hoc est, ipsâ divinarum virtutum exercendarum praxi. Utraque hæc difficultas, quæ quasi duo ingentes montes in via nostra se objiciebat, à Christo, qui se in viam nostram fecit, disjecta fuit. *Ego sum via.*

IV. Quoad primam difficultatem hæc semper à primis sæculis hominibus cum Deo fuit contentio, quòd illi, cum ex carne compositi sint, Deus autem purus sit Spiritus, visibilem Deum, sibi que similem habere voverint. Hæc potissima fuit non tantum inter Gentiles, sed etiam inter Judæos idololatriæ causa; qui tamen errant populus electus, Sub Mundi principia, quando adhuc creationis illius recens erat memoria, nullus hominum inventebatur, qui alium, quam verum Deum adorare cogitasset. Et inter Hebræos, quamdiu in principio visibiliter Deus in columnâ per diem nubilâ, de nocte verò coruscante illos præcedebat, difficile non erat, relictis alijs, illi soli divinum exhibere cultum. At cum successu temporis viva illa divinitatis memoria inter gentes extingueretur, ut certi essent, se Deum habere capacitati suæ proportionatum, ausi sunt aliquem proprijs manibus sibi effingere. *In Sap. 4. communicabile nomen lapidibus: & lignis imposuerunt.* Filij enim Israël DEUM inter se non videntes, cum Moyse in monte segregatus cum solo solus ageret, tumultuari Deum que petere inceperunt, quasi illum perdidissent, cum non intuerentur. Quare agnoscens Deus tam

mate-

materialem cordis humani affectum, mirabili amoris captus illicio, genio nostro se accommodare voluit, sensibilēque, imò visibilem & familiarem se præbere, amorēque nostri Homo fieri. Ita ut jam homines contenti vivere possint, cum causâ vice-rint, postquam sensibus illorum, tanquam testibus, se Deus subjecit. *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus & manus nostra contrectaverunt, de verbo vita annunciamus vobis.* Manifestam igitur nunc habemus ideam, dum ab omnibus Christi actionibus DEI virtutes, quas imitari debemus, ante oculos nobis ponuntur, quem admodum observavit Sanctus Ambrosius, *Dominica carnis altus, divinitatis exemplum est.* Sol quando eclipsin patitur, nunquam totus obtenebratur. Eodem modo Divinitas sub humanitate abscondita, non adeò tegitur, ut ex operibus non appareat, quæ illa fuerit. Unde benignitas Christi, puritas, patientia, mansuetudo, discurrendi suavitas, verborum sinceritas, verbo, omnes virtuosæ illius actiones eò collimabant, ut sensibiliter DEI bonitatem, puritatem, misericordiam, aliàsque infinitas illius perfectiones, nobis quidem notas, sed in abstracto tantùm, perfectè cognosceremus.

V. Et ecce divinæ Incarnationis virtute primam, quam in imitando Deum homo prætendebat, sublaram difficultatem; quæ erat, quod Deus in Mundo non cognosceretur. Sed hæc minor fuit. Nimiùm difficile vide-

R. P. Segneri *Christ. Instr.* Tom. II.

barur homini, posse se moribus suis assimilari Deo, cujus virtutum imitationem vix non impossibilem sibi imaginabatur. Ideo necesse fuit, Christum nobis fieri exemplum, ut hoc quoque impedimentum à nobis auferret. Homo eo modo formatus est, ut ad imitandum aliquid sit dispositissimus. Rario est, quia unusquisque magis dispositus est ad eligendum aliquod bonum in particulari, quàm ad aliquod bonum in universalis. Quod verò ostenditur opere, apparet ab operante in particulari electum esse, adeoque magnam habet vim ad electionem nos movendi. Ex quo clarissimè patet, quia Christus Redemptor noster esse voluit, necessarium fuisse, ut fieret nobis exemplum, essetque via nostra, quâ ipso tanquam vitâ nostrâ gauderemus. Aliàs nemo cordi humano persuasisset, fieri posse, ut tanta virtutum obstacula superarentur. Generosi Simonis milites videbant præclaram sibi offerri hostes & castris, & vitâ exuendi occasionem. Sed inundans de nocte torrens abruptâ viâ omnium fregit animos. At ubi Simon supremus advenit Polemarchus, tantam advertens pusillanimitatem, nihil dixit, sed invicto acies transiens animo aquam intrat. *Credetisne, quæ secuta sit animorum mutatio? Ubi primò vix unus è viginti millibus ausus fuit tentare vadum, præire viso capite suo omnes certatim aquas transvadârunt; ita ut desideratâ victoriâ potiti sint.* Quòd si inclytus hic Machabæus prope littus istius flu-

H

minis

Arist.
2. mor.
ad Lud.
c. 10.
18.

minis recens exorti exercitum suum gravi oratione ad transvadandum animasset, quantumcunque sive ab arte, sive à naturâ comparatam adhibuisset eloquentiam, nunquam tantum effecisset, quantum ipse primus transvadans exemplo suo obtinuit. *Transfretavit primus, & viderunt cum viri, & transierunt post eum.*

1. Mach

16. 6.

Eandem creditote esse hominum conditionem, qui licet non ignorent, non solum decens esse, sed etiam indoli suæ tam excelsæ necessarium, sectari virtutes; non tamen primas illas difficultates superare audebant, quæ quasi impetuofus quidam torrentis illorum conatibus opponebantur; donec visibile naturæ humanæ caput inter nos comparens, primum mille laborum pelagus ingressum, frontéque acutissimarum spinarum galeâ conspicuum, immensa post se animarum antea timidarum, postea generatorum & constantium, turmam amabili traxit violentiâ. Si Deus hoc modo non egisset nobiscum, profectò præceptis & persuasionibus ad sanctè vivendum nunquam induxisset.

VI. Antequam enim Christus, exemplum daturus Mundo in terras descendisset, tam corruptus erat Mundus, ut nequidem unicam in se totam sanam partem exhibere potuerit. Virtutem non solum omnem exuerat pudorem, sed etiam ipsum nomen suum deposuerat; ubique enim latrones, adulteri, homicidæ, scelerati divinis colebantur honoribus, certòque quodam modo supra sidera extolle-

bantur. *Ut fierent miseri religiosa delicta.* Ita compatiens loquitur Ep. 1. S. Cyprianus. Sed post Christi in ad terras adventum, ubi simile infamiae reperietis vestigium, nisi fortè in remotissima aliqua Mundi plagâ, ad quam sanctissimæ legis Evangelicæ notitia nondum pervenit? De cætero Mundus hic, qui ante Christum erat scelerum omnium sentina, nunc maximam saltem partem in liliorum campum conversus est: his siquidem adhuc diebus nostris in omnibus Christianæ religionis partibus inter vitia hominibus communia in plurimis animabus singularis florer pietas, quæ tota divini capitis hujus exemplo debetur, ante cujus in terras adventum tam difficile erat sectari virtutes, ut celeberrimi Philosophi confessi fuerint, propriâ licet cum ignominia, usque ad tempora sua adhuc neminem fuisse inventum, qui præceptis suis homines vitiosos in bonos, & bonos in meliores converteret. Sed hoc non est mirum, illi enim Magistri plûs dicebant, quàm facerent, cum Christus contra plura faceret, quàm dixerit, doctrinâque suam diu ante exemplo suo, & operibus monstraverit, prius quàm verbis veritatem docerit, *Capit facere, & docere.* Quamobrem Philosophi illi, qui Mundum reformare studebant, Astronomo comparari possunt, qui neglectâ Sphærâ, sine circino, sine virga in manu, totum cæli sistema solâ voce vellet explicare. Certè populus de hac scientia, nihil caperet: ubi è contra legis Christianæ veritatem bene intellexit, postquam à

Chri-

Christo Domino nostro, utpote magis expecto, non solum rerum caelestium natura nobis est manifestata, sed etiam virtus sua sanctissimam expressa; quemadmodum sedulus aliquis faceret Astronomus, qui Siderum domos virgâ in arena formaret. Non igitur mirum est illius scientiam tam novam in Mundo fuisse virtutis, ut homines iustificaret. *In scientia sua iustificabit ipse justus servus meus multos: Scientia erat ejus, qui in se & à se ipso faciebat, quae ab alijs requirebat. Justitia iustificabit.*

VII. Accedit, exempla à Redemptore nobis relicta, non solum viam esse sanctitatem assequendi, sed etiam in via illa magis progrediendi vires suppeditare. S. Wenceslaus Rex Bohemiae solo nivibus recto de nocte nudipes invisens Ecclesias, cubicularium quendam ex alijs sibi fidissimum comitem ire voluit. Hic cum aliquando ob intensissimum frigus (licet calceatus esset) rigentibus nervis, viribusque ad porro pergendum deficientibus subsistere cogeretur, iussus fuit à piissimo Rege, ut pedes suos vestigijs à se impressis immitteret; quod ille cum faceret, non tantum sensit pedes suos calefieri, sed etiam reliqua membra, ut sine difficultate in via tam laboriosâ Dominum suum sequeretur. Eundem effectum in animabus nostris Redemptoris nostri praestant vestigia. Non solum viam nobis monstrant, sed ad illam magnis passibus profequendam animos & vires addunt; quemadmodum experiuntur, qui ijs insistant.

Vestigia ejus secutus est pes meus, dicebat Job, & ecce causam, viam ejus cur Job. 23. stodi vi. Quis autem effari poterit, quantum nobis hoc ipso Christus contulerit beneficium; cum non tantum divinitatis Ideam nobis sensibilem, quam imitaremur, sed etiam imitationem ipsam tam facilem reddiderit?

VIII. Olim homo mittebatur ad ipsas etiam bestias, ut ab ijs exemplum caperet. *Vade ad formicam o piger. Pro. 6. Quasi diceret Deus, o homo in procuranda salute tua tam negligens, vade, vade & disce à formica, ut antequam tempus elabatur, pro aeternitate tibi consulas. Interroga jumenta & docebunt te, & volatilia caeli & in dicabunt tibi. Vade & disce à jumentis gratitudinem, servitutem & subjectionem Domino tuo debitam, qui te tam abundanter omni pascit bonorum genere. Disce ab avibus caeli, non volutare te in stercore, qui, ut supra sidera eveharis, creatus es. Ab ipsis etiam addisce vermibus, omnes injurias patienter tolerare, tu, qui ob peccata ipsis multo vilior factus es. Imò quod amplius est, ipsa terra te instruet sufficienter, ne superbias, sed ut etiam, licet pedibus conculcatus, patienter feras. Loquere Terra, & respondebit tibi. Haec erant exemplaria olim à Deo homini proposita. Sed mutata jam rerum facie, postquam Deus homo factus est, jam dicit; discite à me. Ecce Dominus infinitae majestatis, ut sensibile se nobis praebet exemplum, quod rudis creatura pro viribus suis imitari posset, tanroper se abjecit; humanamque carnem*

452.
6. induit. *Ego ipse, qui loquebar, ecce adsum.* O dignationem amore infinito dignam, qualis est Divinus!

IX. Verùm aspicite, quæso, quàm malè hoc exemplar à peccatoribus transformeretur! Primò omnium Christi actionum penitus obliviscuntur; si tamen oblivisci dici possunt, quas ne quidem unquam cognoverunt. Cùm enim ejusdem Evangelij habenda esset ratio, quæ chartæ nauticæ haberetur à nautis; id est, ut illud semper sit præ oculis apertum, tantus nihilominus Christianorum invenitur numerus, qui ne quidem semel id per annum aspicere dignantur. Quod adhuc pejùs est, aliquando tam contrarium Christo ducunt, vitam, ut Mahumeti sectatores magis contrariam vivere non possint. *Inimici Crucis Christi.* Non solùm exemplum Salvatoris non sequuntur, sed etiam apertâ se illi fronte opponunt, videnturque tacitè dicere id, quod faciunt: ad quid nobis serviunt leges Dei? Quid nobis profunt ejus promissiones? Quid est denique Cœlum? Concedantur hoc præsentis tempore nobis voluptates, detur auti & argenti copia, promoveamur ad dignitates & honores, futurum illud sibi Deus servet. *Venite fruamur bonis quæ sunt.* Si Christus fugit delicias, erucis que in hoc mundo quæsit; si Christus spreis divitijs sectatus est paupertatem; si Christus illusus, contemptus, quibusvis injurijs affectus, cùm vindictam sumere posset, veniam impertivit, sic ille fecerit: nesciebat quid æstimatio, quid oblectamenta

31.2.
6.

essent. Has blasphémias plurimè plurimi Christianorum operibus suis quasi vocibus proferunt, qui adeò perversè vivunt, quasi corpus suum pro DEO suo colerent. *Quorum DEUS venter est.* Et hoc modo qualem vitæ Redemptoris non ineferunt injuriam; frustra pro illis pauper fieri, frustra obedire, frustra se humiliare, frustra tanto cum dolorum excessu pati voluit; omnem enim exemplorum copiam, quam vivens nobis reliquit, ad imitandum proposuit, ut actiones illius essent visibilis simul & infallibilis bene vivendi norma, *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* Illius loco peccatores aliud, quod imitentur, exemplar constituunt; & hoc est Diabolus, cui adeò vitæ moribus sunt similes, quemadmodum Filius indole refert patrem suum. Hinc Christus illos Dæmonis Filios appellat. *Vos ex patre Diabolo estis.* Ab illo ad discant Dei mandata nihili facere, superbire, vanâ esseri gloriâ, seque pluris quàm Deum ipsum æstimare. O peccatum, peccatum! Nec nomen tuum inter Christianos audiri deberet, omnis enim tuus perversitas tandem non est aliud, quàm vituperabilis vitæ JESU Christi contradictio, & quasi sagitta in album adeò purum tanquam ad scopum excussa. *In signum, cui contradicetur,* Nihilominus nullum aliud inter Christianos plùs quàm abominabile istud peccati nomen auditur.

II.

X. Secundum divini Solis officium supra

QUA PECCATO BENEFICIUM INCARNATIONIS AFFICITUR. & r

supra Horizonem nostrum olim
comparentis, est veracis suæ doctrinæ
instructione nos illuminare. *Ego sum
via & Veritas.* In lapsu hominis non
solum propter malitiam voluntas per-
versa est, sed etiam propter ignoran-
tiam intellectus turbatus est; quare
huic tanquam primo hujus micro-
cosmi motori prius debebat adhiberi
remedium. Ecce igitur alterum finem,
propter quem Deus incarnatus est, ut
nimirum nos illuminaret, & tanquam
Magister Fidei veritates doceret. *Ego
sum via, & veritas.* Hoc Doctoris
officium inseparabiliter cum altero
Redemptoris conjunctum est, unde
instructionum, quas sacratissima Hu-
manitas, in Mundum prodiens, à Pa-
tre accepit, illa fuit maximè præcipua,
ut verbis suis nos illuminaret. *Ego
autem constitutus sum Rex ab eo super
Sion Montem Sanctum ejus, prædicans
præceptum ejus.* Atque ut hoc ipsum
Mundo magis innosceret, placuit
æterno Patri Divinum hunc Magi-
strum publicè in Monte Thabor quasi
Doctoratûs laureâ insignire, vestire
gloriâ omnibus hominibus commen-
dare, ut Filij sui lectiones ausculta-
rent. *Hic est Filius meus dilectus, in
quo mihi bene complacui, ipsum audite.*
Ipse etiam Filius, officio suo jam fun-
gens, nunquam ideo privatas, sed
semper publicas dedit lectiones, ut
ostenderet, illas esse universales. *Ego
in occulto locutus sum nihil.* Tali omni-
no Magistro, indigebant homines, qui
solus verè Magister dici poterat: solus
enim duas illas dotes, ad Magisterium
requisitas, perfectè possidebat, hoc

est, scire veritatem, & nôsse alios
eandem docere.

XI. Deus igitur homo factus veri-
tatem, quam docere debeat, perfectè
novit. Quis enim de hoc dubitabit?
Nemo Regionis alicujus situm & mo-
res meliùs enarrabit, quàm qui in eâ-
dem educatus fuit, pluresque præterea
annos in ea vixit. At Dei Filius na-
tus est, & in æterni Patris corde æter-
nùm vixit. *Vnigenitus qui est in sinu
Patris;* ideòque quis meliùs, quàm
ille, divina nos poterat docere arcana,
qui fidei nostræ Auctor fieri volebat,
illius fidei, quæ non tantùm altissi-
mam, sed etiam omnium sensuum no-
strorum cognitione superiorem nobis
Patriam revelat; Alphonsus Arago-
niæ Rex, Astronomus famosissimus,
solebat dicere, eum, qui motus plane-
tarum infallibiliter demonstrare vel-
let, debuisse longo tempore supra
Sphæras cœlestes habitare. Ecce igitur
causam, cur antiqui Philosophi
apti non potuerint esse Magistri ad ve-
ritatem supernaturalem tradendam.
Hic non solum continuò super stellas
habitavit, sed in cœlo empyreo inter
splendores Sanctorum commoratus
est, *in splendoribus Sanctorum;* ita ut
de cœlesti Paradiso, mediis que ad il-
lum assequendum loquens, iisdem
verbis ut potuerit, quæ Angelus To-
biæ, ejus ducem itineris ex Ninive in
Rages se obtulerat, retulit. *Novi &
omnia itinera ejus frequenter ambula-
vi.* Sinite ergo à me vobis monstrari
viam, omnem excuri timorem, notis-
simus est enim mihi terminus, ad
quem vos dūco, omnesque ejus vias
novi,

S. Tho.

I. 2. q.

III.

4.4. in

6.

Ps. 2. 6.

Matt.

17. 5.

S. Tho.

3. p. 9.

4. ar.

3.

Joan. 8.

40.

Tob. 5.

8.

novi, nec aliquo tantum tempore illas ambulavi, sed omnibus sæculis eadem calcavi.

XII. Quemadmodum autem Filius Dei essentialiter est veritas in cognoscendo, unde etiam errare non potest, sic etiam essentialiter est veritas in loquendo; unde ne quidem decipere potest; id quod omnes Fideles immenso deberet replere gaudio, quibus tam magnus datus est Magister, Siquidem, ut alias vobis dixi, verba Dei tam sunt efficacia, ut ipsam efficiant, quod affirmant; ita, ut si licet dicere, ipsa fallitas in ore DEI fieret Veritas, cum in DEO idem sit dicere ac facere. *Ipsè dixit & facta sunt.* Ideoque de veritatibus à Christo nobis revelatis, magis certum sumus quam de illis, quas oculis videmus aut manu tangimus, aut ipsa ratione cognoscimus, quia verbo omnipotentis DEI fidem habemus, qui rem quandam affirmans, efficit, ut sit. *Iusti sunt omnes sermones mei.* *Non est in eis pravum quid, neque per-versum.* Charissimi, quid vobis videtur de hoc divino Magistro; An non deceret semper fixam doctrinam illius intendere mentem, cum certissimi, nos illi credentes errare non posse; ob hanc causam magis semper vivacissimè respicit suum polum, quia hic, cum immotus sit, fallere non potest.

XIII. Verum quod amplius est, Christus divinæ scientiæ infinitæ alteram, magisterio adeo propriam, conjunxit prærogativam, quæ est, non tantum scire, quæ docenda sunt, sed

etiam nosse eadem docere. Quare divina ipsius verba merito sigillo comparantur, quæ non tantum continent, sed imprimunt veritatem. *Vox Domini concutientis desertum,* inquit Propheta. Veniens in Mundum Salvator, illum quasi desertum invenit, quod verborum suorum efficaciam sursum deorsumque invertit: *Deserta in ubertatem versa.* Mutavit leges, invertit dictamina, direxit defideria, nova dogmata antiquis plane contraria stabilivit. Effecit, ut quod prius sperabatur, nunc timeatur; quod prius erat horroris, nunc desideretur; quod cunctis erat odium, nunc ametur. O admirabilem mutationem, Divini hujus Magistri loquendi efficaciam dignissimam! Si mirabilem verborum ipsius vitæ æternæ vim cognoscere velitis, memineritis tantum illius, quod supra dixi, id est, ante Adventum Christi, quasi à toto Mundo adoratos fuisse Dæmones, nunc autem propè ab universo DEUM adorari. Ab hac Cognitionis mutatione aperte emendatio Mundi potest intelligi, quemadmodum ex oculorum serenitate aegri convalescentia arguitur. Tali ergo Magistro indigebat humanum genus; nec alius ullus sufficiebat: tam profundis enim ignorantiae tenebris æqualiter omnes involabantur homines, tantumque turgebant superbiâ, & cum, sicut ignorantes, indigerent instructione, tanquam superbi eandem volebant admittere; persuadentes sibi, se quantum facis est, nosse: similes illis spicis, quæ quò magis vacuæ sunt, eò altius capita

ps.
148.5.

Prov.
8.9.

capita attollunt. Opus igitur erat nobis Magistro, qualis est ille, id est divino, qui esset veritas in sciendo, & veritas in imprimendo, infinitamque contineret sapientiam ad veritates incognitas nobis revelandas, infinitamque potentiam ad easdem persuadendas. Quod reipsa ostendit. *Erat docens sicut potestatem habens, & non sicut scriba eorum, & Pharisei.* Quare quotidie à Christianis divinæ providentiæ agendæ essent gratiæ, se hoc tempore natos esse, quo tam famosa & florida schola à Christo unico Mundi Doctore jam aperta fuit. *Erunt oculi tui videntes Preceptorem tuum; & aures tue audient verbum post tergum montis. Hæc est via: ambulate in eâ, & non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Certè si Philippus Rex Macedonum pluri æstimavit, quàm integrum acquisivisse regnum, quod eo tempore Filium habuerit, quo Aristotelem ipsi Magistrum dare potuit, quantò pluri unusquisq; nostrum facere deberet, se hoc magni Vitæ Magistri tempore Mundo natum fuisse?

XIV. Nihilominus videte, quanta sit hæc abominatio! Peccatores ad Salvatoris doctrinam recipiendam tam sunt refractarii, ut etiam omnistudio illi se opponant. *In signum, cui contradicetur.* Quod est inter omnia Evangelij dogmata, cui temerarij peccatores non contradicunt, dicitur in contemptum verborum Christi, felicitatem suam in carnis voluptatibus quærunt, quam Christus in solis medijs ad cælestem gloriam consequendam ordinatis inveniri docuit, quæ

sunt pœnitentia, patientia; virtutes, bonaque opera? Sed quid refert illam esse Christi doctrinam? ipsi pro arbitrio suo credere volunt, nec quidem veritati fidei dignantur præbere aures. An hæc, quæ dico, probare non possum? Ite ad quendam vindictæ cupidum, & dicite illi; Evangelij doctrinam esse? veniam inimicis impertientiam. Statim hic vobis respondebit; id fieri non posse, hac in re de honore suo agi. Ita ad alium, qui pecuniam multo pluri facit, quàm Deum, & dicite illi, Evangelium minari divitibus vae! *Vae vobis divitibus! egenis fausta ominari: Beati pauperes!* verba hæc risu & cachinnis excipiet, nec sibi unquam persuadebit, hominem inopem feliciorum esse, quàm divitem. Quin etiam ipsum mortificationis, molestiæ & crucis nomen pluri horrent, quàm mortem; nec timent offendere Deum, modò voluptatibus tempore vitæ suæ frui possint. *Voluptatum magis amatores quàm DEI.* Et hoc non est solum non vivere Christianorum more, sed ne quidem, ut Christianum credere. *Dixerunt DEO: Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Duas scientiarum species Christus nos docuit in Evangelio. Una est Veritatum speculariarum; sicut exempli gratiâ est mysterium Sanctissimæ Trinitatis; altera est veritatum practicarum; velut est, solū timere Deum; ante omnia animæ quærere salutem; divinorum præceptorum observatione cælum lucrari. Prima scientia, quæ est scientia finis, bene quidem à peccatoribus admittitur; non autem secunda, quæ est

est scientia mediocrius. Imò hanc re-
ficient. Scientiam viarum tuarum
nolumus. Viam sibi fingunt pro ar-
bitrio suo, voluntque, ut sit bona; &
quamvis toto anno totaque vitâ suâ
viam ingrediantur Inferni, nihilomi-
nus sibi persuadent, illa ad cælum se
ducendos. Quâ igitur majori Divi-
na sapientia affici potest injuriâ, quàm
quòd illi fides non adhibeatur? Men-
dacij aliquem arguere, præcipuè vi-
rum honoribus conspicuum, major
est despectus, quàm dici possit. Pro-
fus idem licet non verbis, sed operi-
bus, id est magis liberè ab omnibus
dicitur Christianis; qui voluptates se-
quuntur, quas Christus suasit fugere,
fugiuntque mortificationes, quas ille
quærere & amare docuit; tales pleni
iniquitatibus, actionibus suis salutis
viam à Christo in hoc mundo mon-
stratam contemnunt: ad dandam

Luc. 1.
7.

scientiam salutis. Imò dogmatibus
omnino contrarijs cathedram erigunt
pestilentia, audentque effutire, eos,
qui more Mundi non vivunt, carere
cerebro, nullis ingenij pollere doti-
bus, nullum talibus inesse mentis vi-
gorem, esse quidem homines bonos,

Job. 12.
4.

sed nulli rei aptos. Deridetur justi
simplicitas. Et hæ sunt mutua illæ
vices, quas Magistro suo divino red-
dunt Christiani, non solum secundum
doctrinam ejus non vivendo, sed
stultitiam eandem æstimando; cum
tamen pro certo teneant Magistris
terrenis, quacunq; obsequij exhibi-
tione non posse reddi æquivalens; ipsi
verò se nimium putant facere, si no-
men Christianum gerant, quamvis

postea hoc ipsum nomen gentilium
operibus infament.

XV. Quomodo tantæ Magistro
suo à Christianis possent inferri inju-
riæ, si aliquatenus obligationes suas
erga illum agnoscerent? ast illi op-
ponunt incapacitatem suam quasi
thoracem æneum, ut motivis, quæ ad
illarum æstimationem inducere pos-
sent, penitus resistent. Proinde for-
sitán Job inquebat, Peccatoris ca-
put non galeâ, sed pinguedine arma-
tum esse. *Cucurrit adversus eum cre-
to collo, & pingui cervice armatus est.*
Videte, quàm insolita sit hæc armo-
rum forma. Caput non duro cha-
lybe, sed molli adipe munitum osten-
tare. Videtur Scriptura his verbis
significare velle, quàm malè ad Do-
ctrinam Evangelicam apprehenden-
dam, ejusque Magistrum amandum
dispositus sit peccator; quia quemad-
modum pinguedo corporis non est a-
nimata, nec sentit, ita eadem potius
quàm alijs armis se muniunt peccato-
res, ut Evangelio resistent, dicentes,
se illud non intelligere.

III.

XVI. Verùm major omnibus ho-
minum erga Jesum Christum ingra-
titudo est illa, quòd non solum il-
lum tanquam viam, sed etiam tan-
quam veritatem despiciant. Parum
fuisse, si Sol ille divinus actiones no-
stras exemplis suis direxisset, doctrinâ-
que suâ tenebras nostras illuminasset,
si non etiam morte sua vitam nostram
revivificasset. Necessè est hîc memi-
nisse, naturam nostram duplici fuisse
subjectam morti, uni pœnæ, alteri
culpæ

culpæ. Erat morti culpæ subiecta tam propter peccatum originale, in quo nascimur; quam propter peccata actualia, quæ committimus; antiquumque debitum, à Patre Adamo nobis relictum, novis nominibus augemus. Hæc mors gratiæ; quæ fuit prima, consequenter post se mortem secundam, hoc est damnationem traxit. Ratio erat, quia hoc rerum statutu causa nostra omni destituebatur remedio. Ex unâ parte non decebat, Deo à Peccatoribus offenso pro tantâ injuriâ non satisfieri. Ex alterâ parte quis unquam potuisset satisfacere? Tam immentæ summæ hoc erat debitum, ut ab omnibus possibilibus creaturis simul junctis dissolvi non potuisset.

XVII. Saltem fortè sperari poterat, inveniendum aliquem intercessorem, cujus precibus mitigatus DEUS liberè remitteret, id quod homo solvendo non erat? Verùm quis Seraphinorum etiam supremorum hoc unquâ ausus fuisset tentare? Quando Rex aliquis terrenus contra Rebellem irâ accenditur, nullus Aulicorum in favorem Rei vel os aperire dignabitur; imò pro læsæ Majestatis reo gratiam petere, quisunque ille foret, esset se ipsum in omnia sæcula infamem reddere. Perpendite igitur, an supremi illi Spiritus minorem erga Dei sui Majestatem habuissent respectum, quàm homines erga vilissimæ terræ Majestatem habeant? Adum igitur erat de causa nostra in æternum, nec homo aliud facere, aut sperare poterat, quàm post vitam, inter tot mala culpæ

R. P. Segneri Christ. Instr. Tom. II.

transactam, in omnium malorum pœnæ pelagus, Dæmonumque societatem delabi, ad instar turbidi alicujus torrentis, qui post varios errores & exundationes tandem in alto mari perditur, nec revertitur. Solus Verbi divini amor tam inevitabili huic jacturæ poterat adferre remedium, hic enim Dominus Divinæ naturæ humanam adjungens, ut homo pati potuit, & nunquam Deus passionibus suis infinitum potuit dare valorem; ita ut pro peccatis nostris superabundanter satisfaceret; nosque à duplici culpæ & pœnæ morte liberaret.

XVIII. Atque hic inauditas ipsiusmet hujus amoris inventiones advertite. Primò maximum nobis contulisset beneficium, si tantum ab Inferno nos liberasset, quamvis de cætero in alijs hujus Mundi miserijs immersos reliquisset: sed quanta hæc est gratia, quòd non tantum ab Inferno nos liberat; sed etiam in super Regni sui perpetuos instituerit hæredes? Si miser aliquis papilio, dum lumen circumvolat, jamjam adurendus, à longè à magno conspiceretur Monarcha, ita ut illi compatiens, è throno suo descendere, suisque manibus facem extingueret, futurum volatilis hujus insecti rogam, quantum hic papilio Domino erga se tam benigno obligatus non esset? Quod si non solum illum ab his flammis liberasset, sed etiam ad perfectionis gradum Aquilæ similem extulisset, ita ut ei supra nubes parem volandi virtutem tribueret, ibique omni cum securitate iuxta ortis oculis, pennisque illæ-

S. Tho. 3. p. 9. ar. 48. ar. 2.

lis non jam faculae flammulam, sed ipsum solem contemplaretur, quanto ampliori beneficio se non obstructum sentiret miser hic vermiculus? Hæ sunt cerebri nostri imaginationes, quæ nihilominus ne minimam quidem partem debiti nostri erga Christum vitam nostram explicant; inter Deum enim & hominem major infinities est dissimilitudo, quam inter Papilionem & Monarcham. Et inter animalculi hujus combustionem & ad aquilinæ virtutis elevationem, ut solem contempletur, distantia est infinities minor, quam non est inter æternas infernalium flammularum pœnas, & æternam gloriæ cælestis cum Angelis Dei possessionem, Divinitatisque defacie ad faciem contemplationem. Hoc tamen modo Deus egit nobiscum, ut pro nobis, ut amore nostri homo fieret & vita nostra, qui nostri non indigens, vitam summè beatam agebat.

XIX. Altera adhuc major inventio est, quod cum Filius Dei minimo aliquo labore omnem humanorum delictorum reatum compensare potuerit, ærumnis etiam & doloribus in hoc Mundo inauditis & quos alij nulli æquant, exsolvere voluerit; neque aliquè è nobis minori pretio quam propriâ morte suâ redimere. Unicum solum hujus divinæ vitæ momentum, quo Verbum æternum Incarnatum vivebat, majoris erat valoris, quam vitæ omnes, licet æternæ omnium creaturarum possibilem. Nihilominus in corde Jesu, licet non in illius mente, plus valuit vita nostra, quam ipsius mors,

quia amor illius pro utilitate nostra lanci alteri pondus addiderat. Robertus Rex Angliæ bellum gerens in Syria, fortunâ adversâ in brachio sauciatus de fuit; quod tamen vulnus leve dici potuisset, nisi illum pessimo, qui vivebat inter barbaros, more, telum veneno imbutum in gravissimum vitæ periculum conjecisset. De tam boni Regis vita jam desperatum erat, nisi unicum adhuc remedium à Medicis inventum adhiberetur; ut nimirum quaereretur aliquis, qui ad motis labris infectum humorem è vulnere exsugeret. Verùm Robertus admiranda animi moderatione in hoc vitæ genere isti medicationi, tanquam crudeli, repugnabat; abnuens constanter, se periculum vitæ suæ, licet regiæ, tamen etiam mortalis, in alium, quamvis privatam, transmittere velle. Sed quid exspectatis? Amicæ Reginae uxoris suæ insidias evitare non potuit. Hæc cum Robertus placidè somnum caperet, de nocte summo cum silencio cubiculum intrat, delectoque brachio sensim sine sensu fasciam solvit. Inde ad motis sæpius labris, summa cum alacritate venenū exsugit, adeoque animosè mortem Regi paratam, sed ab Amore in ipsam translata, haurit. Affectum adèd generosum stupent historiæ. Sed quid hoc est, si cum amore Christi compareretur, qui crucem etiam pro servo, & quidem rebelli moriturus ascendit?

XX. At pro dolor! omnibus hisce charitatis excessibus peccatores enormem suam reponunt ingratitude, opponentes sese Redemptori, qui morse

morte aded dolorosa factus est ipsis vita. Quod duobus horrendæ contradictionis modis efficiunt: primò enim divinæ hujus mortis effectus impediunt; deinde ejusdem causas renovant. Primò itaque effectus impediunt.

XXI. Primaria Christi intentio, cur vivendo & moriendo pro nobis se vitæ nostræ authorem fecerit, fuit, ut peccatum è Mundo tolleretur. Hoc signo distinctivo à Sancto præcurso-
 re monstratus fuit: *Ecce Agnus Dei: ecce qui tollit peccatum mundi!* *Ecce* 11. 2.
 9. *victima, à qua Mundi peccatum destruetur.* Peccatum nominat generatim, quia Christus non hoc aut istud in particulari, sed quidquid rationem peccati participat, destructurus venerat: *Tollit peccatum mundi.* 2. Tho.
 3. p. 9.
 49. ar.
 1. Nec vobis persuadete, hunc fuisse finem illius secundarium, fuit enim maximè præcipuus, ita ut unicui fructus dici possit, quem præterendis vitæ & passione sua. Audite, quid sentiat Isaias: *iste omnis fructus, ut auferatur peccatum Jacob.* Si ergo hoc 11. 27.
 9. centrum est, ad quod omnes cogitationes, omnia verba, omnes actiones, omnes promissiones, omnes protestationes, omnia beneficia, omnes labores & angustiae, tota denique vita, & Dei hominis mors retenderunt, ut iniquitatem destruerent, è cordibus proscriberent, & in abyssum relegarent; sequitur manifestè à Christiano peccante, quoad illum, primum Redemprionis effectum impediri, illique se vitæ opponere, quam Christus morte sua nobis dare digna-

tus est. Jam quoque melius, quam unquam veritatem illius intelligatis, quod de peccatoribus affirmat Psalmista, ubi ait: *Quoniam qui perfecisti, destruxerunt.* Sed quomodo hoc? quomodo & unde has possederunt vires? Sic enim infelices ipsi, qui sunt etiam manus divinæ opera, se destruxissent. Scitisne, quo modo opera Dei destruxerint? Peccatum renovarunt, ad ejus destructionem omnia tam divinæ Justitiæ, quam Misericordiæ opera erant destinata; imò quasi ipsi Deus ad mortem destinatus erat, ut simul cum ipso infernalis culpæ monstrum moreretur. Ita ut jurato Christi inimico, in intimo corde locum dare, proscripseruntque hosti in libero arbitrio nostro asylum concedere, sit, Incarnati Verbi vitæ & mortis se opponere, & utramque inefficacem reddere, ne maximus fructus ab ipsidem intentus hauriatur. *Qua perfecisti, destruxerunt.*

XXII. Quod deterius est, Christiani peccando non solum desideratos à Christo, vivendo & moriendo pro nobis, fructus impediunt, sed etiam hujus mortis causas renovant. Expressis hisce terminis de modernis peccatoribus loquitur Apostolus: *Rursum crucifigentes in semetipsis Filium Dei.* Quod duobus modis intelligi potest, utroque ingenti horrore plenissimo. Peccatores, inquit Sanctus Thomas, de novo peccantes crucifigunt Jesum Christum, quia id ipsum faciunt, propter quod Christus Crucifixus fuit, quod est peccatum. *Vulneratus est propter iniquitatem.* 8.
 Heb. 6.
 In Epist. ad Heb. c. 6.
 lect. 1.

ees nostras, attritus est propter scelera nostra. Quare si dolorosa Redemptoris mors tantæ non fuisset efficacis, ut pro omnibus peccatis possibilibus satisfaceret, necesse foret, Christum propter obligationem, quam ut fidejussor contraxit, toties se crucifigi permittere pro culparum nostrarum satisfactione, quoties easdem peccando renovamus. Non aliter quàm in antiquæ legis sacrificijs fieri solebat, quæ, quia sufficientia non erant ad expianda delicta, pro quibus destinata erant, toties reiterari debebant, novæque offerri victimæ, quoties Hebræi novis se culpis inquinabant.

XXII. Alius Sancti Apostoli verba explicandi modus est, qui sequitur, quando committitur peccatum, id producit in lucem, quod Filius Dei absque ullâ comparatione plûs odit, quàm omnes pœnas & dolores, quos pro eodem sustulit. Ita ut si ex unâ parte flagella, spinæ, spura, clavi, fel, aliæque passionis ponerentur instrumenta, & ex alterâ unum solum peccatum mortale poneretur, hoc solum peccatum plûs Christo foret contrarium, quàm totus tormentorum cumulus, quæ, ut tantum hoc monstrum pessumdaret, libenti animo subivit. Atque aded, si Dominus noster à peccatoribus re ipsa de novo non crucifigitur, quotiescunque peccato illum offendunt, tamen æquivalenter crucifigitur; imò amplius; quia injuriam ab illis patitur sibi magis molestam, quam ab omnibus atrocissimis Passionis instrumen-

tis simul in uno fasciculo collectis passus est.

XXIV. Quamobrem bene pendite, quid sit peccatum aliquod mortale admittere! Et tamen non desunt, qui dicant: *Quid ergo mali est?* Majus malum est, quàm egestas, omnesque Christi Dei hominis durissimi labores, & dolores; imò majus est, quàm mors ipsa illius in Cruce; infinita enim sapientiâ suâ omnia hæc mala pœnæ elegit, ut malum culpæ destrueret, factusque est pro nobis vita nostra, ut gratiâ viventes peccato moreremur, nullum unquam amplius committentes, quasi revera mortui essemus. *Pec-1. Pa. cata nostra ipse pertulit in corpore suo, ut super lignum, ut peccatis mortui justitiam vivamus.* Desunt mihi verba, quibus Diabolicam Christianorum illorum explicem ingratitude, qui tam enormiter DEUM offendunt, & postquam DEUM offenderunt, adhuc audent interrogare, quid mali fecerint? quare casum naturæ humanæ ignominiosissimum ab historicis relatam illis ante oculos ponam.

XXV. Præteritis bellicis in Belgio tumultibus, miles fugitivus cum alijs pluribus in pœnam perfidiæ ex arbore suspensus est. Sed sive fortuna illi bene voluerit, sive licitoris fuerit culpa vitam laqueus non intercluserat. Alius igitur miles prope transiens, cum aliquod adhuc vitæ signum in hoc misero homine adverteret, occurrit, striditque pugione laqueum præscindit, sensimque supra humeros suos incli-

inclinatum, ne lapsus superstitem vitam finiret, in terram demisit, laqueoque solutum, quibus potuit medijs refocillavit, tandemque summæ pietatis excessu, ut Judicium manus effugeret, miserumque in tuto collocaret, retrò se in equi tergum posuit: Sed ingratitude etiam à bestijs inauditam percipite. Miles hic vix mortis ereptus faucibus in via jam planiore advertens liberatorem suum notabilem pecuniæ summam habere, ex improvise illum ipsum pugionem, quo laqueum sibi abscissum sciebat, extraxit è vagina, totiesque optimi benefactoris sui humeris infixit, donec mortuum equo dejiceret. Inde equi tergo descendens, pecuniã, armis, & vestibus spoliatum nudum in campo corvis & canibus futurum pabulum reliquit; ipse verò additis equo calcaribus fugã ad turiora se recepit. Charissimi, an non audientes hoc portentum ingratitude, quã vix unquam atrociorẽ in toto vitæ vestræ tempore intellexeritis, sanguinem vestrum contra hunc latronem, monstrum non hominem, accendi sentitis? Atque utinam cujuscunque peccatoris ingratitude hoc modo narrata non incomparabiliter esset atrocior! Non à gregario milite, sed à Deo exercituum, non à brevi corporis, sed ab æterna animæ simul & corporis morte liberati sumus, & ab infinita illa miseria non facili conatu, gladium fortè corpori lethaliter infixum extrahendo, sed immensis cruciatibus nos æterno eripuit exitio; ita ut totum sanctissimum sanguinem suum

è venis profuderit. Tantã tamen redempti charitate non erubescimus. Divino benefactori nostro mortem inferre, qui tantis cum tormentis vita nostro fieri voluit. *Rursum crucifigentes Filium Dei, & ostentui habentes.*

XXVI. An non igitur jure merito pronunciavit sanctus Augustinus, infidelem peccantẽ verè Infernum mereri; sed Christianum peccantem Infernum non mereri, sed mereri, ut ipsius potissimum causã fiat Infernus, alijsq; ipsi cruciando ignis incomparabiliter ardentior accendatur, nec non alijs multò crudeliores ultrices illi furie constituantur. Omnia hæc merentur peccata nostra ob circumstantiam quandam, quæ in ipsius etiam Luciferi peccato non invenitur, & est hæc; quòd exemplis doctrinæ & ipsi Redemptori morti adversentur. Gratia Lucifero, ipsiusque sequacibus Angelis collata hoc novum non habebat pretium, ut JESU Christi Sanguine tincta esset, quàm habet gratia nobis concessa. *In aspersionem Sancti Petri. 1. Pet. 1. 2.* *gratia vobis multiplicetur.* Id quantumvis etiam infidelium aggravet culpas, nihilominus cujusvis Christiani intolerabiliores reddet, qui non solum, quemadmodum alij homines, redemptus est, sed in super se sub victricibus Redemptoris signis militare profiretur. *1. Quædam. c.* Olim leges cuius permissibant, seipsum de pæne in servum vendere; non concedebant tamen militi; sed illum severissimã morte puniebant. Sic non est dubium, legem divinam nunquam permittere, animam propriam Diabolo

vendere, id enim si faciunt, ipsi Turcæ, Judæi, & Infideles pœnas dabunt. Quamvis autem acerbiores à Christiano exigentur pœnæ, qui militiæ Christi nomen dedit, ut iniquitatem debellaret? Magnam infamiam miles Duci suo faceret injuriam, qui cum pro honore illius gloriose pugnandum esset, sicut bonus miles Christi, arma abjiceret, fidoque suæ professionem erubescens, Inferno se venderet, ut malum illud perpetrasset, ad quod destruendum sacramentum obstrictus est. *Venundatus est, ut faciat malum.* Quare fateri necesse est, malum Christianum Christo magis contrarium esse, quam infidelem aut Diabolum. Nihilominus Christiani peccantes has veritates non perpendunt, sed etiam parum apprehendunt, exemplis, verbis & Salvatoris morti contradicere. *Non sufficit errare eos contra Dei scientiam, sed & in magno viventes inscientia bello, tot & tam magna mala pacem appellant.* At si nunc has veritates non apprehendunt, aliquando certè eas plus satis cognoscent.

Sap. 14.
22.

XXVII. Venist tempus, & fortè brevi veniet, quando anima, hoc misero soluta corpore, subito horribile summi judicis tribunal erectum videbit. Et quid tunc diceret, quando à divino Verbo Incarnato se Judicandam intuebitur, non quidem velut alij infideles, sed modo terribiliori acerbiorique, quem patrati ab illa excessus merentur? Alij infideles positâ ante oculos illorum Legge naturali, illoque cognitionis, &

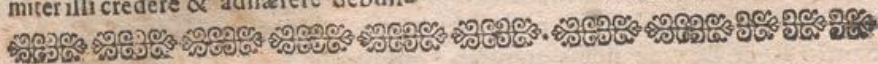
confusionis lumine, quo peccantes non carebant, pectoribus ipsorum infuso, judicabuntur. Sed Christiani posito ante oculos ipsorum Christo judicium subibunt. *Statuam me contra faciem tuam,* cuius nostrum dicere poteris, stantibusque coram divinæ Majestatis ipsius throno pro majori horrore nostro adjungere: *Ego sum Iesus, quem tu persequeris.* *Alia.* Ego sum ille Deus, qui cum sim omnium rerum finis, amore tui factus sum tibi via, ut salvareris. *Ego sum via.* Ego sum ille Magister, qui postquam ore Prophetarum tibi locutus sum, extremæ tuæ compatiens ignorantia, de cælo descendi, ut ore proprio tibi loquerer, & ut melius intelligeres Divinitatis Mystéria, ut eam aliquando possidendam media necessaria linguâ humanâ explicavi. *Ego sum veritas.* Ego sum ille Iesus, qui corpus meum velut scutum divinæ Justitiæ opposui, & in membris meis jacula contra te evibrata excepi. *Ego sum vita.* Et post hæc omnia me persecutus es, nec velut extraneum, sed tanquam ignotum, imò hostem me habuisti, & hoc usque ad extremum vitæ, nec unquam emendare te voluisti. *Ego sum Iesus quem tu persequeris.* Ad hunc modum quemvis nostrum Christus posset alloqui, omnium injuriarum causam exigere, quas huic exemplari, huic cœlesti doctrinæ, huic vitæ, tantis pro nobis doloribus exacto, intulimus.

XXVIII. Quid nunc perversus respondet Christianus, non solum omnium

QUA PECCATO BENEFIC. INCARNAT. AFFICITUR. 71

omnium actionum suarum, & vitæ tam peiperam actæ reus, sed etiam non minus actionum, & vitæ Dei hominis rationem redditurus, quibus tam apertè contradixit? Si Philosophi antiqui non fuerunt excusabiles, ut asserit Apostolus, eò quòd in scholâ naturæ instructi vinendo Deum non glorificaverint, quem istiusmet naturæ auctorem cognoverant: Ita ut sint inexcusabiles, quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt: Quam excusationem poterimus adferre nos Christiani, qui in scholâ fidei eruditi, Deum confitentes, qui ut ad vitam nos duceret, factus est via nostra & veritas, cum firmiter illi credere & adhærere debuiss-

semus, moribus nostris plusquam Barbari illum oppugnâvimus? Charissimi, si velimus, adhuc respiciendi tempus habemus; nondum formidandi Judicis partes agit, sed Advocati, quare sincerâ confessione peccatorum nostrorum veniam ab ipso postulemus, verâque & seriâ conversione vestigijs illius insistentes doctrinæ ejus nos conformemus; faciamus denique, quidquid nobis possibile est, ut sublimem illum finem consequamur, pro quo JESUS CHRISTUS è cælo in terras descendit, ut nobis primò gratiæ, deinde gloriæ vi-
*Joh. 1. 9.
12.*
 ram daret. Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.

DISCURSUS VI.

De Odio, quo Deus in peccatum fertur.

I. **P**oni Regiminis lex est, ut quandoque statera & pondera examinentur, publicâque auctoritate approbentur. Vellem itaque, ut laudabilis hæc consuetudo in utilitatem animæ nostræ introduceretur. Quæ est nostra statera? est ea, quam de rebus habemus, aestimatio. Verùm quoties inter ipsos Christianos hæc fallit? Dicunt bonum malum & malum bonum. Virtus enim non pluris aestimatur, quam tenebræ, despiciuntque, è contra peccatorum ipsum, quod tamen Inferno

horribilius est, beatum & pulchrum quasi lux ipsa putatur. *Ponunt tenebras lucem; & lucem tenebras.* O perverla ponderatio, ideòque coram Deo, qui est ipsa veritas, abominabilis! *revertimini, igitur, revertimini ad lucem.* Bilancem tam fallam examinemus hodie, & Saccularij, quod fallere nequit, statera conformemus. Immensum Dei Odium, quo peccatum persequitur, perpendamus, discamusque ab illo, quam justum sit, ut nos detestabile hoc monstrum abominemur. Quare duas hodie veritates exponam qualitates scilicet divini hujus Odij, e-
 jus

jusque moriva, incipiamus à prima.

I.

II. Quod si vobis dicerem, Deum plus esse peccato contrarium, quàm album nigro, quàm dulce amaro, quàm lucem tenebris, sic loquendo videret mihi jocari. Dico Deum tantopere detestari peccatum, ut si ex omnibus mentibus Angelicis una foret, & si omnes hominum linguæ coalescerent in unam solam, illa mens tam perfecta neque intelligere posset, nec lingua illa tam eloquens explicare vel minimam quidem partem maximæ istius contrarietatis, quæ inter Deum & peccatum invenitur. Nihilominus, ut aliquid cum fundamento dicam, hisce inhærebo verbis, à Sancto Rege Davide nobis transscriptis, ut in ipsis, tanquam mysterio abscondito, campum habeatis supremi hujus Odij condiciones investigandi. In Psalmo igitur quinto nobis indicat, quemadmodum nullum mane elabi permiserit, quo non attentè contrarietatem, inter bonitatem Dei & iniquitatem perpenderit, ideòque intensius rimando agnoverit Odium Dei adversus peccatum, odium esse essen-

Ps. 55. Mane astabo tibi & videbo, quoniam non Deus volens iniquitatem tuas.

III. Quid cogitatis, charissimi, esse Deum? Est hostis peccati. Quid quid perfectionis est in hac boni abyssò, totum & è diametro peccato est oppositum, ita ut desineret esse Deus, si minimam omnium peccatorum possibilem partem non odif-

fer. Aliæ contrarietates naturales non sunt ita comparatæ, potius enim se invicem patiuntur, & in uno composito conjunguntur. Calor & frigus, siccitas & humiditas ad formandum mixtum aliquod uniuntur, diuque simul permanent, quamvis inter illa sæpius non desint contentiones. Sed impossibile est, ut Deus & peccatum vel unico momento simul stare possint, & si unquam intercederet unio aliqua, Deus non esset Deus, quia non esset suprema illa sanctitas, quam habere deberet, ut sit Deus. *Non Deus volens iniquitatem tuas.*

IV. Præterea contrarietas, quæ in rebus creatis invenitur, non fundatur in substantiâ, sed in accidentibus. Hyemale frigus essentiæ hominis non est contrarium, sed tantum calori illius naturali, quo vita conservatur; Deus verò propter substantiam suam adversatur peccato, quæ est summum bonum, summa pulchritudo, summa virtus; ideoque non illud liberè, sicut nos, sed necessariò Odio habet, nec unquam illam aversionem interrumpere, aut mitigare potest. Odisse peccatum non est illi liberum, sicut amare essentiam suam divinam illi liberum non est. Si has veritates Christiani profundè penetrarent, quæ tamen aded manifestæ sunt, quomodo esset possibile, ut unquam peccarent? attamen in sinu iniquitatis indormiscunt, quasi supra prati herbas quiescerent. At ita res se habet. Peccatum etiam quoad hoc simile est serpenti, & quidem valde pestilenti, in-

stat

star aspidis enim veneno suo somnum conciliat. *Sopit quos inficit.*

V. Progrediamur ulterius. Adhuc aliam sublimem Odij qualitatem nobis indicat Psalmista, quã DEUS peccatum averfatur, atque Peccatorem Deo nunquam posse appropinquare, nec in præfentiã illius permanere. *Neque habitabit juxta te malignus, neque permanebunt Injusti ante oculos tuos:* quo loquendi modo infinitam illam demonstrat distantiam, quæ est inter Bonitatem divinam & culpam; ita ut non tantum necessaridè Deus cogatur totã essentiã suã odisse peccatum, sed etiam infinite averfari. Odium, inquit Sanctus Thomas, totum nascitur ab amore, id est, que quantum Deus amat se ipsum, tantum consequenter abominatur omne peccatum, id est infinite. Hæc est duorum terminorum sibi invicem oppositorum natura, ut quod magis aliquis appropiat uni, tantò magis recedat ab altero. Eodem modo, quò magis navigantes elongantur à nostro polo, tantò propiùs polum huic nostro contrarium accedunt. Et quomodo est possibile, ut peccatores immani non percillantur horrore, considerantes se coram oculis Dei magis abominabiles esse, quàm araneum, aut fætidissimum bufonem? Ita ut fatius foret, minùsque malum, basiliscum toxico gravidum esse, quàm animam unico solo peccato infectam habere. Quando igitur passione extæcati, peccatum aliquod committere intenditis, priùs sistite parumper, & intra vos dicite: hæc abomina-

R. P. Segneri Christ. Instr. Tom. II.

tio, quam cogito in lucem proferre, est monstrum adeò horrendum, ut illi simile non inveniatur in Mundo. *Less. de prof. Si Deus doloris alicujus capax esset, hæc mea actio plus mœroris & tristitiæ illi adferret, quàm omnium Sanctorum bona opera simul sumpta gaudij attulerunt. Et ne putetis novam hanc esse amplificationem: Si ipsamet DEI Mater (quæ dignitate sua omnes in Cælo Sanctos superat) unquam uni soli peccato mortali animo consensisset, Filius ejus illam subito plusquam serpentem odisset, & si in tali statu exspirasset, quid factum fuisset illã? ipsemet ore proprio ad æternos inferorum ignes cum alijs reprobis eam condemnasset, ne quidem minimã vitæ corporalis ab eadem in Incarnatione acceptæ, nec educationis & sustentationis habitã ratione. Ita ipsimet diaboli coram Christi Throno comparentes, se indubitanter sentire demonstrarunt (quemadmodum in Spiritu vidit S. Brigitta) ita & nobis absque ullã hæsitacione credendum est. Quod si ita est, Charissimi, has quæso veritates aliquantisper vobiscum pervolvite, & si deinde adhuc peccare vobis lubet, audeo dicere, peccare tantummodo, per me licet. At quis hæc perpendit? Peccatores omnium internarum passionum tumultibus se opprimi sinunt, ut proprium malum non advertant. Romanis & Carthaginensibus ad Trasimenum confligentibus, horrendis terra conquassabatur motibus; propter armorum tam strepitum, & animos prælio in-*

K

ten-

rentos ne quidem improvisa hæc terræ concussio audiebatur, multò minus de eadem evitandâ quemquam cura angebat.

VI. Deinde semper ulterius ditissimas contrarietatis fodinas ingrediens Propheta, quas Deum inter & hominem videbat, inquit, Deo semper Odio fuisse iniquitatem, & eos qui eam operantur. *Odisi omnes qui operantur iniquitatem*: atque ita tertiam divini hujus Odij conditionem nobis insinuat, quod non solum est essentialiale, non solum infinitum, sed etiam æternum. Odium, ut videtur Alberto Magno, est ita inveterata, aut, ut melius dicatur, est aversio inveterata. Verùm cum in Dei æternitate non sit prius aut posterius, semper æquali Odio Peccatum, & Peccatores Deus prosequitur, certo tamen loquendi modo considerate, quæso, quàm magnum hoc debeat esse Odium, quod totâ æternitate durabit! Si possibile esset, ut à principio non tam immensum fuisset, jam propter tantam durationem factum esset immensum, non secus ac flamen, quod si ab æterno exundâisset, infinitam jam aquarum eluvionem produxisset. *Odisi omnes, qui operantur iniquitatem*. Proinde quemadmodum DEUS semper iniquitatem, & iniqua agentes odit, sic non minùs nunquam illam odisse cessat. *Respicere ad iniquitatem non poteris*. Quæ est igitur hæc inimicitia, quæ pacem nunquam sperare potest? Quamdiu Deus erit Deus, semper erit hostis peccati, & quamdiu seipsam

amabit, semper peccatores Odio prosequetur. Quandoque vestrum aliquis in principio resistit peccato, & exempli gratiâ, ad testimonium falsum dandum provocatus, responder, se non posse. Verùm si amicus ille, aut potius, ut melius dicam, nefarius hostis aureos promittat montes, dicatque id non præjudicare officio suo, omnia verba & passus abundè se remuneraturum. Hoc tam exiguum in spe lucrum instar folij aurei efficit, ut amarum perjurijs catapotium facillè degluciat. Charissimi, Odium vestrum non est simile illi, quo DEUS peccatum prosequitur. Odium vestrum inconstans est & variabile, Divinum autem constans est & æternum. Si unico etiam levi peccato plurimas ad Sanctissimam fidem converteretis animas, imò plures, quàm sceleratus Mahometus pervertit, Deus ideo peccatum vestrum odisse non cessaret, sed in omnem æternitatem vos tanquam culpabiles puniurus esset.

VII. Pro ultimâ denique hujus divini Odij qualitate addere possem, illud non tantum DEO esse essentialiale, infinitum, æternum, sed etiam unicum. *Odisi omnes qui operantur iniquitatem*. DEUS omnia peccata, omnesque peccatores abominatur, nihilque aliud, quàm illos odit. Hic est Odij divini terminus, extra illud non est aliud, quod aversatur cor illius. *Nihil odisti eorum quæ fecisti*. Quamobrem nunquam DEUS neque damnatis, neque diabolis in æternum reconciliabitur; quia semper Rei erunt pecca-

In 10-
pic.

S. Tho.

2.2.9.

38. ar.

6. ad 3.

Habac.

1. 13.

S. Tho.

p. 9. 10.

ar. 25.

Sap. 11.

25.

peccati, è contra verò ablatò peccato statim cum peccatoribus amicitiam redintegrat; in illis enim præter peccatum nihil aliud adversatur: quemadmodum Venatores elephantem, quamprimum dentem sibi evellit & abjicit, non amplius insequuntur; sic quamprimum peccator cordis deponit malitiam, statim iteratim inter amicos DEI recipitur, nec potest illi amplius malè velle. Video, inquit, Sancta Catharina Genuensis, video tantam esse Dei cum creaturis rationabilibus conformitatem, ut si diabolus squallidam peccati vestem abjicere possit, illo ipso instanti veraci cum amore illi Deus jungeretur. Hic est unicus inter Deum & animam divisionis murus, Hoc est unicum impedimentum. *Iniquitates vestra dividerunt inter vos & Deum vestrum.* Quòd si plures solis radij in unico, solo unirentur puncto, exsili-
 §. 12. ret ignis; sed quid si omnes simul in unicum speculum reflecterentur, quantum non ardorem, incendiùmque excitarent? Sed ut adhuc melius dicam. Si omnia fulmina, quæ unquam è cælo in terram delapsa sunt, simul juncta jugum montis percuterent, quantam putatis cicerent tempestatem & ruinam? Hæc omnia ideo dicta sunt, ut vivacissime concipiatis, quàm implacabile sit, in peccatum Dei Odium. Voluntas infinitè perfecta odit culpam, & præter ipsam nihil odit aliud. Quis ergo sibi imaginari potest summum illum Odij impetum, quo ad persequendam illam moveretur? *Nihil odisti eo-*

rum que fecisti. Hoc omnes Sancti considerabant, ideoque etiam ipsam peccati umbram horrebant. Sancta Francisca Romana semel forruitò præd-
 pe publicæ meretricis domum præteribat; cùmque recordaretur, ibi quasi in hospicio Dei offensas recipi; tanto afflictæ fuit dolore, ut ad simplicem murorum illorù aspectum animi passæ fuerit deliquium. Considerate igitur extremam peccatorum ignorantiam, qui hoc peccati monstrum non secus ac catellum Melitensem blandiis deliniunt. Non immeritò inde colligere licet, diabolus eum illis idem factitare, quod corvus cum cadaveribus, qui primò oculos illorum devorat. Cæci sunt, quid enim aliud
 Matt. dici potest? *Cæci sunt & Ducei cæcorum.* 15. 14

II.

VIII. Sed unde, diceris mihi, tanta in amabilissimo Dei corde peccati abominatio? Unde? ab ipsomet ipsius corde, quod est totum amabile, & ipsa amabilitas; id est, quia seipsum infinitè, & nos summopere amat, hæc de causâ inexplicabiliter etiam odit peccatum, veluti sibi & nobis contrarium. Utrumque seriò perpendamus, ut maledictum hoc monstrum semper magis execremur, sicque ad alteram veritatem accedamus, quam demonstrare vobis promiseram, sùntque, post Odij divini in peccatum qualitates, motiva, quibus ad id inducitur.

IX. Peccare non est aliud, quàm creaturam gerere se velle, quasi ipsa esset DEUS, & erga Deum ita se

habere, quasi ipsa creatura esset. Hæc singularim examinemus; Hæc enim veritas clavis est, quæ quidquid hodie dicendum superest, referatur, ut probè assequamini. Primum Creatura peccando se habet tanquam DEUM, hoc quidem modo: Deo omnino proprium est, nemini subjectum esse & independentem, suam sibi ipsi in operando legem esse. *DEUS sibi ipsi* 3. Th. 1. p. q. *est lex.* Ideoque ipse solus id quod 21. ar. vult, voluntate propriâ velle potest; 1. ad 2. quia voluntas ipsius est omnium voluntatum regina, & sicut est celsissima & suprema, ita pariter quarumvis aliarum est norma. Quid autem facit temerarius peccator? Audet è divinæ voluntatis vertice hoc tam pulchrum diripere ornamentum, ut eodem propriam coronet frontem, dicendo cum superbo illo Pharaone; *Exodi* 5. 2. *nescio Dominum, & Israel non dimittam.* Quod est illud dominium? quod imperium? Quæ iussa? Non alium præter me cognosco Dominum, non aliam quàm voluntatem meam cognosco legem; ita mihi placet; *Nescio Dominum.* Et hoc dicendo omnem excurret regulam, seque omni Legislatori anteponit. An igitur hoc aliud est, quàm sibi ipsi se DEUM constituere? Princeps Diabolorum Beelzebub appellari voluit, prout indicant illa Evangelij verba: *Lucæ* 11. *In Beelzebub principe Demoniorum eicit Demonia.* Beelzebub verò secundum Doctissimorum interpretum doctrinam, idem est ac *vetustus Deus*: Peccator non ita pridem à nihilo extractus, non audet se Deum verè an-

tiquum nominare, *Vetustum Deum* sed Rebellionem omnium Principis insistentem vestigijs, se Deum novum facit, *Deus recens*; indignans vero Deo suo subjectum esse. *Confregisti jugum, rupisti vincula mea, dixisti non serviam.* 2. 20.

X. Sed neque hic incredibilis peccati malignitas sistit: ulterius progreditur. Non illi satis est hominem se gerere ut Deum; sed vult insuper, ut Deus minoris sit æstimationis, quàm homo. Lucifer suo loquendi modo ostendit, nihil se aliud desiderare, quàm Deum habere imperij Socium, Peccatores verò impudentiori superbiâ, DEUM quasi servum sibi parere volunt. *Projecisti me post corpus tuum.* Imò in obsequio suo etiam illum affligi & defatigari exoptant. *Servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisi mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Et quid mirabili hoc loquendi modo vult significare, nisi quòd peccatori satis non sit ad offendendum Deum, abuti creaturis, sed etiam Deo ipso abuti: Vult, ut Deus tam graves non sentiat injurias, vult, ut non ulciscatur, nec puniat; verbo Deum vult sibi fixilem esse, amantem iniquitatis, id est, vult minus esse quàm hominem, sicut Deus ipse peccatori exprobrat, ubi dicit: *existimasti iniquo, quòd ero tui similis.* Quid amplius? David audito passionum secreto consilio in obscura cordis iniqui aulâ habito, his verbis omnia comprehendit vota. *Non sit Deus. Dico, non sit.* Sic enim aliqui illa Psalmi verba legunt. *Dixit insipiens*

ans in corde suo: non est Deus? quod idem est, ac si diceret: non ignoro, quod sit Deus, sed vellem non esse: scio dextram illius plensm esse fulminibus, sed vellem esse exarmatam, vellem Deum criminum meorum esse ignarum; Nec Vindicem esse posse, sed potius etiam illa amare debere. *Non sit Deus.* Hoc est peccare. An non igitur sancta Maria Magdalena de Pazis justam vobis causam habuisse videtur, quando morri vicina cuidam familiarium suarum dixit: ab eo ex hoc Mundo, quæ nunquam capere potui, quomodo homo ad eum insanire possit, ut Deum peccato mortali offendat? sed num causam scire vultis? Magna hac eclipsis semper fit de nocte, adeoque à peccatoribus non observatur. Cæterum, Ecce! inquit S. Augustinus, quid sit peccatum: *Unum est summum bonum, aliud summum malum, hoc peccatum, illud, Deus.* Ad hunc loquendi modum nos obstupefcimus, quia non nisi de foris peccatum cognoscimus, id est, non nisi per oppositionem, quam habet cum nostra & proximi utilitate. Sed hoc est feri Draconis ovum ex solo putamine cognoscere, quod quantumvis scedum ac retrum appareat, ne minimam tamē toxici latentis partem ostendere potest, Considerate quæso, peccatum totum esse Deo oppositum, cum sit unicum illius summi boni malum. Quare sicut Deus est bonum universalissimum, quod omnia bona eminenter in se continet, id est, modo quodam magis excessivo & electissimo, omnique comparatione

majori omnes perfectiones extra se positas comprehendit, ita peccatum est malum universalissimum, quod eminenter omnia in se mala includit.

XI. Hæc est illa bolis, quæ in solorum omnium Oceanum, qui fundo caret, hoc est peccatum, scrutari debemus: perpendite peccatum esse Deum inversum, aut verius, esse quid DEO è diametro oppositum; unde quanta in Deo est bonitas, pulchritudo & perfectio, tanta in peccato est malitia & scditas? Hoc modo immensum venenum, quod hoc malitiæ pelagus in se continet, aliquantulum apprehendetis.

XII. Verùm vos bolide minis brevi utimini, quare mirum non est, vos illud non rectè metiri. Dicitis enim: *quid Deo nocet peccatum meum? quid mali illi facio?* Scire oportet, ad injuriam personæ honore dignæ inferendam necessarium non esse, ut ex illa injuria damnum patlatur. Sufficit lædi ipsius Jus, cujus obedientiæ se subditus opponit. Imò in hoc supremi Domini consistit dignitas, ut præscindendo ab omni nocumenti umbra, sine omni utilitatis spe, absque ulla contradictione ejus jussa adimpleantur. *Omnia quæcumque voluit Dominus, fecit in celo & in terra, in mari & omnibus abyssis.* Huic ergo dignitati, quam propter infinitam naturæ suæ perfectionem possidet Deus, & ob quam meretur, ut omnes voluntates creatæ, se suæ quocunque tempore promptè subjiciant, huic inquam dignitati omnis peccator se op-

ponit, & in hoc summa cujuscunque peccati consistit malitia, nolle servire Deo, sed sibi ipsi. Hinc sapientissimè dixit S. Augustinus, bonos uti Mundo, ut cum ipso possint gaudere Deo; malos uti Deo, ut cum Deo possint gaudere Mundo. *Boni utuntur Mundo, ut fruantur Deo, mali uti volunt Deo, ut fruantur Mundo.* Vos autem, quia non videtis, quale damnum hac injurià adferatis Deo, parvi aestimatis, & intra vos dicitis. *Cui mali quid infero;* Verum quidem est, bona Dei intrinseca ab iniquitate vestrà nullum pati damnum, sed nimio tamen damno bona illius extrinseca afficitis. *Per peccatum in bonis extrinsecis reverà leditur divinus honor.* Deus autem tam magnus est Dominus, ut malum quodvis, quo licet extrinsecè afficitur, infinitum sit, & infinitè omnia alia mala superet.

de civ. Dei. l. 15. 6. 9.
Suar. in 3. p. disp. 4. sect. 7.

XIII, Verum est, quòd si nunquam eo malitiæ pertingit peccatum, ut propriam Dei lædat essentiam, in ipsum non provenire à peccatore, sed ab ipso met Deo. Stolidus ille Populus, qui integram telorum nubem contra Solem jaculabatur, certè nunquam illum læsorit; sed hoc non à voluntate illius, verùm à Solis ipsius altitudine, extra omnem teli jactum sira, proveuit. Ceterùm si Sol ipsis vicinus & mortalis fuisset, recipiendorumque vulnere capax, quis dubitat, tot furiosorum hominum insultibus non fuisse perimendum? Idem prorsus accidit in nostro casu: Deus propter infinitam essentiæ suæ imutabilis sublimitatem, in tali perfectionis gradu est

positus, ut nullius nocementi capax sit, sed si capax esset, non est dubium quin peccator illi damnum inferret, imò lethaliter læderet, si perverfus voluntatis arcus tam sublimè tela sua vibrare posset. *Malum culpa, quantum est ex se, est privativum boni divini secundum se ipsum, si esset privabile, quemadmodum amor amicitia erga Deum est positivum boni divini secundum se, si esset ponibile.* O summa instinctus & inclinationis contrarietas inter amorem, quo afficitur anima erga Deum, & inter peccatum, quo eum offendit. Amor, quo fertur anima in Deum, naturalis est naturæ, ut si Deus jam omnia illa bona non possideret, Anima bonâ voluntate suâ omnia in sinum ejus effunderet; Peccatum contrà tantæ est malitiæ, ut si Deus omnia illa, quæ possidet bona, perdere posset, omnia illi Peccatum eriperet.

XIV. Hinc est quòd peccati enormitas à divina Scriptura eo explicetur modo, quasi Deus intrinsecum aliquod damnum in se reciperet. In Genesi capite sexto legimus, Deum visâ hominum malitiâ intimo cordis dolore affectum fuisse. *Videns quid multa malitia hominum esset in terra, talis dolore cordis sui intrinsecum &c.* Per Isaiam dicitur, à Peccatoribus Deum ad iracundiam provocatum, & Spiritum sanctum afflictum esse. *Ipsi Is. 6. autem ad iracundiam provocaverunt, 10. & afflixerunt Spiritum sanctum ejus.* David Psalmo nono inquit: *Exacerbavit Dominum Peccator.* Et in Oseâ habetur, à Peccatore Deum summum bonum illius ad amaritudinem concitatum

14.
1.
Caj.
1. p. 4.
19. ar.
9.
Gen. 6.
5.
10.
Ps. 9.
25.

14. *se. Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum.* Unde iam acer hic loquendi modus? ut ad eum enormis peccati acerbitas & atrocitas intelligatur, quæ intrinsecum videtur posse adferre damnum, hoc est iram, afflictionem, acerbitatem & dolorem ipsi Deo, ita, ut Deus cruciatuum aut mortis capax esset, Mors & tormenta ipsius aliud non essent, quam pura peccatoris malicia. Et de facto causa, propter quam DEUS neque dolore, neque afflictione ullâ se ipsa afficitur, est illa, quia semper de iniurijs sibi illatis debitas sumpsit pœnas, aut easdem condonat, quod est nobilissimum genus subjiciendi nobis quemcunque, qui afficiendo nos iniurijs Superiorem se nobis statuere tentat. Cæteroque si possibile esset, Deum honoris sui jacturam reparare non posse, neque peccatorum punitione, neque remissione, nullum est dubium, quin summo à Peccato afficeretur dolore, non aliter quam si inimicum suum triumphantem aspicere cogeretur. Quid ergo horribili deest facinorosi, quod Peccator audeat contra Deum patrare? Solus illi deest effectus, hoc illi deest quod ad occidendû Christum defuit Herodi, funesti scilicet consilij successus. Alias enim verus fuit Deicida, sicut omnis perversus est Deicida, qui instar temerarij perduellis exceptam conjunctionem ad desideratum finem non potest perducere; facit tamen, quidquid potest, neque in ipso ullus est defectus, ut intentum sortiatur effectum. Quia in substan-

tiz, qui peccat, maximum quod potest, Deo irrogat malum, quod est illius detestare obedientiam; maximumque, quod potest illi auferre bonum, hoc est, propriam Animam. *Per altum hominis, inquit S. Thomas. S. Tho. Deo nihil potest accrescere, vel deperire; sed tamen homo quantum in se est, 21. ar. aliquid subtrahit Deo, vel ei exhibet, 4. ad 1. cum servat, vel non servat ordinem, quem Deus instituit.*

XV. Hoc ipsum mihi campum aperit, ad alterum secundariû Odij divini contra peccatum motivum procedendi, estque damnum illud, quod Animæ ipsius peccantis infert. Deus tam extremâ amoris plenitudine diligit Animas nostras, ut calamitatibus nostris, quæ si suæ essent, affligatur, nostrisque emolumentis, quasi suis delectetur. Ideo in Evangelio sub habitu Pastoris, postquam ovem, id est Animam nostram, aberrantem laboriosâ vitâ suâ quæsiisset, mortisque delonibus invenisset, omnes Angelos ad congratulandum secum invitabat. *Congratulamini mihi, quia inveni ovem, quæ perierat. Videbatur jure merito debuisse invitari Angelos, ut ipsimet ovi congratularentur, cujus inventio tota in ipsius utilitatem redundabat, idcircoque non debuisse dici, congratulamini mihi, sed congratulamini ovi: Parum enim mali accedit Pastori, si unius ovis jacturam faciat, ingens verò malum patitur ovis, si Pastoris tutelâ destituatur. Nihilominus hic est ineffabilis charitatis illius excessus, ut omnia commoda nostra, damnataque nostra, sua esse reputet. Quare ecce!*

occe ! alteram malitiæ peccati abyssum, ob quam à corde divino extremo meretur haberi Odio. Damnum illud intrinsicum, quod effectivè ab illo non potest inferri Deo, in nos recidit à Deo, in quantum quivis nostrum arctissimè Deo astringitur. *Peccator peccando Deo nihil nocere effectivè potest*, inquit S. Thomas, *tamen ex parte sua contra Deum agit, in quantum nosumentum infert, vel sibi, vel alteri, quod ad Deum pertinet.* Quod damnatum, inquit Sanctus, impius Deo inferre nequit immediatè, illud mediatè parat, dum Animæ suæ fraudi est: quem admodum mancipium, dum se ipsum vitâ privat, in se ipso Domino suo nocet.

Ser. 5.
Fol.

XVI. Quæ hucusque dixi, celebri explicabo historiâ. Nobilis quidam Belga, cui nomen Bertulfus erat, paulò post decimum seculum, in legitimam sibi Sponsam Sanctam Virginem ex Picardia, Godolevam dictam, petijt, & obtinuit. Si Matrimonia, ut fortunata sint, inter pares contrahenda sunt, certè hoc non aliud, quàm lamentabilem eventum sortire potuit. Sponsa Virgo erat formosa, devota & tota Deo plena, ita, ut inter dores illius minima fuerit generis nobilitas; contrà verò maritus illius tam malè moratus erat, ut vita ipsius familiæ splendori maculam inureret; utpote tam perversam agebat vitæ rationem, ut feris potiùs quàm hominibus añumerari potuerit. Sufficiat id unum scire, ipso nuptiarum die tantum illum pœnituisse, ut ne quidem solemnitati aut convivio interesse voluerit, sed relictam Spon-

sam, quo liberiùs alienis indulgeret amoribus, servo, sive ut meliùs dicam scurræ tradiderit, ut miseram indignis, quibus liberet modis, divexaret; & quod amplius est, è marito mutatus est in carnificem: eam enim in vira dari panis frustulo modicæque aquæ summa cum afflictione servavit; deinde millenis illam angoribus, licetè dissimulatis, ab rampere conatus est. Denique depositâ omnis verecundiæ larvâ restem collo ipsius per eundem servum injici jussit, præfocatamque in flumen abjici. Audito tragico hoc casu, quæro nunc ex vobis, quid putatis, Patrem hujus Sanctæ de omnibus hujusmodi injurijs Filiæ suæ à nefario hoc homine illatis intra se dixisse? Imò quod vos diceretis, qui hîc estis, si quædam filiarum vestrarum Matrimonio juncta, minimam similibus cruciatuum experiretur partem? Creditisne possibile esse, ut toleraretis? Jam igitur ex ipsismet affectibus vestris Iræ & Indignationis, quâ Deus peccatum averfatur, effigiem concipite. Deus peccatori Animam dedit tam nobilem, ut Angelorum cuilibet choro inferi potuisset; tam pulchram, ut ipsemet DEI Filius illius amore captus fuerit; tam divitem, ut pro dote suâ Regnum Cælorum obtinuerit. Peccator verò, postquam Animam pejùs tractavit quàm abjectissimam equi animam, tradidit illam corporis curæ, quod velut vilissimum Mancipium, Domini sui imitans genium assidue eam divexat, in mille obscenitatum sordibus volutat, cibo, id est oratione privat, denique vitâ nefariâ mor-

in 77.
p. 2.

Ecol.
30. 24.

rem adsciscit. Et Deus hujus animæ Pater, & quidem dupliciter Pater, Pater in ordine naturali propter creationem; & Pater in ordine supernaturali propter adoptionem, tam atroces ferat injurias, nec ulciscatur? Quid refert, si in se ipso nullum patriatur damnum? Satis est, quod Anima ipsius Filia damno, & quidem aliquando irreparabili afficiatur, cum à peccatore interneconi data, non in præterfluentem aquam, sed in infinitarum flammarum abyssum præcipitatur. Philomela videns post laborem, quem incubando & alendo pullos suos impendit, à serpente nidum ingressò omnem illorum exsugit sanguinem, licet per aërem volitans libera sit, à toxico & à crudelium dentium moribus immunis, gemit tamen, stridet, videturque tam infausta prolium suarum morte commori, earumque sentire vulnera, quasi sua propria essent. Pater Petrus Faber, summo opere laudatus à S. Francisco de Sales in introductione suâ Spirituali, tam firmiter hanc veritatem menti suæ impresserat, ut diceret, propter hanc causam infernum timeo, quia condemnandus, Deo auferrem Animam meam, quæ tamen ob plures respectus plùs ipsius est, quàm mea.

Ecclesi. 30, 24. Misereve Anima tua placens DEO, clamat Ecclesiasticus. Nihilominus si Animæ nostræ compati nolumus, quia nostra est, saltem ided non desinamus illius misereri, quia ad Deum spectat, cui gratius non possumus præstare obsequium, quàm si eam salvaverimus. Ad hunc modum videmus Hortula-

R. P. Segneri Christ. Instr. Tom. II.

nos Principum majorem habere curam hortorum illorum, qui Principum sunt, quàm si sui proprij essent. Si enim illorum proprij essent, quoties zizania crescere sinerent, ut vix non sylvescerent? sed quia ad supremum Dominum spectant, minimas etiam enascentes herbulas inutiles evellunt, & quidquid de nocte repullulavit, quovis mane in areolis extirpant.

XVII. Ecce immortalis & infiniti hujus odij causam, quo amabilissimum cor DEI peccatum insensissimum hostem suum persequitur, est. que immensa illa bonitas, quæ se ipsum, & nos quoque amat. Vos putatis, Deum quia bonus est, iniquitates vestras non curare, nec poenâ dignas considerare, & quia animas vestras tantopere amavit, ut etiam vitam suam pro illis dederit, ided facilius lapsu vestrorum enormitatem colerare posse. Verùm nimium hallucinamini! Imò quia bonus est, ided malitiam insensius odit, magisque persequitur; aliàs enim bonus non esset, sicut vos dicitis. Nonnemo coram Spartano aliquo vicinæ civitatis Gubernatorem laudabat, dicebatque, esse tam bonum, ut omnibus reis facile veniam impertiat. At quomodo resumit Spartanus, potest esse bonus, si malos non aversetur? *Quis boni Au. Tertul. Etor, nisi qui & exaltor? Quis mali ex-intraneus, nisi qui & inimicus? Qui Mu. Marc. ficam non intelligit, non curat vocem c. 13. aliquam in pulcherrimo concentu dissonare; at Phonascus, propter amorem, quo fertur in harmoniam, abso-*

L nam

nam illam vocem tolerare non potest, itaque accenditur. Amor igitur DEI erga nos non efficit, ut injurias, quas facimus Animæ nostræ, patienter toleret, sed etiam facit, ut vivacius illas sentiat. Idem toties in Scriptura legimus Deum esse Zelotum: *Dominus*

Exod. Zelotes, nomen ejus. Quia quo magis tam charas sibi diligite Animas, tanto magis avertatur, quidquid utilitati illarum se opponit, damnūque infert.

S. Tho. Deus appellatur Zelotes, inquit S. Dionysius, propter multum amorem, quem

28. art. habet ad existentia. Quod si talem
4. ad 3. erga omnes res creatas Deus habeat Zelotum, quanto majorem pro animabus, quas creavit simul & redemit, habiturus est?

XVIII. Quamobrem Charissimi mei, nolite frivolas quærere excusationes ad bilancium vestrarum falsitatem justificandam, sed potius operam adhibete, ut eas fideli ponderi Sanctuarij hucusque monstrato, conformetis. Intra vos ipsos dicitote: quis fallitur, Deus an nos? Deus tantum odit peccatum, quantum se ipsum amat; nos contra plus diligimus peccatum, quam nos ipsos: peccantes enim non attendimus, in quas nos miserias præcipitemus. Quis ergo decipitur? Ultra harum bilancium est æquissima? *Aut Deus errat, aut Mundus fallitur.* Si verò Deus tanquam sapientia infinita fallere non potest, manifestum est, nos à nobis ipsis falli, tam nocivum toxicum velur aquam puram deglorientes. Incipiamus parumper peccatum, si non eo, quod meretur, saltem Odio majori, quam

hucusque, insectari. *Revertere ad Dominum, & avertere ab injustitia, Eccl. (Quæ est opportuna Ecclesiastici ad. 17. 23 monitio) & nimis odito execrationem.* Pro Regula hoc adimplendi, imitemur divinum illud Odium; de quo hucusque locuti sumus, & ut ad Deum convertamur, contra pestiferum hoc peccati monstrum incomparabilem animi aversionem concipiamus, quæ toti Deo similes reddamur. *Avertere ab injustitia.*

XIX. Plurimi Christianorum magnam in Confessione erga pœnas, quas peccando promeriti sunt, aversionem concipiunt; sed non parem culpæ, ob quam tam graves pœnas luere deberent. Hos nolite imitari, sed in hoc animos intendite, ut directo contra peccatum Odio accendimini, illudque tanquam summam proditorem injuriamque, quæ Deo summo Bono inferitur, & velut apertum verumque increatæ illius Majestatis hostem considerate. *Malum culpæ opponitur propriè bono increato, inquit S. Thomas, contrariatur enim impletioni divine Majestatis.* Hoc ipsum Odium contra quodvis peccatum vestrum concipite. *Avertere ab injustitia tua, non solum, ab injustitia, sed ab injustitia tua.* Facile est peccatum in alijs odisse, sed non est tam facile, in se ipso odisse. Si alicui alteri injuriam facitis, parvi facitis, frivolaque excusatione extenuatis, dicentes, id animo Iræ effervescente factum esse. Sed si alius quispiam eodem animo vos offendat, statim hominem nefarium appellatis, nec dignum esse, ut inter vivos numeretur.

retur. Hoc est in alijs, non in se ipso
odisse peccatum, estque prorsus idem,
ac duabus uti stateris, unâ pro re-
bus vendendis, alterâ pro emendis,
adeoque eorâ DEO abominabi-
lem se reddere. *Abominatio est apud
Prv. Dominum pondus & pondus; quare,
10. 23. avertere ab injustitia, ab injusti-
tiam tuam.*

XX. Neque vobis sufficiat, ordi-
nariâ contra peccati malitiam aver-
sionem concepisse. Hæc non sufficit.
*Hugo in Nimis odito execrationem. Tantopere
hunclo. peccatum odisse oportet (quod hic à
Spiritu sancto execratio vocatur, tam
quia meretur execrationem, quàm
quia execrabiles nos reddit) oportet
inquam tantum odisse, ut nimium vi-
deatur. Nimis odito. In veritate,
sicut modus amandi Deum, est, amare
illum sine modo, sic modus averfan-
di peccatum, est averfari, absque
modo & mensurâ. Nimis odito exe-
crationem. Hac de causa Odium cor-
dibus vestris est datum, ut hoc mon-
strum Odio infectemur; tunc verò
perfectum est Odium, quando con-
tra peccatum accenditur. Perfecte
22. Odio oderam illos. Nec aliud in pec-
catore quàm malitiam illius persequi-
tur.*

XXI. Quivis Christianus obli-
gatione officij sui divinam bonitatem
in hoc Odio imitari tenetur, quod
tam justum est, quia pulchræ dilectio-

nis partus est, ideoque cuivis hoc
Odium imprimis essenziale esse de-
bet. *Qui diligitis Dominum, odite ma-
lum. Est impossibile, ut aliquis verus
sit Christianus, & non amet Deum su-
um; ita etiam, qui peccatum non odit,
est rebellis Deo. Hoc non est quædam
devotio, nec consilium, sed est præ-
ceptum rigorosissimum. Eiusdem e. S. Tho-
nim rationis est, inquit S. Thomas, quod 2. 2. q.
velimus bonum alicujus, & quod Odio 34. ar.
habeamus malum ipsius. 3. in e.*

XXII. Hoc ipsum Odium, quia
non potest æternum esse, quemadmo-
dum est in Deo, in Christiano cum Ba-
ptismo nasci deberet, illique in ætate
renera instar lactis esse; annis deinde
maturioribus eo velut Duce & Magi-
stro utendum esset. *Serva timorem
Domini, & in illo veterasce. Eccl. 2.
6.*

XXIII. Denique hoc Odium sum-
mum, & solum esse debet, non odien-
do aliud quàm peccatum, quod so-
lum illud meretur. De S. Joanne
Chryostomo Eudoxiæ Imperatrici di-
ctum fuit, illum non aliud timere ma-
lum, quàm peccatum: *Nihil ille præter Mal-
peccatum timet. O nos beatos, si idem aph. in
de nobis dici poterit! Certi erimus, vit.
odiendo iniquitatem, Deum imitan-
tes, nos olim visuros, quàm justum
fuerit tale Odium, id quod nunquam
perfectè consequi poterimus, do-
nec Deum videre me-
reamur.*

DISCURSUS VII.

Ira & Misericordia Dei simul demonstrant, quàm grave malum sit Peccatum

I. **L**ux & Umbra ab eodem Sole proveniunt; ita tamen, ut lux ab illo luminis fonte spontaneè exoriatur; umbra verò ob resistantiam à corporibus opacis, radijs solaribus oppositam, velut per vim gignatur. Eodem modo tam misericordiæ, quàm Justitiæ opera ab eodem Deo proficiscuntur; hac tamen cum differentiâ; quòd benefacere, sit proprius divinæ bonitatis effectus, ad quod intima inclinatione suâ moveretur; è contra punire hominem est extraneus ejusdem bonitatis effectus, ad quod non motu proprio, sed quasi à repugantiâ, quâ Sanctissimæ voluntati ipsius resistimus, coactus fertur. Verum est, sicut lux & umbra, inter se adeò dissimiles, aptæ sunt æquè ad naturam solis, illiusque motus nobis ostendendos, sic divinæ Misericordiæ & Justitiæ opera, adeò inter se diversa, si nul conspirare ad Dei nostri Sanctitatem in averfando peccato, supremæque providentiæ media ad illud exterminandum demonstranda. Quare facile nobis erit inferre, quàm abominabile sit monstrum, ad cuius destructionem tot, & tam contrarij unanimiter concurrunt effectus, quot sunt

beneficia & vindictæ divinæ; id quod hodie mihi discurrendi materiam præbebit; ex Irâ liquidem & Misericordiâ Dei nova deducam motiva, æquè fortia ad peccatum averfandam, nunquam satis Odio à nobis habitum, aut habendum.

I.

II. Divinum, hujus Mundi regimen, totum his versatur cardinibus: Misericordiâ & Justitiâ: *Universa via Domini Misericordia & Veritas.* Sed non debetis existimare has perfectiones esse in Deo, sicut sunt in homine, imperfectionibus permixtas; nimium enim ab excelsâ aberrareis idea, quæ de summo bono semper formari debet. Quare ut à Justitiâ incipiamus, quâ Deus utitur contra peccatores, præsupponendum est, Irâ divinam in tribus præsertim ab Irâ hominum differre, quæ tria simul sumpra mirabiliter peccati monstrositatem demonstrant.

III. Primò Ira hominis est turbida & tumultuosa passio, quæ nunquam in humano exurgit pectore, quin aut tempestatem exciter totum commovendo animum, aut saltem ita tarbet, ut sanguinem circa cor commoveat. Sed Ira Dei non est quædam passio, sed est simplex voluntas id in ordinem pœnâ redacendi, quod 2.

SIMUL DEMONSTRANT, QUAM GRAVE MALUM SIT PECCAT. 85

quod peccato perversum fuit. *Ira Dei non est ut hominis, id est perturbatio concitati animi, sed tranquilla iustitiae supplicij constitutio, divinè dixit Sanctus Augustinus.* Quare iustitia divina semper sibi est æqualis, & ad iram accenditur; tanquam aurum in igne, quod non extumescit, non murmurat, non fremit. *Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicis.* Imò iudicium, quod ab ipso fertur de peccatis, non solum est actus voluntatis, qui pro regula operandi habet arbitrium, sed est divinæ mentis actus, cui pro regula est objecti sui veritas; & secundum hanc qualitatem & quantitatem pœnæ, qualitati & quantitati transgressionis se conformat. Unde sequitur, quod licet Deus quò diutius differt infligere pœnas, tanto graviore manu postea puniat; non tamen ideo ira illius etiam in hoc humanæ similis sit. Inter homines aliquæ sunt naturæ, quæ asceræ amarulentas nominant, quæ difficulter iram concipiunt, sed difficulter etiam conceptam deponunt, non aliter ac ferrum, quòd quò difficilius ignescit, tantò diutius ardorem conservat. Sed hujus temperaturæ non est Dei ira. Quòd si illa post longam dilationem majores sumit pœnas, hoc ideo solum facit, quia pluram punitione digna in nobis invenit, majorem scilicet peccatorum cumulum; quòd Apostolus insinuare videtur, obstinatum alloquens peccatorem; *secundum duritiam tuam thesaurizas tibi iram in die revelationis iusti iudicij DEI.* Non dixit Deum thesauriza-

re (sicut conveniens esse videbatur, cum in Deo refideat ira) sed à peccatore thesaurizari. Ira enim Dei nunquam crescit in natura sicut in nobis; solum crescit in effectibus, quia aliquando sunt majores, aliquando minores, secundum accumulata delinquentis debita.

IV. Quæ hucusque præmonui, duos ob fines dicta sunt. Primò ut ad omnes pœnas à Deo inflictas magnâ cum animi submissione acceptandas vos disponatis. Sæpius doletis de pauperate, annonæ caritate, contragione, tempestatibus, aliisque similibus malis; sed quàm sine causa doletis! DEUS iudicat ita fieri oportere: dum enim parte una peccata nostra, alterâ autem rectum Universi ordinem ijs perturbatum attendit, infinitâ sapientiâ suâ iudicat tantam pœnam ad id, quòd à nobis perditum est, restaurandum necessariam esse: & nos ipsius decretis obmurmurabimus? *Obmutui & non aperui os meum, Ps. 38. 13.* inquit Propheta: quasi diceret, O Domini, ego in afflictionibus meis contra executionem iustitiæ tuæ non sum ausus loqui; sed ne quidem eousque aperire os, ut aliquod efflaret suspirium. *Obmutui & non aperui os meum.* sed O Sancte Propheta, unde tam mirabilis sub gravissimorum flagellorum virgâ affectuum moderatio? Ecce causam! *quoniam tu secisti.* Ideo scilicet acquiesco, quia tu Deus meus infinitâ sapientiâ tuâ, & animi pace hoc mihi supplicium decrevisti, & ut nos secu-

ros redderes, in executione illius nul-
lum committendum esse excessum,
propria manu exequeris: *tu fecisti.*
Si Deus, nullam etiam meritorum no-
strorum habitam rationem, plurimis nos
affligeret calamitatibus, ideo ne qui-
dem minimum dolorem ostendere
deberemus; sed plebejum quemvis
imitari hominem qui à transeunte vi-
ro illustri profusus, ne utique queri-
tur, sed ei detecto capite, genuque fle-
xo honorem exhibet. Quanto mi-
nus igitur nobis dolendum esset de
calamitatibus nobis à Deo irrogatis,
quas promeriti sumus, quasque re-
ctissimum & infallibile divinæ Justitiæ
judicium committatur? Propter hanc
causam omnes in Cælo Sancti tanto-
pore divinæ applaudunt Justitiæ, tan-
to majoribus illam extollentes laudi-
bus, quò graviores & solenniores sunt
pœnæ, quibus impios affecit: *Sa-
lus & gloria & virtus Deo nostro, quia
vera & justa judicia sunt ejus, qui judi-
cavit de meretrice magna.* Ratio est
illa, quia justitia in hoc suo rigore est
instar crystalli, quæ quò durior est,
tantò est splendidior. Quò majorem
sumit vindictam, signum est, tantò
potiorem ipsi esse hujus causam.

V. Alter finis, quem sermo meus
intendit, est, ut intelligatis, quàm
grande malum sit peccatum, quod
tanto à Deo rigore punitur. Ponite
vobis ante oculos infelicitum illarum
animarum aliquam, quæ propter pri-
mum peccatum ad Infernum con-
demnatæ sunt. Hæc condemnatio
non provenit à passionis impetu, sed
à judicij tranquilli actu, quo Deus ex

unâ parte bilanci peccatum, ex altera
creaturæ delinquentis fragilitatem,
tentationem diabolicam, Sociorum
impulsus, concupiscentiæ ad laben-
dum stimulos imponit; infinitam ni-
hilominus sapientiâ suâ judicat illum
brevissimum legis divinæ violationis
actum dignum esse, ut pœnâ quoad
gravitatem mali immensâ, & quoad
durationem infinitâ puniatur. Pec-
catum igitur in veritate tantæ est ma-
litiæ, ut tam enorme mereatur sup-
plicium. Consequenter etiam om-
nis culpa mortalis est omnis perversi-
tatis, monstrositatis, malitiæ & con-
fusionis abyssus, cum tantum ad illud
expiandum requiratur. Quo posito,
quis non horrebit tam scelerato pro-
ditori unquam in animâ locum dedi-
se? & quis impostero aditum illi
non negabit, repellereque, etsi vel om-
nem è venis sanguinem, milleque vi-
tas profundere necesse foret?

VI. Ad hunc modum justitia civi-
lis non procedit; ab humanis enim
pœnis majorem aut minorem præva-
ricationis gravitatem non possumus
arguere: Judices siquidem non inten-
dunt omnes castigare culpas, nec de-
bitas pro meritis infligere pœnas, sed
illas tantum puniunt; quæ publicam
turbant pacem; nec amplius, quàm
illam ipsam pacem conservandi neces-
sitas requirat. Hoc modo videtis
puniri furtâ, non autem fornicatio-
nes, licet fornicatio majus sit pecca-
tum, quàm furtum. Sic etiam morte
puniuntur Homicidia, non verò Blas-
phemiæ; quæ quovis Deo honorem blas-
phemando auferre gravior sit culpa,
quàm

*Apoc.
19. 2.*

*S. Th.
1. 2. q.
102. ar.
3. ad 5.*

*S. Th.
2. 2. q.
66. ar.
6. ad 2.*

quam vindictæ studio hominem vitâ privare. Quod bene advertendum est stolidis illis, qui peccata carnis parvi faciunt, ajuntque; *nunquam vidi concubinarium suspendio necatum fuisse*; quasi sæpe vidisset Blasphemum patibulo affixum fuisse. Sed redeamus ad propositum nostrum: Deus injuriam sibi à temerario peccatore illatam compensare, simulque perturbationem ordinis à Providentia in regimine suo stabiliti restaurare intendit; nec ullam culpam impunem abire permittere potest; nec minorem ab illis, quæ majorem pro demeritis suis exigunt, poenam sumere. Oportet igitur summam inter culpam & poenam, inter debitum & solutio- nem esse proportionem, atque aded sicut dictum est, Justitiam ipsius summam esse veritatem, quæ in severissimis & æquissimis supplicijs inexplicabilem illam peccati malignitatem nobis exhibet, quam justitia humana poenis suis non demonstrat. *Pœna præsentis vitæ magis sunt medicinales, quam retributivæ*, inquit Sanctus Thomas, & quam ob causam? *Retributio enim reservatur divino judicio: quod secundum veritatem est in peccantes.*

VII. Secunda inter humanam & divinam Justitiam differentia est, quod humana facillimè ab odio culpæ ad culpabilem transgrediatur, cui directè malum desiderat & affert. Ita verò divina simul odit & amat. Aver- satur peccatum, amat peccatorem, hoc est, odit malum voluntatis nostræ, mirabilique separatione amat na-

turam nostram. *Odit quæ fecimus, amat quæ fecit*, inquit Sanctus Augustinus. Ideo Christus tam pulchro amici titulo alloquebatur Judam, quo nullum unquam in particulari Apostolum appellavit, ut omnes intelligerent, illum gratiæ suæ Rebellem & Majestatis lælæ Reum, non esse amicum suum amantem, sed quasi amicum amatum, cui ideo etiam puniendo bene veller. Quod melius hac similitudine explicabo. Imaginamini vobis Sanctæ Mariæ Magdalenæ iconem, qualem magno Christianorum cum dedecore sæpius Pictores exhibent, hoc est, post conversionem ipsius immodestiorum, quàm fuerit antè. Jam si honestus quispiam oculos in tam indecentem conjiciat imaginem, reverentiâ simul & horrore implebitur, dùmque hanc Sanctam colit illa icone exhibitam, illo ipso tempore effigiem ab omni honestate alienam averfatur. Hoc ipsum facit Divina justitia cum peccatoribus, quos dum ex una parte quasi divinitatis imagines intruetur, & ex altera parte videns imagines peccatis aded deformatas, eas & amat, & abominatur, amando in illis, quod ipse fecit, averfando, quod ipsorum proprium est, hoc est purum peccatum. *Deus peccatores in quantum sunt natura quadam, amat; sic enim & S. Tho. sunt, & ab ipso sunt*, divinè inquit Sanctus Thomas ad intentum nostrum; *in quantum verò peccatores sunt, non sunt, sed ab esse deficiunt, hoc in eis à DEO non est: Unde secundum hoc ab ipso odio habentur.*

VIII. Et propter hanc causam Deus nos puniturus non dolet, & prius quàm pœnas infligit, aliquo tempore antè præmonet, terrèrque & reprehendit, non secus ac cœlum; quod quasi lugubri veste suis se nubibus induit, læpiusque tonat, antequam fulminei. Verè enim Deus non tristatur; antequam de nobis vindictam sumat, sed cùm simul nos amet & averferur, ad id faciendum movetur, quasi corpus, quod contrarijs agitatum impulsibus ægrè & difficulter loco cedit. *Heu! consolabor super hostibus meis.* Quod Latè esse deberes ad acerbissimum contra quodvis peccatum horrorem concipiendum, si consideremus, quantopere quodvis sit abominabile, cùm Deum cogat eodem tempore, quo nos amat, tam rigidè nos punire. O Miseros peccatores, qui non solum summâ cum tranquillitate, sed etiam amore à Divina Justitia puniuntur & condemnantur! Non miror, illos in die judicij os non aperturos, nec lamentaturos, cùm ne quidem apparentem, multò minùs veram habituri sint excusationem. Potissimum argumentum, quo antiquorum Judæorum perversitatem cognoscere possimus, fuit, illos ab Imperatore Tiro exterminatos esse. Si à Nerone, Caligulâ, Commodo, Domitiano aliisque hisce similibus, potius bestijs, quàm Principibus, tam malè tractati fuissent, posset excidium Hierosolymitanum inhumanæ crudelitatis effectus existimari. Verùm quòd Princeps, qualis erat Tirus (generis humani deli-

tiæ appellatus, qui diem illum perditum credebat, quo non alicui gratiam fecisset, quem adeo movebat miseratio, ut visâ Hierosolymæ ruinâ tenerimè fleverit) auctor fuerit stragis tam barbaræ, qualem excivisse nulla antiquarum historiarum meminit, quale tandem signum est? Signum est populi illius rebellionem & perversitatem fuisse intolerabilem. Hoc verò argumentum an non plus probat in calu nostro? Si Deus ex natura sua propensus esset ad crudelitatem & pœnarum acerbicatem, & vindictam fumens, odisset nos juxta mensuram delictorum, quæ cernit in nobis, posset fortè in suspicionem trahi excessus cujusdam in pœnis; verùm cùm DEUS tam amabilis, qui non solum antequam puniat, naturæ nostræ bene vult, sed etiam eo ipso tempore, quo pœnas infligit, adhuc nos amat, nihilominus in omne peccatum commissum immensâ & infinitâ pœnâ sæviat, quid aliud inde arguitur, quàm quòd peccatum contineat malitiam, quæ nullâ linguâ possit explicari, nullâ mente comprehendi? Et nos adhuc de novo alijs iniquitatibus hanc divinam Iram iritamus; novisque injurijs DEUM offendimus tantopere illi contrarijs, ut vindictam de nobis sumere cogatur eo ipso tempore, quo nos amat tantùm, quantus est, id est amore infinito.

IX. At dicetis: *Non peccamus, ut DEO injuriam faciamus.* Hac excusatione, licet frivola, plurimi peccatores se ipsos decipiunt, & sui se-

securi dormitant, ita ut quotidie eadem repetant. Una quæpiam alia dicitis non pecco, offendendi DEI studio; pecco, ut habeam, unde vivam, nec aliter possum facere. Et si mandata DEI violo (dicit alius) non intendo DEUM contemnere, aut injuriâ afficere, sed duntaxat animum recreare. Jam recordor alibi à me hanc refutatam esse excusationem, duob; contemptus genera fuisse distincta, quorum unum est contemptus directus, & expressus; alterum indirectus & interpretativus; demonstrat. èque in quovis peccato, ubi prima illa de spectus forma non invenitur, semper secundam esse, ita ut necesse non sit, eadem repetere. Hoc solum ad propositum nostrum addo, DEUM nunquam permittere, ut bonitate vestra vincatur, sed eo modo erga vos affici, quo vos erga illum affecti estis. Vos non prætenditis peccando injuriâ illi facere, sed solum vestræ satisfacere concupiscentiæ; ipse quoque non prætendit, vos puniendo aliquo afficere damno (sive temporaliter in hac vita, sive æternum in altera pœnas à vobis extigar) sed scelera vestrorum deformitatem pœnis vestris corrigere prætendit: eodem prorsus modo, quo expertus fidicen, qui si chordam aliquam tangat, quæ neque attrahendo, neque remittendo harmoniæ consonet, eam à fidibus ablatam, inque frustra comminutam in terram projicit; non quidem odio abreptus in dissonam illam chordam, sed amore ductus erga symphoniam, quam ars il-

R. P. Segneri Christ, Instr. Tom. II.

lius intendit. Ecce hoc ipsum DEUS facit cum peccatore; partim duris illum extendit afflictionibus; partim beneficijs emollit, & omnia hæc eo sine facit, ut eum ad debitum gloriæ suæ deducat concentum, quem à Creaturis suis exposcit. Quod si vero Peccator, instar chordæ induratæ & incorrigibilis, pergat harmoniam dissonantiâ suâ turbare, nec timore pœnarum, nec præmiorum amore corrigatur, tunc è Sanctæ Matris Ecclesiæ gremio à Justitiâ divinâ excinditur, ipsaque fide privatus, Dæmonibus proculcandus projicitur; non quidem odio erga illum, sed amore, quo fertur erga se, & erga Sanctitatem, ac Sapiëntiam suam, quæ illam necessariò cogit averfari peccatum, tanquam horrendum ignorantie & iniquitatis monstrum, ubicunque illud intruetur. Unde bene observat Sanctus Thomas, minùs propriè dicit in DEO esse odium, cum in veritate Odium DEI sit potius Amor, qui operibus suis alium non intendit finem, quàm infinitam suam bonitatem manifestare. Dicitur DEUS odisse, cum magis hoc sit amare. Atque hujus recordari vos oporteret, quotiescunque, ut dixi, vobis videmini, deliberato animo peccare nolle, quia peccantes non contemptum divinum, sed utilitatem vestram consideratis.

X. Revertamur nunc eò, unde digressi sumus: Si Vindicta DEI nullam creaturarum suarum odit, sed est Irâ amans, quæ dum averfatur infirmitatem, amat infirmum, necesse est fate-

ri, hujus morbi ex culpâ oriundi im-
mensam esse malignitatem, pro cuius
remedio semper horrendas infixit, &
infliget pœnas. Si DEUS absolutè
odisset peccatorem, existimare lice-
ret, hanc tormentorum æternitatem,
quâ in inferni abyſſo illum punit, par-
tim delicto, partim delinquenti infli-
gi; sed quia illum DEUS quoad natu-
ram illo ipſo tempore, quo punit, per-
git amare, neceſſariò fateri oportet,
inexplicabilem eſſe omnis peccati
mortalis perverſitatem, contra quod
talem DEUS ostendit iram, & tamen
amat. Itenunc, & quærite, quid
mali ſit committere peccatum morta-
le, quid mali ſit quædam fragilitas,
quædam animi recreatio & voluptas,
quâ quis ſine DEI offenkâ frui non po-
teſt? tantum malum eſt, quantum
non eſt totus infernus, ſi cum illo
conferatur.

XI. Deinde amor, quem DEUS
erga peccatores conſervat, non ſolùm
conſiſtit in affectu, ſed etiam ad effe-
ctus deſcendit. Ecce igitur tertiam Iræ
divinæ perfectiõnem, eſſe non ſolùm
amantem, ſed etiam compatiẽtem,
dum infra meritum punit, juſtãque
Iram ſuam plurimã æquitate tempe-
rat. *Non accendit omnem iram ſuam,*
inquit Propheta. Tam quia pecca-
tores non ſunt vaſa ſatis ampla ad om-
nem illam recipiendam, quã quia
puniendo Miſericordiæ ſuæ recorda-
tur, vulneraque, quod aculeo infligit,
velut apis, mitigat melle. Adeo-
que Ira ipſius vocatur *Ira Agni*, quia
etiam quando vindictam ſumit, non
omni rigore, quẽ peccata eorum me-

*Pſ. 77.
38.*

Apoc. 6.

rentur, peccatores punit, ſed mitiùs
& citra condignum in eos animad-
vertit. Ita quidem, ut quivis dam-
natorum in inferno, niſi deſperatio-
ne excæcatus eſſet, ſemper in ore ſuo
hæc verba habere deberet. *Peccavi,
& verè deliqui, & ut eram dignus, non
recepì.* Quamvis in his flammis, in
quibus ſepultus jaceo, aſſiduè tam
horrendis inſtar diluvij in me pœnis
pluat, non tamen tantas, quantas in-
iquitas mea meretur, ſuſtineo; *ut eram
dignus, non recepì,* ita dicendum eſſet.
Quid ampliùs nunc addi poteſt ad
peccati deteſtationem, quã ut affir-
metur ipſum infernum tam funeſtum,
tam formidabilem, non eſſe niſi pec-
cati umbram, & animam peccatricem
in æternum in omnium malorum aby-
ſſo detineri, eſſe aliquod clementiæ
genus, quod illi exhibetur, quando-
quidem licet miſera incredibiles ſu-
ſtineat pœnas, tamen ſemper incom-
parabiliter meritis ſuis minores pati-
tur. Si hæc ratio non ſufficiat ad
probandum intentum meum, non cre-
do, id à me ad aliam lucernam tam il-
luſtrem poſſe demonſtrari.

II.

XII. Verùm non erit dentiquẽ, res
tantã admiratione digna, à Juſtitia di-
vina pœnis ſuis peccati malitiam de-
monſtrari. Magis mirum vobis vi-
debitur, malignitatem hanc æquẽ à
Miſericordiã declarari. Tribus mo-
dis clementiam ſuam exhibet DEUS
animæ peccatrici. Expectando il-
lam nimirum ad pœnitentiam poſt
lapſum, vocando, & recipiendo illam.

Pri-

SIMUL DEMONSTRANT, QUAM GRAVE MALUM SIT PECCAT. 91

Primò DEUS diu expectat homines: *Sustinuit in multâ patientiâ vasa ira.* Jure merito, quamprimum commissum est delictum, pœna afficiendum esset. Kemetus secundus hujus nominis Scotiz Rex jusserat duos Nobiles Domine cujusdam, Fenellæ dictæ, consanguineos necari, quæ ut se vindicaret, hac usa est arte. Eleganter in palatio arcis suæ statuam fabricari curavit, quæ manu dextrâ pomum aureum, sinistra sagittam acutissimam porrigebat, erâque totum opus tam ingeniosè elaboratum, ut quicumque pomum illud tangeret, motâ eodem actu occultâ quadam machinâ, statim illâ sagittâ transfigeretur, quemadmodum infelici huic Regi accidit, qui à Fenella in hortum animi causâ invitatus, dum manum ad oblatum sibi à statua pomum capiendum extenderet, lethaliter vulneratus vitâ excessit. Hoc ipsum cuivis peccatori evenire deberet, qui manum ad amabile illud pomum, ad rem illam non suam, ad voluptatem & vindictam illam prohibitam extendit, statim in ipso divinæ offensæ actu à Justitia divina transfigi & enecari deberet absque ulla mora, quemadmodum post mundi creationem experiri sunt rebelles Angeli, in primo perfidiæ actu in profundissimam tenebrarum abyssum præcipitati. Verùm Misericordia divina moras trahit, & quandoque non dies, non menses, non annos, sed etiam continuo divinæ patientiæ prodigio extremam senectam expectat. Dixi continuo prodigio, quia ut pecca-

tolem toleret Deus, necesse est, ut sibi ipsi vim inferat, quemadmodum sancta affirmat Ecclesia: *Quæ te vincit elementia, ut nostra ferres crimina?* Ita ut si semper operatur miraculum, quando vim infert naturæ, dici propè possit, illum non minùs operari, dum se vincendo sibi vim infert, divinæque Justitiæ se opponit.

XIII. Quid autem dicemus, si quod amplius est, DEUS non solum peccatorem expectet, sed etiam vocet? Et tamen ita est. *Es dixi, cum fecisset hæc omnia: ad me revertere.* *lev. 32. 7.* Postquam Anima sponso suo tergum vertit, ut cum creaturis adulteraretur, Divinus hic Sponsus, quamvis scelerum illius conscius, eam, ut respiciat & revertatur, invitat. Et quod amplius est, ipse semper primus peccatori ad pacem ineundam se offert, unde dicitur, verba ejus esse voces admonentis post tergum. *Verbum post tergum monentis.* Quia ut ad pœnitentiam & veniam nos invitet, non expectat, ut primi ad illum convertamur, veniamque deprecemur, sed dum adhuc rebelles adhæremus creaturis, amicas admonitiones suas ingeminat. *Aures tua audient verbum, post tergum monentis.* Id quod patientiæ ipsius miraculum multiplicat, Non enim ignoratis, eum qui injuriam passus est, cum de amicitia redintegrandâ agitur, apertè mediatori declarare se nolle ullomodo primum esse, qui pacem petat, cum offensus ad id non teneatur, nec decori ratio sinat. Attamen divina clementia

eò usque se dimittit, ut prima, et si
 tantis affecta injuriis, pacem offerat;
 neque hoc clam, sed aperte, sed arden-
 tissimè facit, ideòque, ut inquit Apo-
 stolus, legatos suos mittit, qui etiam
 nos rogent, imò ad DEI gratiam recup-
 erandam compellat. *Pro Christo*
legatione fungimur: obsecramus pro
Christo &c. reconciliamini Deo. Verum
 est, hanc demissionem Divinæ Majesta-
 ti non esse propriè indecoram, sed po-
 tiùs ejusdem æstimationem augere: si-
 cur non est indecorum lilio, inter alios
 flores caput suum inclinare. sed ma-
 jorem addit gratiam. Nihilominus
 an non stupendum vobis videtur pro-
 digium, tantus bonitatis in infinità
 Majestate excessus? Maximè verò si
 consideremus, peccatores hac ipsà
 abuti bonitate, qui instar aspidum ad
 divinam vocatorem aures obsecrant,
 indefensamque illam fatigant patien-
 tiam, à quâ tolerantur, illamque
 amicam vocem, à quâ invitantur,
 non obstante summa, quam habent,
 ejus vocis necessitate, sine quâ
 nunquam ad meliorem frugem
 reverti possent, Quare necesse est,
 ut non tantùm DEUS utatur Mi-
 sericordiâ cum peccatoribus, sed
 ut eandem confortet. *Corroboravit*
misericordiam suam. Tot &
 tantis scelerum insultibus à pecca-
 toribus impetitur. Quod si hæc
 rolerantia non roboraretur infinità
 bonitate, tantas injurias non susti-
 neret.

Psal. 102.

XIV. Attamen totum hoc nihil est
 in comparatione illius Charitatis,
 quam DEUS pœnitentibus exhibet

peccatoribus, & ad Patrem suam
 cœlestem revertentibus. Tanti enim
 illorum facit salutem, ut etiam ipsos
 Angelos non hominibus, ut inquit
 Sanctus Thomas, sed DEO congra-
 tulari velit: *Congratulamini mihi: quasi*
homo Deus Dei esset, & tota salu-
divinam hominis inventionem depende-
ret. Pax hæc conditione inita, ut
 ereptæ hostibus urbes eis restituantur,
 perniciofa esse censetur. Similem
 nihilominus pacem cum animabus
 peccatricibus inicit DEUS, qui omnia
 illis in rebellionem amissa reddit merita,
Reddam vobis annos, quos comedit la-
custa. Et an non hoc est Clementiæ
 miraculum? Jam illi clementiam
 humanam comparate. Plurima sce-
 lera in legibus nunquam veniã donan-
 tur. Ita asserunt, nullum fugitivum
 ideo absolvi culpâ, quòd eum fugæ
 pœnitent. *Nemo tali peccato pœni-*
tentiã suã nocens esse desinit. Et qui-
 bus in foro civili delictum condona-
 tur, non ampliùs, quàm semel illã
 fruuntur gratiã. Ad eò terreni Im-
 peratores angustis misericordiam su-
 am terminis constringunt. *Veremur*
veniam crimina, nisi semel com-
missa, non haberent. Quòd si verò
 unum solum peccati genus & hoc se-
 mel tantùm condonaretur à Deo, pro-
 fectò immensa esset Misericordia, po-
 sito, quòd summa ipsius Majestas
 contemptui habita fuisset. Quanta
 jam erit Misericordia, quæ non solum
 omnes scelerum species, sed etiam
 impudentissimos post datam, & tan-
 to cum amore, veniam relapsus con-
 donat? hoc solum, quod peccato-
 rum

SIMUL DEMONSTRANT, QUAM GRAVE MALUM SIT PECCAT. 99

tum expectet pœnitentiam, tam magnus est Misericordiæ excessus, ut eum DEUS ipse admireretur. Ego Dominus & non mutor, filij Jacob, & vos non estis consumpti; à diebus enim Patrum vestrorum recessistis à legitimis meis. Quomodo est possibile, inquit DEUS, cum tam magnus sim Deus, in odiendo iniquitatem immutabilis, possimque summo jure, vi & facilitate vindictam sumere, vos tot titulis mihi subjecti adhuc vivatis supra terram, & à me nihilominus post tot reiterata scelera ad pœnitentiam expectemini? Quid ergo ille ipse DEUS deberet dicere, cum non solum expectet, sed etiam vocet, nec tantum vocet, sed tanto cum gaudio & lætitiâ peccatores excipiat, illorumque jacturam tanta restauret liberalitate, quasi donando alijs res suas stabiliret? O inauditum inter omnes homines misericordiæ excessum!

XV. Ita se res habet: sed quid ex his inferunt temerarij? Si DEUS est tam misericors, inferunt, ergo audacter peccare licet, pejore & que impofterum, quam aliàs unquam, vitam ducere. *Superabundantia clementiæ cœlestis, libidinem facit humana temeritatis.* O stolidi, clamat Apostolus, quantum hallucinamini! Ignoras, quoniam benignitas DEI ad pœnitentiam te adducit? Adeone mente capti estis, ut summam hanc veritatem non intelligatis, quod nempe Misericordia DEI non solum vobis non permittat, ut liberiùs peccetis, sed obliget, ut pœnitentiâ pecca-

ta vestra omnino destruat? Ad pœnitentiam te adducit. Sed quomodo hoc? attendite & Intelligetis.

XVI. DEUS tantopere averfatur peccatum, ut ad illud à cordibus humanis auferendum non solum in carne adhuc mortali usque ad mortem se humiliârit, sed nunc etiam in cœlis gloriosus ad preces se demittat. *La Jerm boravirogans.* At vos non perpenditis, in quem finem hoc faciat, Observastisne unquam, Venatorem actu ipso feram sclopo trajicere volentem? aspiciat, quàm sensim sine sensu se moveat, quàm tacitus adrepat, quàm se ad terram usque humiliet? sed quare hoc? quia feram cogitat occidere. Ecce igitur quod tot & tantæ DEI tendant submissiones, quod tanta patientia, tanta benignitas, tantumque ad transgressiones nostras silentium colliment; tantum, ut lethali ictu peccatum transfigatur, penitusque destruat. Si DEUS subito omnes peccatores in Infernum præcipitaret, sine dubio semper Rei punirentur; at peccatum nunquam destrueretur, imò ex pœnis novam vitam caperet, fieretque perpetuum. Quia verò DEUS, sicut dictum est directè odit peccatum, & tantum indirectè propter illud delinquentem averfatur, ideo tot artibus, tanta benignitate, tamque varijs demissionum utitur modis, ut peccatum separet à peccatoribus, illòsque salvando, hoc destruat. Hoc est motivum Divinæ Bonitatis, ut nos expectet, vocet, & in gratiam recipiat, cujus optimè gnarus

David stupore plenus DEO dixit: *Tu propitiaberis peccato meo, multum est enim.* Quasi diceret, O Domine, sola bonitas tua hac vice ad condonandum mihi peccatum meum te movebit, multum est enim. Qui arcana scripturae non intelligit, existimabit, Prophetam non peccatum suum multum, sed multam DEI Misericordiam dicere debuisse; imò sentiet, illud à Davide excusari debuisse, tanquam Inconsideratè, improvisè, & nimium violento tentationis assultu commissum, ad veniam hoc modo faciliùs & certius petendam ac impetrandam. Verùm David rem meliùs intellexit; non enim ignorabat, peccati gravitatem Divinae Bonitatis motivum esse ad peccatum tantò libentius exterminandum, ideòque ad hanc ipsam Bonitatem conversus dicebat: *Multum est enim.* Ut eam ad illud penitus ab Anima sua auferendum moveret. Sic agricola, cujus vineam aper quidam devastavit, ait, illum ingentem esse bestiam, illiusque rabiem, robur, feritatem, dentesque fulminantes describit, ut venatorem tantò magis ad occidendum illum alliciat. *Tu propitiaberis peccato meo; multum est enim.* Et hæ legitimæ sunt consequentiæ, quas ex divina Misericordiâ inferre necesse est. Ita, ut dum vos dicitis, O quanta est DEI erga peccatores Misericordia! æquali jure dicere debeatis, O quàm Immensum est DEI odium contra peccatum! Si obstinatè huic rebeli in libero arbitrio meo asylum concederem, certissimè, aut peccatum in peccatore, aut

peccatorem in peccato à DEO destrueturum, Erenim maledictum hoc peccatum est hostis ille capitalis, qui si posset, DEUM annihilaret, tam effrenata est ejus malitia. Perpenditote Igitur, an non verè tam ex Justitia divina peccatum puniente, quàm ex Misericordia illud tolerante ejusdem malitia & gravitas agnosci possit?

XVII. Maximè verò si consideraveritis, hanc ipsam divinam Misericordiam nonnunquam se vinci permittere, & quasi violentiæ peccati, ab obstinato arbitrio nostro confortati, cedere. *Non poterat Dominus ultra portare, propter malitiam studiorum vestrorum, & propter abominaciones, quas fecistis.* Audite mirabilem loquendi modum. Propheta asserit, à DEO non posse amplius peccatorum malitiam & abominaciones præ lassitudine tolerari. Ut verum fatear, lassitudinis tantùm capaces sunt potentia corporales, non autem voluntas; multò minùs voluntas divina, quæ est ipsamet omnipotentia. Nihilominus peccatum est pondus immensum, in quo sustinendo ipse Deus defatigari videtur, quando instar hominis viribus fracti loquitur, non possum amplius. *Non poterat Dominus ultra portare.* Potèstne aliquid amplius dici ad peccatorum nostrorum gravitatem exprimendam? ego certè non existimo. Nihilominus Spiritus Sanctus, ut majus in nos adversus peccatum exciteret odium, affirmat, non solum DEUM à peccatore sceleribus suis defatigari, sed etiam illo-
rum

rum amarore exacerbari. *Exacerbavit Dominum peccator.* Quasi delictorum nostrorum non solum Injuriam afficiatur DEUS, sed etiam immensae felicitatis illius tranquillitas turbetur. Quod in veritate fieri non potest, sed si fieri posset, non ab alio, quam a peccato interturbaretur. Fingite animis vestris mare non esse amarum, quemadmodum nunc est, sed omnino dulce, tantumque continere In se sacchari, quantum habet salis, quale erit illud fel, a quo tantum dulcedinis pelagus amarescere poterit? At felle pejus absque omni comparatione est peccatum, quod licet nunquam Inexhaustam divinae Misericordiae dulcedinem amaritudine ulla inficere queat, nihilominus quotidie in effectibus suis tantopere illam exacerbatur, ut Deus, qui miserrimae etiam recordatur formicae super terram repentis, eam proportionato naturae suae c. bo pascit, annonamque & tectum procurat, hic ipse DEUS animae sceleratae in omnem aeternitatem omnino obliviscatur, nec amplius oculos habeat, quibus damnationis, in qua jacet, miseriae aspiciat, nec aures, quibus tot ejus dolores & tormenta auscultet, nec cor amplius, quo illi in rebus adeo desperatis compatiatur. *Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Dominum DEUM suum.* Quare perimelicet, alia, qui volet, & fortiora in divinae Justitiae operibus ad odium contra peccatum concipiendum quaeratur motiva; mihi sufficiunt ea, quae in divinae Misericordiae consideratione reperio, exclamatioque cum Sanctis, qui sunt in caelo: *Quis non timebit te Domine, quia solus pius es?* Quis non horrebit etiam solam cogitationem, te tam magnum offendendi DEUM, qui, quamvis infinitè sis misericors erga creaturas, nihilominus tantam contra peccatum accenderis iram, ut tanto rigore eas punias, quasi omni careres Misericordiam? *Non addam ultra miserere domui Israel, sed oblivione obliviscar eorum.* Quomodo DEUS tam benignus hac posset uti severitate, nisi immensa foret Peccati malitia:

XVIII. Sed haec veritates, Charissimi mi, vobis videntur planè novae, quia sicut DEUS inter mortalis vitae hujus tenebras non cognoscitur, sic nec peccatorum, quibus eum offendimus, perversitas perpenditur. Verum quando ultimam extremi iudicii horam cujusvis peccati mortalis enormitas patefiet, tunc attoniti peccatores, quod tam saepe tamque facile hunc monstro in cordibus suis locum dederint, subito non tantum omni spe, sed etiam loquelam destituentur: *Non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem.* Dies iudicii in scriptura vocatur *dies agnitionis*, quia in illo peccatores agnoscent DEUM, suorumque scelerum malitiam intelligent. Diciturque, illos pavidos & trepidantes etiam vocem, quam se defendere possent, perdituros esse: *In die agnitionis non habebunt allocutionem.* Quia tunc Divinae Justitiae pulchritudinem agnoscent, velut divini honoris vindicem, debiti illi à crea-

Apoc. 15
Osa. 17
Sap. 3, 18
Hugo in hunc loc.

à creaturis obsequij procuratricem, gloriaque à peccato ablata reparatricem, Videbuntque ita esse, ut ait S. Thomas, *Justitia DEI respicit, primo loco, decentiam ipsius, secundum quod reddit sibi, quod sibi debetur.* Videbunt tunc, quam pulchra fuerit perfectionum illarum harmonia tranquillitatis in judicando, & in puniendo misericordiae, instar gladij, qui, dum inflectitur, eò melius temperamenti ostendit præstantiam. Atque hoc ipsum omnem sceleratis auferet excusationem, quod à mitis, innocens & felle carentis columbae irâ condemnati sint: à facie ira columbae. Agnoscent misericordiam illam, quæ eò usque se demisit, ut ad penitentem illos expectaret, invitaretque: tunc intelligent, quantum crimen sit, DEI bonitate ab ulos fuisse, idèoque pejores factos esse, quod DEUM benigniorem experti fuerint. Tunc magnam esse DEI Misericordiam, illis non proderit, sicut jam plures

le em.
21. 38.

ad peccatum facilius committendum eam considerant; Misericordiam agnoscent, ut peccati malitiam clarè intueantur. Apparebit, quòd proderet DEUM, qui ignoscit, sic plùs quàm proderet; & ab incomparabili condemnatum esse Misericordiâ, demonstrat injuriâ DEO illata malitiam esse quoque incomparabilem, utpote quæ tantæ damnationis causa fuit. Verbo Justitia & Misericordia DEI illo die inter se consentient: *Justitiae Pax osculata sunt*; consensus autem consistit in hoc, quemadmodum huc usque docui, ut instruantur peccatores, & agnoscant, quàm grande malum sit peccatum. Nostrum nunc est anticipatis hisce uti cognitionibus, ut divinæ misericordiae ad veram vitæ nostræ emendationem cooperantes, divinæ Justitiæ effectus, imminentes pœnas, non experiamur, si priùs terminemus vitam, quàm emendemus.

* * *

DISCURSUS VIII.

Quam grande Malum sit Peccatum, ex eo, quòd nos prives gratiâ DEI.

Non est laſor, quem minus affligat perdidiffe pecuniam, quam ille, qui non paratam ad luſum ſſert, ſed ejus tantum ſponſione ſe obligat. Nam oculis ſubjectũ non habere, quod amittitur, ad paupertatem tandẽ adducit, tantò dulciorem, quantò minus obſervatam. Hic omnino eſt modus, quo peccatores quotidie ludunt cum Dæmone; ludunt datis Schedulis, nec numerant, aut ponderant id, quod perdunt. Eſt antiquus illorum error, quo ſibi perſuadent, luſum eſſe vitam noſtram: *Exiſtimarunt luſum eſſe vitam noſtram.* Cũ in veritate DEUS velit, vitam noſtram eſſe militiam. *Militia eſt vita hominis ſuper terram.* Nihilominus hanc illis imprudentiam ignoſcerem, ſi ſaltem redordarentur, ſe verè ludere. Quare ſtatu, vobis ante oculos ponere, Chariffimi, divitiarum ſummam, quarum peccando jacturam feciſtis, ut à tam ſtolida prodigalitate vos avertam, quã periculo exponitis, imò quali rem nauçi unico jactu projeiſtis omnes divinæ gratiæ theſauros. Non ita pridem Nobili cuidam equiti filium ſuum, multarum pecuniarum prodigum luſorem, emendandi cona-

tus bene ceſſit, dum ad nihil aliud eum obligavit, quã ut propriis manibus enormem ſummam, à ſe perditam, Victori numeraret. Quis ſcit, an non ſimilis cura à me adhibita pluribus veſtrũ ſit profutura? Tentabo, & ſi etiam hæc inventio ad vos corrigendos non ſit habitura pondus, luſum veſtrum tam pernicioſum non ampliùs impediam; tandem enim jactura tota & perditio veſtra eſt.

II. Primò quidem, cũ mihi de immenſis theſauris, in Gratia Dei comprehenſis, loquendum ſit, neceſſe eſt, ut probè à me vocabula explicentur. Fortè enim tam rudis erit aliquis inter vos, qui ignorantia, Chriſtiano indignã, nomine Gratiæ illum ipſum panẽ, quo veſcitur, comprehendat. Quare Chariffimi, etiam ſupra ipſos cœlos mentes veſtras erigite; de cœleſtibus enim rebus mihi ſermo eſt. Scire oportet imprimis, Gratiã aliam eſſe habitualem, aliam actualem. Gratiã actualis ſunt illa auxilia, quibus Deus illuminat mentes noſtras, voluntatẽſque ad bene operandum movet (quæ communiter inſpirationes divinæ vocantur) ſine quibus nec boni quidquam incipere, nec proſequi poſſumus. Verum de hac Gratiã jam non loquor, ſed de altera, quæ habitualis dicitur, quæ eſt donum quod-

R. P. Segneri Chriſt. Inſtr. Tom. II.

N

dam

dam cœleste, quod DEUS animæ infundit, & quo illam mirè pulchram, divitem & ornatam reddit, imò in Filiam suam adoptat. Hujus Gratiæ pretium nunc manifestabo. Verùm statim in principio me terret S. Jobus, qui asserit, hominem illius pretium non cognoscere. *Nescit homo pretium ejus.* Sed hoc ipsum indicat, summam illius esse excellentiam, quod eam tam pauci cognoscant. Duo pretiorum genera in quacunque re spectari possunt; unum est intrinsecum, quod consistit in perfectione, quam res æstimata in se continet; alterum est extrinsecum, quod consistit in æstimatione illius, à quo bene cognoscitur. In utroque sensu Gratia DEI est pretiosissima,

I.

III. Quod attinet pretium intrinsecum: si quis summam pulchritudinem, summas divitias & summum honorè conjungeret, non videretur aliud quidpiam à corde humano desiderari posse. Hæ verò dotes sunt omninò illæ tres Gratiæ, quæ, ut ita dicam, formant talem Gratiam. Prima est summa pulchritudo. Plato dicebat, si virtutis pulchritudo oculis cerni posset, omnes quasi captos eam amplexuros. Quid verò dixisset, si fides illi supernaturalem divinæ Gratiæ pulchritudinem, sicut nobis, demonstrasset? Ut de objecto hoc sensibus nostris superiore aliquid intelligamus, considerate Charissimi, Gratiam esse aliquam divinæ naturæ participationem, ita ut, quemadmodum docet S. Thomas, quod in Deo substantia-

liter est propter essentiam suam; Id propter participationem divinam in anima accidentaliter efficiatur. *Id quod est 2. q. 110. substantialiter in Deo fit accidentaliter in anima participante divinam naturam.* Quare, ut comprehendatis, qualis sit illa pulchritudo, de qua loquor, necesse esset, divini vultus, cujus illa est imago, pulchritudinem vivaciter cognoscere. Sed pro nunc sufficiat vobis solus hic radius. Fingite animis vestris, omne contra Deum odium in cunctorum Dæmonum Damnatorumque cordibus dispersum, in uno corde solo uniri, imò fingite odium illud in corde isto augeri per tot sæcula, quot momenta ab Inferni creatione sunt elapsa. O quantum, & quam magnum esset hoc fellis pelagus! nihilominus, si placeret Deo, unico tantum momento creaturæ ad eò sibi infensæ faciei suæ pulchritudinem ostendere, hoc solum momentum sufficeret, ut totum illud insanum odium in æqualem DEI amorem converteretur, & mare amaritudinis immensæ in mare gaudiorum mutaretur. Quam igitur supra omnem hominum captum amabilis debet esse aspectus, cujus unicus solùm radius tam ingentem in omne deinceps tempus horrorem depelleret? Talis autem pulchritudinis radius est ille, quo anima Justii illustratur; unde si homo talem animam videre posset, non esse possibile, ut coram illa subsisteret, sed, quemadmodum Christus Sanctæ Brigittæ revelavit, omnia membra sua intar fragilis virri in frustra diffringi sentiret, propter amoris

MALUMESIT PECCATUM, QUIA

Impetum & gaudiorum, quibus opprimeretur, abundantiam.

IV. Et sane quanta non esse debet illa pulchritudo, cujus amore ipsemet Deus capitur? Atque ita se res habet. Ille ipse est, qui in summam, ut ita dicam, admirationem raptus, in sacris

Cant. 4. 7. Cantici exclamat: *quam pulchra es amica mea, quam pulchra es!* Scilicet propter Gratiā. Absque dubio concludere oportet, ab hac pulchritudine omnem aliam venustatem, quæ vel cogitari potest, superari, cum infinita Sapientia verbis tam eximie de ea loquatur, ac alium in finem non haberet oculos, quam ut fortunatam hanc animam contempleretur.

2. 1. 8. *Firmabo super te oculos meos.* An non ergo summo opere pudendum esset, hanc Gratiæ pulchritudinem vilissimæ muliebris aspectus venustati comparare, à qua tot hominum inquietantur cogitationes, captivi decidentur affectus, liberum ligatur arbitrium, privatis discordijs turbantur familiaris, & publicis aliquando integra etiam Regna in ruinam impelluntur? Quamprimum Juditha in castris Assyriorum comparuit, existimârunt milites, operæ pretium esse, proprias vitas subjugando illi populo impendere, cui tam speciosæ forent mulieres. *Judith. 10. 8.* *Quis contemnat populum Hebraeorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus?* Vos nunc judicate, quid dicturi essent homines, si Animæ pulchritudinem, quæ consistit in Gratiā, videre possent? quanto stupore ætoniti ad hanc hærent pulchritu-

GRATIA DEI NOS PRIVAT 99
dinem! quam absorpti! quam ipsâ tanti luminis vi, præquam ullus lucis amant popilio, hebetati!

V. Atque hoc tantò magis, quia hæc pulchritudo, quemadmodum non nemo existimare posset, non est sterilis. Montes auriferi, quo in situ suo ditiores sunt, tantò magis omni gramine & herbâ destituti esse videntur. Verùm non sic se habet Anima Gratiâ ornata; eximie enim huic venustati simul cælestium benedictionum divitias conjunctas habet, quæ omnem humanam fidem superant. *Gratiā* inquit *Ecclesiasticus, Gratiā sicut Paradisus in benedictionibus.* *2. Pet. 1.* Petrus Apostolus Gratiā vocat, pretiosa Dei promissa. *Maxima & pretiosa nobis promissa dedit.* Sed quare promissa? an non illa potiùs est donum. Ita est, sed tamen vocatur promissum; quia principale divinarum promissionum objectum supra terram aliud non est, quam Gratiā. Hæc est omnium divinarum intentionum complementum, quas in nostri creatione, conservatiōe, omnibusque operibus suis Deus sibi præfigit. Considerate ergo, quam opulentum debeat esse hoc donum, de quo ille ad eò frequenter in divinis loquitur Scripturis, quasi de fine sibi in omnibus operibus suis præfixo. Totum quidquid DEUS tanquam auctor naturæ producit, omne in Gratiæ commodum refert. Itaque si cæli tam rapido cursu moventur, si tam varias in nos habent influentias, si dies elucescit, si lucem tenebræ pellunt, si venti emittuntur, si pluit cælum, si plantæ cre-

sunt, si animalia nascuntur & moriuntur, verbo omnes sublunares, & cœlestes universi effectus, à prima causa, id est, DEO, in bonum Gratiæ ordinati sunt, ut ea in homine producat, firmetur & augeatur. *Omnia propter electos.* Et an non hoc sufficit, ut apprehendamus, quàm magnus sit hic thesaurus? Propter hunc solum continuò infinitam suam potentiam & indefatigabilem DEUS exercet providentiam?

S. Thom.
2. 2. q.
24. ar. 3.
ad 2.

VI. At dicetis, totum hoc à DEO fieri potius propter gloriam, quàm propter Gratiam. Sed quam putatis esse differentiam inter Gratiam & gloriam? talis est differentia, qualis est inter fructum & florem, inter scapum & rosam. Gratiâ dici potest gloria inchoata, gloria verò dici potest Gratiâ jam perfecta. *Gratiâ nihil aliud est, quam quaedam inchoatio gloriæ in nobis.* Ita docet S. Thomas, Imò in quadam circumstantia affirmare licet, Gratiâ ipsimet gloriæ præferendam esse; quia si licitum est, velle privari Gloriâ cœlesti ad majorem Dei Gloriam, saltem ad aliquod tempus; non est tamen licitum vel unico momento Gratiâ ejus velle privari, aut minimam tam inestimabilis thesauri jacturam pati. Quæ est igitur hæc opulentiâ, quæ sine peccato amitti non potest? quæ est illa aurifodina, quæ etiam ipsi cœlesti gloriæ quodammodo præferri potest? O cæcos igitur peccatores, qui pro bestiali aliqua voluptate, pro vanitatis fumo incomparabile bonum commutant; quod si cum omnibus cœli gaudiis conferri posset, sine du-

bio omnibus anteponendum esset, eo quidem modo, ut Anima potius in æternum gloriâ illâ privari mallet, quam oculus non vidit, nec auris audivit, quam cor comprehendere non valet, quàm vel unico momento hæc Gratiâ orbari! An ignoratis, inquit S. Bonaventura, Gratiâ esse donorum quæ creaturæ à Deo conferuntur omnium primum & excellentissimum? *Gratiâ est primum & excellentissimum inter dona creata.* Quare licet DEUS amore vestri alterum crearet mundum, cujus terra tota esset aurea, lapidè que meri forent adamantes, ejusque Dominos vos constitueret, profectò tantum donum vobis non conferret, quantum esset, si vel unicum solum Gratiæ gradum vobis elargiretur. *Bonum gratiæ unius majus est, quàm bonum totius nature universi.* Ut docet S. Thomas, Minima Gratiâ plus valet, quàm omnia naturæ bona in universo mundo contenta, licet etiam alius Mundus foret tantò major nostro, quantum noster major est milij grano.

VII. Huic deinde pulchritudini & opulentiæ ejusdem divinæ Gratiæ proportionata accedit dignitas. Ideoque considerate, quæ dicturus sum: si Deus per nomen æternitatem continuò in novis creaturis producendis occuparetur, semper unam aliâ in ordine naturæ perfectiorem crearet, omnes illæ creaturæ simul cum omnibus perfectionibus suis tantam non possiderent dignitatem, quantum infantis Anima recens Baptizati obtinet. Atque adde, si vobis imaginemini, omnes has creaturas simul congre-

gre-

MALUM SIT PECCATUM, QUIA GRATIA DEI NOS PRIVAT. 101

gregatas inter se consulere, quænam ex illis eligenda sit in caput omnium, si unicus solus homo inter illas tantum unicum Gratia gradum haberet, hic homo secundum omnem rectæ rationis Regulam eligeretur in Superiorem; utpote, qui Jure Gratia omnium creaturarum dignitates antecelleret, multò majori præ eminentiâ, quàm sol lumen lucernarum superat. Fortè vos his rebus fidem non adhibebitis, quæ tamen sunt verissimæ. Puerulus etiam nunquam credit, Margaritam majoris esse pretij, quàm pugnum bellarijs plenum, nihilominus licet hoc sibi non persuadeat, vos tamen, ut evidentissimum tenetis. Quid cogitatis esse in rei veritate animam Gratia Dei præditam? Si mihi licitum esset his uti verbis, dicerem illam esse, quasi Deum in flore. *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet.* Audite, quomodo à S. Joanne vocetur Gratia: vocat illam lementem Divinitatis, quia Animam reddit caelestem, eamque in ordinem omnibus alijs superiorem, id est planè divinum collocat. Aristoteles observat, semina plantarum odoriferarum odorem quoque à natura plantarum haurire. Quis autem explicare, aut capere potest, quid sit Gratia, quia, ut dictum est, est semen Divinitatis? *Semen DEI in eo manet.* O felices Christianos, si Misericordiam DEI cognoscerent, quam donando hanc Gratiam nobis exhibuit! Antequam hoc donum perderent, potiùs omnes res creatas pessundari mallent, cum Gratia om-

nibus illis infinito sit præstantior. *Melior est Misericordia tua super vitas.* p/64. 4
O anima, quæ dignitate ipsos etiam cælos superas, quomodo infra bestias te abijcis? quàm abjectè à dignitate tua degeneras? tu quæ supra omnem aliam celsitudinem elevata statum eundem quasi cum DEO participare potes! *Claritatem quam dedisti mihi, Pater,* 10. 7. 22
dedit eis, inquit Christus in ultimo suo ad Discipulos sermone. Quemadmodum ignis ferro candenti dicere posset: ego tibi omnem splendorem, omnem calorem, omnemque præstantiam dedi, & licet tibi naturam meam non communicaverim, quia ferrum es, nihilominus eminentem tibi similitudinem, ut nulli alii rei similis sis, quàm igni. Eodem modo cum DEUS nobis Gratiam largitur, tam sub limi modo divinam naturam suam nobis comunicat, ut quamvis Anima non desinat esse creata, tota nihilominus in creatore transformetur, cui similior fit, quàm ipsi igni ferrum candens. Talis enim ardor non excedit naturam ferri, cum Gratia immensa distantia omnia naturæ merita excedat. *Donum Gratia excedit omnem facultatem naturæ create, cum nihil aliud sit, quàm quadam participatio divine naturæ, quæ excedit omnem aliam naturam.*

VIII, Præterea observatio dignum est, hominem tam à pulchritudine naturali, quàm ab opulentia & dignitate non perfici intrinsecè, sed tantum extrinsecè, esseque quasi quandam boni alicujus superficiem, non verò bonum solidum. Quid est

S. Thom.

1. 2. 9.

112. ar.

1. in c.

vultus feminæ, si coloratam pellem illam ex illius fronte auferatis? Statim deformior, quam cæci alicujus facies apparebit. Ita ut vir quidam Sanctus ad omnem impuritatis suggestionem, seipsum allocutus fuerit, quid futura esset tandem illa mulier, quam incautis aspexerat oculis, si pelle denudaretur? & ego propter bonum tam leve perdam DEI Gratiam? Hoc ipsum dicendum esset, tam de divitijs, quam de honore, quæ omnes homines relinquunt, à quo possidentur, in eodem statu, in quo fuit antè, nec quidquam amplius in eo mutant, quam pulchrum sphyppium in vitioso equo mutat. Quam ob causam, quidam veterum Philosophorum, ut ajunt, à viro divite domum invitatus, cum eum necessitas exspuere cogeret, exspuit in faciem ipsius, & pro excusatione sua adduxit, se in tota hac domo locum non invenisse aptiorem: pavementum enim pario esse stratum lapide, parietes vestitos aulæis, mensas tapetibus rectas, verbo, omnia esse pretiosa, eorundem possessore excepto. Verùm non sic se habet supernaturalium Gratiæ bonorû possessio: non tantùm in superficie hæret extra hominem, sed intus in anima manet, eamque perficit; nec solùm perficit, sed ad altiorem quendam divinitatis ordinem extollit, cujus particeps redditur. *Ut efficiamini divina consortes natura.* Quare si hominem leprosum intueremint, à capite usque ad calcem ulceribus refertum, eamque redactum ad miseriam, ut cum Jobo testâ saniam radere cogeret; audeo

2. Pot. 1
4.

dicere, si miser hic homo unum solum Gratiæ gradum possideret, cum tantum hæc cum Gratiâ bonorum obtinere cumulum, quantum non haberet, quia nō solùm toti terræ, sed stellis, elementis, totique illi Regioni cœlesti dominaretur. Hoc animæ pretium, fordida corporis habitatione neutiquam diminutum, omnes Angelorum Hierarchias in admiratione raperet; qui si adhuc nō essent ditati Gratiâ, sed solum Spiritualibus naturæ suæ debitis potirentur donis, hoc misero homine gradu suo tanto forent inferiores, quam est equus Viro nobili comparatus; illique fortunatæ huic Animæ libentes se inclinarent, nec non de tam sublimes statu, ad quem elevata est, congratularentur. *Quam magnus, Est, si quis invenit sapientiam & scientiam; sed non est super timentem Dominum.* Tantum est Gratiæ pretium.

IX. An non igitur justam causam S. Jobus vobis habuisse videtur asserendi, eâ ab hominibus non cognosci? *Nescit homo pretium ejus.* Vellem, hoc bene considerari à Christianis, qui imprudenter de paupertate sua dolentes inquam. *In mundo nihil aliud habeo quam Deum.* Propter hoc dictum alibi vos reprehendi. Sed de novò illud tanquam stolidum vitupero. Si Deum habetis, quomodo vos existimatis esse miseros? Quomodo est possibile, ut anima nullius peccati gravis sibi conscia, sibi persuadere possit, se esse in Dei Gratiâ, seque ideo solum miseram existimat, quòd vilissimis hujus terræ bonis careat? Inopes sunt peccatores, quia Dei Gratiâ pri-

MALUM SIT PECCATUM, QUIA

privati sunt, omnesque divitiæ, quas possident, minus divites illos reddunt, quam simplex dentium candor album faciat æthiopem. Quæ potest esse opulentia, quæ pulchritudo, quis honor hominis Gratiâ privati? est mera boni apparentia, non autem verum aliquid bonum. *Verte impios & non erunt*, inquit Spiritus Sanctus. Quod sit abulam à Burgundo pictore celebri effictam consideretis, videbitis in illa, cælum, mare, montes, sylvas, campos, equos & homines è longinquo inter se dimicantes; sed totum hoc est mera quædam rerum superficies, absq; ullo fundo. Vultisne rei veritatem penetrare? Vertite picturam versus murum, & tunc dicite, ubi sit illud cælum, illud mare, illi montes, sylvæ & campi, illi equi & homines, qui apparebant? Nihil amplius hujus tam vivacis illusionis superest, sed sola rudis telæ veritas videtur. Tales sine Gratiâ sunt Grandes hujus Mundi; picturæ sunt fallaces; quod si eas viva fide inverteritis, & quales revera sunt, aspexeritis, videbitis, non amplius easdem esse, quæ fuerant prius. *Verte impios & non erunt*. Nihil magnum præter Dei Gratiâ, quæ plenitudinis divinæ essentia participatio est, sine quâ omnia, quæ existunt, solum habent esse aliquod aridum, & apparens, suntque quasi non essent nihil sunt.

X. Quæ cum ita sint, an ignoratis, quanti merito in terris æstimentur, Gratia, quæ vocantur gratis datæ; dona à Spiritu Sancto fidelium communitati collata? infusæ Sapientiæ, infu-

GRATIA DEI NOS PRIVAT. 103

sæ scientiæ copia, magna Fidei possessio, donum sanitatis, donum Miraculorum, donum Prophetiæ, donum linguarum, discretio Spirituum, interpretatio Scripturarum. Hæ quoque non naturalis, sed supernaturalis ordinis Gratiæ sunt, quia hominis & naturam & merita superant. *Hæc omnia & Th. 1. q. operatur unus atque idem Spiritus, dicitur 1. 11. ar. 1. videns singulis, prout vult. Nihilominus omnes illæ cum Gratia sanctificante comparatæ quid sunt? Necessè est, ut simul hinc Soli palmam relinquunt; Gratiæ enim gratis datæ ordinatæ sunt, ut animas ad DEUM educant, Gratia verò sanctificans eas unit cum Deo, unde quod sublimior est consecutio finis, quàm media ad illum assequendum, tantò sublimior est quoque Gratia sanctificans, quàm sint Gratiæ gratis datæ, quamvis has tantoperè admiremur, ut præ stupore quasi in extasi ab illis rapiamur. Quare postquam eas Apostolus cum summa commendatione enumerasset Corinthiis, statim subjunxit, Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstrabo. Et quare hoc subjunxit? Ne, inquit S. Thomas, in illis affectum suum sisterent; ne in præmissis donis eorum affectus quiesceret. Sed ad obtinendam illam Gratiâ extimularentur, sine quâ omnes aliæ, licet excellentiæ, nihil profunt, quemadmodum postea Apostolus fufius declaravit, ita, ut, dixerit: si linguis hominum loquar & Angelorum, etsi habuerò prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam; etsi habuerò omnem Fidem, ita, ut montes transferam, Charitatem an-*

Th. 1. q. 1. 11. ar. 1. in c. 1. Cor. 12. 31. S. Th. 1. 2. q. 111. ar. 5. 1. Cor. 12. 31. S. Th. 1. 1. ad Cor. c. 12. loc. 3. in fin.

Prov. 11. 7.

Eccl. 11. 13.

1. Cor. 12. 8.

tem non habuero, nihil sum. Et hoc donum, quod omnia naturæ & Gratiæ dona superat, est eadem Gratia, de qua mihi sermo est: & an non maximum ejus vobis videtur esse pretium?

II.

XI. Sed dato, non concesso Gratiam intrinsecè nihil illorum possidere, quæ commemoravi; an non sufficere deberet ad infinitum illi pretium attribuendum, quod tanti à Sanctis & à DEO ipso æstimeretur? Americæ populi olim minoris æstimabant aurum, quàm ferrum; sed paulatim advertentes, ab Europæis tantos navigando impendi labores, tantæque sustineri pericula pro illo obtinendo, ut etiam contra violentos ejusdem prædones vitam exponerent: etiam ipsi plures æstimare cæperunt, & tanquam medio ad proprias necessitates sublevandas uti. Charissimi, cur non & nos ita facimus? Huc usque quasi homines rudes & ignorantes, quàm grande sit hujus auri à DEO nobis oblatus pretium, non intelleximus: *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum.* Sed eum videamus à Sanctis intellectu puriore, magisque vivâ fide illuminatis oculis adquirendam, roborandam & augendam hanc Gratiam voluptatum relinqui illecebras, durissimis corpus affligi pœnitentijs, summisque doloribus & periculis vitam exponi, à nobis quoque sapienter concludi deberet, magnum esse debere illum thesaurum, qui in divina Gratia latet absconditus. Olim Ægypti solitudines adeo erant po-

*Apo. 3.
18.*

pulis refertæ; ut propter Monachorum in illas confugientium, Deumque inter austeram vitæ illius asperitates quærentium multitudinem, civitates viderentur. In quorum numero tot nobiles erant Senatores, tot opulenti mercatores, tot honorati milites, tot eximii omni eruditionis laude viri, ut dici potuerit, ibi omnium gentium florem inveniri. Si jam ex illis quæsissetis; quid sibi vult hæc à civitatibus fuga, illa domesticarum commoditatum abdicatio, quid illa inter feras, quasi eadem vobis esset natura, tam misera vitæ solis sustentata herbis? quid durus ille supra pavementum somnus, cur flendo, pectora percutiendo, preces ab ortu solis usque ad ejusdem occasum, & ab occasu usque ad ortum fundendo vos defatigatis? Simul omnes respondissent, se nihil aliud, quàm Dei gratiæ augmentum quærere prætere. Hoc ipsum omnes Sancti Martyres responderent, quorum ut alias dixi, tantus est numerus, ut si per totum annum distribuerentur, cuius diei multa millia attribui possent. Sciscitemini ab illis, unde tanta illorum in omni tormentorum genere sufferendo constantia, ut etiam persecutores suos defatigarent? Unde tanta, dum ipsis supplicis obviam irent, lætitia, ut ea velut delicias suas amplecterentur? Unde tam generosus illis animus, quo non solum vitam, sed amicitiam, imò præcipuos ab Imperatoribus Orbis universi Dominis oblatos respuerent favores, contemnerentque? Omnes isti Sancti Marty-

Martyres unâ voce responderent, se hac ideo fecisse, ne Gratiâ DEI amitterent; & quantumcunque fecerint, tamen nihil adhuc esse in comparatione illius, quod præstandum esset, ne talis Gratiâ perderetur. Quid jam amplius desideratis, ut hanc sodinam pretiosissimam esse vobis persuadeatis? Si non ex se ipsa tanti esset, an non infinito pretio æstimanda esset, hac solum de causa, quod videamus tantos, & tot Sanctos in ea exhaurienda summos adhibere conatus, tot òsque dies desudare? O nos insensatos, qui ob unius momenti voluptatulam id proijcimus, quod ab innumeris tantique nominis Sanctis hominibus, longissimæ vitæ laboribus, & molestijs quæsitum fuit! DEI Gratiâ abijcere? An non verè stolidi sumus, quod illum thesaurum non omni, quo possumus, studio custodiamus, pro quo defendendo tot hominum millia, quos nunc Aris impositos veneramur, omnium jacturam facere, omniâque tormenta sustinere maluerunt, pro quo etiam conservando millenas exposuissent vitas, si tot cuiusvis illorum concessæ fuissent? *O si scires domum DEI!* cui libet peccatori dicere possem. O si cognosceretis, quantam, perdendo unicum solum Gratiæ gradum, jacturam faceretis? Ego mihi persuadeo Seraphinos, si flere possent, quoddam lacrymarum mare effusuros propter tale detrimentum, quod à peccatoribus insipientibus ne quidem inferno aliquo gemitu sentitur.

XII. Sed hoc parum est ad inæstimabilem Gratiæ præteritum demonstrandum. Consideratio enim æstimationis, quam Deus ipse de illa habuit, dolorésque & tormenta ad eam nobis promerendam tolerata, multò efficacius absque ulla comparatione illius excellentiam ostendunt. Qui nunquam audivisset, quàm formosa fuerit Rachel, ex laboribus à Jacobo pro ea exantlatis illam cognovisset, & tantò magis, quod illi ipsi labores quatuordecim annis tolerati ob tale lucrum exigua merces visi fuerint. *Videbantur illi pauci præ amoris magnitudine.* Iesus Christus vero non tantum quatuordecim, sed triginta tribus servivit annis, licet esset totius Universi Dominus; attamen omnes isti labores, & ærumnæ pauci illi videbantur, omnesque annos illos à se confectos breves judicabat, tantum ut non sibi, sed miseris tam sublime Gratiæ divinæ donum mereretur. Imò cum talem gemmam minori sumptu comparare potuisset, facere noluit, ut propter superabundantem pretij solutionem pluri à nobis æstimeretur. *Quod potuit guttâ, hoc voluit undâ,* inquit Sanctus Bernardus. Ad acquirendam illam una Sanguinis ipsius guttula sufficiebat, atramentum ejusdem diluvium quoddam effundere voluit, ne, si tam parvo pretio illi constitisset; ignorantia nostræ daretur occasio illam contemnendi.

XIII. Si pro merenda nobis Gratiâ paucos aliquos Christus confecisset passus, illi soli sufficere deberent, ad illam supra omne pretium infinite

O

plu-

Gen.
29.

pluris æstimandam. Magni hujus
 terræ Reges non committunt se itine-
 ribus, nisi ob rerum maximi momenti
 negotium, maximè si viæ sint diffi-
 ciles, & periculosæ, aut si hostium
 provincias transire necesse est. Quid
 ergo Regi gloriæ faciendum erat?
 an descendens è regno cælorum in
 hanc lacrymarum vallem ob rem nul-
 lius aut exigui momenti venire de-
 buit? quis hoc sibi persuadeat? e-
 quidem non tantùm venit, sed inter
 millena incommoda, Majestate suâ
 depositâ, incognitus, abjectus, con-
 temptus, & non tantùm habitu ser-
 vi, sed etiam peccatoris indutus diu
 mansit, viamque suam morte horri-
 bilissimâ, turpissimâque, quàm un-
 quam in terris visa fuerit, finivit. Si
 Fides non manifestaret, quem ob fi-
 nem Christus tanta fecerit, posset non-
 nemo suspicari, Deum ipsum aliquam
 proprii commodi rationem habuisse.
 Christus siquidem plura facere non
 debuisset, si salutem suam, imò ipsam
 Deitatem suam comparare debuisset,
 quàm quæ pro Gratia sua nobis obri-
 nenda facit. Justissimam igitur ha-
 bet causam, eam ore Davidis pretium
 suum appellando: *Pretium meum co-*
gitaverunt repellere. Tantùm enim
 valet, quantum valet ipse Deus, pro
 ea pretium factus.

XIV. Si tempore Passionis Chri-
 sti excellentia Gratiæ, vitæque Chri-
 sti sublimitas invicem ponderatæ
 fuissent, quis dubitasset supra bilan-
 ces Dei tam justas, vitam Christi ma-
 joris fore ponderis, quàm quodcun-
 que commodum nostrum? Homo

virtuosus, inquit Aristoteles, tan-
 to magis amat vitam suam, quanto
 meliorem eam cognoscit: quam-
 obrem vobis judicandum relinquo.
 quanto per se suam amaret Christus?
 Suam inquam, quæ erat vita divina,
 vita, cujus unicum momentum plura
 valet, quàm æterna innumerabilium
 creaturarum vita. Cæterùm quilibet
 etiam plebejus homo plaris æsti-
 mat vitam suam, quàm quamcunque
 cujusvis alterius boni possessionem;
 idèoque Mercator in navi, mari tem-
 pestate turbato, existens, ubi videt à
 furentibus procellis sibi instare mor-
 tem; ut vitæ naufragium evitet, om-
 nem thesaurum suum in mare projic-
 cit. Sed cur non ita facit mercator
 ille tam sapiens, qui est ipsamet Patris
 Sapiaentia? quando in horto illa an-
 xietate pressus, quàm quasi impetuo-
 sitæ dij, timoris & tristitiæ venti con-
 tra illum concitaverant, cur non ut
 vitæ suæ consuleret, his omnibus se
 abdicavit, sed potius ad obtinendam
 nobis Gratiam vitam suam perdere
 voluit? *Bonus negotiator Dominus JE-*
SUS, inquit Sanctus Ambrosius, *mer-*
cedem suam proprii corporis passione sal-
vavit. Necesse est igitur, Gratiam
 istam magnum quid esse, cum pro ejus
 acquisitione se ipsum cum vita sua
 Christus tradiderit.

Verum quidem est, neque ab Ani-
 ma, neque à corpore Salvatoris Divi-
 nitatem esse separatam: sed etiam ve-
 rum est, dissoluto hoc divino compo-
 sito, illo triduo, quo corpus Domini ja-
 cuis in sepulchro, Deum non mansisse
 hominem; quamdiu corpus & anima
 inceat.

Ps. 61.

5.

106

inter se dividebantur : hinc manifestum est, summum factorem destruxisse seipsum, ut Gratiā nobis acquireret; *Domine tantum me diligis, ut te pro me odisse videaris.* Quare si alia argumenta nobis deessent ad magni hujus thesauri, Gratiā nimirum divinā, pretium intelligendum, & si Sanctorum æstimatio illam nobis non commendaret, an non, quam Christus Salvator noster de ea habuit, sufficere deberet existimatio, ut à nobis rebus omnibus præferretur? Hic valet illud argumentum Sancti Bernardi irrefutabile. *Aut Deus fallitur, aut Mundus errat,* cum Christus majorem Gratiā nobis procurandæ, quam vitæ propriæ rationem habeat; Mundus minùs curet Gratiā, quam vilissimum hujus terræ bonum.

XVI. O pretiosa Gratiā, quam parum cognosceris ab hominibus! *Nescit homo pretium ejus.* Certus quidam miles, cujus nomen erat Marienus, quia ignominiosè fugerat ab exercitu, in vilicatis suæ pœnam Romæ quarta denarij parte venditus fuit. Verùm Gratiā divinā in plurimorum Christianorum eordibus sæpius tantum non æstimatur, à quibus pro viliori pretio abijcitur. Utinam saltem postea errorem agnoscerent, detestarenturque! Sed nihil minùs fit. Quidam dum positus calculis inveniret, se aliquid ampliùs, quam deberet, exposuisse, ita doluit hanc jacturam, ut animam exhalavit. Date jam mihi hominem, qui Gratiā à se perditam inconsolabiliter deplorando, vitā excesserit? Quid Gratiā? quid est

gloriā? quid Anima? Date nobis res & opes, inquit gens stolidā, reliqua omnia vobis servate. Tanta est Christianorum cæcitas, digna, ut filij DEI lacrymis, quibus olim insanæ illacrymatus est Hierosolymæ, defleatur. *Felux super illam Luc. dicens: si cognovisses & tu!*

XVII. Ubi est igitur fides nostra, Charissimi, si fallaciā nobis non manifestat, quæ in hac materia à sensibus nostris committitur? Tres diximus esse dotes, quæ intrinsecum Gratiæ pretium constituent, Pulchritudinem, Opulentiam & Dignitatem. Ad pulchritudinem quod attinet, quæ mulier peccato consentiret, si post peccatum ursâ aliquâ deformior manere deberet? Nihilominus peccato consentiens, dum Gratiā perdit, cœlestem amittit pulchritudinem, ipsòque Dæmone monstruosior efficitur. *Unus ex vobis Diabolus est.* Quid puratis esse illud, quo Diabolus tantopere deformatus est? solum hoc peccatum effecit. Quando ergo unico peccato anima vestra est inquinata, tanta est ejus turpitudine, ut ad formandum Dæmonem sufficere. Et vos adhuc non expavescitis, tamque quietum & dulcem somnum capitis, nec internam considerantes turpitudinem, interim splendidâ superbitis veste, quâ illam foris obvelatis? Charissimi, aut Fidem, aut vitam mutetis necesse est.

XVIII. Et hæc de Gratiæ pulchritudine sufficiant. Quod ad opulentiam attinet, creditisne id, quod fides

docet, hoc est, minimum Gratiae gradum plus valere, quam omnes Mundos possibiles, ut taceam de Mundo hoc praesenti? Si non creditis, egridimini ergo ex hoc Templo, abite, abire, Christiano nomini renuntiare, Infidelésque, quales estis, vos decla-
Cern. in
e. 2.
Agg.
 rate. Si creditis, quomodo non unum illius gradum, sed longè plurimos vilissimæ alicui voluptu-
 lae, unico solo duranti momento, postponitis? Si vestrae essent divitiæ, quas David pro fabricâ templi reliquit, hoc est bis mille quadringentos coronatorum milliones, daretisne illos pro tali aliquâ voluptate? Quomodo igitur summam incomparabili-
 ter majorem, qualis est Gratia pro tali voluptate profunditis?

XIX. Quod ad Dignitatem: Creditisque majorem esse dignitatem, hac Gratiâ dotatum esse, quam non dico Imperatoris totius Mundi eminere gloriâ, sed etiam

Seraphini, hac in cælo destituti, splendorem superare? Si non creditis, repeto, abite hinc, non est enim amplius pro vobis locus in Ecclesiâ, inter Turcas aut Tartaros habitationem quaerite. At si creditis, quomodo igitur est possibile, ut sponte pro nihilo tam sublimi renuntietis honoribus; Optarem Sanctos, qui quod vos spernitis; optimè noverunt as-
 sumere, è caelis descendere, vestri quæ deplorandam cæcitatē unanimiter deffere. Sed quia parum prodest malum deplorare, & non corrigere, potius Christum JESUM rogabo; qui ad eum finem, ut tam pretiosum nobis mereretur thesaurum, laboravit, sudavit, nudusque in cruce mortuus est, ut mentes vestras illuminet, quo tandem agnoscaris, quale sit illud bonum, quod tam læti peccando perditis, perinde ac si unquam minor sit in lusu jactura, quia temerè sit quin-
 fatis cognoscat.

DISCURSUS IX.

Peccatum Mentem Peccatoris excæcat.

I. Ebulle illas, quæ subinde tantum sementi, quantum tempestates ipsæ damnū inferunt, meritò agrorum pœna, & culpa simul vocari possunt. Culpa sunt, quia terra è sinu suo tam perniciosos exhalat vapores, à quibus cœlum offuscatur. Pœna sunt, quia

cœlum lumine & calore suo illos repellit, & in agrorum stragem rejicit. Utroque hoc modo representatur mihi, quod in peccatorum cæcitate fieri solet: Hæc tam arida & fera nebula est, ut omne veræ virtutis germen & gratiæ suffocet, & annihilat: est etenim secundum Sancti Thomæ doctrinam, animæ peccatricis pœna simul & culpa, *excæcatio & obduratio, quod*
morum

PECCATUM MENTEM PECCATORIS EXCÆCAT. 169

motum animi sunt peccata, & quoad
 170. subtractionem sunt pœna. Pestiferi hi
 1. 9. vapores exsurgunt è peccatoris corde
 2. ar. contra gloriam Dei in offensam ejus-
 3. dem; justaque vindicta à Deo contra
 2. 2. peccatorem ipsum in pœnam repel-
 115. luntur: adeoque accidit, ut qui pro-
 11. 3. summa felicitate suâ elegit oculos
 claudere, non acerbiorum postmo-
 dum subeat pœnam, quàm ne am-
 pliùs oculos aperiat. Verum est, ho-
 sic effectus, quò in se sunt pernicio-
 siores, eò minùs ab hominibus sen-
 tiri; quare ut bene intelligantur,
 accuratiorum requirunt attento-
 nem.

II. Ad intentionem nostram tres
 ignorantia species distingui possunt.
 Prima est ignorantia debilitatis, se-
 cunda est ignorantia negligentia, ter-
 tia est ignorantia malicia. Ignoran-
 tia debilitatis est illa, cujus omnes
 homines aut parum aut multum par-
 ticipes sunt, quàmque miseri partim
 à primi parentis prævaricatione, par-
 tim à nihili tenebris, ex quo extracti
 sunt, hæreditate acceperunt. De
 5. Th. prima illa ignorantia non loquor,
 1. 2. 9. quia est sine culpa, & bonis æquè
 74. ar. communis est; atque à Theologis
 3. ad. 2. sæpe invincibilis vocatur, quando
 6. 9. homini nullum est dubitandi princi-
 76. ar. pium, nec consequenter errorem vin-
 3. in. 6. cendi modus occurrit, illumque de-
 ferendi: quare si in tali statu delin-
 quat, inquit Philosophus, non tamen
 dici debet, quòd peccet per ignoran-
 3. Eth. tiam, quàm quòd peccet ignorans.

III. Altera ignorantia est negli-
 6. 3. gentia, quæ est culpabilis,

quando nimirum homini curæ non
 est, in rebus illis instrui & scire, S. Th. 2.
 quæ ad bene credendum aut bene vi- 2. 9. 75.
 vendum spectant. De similibus ig- ar. 3. &
 norantibus affirmare licet, illis Mun- 4. & 9.
 dum esse plenum: Diminuta sunt 6. ar. 8.
 veritates à filiis hominum: homines Ps. 11:
 sunt, qui mediam tantum muneris 2.
 sui partem norunt; non enim igno-
 rant, in intimo corde suo se ad inda-
 gandam veritatem teneri; sed eam
 non quærunt, saltem non efficaciter
 similesque sunt hac in parte Pilato,
 qui postquam Christum interrogâs-
 set, quid est Veritas? tergum obvertit, Epist.
 nec responsum exspectavit. Multa sci- 77.
 enda nesciuntur, inquit Sanctus Ber-
 nardus, aut sciendi incuria, aut di-
 scendi desidia, aut verecundia inqui-
 rendi. Non nemo sanctæ fidei nostræ
 mysteria puer non didicit; jam adul-
 tum pudet ipsi animum applicare. Alius
 valde dubitat, an non plurima sibi à
 Patre relicta sint malè parta, nihilomi-
 nus, ad quid teneatur, non inquirit;
 ne responsum ferat, quod ipsi non ar-
 rideret. Alius quidam Confessarium
 consulit minùs expertum, & idoneum
 ad dandum consilium; nihilominus
 curæ ipsi non est, Doctum consulere
 Theologum, quemadmodum toties, S. Bern.
 quoties alia de causa civitatem fre- Ibidem.
 quenter, consulere posset. Omnes
 isti & plures alij hisce similes in judi-
 cio divino excusationem non habe-
 bunt; ideòque terribilem Apostoli
 sententiam veram fuisse videbunt:
 Si quis ignorat, ignorabitur. Quasi 1. Cor.
 veller dicere, quicumque negliget ob- 14. 83.
 ligationem suam intelligere, eamque
 igno-

ignorabit, non solum à Christo inter Fideles suos non numerabitur, sed ita ignorabitur, ut in poena à rebellibus ipsius non sit distinguendus. Perpendite, an nimium quid dicam, Primum homicidium, sicut noverunt omnes, olim in terris in personam fratris sui Abelis commisit Cainus; secundum à Lamecho occiso Caino commissum fuit. Lamech enim, ut dicit Sanctus Hieronymus, quem plures sequuntur Doctores, cum à juventute venationi esset assuetus, jamque senex cæcutiret, nihilominus à solita venandi recreatione abstinere non poterat; sed manu puerum sylvas ducebatur, cujus directione sagittas suas ejaculabatur. Accidit igitur die quodam, ut poët advertens in dumeto aliquid moveri, putans feram esse, Dominum suum monuerit, sagittandi tempus esse. Ille ergo nihil moratus, arcu remisso pro bestia sylvaticâ Cainum inter illa latrantem virgulta infeliciter occidit. Fuit igitur hoc homicidium in effectu suo involuntarium, nihilominus autem voluntarium fuit in causâ, & quia tale fuit, impunè relinqui non poterat. Imò propterea Lamechus tantum, quantum Cainus, imò quodammodo plus punitus fuit. *Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech verò septuagesies septies.* Et ratio fuit, quia cum Lamech esset cæcus, non amplius venatione se delectare debuisset; aut si venatum ire voluisset, non ignari juvenis directioni fidere debuisset, ubi homicidij committendi periculum esse poterat. En hunc

plurimorum casum; qui cum alios regendi talento non polleant, nihilominus Ecclesiastica quærunt beneficia, & cum affectu fuerint, careantque scientiâ ad Christianè vivendum necessariâ, aut eâ imbuti negligunt, aut alterius se regi permittunt consilio, licet hic ad bene suadendum omnino sit inhabilis. Errores, qui non in morte corporali, sed quod amplius est, in spiritali animæ interitu committuntur, non solum propter ignorantiam non excusabuntur, sed etiam quasi delicta expressæ malitiæ punientur. In quo casu lex divina in tribunali suo non dissentit à lege humana, dum de Medicis loquitur: *Imperitia quoque culpa annumeratur.* In deo ergo culpa est nescire, suo fungi officio, quod quis suscipit. Sed de hac negligentia ignorantiâ satis dictum sit. Transeamus ad tertiam, Malitiæ nimirum, de hac enim fusiùs discurrem. Primò ostendam, quemadmodum illa sit culpa, deinde quomodo etiam sit poena. *Excæcavit illos malitia eorum.*

I.

IV. Maximè deploranda, imò magis detestanda Christianorum infelicitas est, quòd de pluribus verificari possit id, quod Christus Pharisæis prædixit, videntes excæcandos esse. *Qui vident, cæci fiant.* Mirum non est, eum non videre, qui oculis caret; sed mirum est, hominem apertis oculis non videre, & videntem non videre. *Qui vident, cæci fiant.* Attamen tales sunt inter Christianos cuncti peccatores, videntes cæci sunt. Si ita vi-

PECCATUM MENTEM PECCATORIS EXCÆCAT. III

su privati nati fuissent, quemadmodum infideles, id me non affligeret, diceremque cum Christo: *si cæci essetis, non haberetis peccatum.* Sed lumine fidei videre, & nihilominus propter extremam malitiam non videre, hoc est, propè dixerim, funesta ad se ipsum damnandum patrare miracula. *Nunc vero dicitis: quia videmus, peccatum vestrum manet.* Mentem meam melius explicabo, demonstraturus, quomodo peccator culpabiliter ad hanc malitiæ cæcitatem concurrat; quod fit duobus modis, Inconsideratione scilicet, & Passione.

V. Primò quidem peccator videt, sed non considerat. Vocate illorum aliquem, qui domi suæ à tot annis rem, aut foeminam non suam detinet, illumque interrogate: Nostine ad salutem consequendam satis non esse, ut Christianum credere; si tanquam infidelis vivas? Scisne omnes Sanctos pro illa assequenda maximos labores & dolores tolerasse? an ignoras, si tali in statu à morte deprehenderis, te mox damnandum, ira ut, quamdiu Deus erit beatus, tu in omnium malorum abyssu futurus sis semper miserimus? Scit omnino, fateatur & credit: *Dicit, quia video*, nec meminisse desinit. Sed quid prodest? videt, at non advertit. Continget aliquando vobis, intentos solo affigere oculos; quia tamen toti cogitandi hæretis, illa ipsa, quæ videtis, à vobis minimè observari. Idem fit in casu nostro. Plurimi Christiani; *videntes non vident*, oculis apertis cæcitant, lumine enim Fidei vident

res futuras, & tamen non vident; iratibus præsentibus inhaerent animis. Archimedi similes sunt, qui licet militem Romanum armatum, ictum ad se occidendum vibrare cerneret, dici potest non vidisse, tantopere demonstrationibus suis in arenâ designandis intentus erat. *Oculos suos statuerunt declinare in terram.* Peccatores semper de terrâ cogitant, suisque affectibus, lucris terrenis, voluptatibusque immergi sunt: quæ causa est, ut de anima non cogitent, quasi illam non haberent; credunt quasi non crederent, omnèque studium quasi miseræ aranæ sex oculis in captanda musca ponunt, nec quidem unum pro salute suâ impendunt. Unde culpabilis illorum ignorantia indies magis augetur. Quandoquidem, quò minorem habent animæ curam, eò magis crescit studium & applicatio ad negotia sæcularia, adeoque tenebræ indies fiunt densiores. Accidit aliquando, ut quidam uno amisso oculo, duplicatam quasi videndi vim altero illæso acceperit; concurrentibus enim ad hunc omnibus spiritibus, qui prius in duas se dividebant pupillas, virtus in una sola multò acutior facta est. Idem dicam, huiusmodi hominibus evenire: tantam negotiorum suorum sæcularium habent curam, ut illius, quod omnia alia præcedere deberet, quod est salvare animam, prorsus obliviscantur. *Oculi stultorum in finibus terra.* Oculi ad res à providentia sua remotissimas intendunt, dum interim se ipsos negligunt.

VI. Et

VI. Et Ecce hæc est universalis Christianorum occupatio : Unicè solliciti sunt de rebus, quantum nihil interest; illius autem unici, cujus ipsorum maximè refert, ne quidem recordantur. Gens simul tam cæca, & simul tam plena oculis. *Populum cæcum & oculos habentem.* Omne enim lumen, quod velut sapiens deberet habere in capite, quali stulta habet in pedibus; suâque capacitate, ingenio, & talentis utitur, ut indies pejor efficiatur. *Sapientes sunt, ut faciant mala: bene autem facere nesciunt.* Vultures oculos æquè perspicaces habent ac aquilæ, etiam aquilis pares æquè altum volant, & per aëreos dominantur campos. Sed quid proficua? Illi cum puriorem solis lucem sicut aquilæ aspicere deberent, semper oculos in terram defixos tenent, eminus attendentes, si se fortè putrida ad explendam famem præda offerat. *Oculi stultorum in finibus terræ.* Ecce in quo naturalis ingenij applicetur subtilitas, quâ subinde homo à Deo dotatur. *Homo cum in honore esset, non intellexit.* Miser omnes conatus & labores desideriaque sua turpissimè in infamibus lucris & voluptatibus capiendis collocat, cum ea ad Deum & coelum lucrandum dirigenda essent. An forte ideo expeditam tibi linguam Deus dedit, ut eâ tantum de rebus obscænis loquendo utereris? an forte ideo subtile & acutum tibi largitus est ingenium, ut novas continuo invenires artes, quibus innocentes Virgines ad lapsum impelleres? an ideo diebus festivis vos ex-

spectat in Ecclesia, aut an ideo à principio in Sancto Baptismo vos fecit *filios lucis & filios diei*? Sicut omnes Christi fideles Apostolus nominat, *Filios lucis* propter fidem, *filios diei* propter morum honestatem, quæ à fide, sicut dies à luce derivari debet, Attamen omne lumen ad rebellandum lumini à vobis impenditur. *Ipsi fuerunt rebelles lumini.* Non solum lumini à Deo vobis dato refractarios vos exhibetis, sed etiam rebelles; non solum enim vos tali lumini non conformatis, sed eodem ipso ad inventiendos novos ejus dictamina liberius violandi, aut pervertendi modos armini.

VII. Ab hoc eodem principio deinde tam contrariæ timoris & spei nascuntur diversitates, ut illi ipsi, qui spes suas temporales firmo student alligare funi, deinde spem animarum suarum putrido filo committere satis habeant. Admonete, si lubet horum aliquem, ut liberaliorem se exhibeat erga pauperes, ut & ipse aliquando uberiorem sentiat Dei erga se misericordiam: statim respondebit, se non posse; contingere enim posse, ut sibi plures nutriendi nascantur filij, pluresque in matrimonium elocandæ sint filiæ, denique fieri posse, ut in ultimâ senectute sua habituali aliquâ affligatur infirmitate, aut aliâ prematur necessitate, si tunc è proprijs non seposuerit aliquid, quàm misero loco futuræ essent res suæ? Mutate jam scenam, & dicite huic, ut salutis suæ confessione generali ritè factâ, deinde muta-

tionem vitæ consular, respondebit, quod ad confessionem ardet, se non meminisse, unquam studio peccatum aliquod à se in confessione omissum; & quod vitam concernit, licet malè vivat, non tamen adedè perversè se vivat, ut salutem æternam à Deo se consecuturum non speret. Verùm adhuc semel vos interrogo, quare non confiditis, Deum Filiorum vestrorum curam habiturum, filiabus vestris, vestrisque corporalibus necessitatibus provisorum, cum tam facile speretis, omnia, quæ ad animæ salutem consequendam pertinent, vos à Deo impetraturos, & quidem tales quales vos estis? Quid facilius est Deo, panem vobis dare, an Cælum? ad dandum vobis, & cunctis mortalibus panem, imò etiam ad dandum cunctis viventibus, satis est, ut ille manum aperiat. *Aperit manum suam, & implet omne animal benedictione.* Sed ut Cælum vobis det, cum semper longius ab illo recedatis, necesse est, ut Deus in ordine Gratia miraculum faciat, totam triumphaticis omnipotentia vim adhibendo. *Fecit potentiam in brachio suo.* Hoc est omnium Sanctorum sententia, qui docent, Justificationem peccatoris omnium operum à Deo factorum maximè esse. Quomodo igitur tam facile putatis esse illud, quod tanti Deo constar, & tam difficilè, quo nihilo illi constar; imò quod additurum se promissit: *Et hæc omnia adjicientur vobis?* Non potest alia hujus diversitatis dari causa, quàm propria peccatoris tenebræ qui instar cæcorum illorum Pharisaorum, de quibus olim loquebatur *R. P. Segneri Christ. S. J. Instr. Tom. II.*

Christus, sine difficultate camelum deglutit, deinde verò muscam timeret in stomachum trajicere. *Cæci sunt, camelum deglutientes, & culicem excolantes.* Bolum tam grandem, qualis est magnum illud dubium, aut æternum pereundi, aut æternam salutem consequendi, devorant, & ne quidem masticant; at vilissimas minuias, velut aliquot obolorum lucrum examinant, perpendunt & trutinant, imò guttatim percolant timentes ne hauriendo suffocentur: & hoc ideo, quia prorsus cæci sunt. *Cæci sunt, camelum glutientes, & culicem excolantes.*

VIII. Ecce manifestè pater, quanto pere inconsideratio peccatores excæcet. Altera nunc culpabilis hujus cæcitatæ causa est Passio. Passiones in mentibus & cordibus nostris eundem præstant effectum, quem crystal- lus, per quam lux transe, aliquando præbet oculis. Primò illam refringit, deinde suo modo varijs afficit coloribus. Considerate lucernam, quam post vitrum viride accensam manu tenetis; non jam ampliùs recto sese radio lux illius oculis vestris infunder, sicut priùs, sed inflexo: præterea nec proprio suo coruscabit in candore, sed colore obscuriore, velut veste aliena personatus sublucebit. Eodem modo si in nobis vehemens aliqua prædominetur Passio, amoris aut odij, timoris aut temeritatis, mutatur facies veritatis, nec directè eam intueri licet, mutatque apparentiam, dum etiam pervertit affectuum nostrorum qualitatibus vestitur: & inde est, quod depravatus iste veritatis intuitus tam

ægrè à nobis emendetur, qui tam facile oculorum errores corrigimus; cùm isti sint facultates mente inferiores; non autem mentis, quia hæc potentia est omnium suprema. Eodem prorsus modo sicut sententia injusta à Judice ordinario lata facile à supremo Magistratu corrigitur, sed quæ à supremo fertur Judice, neminem habet, à quo emendetur.

IX. Atque ex his in promptu causa est, cur peccatores ita stupidè agant, ut planè omnibus pariant admirationem. Recolite hanc in rem memorià vestrà Samsonem à Dalila meretrice proditum. An non fidem quasi hominum superat, virum aliàs tam prudentem, toties jam à muliere illa deceptum potuisse induci, ut non tam impuro, quàm infideli huic scorto adhuc fideret? Attamen inductus fuit, ut amore illius fæminæ excæcatus non videret, quæ videbat; qui non sinebat illum advertere ad ea rationum momenta, quibus ad saniora capienda consilia inductus fuisset, sed omnia illa proponebat, quibus adhuc magis poterat dementari. Charissimi, Deus effrenatam à vobis avertat passionem; licet enim apertum videretis Infernum, non terreremini, imò adhuc diceretis, quemadmodum non unum, sed plures sic loquentes audivi? *Si ad Infernum præceptus agendus sum, patientia, non ero solus.* O quàm diversum est judicium, quod de eadem fertur veritate à corde libero, & à corde passionibus subdito! Vulpes marina nunquam cibum integrum devorat, sed paulatim comedit, ideoque ubi ha-

lum in esca absconditum advertit, illud devorat; alij verò pisces à aviditate sua naturali inconsideratè ad ea, quæ ipsis placent, devoranda abrepti, facile capiuntur. Idem evenit illis, qui passione aliqua capti, iniquitatem non masticant, sed devorant, nec ad aliud animum advertunt, quàm quòd delectandæ concupiscentiæ satisfacere possit. *Os impiorum devorat iniquitatem.* Ubi è contra, qui mentem tenet liberam, consideratèque procedit facile vera mala in bonis fictis abscondita agnoscit, evitatque.

X. Quamobrem, quando in vobis vehementem aliquam passionem advertitis, nunquam vobis imaginemini, res esse tales, quales ab ipsa vobis depinguntur. Et hoc consilium multùm vobis proderit, ne decipiàmini. Sed hoc præsertim in passionibus scivis observandum est, quæ plùs quàm aliæ mentem excæcant, rationemque perturbant. Magnæ magnam vim suam varijs perdit modis; sed nunquam magis eà privatur, quàm cùm à multis carbonibus ignitis accenditur; tunc enim quasi cadaver efficitur, nec amplius tanti, quanti alius quispiam vilis lapis æstimatur. Eodem modo licet Ratio quovis alio vitio multùm deperdat, nullo tamen alio, quàm lascivià perinde excæcatur. Ira quidem & Invidia valde hominem à bono avertunt, rationemque perturbant, Lascivia verò totam extinguunt. *Ira & invidia causant instantiam, pertrahendo rationem ad aliud, inquit S. Thomas, sed luxuria taliter extinguendo judicium rationis.*

Adeo.

PECCATUM MENTEM PECCATORIS EXCÆCAT. 115

Adeoque licet irati & invidiosi dum rationem audiunt, eam non sequantur, Lascivi ne quidem illam auscultant. *Incontinens concupiscentia, totaliter rationem non audit.* Isti sunt desolatorij carbones, qui efficiunt, ut homo in iudicio ferendo ab ipsis bestijs superetur, ideoque in eligendo minori polleat prudentia. Nescio, qua ratione magis sensibili magnam hanc veritatem oculis vestris proponere possem, quam si casum, qui diebus nostris, licet in regione remota, contigit, recensuero. In illa Angliæ Provinciâ, quæ Lancastria nominatur, Juvenis vivebat, qui inter Catholicos à Patre optimo educatus, illi tamè moribus tam dissimilis erat, quam lutosus fluvius clarissimo, à quo profluit, fonti. Inter alia vitia totum se dederat lasciviæ, à qua sensim sine sensu tantopere abripiebatur, ut cum turpitudines suas pudore tegere deberet, iisdem etiam gloriaretur; imò peccato suo scandalum adderet, publicè fæminam inhonestam domi suæ alendo. Tentârunt tam parentes & amici, quam Confessarij hunc adolescentem ad saniozem reducere mentem: sed semper oleum operamque perdidere; quia illum corrigere idem erat ac picem mundare, quæ quo magis manibus teritur, eò magis nigrescit. Omnes ridebat admonitiones; quoad animam, respondebat, de ea alij sibi curam relinquerent. Interea, Deus, à quo nondum omnino dè infelix hic derelictus erat, licentiâ dedit Patri ipsius vitâ defuncto ex altero Mundo comparendi, & perver-

sum hunc Filium suum corrigendi. Apparens igitur Pater dormienti, tam suavibus eum admonuit verbis, tantâque & humanarum & divinarum rationum emphasi, quæ flectere debuissent etiam cor durissimum; quibus tamen miseri hujus durities minimè fuit expugnata; quin manè evigilans, secum statuit somnijs fidem adhibendam non esse: quare cum data sibi à Patre correctione resipiscere debuisset, ex eadem novam ridendi hausit materiam, eam amicis suis joci causâ narrando. Cum igitur fæminam illam domo non eijceret, ut perbatur, adest denuo Pater, filioque, sed modo à priori multum diverso apparet, vultu ad iram & severitatem composito; exprobrans illi acerrimè pessimam vitam ad hoc usque tempus actam, nec non obstinationem exaggerans, quam huc usque ostenderat post insignem adeò Misericordiam à Deo ipsi exhibitam, ita ut etiam ex altero Mundo se admonitorem miserit; denique reprehensionem ita finivit: Hæc ultima est admonitio tibi à Deo facta terminusque peremptorius. Aut vitam murato, aut die S. Martino dictâ vitam & animam simul perdes, mortem obiturus improvisam, quæ nullum admittet remedium. An non modus loquendi tam pateticus sufficiens vobis videtur ad persuadendam visionis veritatem, ut non instat somnij despiciatur? Verum miser Adolescens adeò à sensuali passione sua excæcatus fuit, ut etiam hac secundâ vice omnia vanam fabulam phantasie à somnio ludificatæ æstimaret, Quia

tamen conscientia contra invitum in-
tus oblatrabat, vocē nque veritatis et-
iam lucem aspicere nolenti insuffurra-
bat, constituit sequentem S. Martino
Festivū diem solemnī convivio, invi-
zatisque ad id amicis, omnilæcitiæ
genere transigere; & verò eam tantā
cum hilaritate & felicitate transegit,
ut nocte imminente præ gaudio exili-
ret, maximè verò ob prudentiam,
quam sibi ostendisse videbatur, tam in-
faustis & importunis somnijs, ut in-
quiebat, fidem non adhibendo. Sed
mentem ad horrendam errorem adver-
tite; Nesciebat miser diem S. Martini
Episcopi & Confessoris Festum sequen-
tem, duodecimum scilicet Novembris,
S. Martino Papæ & Martyri dedica-
tum esse, ideòque infelix tanquam be-
stia ad macellum ducta exultabat, nec
imminens sibi malum advertebat. Et
ecce sub meridiem duodecimi dicti
Novembris, dum securè estrenatis suis
indulget cupiditatibus, improvisò,
nescio quo malo, obrutus, inter mere-
tricis suæ, sive, ut meliùs dicam, dile-
ctæ futiæ suæ amplexus animam ex-
halat. O deplorandam Amantis cæ-
citatē, qui maliciā suā voluntariè o-
mni & rationis & fidei lumine se pri-
vat! Non videtur esse possibile, ut ho-
mo ad tam miserum statum deduci
possit: quot nihilominus & quàm
multi peccatores eò deducuntur, qui
hujusmodi vitijs inveterati, videre no-
lunt, quæ vident, quin omnibus cæcis
stolidiores, etiam ea, quæ manibus pal-
pant, non credunt. *Per diem incur-
runt tenebras.* Quod si ita res se ha-
beat, videte igitur, an non peccato-

*Job. 5.
14.*

ris ignorantia magni criminis rea sit,
cum tam propter inconsiderantiam,
quàm propter passionem adeò sit vo-
luntaria. *Excæcavit illos malitia eo-
rum.* Adeò culpabilis est, ut non
solum errores, quos tali ignorantia
committit, non diminuat, sed etiam
aggraver, tanquam illa, quæ magis
perversum ad peccatum affectum de-
notat. *Ignorantia affectata non excusat S. Th.
à culpa, sed magis videtur culpam ag-
gravare: ostendit enim hominem sic ve-
hementer affectum ad peccandum, quod
vult ignorantiam incurrere, ne pecca-
tum vitet: Et hæc est causa, ob quam
Sacerdotes & Scribæ in Christi Cruci-
fixione non solum homicidij, sed Dei
cidij Rei fuerint, ut notat S. Thomasi
quia licet non planè cognoverint
Christam esse Deum, (si enim cognovif-
sent, nunquam Dominum Gloriæ cruci-
fixissent.) nihilominus veritatem tan-
tis jam signis manifestatam non co-
gnoscere, tota erat invidiæ culpa,
quæ in illis prædominabatur, ita, ut
non solum oculos ad solem tam illu-
strem clauderent, sed etiam illum ca-
lumniarentur, quasi tanta Sanctitatis,
Sapientiæ & Miraculorum lux potius
à tenebrarum Principe, quàm à Deo
proveniret. *In Beelzebub, Principe
Dæmoniorum, eijcit Dæmonia.**

XI. Sed culpabili huic excæca-
tioni alia pœnalis accedit. Ideò dicit
Christus, cæci fiant, non dicit, quòd
se ipsos excæcaturi sint. *Qui vident
cæci fiant.* Et significet, non ab
ipsis solis tenebras provenire, sed ad
hoc divinam Justitiā concurrere.
Quia quemadmodum non sola terra den-

PECCATUM MENTEM PECCATORIS EXCÆCAT.

denitate suâ noctem efficit, sed ad eam quoque sol concurrat, dum occidendo sub horizonte nostro ab eadem terra longè discedit; sic non sola cordis humana malitia lachrymabilem illam ignorantiam noctem efficit in peccatore, verum etiam Deus ad eandem cooperatur; quia cum Gratia sua illuminatrice à peccatore discedit.

Offic. 9. 14. eis, cum recessero ab eis. Hæc Dei ab Anima discessio, ut non amplius in peccatorum poenam illam illuminet, sicut in principio illuminabat, horrendis in Scriptura minis nobis proponitur.

Deut. 28. Percutiet te Dominus amentia & cecitate, & furore mentis, ut palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris.

Qui fide & inspirationibus ab ea productis diu abusus fuerit, tam palpabili à Deo cecitate punietur, ut potius quidam phreneticæ mentis furor dici debeat; cum in meridie fidei minus cognoscat, quàm Infideles in tenebris suis intelligant. Jam verò, ut terribilium horum verborum vim bene intelligatis, meminisse necesse erit, Charissimi, duarum magnarum veritatum, quas pridem vobis insinuaui. Una est, quòd primum vulnus à peccato originali Animæ inflictum, fuerit ignorantia: unde sequitur, quòd Gratia divina, quæ malo peccati mederi debet, necessariò eam adjuvet, claro lumini id exponendo, quòd in tenebris non apparet. *Ut*

1. 2. 9. appareat, quòd latebat. Altera est, quòd omne peccatum actuale secundum proportionem in Anima perturbationem producit, quæ à peccato originali primâ vice in tota natura hu-

mana ab eodem prodita, inducta est. Unde sequitur, quòd plura accumulatur peccata, tantò magis ignorantiam peccatoris à culpa augeri. His igitur præmissis, jam considerate, in quò tam magna cæcitas mentalis poena consistat. Ex una parte peccata addens peccatis peccator seipsum excæcat; ex altera parte in poenam tot scelerum Deus semper magis Gratiæ lumen diminuit; quare in medio Fidei lumine Anima fit tam cæca, quàm miserè Infideles de media nocte cæcutiunt. *Ne palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris.* Quod est supplicium, simul iustissimum & severissimum.

XII. Iustissimum dico, quid enim rationabilius est, quàm bonas illi negare inspirationes, qui ipsdem pro salute sua non utitur? imaginemini vobis Matrem quandam longo iam tempore, quovis manè ad Filium suum excitandum cubiculum conscendere, imò lumen etiam accendere, ut maturè surgens labori suo vacare possit. Si Filius semper pigrior lectum nolit deserere, Mater pertæsa, nec amplius illum excitat, nec lucernam accendit, ne toties operam cum oleo perdat. Hoc ipsum nobiscum facit Deus. Postquam hunc, & illam, longo tempore peccato sopitos toties vocavit, & postquam toties illis Divinarum illuminationum suarum lumen accendit, sed in vanum; non amplius vocat, sicut prius; multò minùs illuminat, sicut Deprius, ne superabundantis Gratiæ suæ auxiliâ contempni exponat. *Prævari. Grat. catorum legis dignè lux deserit Verita. c. 22.*

vis, ita hoc confirmat S. Augustinus, quia desertus utique fit cecus.

XIII. Sed non minore cum fundamento adjunxi supplicium esse severissimum. Quod si enim tota salus nostra in his divinæ gratiæ auxilijs consistat, quid cor illud sperare potest, cui eadem tam languidè à Deo communicantur, ut dicebam? Geographi observant, regiones polo nostro arctico vicinas, licet ob distantiam etiam frigidæ sint, non tamen adeò frigidæ esse, ac sunt illæ, quæ sub polo opposito sive antarctico sitæ sunt. Ratio autem est hæc, quia multò plures stellæ in polo nostro coruscant, quàm in polo nobis opposito; atque istæ quodammodo solis suppleant distantiam. Eodem modo, quando Deus ab anima peccatrice longè distitit, maxima illius felicitas est, quòd divinis illustretur inspirationibus; quæ beneficarum instar stellarum vitali suo influxu, salutarique lumine ipsam confortent, & illuminent, ut in horrenda illa hyeme salutem suam operari queat. E contrario maxima Peccatricis animæ infelicitas est, talibus carere stellis, sine quibus tota languet, difficultérque in perpetuo illo mortis frigore quidquam boni potest agere. Et, si hoc verum est, Deus quoque ad infaustram peccatorum cæcitatē concurrat. *Percutiet te Dominus cæcitate.*

S.Th.
1. 2. 9.
79. ar.
3.
Lib. 1.
Conf.
c. 10.

Non concurrat positivè tenebras ignorantiae inducendo, sed negativè inducendo concurrat, id est, viva sua lumina retinendo. *Spargens pœnales cæcitates super illicitas cupiditates.* Ut loquitur S. Augustinus.

XIV. Sed adhuc alijs ad peccatores excæcandos Deus utitur modis, ut videntes non videant: dum scilicet eos in occasionibus, quas tollere posset, à dæmone excæcari permittit. Explico me. Jam ab aliquot annis illa puella inhonestæ adhæret conversationi. Facile posset eam Deus tam infami liberare commercio, efficacèque, ut ad prudentis & experiti Confessarij accideret pedes, qui eam officij proximæ occasionis fugiendæ admoneret, & antequam absolutionem impertiatur, ad eandem dimittendam cogeret: Nihilominus Deus non facit, ut talem adeat Confessarium, sed permittit, ut cæco cuidam peccata sua confiteatur, qui eam perperam absolvat, séque, & illam pari damno in inferni barathrum præcipitet. *Si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt.* Et hoc vocatur Cæcitas Occasionis, quæ provenit à Divina Justitia; cum scilicet Deus, ut dictum est, tales permittit occasionem in pœnam præteritorum criminum, nec illam impedit.

XV. Denique alius modus, quò magis indirectè à Deo peccatores excæcantur, est permittere, ut dæmon illos excæcet; conservando in illis & augendo has tenebras, aut exteriùs impediendo, ne Conciones audiant, & ne libros pios legant; aut interiùs illorum perverrendo phantasiam, variâsque amoris, iræ, invidiæ & cupiditatis Passiones in appetitu inflammando, quæ sicut dixi, tot sunt nubes ad rationem obscurandam, notæque inducendam, in qua ne quidem

dem velperascere deberet. *Supercecidit ignis, & non viderunt solem.* Qualem solem? quærit S. Augustinus, non illum, quem etiam nobiscum muscæ incuuntur, sed internum illum, cujus hic sol externus est imago, sed adhuc factus fulca.

XVI. Quid nunc sentitis Charissimi; An non terret vos peccatum, si consideretis paulatim vos ad tam deplorandum cæcorum posse deduci statum, dum vos ipsos peccatis vestris excæcatis, & in pœnam adhuc magis excæcamini; quò non potest majus ab irata Dei Justitia infligi supplicium! Attendite benè, quod si illa peccati & pœnæ nox ingrueret Animæ vestræ, duplici involveremini miseriæ, in quam olim, ob notissimas cunctis tenebras, Ægyptus incidit. Prima erat, quòd se è loco, in quo erant, movere non potuerint. *Nemo movit se è loco, in quo erat.* Altera fuit, quòd hæc pœna immediatè primogenitorum internectionem præcesserit; imò ultimum tam infelicitatis Regni exterminium. Vos etiam ab eo, in quo nunc estis, loco non movebimini. Pergetis negotiando illicitis inhiare lucris; pergetis injustam hanc retinere possessionem, nec restitueris; pergetis infami huic adhærere commercio, nec domo ejicietis; & tanquam accipiter, qui tectis oculis, pedibus perticæ ligatis, non se defendit, non rumpit laqueos, & ne quidem alas ad liberandum se mover, ita & vos ne quidem bonam cogitationem ad mutandam vitam in corde vestro admissuri estis.

Of. 4. Non dabunt cogitationes suas, ut rever-

tantur ad Deum suum. O fatalem soporem! O funestum Lethargum! *Nemo movit se de loco, in quo erat.* Et huic in remedijs applicandis pigritiæ succedet deinde mors primogeniti vestri, id est animæ vestræ, ita, ut paulò post istæ ignorantæ tenebræ in illas profundas abyssi tenebras convertantur, in quibus, *ligatis manibus & pedibus* in societate illorum vivi jacebitis sepulti, supra quos hoc ferale scriptum videtur Epitaphium: *Hi sunt, quibus procella tenebrarum servata est in æternum.* Tunc cum infelice isto Epulone oculos ex obscuro carcere vestro elevantes id visuri estis, quod viventes nunquam videre voluistis; semper celestis recordabimini Paradisi, quem nunc omnino oblivioni traditis; tunc semper ante oculos vobis ponetis illa bona, quæ nunc post tergum projicitis. *Non videant, inquit Isaias, videant, & confundantur.* Ecce cæcitate culpæ & pœnæ, peccatorum interris viventium. *Videant & confundantur.* Ecce cognitionem & confusionem sui ipsorum, postmodum per totam æternitatem in inferni barathro sepeliendorum! Charissimi, jam consulamus salutem nostræ, Deumque rogemus, ut nos illuminet, primamque horrendarum istarum tenebrarum originem, id est, malam vitam, à nobis auferat. Quæ remota sperare poterimus nos, pulchrâ illâ filiorum Dei luce fruituros esse perperuò; Nemini enim unquam ab illo hæ tenebræ infliguntur in pœnam, nisi prius à culpa fuerit provocatus ad eas permittendas.

DIS-

DISCURSUS X.

De Duritia, quâ Peccatum cor indurat.

Minimum Eclipsium solis malum sunt tenebræ; majus absque omni comparatione malum est illa naturæ, quam patitur, refrigeratio; quæ cum tenebris non desinit, sed multò post tempore tristes suos producit effectus. Peccatum Deum inter & nos positum funestissimam efficit Eclipsim, quemadmodum nuper vidimus; sed minùs malum est, quod inde provenit, illa mentis cæcitas è culpæ tenebris enata; maximum & incomparabile damnatum est, ab eclipsi tali illatum, aded refrigerari voluntatem, in eâque frigus omnino mortale induci, indurarique. Et hoc est, quod hodie expendemus, attentè consideraturi tam derestabilis Cordis nostri Duritiei principia, progressus & finem, quæ omnium maximè in veritate deplorandus effectus dici potest, qui à peccato in peccatoris animâ relinquatur.

I.

II. Et principium quod attinet, illud est exiguum, & de eo dici potest, quod Astronomi asserunt de Eclipsibus, hoc est, principia illarum vix esse sensibilia. Aliquando principium sumitur ab unico aspectu, quemadmodum contigit Davidi, qui

in peccato suo multis perduravit mensibus; ita etiam, ut ne quidem remorsum senserit, aded conscientia jam callum induxerat: attramen hujus insensibilitatis principium unde ortum est? A liberiore quodam & casuali aspectu. Charissimi, jure merito omnes actiones vestras formidare oporteret, nec minimum earum defectum despiceret, quasi levem; ab hac ipsa enim culpa, quam vos levem nominatis, quasi à serpente parùm venenato, postea nasci potest Basiliscus. *De radice colubri, nascetur regulus.*

III. Nescio, an unquam conspectui vestro oblatis fuerint ij lapides, quos aliquando fulmina in terras excussurunt. Hi naturæ sunt tam duræ, ut sine ullo profectu in illis poliendis optima arterantur scalpra. At quid fuerunt in principio? Tenuissimæ fuerunt exhalationes, quæ à levissimo vento dissipari poterant. Hæ exhalationes in altum sublatae, densiorique associatae vapore, crassam inter nubem constringi se permisere; denique justo diutiùs in eâ permanentes, in lapidem induraverunt. Grande est hoc naturæ miraculum, sed quod nimis sæpe renovatur à peccatoribus. Quidam illorum aded in malo obdurati sunt, ut diceretis superbos

hos infelices illam cadere maledictionem: *Fiant immobiles quasi lapis.* Non emolliuntur beneficiis, non futurarum poenarum cedunt minis, non praesentium flagellorum franguntur verberibus; at unde quæso hæc durities? Si quis originem indagare posset, inveniret, esse aspectum aliquem inconsideratum; invitacionem & visitacionem aliquatenus immodestam. Et parva hæc exhalatio postea fuit illa fodina, in qua tam durus lapis generatus fuit; lapis qui quasi sagitta à fulminis arcu tanto cum terrore, tantæque sæpe cum strage in terras evibratur! Ita est, paulatim peccata addendo peccatis miserabilis illa Anima eò deducta est, ut eandem quasi armis utatur Diabolus ad alios plures vulnerandos. Eò deducta est, ut sit publicum patriæ scandalum, dedecus familiae, miseræque domus suæ ruina. Eò deducta est, ut ad illam convertendam opus sit Miraculo, cum cor ejus jam in saxum induruerit. *Cor ejus indurabitur tanquam lapis.* Quare omnes ictus & verbera, quæ ad illam emolliendam, aut à Concionatoribus, aut à Parochis, aut ab amicis, aut ab ipso Deo ad corrigendam illam accurrente infliguntur, adhuc magis eandem pervertunt, cum proterva sub verberibus indurescat, sicut incus sub malleo. *Cor ejus indurabitur, & stringetur tanquam malleatoris incus.* Non igitur sine causa dicebat Sanctus Job, se cum oculis suis foedus pepigisse. *Pepigi foedus cum oculis meis.* Observate pulchrum, sed mirabilem loquendi mo-

do. In bello, quod peccatum movet contra animam, certum est oculos posse nominari exploratores; quia aliud non faciunt, quam præcedere cogitationes, quæ postea subintrant. Cur ergo cum illis pangeretur foedus? foedus non solet iniri cum exploratoribus exercitûs, sed cum belli Ducibus. Ita est. Sed en documentum, quod jam nunc proposui. Sanctus Job in his exploratoribus, qui sunt oculi nostri, omne damnum & delosationem considerabat, quam exercitus ab illis introductus inferre posset. Considerabat in illo aspectu cogitationes comitantes, in cogitationibus complacentiam, in complacentia consensum, in consensu operationem, in operatione habitum, in habitu desperationem, in desperatione damnationem; atque adeo prævidendo totale hoc excidium in tempore cum exploratoribus pacisci voluit, adeoque cum illis egit, quasi in ipsis solis vis & furor prælij consisteret. *Pepigi foedus cum oculis meis.* Et hoc est sapientum & Sanctorum more operari, non sicut stultæ quædam Animæ, quæ semper habent in lingua: *Quid mali est aspicere? Quid mali est videre? Quid mali est sub ostio domus cum Adolescentibus colloqui?* Si non esset aliud malum, quam quod hic fit, esset tolerabile. Sed considerate parum id, quod evenire potest, imò quod nimis sæpe fieri solet. *Quale malum est ovum Aspidis? Non se movet, non mordet, non veneno inficit.* Ita est, si semper maneres ovum. Sed si à parvo calore foveatur,

Q

cur,

tur, aspiciat, quanta pestis ab hoc ovo, putamine candido, naturâ frigidâ, dentibus & veneno carente oriatur! Optima prudentiæ regula est, non presentibus tantum damnis consulere, sed etiam quæ fieri possunt, & futura prævidentur. Pestifera illa ova quamprimum apparent, confringenda sunt, evitando non solum conversationes malas, sed etiam periculosas. Aliàs enim parva quædam conjunctio, aut commoditas, quâ frigidum hoc ovum fovetur, ostendit, quantum mali inde oriatur. Si maritus aliquot diebus abfuerit domo, si mater summo mane surgens frequenter Ecclesiam, aut si in illa festivitate ad focum somno oppressa fuerit, hæc tam parva occasio efficiet, ut lethifer anguis pro pluribus Animabus nascatur. *Sapiens timet & declinat à malo: stultus transiit & confidit.*

Prov.

14. 83

stultus transiit & confidit.

II.

V. Densus indurati hujus cordis principia non esse sensibilia; attramen ipsius progressus maxime sentiuntur; circa quos (quod est secundum punctum à me propositum) tres licet notare gradus, suntque illi, quibus tandem peccator ad impenitentiam finalem deducitur. Facilitas nimirum peccandi, confidentia & insatiabilitas. Quidam in peccandi principio sibi persuadent, se, postquam prima vice culpæ saporem perceperint, deinde non ultra profecturos, secumque discutunt, quasi aliquis qui diceret: permittam lupo, ut primam edat stragem, deinde illum mansuefaciam. Sed omnino con-

trarium docebit experientia. Imò prima strages jam edita lupum reddet ferociorem, in eoque novi sanguinis sicut accendet. Nolite igitur unquam dicere: hoc solum faciemus peccatum, quod deinde confitebimur. Ego enim vobis affirmo, non esse viam magis facilem ad plura committenda peccata, quam committere hoc primum. Primum vocat secundum, *Abyssus abyssum invocat.* Erit quidem primum; sed non erit solum. *Qui in sordibus est, sordescat adhuc.*

VI. Hæc peccandi facilitas duo magna deinde post se trahat mala. Unum est peccare frequentius, alterum est levissimâ etiam oblata occasione peccare. Quod frequentiosem peccatorum commissionem attrinet, licet aliqua ex se in particulari exiguum essent malum, sed tantus illorum est numerus, ut sufficiant ad ingentem edendam stragem. Scimus Locustarem exercitum per aërem volantem quasi quandam nubem aliquando solem obscurasse, & in terram delapsam Provincias quædam plusquam armatam aciem devastasse. Quare similis desolatio jure merito in anima Peccatorum timeri potest, qui tam sæpe labuntur, quamvis peccata illorum per se essent leviora. Quanta igitur timenda erit devastatio, cum quodvis illorum peccatum sit malum immensum; nec sit locusta, sed monstrum. Quod ad totum mundum delendam sufficiens esset? Vos non soletis post confessionem peccatorum à vobis commissorum amplius recordari, quasi omnino vestra non essent. Sed parum-

presumpter omnia illa revocate in memoriam, quasi dissolutum & inordinatum lustraretis exercitum, & tunc dicite mihi, an non vobis terrorem incutiant! Sed respondebitis, peccata commissa post confessionem non remanere amplius. Ita est, si vero cum dolore confessione deleta sine Veum quis talem vobis spondebit Confessionem, praesertim in tam continua relabendi facilitate? de quo hic non ago; praesuppono enim, peccata confessione legitima expiata esse: non tamen ideo eodem ipso tempore pravus peccandi habitus extinctus est, qui frequentatis actibus semper crescit & roboratur, animamque semper magis in profundum trahit miserationum, ita ut iniqua illa praxis, quae ab initio fossa videbatur, profunda quidem, sed ad evadendum aperta, successu temporis puteus fiat adeo strictas habens fauces, ut divinae gratiae miraculo opus sit ad inde emergendum. *Fovea profunda est meretricis.* Ecce familiaritatem illam non optimam in principio: *Puteus angustus aliena*: ecce statum, ad quem continuata deducit.

VIII. Et hoc tanto magis, quod facilius Peccator inducit se hinc non solum ad Deum tam frequenter offendendum, sed etiam ob levissimam quamlibet occasionem. *Gratis venundati estis.* Ita tales alloquitur Isaias, Vultque dicere (quemadmodum explicat Sanctus Augustinus) a plurimis non solum Aniam Diabolo paratam praesentis ejusdem prosperitatis aut voluptatis pecunia vendi, sed etiam

pro re aliquando forsitan eventura oppignorari. Unde potius animam suam donant, quam vendunt.

IX. Haec autem peccati committendi facilitas est primum praecipitij gradus. A facilitate transitur ad confidentiam. Peccatores, inquit Job, *Consumuntur velut a tinea.* Sed quare non potius dicit, quasi a Tigride devorandos esse? ideo, responderet Sanctus Gregorius, quia tinea quidem damnum infert, sed absque tumultu. Hinc Peccatores tolerantis culpae remorsum, cum ruinam & strepitum non sentiant, eam nihili faciunt; ideoque quae propter vires suas fera bestia est ad mortem ipsis inferendam, propter insensibilitatem non plus timetur quam tinea, *Miserando modo mens non. Greg. I. Stra fit quotidie, quo peior, tanto securior.* 5. mor. c. 28

X. A maledicta hac securitate omnium deinde mediiorum ad resipiscendum neglectus proficiscitur. Sufficeret, ut haec uxor viro suo mutationem habitationis persuaderet; ut hac sua distantia peccandi ansam tolleretur. Sufficeret, si haec puella matri suae diceret; ne amplius matrem solam rus, ad collem illum, aut fontem mittas; at tantum non habet animi, ut haec verba proferat. Sed quare? quia, inquit illa, si ita loquerer, orirentur Scandala. Respondebo vobis Prophetae Abdiae interrogatione; *Si fuerat introissent ad te, si latrones de nocte, quomodo conticuissetis?* Si fur aliquis intrasset domum vestram, jamque ci- stam aperiret, an tam verecundi essetis, ne scandalum daretis, ut non sta-

tim clamaretis, ferèque prodere-
tis? Certè id ego mihi non persua-
deo: licet de exigua rei familiaris ja-
ctura ageretur. At dum de animæ
salute agitur, quæ tanti est, quanti
Redemptoris nostri sanguis, os ope-
rire reformidatis. Ita est, ubi de lu-
cro temporali res est, ipso ære clamo-
siores sumus, ubi verò de peccato fu-
giendo agitur, ipso plumbo obrusio-
res sumus. Tundere illud potest Dæ-
mon, quantum libuerit; securus est,
quod nunquam editurus sit sonum, qui
sufficiat, Tacebit Maritus, tacebit U-
xor, tacebit Mater, tacebit Filia, ipsi
etiam aliquando tacebunt Pastores A-
nimarum, tacebunt omnes illi, qui
periculum maturè præcavere possent;
tunc solum omnibus licebit esse voca-
libus, quando non jam de periculo,
sed de ipso facto mullitandum erit,
quod (ut magis scandalosum sit) in
omnes partes divulgant, quemadmo-
dum in foco carbones disperguntur,
ut magis calefaciant.

XI. Neque hoc totum est pernitia-
bilis securitatis istius, quæ Deus offen-
ditur, malum. Pejùs adhuc est tam par-
vi fieri peccatum, ut etiam peccator
illo ipso glorietur. Aspicite illum, qui
socijs suis unà hilariter conversantibus
enumerat, quot, quales, quando &
quo astu in casum impulretur, hac ja-
ctantiâ se audacem de prædicans, instar
superbi Leonis, qui post editam stra-
gem labra sua vivo adhuc sanguine
calentia lambit.

XII. Ultimus denique gradus, quo
in hanc abyssum peccator labitur, est,
post facilitatem & confidentiam, pec-

candi insatiabilitas. Invenietis ali-
quos, qui nunquam ad meliorem
frugem redeant. A perversâ adole-
scentiâ ad sceleratiorem transeant ju-
ventutem. Juventuris vitia, quæ vici-
lis ætatis tempore emendanda essent,
augentur adulterijs, & ad canam usque
senectam ignis ille diabolicus ardere
pergit, qui ne quidem tantâ nivis
copiâ in flagrantem hos Vesuvius de-
lapsâ extinguitur. Grandis in Pec-
catores maledictio à Davide contor-
queretur; estque, quod peccatum il-
lis sit futurum velut cingulum. *Fiat qd.*
ei sicut Zona, quâ semper pracingi-
tur. Quo loquendi modo nobis
significatur, ut docet Sanctus Augu-
stinus, malos semper ad malè fa-
ciendum accinctos esse, semper para-
tos, semper expeditos, nec defatiga-
ri; & quod, si aliquando pravam
consuetudinem relaxent quasi fa-
sciam, non tamen unquam eam de-
ponant. *Fiat ei sicut Zona, quâ sem-*
per pracingitur. Quin non solum
in iniquitate suâ vitam ducunt, sed
& incrassantur. *Prodiit quasi ex adipe*
iniquitas eorum. Non tantum
peccatum transiit in voluntatem, sed
voluntas illorum degenerat in pec-
catum. *Transierunt in affectum cor.*
dis. Quia si oculos in aliquid conij-
ciunt, non aliò tendunt illorum aspe-
ctus, quàm ad novam prædam capien-
dam, aut ad veterem nutibus denuo
irretiendam. Si loquuntur, ser-
mo illorum non est alius quàm de a-
moribus. Si se recreant, non alia
re quàm impuritatibus lætantur, si
jocantur, illorum sales & facetiæ, si

si soli sunt, illorum cogitationes; si cum alijs conversantur, illorum exempla; imò si dormiunt, lomnus ipsorum nocturnus omnis hac infernali pice conspurcatus est, quæ semper in illorum pectore ebullit. *Transferunt in affectum cordis.* Toza vita illorum conrinuum est peccatum.

III.

XIII. A semita tam perversa facile argumentari licet, quam infelix sit denique terminus, ad quem peccator deducitur. Et hoc est tertium Sermonis hujus punctum, in quo cuperem vos tandem probè intelligere, hanc cordis duritiem tandem in impoenitentiam finalem desinere. Vultur aded pertinax cadaverum Helluo est, ut sæpius iisdem insidens, à Venatoribus baculo occidatur; tam avidè in carnem morticinam fertur. Idem prorsus induratis accidit Peccatoribus. Tam avidè putidæ carni inhiant, ut Dæmon, quacunque tandem horâ accedat, eos pabulo suo inhiantes inventurus sit. Si vel arcum & retia sua in Inferno relinquat, solus absque arcu & laqueis manu sola prædam auferet. Hi miseri enim consentiunt, licet non sint tentati, & occasionem pereundi ipsimet quærunt, ubi illa deest. *Gravabit terram iniquitas sua, & non adjiciet, ut resurgat.* Quid horribilius potest dici? iniquitas illis inest, sicut pondus inest terræ, tamque est intrinseca & intima, ut ad præcipitium impulsu non indigeantur; se enim ipsos præcipites agunt. Sed an fortè saltem adhuc spes erit, aliquando resurrectu-

ros? hoc enim verò deterrimum. *Gravabit terram iniquitas sua, & corruet, & non adjiciet, ut resurgat.* Ideoque magna est inter peccatores differentia. Omnes in culpæ naufragio submerguntur; de hoc non est dubium? sed nonnulli velut ligna post aliquod tempus enatant: alij velut terra in fundum absque ullâ ope descendunt, nec unquam amplius capita ex undis attollunt. Tales sunt animæ illæ induratæ, de quibus hic sermo est: Animæ, ut sibi ipsis compaterentur, & de vitâ perperam actâ dolerent, omni teneritudinis sensu privatæ.

XIV. Observatum est, corpus mortuum evisceratum, in mare projectum, non sicut alia, subinde emergere. Et hoc aliquando à Piratis astutioribus est factitatum, ne stragis ab illis editæ ab undis ad alia loca aliquod indicium deferretur: imitantibus in eo Dæmonem, qui ita cum gravibus peccatoribus se gerit; ipsa enim viscera, cor & mentem omnem evellit, ut semper in fundo hæreant, nec unquam, ne quidem in morte, ad littus revertantur.

XV. Sed adhuc parum dixi, finalis hujus impoenitentiae causam furori Dæmonis attribuendo. *Habet quidem ille aliquam in hac partem, sed minorem; majorem partem sibi vindicat Justitia divina.* Hæc enim cordis Duritia, quam huc usque detestati sumus, non solum est culpa, sed etiam pœna, sicut supra de cæcitate dictum est. *Ego induravi cor ejus, inquit Deus, non quòd in peccatorum*

Q 3

S. Th. 2. 2. q. 79. ar. 3.
Exod. 10. 26

eorum præcedentium vindictam
 velis hominem labi in sequentia ;
 sed quia jure merito majora illa negat
 auxilia, quorum virtute facile sequen-
 tia evitasset peccata. Ita ut dicere, à
 Deo corda peccatorum indurari, idem
 fit ac dicere, ipsum permittere, ut in-
 durentur, & non impedire. *Non
 obdurat Deus impertiendo malitiam,
 sed obdurat non impertiendo misericor-
 diam.* Quemadmodum sol facit cum
 grandine, quæ in nubium sinu ab il-
 lo non induratur; sed quia radijs suis
 validioribus intro penetrare non po-
 test, permittit, ut in illis vi naturalis
 frigoris congeletur. Hæc verò pec-
 na est omnium aliarum horribilissi-
 ma; quia est ultima ad damnationem
 dispositio, & cor à Deo derelictum (ut
 supra dictum est) victima est æterno
 igni destinata, cui jam permissum est
 per omnia vagari prava; quia non mul-
 to post tempore Divinæ Justitiæ sub-
 denda cultro, æternum ardebit. *Ut
 quasi jam sint quedam in peccatore sup-
 plicia, ipsa incrementa vitiorum.*
 XVI. Totum hunc Discursum ut
 apprehendatis, horrendam confirmabo
 historiâ. In præcipua quadam Sici-
 liæ civitate non ita pridem certa quæ-
 dam vivebat puella, quæ in princi-
 pio magis vana, quàm lasciva, oculos
 suos in exterum conjiciebat Adole-
 scentem, ibi literarum studijs ope-
 ram dantem. Sed ab his aspectibus,
 licet nil fuerint aliud, quàm scintillæ,
 temporis tamen progressu tantus ac-
 census est ignis, ut uterque in cine-
 res abierit; inchoato siquidem inter se
 commercio nimis libero, Puella dis-

solutam, ille discoloram egit vitam;
 Malum verò ipsamet Mater summo-
 pere auxit, quæ cum pessimè foveen-
 tem ignem extinguere deberet, oleum
 affudit; & cum filiam inhibere debe-
 ret, eam impulit, nullam non agendi
 licentiam concedendo. Ecce Ma-
 tres, quæ aliquando non Matres,
 sed truculentæ sunt tigrides prolium
 suarum. Considerate igitur, quo-
 modo peccatum omnia secum trahat
 infortunia. Contigit, ut Adolescens
 illo ipso die, quo sanguinem miserat,
 propè amicæ puellæ domum transfret;
 & invitatus ab amasia, ut subiret do-
 mum, repulsam invitanti dare non
 sustinuit. Itaque hilariter cænarum
 est, cumque uterque vino & libi-
 dini indulgissent, simul quoque
 somno obruti sunt: Sed somnus hac
 vice non fuit mortis imago; fuit e-
 nim mors verissima; dormiente si-
 quidem Adolescente, fascia, ut sæpe
 accidere solet, quæ vena obligata
 erat, dissolvitur; vulnus & vena
 aperitur, totusque sanguis, præce-
 dentibus agitarus & commotus inso-
 lentis, tantam in copiâ erupit, ut in-
 felix adolescens prius animam reddi-
 derit, quàm experrectus fuerit. In-
 terea Puella evigilans advenit, om-
 nis plena esse sanguine, conaturque
 amantem excitare, sed frustra; do-
 nec accenso lumine exhorrescens fu-
 nestum Peccati sui tam atroci modo
 puniti spectaculum videret. Deplo-
 ravit igitur copiosis lacrymis non
 solum adolescentis mortem, sed pro-
 priæ insuper vitæ periculum, quod in-
 cursuram se videbat, si cadaver do-
 mi

*S. Gre-
 gor.
 hom. II.
 Super E-
 zech.
 Janus
 Nicius
 exempl
 171.*

mi suæ fuisset repertum. Quare ca-
pro cum Matre consilio utraque statu-
it, meliore quo possent modo, prius-
quam dies illucescere, illud ad vicinæ
Ecclesiæ fores deferre. Res ex animi
sententia successit, ita ut templo aper-
to mortuus hic in feretro omnium o-
culis exponeretur, opinantibus pleris-
que, cadaver id esse juvenis, à coriva-
libus ea nocte interfecti. Atque ita Di-
vina Nemesis denno scelerum compli-
ce vindictam sumperat. Supererat
adhuc pars altera eorundem, & for-
tè plurimum rea. Et ecce! illa ipsa,
adhuc peccatis suis indurata, poenam
non omnino dissimilem dedit; succes-
serat è voto tam Matri, quàm filia con-
sistum, quo ignominiam suam cela-
bant, cadaver domo suâ extrahen-
do, sicut modò intellexistis. Nihil-
ominus amore & dolore insanien-
s puella quiescere non potuit, flexu-
que & clamore animi sui sensa pro-
didit, adèd ut ad eam tranquillandam,
quasi aliquam è vicinâ, ut solet, cu-
riositate ductam ad templum mater
comitata fuerit. Sed hoc consilium
optato successu planè caruit: Ad in-
tuitum enim amantis in Sandapila ex-
tenti miserabilis puellæ amor magis
excitatus, & reaccensus, eam in tam
enormem conjecit desperationem, ut
statim extracto è sacco cultro, in
publica exclamârit Ecclesia: Ego
sum illa, quæ istum necavi, ego sum:
hòsque inter clamores adacto in præ-
cordia ferro stulta procum tuum, cui
se ducem antea præbuerat flagitij, ad
infernum secuta est pedissequa & so-
cia poenæ.

XVII. Advertite hac in tragædia
modica initia, progressus funestos, sed
funestiorum cordis, vitio paulatim in-
derari, finem. *Cor durum malè habe- Eccel. 3.
bit in novissimo. Quis non obstupe-* 27.
sceret, videns puellam Christianam,
invento peccati sui complice, ad latus
suum tam miserè extincto, ad sanio-
rem mentem revocari non potuisse?
quàm facile erat flagitij turpitudinem
in tam exemplaris poenæ spectaculo
concipere? quàm meritò inferni poe-
nas formidare poterat? Quàm faci-
lè erat animæ salvandæ curam susci-
pere, poenitere, & ad meliorem vitam
aspirare? Attamen nihil simile even-
nit: illa enim, quibus emolliri debu-
isset, Duritiem auxere. Et hoc est,
à Deo esse derelictum, & à propria
obstinatione, divinæque gratiæ sub-
tractione induratum. Hoc spectacu-
lum semper ante oculos versari de-
beret, quemadmodum terribilibus
hisce Ecclesiasticis verbis Deus monet:
*Considera opera DEI, quòd nemo possit Eccel. 7.
corrigere, quem ille despexit. Cha-* 14.
rissimi, bene considerate, hancque
veritatem adèd gravem ad imum us-
que penetrare, quæ est; si à DEO
despecti fueritis, non vobis meas pro-
futuras conciones, non profuturas
correctiones ullas, non consilia, non
tor proborum DEI Servorum exem-
pla, non Confessarios, non bona ver-
ba, non auctoritates, verbo, nulla
alia media quidquam profutura.
Omnia ista fragorem edent, sed sine
fructu, sicut tormentum bellicum si-
ne pila; nec vallum obstinati cordis
dejicient. *Nemo potest corrigere, quem
Deus*

Deus desperet. O infelicem peccatoris à gratia divina derelicti statum! Illum, quæso, parumper expendite: *Considera opera Domini.* Quis est illo, qui animam deserit, & in cujus manibus illam animam derelinquit? Qui derelinquit, Deus est, qui postquam illam infinità suà creasset potentia, pretioso suò redemit sanguine, tantis quæsiuit laboribus, tantis vacavit inspirationibus, ad ejus nunc condemnationem perpetuam ob ingrati animi contumaciam cogitur consentire. Deinde in cujus manibus hæc anima derelinquitur? in manibus inimici. *Tradidit in manu inimici.* In manibus prævæ voluntatis omni furia crudelioris. In manibus Dæmonis, in manibus peccati: *in manu inimici.* In hoc misero statu homo ad omnes calamitates suas insensibilis redditur, nec vulnera sua sentit, & licet ea credat, operatur tamen eo modo, quasi non crederet.

Thren.
6. 7.

XIX. Imò ne quidem hîc omne malum finitur, longè ulterius progreditur. Siquidem peccator obstinatus in propria malitia & ab efficacibus gratiæ auxilijs derelictus, eam induit proprietatem, quam videmus in rebus omnium durissimis; quæ est, ut non solum telis se penetrare conantibus resistant, sed etiam contra ejaculantes audacter retorqueant. Ex gratiâ: Sagittæ in elephantem vibratæ bestiam non lædunt, sed sine vulnere in terram decidunt, tanta est pellis illius durities. Verùm Sagittæ in scutum æreum emissæ, non so-

lùm absque penetratione in terram cadunt, sed novum in æris duritie concipientes impetum, in ipsum arcum & jaculantis manum resiliunt; tanta est æris, ad quod impingunt, durities. Eodem modo peccatoris cor temporis processu ad hunc ultimum Duritiæ gradum provehitur, ut non solum divinæ resistat Bonitati, sed contra eandem se opponat: miseri enim tantò liberius peccant, quanto diutius eos ad pœnitentiam Deus exspectat, tantòque magis obrurant aures, quò sapius à DEO vocantur. Si bonorum temporalium abundantiam illis concedit, cum pecuniam ad redimendos sese à peccati servitute eleemosynæ largitione, impendere deberent, juxta salubre illud monitum: *Peccata tua Eleemosynis redime*; impendunt illam ad compedes sibi duplicandas, & ad alios iisdem facilius implicandos, dum laurius, ac splendidius scelerum complices elunt, & quæ promissis, quæ donis insidiantur honestati cujusdam puellæ, tantò magis incautæ, quanto magis egentis. Quod si Deus velut piissimus medicus modum medendi mutet, coneturque frigidis tales infirmos curare remedijs, quibus calida prosperitatis pharmaca non profuerunt, & excitet illis litem à potenti adversario intentatam; percutiat corpus illorum improvisâ aliquâ infirmitate, quæ deficiant & debilitentur, creditur illos convertendos, manumque tam amicè, sanitatis ergo, percurientem osculaturus esse? *Vulnerat, & medicat.*

116. 5.
18.

Tab.
6.

ENT.

110. f. 16.
 tur. Cum eam osculari deberent, phreneticorum instar mordent, Nomen Dei blasphemis prosciunt, providentiam illius incusant, & implacabili odio in proximos exardescunt, quibus in tali negotio tanquam ministris divina uritur Justitia. Quid amplius? *Cor suum posuerunt ut adamantem.* Cor illorum non solum durum est, velut adamantis, sed omnes ictus repercutit. Omnis conatus malum auget, omnis medicina malum exasperat: antidota degenerant in venenum, emendandique opportunitates in perditionis irreparabilis occasiones commutantur.

XX. Quare quid faciendum est, Charissimi, ne in tam horrendam duritiam, magnam cordis humani culpam, magnamque Divini Judicij supplicium incidamus? Remedium est promptissimum, modò illo uti statuatis, quod pulchris illis verbis comprehenditur, quibus senior Tobias filium suum instruebat. *Omni-
 bus diebus vita tua in meo habeto Deum, & cave, ne aliquando peccato consentias.* Primum ergo est, quotidie ad Deum recurrere, summamque diligentiam, & animi demissione hanc ab illo rogare gratiam, ne in peccatum labamur, & si lapsi fuerimus, ut quamprimum resurgamus. Sed an vos hoc facitis? imò hic ipse est potissimus plurimorum Christianorum defectus, qui non solum aliquot diebus orationem intermittunt, sed dici potest, eam totaliter ab illis omitti: aut enim omnino non orant, aut ad

summum obiter quasdam solitas preces recitant, ut non attendant, aut sci-ant, quid agant, quos merito his verbis reprehendit Sanctus Augustinus: *Tu non audis orationem tuam, & vis Deum exaudire orationem tuam.* Et si fortè in necessitatibus suis Deum ro-gant, non id pro Animæ, sed Corporis emolumento faciunt, id est, ut ad aliquod bonum temporale pro se, aut suis impetrandù, aut ad malum, quod timent, avertendum. Si maritus aut filius ægrotat, si hostia quædam malè habet, statim concipiuntur vota, sed quæ anathemata ab aris suspensa invenieris, ad gratiam pro pravâ amicitia deferendâ impetrandam? aut ad ab infami ludendi vitio abstinendum, aut ad maledictum blasphemandi habitum corrigendum? Peccatores non sunt plùs solliciti, ut petant sibi lucem gratiæ concedi, quam ut petant oriri sibi solem. Putant à Deo salutem sibi deberi, & quasi illam pro se Jurisperitorum militare regulam: *Precibus frustra impetratur, quod jure communi conceditur.* Quòd si unquam ad Deum preces fundant, existimant magis necessarium esse pro bonâ & copiosâ messe, quam pro Cælo supplicare. Quid est decipi, si hoc non est? *In mente, igitur, habeto Deum omnibus diebus vita tua.* Quotidie ex toto corde Deum rogate. Et ecce primum momentum in praxi exercendum.

XXI. Alterum sequentibus continetur verbis: *Cave ne aliquando peccato consentias.* Cavete, ne incipiat cadere; cavete vobis à primo pecca-

R 10,

L. nemo
 c. de
 thesaur

to; peccatum enim est quasi ovum crocodili, quod in principio parvum nascitur, deinde semper magis crescit, donec horribilem pariat serpentem. Satis magnum esset malum, DEUM offendere, licet non amplius quam semel offenderetur. Mulier, quæ tantum semel fidem fregit Marito, nunquam amplius ab eo benigno aspicitur oculo. Quid igitur dicendum est de Anima, quæ adultera, magisque sacrilega & impudens fidem frangit Deo? Unum solum peccatum, ah! quantæ culpæ & poenæ eam ream facit! ideoque, *cave, ne aliquando peccato consentias*. Hoc solum peccatum, quod committere cogitas, hoc solum dico, licet in veritate solum maneret, ingenti te horrore replere deberet. Sed quanto magis trepidare deberetis, cum peccaturi sciatis, peccatum trahi à peccato, sicut ferrum Magnete affricum trahit alterum ferrum? *Peccator adjiciet ad peccandum*. Atque adeo idem est semel velle labi, ac multoties velle labi. Ignis etiam dum adhuc parvus est, timeretur; inter elementa enim sterilissimus est, & fecundissimus. Sterilissimus est, quia omnia devorat; nec quidquam à se distinctum producit, sicut aër, aqua, & præ omnibus terra, solent producere. Sed etiam simul est omnium elementorum fecundissimus, alium sibi similem producens ignem, semperque magis flammis flammis sine fine adjungens? Talis est iniquitas, inquit Deus, *ignis est ad perditionem devorans*. Quare prima vestra iniquitas, quam com-

Ecc. 3.

2.

Job.

31. 12.

mittere statuitis, licet sit sola, non est tantum ignis ipso igne infernali peior, qui omnia bonorum operum merita devorat, nec quidquam boni generat, sed est ignis simul fecundissimus ad alium ignem producendum, flammisque flammis addendas, donec indelebile exciteretur incendium. Cave ergo, ut ne quidem consentias, *Cave, ne aliquando peccato consentias*. Hic consensus fit, quando Anima post injuriam Deo illatam adhuc temerariè dicit in corde suo: *Quid mali est? confitebor*. Quid mali est peccatum? jam ante dixi, sed præter id, quod dixi, meminisse vos oportebit, hoc solum peccatum plus ponderare, quam omnia bona opera, quæ unquam in vita vestra facturi estis, quam quæ omnes Sancti & Sanctæ fecerunt; imò denique plus, quam omnia opera, quæ ab omnibus creaturis possibilibus simul unicus fieri possent. At quod dicitis, vos confessuros, Deus novit, quæ & qualis illa futura sit Confessio. Quidquid sit, nolite credere, vos ad primæ innocentiae statum redituros. Experientiam à ligno capite; hoc in aquam injectum finite putrescere, deinde extractum ad solem siccate; invenietis lignum hoc nunquam tanti esse ponderis, quanti erat antè, cum sanum in aquas projecistis. *Cave ne aliquando peccato consentias*. O quot hujusmodi infelices sunt nunc in Inferno, qui etiam dicebant! *Confitebor*. Jam verò in ardentissimis hisce flammis stultitiæ suæ recordantur, quam in vitâ non videbant! Putatisne, si adhuc

*Lib. 1.
de Conf.*

*Gen. 3.
19.*

Lib. 1.
de Conf.
huc semel in terras redire possent, ad-
huc semel tam enormiter se decipi
permisuros? Damnis illorum discite
sapere, Charissimi. Cavete, Cavete,
Cavete, Peccatum timete, antequam
committatur, timete, cum commissum
est, timete quando etiam Confessione
delerum est. Alias, quemadmodum
expendit Sanctus Bernardus, illa ini-
quitas, quæ in principio pondus vide-
batur excessivum, deinde videbitur ur-
cunque portabile; denique omnino
leve putabitur; unde non amplius sen-

tietur, ita ut etiam sub illo suavis ca-
piatur quies, non secus ac si magna in
peccato committendo delectatio hau-
rideretur. *Primum tibi importabile vide-
bitur: processu temporis si assuescas, non
judicabis adeo grave: paulo post leve
senties; paulo post nec senties; paulo post
etiam delectabit. Ita paulatim in cor-
dis duritiem itur. Qui talem non hor-
ret abyssum, iter ad eam ingrediatur;
qui vero prudenter timet, caveat sibi
à primis passibus. Cave ne aliquando
peccato consentias.*

DISCURSUS XI.

Peccatum mortem infert Animæ.

Damus nunquam
vivacius commissum
à se apprehendit
peccatum, quam
cum ante oculos
suos charissimum
filium suum Abelum

mortuum intueretur. Tunc etenim
in luridâ illâ facie, in eclipsatis ocu-
lorum luminibus, in labris illis exan-
guibus, in gelidis illis membris, qua-
si literis majusculis expressam non
ita pridem ob prævaricationem suam
latam contra se legit, & intellexit
sententiam: *Pulvis es & in pulverem
revertèris.* O si ego quoque ante ocu-
los Peccatorum Animam illam mor-
tuam & cadaverosam ponere possem,
quam in sano circumferunt corpore!
Sperarem illos apprehensuros, quam
grande malum sit peccatum, quod

est unica mortis hujus causa. Sal-
tem tantum efficere conabor; ne
mortuos eo modo, quo sunt mor-
tui, relinquam, sed ut eos ad resur-
gendum sincera cum peccati, à quo
occisi sunt, detestatione excitem.

*Exurge à mortuis & illuminabit te Ephes.
Christus. 3. 14.*

II. Verùm in principio maximum
subeo præjudicium, æturus de mor-
te sensibus nostris incognitâ. Japone-
parum Navigationis experti, non cre-
debant in toto Mundo alias esse, quam
duas regiones, Chinam & Japoniam,
Ideoque quemadmodum aliud quo-
que non cognoscebant mare, quam
illud, quod oras illorum lambebat,
sic etiam alias non apprehendebant
tempestates, quam quas in finibus
suis experiebantur. Eodem modo
faciunt sensus nostri, qui alia non co-
gno-

gnoscent bona, quàm temporalia & terrena; non credunt aliam esse mortem, quàm à talibus bonis separationem. Sed non est ita: alium & variorem esse mundam, alium bonorum & malorum Oceanum; aliud nsufragium, quo Anima submergitur, cum ad litus non appellit, Fides nobis manifestat. Hoc optarem, ut possem vobis hodie demonstrare, horribilem scilicet mortem, quam animæ affert peccatum; Et quia duæ sunt mortes, mortes pœnæ dictæ, prima corporis transitoria, quæ à Scripturâ vocatur mors transiens: *Pro morte defluente deprecatus sum.* Altera mors animæ simul & corporis, quæ vocatur mors secunda, demonstrabo hodie à Morte tertiâ quæ Culpæ est; alias duas mortes, pœnæ dictas longè superari.

*Exech.
15. 13.*

I.

III. Incipiamus à morte corporis, eamque cum alijs comparemus, mors illa, assero ego, hoc funestior est, quò nobiliore hominem vitâ privat. Porro vita, quâ peccatum nos privat, est omnino divina; ideòque necesse est fieri, peccatum esse mortem omnibus alijs pejorem. Et hoc ipsum ad intelligendum Discursum meum bene capere oportet.

IV. Advertendum igitur est, hominis vita præcipuè aut à natalium nobilitate, aut ab operationum præstantiâ æstimari. Videre quemadmodum utraque, ultra quam quisque sibi imaginari possit, vitam Christiani hominis extollat. Quod ad Nativitatis nobilitatem attinet, magni inter homines æstimatur è sanguine illustri

progeneratum esse; & hoc non sine causâ, modò natalium sublimitas serviat pro virtutum, non vitiorum basi. Cæterum quomodo comparari possit peccaminosi sanguinis nobilitas cum Christi filij Dei immaculati sanguinis nobilitate, Attamen ad hoc divino sanguine generatio, & omnium fidelium vita suum habet Principium. *Qui non ex sanguinibus, sed ex J. i. Deo nati sunt.* Sanctus Ludovicus 13. Rex Franciæ, quamvis tam sublimi procreatus stirpe, nihilominus nobilitatis suæ tam exiguam habebat rationem à sanguine Regio derivatæ, in comparatione illius nobilitatis, quam ab aquis baptismalibus acceperat, & à quibus regeneratus fuerat, ut subscriberet Ludovicus de Possiaco; quia in illa civitate sacrum Baptisma receperat, & ad vitam divinam, quæ est filiorum Dei propria, tenatus fuerat. Eodem modo quisvis Christianus faceret, si apprehenderet, quanta sit hæc cellitudo, Natales suos à Deo accepisse: *Ex Deo nati sunt.* Quando filius aliquis ex Patre illustri, & matre plebeia gignitur, ignobilitatem ex uno latere proficiscentem tacet & dissimulat, solâque nobilitatem ab altero oriundam jactat & deprædicat. Sic faciebat Sanctus Ludovicus, qui, velut alij homines, sanguine peccato originali infecto procreatus, terrenam occultabat profapiam (quamvis aliunde coram hominibus tam clarâ & conspicuam (solâque cœlestem magni faciebat & extollebat, quam supernaturalem nobilitatem gratiâ baptismali acquisiverat. O Sancta fides, quando

quando tandem tot cæcorum mentes tam vivâ luce tua illuminabuntur ; Tanti sit Genealogiæ antiquitatis , quamvis sapius fallæ ; veræ autem nobilitatis , quæ est divina & vitæ Christianæ propria , vix ulla habetur ratio. At interim , Charissimi , considerate , quàm pretiosa sit hæc navitas , & quàm pretiosa sit hæc vita , quæ pro principio suo habet ipsummet

Phil. 1. 11. Christum ! *Mibi vivere Christus est.*

V. Sed multò plurius æstimatur vita hominis illustris ob egregiorum facinorum nobilitatem. Verissimum enim est , nobilitatem à Progenitoribus nostris nobis communicatam , magis aliorum esse , quàm nostram , cùm operationum nobilitas tota pendeat ab operante. Advertite nunc , quanti etiam ex hoc capite vita gratiæ sit æstimanda. Quæ sunt excellentiores vitæ civilis operationes ? Sunt nimirum Regiæ : Imperare , prohibere , permittere , judicare , remunerari , absolutaque auctoritate Populos supremo Domino subjectos punire. Hæc & similes operationes aut majores quascunque vobis placet adungere , sunt ludi pueriles , si grandibus illis comparentur actionibus , quæ à vitâ gratiæ in animâ exercentur. Divina enim gratia nos ex nihilo nostro , quod ex nobis ipsis sumus , transfert ad aliud esse , quod est verum esse : *gratiâ Dei sum id quod sum.* Quia naturam divinam nobis communicat , de quâ solâ dici potest cunctis , quod sit. *Qui est , misit me ad vos.* Et sicut ab imperfectâ animæ essentiâ omnes illæ oriuntur po-

tentia ; quibus anima ipsa ornatur ; sic à perfectissimâ gratiæ essentiâ omnes illæ infusæ proficiuntur virtutes , quibus illæ ipsæ potentia excoluntur. *Sicut ab essentia anima effluunt ejus potentia , quæ sunt operum principia , inquit Sanctus Thomas , ita S. The. etiam ab ipsâ gratiâ effluunt virtutes in 1. 2. q. 110. ar. 4. ad 2. ventur ad actus.* Ita ut operationes sint proportionatæ naturæ operantis , operari sequitur esse. Videte quæso , quales sint illæ operationes animæ in gratia viventis ! Operationes sunt omnino pretio , quod à mente nostrâ concipi possit , superiores : operationes sunt divinæ proportionatæ naturæ , O quanta res est Christianus à culpa immunis ? Non distinguitur in natura à Beato in cælo , tantum distinguitur in fruitione & gaudio. Cæterum si gratia vitæ non distinguitur à gratiâ patriæ , (ut docet prædictus Sanctus) fateti necesse est , esse unum idemque esse supernaturale Justorum in cælis , & esse supernaturale alicujus Justi in terris. Verum est , gratiam in terris non esse actu æqualem gloriæ ; sed nec semen arboris actu æquale est arbori , à qua producitur. Sed quid hoc impedit intentum nostrum ? Si non est æqualis actu , saltem virtute æqualis est. *Gratia , quam in præ. S. The. senti habemus , etsi non sit æqualis gloria in actu , est tamen æqualis in virtute.* Quia gratia virtutem habet gloriæ producendi. Et ecce ! quales sint cujusvis vestrum operationes , qui hac divinâ gratiâ præditus est. Sunt quasi infinitæ virtutis operationes ,

nes; sunt enim operationes, quæ pro termino suo habent bonum infinitum, quod condignè merentur; id est pro fine habent illum ipsum bonum, quo Sancti gaudens in caelis, & quo in æternum gavisuri sunt. Econtra operationes hominum hac gratia privatorum, aut pro fine suo habent nihilum, in quod resolvuntur, si tamen naturâ bonæ sunt; aut habent pro termino ignem, quo punientur, si malæ sunt, juxta illud: *Labores Populorum ad nihilum, & Gentium ad ignem erunt.*

Jerem.

51. 48.

VI. Considerate igitur, Charissimi, quantus homicida sit peccatum, dum unico solo vulnere tam nobilem & divinam aufert vitam, tamque sublimium operationum cursum detruncat! *Insignis in arte non debet mori*, clamant omnes Leges. Quando artifex aliquis excellit labore suo, licet aliunde mortis reus esset, veniam obtinet, ne respublica illis priveretur commodis, quæ à tam pulchris ipsius operibus in omnium cedunt utilitatem. Utinam talis lex servaretur inter Christianos! Charissimi, Anima nostra absque dubio meretur, ut æternam vivat. Verùm si illa vobis aliquam fecisset injuriam, ob quam occidi mereretur à vobis, excepto peccato (quæ sola est securis, à quâ illa interimi potest) ab intereptione abstinere deberetis, tantummodo propter incomparabiles ejus operationes, quas præscinderetis, qui vitam gratiæ illi auferret.

VII. Et hoc tantò magis, cum unius folius animæ vita in dictâ gratiâ degentis plus valeat, quàm omni-

um hominum vitæ in naturâ possibilem. Quod ideo immenso vos deberet replere horrore, dum peccatis; considerando, quòd si de novo terræ inundarentur diluvio, omnium modo viventium stragem infinities in se ipsâ fore leviolem, quàm sit unius Animæ mors à peccato illata. At cur Peccatores aded parum tam grande perpendunt malum? Si vos, dum peccatis, unico ictu caput cuidam amicorum vestrorum amputaretis, certè peccare horreretis; at multò magis horreretis, si unico tali actu toti familiæ vestræ, toti vestræ patriæ, toti simul humano generi vitam corporalem auferretis. Attamen tantò plus est spiritualem animæ vitam adimere. Caligula crudelissimum, quod unquam inter homines regnavit, Monstrum, oprabat populo Romano unicam esse cervicem, quam unico ictu refecare posset. Nihilominus ego mihi persuadeo, si bestiale tanti Monarchæ desiderium fortiri potuisset effectum, cor hoc saxeam elevata ad tam grandem infligendum ictum manu, commovendum & emolendum fuisse, ut non feriret, sed reposito in vaginam ense, licet sanguinem siccante, nihil ulterius tentaret. Vos verò quoties peccatis, roties atrocius committitis scelus & intereptionem, dum animam vestram vitâ privatis. *Anima que peccaverit, ipsa morietur.* Nihilominus id perpetrantibus non contremiscit brachium, nec tantum præ summo horrore ferrum è manibus non excidit, sed quasi ridendo tam luctuosum ictum infligitis. *Quasi per*

per visum stultus operatur scelus. Attra-
men hæc non sunt fabulæ, sed verita-
tes à fide revelatæ. Sicut anima est
vita corporis, ita Deus est vita animæ;
Ipse est vita tua: unde sicut morte na-
turali corpus perdit vitam, quæ est a-
nima, sic anima perdit vitam suam,
quæ est Deus. *Anima amissa, mors
corporis* (inquit S. Augustinus) *Deus
amissus, mors animæ.* Anima peccan-
do nos perdit Deum tanquam autho-
rem naturæ, sed perdit tanquam au-
thorem gratiæ; ita ut si primò possedit
Deum, velut operationum suarum
non tantùm naturalium, sed merito-
riarum principium, post culpam, ani-
ma, ab illo separata, tanquam cadaver
maneat absque motu, quoad omnes
actiones veram utilitatem respicien-
tes. Verum est, hederam à populo solu-
tam in terram cadere, à qua sustenta-
batur; nihilominus in terra manens,
aliquo tempore vigorem suum conser-
vat, innatòque suo vigore quodammo-
do resurgere, seque elevare potest.
Verùm anima suo destituta sustenta-
culo, quod est Deus, prorsus mortua
manet, ita, ut in æternum proprijs vi-
ribus erigere se non valeat. Hedera est,
non quidem delapsa, sed eradicata,
omni que salutarium operationum
principio pro semper penitus privata.
*Radix eorum exsiccata est: fructum
nequaquam facient.*

VIII. Soleo nonnunquam grande
illorum crimen considerare, qui ani-
mam innocentem pervertunt, tam-
que pretiosâ gratiæ vitâ exuunt.
Quod si unquam talis Anima in in-
fausto illo peccati statu moreretur,

quis exprimere posset, quam sedu-
ctor ille pro tali morte Deo deberet
restitutionem? Homicida, qui inju-
stè trucidat Patrem familias, filiis Or-
phanis omnis sustentationis adjumen-
ta restituere tenetur, quæ à Patre, si
mortuus non esset, expectare pote-
rant. Et in tali casu necesse est, ut vis
prudens & expertus attentè judicet,
quot annis occisus ille supervicturus
fuisset. Si jam talis regula valer in
restitutione, ad quid tenebuntur se-
ductores illi pro tantâ animarum strage,
ubi sufficientem pro tantis dam-
nis reparandis inventuri sunt solutio-
nem? fingite animis vestris, talem
animam, ut sæpenumero fieri solet,
aut propter primum peccatum peri-
re, aut propter alia, quæ primi illius
virtute & illicio committere perrexit.
In tali casu est lucrum cessans, & dam-
num emergens quasi infinitum gloriæ
Dei. Quandoquidem si Anima illa
non fuisset damnata, non in æternum
Creatorem suum blasphemis prosci-
disset, nec in æternum odisset: econ-
tra si non peccasset, Deum in æter-
num laudasset, illumque plusquam
se ipsam amasset per omnes sæculo-
rum myriades. Perpendant igitur
Scandalosi isti seductores, Justorum-
que persecutores, quâ ratione omnia
illata divinæ gloriæ damna reparare,
totumque lucrum cessans compensare
velint. Gladius, inquit Plinius, quo
homo interfectus est, nunquam am-
plius est ut ante rectus. Ponamus
hoc fabulosam esse hyperbolen. Cer-
tum est, quemlibet peccatorem, qui
aut verbis aut moribus suis animam
ad

ad peccandam inductam occidis, semper incurvato versus terram vultu incedere debere, actūque semper gratiam à Deo flagitare, ut poenitentia suā gratiosam ingentis debiti sui remissionem impetret, quod aliter nunquam condignè solvere poterit. Verum est, tam luctuosa funera aut proprijs, aut aliorum animabus à peccatoribus allata, quia non apparent, vix ab ullo exequijs, quin vix unicā lacrymā honorati. Sed hoc quid iuvat? Hic est in homine iniquo miseriarum cumulus, proprias misérias suas cognoscere. Etiam ego, inquit S. David, semel tam cæcus fui, ut, postquam culpā meā omne essentia meæ principium perdidideram, longo tempore me ipsum non cognoverim. *Ad nihilum redactus sum, & nescivi.* Arbene me cognovit Deus meus, summa mea miséria, mihi ignota, ipsum non latebat. *Nomen habes quod vivas,* inquit uni horum Spiritus S. *nomen habes, quod vivas, & mortuus es.*

Ps. 71.

22.

Apoc.

31.

IX. Itaque Charissimi, si peccato inquinati estis, similitudinem quidem & larvam vivorum habetis, sed substantiam & veritatem vitæ non habetis. *Qua in delictis est, vivens mortua est.* Anima vestra, quæ ut prohibitis se satiare voluptatibus, venenarum Babylonis hausit calicem, simul viva est & mortua; viva est oculis corporis, à qua hoc regitur; sed mortua est coram oculis Dei, quæ illā plura quæ cadaver in foetidissima cloaca putrefactum horret & abominatur. *Tolerabilius foetet hominibus canis putridus,* inquit S. Bern. *quàm Anima pec-*

De interior. domo. c. 35.

catrix Deo. Peccatum habet naturam fulminis, & in operando eundem servat modum. Plutarchus refert, temporibus suis fulmen improvisè de cælo cecidisse, militis que vigiliæ agentis omnem pecuniam stipendiariam consumpsisse, crumenā prorsus intactā. Interim dum miles bursam videret illæsam, putabat se factis divitem esse, sed decipiebatur. Idem accidit miseris peccatoribus; quia sano truntur corpore, Animæ mortem non apprehendunt, donec coram Tribunali divino aperiatur conscientia, erroremque advertant, quando eum corrigendi tempus non superest amplius. *Eccè iste coopertus est auro, & argento, & omnis Spiritus non est in visceribus ejus.*

II.

X. Si hæc omnia attentè confideretis, non dubito, quin ipsi fallori sitis, quemvis, qui peccatum committit, esse hostem animæ suæ. *Qui faciunt peccatum, hostes sunt animæ suæ.* Et quomodo non esset inimicus, cum non solum aliquā animi levitate necem illi inferat, sed necem inter omnes alias magis deplorabilem? Difficillitè vobis persuasurus sum, peccatum ipsā morte immortalis funestiorē esse mortem. Accamen omnino ita est. Imò Infernus, si bene perpendatur, aliud nihil est, quàm locus in quo in æternum peccatum manere debet. Talis est S. Dionysij observatio. *Peccatum non potest residere in perpetuum, nisi in inferno.* Infernus est ipsius cubile, Infernus est ipsius centrum & locus naturalis: alibi

alibi enim peccatum est quasi in loco violento, in quo non potest stabiliter permanere. Et hæc est causa, quare Diabolus etiam extra Abyssum semper secum ferat infernum supra terram, quocumque vadat: quia quocumque vadit, suam secum portat perfidiam, quam infernus inseparabiliter sequitur, eique annectitur. *Ponens eos, ut Clibanum ignis in tempore vultus tui*, dicit de Damnatis Psalmista. Et hæc vox *Clibanum*, quæ significat furnum portatilem, demonstrat flammam illas infernales esse mobiles, nec loco, ubi ardent, sed peccatori, cui debentur, affixas esse. Omnia hæc sunt verissima. Attamen, si unquam peccatum ab inferno separari posset, & ab una parte hoc turpe monstrum, ab altera ingens illa flammarum vorago poneretur, hæc minus malum foret, quam illud, satiusque esset, si quis rectam sequi velit rationem, in devoratricium harum flammarum sinum se projicere, quam in peccati amplexus ruere, eique consentire. *Melius est, in Gehenna sine peccato esse, quam in Paradiso, si fieri posset: cum peccato*, inquit S. Anselmus, Ipsa Paradisi coelestis vita peior esset, quam ipsa mors, si illuc peccatum intrare posset. Et hoc est, quod Sanctus ille senex Eleazarus tam generosè omnibus persecutoribus suis, amicis, & adversarijs protestatus est, qui unanimiter congregati ipsum ad veri Dei legem violandam impellere conabantur. *Respondit citò, dicens: pramitti se malle in infernum.* Non in fossam, qualis est sepulchrum, sed

in infernum dicebat. Notate, quæso, hanc vocem, *citò*, quæ auro prævalet: *respondit citò*, vult dicere, non opus illi fuisse tempore ad deliberandum, *respondit citò*. Si aliquis vos interrogaret: an malletis à lacertula digitum, an à vipera morderi, an difficilis vobis foret hujus dubij determinatio? Eodem modo Sanctus ille Vir clarissimâ imbutus peccati cognitione, ubi quæstio agebatur de morte corporis, & de morte animæ, citò respondit, si etiam in æternum usque mori deberet, non tantum levi, & transeunte morte, qualis esset illa, se jam tum paratum esse potius omnia tolerare, quam unquam peccare. Hoc ipsum vos quoque diceretis, si bene hanc malorum abyssum cuperetis, in quam peccando animas vestras præcipitatis. Videretis tunc id, quod atrocem reddit infernum, non esse poenam, sed culpam; & propterea Viri Sancti, Dei amantes tantopere formidant infernum; ita, ut S. Ignatius Societatis Jesu Fundator soleret dicere, id, cur infernum meditando timeret, non esse carcerem, non catenas, non flammam, non tenebras, non tormenta, non horribilem Dæmonum aspectum, sed esse odium, quo damnatorum animæ ardent in Deum, blasphemiasque, quas continuo contra divinam evomunt justitiam, quæ tamen æquissimam illas damnandi causam habebat.

XI. Et in veritate, malum culpæ velle comparare cum malo poenæ, idè esset ac umbram comparare corpori. Poena est umbra mali, non enim est ma-

lum absolutè, sed cum addito: *Malum natura*, sola culpa est absolutè malum, adeoque etiam est summum omnium malorum. *Non est malum puniri*, inquit S. Dionysius, *sed fieri poenâ dignum*. Nullus latronum malus dicitur ob malum furcæ aut trremium, ad quas condemnatus est; malus vocatur, ob malum delictorum, quæ commisit. *Ex malo culpe fit alius quis malus, non autem ex malo poena.*

C. 4. de divin. nomin.
S. Th. 1. p. 9. 18. art. 6.

Quoposito, Infernus non est propriè malum secundùm se, sed malum est, divinorum mandatorum transgressione mereri infernum. Quare scitote, Charissimi, vos dum peccato consentitis, mortem adsciscere animabus vestris, id est majorem à summo bono separationem, quàm si condemnaremini, ut pro semper à Paradiso sine peccato separandi essetis; ita, ut minus pro vobis foret malum in infernalem rogam projici, & nunquam peccare, quàm peccare, & tam crudelibus & ardentibus flammis eximi, quibus peccatum puniatur.

XII. Quæ res igitur in Mundo timeri debet, si tam horrenda mors, qualis est hæc, non timeatur, quam veneno suo peccatum infert? Video omnes homines Puerorum cerebro carentium instar tantopere fœti cujusdam mali larvam horrere, solum autem & verum malum ne quidem sentire.

Ps. 135. non erat timor. Audite, quid dicturus sim, certique estote, me nihil amplificare. Si Deus permetteret, sine limitatione tamen, ut non unus sed omnes Dæmones insurgerent contra vos,

sicut contra Jobam, vobisque certam tam in Anima, quàm in corpore, maxima, quæ in potestate illorum essent, mala acciderent, singulisque tot, & tanta infligerent vulnera, quanta ipsorum rabies excogitare potest, Ajo, S. Th. omnes simul non posse tantum malum, tamque sævam vobis inferre mortem, quantum est illud malum, illaque mors, quam vobis ipsis peccando adsciscitis: possunt quidem vos ad peccandum incitare, sed necessitate ad tantum malum non possent. Sed adhuc parum dixi: Amplius dicam, & sic adhuc melius dicam. Si divina Justitia omnipotenti suo Gladio idem divino brachio suo dignum in vos vibrare veller, non posset tota vi sua Animabus vestris, etiam illas annihilando, tantam inferre stragem, quantum vobis ipsis peccato consentientes infertis: non enim unquam positive velle potest, ut vos peccatis, sed solum permissivè veile potest. O igitur culpæ mortem verè crudelissimam & funestissimam! Quantum putatis triumphare Infernum, dum videt nos nobis ipsis tantum nocere, quantum ipse omni diabolicâ suâ malitiâ, licèt desideret, non potest? *Vos ex patre Diabolo estis*, inquit Christus, *& desideria ejus vultis facere.* Vos peccatores infernalis estis progenies, qui protervâ & perversâ voluntate vestrâ, id contra vos ipsos efficitis, quod tota diabolorum invidia non potest, nisi tantum cogitare & suggerere, ut vos in ruinam præcipitatis. *Mitte te deorsum*: nunquâ autem vos ipsos suo impulsu præcipites agere.

XIII. Utinam saltem Mundus etiam Christianus, non esset plenus tam desperatorum animarum suarum Interfectorum! Vidit olim Synagoga unicum Saulem, non contra hostes suos, sed contra seipsum proprio uti gladio; At quor cogitur hodie dum videre Ecclesia, qui magis licet occultâ, ferociore tamen rabie, suo libero utentes arbitrio, non infernales suos transfigunt inimicos, sed ut illis pareant, sibi ipsis abominanda nece cor transodiunt, quam quidem Dæmones ab ipsis desiderare, sed inferre non possunt! Utinam saltem tam tragici casus dignis deplorantur lacrymis! Sed quærendæ nobis sunt cum Propheta lacrymæ; quibus tanta strages defleatur. *Quis dabit oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectos filia populi mei.* Non est, qui in mortem Animæ, quia sine fragore, sine bombo inferatur, dignetur, vel oculos reflectere. *Non est respectus mortis eorum, Peccatores illam non desent, quia mortui sunt.* Hinc illi ipsi, qui ob equi alicujus, aut canis interitum erant inconsolabiles, mortem animarum suarum non sentiunt; neque ab alijs ex compassione valde deploratur: plurimi enim totum tenerioris affectus luctum peritus morti corporis impendunt; licet illa vix mortis mereatur nomen. Mater illa, inquit, S. Augustinus, plangit videns filium suum à corivalibus inimicis occisum, at misera non planxit, quando vidit illum malâ vita suâ animæ mortem inferre infame fovendo commercium,

quo rivales istos concitavit. *Si Filius moriatur, plangit illum: si peccet, non illum plangit. Tunc erat plangendus, cum pejus mortuus luxuriosè vivens, quam moriendo luxuriam finiens.*

XIV. Non ita pridem quidam vir nobilis uxore viduatus unicam habebat filiam, unicum Matrimonij sui fructum. Cum autem filia nimium vivax omni modo cum vicino quodam adolescente conversari vellet, sæpius à Patre fuit monita, & minis prohibita, sed frustra. Et hoc ipsum vehementens est indicium, periculosas adolescentum & puellarum conversationes esse, si appareat ab illis opportunas Majorum suorum correctiones parvi fieri. Si in febris acuta, inquit Medici, æger surdescat, enim vetò vincula pro eo ligando parentur; paulò post enim miser delirabit, & in fuorem agetur. *In acuta febre aures surdescere, furiosum.* Quando corrigenti responderit: nihil hoc mali est: desinite aures monitis obrundere: agam hac in re, quod mihi lubet. Affirmare licet, hos amatores, si judicium adhuc non perdiderunt, ad illud turpiter perdendum jam in prociuctu esse. In malo suo experta est infelix hæc puella, quæ, cum liberam hanc societatem continuaret, eò devenit, ut honestatis suæ jacturam fecerit. Nec id negare potuit, rediens enim domum improvisò Pater, tale proprijs oculis vidit Spectaculum, quod ne videret, maluisset carere oculis. Parum tunc abfuit, quin stricto pōgione illatam sibi à filia injuriam vindica-

dicaret: sed iram temperans, statuit moderatam, validiorem tamen sumere vindictam. Quamprimùm igitur malefanam domo eiecit, evulgatq; inter vicinos Filiam suam è vivis excessisse. Deinde domus parietibus famulisque pullo habitu vestitis, consanguineos ad exequias invitat, allatoque feretro una cum sarcophago super imposito, itidem atrato, summa cum doloris testificatione justa exsolvit. Deniq; quandoquidem, inquit, unicam filiam meam mors mihi eripuit, stirpis meæ hæredem, necesse est, alium instituere. Condito itaque testamento bona sua uni è consanguineis suis proximiori relinquit, idque animo tam obfirmato, ut cuius deinceps pro misera illa apud se intercedenti nil aliud responderet, quàm hæc verba: Filia mea mortua est, loquamur de alia re. O si Parentes sæpius perdito pudori, Filiarumque suarum defunctis animabus tam utiles celebrarent exequias! Sed nulla earum ratio habetur! *Non est respectus morsu eorum.* Nemo illarum curam habet. Si mortua clam sepeliri potest, & publicarum exequiarum probum vitari, satis est, ne quid illæ molestiæ patiantur.

XV. Dicerem plura, si non plus æquo timerem, vos offendere: sed protestor, me eos alloqui, qui me non abscultant. Pessimum est, ipsasmet matres sæpius filiabus suis mortem inferre, ut propriæ utilitatis idolo eas sacrificent. *immolaverunt Filias suas: Pf. 105. 27. demoniis, effuderunt sanguinem in-*

nocentem, sanguinem filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan. Difficile videtur intellectu, quomodo Idololatrantes Hebræi ad tantam cæcitatem simul & crudelitatem devenire potuerint, ut teneras proles suas idolis Chanaan non solum absque afflictione, sed etiam summo cum gaudio immolaverint. Nihilominus nolite mirari. Diabolus, cum vero Deo sacrificium Abrahami invaderet, conatus est, ut inquit S. Aggustinus, illud superare, si plurima similia ab hominibus obtineret. Quate fraudulenter illis persuasit, quod si propter sacrificium, ne quidem adimpletum, tantas à DEO suo Abrahamus impetrârit prærogativas, tantisque excitatus fuerit promissis, multò plura illos à Diis suis sperare posse, si effectu ipso tam intrepido animo similia sacrificia offerrent. Et hoc est, quod hodieum adhuc obtinet Diabolus. *Demoniis immolare censentur filias parentes illi,* inquit Lorinus, *qui malè educant, libidini exponunt, vel etiam prostituunt.* Sed quomodo fieri potest, ut ipsæ Matres tantas strages sicis oculis sperare queant, quas calidissimis lacrymis deslere deberent? Nulla alia causa est, quàm propriæ spes utilitatis. Sacrificant idolis Chanaan, hoc est, negotiationis. *Sculptilibus Chanaan.* Hæc dotem sperat, illa munera expectat, alia affinitatem contrahendam credit, & sic alacriter sacrificant. Propria utilitas valde potens est ad lacrymas, etiam ob mortem charissimorum vel proximè conjunctorum cohibendas; modo

modò speratum à nefandò isto sacrificio sequatur lucrum, parum refert. Moriantur re ipsà non una sed centum animæ, quis hoc curat? Quid si etiam absque omni spe lucri quædam Matres permitterent, ut tam crudâ morte Filiæ earum ab impudicitia interimantur? At tamen quoties hoc fieri solet? Quid causæ fuisse putatis, cur antiquæ Ægypti Matres ne quidem lacrymas funderent, cum intelligebant, quemdam Filiorum suorum in Nili littore à Crocodilo deprehensum, & absorptum fuisse? Ecce causam, quia cum nimirum stultæ illæ Matres occultam quandam his serpentibus crederent inesse divinitatem, putabant consequenter etiam tanquam favores recipiendas esse interneciones, quæ à Dijs proficiscebantur. Nescio, an satis me explicem. Nonnunquam quidam adolescentes Crocodilis sunt monstrosiores, petulantes sunt, impudentes, effrenati, neque Deum in Ecclesia, neque Majores suos domiverentur. Nihilominus, si quis talis subinde accedat solemnitatem publicam, etiam Mater amore ipsius capitur, videturque in illo aliquid humano majus præ aliis regionis illius adolescentibus cognoscere; quare quibuscumque etiam adversantibus vult, ut domum suam intret, & licet non ignoret, aut ignorare non possit, quam stragem adhuc innocenti inferat filiæ, nihilominus oculos non habet plangendi tanquam stragem, sed potius animum habet, tanquam de magna gratia sibi applaudendi. Sed relinquamus ista, ad quæ nescio, quâ

indignatione abreptus sum, quasi hæc essent improbabilia, cum tamen sint verissima.

XVI. Charissimi mei, quid dicitis de hac mortis specie, quam hucusque vobis demonstravi; in cujus comparatione mors naturalis & infernae umbræ dici possunt? Ericne igitur possibile, ut vos ipsimet nulla necessitate coacti, sed mera ex delectatione hanc velit subire mortem? Non, ut grave aliquod imminens eviteris malum, sed quia alteri quid indecens negare non vultis. Non, ut magnum aliquod substantiale, & permanens acquiratis bonum; sed propter fumum aliquem lucri aut voluptatis, aut honoris, qui in momento evanescit? Quis unquam Lupus, aut Leo, quæ unquam Tigris, aut quæ unquam alia sylvestris fera inventa est, tam cruoris avida, ut ad sitim restinguendam in seipsam desævierit? Mementote, quæso, cum jam ad peccandum in procinctu estis, mementote, inquam, & intra vos dicitote: si pecco, occido animam meam; vitam enim privo tam divinam, quàm esse ulla possit, vitam, inquam, gratiam, mortemque illi infero tam horribilem, quàm incurrere unquam & usquam possit, quæ est mors culpæ. Quomodo est possibile, ut in talem me præcipitem desperationem? Mihi que ipsimet plus mali adferam, quàm totus Infernus in perniciem meam conjurans adferre queat?

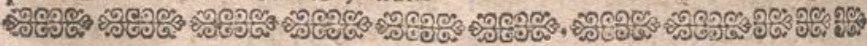
XVII. Quod si jam peccato consensistis, tamque infelicem animæ vestræ necem adscivistis, aliud face-

DISCURSUS DUODECIMUS, PECCATUM ETIAM,

re non possum, quàm solum illis Ecclesiastici verbis vos admonere : *Ecl. Fili, in mortuum produc lacrymas.*
 38. 16. Abundantes quæso elicite lacrymas, ut tam magnam defleatis mortem. Sanctus Augustinus dicebat, neminem debere sine pœnitentia & lacrymis ex hoc Mundo abire. Nihilominus, si innocentes estis, ab his lacrymis vos eximo, sed si mortis animæ à vobis plus sæpe illatæ Rei estis, pro quo justiores fervatis lacrymas ? *In mortuum produc lacrymas :* Has igitur producite ; in hunc enim finem eæ à DEO vobis datæ sunt, ut stragem animæ vestræ peccato illaram deploratis. Sed non sufficiat vobis parum tantummodo flere ; pauca enim guttæ huic funeri non sunt proportionatæ. *Fac luctum secundum meritum ejus.* Mortem animæ deploratè, quemadmodum vitæ illius perditæ meritum deposcit ; quod si Angeli sufficientes pro hoc planctu non habent oculos, nunc

tam amatè pro vobis flentes, saltem impostero vitam Gratiæ majori curâ custodite. *Agonizare pro anima tua, & usque ad mortem certa projustitia.* Si necesse esset, pro animæ vitâ salvandâ vitam corporis exponere, hanc etiam hilari animo profundite. Beata Mors, quæ vitæ immortalis esset principium ; Atamen rarus erit casus, ut, ne peccatis, mori cogamini. Quamobrem viriliter pro conservanda animæ vitâ pugnate, quam nemo ulla vi vobis eripere potest. Si ea perdat, vos estis, qui tentationi cedentes illam occiditis. Et vos illam velletis occidere, & quod videtur incredibile, etiam apertè illam occidere oculis ? O quàm melius foret natum non esse, quàm ad mortem antiquo nihilo peiorem, sibi ipsi adificendam natum esse ! *Mate. Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.*
 * * *

DISCURSUS XII.

Peccatum hominem etiam temporanea infelicitate Miserum facit.

Nihil infelicius est muliere viduâ ; vix orbata est marito, statim quasi vitis, quæ fulcro privata in terram prolabitur, à quovis proculcatur. Alius litem illi intencat, alius reddendis ra-

tionibus illam terret ; hic exactioibus illam premit ; ille fingit credita ; alius alio modo illam vexat, affligit & minatur, hæc omnia patitur, quia deest, qui illam defendat. *Venite & Sep. non parcamus viduæ.* O misera peccatoris anima ! tu es illa derelicta vidua, tuo deflucta fulcro, quod est Deus,

DEUS. Verum viduitas tua exiguam meretur compassionem; non enim naturæ necessitas, sed voluntatis tuæ malicia inestimabilis conjugij tui nexum rupit. At vix ab excellenti hoc Sponso tuo separata es, quocum per gratiam unita eras, jam omnes contra te insurgunt, dicentes! *Deus dereliquit eum, persequimini & comprehendite eum, quia non est, qui eripiat.* Saltem ad malum tuum oculos aperito, & si non tristaris de Sponso perduto, saltem maximum damnum tibi cordi sit, quod à tam fatali divortio in te redundat. *Scito, & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum.* Quis scit, an non hoc minus sublime, sed tamen magis sensibile motivum ad vos ab amore iniquitatis absterrendos vim habiturum sit.

II. David Propheta explicans damna, quæ peccator à malitia sua recipit, aliqua nobis tanquam vestem, à qua circumdatur, & foris regitur, quædam tanquam aquam nobis proponit, quæ usque ad viscera intus penetrat: *inducit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus.* Quo vult significare, hominem ab aliquibus peccati effectibus in bonis externis affligi, quæ vestibus comparantur, & in totidem mala convertuntur. Ab alijs intrinsicè in bonis interioribus homini proprijs, id est, vitam rationalem concementibus cruciari, quæ aquæ comparantur, à qua non solum vestes hominis in eam immerfi tinguntur, sed etiam interiora omni penetrantur.

I.

III. Incipiamus à primo, faciamusque quali faciculam ex omnibus bonis externis, sanitatis, opum, honoris, dignitatis: ajo, hæc omnia à peccato eripi. Pro confirmatione hujus, quod dixi, quæro ex vobis, quis est, qui omnia hæc mala nunc dominantia in Mundum invexit? Profectò nemo alius, præter primi hominis, id est, Adami, peccatum. *Deus fecit hominem rectum, & ipse se infinis miscuit questionibus.* DEUS fecit hominem Dominum sui ipsius, & Dominum omnium reliquarum creaturarum, ipse verò tam stultus rebellando contra DEUM, pacificam suam earum possessionem amittens millenis se intricavit litibus, quibus pro recuperanda illa subjacet. Si ergo Peccatum à principio fuit nefarius ille hostis, qui Mundum in exordio suo tam foedè depopulatus est, sequè quasi in fronte innumerabilium calamitatum exercitus collocat, quibus affligitur; eritne difficile vobis judicare, consequenter ab ipsomet peccato omnia mala in privatas familias vestras introduci posse; Jam scitis, quod vis peccatum actuale eodem proportione quadam in peccatore operari effectus, quos originale in genere humano produxit, quod jam sæpius dixi. Ideoque sicut peccatum originale non solum animæ damnum intulit, eam privando gratiâ, sed etiam corpori, morti illud, morbis, laboribus, doloribus & paupertati subjiciens, sic peccata actualia non solum in bonis spiritualibus, sed etiam

Eccl. 7. 30.

S. Tho. 2. 2. q. 164. ar. 1. 2.

iam

nam corpus in temporalibus affligunt.

IV. Hæc est igitur verissima omnium miseriarum nostrarum origo; licet homines tam turbidi hujus Nili fontes nolint inquirere, qui tanto calamitatum gurgite terram nostram inundat. Nos malorum nostrorum causam modò huic, modò illi imputamus; vicinis, qui nos oderunt; consanguineis, qui nobis invident; Dominis, qui insidias nobis tendunt; Dæmoni, qui nos persequitur; & quando aliud dicere non occurrit, inculpamus fortunam, quæ nunquam extitit, nec unquam alibi, quàm in stultorum cerebro extabit. As omnium calamitatum nostrarum causa non est aliud, quàm peccatum. *In-stitia elevat Gentem*, Deus est, qui loquitur, *miseros autem populos facit peccatum*. Quando in aliquo Templo, in quo propter solennitatem magnus est hominum concursus, tridimini, & vix non ab hominum multitudine obruimini, ei qui vobis vicinior est, indignamini, sed non absque injuriâ. Non enim vicinus ille vos trudit, & premit, sed à remotioribus ille impellitur & truditur, ut & ipsi locum habeant. Ipse aliter facere non potest, trudit, quia truditur, pellit, quia pellitur. Ita & nos immeritò de calamitatibus nostris dolemus, & querimus. Egestas, lites, calumniæ, contumeliæ, morbi, bella, grandines, annonæ caritas, pestis nos premunt; quia illæ quoque ab indomabilis iniquitatis nostræ impetu contra nos concitantur. *Miseros facit Popu-*

Prov.
14. 34.

los peccatum. Ista maledicta peccata impellunt tam gravia contra nos mala, & quemadmodum alias Respublicas Regna & Monarchias everterunt, an putatis, illis esse difficile privatam aliquam domum prosternere? At ignari peccatores interim primæ omnium malorum suorum originis non recordantur. Charissimi, introducite pietatem, & religionem in domos vestras, simulque omnia bona introducturi estis; ejicite iniquitatem, omniâque simul mala ejecturi estis. *In-stitia elevat Gentem, miseros autem facit Populos peccatum*.

V. Nicephorus refert in sua historia, Phocam Imperatorem cum videret, summo omnibus se esse odio, ut vitæ suæ consulere, Palatium suum velut castrum munivisse, & quibuslibet insulibus inexpugnabile reddidisse. Verùm dum erigerentur muri, magnòque fervore destinatis vallibus, & fossis perficerentur, nocte concubiâ vox hæc terribilis à mari allapsa est: Cessa, cessa ab opere, quod meditaris, Imperator: *Si vel ad caelos muros educas, intus cum sit malum, urbs captu facilis est*. Atque ita factum est. Eodem quippe die, quo fabrica est absoluta, capitur Imperator, vitæque & Regno exuitur; proprijs doctus calamitatibus, non alium magis cavendum esse hostem, quàm peccatum, utpote generale totius Universi excidium.

V. Verùm hic observare oportet pro majori tantæ veritatis intelligentiâ, non semper peccatum admissum imme-

immediatè suam sequi pœnam. Imò licet pœna sit umbra culpæ, non tamen in hoc naturam umbræ imitatur; quia communiter longius distat à corpore, à quo producitur, *Signasti quasi in sacculo delicta mea.* Inquit Sanctus Job. Deus non semper numeratâ solvit pecuniâ, sed plurima in librum creditorum refert. Peccata singula in saccum reponit, mensurâque completâ, de omnibus deinde pœnas sumit. Quod si enim in omnibus alijs operibus suis, divina providentia non solum pondus, numerum & mensuram servat, juxta illud: *omnia in mensurâ & numero & pondere disposuisti*, quis audebit affirmare id ab ea in puniendo non etiam observari? Sanctus Augustinus hanc velut indubitatam tenet veritatem, vultque eam in plurimis Scripturæ locis à Deo ipso doceri, præsertim tunc, quando Abrahamo pro posteris suis promisit Palestinam, ita tamen, ut non citius eâ potirentur, quam Amorrhæi (completo peccatorum suorum numero) post quadringentos annos tam opulentâ regione spoliari mereantur. *Ne dum enim completa sunt iniquitates Amorrhæorum.* Quod adhuc clariùs ostendit Christus in Evangelio, dum excidium Hierosolymitanum prædixit, subjunxitque non quasi præciperet, sed quod permitteret: *Et vos implete mensuram Patrum vestrorum.* Quasi diceret, tantummodo complete peccata, quæ adhuc defunt peccatorum numero in avis vestris, ut ultimum attingant terminum, quem vindex Dei Justitia ex-

spectat. Neque ideo numerus iste semper est æqualis. Sed Deus nonnullos statim in peccati admissi principio, alios in medio cursu, alios ne media quidem scelerum abominandorum completa parte castigat. Et hoc ipsum de pœnis publicis dicendum est, Aliquando longissimo tempore Deus civitatem quandam, populum, Provinciam expectat, nonnunquam etiam in perverfitatis initio peccantes arrepto flagello percutit, Quomodocunque res accidat, seriùs sive citius pœna sumatur, nihilominus semper peccatum illius causa est, sive prolongetur, sive veloci aut lento passu infligatur. Non statim quia perforata est navis, submergitur, sed postquam aqua repleta est, fundum petit: nihilominus propter foramen, quod in carina patet, submergitur. *Miseros facit Populos peccatum.* Quamobrem si Prophetam interrogaveritis, quid sit divina Justitia, respondebit, esse virgam oculis refertam, ut super peccatores vigilet, omnesque illorum iniquitates numeret, minurimque modum tempus & pœnæ mensuram observet. *Virgam vigilantem ego video.* Stolidi peccatores sibi persuadent, Deum dormire, nec, quia tardat, unquam punire; sed expectent solummodo, certò enim veniet. *Si moram Habuerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit.* Quod si aliquando tardet, tantò graviùs ejus adventus sentietur, Sagittariùs quando diuriùs tensum tenet arcum, tantò animosiùs, deinde excutit sagittam.

T

VII.

VII. Interim vel inter stellas calamitarum nostrarum origo indagatur. In cælo ajunt, esse domū mortis, constellationesq; benignas à malignis distingui. O stultos homines, qui non Deo, sed potius alijs deceptoribus credunt, aut saltem deceptis! Ecce verissimam Theologiam. Stella maligna est peccatum. *Cecidit de celo stella magna, ardens quasi facula*, inquit S. Joannes, *& nomen stelle dicitur Absinthium*. Apertissimè Iniquitas vocatur stella absinthij, ut nobis significetur, stellam tam horrendam in aëre accensam, suam habet originem, aut ut melius dicam, suas radices hic in terra, è cujus vaporibus in altum sublatis illa formatur; non ideo tamen quidquam de stella, præter solam apparentiam, non aliter ac cometa, retinet, cum sit aliqui pœnæ tam temporalis, quàm æternæ refertissima. Quare si me interrogetis; ecquando tandem tribulatio domum vestram sit invasura? Respondebo, quamprimum præfixa peccatorum vestrorum mensura completa fuerit. Postquam Carolus VII. Rex Franciæ Regnum suum à subjectione Angliæ Regis liberavit, Centurio Anglicanus navim conscendens in patriam rediturus, per ludibrium à Gallo quodam interrogatus, quando rediturus esset? prudenter respondit: quando peccata vestra nostris erunt majora. Quod si ex me quaesieritis quando afflictio, jam premens domum vestram, sit migratura. omnésque secum infirmitates, discordias, dissensiones, tamque pertinaces contentiones ablatura, & ego dicam, quando peccatum

inde migrabit. *Miseros facit populos peccatum*. Christus Dominus interrogatus à Sancta Brigitta, an unquam Christiani loca Sancta à Saracenis occupata sint recepturi? respondit, tunc ea recuperanda, quando Saracenorum peccata erunt peccatis Christianorum graviora. Ita profectò se res habet, Attamen homines hoc sibi non persuadent, putantque peccatum tanquam catellum Melitensem in sinu fovendum esse, cum in veritate sit Monstrosus Draco, terram innumeris devastans stragibus.

VIII. Sed quid necesse est, ut pluribus hanc veritatem demonstrare coner, cujus claritas passim in Scripturis divinis elucet? Hæc enim omnium tam publicarum, quàm privatarum calamitatum causa, communiter peccato in sacro Codice imputatur. Siccitates, sterilitates, annonæ difficultates, non à malevola Saturni constellatione, ut quidam sibi imaginantur, nec à malefico Medusæ capite, sed ab obstinata peccatorum malitia proficiuntur. *Posuit terram fructiferam in sanguinem à malitia inhabitantium in ea*. Vera igitur Regnorum ruinæ causa, dissensionumque, & devastationum Provinciarum, indesequentium, non in quinto cælo quaerenda est, nec illarum auctor Mars incusari debet, qui culpâ vacat; interis illa inter injustitias, à quibus hodie tantopere pervertuntur tribunalia, indaganda est; inter irreverentias, quæ ad eò in Templis increbrescunt, inter invidias, quæ Aulas pervertunt, inter nimia onera, quibus pauperes ubique

que opprimuntur. Regnum à gente in
Genem transfertur propter iniustitias,
& injurias, & contumelias, & diver-
fos dolos. Si Populus Christianus in via
Dei ambulasset, habitasset utique in
pace sempiternâ. Sic quæ similiter plu-
rimorum immaturæ mortis est causa:
Impietas illorum est, inquit Salomon:
Tumor Domini apponit dies & anni im-
piorum breviabuntur. Sanctus Tobias
Senior montem congerens omnium
calamitatum, ignominiarum, decisio-
num, oppressionum, devastacionum,
& internecionum, exiliorumque to-
tum hunc miseriarum cumulum pec-
cato tanquam unico auctori attribuit.
Quoniam non obediimus præceptis tuis,
ideo traditi sumus in direptionem & ca-
pivitatem & mortem, & in fabulam
& in improperium omnibus nationibus,
in quibus dispersisti nos. Quid jam desi-
deratis amplius? Solum vigesimum
octavum caput Deuteronomij legite,
Invenietisque Deum tot sagittis statu-
isse persequi hoc peccati monstrum,
quod possibilia sunt in hoc Mundo ma-
la, Si audire nolueris vocem Domini
Dei tui, inquit Moyses, ut custodias &
facias mandata omnia ejus, percutiet
te Dominus, morbis, fame & egesta-
te, ardore & aestu, aëre corrupto, &
rubigine. Tradet te Dominus corru-
entem ante hostes tuos in derelictio-
nem, & contemptum. Maledictus eris
in civitate, maledictus in agro, male-
dictum horreum tuum, maledictæ re-
liquiæ tuæ, maledicta uxor tua, male-
dicti filij tui, &c. Omnes istæ maledi-
ctiones venient super te, conterent,
unguibusque apprehensum tenebunt,

donec instar tot tigrisum te dilanient.
Et venient super te omnes maledictio-
nes istæ, & persequentes apprehendent
te, donec intereas.

IX. Quid dicitis ad hæc, Charissi-
 mi, aut si non vos, quid pro vobis di-
 cturi sunt increduli? Dicent, hæc esse
 verba comminatoria, quibus DEUS
 tantum simpliciter nos terrere, non
 verò punire velit? Sed hoc cum ve-
 ritate affirmari non potest, cum Deus
 loquatur de rebus præteritis, de sup-
 plicij jam sumptis, de stragibus jam
 editis, quorum causam ait esse peccata
 ab hominibus commissa, quemadmo-
 dum ostendit, & adhuc in cæcenis
 Scripturæ locis ostenderem, si per tem-
 pus liceret. Dicent fortassis; minas hæc
 esse, quibus antiquæ legis, quæ timoris
 & servitutis erat Lex, cultores Deus
 terruerit: Legem novam gratiæ & a-
 moris esse. Neque etiam hoc asserere
 licet, siquidem Christus ipse in Evan-
 gelio suo, antequam infirmos sana-
 ret, prius ordinariè illis peccata sua
 condonabat. Sic à peccatis prius Pa-
 ralyticum è recto dimissum absolvit,
 aliumque famosum illum triginta
 annis languentem. *Vade noli pecca-*
re, ne deterius tibi aliquid contingat.
 Et Sanctus Paulus Apostolus primus
 Evangelij interpret clarissimè prote-
 statur, morborum incurabilium, fu-
 nerumque immaturorum causas, quæ
 Corinthij experiebantur, illorum
 fuisse sacrilegia, quibus multi illo-
 rum indignè Sacram Eucharistiam su-
 mebant. *Ideo inter vos multi infirmi*
& imbecilles, & dormiunt multi. Et
adhuc verbis magis generalibus ad

Luc. 5.
13.

Joan. 5.
14.

I. Cor. 11.
50.

Romanos scribendo, ita loquitur, *Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudei primum & Græci. Gloria autem, & honor, pax omni operanti bonum, Iudeo primum & Græco.* Ubi advertere debetis, eum Israëlitas in uno altero ve capite Gentilibus pejores iudicasse; in adversitatibus illos pejores iudicavit, si erant culpabiles; peccabant enim magis scienter, Ideoque gravius (salvâ quoad cætera proportionem) quemadmodum jam delinquant Christiani. Pejores quoque iudicavit in consolationibus; quia ipsis erant factæ promissiones; alij verò in pœnis illorum succedere debebant. Quod si ita se res habet, quid dicturi sunt infideles ad hunc meum loquendi modum? Dicent, si Deus olim in puniendo peccato tanto usus fuerit rigore, cur jam ab eo abstinet? Meruo, ne isti ad defendendum mendacium blasphemiam proferant, & perinde, ac si Deus non amplius tanto opere averteatur peccatum; aut quòd regimen hujus Mundi, administrationemque pertæsus, tandem laxarit habenas, ita ut, quo quisque velit modo, vivat. *Noli facere mala, & nonne apprehendent, inquit Ecclesiasticus: discede ab iniquo, & deficiant mala abs te.* Si non fuerint inter nos peccata, neque etiam pœnæ erunt.

*Ecl. 7.
1.*

X. Quàm igitur omnino insensati sunt illi Christiani, qui ut bonum propositum assequantur, malè facere, tanquam medium putant, necesse esse! Quàm delirant illi, qui lucris iniquis

suas cogitant augere facultates! quàm longè aberrant à recta ratione mulieres illæ, quæ impudicis commerciis familiam se putant sustentaturas! Hoc est cum stulis venenatis unguentis velle mederi vulneribus. Audite rem, quæ non ita pridem accidit, ex quâ hæc veritas manifestè demonstratur. Maritus quidam re omni familiari decoctâ, post mortem viduæ uxori, præter filiam elegantioris formæ, nullam aliam hæreditatem reliquerat. Cum hac convenit Mater propositâ illi quodam die utriusque vivendi, & vestiendi inopiâ, aliud non superesse remedium, quàm hominem querere, qui sumptus necessarios suppediet. Ad hanc Matris propositionem tam mente capta fuit filia, ut Matri assentiretur. Quare infelix Mulier filiam suam pellicem viro nobili dedit, hac spe fretâ, fore ut is utramque aleret, filiaque, ubi aliquando suam libidinem explisset, de congruenti dote provideret. At videte manifestam DEI punitionem. Nobilis oblationem acceptat, jamque filiâ, in potestate suâ positâ, aiebat, opetâ Matris se nullatenus indigere, itaque domo sua illam eiecit. Quare misera hæc inter angustias desperans prostituta mulieribus se aggregavit, & post aliquod tempus, quasi in ipso nefarii quæstus actu subitanè morte extinguitur. En Matrem jam perditam corpore, & animâ. Non multò felicior fuit filia. Hæc postquam aliquot annis in concubinato vixisset, famulo domestico, sed sine dote, ab Hero uxor data est, atque

ita execrandi commercij sui ab-
ominationem adulterio auxit. In-
terea Eques ille infirmatur, vidensque
se ad extrema deductum, miseram
ad lectum vocat, eamque sic alloqui-
tur: Audi, cum perditionis tuæ cau-
sa fuerim, saltem in extremis meis re-
bus tuis consulam. Vade, accipe
hanc clavim, eaque illam cistam ape-
rito, & ex ea tantum pecuniæ, quan-
tum tibi placet aut pro dono, aut pro
dote, aut pro mercede obsequij mihi
præstiti accipito. Mactè animo:
adest tandem aliquando tempus, quo
femina iniquitate obstetricante opu-
lentiæ facultatibus potitur. Ita vos
existimatis, verùm audite rei even-
tum. Accedit misera cistam, sed
jam à consanguineis effractam inve-
nit, qui ut fieri solet, magis de mori-
bundi facultatibus, quàm de personâ
soliciti, magnam hæreditatis partem,
cum tota reposita pecunia vasisque
argenteis jam subduxerant, anio à in-
terim ipsius omni ope destitutâ in Dia-
boli potestate derelictâ. Hoc ipsum
facinus tantum effecit, ut miser E-
ques, ubi illud cognovit, ante tem-
pus diem suum obierit; In majorem
enim adactus desperationem antici-
pato in se inferni pœnas sensit, quas
paullò post subire incepit. Et ecce,
vix mortuus feminae apparet, ei que
disertè ait: Ego damnatus sum;
Maxima est, quam patior, pœna,
plùs tamen duo præcipuè peccata
me cruciant. Primum est, quòd
illi datâ operâ matrimonio te junxe-
rim, qui te sustentare non poterat;
ita ut nunquam è manibus meis elab

posses. Alterum est, quod meâ culpâ,
cùm esses honesta virgo, infame facta
sis prostibulum. His dictis, dispa-
ruit, an autem saltem aliquo cum
fructu animæ illius misera, ignoro.
Hoc scio, eam non multò post tempo-
re propter consuetum fucandi, & co-
mendi excessum ingenti capitis dolo-
re prostratam fuisse, eoque consum-
ptam in juventutis flore palea incu-
bantem exspirasse, octo prolibus
ostiarim stipem colligentibus post se
relictis. En igitur pulchrum illud
luctum, quod peccato acquiritur;
ecce divitias, quæ ipsius favore colli-
guntur; En levamen, quod fami-
liæ præstat! Si filia hæc misera,
illaque mater multò miserior, DEO
confisa fuissent, & primo loco (sicut
ille præcipit) regnum cælorum, il-
liusque justitiam, nec non gratiam
ad hanc impetrandam quævisissent,
opportunam illis Deus opem attulis-
set, & præter Animæ innocentiam
etiam corporis sustentationem pro-
curâset, quemadmodum plurimæ
ipsis multò sapientiores experiuntur;
ut omnes agnoscant, veram utilitatem
& profectum ex timore DEI colligi
debere: *ut videant omnes, quia bo-*
num est obsequi Sancto Deo. Verùm
quia non confidentes DEO, eoque
contempto, in prævaricatione manda-
torum ipsius proventus suos stabilire
voluerunt, idem evenit illis, quod
Hebræis; qui, cùm, ut rempublicam
jamjam cadentem servarent, Chri-
stum interfecissent, utrumque per-
diderunt. Culpâ suâ perdere
Messiam, & in pœnam eidem culpæ
debi.

debitam Regnum amiserunt. *Temporalia perdere tulerunt, Regnum Dei non cogitaverunt, & sic utrumque amiserunt.* Inquit Sanctus Augustinus.

XI. Video nihilominus non neminem inter vos movere caput, & intra se mussitare: De hoc quod his, quorum meministi evenit, non disputo: attamen hisce temporibus nemo felicius vivit, quam qui peius. Sum, inquit ille, homo inops, & quia vaco rebus meis, omnes me persequuntur: insolens ille quia cunctis faceffit negotium, ab omnibus etiam respicitur. Sum, inquit illa, mulier honesta, & licet dies noctesque laboribus impendam, nihilominus cum rabida fame, non amore jejuniij, sed necessitate coacta, luctari cogor: è contra illa maleferata, vicinæ totius scandalum, non solam necessarijs abundans, & viro & familiæ de medijs ad vitam sustentandam providet, sed etiam cognatorum plurimos nutrit. Oblasphemias, nescio an mendaces magis, an Sacrilegas! Sacrilegas dico, quia ipsam divinam ferunt providentiam; mendaces sunt, quia peccatum felicitatis auctorem præsupponunt. Ad hoc duo repono responsa, quæ bene apprehendatis velim, eum hodierno Discursui plurimum addant momenti.

XII. Primò itaque absolutè nego, verum esse, eum, qui malè agit, semper prosperâ uti fortunâ; aliàs enim ordine inverso tota sacra Scriptura legenda esset, quæ continuò attestatur contrarium; semperque nobis prædicat Calamitates esse sagittas in solâ &

unicâ peccati officinâ excusas, *Mors, inquit Spiritus Sanctus, Sanguis, con-* Eccl. 4. 31
tentio, oppressiones, fames & contritio
& flagella super iniquos creata sunt.
 Non quòd similibus flagellis etiam quândoque Justi non percutiantur; sed quòd aut non tam sæpe, aut tantum per accidens percutiantur, id est, quia inter malos habitât, quemadmodum grana tritici inter zizania marescunt; verùm non ex primariâ intentione puniuntur, quasi propter illos hæc mala Mundus subire cogatur. Sæpe etiam turres, & consecrata DEO templa à fulmine impediuntur. Sed an non sæpius illæ ipsæ nubes, è quibus coagulatur, horrendo fragore diffinguntur, dissipanturque? Quòd si turris aut templum, aliquod fulmine tangatur, omnes stupent attonitque hærent, eò quòd rariùs hoc fieri soleat. At quando nubes, è quâ formatur fulmen, dirumpitur, nemo miratur; cum naturæ sit conveniens. Idem profus contingit in casu nostro. Si Justus aliquis adversis exercetur, nemo non intelligit, id præter ordinariam contingere legem; At si impius illa sustinere cogitur, nemo compatitur, non nesciens justum esse, ut quæ quis malè commisit, justè luat. *Impietas impij erit super eum.* An non Exod. 18. 20
 advertitis, Deum, ut peccatum omnium Gen. 6.
 advertitatum fontem demonstraret, admirabilem quandam sæpius peccatum inter & pœnam voluisse proportionem esse, sicut est inter causam, & effectum? Non signoratis totum mundum universali conspurcaturum fuisse impunitatè. Gen. 6.
 Omnis quippe Gen. 6.
 caro 1.

caro corruperat viam suam: Ecce igitur ad universalem hanc gentis humani immunditiam eluendam, universalissimam quoque Deus misit ablu-tionem. Post tam horribile supplicium quinque civitates adhuc audent non solum contra pudicitiam, verum etiam modis naturæ omnino contrarijs luxuriâ suâ Dei iram in se provocare. Et ecce supra illas ignis è caelo delabitur, & ad implos hosce naturæ profanatores, ipsum elementum naturam mutat, non ab inferioribus ad superiora, sed à superioribus ad ima descendens. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientiæ se subtrahunt Græci, Spiritum Sanctum in cælis, Romanumque Pontificem Jesu Christi in terris vicarium negantes. Et ecce ipsa Sancti Spiritus festiva luce Constantinopolim expugnant Turcæ, indignæque servitutis compedi-bus constringunt superbos illos, qui debite veritatis subjectioni se oppo-suerant. Sed hæc aliâque plura pro-portionis exempla, quæ pœnam inter & culpam adduci possent, plûs quàm unius auditorum meorum superant capacitatem. Quare talia adferamus, quæ omnes intelligunt. An non communis est apud vos paræmia, farina diaboli tota in furfures abic? An non quotidiano in sermone dicere so-letis, & à malè partis propriam substan-tiam devorari? Non dubito, plures à vobis mihi posse recenserî casus (qua-les fortè alicui è vobis contigère) ut ex lucris injusto titulo acquisitis multi non aliud retulerunt, quàm quòd co-lumba ex aquilinis plumis sibi inne-

xis, hoc est, suliphus ruinam. Quot audivistis, & novistis ab alijs lecto interemptos, qui prius alios occide-rant? *Qui gladio ferit, gladio peribit.* Quid comunius in omnium versatur ore hoc celebri dicto? An non etiam vos ipsi dicere soletis, uxorem furis non semper lætam exhibere frontem? fraudem deceptoris plûs nocere de-ceptoris quàm decepto; stultos hilaria instituere, sed sapientes iisdem gaudere; prædâ alterius unguibus ereptâ nunquam impunè velci raptorem. Sed quid hujusmodi significare volunt paræmiæ? Significant similia sepiissi-mè accidere; non enim in hoc fun-dantur proverbialia, quod solum semel, aut iterum fieri solet, sed in ijs, quæ sæpius contingunt. *Proverbium, probatum verbum.* Et in veritate quot vos ipsis novistis familias, quæ aut propter falsum juramentum præ-stitum, aut propter fraudulentam litis contestationem, aut propter pia le-gata non adimpleta, ad incitas reda-ctæ sunt? & quot prostitutæ vitæ mulierculas post juventutis annos in vitiorum cæno transactos, vidistis tanquam uvas à torculari expressas, tandem in sumo putrefactas esse? Hæc & similia oculis vestris intuemini, summamque cum divinæ providentiæ admiratione etiam alijs recensetis. At nihilominus tam cæci estis, ut dicere non erubescatis, *propter acquirenda bona oportet facere mala.* Certe Po-puli in Lybia olim tam erant stolidi, ut inter se non contraherent matrimo-nia, sed omnibus communes essent mulieres. Quare ut refert Aristote-

Albert.
Ap Aldo.
Ora. co.
1. 1. 10

les,

Ps. 1. 2.
c. 12.

les, ut filios unius ab alterius filiis dignoscerent, formam inspiciebant, & secundum faciem, quam variè in hoc aut illo observabant, illi, cui similiores erant, eos assignabant. Quòd si in posterum adhuc aliquis adeo mente captus inveniretur, qui sibi persuaderi non sinat, pœnam pro Patre suo habere peccatum, unius alteriusve formam invicem conferat, & ex similitudine ingenti, quam statim inter illas agnosceret, sententiam ferat.

XIII. Nunc alterum magis infallibile, & illimitatum do responsum. Fateor, in hoc Mundo sæpe prospera malos, & adversa bonos uti fortunâ. Sed quid inde inferatis? Putatisne forsitan in pios propter commissa à se mala abundare bonis, Justosque ob bona, quæ operati sunt, tot malis exerceri? O quantum hallucinamini! Hæc est immensa Dei bonitas, inquit Sanctus Augustinus, hæc est infinita ejus Justitia. Non vult vel unicam actionem bonam suo carere præmio, nec ullam actionem relinqui sine pœna. Quoniam verò, vix ullus est tam sceleratus, qui non aliquando parum aliquid boni operetur, ideo parum illud boni felicitate temporali in malis hominibus reperitur præmio afficit; nec non etiam parum illud mali, quod in bonis apparet, adversitate temporali castigat.

Luc. 16.
25.

Fili, respondebat ab alto Abrahamus Epuloni, *Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Num bene intellexistis? non illi dixit, *accepisti*, sed dixit, *recepisti*. Quasi nec epulo in vita sua aliquid bo-

ni; quo fructus est, habere debuisset, neque Lazarus illo affligi malo, si non aliquid bonum opus in Epulone remunerari, ut iniquitatem aliquam in Lazaro punire Deus voluisset. *Ecce enim dum dicitur: recepisti bona in vita tua, indicatur & Divus iste boni aliquid habuisse, ex quo in hac vita bona receperit, (quemadmodum doctè expendit S. Gregorius) rursumque dum de Lazaro dicitur, quia recepit mala, profecto monstratur, & Lazarus habuisse malum aliquod, quod purgaretur.* Verissimum est, Turcas etiam temporibus nostris multorum Regnorum ruinis suum auxisse Imperium? Verum etiam adhuc diebus nostris intensissimi sunt deliciarum, ebrietatis, & adulteriorum hostes. Hoc est illud bonum, quod tantâ victoriarum copiâ Deus temporaliter remunerari voluit; eodem modo, quo, ut sentit Sanctus Augustinus, majoribus etiam victorijs, majorem olim Romanorum sobrietatem, justitiam & fidelitatem primis illis temporibus remuneratus est. Sic impudica illa mulier, vir ille iniquus quandoque aliquid bonum opus facit, pauperibus promptam largiuntur elemosynam; aliquas recitant preces, diem Sabbathi colunt Jejunio, & si non aliud faciunt, saltem diebus festivis comparent in Ecclesia. Et hoc est illud bonum, quod Deus suo non vult privari præmio, secundum illud: *seminanti justitiam merces fidelis.* Et proinde quia bonum est apparens non reale (cum in gratia factum non sit) apparente & non solida illud prosperitate, repen-

rependit, qualis est mendax hujus mundi felicitas. Cùmque non ignoret, miseros hosce in igne æterno tandem arduos, ut debitis suis in vita absque timore ullo contractis absque remissione ulla satisfaciant, ideo parum hoc solatij anticipare illis concedit, antequam fatalis illa dies tanti luctus principium adveniat. Non nego igitur, peccatores hoc præfenti tempore seu bonis, sed non tanquam peccatores, aut propter peccatū illis fruuntur, propter quod solum pœnas dant, aut daturi sunt; gessunt, sed velut latro jam ad restim condemnatus. Videmus primarios verbis è nobilitate Viros illi servire, consolari, confortare, lautam præparare cœnam, nec sine magno suo labore per vias publicas ad supplicij locum comitari; illum etiam medium velut Dominum circumdare. An hoc ideo honoris illi & solatij exhibent, quia homicida est? Quia sanguinem fudit? Quia in vijs publicis alios explavit? Quia viatoribus terrori fuit? Minime profecto: hoc Christiana charitate impulsu faciunt, quia proximus illorum est. Quare tanquam homini servant, & assistunt, & tanquam latro in furcam agatur, inq; quatuor partes infame corpus secabitur. Eodem modo sceleratum illum aut facinorosam istā Divina Misericordia consolatur, confortat & honorat, non quasi tales, sed velut creaturas suas, non propter malū illud, quod operati sunt, sed propter parum illud boni, quod inter hæc mala tantisper fecerunt, dum interim justitia tanquam divini honoris fuit.

R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.

bus jam in inferno supplicium præparavit. Quid nunc igitur dicitis? an propter boni alicujus lucrum oportet facere malum? an nescitis, quàm absona, & mendax sit hæc propositio, quia si DEUS etiam boni operis umbram in malis hominibus præmio afficit, quanto magis opera verè bona remunerabitur? Semper oportet abstinere à malo, si enim DEUS tantopere leviores culpas punit in justis, quantas non exigit pœnas ab impijs ob tot & tam enormia illorum flagitia; De cætero receptissima est Sancti Thomæ Doctrina, quâ hoc primum punctum absolvit: DEUS tot Justis bona confert temporalia, quot quot novit illis ad ultimum finem, id est animarum suarum salutem consequendam esse proficua. *Tantum dat Deus viris justis de bonis temporalibus, quantum eis expediet ad perveniendum ad vitam æternam.* Quæ doctrina illi Sancti Davidis oraculo est conformissima, ubi inquit, *Timentes Dominum, non minuentur omni bono; non dixit, omni re, sed dixit, omni bono, quidquid enim DEUS Justo alicui ultra salutis suæ utilitatem conferret, non simpliciter illi bonum sed malum esset. Si illi utile esset, à Deo non negaretur; præsertim si modo debito peteretur, cùm jure merito non tantum in futurâ sed etiam præfenti vitâ, bonis omne bonum, malis omne malum debeat.* *Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est & futura.* Et quemadmodum

V

illi

S. Thomæ

I 2. q.

I 14. q.

10.

Tim. 4.

7.

illi, quem DEUS amat, non plus confert boni, quam quantum ei ad ultimum finem consequendum necessarium est, sic etiam non plus permittit, illi evenire mali. Omnia dat ad mensuram, sicut Medicus præbet medicinam; nulli plus offert, quam necessitas requirat. At cum impijs aliter res habet. His mala in pœnam infliguntur; quod si ita est, etiam sine mensura immitti possunt, cum nunquam tanta sint in terribilibus, quibus majora non mereatur peccatum. Quo posito, quid vobis videretur? An non, ut bene vobis sit, magis prodest esse justos, quam impios?

S. Thom.
2. 2. q.
87. a. 7.
& 8.

S. Thom.
I. p. q.
114. ar.
10. ad 3.

XIV. Ecce igitur, an non verum est, peccatum esse furem illum, qui quovis tempore omnibus nos privat extrinsecis naturæ bonis. Sed posito, quod etiam omnia illa nobis relinqueret, quid prodesset, dum nobis aufert intrinsecas? At hæc illa ipsa sunt, quibus potissimum nos privat, auferendo, id quod ad eum proprium est hominis, id est, juxta rationem, & non secundum passionem vivere. Non est pulchra nuptiarum solennitas, licet domus sit pulchra, pulchrum convivium, pulchrum famulitium, pulcher apparatus, pulchræ vestes & gemmarum ornatus, ubi Sponsa fuerit deformis; deest enim, quod est optimum in pulchritudine. Eodem modo, licet peccator sit nobilis, dives, honore & autoritate conspicuus, sanus, millèque abundet delicijs, si interea titione nigrescat, asino viliores, ipsisque bestijs magis bestialem animam habeat, quàm ratione

felix dici potest? Jam lumine rationis peccatum consideremus. Verum bonum, verus honor, verum aurum est illud, quod in fragilibus caducorum corporum nostrorum vas portamus. *Habemus thesaurum in vasis fictilibus.* Juxta rationem vivere secundum honestatis dictamina actiones suas moderari; alteri non facere, quod sibi quis ab alio fieri noleret, hic est ille thesaurus in nobis absconditus. Quid igitur prodest vas esse auro gemmisque cælatum, multisque conspicuum, si thesaurus, qui erat inclusus, ablati fuerit? *Primum malum hominis est: esse malum:* inquit S. Joannes Chrysostomus. Etiam si Deus impios non puniat, imò etiam beneficijs afficiat, miserabiles tamen sunt, dum sunt peccatores; quemadmodum miserabilis est infirmus, etiam si à Medico nihil patiat, sed in molli & florido lecto foveatur. *Etiam si non fecerit Medicus, ager agrotat,* inquit idem Sanctus Pater. An scire vultis, quis post peccatum sit hominis status? Est quasi bestia, imò omnibus pejor bestijs. In pluribus Scripturæ locis à Spiritu Sancto nunc hujus, nunc alterius speciei vocatur bestia; ut demonstrat Peccatorem non simplicem aliquam esse bestiam, sed monstrum ex omnibus bestialitatibus inter alias divisum, compositum. A Sanctis Marco & Luca in Evangelio Peccatores ob veneni sui malignitatem viperarum vocantur genimina. *Progenies viperarum, qui demonstravit vobis fugere à ventura ira.*

Matth. 1. 7. irā? Apud Jeremiam non generosi, sed ob impudicitiam & adulteria, equi appellantur effeminati. Equi amatorum, & emissarii facti sunt, unusquisque ad uxorem proximi sui hinciebat. Apud Ezechielem dicuntur Scorpiones, quia velut impostores oblique incedunt, dumque videntur amplexu suo nos velle stringere, necem adferunt. Increduli, & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Christus ore proprio Herodem nominat vulpem, illisque, qui de eo sibi loquebantur, dixit: ite, & dicit vulpili. Sanctus David generaliter loquendo humanum genus in duas distinguit classes, Hominesque in unam, in alteram jumenta dividit. Homines, & jumenta salvabis Domine: Homines id est eos, qui ratione utuntur, (sic hoc loco inquit Bellarminus) jumenta id est eos, qui instar jumentorum solo sensu & appetitu ducuntur.

porcos projicere, subjecte, utinam vos idololatras, aliud non essetis, quam bestia! Non essetis tam mali, sicut estis, nec supra capita vestra justitiae Divinae gladius libratus esset, quam ne quidem vel semel porci ad iram extimularunt, toties a vobis provocatam. Ita refert Sanctus Antonius. Altera causa est, quia quod in homine est vitium, in bestiis est virtus. Taurus non est bonus qui non est audax. Bonus non est canis, qui non est iracundus; nec bonus est equus, qui non est edax. Vos ipsi, ut in foro bestias majori pretio vendatis, emporibus eos depradecatis a robusto ore; adeoque nos persuasos esse ostenditis, id quod in natura superiore est vitium, in inferiore virtutem esse. Quamobrem bestiae sunt minus bestiae, dum bestialiter operantur; est contra dum peccat homo, pejor est bestia, bestialiter enim operando, male operatur. Unde absolute non meretur nomen hominis, sed cum addito: homo jumentum, homo serpens, homo equus. Et sic de reliquis dicere licebit. Propter hanc causam, ut Propheta bonos distinguat a perversis, bonos bis homines nominat: homo, homo de domo Israel. Quasi vellet significare hominem volo, qui homo sit, & non animali pejor. An nescitis, quoties Deus permiserit peccatores, sub monstrosi etiam formis comparere? quare autem id permiserit? idem permiserit, ut externo illo bestiali aspectu interna illa animae monstrositas multo major significaretur. Inter alias plures

Hist. part. 1. tit. 7. c. 3. De div. nom. c. 4.

Ezech. 14. 4.

singularem aliquam metamorphosin
auscultate.

*Sim. Met.
apud Sur.
30. Sept.* XVI, Diocletiani Imperatoris tem-
poribus Rege Tiridate Armeniam oc-
cupante, ad partes illas Sancta quæ-
dam Virgo, Ripsime dicta, refugit,
quæ ab eodem Diocletiano ubivis
quærebatur, ut illi fidem & virgini-
tatem, binos Mundotunc ratos &
novos raperet thesauros. At Sancta
puella in Scyllam incidit, dum cha-
rybdim fugit. Tiridates admirabi-
lis illius pulchritudinis amore captus,
qui Ripsimis puritatem defendere de-
bebat, eandem deprædari aggressus
est. Verùm quia nullis eam blandi-
tiis, ut desideris suis annueret, tra-
here potuit, amore in odium mutato
Sanctam Puellam arucidari iussit.
Non multos post dies totâ aulâ vena-
tioni insistente, Ecce, in medio
cursu, ex improvviso Rex Tirida-
tes porci figurâ induitur, ita ut om-
nium oculis Porcus ille conspiceretur.
Et quod pejus est, externæ porci Me-
tamorphosi jungebatur continuò eti-
am ferocia & lævitas, ut quasi furij
infernalis ageretur, dentibus suis
propriam carnem rabiosè dilaceraret,
devoraretque. Sciendum autem est,
hunc ipsum Regem aliud enorme ad-
mississe scelus, Aulicorum nempe suo-
rum quendam, cui Gregorius no-
men erat, in specum subterraneam
serpentibus, omnique animalium ve-
nenatorum genere plenam coniecisse,
eam ob causam, quòd Christi fidem
nunquam negare voluerit. Jàmque
duodecim anni abierant, dum ecce
Sors Tiridatis, Cusaroduta dicta, ob

fratris miseriam extremè afflicta. hæc
verba ex ore viri sole splendidioris,
per somnium audit: Gregorium ex
illo serpentum cubili extrahite, Tiri-
datesque liber erit. Fides visioni huic
non alia quàm somnio adhibebatur;
credebant enim omnes, Gregorium
non tantùm mortuum, sed omnino
à rabidis bestiis corrosum. Nihilo-
minus nonnulli magnâ cum difficul-
tate ad explorandam veritatem missi,
Gregorium non solùm vivum, sed
etiam hilarem invenerunt, & extra-
ctum tam ferali specu ad Regiam de-
duxerunt. Rex cum tota Aula sua
extra muros Viro Sancto obviam pro-
cessit, prostratusque in terram quæ-
grunitibus, quæ gestibus porcinis,
prout potuit, humillimè misericor-
diam implorabat. Verùm Vir San-
ctus priusquam pro liberatione adeò
insigni apud DEUM intercederet,
voluit, ut in honorem Sanctæ Ripsi-
mis, aliarumque triginta trium ipsius
Soclarum Martyrio affectarum, ear-
umque Lipsanorum cultum, Tem-
plum exstrueretur. Pro qua fabrica,
Rex ipsemet operam suam impen-
dens, onera portavit, lapides pro-
rexit, terramque eruit manibus & pe-
dibus, qui soli hucusque priori for-
mæ restituti erant; Tandem post-
quam sexaginta dies jejunasset, cum
omni populo suo à Sancto Gregorio
Baptizatus fuit, integramque homi-
nis formam recepit.

XVII. Nostisne jam, quæ lascivum
inter & hunc Regem adeò deforma-
tum sit differentia? Ego non aliam
quàm istam invenio, Rex Tiridates
bis

bis procus erat, porcus intus, & porcus extra; incus porcus erat propter luxuriam, extra propter apparentiam. Lascivi semel tantum porci sunt. Incus porci sunt, & velat porci, qui nihil aliud agunt, quam quod à capite usque ad pedes se defædent, lavari se putant, inquit Sanctus Petrus, dumque in spurcitiis suis & sordibus natant, in ambrosio mari sibi vagari videntur. *Sus tota in volutabro luti*. Adebque quemadmodum difficile esset persuadere porco, eum mundatum non esse, *sus tota*, in medio sordium suarum, *in volutabro luti*, aut permovere, ut invidet mari pontico suam ab hac fœditate immunitatem; ita difficile, imò difficilius est homini sensuali persuadere, ut in luxuriæ sordibus felicem se non æstimet, aut miserum non credat illum, quitales spurcitiis cane pejus & angue fugit. O quantus igitur est horum sordidorum animarum numerus? certè quandoque tantus est, ut integras urbes in haras convertant, in quibus vix pauculos palmos à sordibus mundos reperias. Pessimum est, quod tam lascivi, quam quicumque scelerati ad virtutem adimplendam mente & manibus abutantur, tanquam malatum artium artificibus simul & instrumentis,

Arist. pr. Homo separatus à Lege & Justitia, est pessimus omnium animalium, quia habet armamentum ad explendas concupiscentias & sevitas, quæ non habent alia animalia. Non immeritò igitur Latro est peccatum, sed latro pessimus, dum homini rectum rationis usum tollit,

illique perversum relinquit, & ut amplius ipsi noceat, non omnino intellectum privat, sed tantum illi relinquit, quantum sufficit ad pejus operandum, quam ipsæmet bestiarum ratione carentes, *Sapientes sunt, ut faciant mala, bene autem facere nescierunt.* *Jerem. 24. 21.*

XVIII. At heu, Peccatores presentibus fallacium bonorum deliciis immergi non considerant mala adhuc in hac vita ipsis impendentia. Nec intrinsecis nec extrinsecis terrentur afflictionibus, & licet plusquam semel à dura Dei virga se percussis sentiant, non tamen inde moventur, potius quidvis aliud, quam Justitiam divinam certarum pœnarum suarum credere volunt auctorem; & quia flagella negare non possunt, flagellantis manum se nosse diffidentur, *Negaverunt Dominum, & dixerunt non est ipse.* *Jerem. 1. 12.*

XIX. Charissimi, non ita vos! sed consilium Domini, quod pro utilitate vestrà vobis suggerit, sequimini: *Fili, non semines in sulcis injustitiæ, & non metes ea septuplum.* *Eccl. 7. 3.* Quid arbitramini, quid sic legem DEI violare? est in agro peccati, infortunia & afflictiones seminare. Injustitiæ illæ, quibus Deum afficitis, auhoritatem ipsius contemnentes, amicitiam ipsius offendentes, obedientiamque debitam excutientes, sulci sunt, quibus infelicem sementem committitis. Verum quidem est, non semper quamprimum pœnam infligi; sed quid refert? Suo tempore pœnas dabitur. Non statim, cum sementem mandatur, messis colligitur; sed expectatur

tur, donec ad maturitatem excreverit, *metes ea*: interdum pœna comes est culpæ, quemadmodum rebelles in cœlo Angeli experti sunt, qui vix seditione inceptâ, statim ad orbem præcipitati fuere. Quandoque peccatum comparatur vocali Echo, quæ promptè provocantis tuinæ respondet: *Peccata nostra responderunt nobis.* Aliàs communiùs pœna claudo sequitur pede. Quandoque culpa similis est sementi, quæ suo tempore maturefcit, & deinde in funestis dolorum & angustiarum ab ipsa productarum fructibus colligitur. *Vidi eos, qui seminant dolores, & metunt eos, stante DEO perisse.* Quare nolite peccato unquam fidere, neque dicatis, *hoc solum admittam, & de eo subinde me coram sacerdote vestrum agam.* Quis scit, an non propter hoc solum Deus te sit puniturus, & fortè subito? Quis unquam putasset unicum solum & tam leve

Davidis peccatum, quale erat simplex quædam vanitas, illico septuagies mille hominum internecione tantam toti Regno stragem illaturum? & tamen re ipsa intulit. Et licet DEUS propter solum hoc peccatum hominem non statim puniat, certi estote, impunè hoc illi non futurum. *Qui in uno peccaverit, multa bona perdet.* Inquit Ecclesiastes. Non semper una vice omnia perdet, sed perditurus est suo tempore. *Multa bona perdet.* Quare ne seminemus in sulcis iniquitatis, statuamùsque in sulcis iustitiæ & in benedictione, id est, in meritorum abundantia à bonorum operum copiâ progerminatorum sementem nostram abscondere, atque ita digni efficiemur, ut quondam pro fructu benedictionem illam, hoc est præmiorum æternorù abundantiam colligamus. *Qui seminat de benedictionibus, de benedictionibus & metet.*

DISCURSUS XIII.

Ex bonorum Operum jaçtura ostenditur, quàm grande malum sit Peccatum.

INter pœnas Pharaoni à Deo inflctas nulla adeò illius fregit pertinaciâ, quam cædes primogenitorù. Cor illud contumax flagella obduruerat, sicut sub commeanribus pedibus proteritum obdurefcit cænum. Quare licet nunc virgas in serpentes

mutari, nunc aquam in sanguinem converti, jam ex improvîso diem obtenebescere, jam aërem mulcis, & culcibus densari, terram ranis & locustis obregi, cœlum fulminibus, grandine, & tempestatibus reboare viderit, nihilominus DEI mandato contumaciùs, quàm unquam restitit, tantis jam ante afflictionibus ad-

JACTURA OSTENDI, QUAM GRANDE MALUM SIT PECCAT. 159

admonitum. Sed quamprimum primogenitum suum, & cum illo omnes totius Regni primogenitos interfecos conspexit, non tantum cessit, sed ad majorem veræ sollicitudinis suæ demonstrationem de nocte surgens Moyses accersivit, jussitque, ut nullâ interpositâ morâ cum toto populo ex Ægypto migraret, quemadmodum à Deo in mandatis habebat. *Surgite, & egredimini à populo meo, & immolate Domino, sicut dicitis, & abeuntes benedicite mihi.* Quis novit, an non simile quid his contingat temporibus? Multa hucusque damna propolui peccatoribus. Quasi Legatus Dei, plurima & efficacia attuli motiva, ut etiam ipsi Dei Domini sui obedientiam se subicerent. At fortè nihilominus plures quam unus Deo parere recusant! minisq; contemptis & flagellis induruerunt. Quare spero hodierno die bello, illos inter & DEUM hucusque gesto, finem impostum iri, si crudelem illam stragem, quam primogenitis illorum infert peccatum, ante oculos posuero; id est, bonorum operum jacturam demonstravero, quæ primum inter animæ parus sibi locum vendicant, quemadmodum inter naturæ operationes Primogeniti præferuntur. Duplíciter malignitatem suam perniciosam contra bona opera exerit peccatum. Inquinat opera bona à peccatore ante lapsum facta, & post lapsum facienda, atque adeò de utraque malignitate gravissimâ separatim loqui oportebit. Ut verò primam bene apprehendatis, necesse est, ut primò attentè penetratis, de quo jam sæpius

mentionem feci, quàm ingens sit boni operis pretium in DEI gratia facti.

I.

II. Res non erit difficilis, ubi oculos vestros tam in principalem talium operum originem, quàm in earundem terminum conjeceritis. Quodvis opus bonum principium suum à meritis Christi deducit, ideòq; quemadmodum aqua viva, quæ per preciosas auri fodinas transit, æstimationem & salubritatem obtinet incomparabilem, sic opera bona Christiani hominis in DEI gratia viventis, per vulnera Redemptoris gradientia, quasi per venam cœlestem, ab illis valorem suum & pretium inæstimabile mutuantur. Et quòd ita sit, quomodo de talibus operibus loquatur Deus, audite. *Vulnerasti cor meum Soror mea Sponsa in uno oculorum tuorum & in uno crine colli tui.* Loquitur hic Dominus cum fideli anima sua, quæ ob gratiam sanctificantem quasi soror illi conjungitur, & per quam filia ipsius adoptiva constituitur. Huic tali animæ tenerissimi amoris sui significatione dicit: tu vulnerasti cor meum uno oculorum tuorum, & uno crine colli tui. Per oculos opera grandia pro Deo facta intelliguntur, nec adeò mirum est, hisce intimum DEI cor vulnerari. Inter omnia sensuum instrumenta nullum charius est oculo, & quasi anima corporis dici potest, *Quod mens in animo est, id oculus in corpore.* Acutissimè inquit Philo. Sed quòd seodem modo à capillorum aliquo cor vulneretur, quibus exiles piæ animæ actiones significantur, res est admirationis & stuporis plenissima.

Cart: 4. 94

L de mu. nis. opis.

Ai

At scitisne, unde etiam illarum deriveretur pretium? à Christi meritis procedit. Tam oculus, quam capilli principium suum habent à Capite, quod est Salvator noster, & à Capite quoque conservantur. Quis igitur mirabitur, tam acceptas esse DEO actiones illas; quæ ab ipsis procedunt, tantamque amabili sua sympathiâ illis vim inesse, ut Cor Dei vulnerare queant? Verum quidem est, à quibusdam illud magis, ab alijs minus vulnerati, sed tamen ab omnibus vulneratur. *Vulnerasti cor meum soror mea Sponsa in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui.*

III. Arque hoc eò magis, quòd bona opera à JESU Christo, non solum tanquam à causa meritorum suorum efficiente, sed etiam tanquam à causa exemplari proventunt. Explico. Quid rei putatis esse opus bonum? Est actio secundum divinum Redemptoris exemplar producta. *Daneq; formetur Christus in vobis.* Quare quid unquam explicare poterit, quantum illarum valor coram DEO augeatur? Benedictionem illam, quam Jacobus vestibus filij minoris, qualis ipse erat, non obtinisset, quamprimum in habitu fratris majoris comparuit, reportavit; ad cujus odoris fragrantiam Pater totus amoris suavitate liquefactus, quidquid honorum in terris & è cælis voluit, illi concessit. Idem accidit in re nostra. Opera bona secundum Christi vitam formata sunt, quemadmodum vestes pro mensura corporis conficiuntur, ideòque talem odoris cælestis fragrantiam exhalant,

ut anima coram DEO tali amictu induta vix compareat, quin Pater æternus operum, laborum filij sui pro nobis Incarnati reminiscens, illi ipsi animæ amplissimam impertiatur benedictionem, velut Redemptoris sui sorori, ipsiusque vestimentis amictæ. *Induimini Dominum Jesum Christum.* Quare grandia summorum Monarcharum facinora, ut sunt, ducere exercitus, debellare urbes, rebelles subjugare, Populis bene præesse, talia inquam facinora, licet egregia, cum operibus etiam minimis ab animabus DEO fidelibus peractis comparare velle, est prorsus idem, ac si quis fornicarum studia & labores cùm inventionibus & machinis Architecti, arte sua celeberrimi, conferret. Imò adhuc multò minus esset, quippe inter Architecti & Fornicarum laborem est aliqua saltem proportio; quia hic, & ille in eodem naturæ ordine comprehenduntur; inter Justorum autem & grandium Monarcharum actiones distantia reperitur infinita; cùm hæ sint operationes humanæ, illæ ordine quodam superiore, quasi divino eminent. Hæ secundum humanam mentis ideam productæ sunt; illæ juxta exemplar vitæ Hominis & DEI perfectæ sunt. Et in veritate, hoc ex capite in die judicij, hoc est, in die veritatis, quævis opera in statu gratiæ facta infinities plùs valebunt, plùsque ab omnibus æstimabuntur, quàm quotquot Heroum facinora hucusque Historiographi posteritati scriptis suis commendârunt.

IV. Et ecce alteram causam propter

De con-
suetudine
Clericorum
137

Gal. c. 3.

prez quam tanti pretii sunt bona opera, id est terminum, ad quem nos deducant. Appositissime à S. Bernardo talia opera jam pridem dicta sunt *semina aternitatis*. Quia quemadmodum, qui acutum cerneret, & magnitudinem trunci, & ramorum vastitatem, & frondium multiplicatam, & florum pulchritudinem, & fructuum ubertatem, nec non totius arboris gloriam, omnia sigillarim, in semine, quasi virtualiter contenta cognosceret; sic si anima perfecte esset illuminata, cujuscunq; boni operis amplitudinem, beatitudinem aternitatis, cujus illud est semen, gaudium ineffabile cognosceret. *Qui seminat in Spiritu, de Spiritu metei vitam aternam.* Hoc non sufficit, Charissimi, ut ingentium illarum divitiarum, quæ rectè agendo acquiruntur, amore capiamini? Quid quæso minus propter amorem DEI præstari potest; quàm pauperi aquæ potum porrigere? modica tamen hæc aqua tam pretiosa est coram oculis DEI, ut intra se immensum sempiternæ dulcedinis pelagus contineat. O igitur inæstimabile vel unius boni operis pretium! ô gloriâ! ô potentiam! An non revera stulti dicendi sunt, qui tanto cum labore caducis inhiant divitiis (quibus, ne quidem quando volunt, frui possunt) de thesauro autem infinito acquirendo, in bono opere contento, minimè solliciti sunt, qui tamen semper in eorum manere potestate & arbitrio? Simplex quædam rustici filia, cum arte singulari tenerrima duxisset colofila, glomum eorundem Imperatrici, Henrici quarti conjugii obtulit, quod donum

R. P. Segneri S. I. Christi, Instr. Tom. II.

tantopere isti Dominæ placuit, ut paupercula tantum telluris pro remuneratione dederit, quantum filii sui circumferentia comprehendere potuit. Pretiosum profectò hoc erat filium. Sed quæ est illius cum bono opere etiam minimo comparatio: Filium illud ex natura sua talem non merebatur remunerationem; & quamvis etiam promeritum fuisset, remuneratio nihilominus tota erat terrestris. Sed quilibet actus honus, gratiæ sanctificantis virtute, intrinsecè tale in se continet pretium, ut respectu illius cælum ipsum, id est interminabilis, & immensa ipsiusmet DEI possessio, non sit meræ duntaxat liberalitatis donum, sed quædam etiam Justitiæ retributio. *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex.* Ita loquebatur olim Apostolus, & eodem modo cum ipso omnes Justii loqui possunt.

V. Considerate jam inexplicabilem peccati malignitatem! unicum peccatum omne hoc bonorum operum meritum destruit & annihilat, omne vitæ æternæ germen exsiccatur, pejusque est, quavis malefica grandine, dum omnes hos vitæ fructus penitus aufert. *Si averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem. Et omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur.* Vix ulla tam læva est tempestas, quæ non aliquas in vitibus uvæ intactas relinquat. Sed peccatum omnia bona perfundat, nec uni parcat. Quoniam verò hoc punctum tanti est momenti, fusiùs aliquantò explicare me oportet. S. Franciscus Xaverius præcedenti sæculo

Theatro
Gratiæ

S. Thom.
1. 2. q.
114. a. 3.
2. Trin.
4. 8.

S. Thom.
3. 1. q.
89. a. 4.
Ezech.
28. 14.

Thom.
Boz de
sign.
Eccle.

culo huc Mundo natus fuit, ut primitivorum Apostolorum miracula & merita, jam longo tempore deficientia, oculis nostris proponeret. Decemio illo non toto, quo in Indijs moratus est, tam magna pro DEI gloria operatus est, ut fama sit, plures ab illo ad DEUM animas esse conversas, quam Lutherus, Calvinus, Carolstadius, Zwinglius, alique similes moderni hæresiarachæ, monstra ad Ecclesiæ perniciem nata, perverterint. Primus ille plurimis Populis & Regionibus, eò usq; incognitis, Christi fidem annuntiavit; inter quas sola Japonia est tam vasta, ut sexaginta sex Regna comprehendat. Nemo hucusque Aedium sacrarum, ab ipso ædificatarum, templorumq; profanorum ab eodem dirutorum numerum scriptis consignavit, sed facillimè exiis, quæ nota sunt, colligere licet; nam plusquam quadraginta millia idolorum ipsius manu comminuta & plusquam duodecies centena hominum millia ab ipso baptizata sunt. Quâ de causa sæpius omnino viribus fatiscens vix amplius consueta Baptismi conferendi verba pronunciare, nec brachium, quo aquam infunderet, sustinere potuit. Scitis est scire, sacrum Romanæ curiæ Senatam referre; tot centena hominum millia ab ipso ad Christi fidem traducta esse, quot nemo unquam converterit. Unde etiam (quemadmodam summus Pontifex in Canonizationis ipsius bulla adjungit) vidit prædicationibus suis Animas Christo partas, quasi stellas in cælo, & quasi arenas in litore maris multiplicatas esse. Tam uberes hujus messis fructus laboribus tanto

cum fervore seminatis responderunt; ut solis itineribus, quæ propter animarum salutem confecit, juxta nonnullorum computum, quinquies tota terra lustrari possit. Hæc tamen, & multo plura, quæ adferre possem, Sanctus Vir intra decem solummodo annorum spatium, sicut audistis, quibus in Indijs moratus est, peregit. Cogitate jam, si centum annis in illis regionibus habitasset, quanto plura tanto tempore operatus fuisset, Et si superatis centum annis, sexcentis, septingentis, imò nongentis annis, quot Adamus, & plures ante diluvium vixerunt, pro Christi gloriam laborasset, fateri nos oportet, hunc Mundum, quantus quantus est, nimis angustum illius zelo campum futurum fuisse. Quare omnes vitæ ejus historiæ, si typis mandata essent, cum tot & tantis comparata facinoribus posterorum memoriâ dignissimis omnes illæ tunc inquam, defætuosæ & manæ viderentur. Nunc hæc omnia cogitationibus vestris, quasi in fasciculum colligite; fugite Sanctum aliquem, qualis erat iste, post omnia hæc opera pro DEO facta peccato mortali, solo etiam desiderio, solaque delectatione consentire. Peccatum hoc mortale tam pestiferum est, ut uno quasi ictu omnia illa bona opera inrelinat; unde si illa anima ante peccatum tam locuples, subito post peccatum moreretur, totus ille meritum cumulus, totus inquam, nihil ei omnino ad salutem consequendam prodesset. *Omnes justitia ejus, quas fecerat, non recordabuntur.* Supponamus præterea, virum adeò Sanctum, qualem vobis

bis descripsi, ab aeterno servisse Deo, summo cum ardore illum amasse, summo cum rigore carnem suam illius causâ afflixisse, omnes proventus suos in perpetuas pauperum eleemosynas expendisse, quotidianis, & perpetuis sacrificiis Deum placasse, supplices ad eum preces fuisse, aeternæque hymnis & canticis nomen ejus celebrasse; qui unquam talia fecisset, profectò infinitum, saltem quoad tempus, meritum cumulum acquisivisset, ideòque infinita quoque ipsi merces in cœlesti gloria deberetur. Hic tamen ipse si peccatum unum vel sola cogitatione admitteret, momento meritum illorum infinitorum, & mercedis infinitæ jacturam faceret, eorumque loco ad pœnas ac supplicia infinita in ima inferni abyssi damnaretur.

VI. Quid ad hæc Charissimi? An aliud argumentum adhuc desideratis, quo unius solius peccati gravitatem intelligatis, cum tanta sit ejus malignitas, ut tanta bona pessundet? Ecce immensum præmiorum pondus in immensum pœnarum cumulum tam subito commutatum, sub quo gemunt gigantes illi infernales, qui Deo bellum indicere ausi sunt. Attendite igitur, & considerate, quantum illud sit, quod peccando perdidistis! Scio, meritum vestrorum summam non esse infinitam, quam possibilem esse supra supposuimus; sed potius censum esse valde exiguum, propter parum illud boni, quod plerique, tempus mille ineptiis impendere soliti; peragunt, quo quovis momento

thesaurum sibi cœlestem comparare possent. At nihilominus exeunte anno multa numeratis, vos observasse jejunia, plurimè Deo obtulisse mœnera, plurimas fuisse preces, plurimisque pauperibus eleemosynas impertitos fuisse: Rei divinæ sapius interestis, Sermones Sacros frequentatis; sapius etiam comparetis in Ecclesiis, & nisi desperata sit conscientia, ad minimum aliquoties per annum peccatis expiati sacrosanctæ Eucharistiæ mensæ accumbitis. Quod si igitur omnis bona actio, tanti, ut dictum est, ex se ipsa est meriti, etsi ideo etiam, quod in cœlis merces ei debeatur, tanto est pretiosior, fateri oportet; Magnum in fine anni thesaurum vos acquirere, & consequenter postmodum peccando inexplicabilem facere jacturam, dum peccatum illud, quasi ventus pestilens, omnem quamprimum fructum ipsa adhuc in herba arefacit, ac pessundat.

VII. Verum est, pœnitentibus sincerè & in DEI gratiam redeuntibus bonorum operum ante peccatum acquisita ex mera DEI bonitate merita reviviscere, quemadmodum olim per Prophetas promissit. *Red. loc. 2. dam vobis annos, quos comedit loc. 25. cista, bruchus, & rubigo, & eru. V. Vas quez. 22. ca. Sed duo hæc ad rem nostram so. 2. de spe. 2. 2. 10 nonnullorum Theologorum esse c. 7. n. 55. sententiam, gratiam in quovis Sacramento, ut ipsi loquantur, ex opere operato obtentam, semel peccato mor.*

mortali perditam, nunquam reddi amplius quocumque meliori modo Dei gratiam nobis reconcillemus. Quod si verum est, videte obsecro, quam lacrymabilem thesauri jacturam facit miser peccator, quodcumque Dei legem prævaricando se nihil perdere existimat. Recordamini illius, quod dixi, quanti unus solus gratiæ gradus valeat; considerate quoque, quam pretiosum sit flumen illud auriferum, cujus minimæ arenulæ tantæ æstimantur. Alterum observatu dignum est, quod sequitur. Si Deus peccatori pœnitenti omnia merita ob perduellionis culpæ ablata restituit, hac liberalitate Misericordiæ suæ viscera ostendit, qui pœnitentiam illius desideravit. Verùm hoc non impedit, quo minus tantæ perduellionis malitia perinde sit detestanda; non solum enim meretur, ut omnia illi bonorum operum merita auferantur, sed etiam, ut nunquã restituantur.

V. Suar.
opus. de
revis.
merit.
Sect. 3.
n. 9. &c.

XIII. O quam amaris igitur lacrymis hanc jacturam deploraret, quicumque mentis oculos bene illuminatos haberet! Davidi & militibus ejus civitatem Siceleg paulò ante ab Amalecitis everSAM, & in cineres conversam intrantibus, dum domuum suarum ruinam, squalorem, solitudinem, nec non teneberrimarum prolium suarum, mulierumque necem intuerentur, ac flerent, flentibus tandem lacrymæ defecerunt. *Planxerunt*, inquit Scriptura. *donec deficerent in eis lacryma*. Considerate igitur, quantum fleret, qui terribiliorem hanc devastationem, quam adfert peccatum, cognosceret; Verùm ita se res habet, quævis alia res amariùs, quàm

3. Reg.
30. 4.

bonorum operum jactura deploratur. Crassus fleuit, pullasque induit vestes ob murænam fluviatilem, quæ in piscina illius adeò famosâ morte sublatæ est. Et Christiani nostri quandoque non erubescunt, equi, aut canis interitum deplorare, dum interea siccis oculis tantorum audiunt jacturam meritorum, quam anima ipsorum pavitur, quasi nec flocci æstimanda essent.

II.

IX. Sed quid jam dicemus de bonis illis operibus, quæ in peccati mortalis statu sũt, quod est alterum malorum à me propositorum vobis explicandum? Hæc jactura adhuc magis est deploranda, quia nunquam reparari potest. Peccatum est velut turbo, à quo non tantum maturi decutuntur fructus, sed ipsamet arbor radicitus evellitur. *Omnia* ^{lib. 11.} *eradicans genimina*. Ideoque omnia opera facta ab anima peccato inquinata, opera sunt mortua, infructuosa, ingrata, nec unquam Deo accepta, sicut eadem opera in gratia producta. Tartarorum Princeps nunquam acceptat decimas è grege fulmine percusso; ita quoque facit Deus; Decimas & Victimæ ab Abele oblatas sibi ostendit placere, quia ab innocuâ caula prodire, *Respexit Dominus ad Abel & munera* ^{Gen. 4.} *ejus*. Caini autem munera non accipit; cum sint Decimæ è caula fulmine peccati percussa, & etiamnum Invidiæ fumum redolentia: *Ad Cain verò & munera ejus non respexit*. Imò non tantum non benigno acceptat vultu, sed aversionis & horroris loquitur terminis, quasi molestum sibi odorem adferrent. *Incensum abominatio est mihi, la-* ^{1. 1. 19.} ^{Etiam} ^{boravi 1. 1.}

boravi sustinens. Si Leo aliquod animal mordeat, caro illa fit tam foetida, ut à nullo alio animali devorari possit. Fuge peccatum, monet Spiritus S. per

Ecc. 12. 2. Ecclesiasticū quia, *dentes Leonis, dentes ejus, interficientes animas hominum.*

Aspicite quælo, quàm ferox sit hic Leo! non tantum corpora, sed etiam animas interfecit. Quod si ita est, quis mirabitur totum illud, quod à talibus proficiscitur animabus, coram Deo fœdere? à maximi Leonis dentibus dilaceratæ sunt, dentibus scilicet non crudelibus tantum, sed pestilentissimis.

X. Quod si ad amissim Theologiam, nunquam dicere licet, opera bona in statu peccati facta displicere Deo; sed solum Peccatorē displicere; eorum saltem est, istorum operum ob peccatum & peccatoris abominationē apud Justitiam divinam, non haberi rationem; quare quantumcumque illorum augeatur numerus, omnia in ære sunt Nullæ, quas dicimus, quæ se solis summam nullam constituunt. Propter hanc causam ore proprio sterilem vocavit Regem Iechoniam, quamvis octo ipsi essent filij. Hæc dicit Dominus: *scribe virum istum sterilem.* Ratio autem fuit quia è tot filiis nullum in regno post se successorem habuit; sed omnes simul in captivitate Babylonica obiēre, quo Deus nobis significare voluit, impios licet elemosynarum elargitionibus, susceptis jejuniis, peregrinationibus sacris, suis orationibus, templorumque visitationibus, numerosarum prolium id est bonorū operum Patres efficiantur, nihilominus coram oculis Dei tan-

quam steriles & infœcundos comparere; nullus enim tot illorum partuum, licet laudabilium, unquam in cœlis meritorum, & gloriæ coronâ redimitus triumphabit.

XI. Quod si ita se res habet, dicent nonnulli, ergo peccato inquinatis nihil prodest amplius quidquam operari boni; non jejunandum porro ipsis, saltem cum præceptum non urget; diebus non feriatis Missæ sacrificio interesse; recitare rosarium, solitāsque ut ante domi preces persolvere irritus labor est. Quàm inepta est hæc consequentia! Opera bona in peccato facta non possunt promereri cælum, ergo illa intermittamus? nolite sic argumentari, sed dicite; abjiciamus peccatum, confessione illud expiemus, nec in Paschale tempus, sed neque in hodiernū vesperum pœnitentiam differamus. Hoc, si sapienter loqui vultis, inferendum esset. Insuper ad voces, quibus usus sum, advertite Dixi videlicet, opera bona in peccato facta non prodesse pro cœlo lucrando; at non dixi unquam, omnino nihil prodesse: quod si in manibus vestris numus aureus frangatur, quid facitis? An hinc illa auri frustra projicitis? profecto tam stulti non estis, sed ea auri fabrico fertis, ut aliquid inde lucrum referatis. Attamen aureus numus distractus non valet? Verum est, non valet, quemadmodum moneta ad emendum, & mutuandum, valet tamen, ut metallum. Eodem modo se habent bona opera. Si ad acquirendum cælum non valent, valent tamen ad minora alia bona ac-

S. Thom.
3. p. 9.
89. a. 6.

quirenda: quare nunquam intermissi debent, imò illorum intermissio summa quandoque calamitatis causa posset esse. Contigit aliquoties, ingentia flumina per apertos campos impetuosa irruentia tandem objectis linteis cohibita fuisse, donec rupti aggeres reparati fuerint, antequam totam Regionem inundarent. Quemadmodum igitur exiguum linteum frustum saltem per aliquot tempus sufficiens fuit ad formidandam aquarum inundationem avertendam, sic opera aliqua bona à peccatoribus facta, licet in seipsis parva & exigua, interdum divinæ Justitiæ furorem inhibere poterunt, ita ut non disperderentur, priusquam resipiscentes, poenitentiam egissent.

In An-
nal.
1525.
n. 69.

XII. Casum in rem nostram audite mirandum. Venetiis pro concione dicebat frater Matthæus de Balsio sacri Patrum Cappucinatorum Ordinis Author, qui extraordinariæ Zeli sui efficaciam, & vitæ exemplum, & mira adjungens opera, difficile dictu est, quam sublimem nominis existimationem apud omnes acquisserit. Inter alios quidam Legum Doctor, ut DEI Famuli colloquio propius frueretur, & apud eum aliquod obtineret meritum, quodam mane Virum sanctum ad prandium secum sumendum invitavit; qui invitationem acceptavit, sed, ut majus comòdum illi dferret, uti intellegit. Habebat hic Doctor domi suæ simiam, adeò lepidam, ut totum viciniam recrearet. Iosternebat illa mensam, mappulas plicabat, vitra

mundabat, debitisque locis magnâ cum industria fercula disponebat, ita, ut nullus architriclinus melius facere potuisset. Accedebat huic diligentia mira benevolentia, quam Domino suo exhibebat; redeunti domum, ut primum advenit adventum, fores aperiebat, manu sua pileum, & pallium aufererebat, calceos exuebat, crepidasque porrigebat; his aliisque agendi modis non tantum bestiarum conditionem, sed etiam ipsos ephebos scitissimos superare videbatur. Audiens igitur frater Matthæus res hujusmodi stupendas, inquit, advocare illam, desidero enim illam videre. Verùm simia, quæ oderat conspectum Viri sancti subire, sub lectica se absconderat, unde magno cum labore quæri debuit; nec satis fuit repertam esse, quippe obstinatissima, nec blanditijs, nec vi suo illo ex angulo extrahi potuit. Tunc Dei famulus suaviter apprehensâ Doctoris manu, vis, inquit, tibi dicam, quæ sit illa comis simia, quam domi foves? Diabolus est in persona, ramus solummodo, proprio ore id eum fateri cogam. Itaque cubiculum intrant, statimque frater Matthæus Diabolo imperat, edicat, quisnam sit, & quem ob finem hoc sub schemate comparens, ad tam vilia se demiserit obsequia. Ergo ingenti cum rabie responder coactus, sum Diabolus ex Inferno; nec alia de causa huc veni, quam, ut Animam ipsius, plurimis titulis jam longo tempore mihi debitam, mecum auferrem. Quare igitur, quærit Vir sanctus intra tot annos, quibus hic moraris, illam

Iam non sustulisti? Quia, subjungit Dæmon, quovis velperi, antequam decumberet, devotas quasdam DEO, Divæque Virgini preces persolvebat, quas si vel semel intermisisset, permilla mihi à Deo fuerat potestas, eum sopitum suffocandi, mecumque in Orcum abripiendi. Cogitate, quantus omnes, hunc sermonem audientes, invaleret pavor. Verùm frater Matthæus interea omnes & præsertim Dominum Dominus animavit, Dæmonemque illinc abire coegit. Deinde prædictum Doctorem attonitum, & stupefactum permovit, ut, quæ mediis injustis in periculosa sua professione acquisiverat, legatis, & elemosynis erogandis abundanter restitueret.

XIII. Considerate jam, an bona opera etiam actuali culpâ contaminato profint! Quod devenisset infelicis Doctoris hujus anima, si tam stolidè, ut aliqui solent, discurrisset: DEUS odio me habet, cur aliquid boni agam, cum mihi nihil prosit ampliùs? An non videtis boni aliquid facere, semper bonum & laudabile fuisse? Quare ubi Apostolus dicit: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*, S. Thomas docet, sic intelligendum esse, quod *non prodest ad Regnum caelorum obtinendum*, ut supra dictum est; non quòd ad alia impetranda non proffit. Imò alio in loco ex professo docet, opera bona in statu peccati facta, generaliter ad tria assequenda, valde utilia esse: *ad temporaliū consecutionem, ad dispositionem ad gratiam, ad assuetudinem bonorum ope-*

rum. Quia verò, valde cupio, vos hunc errorem dedocere, tria hæc paucis explicabo.

XIV. Primò igitur bona opera profunt ad bona temporalia à Deo impetranda. *Ad temporalium consecutionem.* Propter has, quas recitatis preces, dum estis in peccato, propter illa jejunia, propter hanc charitatem pauperi exhibitam, propter hanc corporis afflictionem, propter illam Missæ Sacrificij auditionem, licet DEUS cælum vobis non sit donaturus (hæc & similia enim opera divinâ gratiâ carentibus nihil merentur) nihilominus multa in terris bona conceder. Vestram conservabit sanitatem, augebit bona fortunæ, vestram nominis tuebitur æstimationem, familiam locupletabit, periculosam agris vestris imminuentem avertet tempestatem, litem, quâ ad incitas redigi poteratis, pluresque persecuciones & adversitates turbabit; nec non alia vobis procurabit beneficia, quæ nonnunquam tanti facitis, ut illa ipsimet æternæ salutis vestræ præferatis. S. Augustinus asserit, penes antiquos Romanos, pro virtutum suarum moralium remuneratione, totius Mundi tunc cogniti fuisse imperium: non quòd in rigore loquendo, opera peccatoris verè possint mereri præmium: minimè inquit S. Thomas, sed quia Deus ita erga illa se gerit, quomodo faceret, si aliquo modo essent meritoria. Atque adeò: *non merentur propriè & ex condigno.* Quod est meritum in dignitate recipientis gratiam fundatum, *sed similitudinariè & ex congruo.* quod

S. Thom.
1. 2. q.
89. ar.
6. ad 3.
S. Thom.
supp. 9.
14. ar.
4. in 1.

S. Thom.
supp. 9.
14. ar.
46. in 1.

quod est meritum in decenti gratiam exhibentis fundatum. Tantopere Deus amat virtutem, ut etiam imaginem eius premio afficere delectetur, eodem fere modo, quo pater aliquis Inimè amans filium suum, ex animam eius effigiem in tela depictam diligit.

^{2. Reg. 2.} Hoc modo videns Deus humiliatum Achab, cilicio & cinere coopertum intentata flagella inhibuit; licet enim illum magis capite, quam corde humiliatum viderit, nihilominus, inquit S. Gregorius, ostendere voluit, quam grata sibi sit verè dolentium pœnitentia, cum etiam apparente tantopere delectetur. *Pensandum est, quomodo ei grata sit spontanea afflictio, pro culpis in eis, qui placuerint; si hæc ad tempus placuit, & in eis, qui displicebant.* Hoc tamen adhuc minimum est,

XV. Secundò talia opera utilia sunt, ut ad gratiam saltem remotè disponamur. *Ad dispositionem ad gratiam.* Baptismus Sancti Joannis non conferebat gratiam, sed ad recipiendam peccatores disponebat; & hoc satis erat, ut magnam de illo æstimationem conciperent. Eodem modo se habent devotionis opera à peccatoribus facta. Quamobrem illa magnè facere oportet, nec intermittere; licet enim sint veluti Baptismus, quo sola lavantur corpora, nec nisi exterius aliquid contineant bonum; nihilominus media sunt, quæ professe possunt, ut tandem etiam animæ abluantur. Ideo Salvator noster in Evangelio cuidam Scribarum sinistra cum intentione interroganti, nihil

ominus sapienter loquenti respondit; *Non es longè à Regno DEI,* Laudando enim tantum charitatem erga proximum, licet eam non exhibuerit, ad eandem disponebatur, propitiusque ad eam accedebat. Observate, quid face adhuc fumante fiat; fumus hic non est flamma, est tamen valde idonea dispositio ad eam concipiendam; unde sicut facilius est, faciem paulò ante extinctam, quam jam penè frigidam accendere, ita facilius est, ut peccator, qui bonis studet operibus, quam qui ab illis abstinet, ad meliorem fugem deducatur. Prodeunt hæc opera, ut tales audiatis Missionarios, à quibus convertemini, ut zelosum inveniatis Confessarium; ut pium aliquem legatis librum; ut bonum aliquid videtis exemplum; ut bonam aucteris exhortationem, ut alia similia vobis occurrant media, quibus illius aurgante gratia in viam rectam revertamini. *Ad dispositionem ad gratiam.*

XVI. Demque, quod ego maximi facio, opera in peccato facta profunt, ut quis assuefiat semper ad bonè operandum. *Ad assuetudinem bonorum operum.* Verum est, clavem ceream non aperite ostium, sed exemplar præbet, secundùm quod alia ex ferro, quæ aperiat, fabricari possit. Eleemosynæ igitur, orationes, peregrinationes, pœnitentiæ, omniaque alia, quæ peccatores faciunt opera bona, valde profunt; profunt enim, ut forma quædam rudis, juxta quam ipsa opera deinde facilius, sed alio valore, à peccatoribus jam pœnitentibus

ibus peraguntur. Quemadmodum igitur non inutiles habentur asseres, trochleæ, funes, quibus semel pro ædificio erigendo usus est architectus, licet eo jam absoluto, nulla amplius eorum instrumentorum habeatur ratio, sic nunquam inutilia æstimanda sunt opera bona, quæ facitis, licet statum ille, in quo ea facitis, nihil pro ædificio in cælis stabiliendo conducatur. Sensim honestam ducere vitam assueferitis, ita ut facilius supra materiale hoc bonorum operum fundamentum, non solum bonarum, sed permanentium actionum ædificium exstruatis.

XVII. Quamobrem posthac nolite solitas; ideo quia in peccato estis, devotiones interim terere; potius curandam vobis erit, ut hoc misero derelicto statu in Dei gratiam redeatis. Considerate, quæso, quantum perdati boni, dum tot Christianorum operum, per totum annum hæretorum, perditis meritum. Quanta est hæc stulticia, totâ Quadragesimâ jejunare, nec tamen nisi in fine ejusdem Confessione peccata sua expiare? Laurentium, Assisium in Alverniam, aut ad alia pia loca peregrinationem suscipere, & in fine itineris Sacerdoti peccata sua manifestare? integram frequentare Missionem, multis pœnitentiæ tam privatim quam publicè incumbere operibus, interim ad ultimum usque diem gratiam sacra exomologesi recipiendam differre? an non hoc est supra spinas seminare? *Novate vobis novale, & nolite serere super spinas, bene dixero cum Jeremia. Prius colatur ager, deinde seret. R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.*

mineretur, & non prius seminetur, deinde colatur. Notissimum est hoc agriculturalium axioma. Sed quando fidelius terrenas observatis, tanto minus ad regulas attenditis cælestes. *Novate, igitur, novate vobis novale.*

XVIII. Renovate ergo, Charissimi, defectum cordis vestri solum, multo jam tempore incultum. At quomodo renovabitis? Terra fructificando jam exhausta, nulla re magis fecunda redditur, quam ignem illi admovento. Hanc & vos observate methodum. Mortis appropinquantis aliquantisper recordemini, quæ fortè non multo post in cineres vos rediget, ah! quam libenter in illa hora pro bono aliquo opere totum Mundum, si vester esset, daretis! at in potestate vestra non erit amplius, illud impetrare. Nihilominus nunc vos ipsi inimici vestri, aut nihil boni facitis, aut si fecistis, nihil æstimatis, sed voluntariè prodigitis, desperatèque stultâ hac confidentiâ peccatis, illud ram incertâ, quam malè intellectâ à vobis Confessione recuperatum iri? Certi & securi estote, à cineribus vestris assiduâ meditatione ponderatis, desiderata fecunditate agros vestros locupletandos. Sed longè majorem adhuc vigorem ignis accensus producet, si attentè rogemus illum infernalem consideraveritis, ad quem etiam vos tanquam infœundæ arbores condemnabimini; si post tot vitæ annos in eum finem, ut bonos & salubres feratis fructus, vobis concessos, solis foliis onustos solo Christiani

stiani nomine, non factis locupletes mors demersuerit. *Novate vobis novale.*

XIX. Considerate denique omne ex hac cultura commodum in vestram cedere utilitatem. *Novate vobis.* Deus profecto nullius rei patietur iacturam, si in fine vitæ vestræ terram vestram, terram reprobam maledicto cogetur subicere; nec ideo Cælitæ luctum induent, si vos in Orcum præcipites datos esse viderint. *Si sapiens fueris, tibi met ipse eris, si autem illu- sor, solus portabis malum.* Si nunc sapiatis, vitam vestram præsentem in bonis operibus accumulandis impendetis, totumque lucrum vestrum erit, quo in futurum fructuri estis. Quod si è contra toti voluptatibus addicti peccatis bona opera corrueritis, soli malum vestrum portabitis, è quò sub perditorum aliquando recuperandorum fiduciã vos ipsos stultè deceperitis.

XX. *Novate vobis novale, & nolite serere super spinas.* Agricola quicumque supra spinas seminat, tria perdit, semen, laborem, & tempus. Horum trium quoque vos ja-

cturam faciatis, sed è magis deplorandam; quòd immortalitatis semen, qualia sunt opera bona, perdat; perdat laborem, cuius merces debet esse Deus ipsemet; *Ego mer. Gen. 11. cæstua magnanimis.* Tempus, quod felicissimæ æternitatis fuisset principium, si illud bene impendissetis.

XXI. Non ita agite, charissimi. Nolite serere super spinas, sed, *novate vobis novale*, peccata vestra sincerè confitemini, & quàm primum fieri potest, gloriam Dei recuperate, ut in tali statu continuantes, deinde magno cum gaudio opera sancta seminetis, eã spe freti, majori cum læticia suo tempore à vobis colligenda. Pro ultima interim conclusione discite, quàm grande malum sit peccatum, quod quamdiu in cordibus vestris delitescit, non potest æternæ vitæ fructus in vobis germinare; & si jam multum germinasse conspiciantur, ad eò tota ipsorum virtus mortificatur à peccatis, ut licet in se boni sint, non tamen ad salutem æternam sufficiant; cum pestifera in vobis prædominans indispositio eos omnino suffocet.

(†)

DISCURSUS XIV.

Peccatum tam prosperitates, quàm adversitates peccatorum in materiam damnationis convertit.

I. **P**incipium & Finis mirabilis illius telæ, quam divina Providentia, ut loquitur Propheta, in omnium Nationum regimine oritur, in alio denique non consistit, quàm in rebus prosperis, & adversis, quas pro sapientissima intentione sua, quotidie inter homines disperitur. Et quamvis magnum hoc opus, instar pretiosi tapetis dum textitur, nihil aliud videatur esse, quàm filiorum sibi oppositorum comixtio; nihilominus ubi finito labore in conspectu totius Mundi, in extremo illo die explicabitur, tam pulchrum, & venerandum comparebit, ut futuram sit, ut etiam ipsi dæmones cum sequacibus suis reprobis intra se artificium admirarentur, neque, licet tanto damno suo adeò decorum sit, & amore dignum, ore blasphemus hircere audeant. *Omnis iniquitas oppilabit os suum, Peccatum igitur hinc quoque demonstrat, quid sit in se, hoc est, perturbatio Universi: pulchrum enim illius ordinem invertit, Divinisque decretis sese opponens, pro temeritate sua totâ supernaturalis hujus regiminis symmetriam confundit. Quæ perfecisti, destruxerunt. Quare ex hac quoque notâ pro confusionis monstro*

agnoscemus, visuri, totum divinæ Providentiæ esse contrarium; dum à fine suo prosperitates, & Adversitates temporales pariter, ad salutem nostram à Deo ordinatas, avertit.

II. Incipiamus à Prosperitate. Solenissimum, quod unquam Diaboli lingua effutiit, mendacium fuit illud, quando Salvatorem nostrum in deserto tentans, ante oculos ipsius omnium in Mundo regnorum ideam, magnitudinem & gloriam proposuit, adjunxitque se illorum Dominum esse, & pro voluntate sua, cui vellent, ea posse distribuere; quare omnia se illi daturum, si procidens tanquam supremum se adoraret. *Tibi dabo potestatem Luc. 4. hanc universam, & gloriam illorum, quia cui volo, do illa.* Et quamvis grande hoc mendacium coram divinâ veritate minus apparentiæ veritatis & credibilitatis haberet, quàm Cometa in conspectu Solis, non ideò tamen mendax ille despondit animum, sed subsequenter saeculis per Ministros suos denuo tentavit aleam. Sic Sancti Epiphaniij testimonio nobis constat, quosdam Hæreticos suis temporibus docuisse: divitias non aliunde quàm à Diabolo provenire. Ipsi quoque Manichæi simili erroris spiritu fascinati, Dominium Dei absolutissimi dividentes, medietatem Dæmoni

moni assignabunt, docentes, Deum rerum invisibilium esse Principem, Dæmonem visibilibus præesse. Hujus ergo esse, velut talis, pro arbitrio suo bona hujus mundi sensibilia distribuere. Intolerabile mendacium, tam ratione, quam fide explusum, & convictum. Ratione scilicet, quia Deus omnium bonorum est origo; quare nullum bonum inveniri potest, quod ab ipso non proficiatur, & ipse non sit. Fide verò mendacium hoc destruitur, quia plusquam in millenis locis Scriptura Sacra asserit, Deum omnium totius mundi bonorum esse Dominum, eaque modò promittere, modò concedere, nunc auferre, prout illi placet. *Cuncta, quæ in celo sunt, & in terra, tua sunt, &c. Tu dominaris omnium.* Non igitur prosperitates temporales Dæmon elargitur, qui in Regno suo non habet nisi ignem: multò minùs Casu distribuuntur, qui non aliud habet esse, quàm in stultorum opinione. Verissimus omnium Dominus & dispensator est Deus, quia illas dividens sapientissimo, quod in omnibus propriis operibus suis adhibet, utitur consilio, id est, ad gloriam suam & utilitatem nostram. Et hoc est, quod ad benè intelligendum, quam grande sit illud malum, quod peccato infertur, præmittendum est, dum se utriusque directè opponit.

III. Primò igitur Deus pro gloria sua bona temporalia distribuit (sive illa sint divitiæ, sive honores, sive sanitas, sive vita, sive aliud quodcunque bonum) ut ita absolutum,

quod ipsi in omnia supradicta bona debetur dominium, ostendat. Ita pro omnibus Sancta Samuelis Propheta Mater confessa est, in solenni suâ gratiarum actione. *Dominus pauperem facit; & dicit, humiliat, & sublevat: Sed ob quam causam? Audite illam: Domini enim sunt cardines terre.* DEUS unum divitem facit, alterum pauperem; hunc grandem, illum miserum; ut sciamus ipsum, ab uno ad alterum Mundi terminum esse Dominum. *Domini enim sunt cardines terre.* Et ecce responsum! quoties immeritò querimus, causamque, quam petere non deberetis, iniquitatis: quare Deus vos pauperes, alios divites nasci voluerit? Cur vobis sanitatem deneger, alijs verò robustam concedat? Hoc ideo fecit, quia Dominus est, & quia sic illi facere placuit. Pergite modò instare querelis vestris, si audetis; quali vos magis domini deberetis esse rerum vestrarum, eaque donare, quibus vultis, quàm Deus sit, ut sua alijs pro arbitrio largiatur.

IV. Verùm Deus Pater tam vehementer suas amat creaturas, ut semper per gloriam suam illarumque utilitatem conjungat. Ideoque præter finem, in bonorum sensibilibus divisione Dominum se ostendendi, eodem quoque tempore nos adjuvare intendit, ut bonos nos faciat. Duplex stipendiorum genus militibus persolvi solebat; unum durante bello, alterum post victoriam dabatur. Durante bello stipendium illis datur, ut honestè vivere, & vestiri possint. Post

Paral.
29. II.

PROSPERITATES ET ADVERSIT. INDAMNATION. CONVERT. 173

Post victoriam amplior conferebatur merces, qualis erat illa, quâ Romam præfertim olim milites præmiare sollebant, devictorum facultates illis distribuendo. Idem agere nobilium solet liberalis Deus, qui donando non recipiendo ditatur, *DEUS in misericordia* Præter hanc superabundantem & plenissimam mercedem in cælo nobis reservatam, quâ victores donabimur, alia in hoc Mundo datur, dum fidelibus suis, quasi militibus uni magis, alteri minus copiosum, prout utilitas nostra requirit, stipendium distribuit, ita ut ex unâ parte vires bellandi suppeditentur, ex altera victoriæ impedimenta removeantur.

V. Neque tantum particulati alicujus, sed potius bono communi moveretur Deus ad hunc aut istum locupletandum. Ideo multis largitur divitias, ut miseriam pauperum sublevent. Fontes, quos natura in montium produxit cacuminibus, non inde scatant, ut soli montes illis fruantur; sed ut postquam sacis humectati sunt, reliquias in vallium utilitatem undas derivent. Sic omnino res se habet cum facultatibus; à Deo liberali manu in domo quadam congregatis: has enim non ideo dedit huic familiæ, ut in ea stagnent & putrescant, sed ut in commodum eorum, qui in humiliore statu vivunt, descendant. *Dives & pauper obviant sibi: utriusque operator est Dominus.* Dives & pauper in Mundi gubernatione sibi obviant; diviti enim mandatum est, ut abundantia

suâ indigentis necessitati subveniat, quemadmodum filius primogenitus in mandatis habet, ut fratrum suorum minorum curam gerat; pauperi verò præceptum est, gratum se erga divitem exhibere, & ut salvetur, pro eo ad Deum fundere. Ita inquit Sanctus Augustinus; *Pauperis est orare, & divitis erogare.* Et propter hanc causam Deus voluit in mundo paupertatem esse & divitias. *Utriusque operator est Dominus*, ut pulcherrimus ordo inde resultaret. Robertus Rex Franciæ quotidie mille alebat pauperes, cumque esset in itinere, equis & curribus post illum vehabantur, ne unquam illi deessent. An non verè pius erat hic Rex? utique, erat enim primogenitus, qui majoratu, ut appellant, suo ad mentem Patris cælestis, à quo illum acceperat, usus est, ideoque mirum non est, in ejusdem familiâ Franciæ coronam eleemosynis stabilitam, ipsi verò æternam in cælis collatam esse.

VI. In summa, id quod Deus nobis benefaciendo præterdit, est, ut bene operando nos gratos exhibeamus; ita ut qui in recipiendis beneficijs primi sunt, sint similiter primi in obsequijs deferendis. Hanc ob causam rotas currum vestrorum inungitis, ut faciliùs moveantur. Ita quoque facit Deus. *Dedit illis regiones gentium & labores populorum possederunt*, inquit Psalmista, *ut custodiant justificationes ejus, & legem ejus requirant.* Si tota illa non inungeretur, per viam strideret: eodem modo, si homo ille non leniùs tractaretur à

Deo, recalcitraturus prævidetur, in
furorem agendus, omniâque lamen-
tis & lacrymis impleturus; quare ad
2. Th. 2. omnes hujusmodi perturbationes evi-
2. q. 1. 2. 6. tandas, ei bona impertitur. Quod si
4. L. 1. 3. ijs abutatur, minime sequitur, Deum
non semper ea animo illum juvandi
concessisse.

VII. Hæ sunt altissimæ providen-
tiæ intentiones, quas habet Deus, dum
temporalia nobis confert beneficia.
Considerate quæso, quàm sint illæ a-
mabiles & justæ! sed tantò horribilius
est peccatum, quòd has intentiones
perturbat, & à fine suo avertit, dum id
contra Deum vult pugnare. quòd pro
majore illius gloriâ servire deberet, ut-
que quòd nobis prodesse deberet, nos
ipsos impugnet. Atq; ita imprimis, qui
libero, quòd supra Mundum universũ
ipsi competit, Dominio Dei se oppo-
nit, facit, ut negatæ præminentia, fa-
vores & fortunæ bona in contemptam
ipsius usurpentur. Adam & Eva, licet
vix Dei manu plasmati, & ab illo vitæ
spiritu, quem Creator in faciem illo-
rum inspiraverat, adhuc, ut ita dicam,
calidi, cum viderent se in medio Pa-
radisi terrestri positos, cum solliciti
esse debuissent, quomodo gratos se
benefactori suo exhiberent, tantum
cogitarunt, quomodo bonum sibi
prohibitum, bonum illud vilissimum,
assequerentur, hoc est, ut pomo inter-
dicto vescerentur. At quàm multi
improbi filij, pessimi illius instinctus
hæredes, quotidie primis parentibus
nostris succedunt! Nascitur hic in
domo rebus omnibus abundante,

ut ita loquar, in delicijs; om-
nes sibi conditione pares facultatibus
superat; attamen his omnibus non
acquiescit; inhiat miseriæ viduæ il-
lius agello, quia illi arridet; illi col-
liculo, isti prato, huic infelicis pu-
pilli vineæ, quia propius suæ adjacet;
ideòque auxiliij specie matri, viduæ,
aut filio pupillo aliquantum pecuniæ
mutuum dat; sed intra breve tem-
pus à summa mutuo præstita, illiusque
censibus tora parva hæc substantia de-
voratur, alteri que accrescit. Alius
quidam patet familias nuncios fam do-
mi alit prolem, & ex omnibus ine-
ptissimum & magis discolum vult ini-
tari Sacris, licet ne quidem inter
milites adlegi mereatur. Sed hoc
parum est. Postquam hic ipse filius
scandolosâ vitâ suâ vestes, & Sacerdo-
talem dignitatem contemptui expo-
nit, nihilominus vult illum Anima-
rum suscipere curam; tantumque
commendationibus, muneribus, em-
ptisque favoribus efficit, ut quasi in
vacantem Ecclesiam intrudat. Quæro
jam ergo, creduntne tales Patres fa-
cultates & filios à Deo sibi datos, aut
non credunt? si non credunt, erada-
mus nomina illorum à baptizatorum
codice: non enim digni sunt, qui vel
inter Turcas locum habeant, utpote
qui Deum omnis prosperitatis suæ au-
thorè cognoscunt; si credunt, quæ de-
testabilior est ingratitude, quàm ea,
quæ Deus ipsi largè concessit, vel Del
ingratis impendere?

VIII. Nihilominus hæc est com-
munis plurimorum Christianorum &
pol.

politica consuetudo, novos velle acquirere proventus, acquisitōque novā benefactoris sui offensā stabilire. Incredibile videtur, fieri potuisse. quod tamen Sacra Biblia in Jeroboamo contigisse affirmant; cui cum Deus per manus Prophete Ahiz decē Israëliti populi tribus tradidisset, vix caprā possessione, duobus idolis publicæ adorationi expositis sibi Regnum firmare statuit, ut Populum ab Hierosolyma adeunda averteret: quo tam frequenter commere non posse existimabat, uti lex præcipiebat, quin pristinam ad antiquum Regem Roboamum inclinationem reciperet. Incredibilis inquam videtur tanta in illo impudentia, postquam Deus ei promiserat, se regnanti perpetuò opem laturum, si fidelis maneret, quemadmodum jam imperium adeptus expertus fuerat. At nihilominus, id quotidie oculis nostris à tot Patribus familias incauris, à tot falsis Notarijs, & à tot fraudulentis Mercatoribus fieri videmus, qui Dei legem transgrediendo sua conservare, & augere volunt, nec non ejus loco maledictum lucrum, quasi idolum suum adorare. *Incrassatus, impinguatus, dilatatus dereliquit Deum factorem suum.* Gratiis divinis indurescunt, quemadmodum radiis solariibus aqua marina in salem mutata induratur.

IX. Quòd si deinde Deus, ut ad meliorem reducantur frugem, aliquorum bonorum, ob quæ tam insolentes facti sunt, subtractione paternè

illos castigat; si litem illis intendi permittat; si consilia evertat; si grandine agros illorum devastet; ecce quàm diabolicæ statim audiuntur maledictiones, & blasphemiar, potius oculos in exiguum illud, quod illis ablatū est, quàm in plurimum illud, quod relictū est, convertentium, aut illius solū temporis recordantium, quo eodem bono gavisi sunt, non ejus, quo jam non ampliùs fruuntur. Audite, quàm longè aliter Viri sancti loquantur. Sanctus Ambrosius fratre suo tam dilecto morte sibi erepto; recordatione temporis, quo simul vixerant, se consolabatur. *Letandum mihi magis est, quòd fratrem talem habuerim, quàm dolendum, quòd amiserim.* *Illud enim munus, hoc debitum est.* An non obsequium tibi præstat amicus ille, qui per diem integrum equum tibi concedit, licet vesperi eundem à te reperat? Et cur, si hominis erga vos merita cognoscitis, Dei quoque vobis collata beneficia grato animo non recolitis; quando postquam pluribus annis uxorem, maritum, filios, facultates reliquit, tandem morte, aut infirmitate, aut paupertate immisā, nomine suo, quod suum est, reperit? *Qui posuit pignus, recepit.* Quis lusores illos æquo animo tolerare potest, qui postquam tot continuis vicerunt lusibus, ob primum, quem perdunt, irascuntur, chartas dilacerant, mensamque evertant? Omnino similes sunt his omnes illi, qui bonorum à Deo perceptorum obliti, illorumque, quibus adhuc fruuntur, ob exiguum illud, quo privati sunt, *Sacri-*

Deur.
31. 14.

Or. in
obitu
Satyr.

ibid.

sacrilegis dictis divinum Numen invadunt, illudque pejus, & durius habent, quam servos suos. Servo quippe abeunt pro tempore illo, quo domi operam suam collocavit, merces porrigitur; at omnium beneficiorum à DEO perceptorum usque ad hanc diem nulla habetur ratio, si non eadem pergat impertiri. Et ecce quomodo primam Dei intentionem pervertat peccatum, quid ideo prospera concedit hominibus, ut gloriam ab illis recipiat, eò que eodem tempore in se bonos officiat.

X. Quoad alteram Dei intentionem, ut ditatos à se, erga alios etiam efficiat beneficos, hæc ipsa quoque quotidie adhuc pejus à peccato depravatur. *Qua perfecisti, destruxerunt.* Quomodo enim tales illos esse vultis, qui quò plus habent, eò adhuc plus habere desiderant, nec modum ponunt insatiabili suæ cupiditati habendi & congregandi? *Non est finis acquisitionis eorum.* Res videtur mirabilis, mollia nobilis alicujus viri viscera sæpius in durissima saxa lapidescere; saxa quæ ferro resistunt; adeò difficile est, illa in frustra comminuere. *Causam hujus desideratis; ecce!* Nimius calor in renibus prædominans, adeò illà accendit, ut quasi naturam illorum mutaverit. Vos nunquam obstupescitis, videntes aliquos in præstando alijs obsequio tam duros esse, ita ut ne quidem oblato pignore flectantur, tam duros esse in erogandâ indigentibus elemosyna, ut eos quasi hostes suos intueantur. Et unde, quæritis, tam dura hic accipit

viscera, ut potius lapidea, quam carnea videantur? Pater ipsius Vir erat charitate plenissimus, & quod habebat, suum non credebat, tam promptus erat ad opem indigentibus ferendam. Imò hic Nobilis olim non erat talis, ab aliquo tempore ita mutatus est. Nolite hoc mirari. Peccatum, ab illo tempore, de quo vos loquimini, illum occupans, tam insolitum amoris erga pecuniam calorem accendit, ut non tantum viscera, sed etiam cor ipsum in lapidem obriguerit. Hinc ex acquisitis nihil depromit, aut si quid elargiatur, id quod à Deo accepit, in contemptum illius expendit.

XI. Adverto, duobus modis Deum de impijs à se locupletatis conqueri. Primò quidem, quòd ex auro idolum sibi conscrant; Secundò quòd ex auro dona idolo obtulerint; duobus quippe modis abutuntur illi amplioribus facultatibus suis, quas præ cæteris largiore manu illis Deus donavit; aut enim immoderato affectu pecuniam suam, quasi ultimus eorum esset finis, adamant, (quod est illam gravissimo cum peccato tanquam idolum colere) aut eam pro fovendo peccato impendunt, quod idem est, ac si idolo sacrificarent; quippe pecuniâ falsos sibi comparant testes; pecuniâ miseros opprimunt, pecunia infamia alunt commercia, verbo pecuniâ proportionata omnibus vitis suis comparant pascua, pauperes verò semper vacuos dimitunt, Ekto, etiam parum aliquid in elemosynam erogent, illud tamen videntur

Bur. 30.
17.

tur ex ipsis venis erueret; tam parca
& libenter manum aperiunt. Quare
observare licet, pauperes ad eleemo-
synas largiendas faciliores esse,
quam divites. *Homo indigens miseri-*
cor est. Non solum quia miseris
aliorum magis compatiuntur, quasi
qui in se amplius eas experiuntur, sed
etiam quia minore affectu feruntur in
illa, quae pauperibus erogant. Et
quod hoc sit veritati consentaneum,
casum audite adstrandum.

XII. Certus quidam lapicida, cui
nomen erat Eulogius, tam benignus
erat erga pauperes, ut labore manuum
suarum miserè vivens, quidquid sibi
reliquum habebat, pauperibus ero-
garet. Tanta viri charitas adeò pla-
cuit Sancto cuidam Eremita, Dani-
ieli dicto, ut instantissimè Deum
rogaret, pauperem hunc opificem
locupletaret: existimans eum, quod in
fortuna infra mediocrem etnui tam ef-
fet liberalis, ubi ad pinguiorem for-
tem evectus fuisset, l.beralissimum fu-
rurum. Minimè verò, (Inquit Angelus
Domini Danieli apprens) non est illi
bonum, ut dives fiat. Verùm hæc
monitio non potuit Daniele à desi-
derio suo avertere; quare impruden-
ti Zelo actus, coram Tribunali divino
pro Eulogio sponsonem fecit, pro-
mittens eum tam pro se, quam pro
alijs divitias bene impensurum. Quam-
obrem DEUS fecit, ut Eulogius,
dum excavat lapidem, magnam in
eo auri vim inveniret; cuiuscùm jam
esset Dominus, prima illius cura fuit,
pauperum jam pene obliti, quomodo
inter Justini Senioris Imperatoris Au-
R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.

licos locum obtineret; quod, dum ani-
mum illius muneribus corrupit, adeò
dextrè affectus est, ut magno exer-
citu generalis Archistrategus pro re-
muneratione præficeretur. In quo di-
gnitatis gradu, cum tantum morum
licentiâ, quantum officij præminentia
superaret milites, incepit deprædari
Templa, spoliare Monasteria, vitam-
que omnibus sceleribus plenam duce-
re. Et ecce nocte quadam, dum Dani-
iel orationi vacabat, miser Eulogius
ad Tribunal Divinum trahitur cum
immenso grandium criminum suo-
rum indice, propter quæ tanquam fi-
dejussor etiam ille ipse Daniel accer-
situr; qui stupore plenus inconsidera-
tum Zelum suum deplorans & dete-
stans denuo Deum rogat, Eulogium
ad antiquam paupertatem suam redu-
cere dignetur, seque tam periculosâ
utrique sponsonem absolvat. Tantam
habuit hæc oratio efficaciam, ut
quamprimum effectum sortita sit,
Eulogius siquidem facta cum Hippa-
tio & Pompejo conjuratione contra
Justinianum Justini successorem cum
complicibus detectus fuit. Quare
omnibus privatus facultatibus non si-
ne magna difficultate fugâ se eripiens,
ad antiquum lapicidæ opificiû rever-
sus, totus vultu mutatus & incognitus
labore manuum, ut antè vitam suam
sustentavit, Deumque, cujus oblitus
fuerat, de novo veneratus, iterum
elemosynis erogandis se impendit,
quæ in rapinas commutaverat. Per-
pendite quæso hoc in casu varijs docu-
mentis plenissimo, an non præ om-
nibus verissimum sit, quod dixi, hoc
est

est pauperes multò libentiùs, quàm ipsos divites elemosynas elargiri, quarum viscera ab avaritiâ, invidia & libidine penitus indurantur, statutusque in conferendis ipsis à Deo beneficijs ordo pervertitur. Quamobrem maxima bona à Deo recepta illi ipsi in maximum malum convertunt; Unde fieri solet, ut aut prosperitate excidant, aut quod pejus est, ut prosperis abusi, se ipsos Animasque suas perdant; quemadmodum loquitur sapiens.

Prov. 1. Prosperitas stultorum perdet illos. Sicut matres, quæ proles suas nutricibus alendas committunt, se ipsas nunquam nimiam illâ lactis copiâ inficiunt; quod utilissimè in priorum filiorum sustentationem derivare poterant.

II.

XIII. At non minora damna infert peccatum, dum tam tribulationes, quàm prosperitates à fine suo avertit. Imprimis verò, cum de tribulationibus mihi dicendum sit, necesse est, ut à sensuum judicio ad rationis; nec solius rationis, sed ad rationis fide fundatæ & roboratæ tribunal provocem; supponite igitur, duas in homine esse mali qualitates; unum vocatur malum culpæ, alterum malum pœnæ. Quod attinet ad primum culpæ malum, non aliunde quàm à perversa voluntate nostra trahere potest originem; sed malum pœnæ totum à Deo provenit, quemadmodum ille ipse per Prophetam declarat: *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit; ideo Jobus (quemadmodum valde bene expendit Sanctus Augusti-*

nus,) in tribulationibus suis non dixit: Dominus dedit, Diabolus abstulit, sit nomen Domini benedictum: instruens nos, in omnibus adversitatibus nostris. (licet non tantum ab hominibus, persecutoribus nostris, sed etiam à Diaboli rabie immixtis) semper Dei voluntatem eas præcipientem recognoscendam esse, illique tanquam malum pœnæ attribuendas, & non adversarijs nostris, qui non aliud in illis sibi proprium vendicant, quàm malum culpæ. Et quia hoc magis momenti punctum est, adhuc melius obviâ quadam similitudine explicabo.

XIV. Fingite vobiscum hominem juratum, & insensissimum Licetorum hostem; fingite quoque ob crimen commissum hunc jubente iudice in carcerem conjici, quæstionibusque subijci. In hoc casu Licetores hostes ipsius ligatum in custodiam compingunt; ab ipsis pluribus vincitur compedibus in carceris ergastulo, extractusque equuleo appenditur: Omnia autem hæc ex vindicta & nequitia sua faciunt. Nilominus neque captivitas, neque tormenta à mala appetitorum voluntate dici possunt provenire, sed solùm à recta Judicis voluntate justitiam amante proveniunt. Ita & nobiscum res se habet. Hic adversarius noster injustè nos accusat, iniquam intendit litem, aliquem cognatorum nostrorum trucidat. Illud odium, quo omnes hi eventus effectui dantur, est hominis hujus perversi, qui nobis malè vult; sed omnes illi eventus à Deo sunt, qui instar Judicis adverso

*S. Thom.
I. p. 9.
38. a. 5.*

*Amos.
3. 6.*

In Ps. 31.

Adversariis nostris tanquam ministris ad æquissimam justitiam suam exhibendam vitur.

§ Tho.
f. 2. q. 1.
87. a.
7. q. in
4. d. 17.
9. f. 1. 2.

XV. Scabellita hac summi momenti veritate pro solatio in quibusvis adversitatibus nostris capiendo, dico, Deum affligendo nos non aliud intendere, quàm quod auisaber, cum aurum mittit in ignem; vult nimirum illud excoquere, à terræ facibus discernere, splendoremque augere. Ita Deus, inquit Sanctus Thomas, adversitatibus aut à vitis purgare animam, aut virtutibus illustrare intendit. Primo intendit eam à vitis mundare. An enim ignoratis, quid sint afflictiones illæ, quas sæpenumero tantopere exaggeratis; ut sunt, magnum æs alienum, paupertas, persecutiones, lites; affl. Et valetudo, aliæque similia? Sunt quoddam speculum, in quo vult Deus, ut peccati absurditatem contemplantur, quo quasi Basiliscus se ipsum intendo in vobis perimatur. Nec hoc contentus insuper vult Deus, ut hac occasione ad vosmetipsos redeuntes dicatis: hæc meriti sumus: *Nos quidem justè, nam digna factis recipimus.* Hanc quam à filia mea modò refero ignominiam, meritis sum, sum quia curam illius, sicut debebam, non habui; cum quia adhuc adolescens aliarum filiarum honori non peperi. Fieri itaque solet, ut tale speculum non solum iniquitatis nostræ objecta proponendi, sed etiam ad intuentiam illam oculos aperiendi vim habeat, quare Sanctus Gregorius dicebat: *Oculos, quos culpa claudit, pena aperit.*

XVI. Equum quidem est, ut à creaturis tractetur homo, quemadmodum ipse tractavit Deum, ut ingratum animum nostrum cognoscamus, & tandem aliquando ad saniorum mentem redeamus. An non etiam vos ipsi, ubi quendam filiorum vestrorum videtis prodigum, strictius illum habetis, ut damno suo parsimoniam addiscat; nec toleratis, ut quisquam domesticorum pecuniam ei subministrat, ne ansam habeat illam dilapidandi. Ita nobiscum summam cum providentiâ & misericordiâ facit Deus, dum non solum tribulationibus præterita punir peccata, sed etiam quæ adhuc committi possent, avertit. Omnis cordium nostrorum impuritas ab immoderato erga bona præsentia amore enalitur. Necesse est igitur hæc nobis auferri bona, ut purificemur, cum concupiscentiæ flamma non aptius, quàm lignorum, quibus alitur, subtractione extingui possit. Advertens Pavo sociam suam ob nimium prolium amorem vix aliud unquam facturam, quàm ovis incubituram, & ad maciem, imò ad mortem usque defecturam, ut illa excludat, quod fecit omnia confringit. Quocirca Patres & Matres propriarum negligunt curam Animarum, ut filiis non solum de necessariis sed de superfluis provideant; non tantum, ut in præsentibus succurrant indigentis, sed etiam in possibilibus, quas fortè nunquam patientur, Non toties Sacrosancto Mille officio assistunt, quoties possent assistere; non toties frequentant Sacramenta, neque mane, neque vespere

speri ob negotiorum multitudinem & familiae alendae difficultatem ad DEUM preces fundunt. Disperdam igitur, inquit DEUS, haec ova, quae tanto cum generantium derimento, & exiguo filiorum fillarumque commodo foventur; mortique praecipit, ut charissimos in medio aetatis flore abripiat. Sic illi auferit uxori maritum, ut amorem, qui totus in miselli hominis sinu repositus est, in DEUM convertat. Dum igitur in hac illave domo audiuntur lamenta, Deus surdas praebet aures, non quod non audiat, aut non compatiatur, sed quia recto & divino amore nos amando non lacrymas nostras, sed utilitatem nostram respicit.

XVII. Medici tradunt, infanti ploranti non quamprimum sistendas esse lacrymas, quia lacrymae sanitati profunt, quibus a nimio humore per oculorum canales caput purificatur. An igitur vos vultis, ut ad primam in tribulationibus vestris lacrymam ab oculis vestris decidentem, idem quamprimum audiat a DEO, quod afflictæ illi ob mortem Unigeniti Martirividae Christus dixit: *Noli flere.* Luc. 7. 13 Dicturus est id suo tempore: si patientes fueritis, propriis manibus exterget oculorum vestrorum lacrymas, ubi caelo vos transcribet. Sed caelo nondum maturi estis. Plorate igitur nunc; haec enim lacrymae profunt animae vestrae sanitati, quae ab immoderatis affectibus, tribulatione purgantur. Vae autem vobis, si DEUS vos non sinat plangere! Vae vobis, si vobis omnia è voto succedant! pessi-

num hoc est pro anima signum, nunquam domi suae afflictionem sentire. Luc. 6. 24 *Vae vobis divitibus, qui habetis consolationem vestram.* Vae! Vae! quod si in prato ligatum conspiciatis equum, statim dicere soletis: Hic equus non caret Domino, si verò dies noctesque hunc equum absque freno vagari videatis, meritò dicitis: hic equus est prius occupatus, aut certe quamprimum lupo in praedam cedit. Quid cogitatis? Vincula quae nos stringunt, nec in omni sensualitatis prato pro arbitrio nostro discurrere permittunt, optima sunt indicia. Indicia sunt, nos esse DEI, illumque quasi Dominum nostri curam gerere, custodireque. Ubi è contrario pro libidine nostrâ vagamur, signum est, nos à Deo desertos, lupoque infernali in cibum relictos esse. Paupertas nobis utilis est, ut damnationem evitemus, in quam facultatum abundantiam praecipitaremur, Ignominia prodest, ut indomitae superbiae nostrae frenum imponatur. Infirmitas inconsideratis nostris ausibus vires adimit; omnis denique adversitas prodest, ut cognoscamus à Deo nos amari. Et ecce quam verum sit, igne tribulationis nos purgari, ideoque ut De temp. 14 talem timendum non esse. *Quid times ignem,* inquit Sanctus Augustinus, Barth. 14 *qui tibi fores tollet?*

XVIII. Quod si aurum nostrum tali scoriâ permixtum non fuerit, hoc casu tribulatio non quidem ad purgandam ab illo terram, sed ad novum fulgorem addendum proderit. 14. 14 *Patientia opus perfectum habet,* inquit Sanctus Jacobus Apostolus. Patientia ul-

ultimam perfectioni Christianæ manum addit, quæ terrestrium factum abjectâ immunditiæ, in adversitate novum perfectæ virtutis splendorem acquirit. Ratio est, quia uno eodemque tempore afflictio duo nobis confert beneficia; dum nos à nobis ipsis avellit, Deoque conjungit, & nos à nobis ipsis avertit, & proprium amorem consumit, quemadmodum febris dolorem pellit, & consumit. *Infirmas gravis sobriam facit animam.* Alias nos ipsos amantes, quàm diu in præsentis vitæ sub apparentis felicitatis umbrâ requiescere possemus, nunquam ad patriam nostram caelestem transire cogitaremus, fixisque ex hac Jordani parte accomodis sedibus, cum stolidis ternis illis Israëlitis tribubus, terræ promissæ possessioni renunciareremus. Certum est, si quis quorundam Christianorum corda penetrare posset; clarissimè cognosceret, quòd si per omnem æternitatem præsentibus frui possent commoditatibus, licet nonnunquam sordidis & fœdis, quæque millenis malis scaent, nihilominus æternæ in cælis felicitati renunciarent, & in hac miseriarum valle manere malletent. Necessè est igitur, ut suo tempore tribulationibus nos concutiat, & à lacte isto, mundi in millis magis dulcibus, quàm salutaribus, amaritudinem aspergendo avellat. *Infirmas gravis sobriam facit animam.*

XIX. Hac ipsâ tribulatione Deo conjungimur, qui ordinariè nunquam arctius nos suo pectori astringit, quàm quando rigidius nos per-

cutit: Annon videtis, quid faber agat, dum candens tractat ferrum? unâ manu illud tenet, alterâ percutit. Et hoc ipsum Zelosus DEI famulus Joannes de Avila inter dolores suos petebat à DEO; Domine DEUS, inquebat, unâ manu me teneto, alterâ percutito. Hanc petitionem didicit à Sancto Davide, qui pulcherrimis illis verbis Deum alloquitur: *Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua;* *firmetur manus tua,* dicere volebat, firmum me teneas sinistra, *& exaltetur dextera tua,* significare volebat, eleves dexteram tuam, quantum tibi placuerit, eaque me percutias. Tunc Anima majori cum fiducia & fervore preces ad DEUM fundit, quo majori premitur necessitate. Illi ipsi, qui mari tranquillo Dei amplius non sunt memores, quamprimum venti insurgunt & tempestates, ad illum recurrunt, concipiunt vota, plurimæque promittunt, humiliter agnoscentes, se viribus suis nihil præstare posse. *Domine salva nos perimus.* Quare ex hoc etiam capite bonum aliquod, non malum vocari debet, quia non solum à DEO provenit, sed pariter ad DEUM reducit. Profectò hæc ipsa tribulatio tam potens ad DEUM revertendi est medium, ut Iaias Propheta unicum medium ipsam dicere non dubitavit. *Tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui.* Non ideo quòd Deus alia non habeat media, sed quia hoc in praxi per se ipsum est validius, mirabilèque etiam aliis addit efficaciam. Quanto jam tempore cor puellæ istius alloquitur, ut à

periculoso consortio eam avertat, ut ab immodesto vestitu, aspectibus, colloquiis, risibus absteat; nihilominus M. sera Deum monentem non audit; Quid ergo cum hac sardâ facit? in lectum illam conjicit, & cum sanctitate illam v. vac. ratem, illumque vigorem auferit, quoniam non minus in propriam suam, quam aliorum ruinam urebatur. Unde in afflictione sua fateri cogitur superba, se prosperitatis tempore non aliter vixisse, quam quasi ne quidem Deum nosceret. Accipit enim satur, quamvis sublimis in aëre Dominum se sistit, a revocantem audiat, simulat se non audire, pergitque in cœcis illis vagari campis; at ubi fama premitur, ad primum Domini signum descendit, oculos sibi regi, pedesque vinciri sinit. Audite me igitur (si quis est inter vos, qui divinis resistit inspirationibus) audite me inquam. Quomodo ex duobus vobiscum fieri permittet Deus; aut vos opportuna tribulationis igne è lethargo excitabit, aut etiam rigidius vos puniendo, à quacunque tribulatione vos eximet. *Secundum multitudinem irarum suarum non quareat.* Quemadmodum Medicus non prius infirmum cessat invisere, quam ubi de reddendâ illi sanitate desperat, seque oleum & operam perdere advertit.

XX. Sed ad propositum nostrum redeamus. Negari non potest, charitatem esse aurum, Tribulationem esse fornacem, in qua illud excoquatur, & purificetur. Sed quid de Christianis illis dicemus, qui tribulatione peiores fiunt? jure merito dicere

possimus, illos esse impij Regis A. ha. bi fratres, qui tanquam venenatus bufo sub lapidum acervo toxicum suum auget. *Tempore angustiae suae auxit contemptum in Dominum.* Ab igne illo, quo purificari deberent, adhuc magis tordescunt, & eo quo magis Deo unendi forent, magis avelluntur. Quid animabus igitur adeo rebellibus faciet Deus? à te tanquam ineptas intentioni suae, quâ Caelo eas destinaverat, projiciet. *Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projiciet illos.* Contemnimus, Charissimi, ad horrendas hasce minas, Vae illi, qui tribulationibus à DEO missis ad meliorem vitæ frugem non redit! Vae multò magis illi, qui pejor fit, & pro gratiarum actione contra DEUM murmurat, linguamque non in laudes, sed in blasphemias extolvit! Ego mihi persuadeo, non posse in miserabili statu inveniri Animam, quam quæ à DEO adversitatibus correpta, dom peccatis suis irasci deberet, contra judicem se corrigentem insurgit. Talem Animam jam semperditam arbitror. *Argentum reprobum vocate eos.* Ego mihi imaginor, eam jam in Orci stare atrio, forisque illius pulsare, ut in eorum admittatur consortium, qui à Deo flagellati, ut inquit Sanctus Joannes, non ad poenitentiam, sed ad blasphemias se vertunt. *Blasphemaverunt Deum caeli pro dolo. Scribitur, Et non egerunt poenitentiam ex operibus suis.*

XXI. Quare in adversitatibus nostris, Charissimi, iniquitates nostras agnoscamus, recordemurque nos peccando

Ph. 9. 25.

cando debita contraxisse; & si contraximus, cur lamentamur igitur, si illorum solutionem à nobis exigit Deus?

Iram Domini portabo, quoniam peccavi es. Si voluntati nostræ contra Dei voluntatem satisfacimus, an non æquum est, ut contra voluntatem nostram suæ satisfaciat Deus? ita profectò res se habet. Quare tam in die prosperitatis, quam in nocte tribulationis benedicamus Deum, quia utraque inutilitatem nostram ab eodem Domino producta est. *Tuus est dies, & tua est nox.* Humiliter rogemus Deum, aut ut ab afflictione nos liberet, aut patientiam nobis tribuat; quæ ut plurimum magis nobis prodest, quam si ab eadem liberaremur. Surfum deorsumque inverteatur Mundus, inquit Terullianus, perdatur sanitas, ruat nominis æstimatio, fiat bonorum jactura, tota pereat familia, modò patientiam retineam, *Totum sæculum pereat, dummodò patientiam lucrifaciam.*

XXII. Interim considerate obsecro, quàm validum peccatà detestandi motivum nobis hodie proponatur. Perpendite, quomodo cunctis divinæ providentiæ decretis se opponat homo impatiens, seu prosperis illum, seu adversis prosequatur. Eò proterviæ ducuntur peccatores, ut Deus eos salvandi medium non inveniat. Beneficijs insolentiores, pœnis procaciores redduntur; quicumque sive secundus, sive adversus in mari ipsorum aspiret ventus, neutro urantur, ut ad litus appellent, sed magis recedunt. Nemo quidem, verissimum est, repente fit pessimus, sed tandem continuâ malè

agendi libidine habitus contrahitur. Quamobrem Charissimi, quæcubare capite, quamprimùm pedem retrahat, antequam faucium tenus sordibus mergatur; quod si vires illi defint, clamet ad Dominum, manusque cooperando extendat, & elata voce dicat: *Salvum me fac Deus, quoniam infixus sum in limo profundi.* Aliàs enim immunditia illius fiet intolerabilis & execranda, ita ut non solum divina patientia, sed etiam omnipotentia eam detestetur. *Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mundata à sordibus tuis.*

XXIII. Duos agricolæ, quibus terram fecundam reddant, habeant modos aut fimo; aut igne eam impinguant, terra igitur, quæ nec uno nec altero modo fecunda redditur, est terra maledicta. Talis quoque erit Anima illa, quæ nec divinis beneficijs nec afflictionibus provocata fructum profert. Terra est, quæ ut inquit Apostolus, nihil aliud quàm maledictionem expectare potest, erit *Maledictio proxima*, Tunc autem maledictio illa eam obruet, quando judicaturus & puniturus eam, quam in illa videt sterilitatem, horribilem æternæ desolationis proferet sententiam. *Nunquam ex te fructus nascatur in æternum.* A qua Deus misericors nos liberet. Vos autem, videte, quid tam adversitatis quàm prosperitatis tempore faciendum vobis sit, ut utroque in statu fini salutis vestræ, quam Deus in vobis, medijs licet differentibus intendit; æquali animi conatu respondeatis.

DISCUR.

DISCURSUS XV.

Ex poenâ Angelorum peccati mortalis gravitas ostenditur.

I. **F**ulmina paucorum periculo, sed omnium terrore ex aëre decidit, paucorum periculo, omnium metu, dicebat Seneca. Verum non idem effectus est illorum, quæ de cælo vibrantur. Hæc, quæ funestissima sunt fulmina, divinæ Justitiæ manu excussa, hæc inquam vice versâ non sine plurimorum strage, & nullius quasi cum terrore cadere videntur. Quantumvis creaturæ innumerabiles quotidie ab ipsis inhorribilissimum præcipitentur barathrum, nihilominus tantum non efficiunt, ut ab hominibus timeantur, qui in talium conspectu tempestatum, ipsi bestiis stolidiores & insensibiliores, pergunt ut antè, in quis desiderijs suis indulgere. *Ecco tu iratus es, & peccavimus.* Quid amplius dici potest? dum Deus strictum manu gerens gladium, ne tot reos percuriat, clamat, cavete, cavete; imò dum campos stragibus, Internecionibus, & cadaveribus replet; illi nihilominus, qui superstities manent, pejori pergunt peccare audaciâ, quàm illi peccaverint, quos ante pedes suos interfectos intuentur. Charissimi, excusamus tandem perniciosam hanc animarum nostrarum stupiditatem. Ego ut me & vos ex-

citem, terribilissimam, quæ unquam è cælo decidit, tempestatem ante oculos vestros proponam, tempestatem scilicet; qua Angeli è cælo præcipientes acti & eam ob causam è firmamenti stellis in nigerrimos infernorum carbones mutati sunt. Vos quo decet horrore tam horrendam metamorphosin obstupescite. Sed ut quodam ordine in hac materiâ procedam, primò causæ funestissimæ originem, deinde defensionem, ac denique perduellium horum olim Angelorum, nunc diabolorum, causâ cadentium condemnationem videbimus.

I.

II. Inter omnes creaturas primi ^{S. Thom.} creati sunt Angeli, qui pro habitatione cælum supremum, quod à nobis empyreum vocatur, nacti sunt, in quo licet non quamprimùm ad Deum clarè intuendum elevati fuerint (debeant enim aliquo modo tam sublimem mereri beatitudinem) nihilominus in proxima, quâ magnum hoc gaudium latrarent, dispositione positi erant, non secus ac aulici præ alijs charissimi, qui licet nondum in conspectum Supremi Domini sui sint admissi, in vicina nihilominus, quam vocant, anticamerâ morantur, ut quamprimùm Principis intuitu frui possint,

possint. Natura illorum purè fuit spiritalis absque ullius materiæ corruptibilis permixtione, ideòque erant immortales, indivisibiles, nec sensuum debilitati, sicut nos in operando sub-

S.Th.
1.p.9.
61.ar.
3.

jecti, ad omnes scientias quamprimum sine libris, absque studio & speculatione discendas mente præditi erant vivacissimâ, voluntas quoque illis erat extraordinariâ pollens gratiâ, quâ absque labore ultimum finem suum consequi possent.

Apec.
12.7.

III. In tali rerum statu vix videretur credibile, nisi Fides nos doceret, tantam tam sapientium & illuminatarum, totque beneficijs à Deo exornatarum creaturarum multitudinem, paulò antè ab ipso productarum, potuisse Dei imperium detrectare. Atamen tam feroci tamque formidabili tumultu Deo se opposuerunt, ut locum pacis in certaminis campum mutarint. *Factum est praelium magnum in caelo.*

In 2.
diff. 5.
ar. 1.
q. 1.

IV. Nec quod tanti hujus belli fuerit motivum speciale, exactè sciri potest; certum est fuisse superbiam, quâ Dei imperio se subicere recusarunt. Verùm unde tam malefana proveniret superbia, adhuc manet subdubio. S. Bonaventura Angelorum rebellium prævaricationem secundùm hos tres gradus considerat; hoc est principium illius, progressum, & finem; affirmatque peccatum illorum à præsumptione initium cœpisse; quamprimum se tam pulchros adverterunt, magnum quid sibi visi sunt, haud aliter ac vana quæpiam mulier, nescio quid sibi de se pollicetur, dum

R. P. Segneri S. J. *Christ. Instr. Tom. II.*

plurimas ante speculum horas se poliendo consumit; à præsumptione in progressu suo peccatum degeneravit in ambitionem, dum illi ad multò altiora, quàm quæ conditioni eorum conveniebant, aspirare cœperunt, quemadmodum Propheta his verbis insinuat. *Elevatum est cor tuum in deo: core tuo: sive quòd se ipsos beatitudinis suæ finem constituere intenderint, visionem beatificam potiùs suo, quàm Dei bono desiderantes, quod idem erat, ac si non debita illam intentione peterent; sive quòd ante tempus talem voluerint beatitudinem, volentes contra decretum Dei prius esse comprehensores, quàm viatores. Quod erat illam tempore non debito obtinere velle. Sive quòd naturæ viribus à se ipsis illam se posse impetrare sibi arrogaverint, ita, ut Gratiae auxilio non indigerent. Id quod erat modo non debito illam assequi velle. Denique hoc peccatum in ultimo termino suo horribilissimâ animi contra Deum aversione completum est: cognoscebant enim arrogantia consilia sua à Deo disturbatum iri. Et in hac aversione omni cum voluntatis suæ libertate obstinatum obstimârunt animum, quemadmodum polypus omnibus brachijs suis scopulo adhæret. Unde omnino à Deo separati sunt, supremique illius Monarchæ gratiam, in qua creati erant, perdiderunt.*

Ezechi.
28.27.

Scot. 2.
diff. 6.
q. 2.

S.Th. 1.
p. 9. 4. 2.
ar. 3.

V. Hoc si verum est, considerate, quantopere quodvis etiam parvum mali initium timendum sit, cum nullus error tam exiguus sit in principio, qui non progressu maximus fieri possit.

fit. Quid mali est parva superbia, dicunt nonnunquam aliquæ mulieres? Quid mali est comptiorem alijs, spectabiliorem, animosiorémque videri? Quid mali est amplius, præ alijs velle amari? Quærite ex Diabolo, statim ille vobis respondebit, quid mali sit. Quietam in piscina aquam aspiciete, in quam ubi lapillum projeceritis, nihil aliud in principio, quàm parvulum exsurgere circumum videbitis. Sed primum illum secundus jam major sequitur, secundum tertius adhuc major excipit, nec circulatorum finis est, donec rota turberetur aqua. Unde intelligere licet, motus etiam minimos peccati formidandos esse; in parva enim mole, quemadmodum in semine, vastissimi continentur effectus. Amor sui ipsius in DEI contemptum definit. Atque adeò verissimum videtis esse pulchrum illud S. Augustini dictum, à duobus amoribus duas fundatas esse civitates: *Duo amores Dei v. amor DEI, usque ad contemptum sui; ult. civitatem Diaboli, amor sui, usque ad contemptum Dei.* Illud in Angelis bonis, hoc iniquis adimpletum fuit.

S. Aug. de civ. Dei l. 14. c. ult. Scot. 2. dist. 6. q. 2. Sanch. l. 7. de ang. c. 13. Catha. in o. 2. Ep. 2. div. Pet.

VI. Alij Doctores superbiæ Angelorum aliud addunt motivum, scilicet superbiæ accessisse invidiam. Volunt enim Luciferò revelatum fuisse & omnibus alijs Angelis, fore ut aliquando ab æterno Verbo caro humana assumatur; quare sacrosanctam illam Humanitatem ab omnibus creaturis adorandam esse, eamque primum in cælesti gloria locum ad dextram Altissimi sedendo occupaturam; Lu-

cifer tantæ invidens sorti pro semetipso supremam hanc, ambitione excaecatus, desideravit excellentiam, existimans Angelicam id mereri naturam, ut humanæ præferatur. Quamobrem secum statuit, nolle se humanitati illi adeò exaltatæ se subicere, & sub apparente hoc colore, Deum potius Angeli, quàm hominis naturam assumere debuisse proposuit, perduellionem hanc tertix è quovis choro Angelorum parti persuasit, toti prærogativarum contemplationibus supra humanam naturam polebant intenti, nolebant, ducis sui exemplo inducti, Verbo incarnato debitam exhibere submissionem, sed lã injuriæ, quam sibi fieri putabant, meditatione mentem occupabant. Et hoc fortè tum Christus significare voluit, quando loquens Judæis dixit, velle eos Cacodæmonis adimplere desideria, qui à principio homicida fuit. Dæmon enim vix creatus unionem cum Verbo divino, Christi invidie humanitati, & in corde, Domini sui homicida factus est; quod denique desiderium in Judæorum animos transfudit, ut in morte Christi illud opere adimplerent.

VII. Hoc summærium est accusationis, à Doctoribus contra Angelorum peccatum propositæ, quod à Justitia divina, primùm in judicium vocatum, & in quod prima ipsius sententia lata est. Verùm antequam funestam illam executionis sententiam audiamus, non ægrè feretis, si secundo loco hujus causæ Patronum egero, excusationesque proposuero, quæ

2. Reg. 18. Job. 3. 1. 30. 20. 4.

coram DEO rebellium suorum præ-
varicationem minuant, veniâque
dignam videri efficiant. Hujus verò
instituti mei finis erit, ut cum coram
divino Tribunali, licet clementissimo,
omnes defensiones nullius momenti,
& ponderis esse videritis, infinitam
peccati mortalis malitiam, extremum,
quo à DEO hoc nostrum punitur,
rigorem addiscatis; itaque fiet,
quemadmodum ad propositum no-
strum S. Gregorius loquitur, ut *ruina
majorum sit minorum cautela.*

II.

VIII. Negari non potest, grandem
Angelorum seditionum fuisse ino-
bedientiam. Attamen plures viden-
tur esse causæ, tam quæ delinquentes,
quàm quæ delictum excusent, & ob
quas poena impediatur, aut saltem mi-
tigitur. Si delinquentes considerare-
mus, ad penam illorum imminuen-
dam, primò se offert sublimissima Na-
turæ illorum nobilitas. Rex aliquis
in æstimatione hominum pluris sit,
quàm integra populi multitudo: un-
de meritò dicebat David: *Tu unus
pro decem millibus computaris Domine
Deus.* Nihilominus, quoad naturam,
quodvis vilissimum mancipium Regi
par est. Cogitate jam quantum tam
eminentis naturæ nobilitas valeat in
uno solo Angelo; cum omnes homi-
nes simul juncti omnibus artibus suis,
scientijs & viribus illi comparari non
valeant. Quà de causa Angeli à Jobo
vocantur Filij Dei, ob magnam quam
habent cum illo naturæ suæ similitu-
dinem, omnino spirituales; ipsi in

rerum creatione omnium fuere primi:
ipse est principium viarum DEI; ipsi
pleni intelligentiâ, ad omne bonum
affecti, omni decore illustres, omnibus
gemmis, quæ in vestiario Paradisi, ut
ita dicam, esse poterant, ornati erant.
Plenus sapientiâ & perfectus decore; *Exech.
2. 7. 13.*
*omnis lapis pretiosus operimentum
tuum.* Personæ igitur dignitas vide-
tur debuisse à Deo illis impetrare, aut
veniam, aut aliquam compassionem
& indulgentiam. Abbiatar Sacerdoti
noluit Salomon auferre vitam, licet
læsæ Majestatis reo, sed contentus fuit
Sacerdotio illum privare. Videtur igitur
satis DEO esse debuisse, illis per-
duelles hosce spoliari prærogativis,
quibus inflati elevabantur, solùmque
de tanto dignitatis gradu dejicere, at
non supplicijs æternis in eos animad-
vertere. Inter homines quoque leges
mitiùs jubent punire nobiles, quàm
plebejos, liberos quàm servos, milites
quàm reliquum vulgus. Ipsi etiam
artium, non tantùm Liberalium, sed
etiam Mechanicarum peritiæ tantus
habetur honos, ut omnium Populorum
linguis hodie dum commune hoc cele-
bretur effatum, quòd *Excellent in arte
non debeat mori, nec quamvis sceleris
alicujus reus sit, ad mortè damnandus
est, si summopere aliquâ scientiâ præ-
cellat.* Imò hic usus magis minùsque,
pro majore aut minore delinquentis
dignitate puniendi, ansam videtur
olim ab ipsomet Deo in lege antiqua
accepisse. Observate, ajebat, animal
imundum in quòt & quale vas incidat.
Si vas fuerit ligneû, lavetur, & vesperi
mundum erit; si verò vas fuerit fictile,

frangatur quamprimum. Quare si homo, qui vas est de terra, confringatur, & ob scelerum sordes, quibus infectus est, igni adjudicetur, bene habet. At si eadem iniquitate contaminatus fuerit Angelus, vas electum non de cypresso aut cedro, sed ex auro, an non major illius deberet haberi ratio, ut potius mundaretur, quam frangeretur?

IX. Accedit, quod hic non de uno Angelo solo, sed de innumeris agatur. In quavis perduellione, quâ ratione in reos fertur sententia? Primò ejusdem puniuntur capita, deinde reliqui tumultuosi quæstioni subjiciuntur; non verò omnis populus, licet culpabilis, internecioni datur. *Delictorum Patrocinium est, turba delinquentium.* Hinc est, quod militiæ Duces, Exercitu imperium detrectante, non omnes simul milites, sed ad summum decimum quemque morti addicant,

V. Suet. in Octav. & Gal. secundum usitatum olim militiæ Romanæ consuetudinem. Itaque præcipuorum hujus rebellionis condemnatione videtur divinæ Justitiæ satisfieri potuisse, aut, si justo illius rigori hoc non suffecisset, magnæ ad eam multitudinis decimo quoque sublato capite reconciliari debuisse. Dum autem de multitudine verba facio, vellem bene à vobis intelligi. S. Dionysius Areopagita sentit, tam imensum esse Angelorum numerum, ut debilius mentem nostrarum capacitatem omninò superet. Porci autem ille hoc optimè nôsse, cum fuerit S. Pauli Discipulus, illius nimirum Apostoli, qui, ut notum est, in

tertium usque cœlum raptus fuit, & Paradisi arcans audivit. S. Thomas S. Dionysij auctoritati simul & rationi innixus affirmat (sicur jam alibi significavi) omnes substantias materiales ab Angelis numero incomparabiliter superari. Unde inferitur hocce Spiritus in majori numero concreatos fuisse, quàm cœli stellas, imò quam maris arenas, verbo, quemadmodum inferiora hujus terræ corpora à Superioribus sphaerarum cœlestium corporibus mole vincuntur, ita inferiores creaturas ab Angelis multitudine superari. Ex hoc igitur innumerabili exercitu tertia pars defecit. Unde etiam, si tam magna multitudo ex solis plebeijs & infimis populis constitisset, an non videretur habenda fuisse illorum ratio? quomodo igitur hæc non habeatur, cum Principum, eorumque non terrestrium sed cœlestium hæc sit multitudo?

X. Quid dicemus deinde, si præter nobilium istorum delinquentium dignitatem delicti qualitatem consideraverimus? Erat peccatum cogitationis, & licet, ut tale, fuerit ausus quidam contra divinam Majestatem, effectu tamen caruit. Et demus etiam, peccatum fuisse gravissimum, ut revera fuit, unicum nihilominus & solum fuit. Leges etiam inter culpabilem in idem crimen recidentem, & reum, qui prima vice delinquit, differentiam statuunt. Quare igitur divina bonitas, tam aliàs benigna in creaturas suas, hujus rationis pondere non movetur?

XI. Insuper hanc culpam nullius poenæ

penae exemplum praecesserat, quo illius enormitas manifestè ostensa fuisset. Rigidius puniatur necesse est, qui post admonitionem peccat, quam, qui ante illam peccavit. *Magis punitur, qui admonitus.* Quapropter si homines tot animarum condemnatione admoniti non cessant, Dei leges infringere, æquum est, ut acerbissimas quoque in Inferno luant poenas. Verum an non existimatis, ob talem causam minora Angelis deberi supplicia?

XII. Ob has considerationes hucusque allatas, nostro iudicio, vel integra tam nobiles creaturis primi & solius delicti sui debebat concedi venia, vel magna ex parte promeritum diminuere oportebat supplicium, vel saltem differri. Hoc punctum bene notetis velim, omni enim ponderatione dignissimum est. Verum est, quòd culpam sequatur poena; sed sequitur pede claudò, ut trito fertur adagio. Et hic modus est, quo etiam divina Justitia in foro suo uti solet. Antequam Deus Pharaonis perfidiam morte puniret, denis memorabilibus Aegypti plagis illum praemonuit; antequam etiam has ipsas infligeret, sapius editis à Moysè minis eum DEUS terreat voluit, ut vindictæ fulmen minarum tonitru praecederet.

XIII. Imò dubitare non licet, sententiae etiam jam latae rectitudinem ab executionis quapiam dilatione commendari. Quemadmodum enim venti uno & vehementi impetu insurgentes, semper tempestatem excitant, sic rigidae executiones, quae

moram non ferunt, potius ab impetu, quam à ratione videntur esse imperatae. Bene quidem scio, talia praedicia non habere locum in Justitia divina, quae sive differat, sive acceleret supplicium, semper infinità cum sapientia operatur. Sed etiam me non latet, Deum mentium nostrorum capacitati in operando se accommodare. Unde aliàs homines puniaturus tam opportunis uti voluit medijs, ne illis scandali aut oblocutionis, licet injustae, occasionem praebere. Sic distulit poenas sumere ab Hebraeis in deserto, ne Aegyptii contra divinam suam providentiam murmurarent. *Ne dicant Aegyptii, callidè eduxit eos, ut interficeret in montibus;* quo modo nostri iudicij debilitati Justitiata suam attemperabat.

XIV. Praeterea, si Deus Angelorum rebellium castigationem distulisset, spacio poenitendi ipsis concessio, quàm putatis vehementiã audaciam suam detestati fuissent? Plurimorum opinio est, id eos facere potuisse, si DEUS illis gratiam suam non negasset, facturòsque fuisse, si non idem culpae & viæ terminus ipsis praefixus fuisset. Quamobrem quo doloris sensu tunc superbiam suam deplorassent? Quàm cum humilitate petiissent veniam? quos laudis, adorationis, amoris actus per omnia secula frequentassent? Leges jubent sceminæ gravidæ ob foetum ab illa in lucem edendum poenas differri.

Eodem modo in bonorum istorum operum gratiam, quibus gravis erat mens angelica, etiam saltem

executio condemnationis videtur differri debuisse.

XV. Idque eò amplius, quod ad obsequij illius, quod poenitentia sua Angeli Deo exhibuissent, tanquam lucri cessantis motiva, accedebant damni emergentis pericula, ob ruinam illorum, quos in contumacia perstituri secum tracturi erant. Reges hujus terræ nonnunquam refractarium tolerare clientem, ne irritatus gravius ipsis malum adferret, aut ne aperto Marte malecontentorum antesignanus eos impugnaret, aut cum hostibus externis foedus iniret. Ideoque cum præviderit Deus, ab his rebellibus, si pro meritis suis punirentur, ad ultimam desperationem deductis implacabile contra divinam Majestatem bellum suscitatum iri, hominem ad defectionem suam attrahendum, totumque Mundum idololatriâ, impietate, & sceleribus implendum; nec solum innumerabiles animas æternæ internecioni dandas, sed etiam ipsum unigenitum Dei Filium humanâ vestitum carne inauditis doloribus, ignominioso patibulo & morte turpissima afficiendum esse; cum hæc inquam omnia præviderit Deus, videbatur non inconvenienter debuisse poenam illorum differre, spaciūque & auxilia ad poenitendum concedere.

III.

XVI. Talem homines ferrent sententiam, si magnæ hujus causæ patroni electi fuissent. Verum non ira suprema Dei æquitas judicavit, qui in

hoc casu etiam demonstrare voluit, profundissimam esse judiciorum suorum abyssum. *Judicia tua abyssus multa.* Deus perfectissimè tam pulchra. *Ps. 35.* rum creaturarum nobilitatem comprehendit, quas manibus suis formavit, immensum illarum comprehendit numerum, novit unicam illarum esse culpam, novitque esse sine exemplo & effectu: vidit illas tanquam liberas de peccato poenitentes incomparabili obsequio poruisse damnum resarcire; Divina nihilominus Justitia unâ eademque sententiâ, tanquam turbine omnes simul involutas in infimam abyssum præcipitavit, quamprimum eas in ipso superbie actu deprehendit, nec poenitentiae tempus reliquit. *Videbam Satanam, sicut fulgur de celo lat. cadentem,* inquit Christus. Fulmen *10. 11.* quamprimum intra nubes accenditur, statim decidit, & cum sursum ascendere deberet, sicut alias ignis natura exigit, deorsum deturbatur à terrestri & turbidæ exhalationis pondere depressum. Sic etiam angeli eodem tempore, quo maledicta illa accensi sunt superbiâ, in peccato deprehensi se in averni barathrum præcipitatos viderunt, ad quem tam indignum excellentiâ suâ locum immenso peccati pondere delati sunt. Sed cur dico delatos esse, cum majori emphasi Scriptura referat, tartareis catenis violenter in abyssum detractos fuisse? *Rudentibus inferni detractos.* Per has catenas, virtus infernalis intelligitur ignis, quam velut *2. Ps.* divinæ Justitiæ minister in miserabiles hosce condemnatos exercuit, quasi

quasi supra stellas ascenderit, eosque à sedibus suis avulsos in Orci cavernis abstraxerit, quemadmodum nonnunquam à fornacis flammâ vicina corripiuntur ramenta, priusquam pro pabulo in illum injiciantur.

XVII. Videte igitur, quomodo in hoc condemnationis speculo (quod erat tertium punctum à me propositum) manifesta peccati malitia appareat, tam quæ ut injuria DEI, quàm ut damnum nostrum in illo continetur. Profectò tam clarè hæc malitia in Angelorum supplicij apparet, ut qui eam non advertit, aut intellectam aut Fidem perdidit. Charissimi, parumper seriâ mente veritatem istam perpendite, & deinde mihi respondete; Quis fallitur, DEUS, aut vos? Vos nullam in peccato deformitatem apprehenditis, imò quandoque gloriam vobis ex peccato nasci putatis: Et quemadmodum Æthiopes arte nigrum suum augment colorem, sic quoque vos interdum peccato gloriamini, quod non fecistis, honori vobis ducentes, pejores alijs vos peccatores videri. Ex alia verò parte tantam DEUS in peccato videt malitiam, ut propter ipsam ad pulcherrima manuum suarum opera in ignem æternum projicienda moveatur. Ille qui corvorum pullos à matribus desertos tuetur & pascit, tot creaturas in summa & sempiterna miseria à se longè separatas derelinquit. Necesse est igitur concludere, inexplicabilem esse cujuscunque peccati mortalis malitiam, cum illud DEUS,

qui falli non potest, poenâ infinitâ dignum judicet.

XVIII. Poterat infauis hisce rebellibus aliquod præparare remedium, sed noluit, ut quantum malum sit peccatum, intelligeremus. Si JESUS CHRISTUS à cruce pendens Patrem suum allocutus fuisset, dixissetque, Pater æterne, in satisfactionem totius debiti ab angelis contumacibus apud te contracti unam sanguinis mei guttam tibi placeat acceptare; sola illa gutta pro omnium salute sufficiens fuisset; noluit nihilominus Filius DEI illam pro illis offerre, permisitque, ut clavi Sanctissimo sanguine suo imbuerentur, carnifices aspergerentur, terraque inebriaretur; nec voluit, ut vel una gutta tam universalis diluvij Angelis prævaricantibus applicaretur. Totum autem hoc ideo statuit, ut clarissimè appareret, quàm divinæ Sanctitati contraria sit iniquitas. Si JESUS CHRISTUS etiam Dæmones redemisset, homines forè existimare potuissent, non esse tantum malum, Deum offendere, aut saltem malum non esse adeò incurabile. Sed cum jam videant, naturam Angelicam in condemnatione suâ sine remedio relinqui, bene inferre possunt, tanto magis coram Deo abominabile esse peccati toxicum, quantum preciosius & dignius est vas illud, quod propter tale venenum in frustra comminutum conspiciunt.

XIX. O peccatum peccatum! quis pravitatis tuæ fundum penetrare poterit? Charissimi, affirmare nobis licet, tantum nos de peccato cognoscere, quantum de mari cognoscimus.

id est, solam ejus superficiem. Aliàs enim nunquam possibile esset, ut quis illud committere auderet. An non unum solum peccatum sufficiens fuit, ut ex Angelo fieret Dæmon? quando igitur aliquis vestrum peccatum unum commisit, tantam in anima sua jam habet malitiam, quæ sufficeret, ut in Dæmonem convertatur: ad Dæmonem enim induendum aliud non requiritur, quàm unus solus actus peccaminosus. Quare cum Confessarius de tali quodam actu vos interrogat: quoties? statim liberè responderis, sexagesies, aut septuagesies; quasi decem peccata amplius commisisse, nulla notabilis esset differentia. At perpendite non nihil, quid sint decem illa peccata, quorum vos nullam habetis rationem, quæ nimirum sufficiunt, ut decem efficiant Diabolos! si fieri posset, ut decem hæc peccata mortalia decem Sanctissimorum, & præcipuorum Seraphinorum conscientijs imputarentur, quamprimum ex decem Seraphinis, terribilissimos decem tenebrarum Spiritus factos videre liceret. Et vos adhuc statum vestrum non exhorrescitis? Et quod de decem dico, etiam de quinquaginta, deque centum affirmare potestis. Quinquagesies peccastis, aut etiam centies, an non ita est? Quod si nunc quinquaginta hæc, aut centum peccata inter quinquaginta aut centum Angelos dividatis, centum aut quinquaginta ex his efficiantur Dæmones; & tamen omnis hæc malitia, quæ divisa sufficiens esset, ut tantam Inferni partem consti-

tueret, tota in corde vestro unita hæret; dum vos interim faceris, nugis & voluptatibus vacatis, sceleraque sceleribus incessanter annexistis. Potestne in Mundo infelicior reperiri creatura, quàm peccator se ipsum non cognoscens? *Quid miserius misero, non miserante se ipsum.* DEUS licet quoad naturam Dæmones pulcherrimum agnoscat manuum suarum opus, nihilominus dum peccatum illorum intuetur, non tanti facit, quanti foedum vermiculum, sordidam vespam, aut pestiferum serpentem. Quanti ergo facere potest hominem, cujus anima centenis actualiter peccatis est contaminata? quàm abjectus, quàm foetidus quàm horridus in conspectu Dei comparebit! *Sprevisisti omnes discordantias judicij tuis.* Attamen Adolescens ille tam immundus, scæmina illa tam impudica, ob fucaram faciem, ob capillos bene discriminatos putant se dignos esse, ut omnium in se convertantur oculi! Verùm alia brevè erit rerum facies. Veniet tempus, quo res quævis, qualis est in se, videbitur. Qui tapetes conficiunt, ab inversa tela texere ordiuntur, ita ut dum monstrem aliquod acupingunt, illud non intueantur, donec opere absoluto ad alterum vertant latus, lucique exponant. Non absimili arte Peccatores suam absolvunt vitam, licet enim horrenda iniquitatis monstra dierum suorum relata intexant, nihilominus quia inversa laborant tela, illa non intueantur. *Nesciunt quid faciunt.* Sed in mortis puncto omnia aliam induent faciem. Quod enim à tergo, vertetur ad faciem.

ciem. *Statuam te contra faciem tuam.*

Omnia opera ignominiosa talia apparebunt, qualia sunt coram oculis Dei. Nec solum apparebunt, ut videantur velut injuriæ Deo illatæ, sed ut in proprijs artificibus suis puniantur, odioque habeantur.

XX. Divina siquidem Justitia diebus nostris bilancem suam non mutavit, ita ut peccata minus sint gravia, quam antè; est ipsamet quæ fuit trutinæ. Ideoque si unica superba cogitatio tanti ponderis est, ut tam numerosas, tamque nobiles creaturas in imam deprimat abyssum, quid fiet de tot & tantis injurijs, impunitatibus, tot blasphemijs, de legum Divinarum transgressione; Vera hæc esse vos fatemini, dicitisque: sed an non Deus bonus est, benignus est, an non plena habet misericordiæ viscera? Certum est, quod bonus sit & benignus, cum sit ipsamet bonitas & benignitas. Sed non solum talis est pro vobis, bonus est, benignus est & misericors etiam pro alijs. Videtis nihilominus, quomodo sublimissimas illas tractavit creaturas, postquam peccato se contaminavere! quamprimum eas à se non in cœnum, sed in ignem projecit, nec unquam eas inde eripere cogitavit.

XXI. Comparete nunc aliquantisper vos ipsos cum immensâ hac, tam insignium condemnatorum multitudinem, judicésque estote illius sententiæ, quæ, si vitam non mutaveritis, in vos feretur. Vos de vilissima terra vas estis plenum ignorantia & malitia quoad animam, plenum putredine & fetore quoad corpus. Si igitur Deus vasis aureis non pepercit, sed diffregit, cur fictilibus & ligneis parceret? *Si superbientibus Angelis Deus I. de non pepercit, quanto magis tibi putredo adu. & vermis?* inquit S. Bernardus.

XXII. Peccata deinde vestra, cum Angelorum delicto comparete. Semel tantum Dæmones legem DEI transgressi sunt, & quidem antequam apertum viderent Infernum, imò antequam Infernus produceretur, antequam illum scirent esse, antequam quidquam de eo suspicarentur, antequam aliorum damno, ut dici solet, sapere didicissent. Vos centenis vicibus legem DEI prævaricamini, & ex diebus vestris continuam scelerum catenam necitatis, cogitationibus sordidis, verbis scandalosis, desideriis, operibus & omissionibus, quorum unum ab altero continuo trahitur. Et hoc quidem postquam Fides infernum totum accensum & inflammatum ostendit, illamque abyssum peccatoribus plenam, imò refertam aperuit.

XXIII. Vestram quoque ingratitude, cum illorum ingratitude comparete. Dæmones ingratos se exhibuerunt naturæ & gratiæ beneficijs; sed non sicut vos; illi enim gratiam à peccato resurgendi non habuerunt, vobis autem sæpius illa concessa fuit. Pro illis ne quidem unicum Dei Filius emisit suspirium, at pro vobis sudorem, sanguinem & vitam profudit; ipsis ne quidem semel veniam impertivit, vos autem quoties

impunes abiistis? illis non fuit prædicatum, illis non fuit promissum, nec unquam pœnitentiæ tempus concessum. Vobis usque in hanc horam nihil aliud magis inculcatum fuit; illis etiam unicum pœnitendi momentum negatum fuit, vobis frustra tot & tot anni permittuntur.

XXIV. Denique vestrum pauci sunt, illi verò sunt absque numero. Quid quæso Cælum perderet, si vos omnes damnaremini? Fortassis propter tantam desolationem, aut damnatum, luctum indueret? Tertia incolarum suorum parte in Angelorum lapsu Cælum evacuatum est; nec stragem illam doluit, cur ergo solam vestri deploraret jacturam? Certè nemo capere potest, quomodo peccator aded sit temerarius, ut millenis onustus sceleribus in omnipotentis DEI conspectu de se audeat præsumere, coram DEO inquam, qui tantis non indigebat Principibus, sed eos punivit, non secus ac si nihil amplius valerent, quàm vilis scurrarum turba, aut bestiarum grex. Si DEUS solum ad infernum condemnasset Luciferum, sola hæc Justitiæ demonstratio sufficere debuisset, ut homines vehementissimè terrentur. Hoc modo cuncta Assæri regna terrore concutiebantur, ubi auditum fuit jussu Regis Amanum Principem, intimum ac familiarem, è paribulo suspensum fuisse. Imò etiam ipsæ bestiae ratione carentes absterrentur hoc modo. Plinius refert, ut in Africâ Leones ab insatiabilibus, quas edebant, cohiberentur stragibus, de-

L. 8. c. 16

terminatum fuisse unum illorum capere oportere, & ex arbore suspendere; id cum alij viderent, omnes in fugam acti se in cavernis suis, intra sylvas absconderunt. An non igitur sola unius Angeli pœna sufficiens esse deberet, ut hominis audaciæ frenos imponeret? Nihilominus innumerabiliû Angelorum, ad æterna & infinita tormenta condemnatorum supplicia hominem à peccatis abstertere non valent. Audistis ab Angelorum multitudine omnes maris arenas superari. Numerate igitur si potestis, tertiam dictarum arenatum partem, & dicite postea: major est illorum damnatorum spirituum numerus; Ego tamen peccare non cesso, quasi de venia tot & tantis negatâ securissimus essem? Forfan illam mihi Deus concessurus est, ita sanè; Sed quid erit, si concedere noller, indignè ferens, vilissimum vermiculum, qualis ego sum, nolle desistere totius Mundi Dominum offendere? Aliàs quidem veniam mihi tribuit. Sed quid erit, si propter hoc ipsum amplius mihi nolet ignoscere, quia jam toties mihi ignovit? fortè præsumptio illa, quæ potuit Cedros altiores illis, quæ sunt in Libano, evellere, non posset fragilem prosternere abiecem? *Ulula abies, quia cecidit Cedrus, quoniam* ^{Zach.} *niam magnifici vastati sunt.* ^{11.}

XXV. Charissimi mei, nolite fidere malæ vitæ, sub spe obtinendæ veniæ, quæ semper est incerta. Spem vestram solido alligate trunco, non illam marcido palo confidite.

Quid

Quid perditis, si peccare cessaveritis? At quid non perditis, si peccare non desistatis? O mi Deus, exhorresco, dum in profundissimam hanc abyssum oculos converto. Perditur fama, perditur bonum utile, perduntur voluptates, perditur corpus, perditur Anima, perditur cœlum, perditur Deus? omnia perduntur bona, verbo, omnia in profundissimo illo barathro congregata mala incuruntur. *In loco tormentorum.* Et vos non horretis ad hujus ipsius met barathri limina ambulare, salutare, & voluptatibus indulgere?

bene apparet, vos in tenebris esse. *Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant.* Deus vobis oculos dignetur aperire, ut grave in quo versamini periculum agnoscat, quod si cognosceritis, possibile non esset, ut saluti vestræ non consuleretis. Infernus à Deo pro perduellibus factus est Angelis; concedo. At si vos illos Angelos audaci temeritate imitati fueritis, imò superaveritis, scitote, Infernum illorum, ceu pro vobis conditus esset, eundem futurum. *Matt. 25.41. cedit maledicti in ignem eternum, qui paratus est Diabolo & Angelis ejus.*

DISCURSUS XVI.

Ex Pœnâ Adami Peccati Mortalis Gravitas apparet.

I. Unquam magis potentiam suam antiqui demonstrarunt Romani, quàm cum à Supremis etiam Regibus damnatis pœnas sumpserunt. Ita præ alijs condemnatus & punitus fuit Rex Jugurta ob homicidium in fratre suo Principe commissum, qui in pœnam Romæ in carcere morte multatus fuit, summo cum excellentissimæ illius Reipublicæ honore, apud quam supremæ quidem dignitates delictum aggravare, sed impunitatem impetrare non poterant. At, *quis non timebit te, ô Rex gentium?* Cum divina Justitia

tua vultum potentium non respiciat, sed indifferenter & indiscriminatim eos judices, quasi de infima essent plebe? Ecce Adamus Primum mundi Regem, ob inobedientiam suam è Regno ejectum & ad pœnam majorem, quàm humana mens comprehendere possit, condemnatum. Necesse igitur est, inexplicabilem esse cujusvis peccati malitiam! attamen tam parum apprehenditur ab homine, ut vix illam agnoscat. Nos igitur ut illam aliquantò melius intelligamus, tria hodie considerabimus; Regnum Adami, lapsum, & pœnam, dumque transgressiones illius perpendimus, nostras comparabimus iniquitates, detestabimurque, ut coram Deo aded

2f. 75. mus. *Terribili & ei qui aufert Spiritum Principum, terribili apud Reges terra.*

I.

II. Similis Adamo, antequam peccavit, nullus fuit in Mundo Monarcha, nec unquam erit. Quandoquidem non unam aut alteram terrae partem cum imperio possidebat, sed in toto illius ambitu dominabatur, omnesque illi creaturae tanquam Domino serviebant. Præterea (solet enim divina providentia non solum officium conferre, sed etiam necessariam eo dignè fungendi habilitatem addere), ornatus fuerat cunctis dotibus ad grande hoc dominium administrandum requisitis; quæ dotes tribus præsertim capitibus continentur, sapientiâ, gratiâ, & iustitiâ, originali diâ.

III. Quod ad sapientiam, fuit illâ plenissimus, quemadmodum ejus dignitati conveniebat. Cùm enim ad omnes alios regendos destinatus esset, necesse erat, ut omnes sapientiâ antecelleret; ut in regimine suo nihil improvisum, nihil indiscretum accideret, ut fieri solet, cùm minus prudens alijs ducatum præbet. *Disciplina intellectus replevit illos.* De illo & uxore à Deo ei datâ inquit Ecclesiasticus. Hæc sapientia non tantum ad naturæ abdita, proprietates, affectiones, artes & humanas scientias se extendebat; sed multò magis ad cognoscendum Deum, resque supernaturales intelligendas illi infusa erat, cùm Ada-

mus nobilis hujus exercitij, quo Deus coleretur, Magister; omniumque posterorum exemplar esse debuerit.

IV. Præterea hoc generis humani caput aliâ adhuc magis selectâ dote præditum fuit, gratiâ nimirum, cujus virtute celestem beatitudinem mereri posset; cum hac quoque gratiâ omnes aliæ virtutes quædam habitualiter, quædam actualiter animæ ipsius infusæ erant, nec non omnia Spiritus Sancti dona, quæ illam, quando cor aliquod occupat, sequuntur, eodem modo, quo nobiles aulici, & Matronæ Reginam sequuntur, cùm in publico comparet.

V. Denique tertia prærogativa Adamo concessa fuit iustitiâ originalis, quæ non est sola & simplex quædam qualitas, sed plurium virtutum simul unitarum aggregatum quoddam, tam quoad animam, quam quoad corpus. Et hac iustitiâ primò anima Deo subjiciebatur, quâ intellectus ad illum cognoscendum, voluntas ad amandum, memoria ad reminiscendum applicabatur. Secundò partem inferiorem Superiori animæ parti; infimùmque sensu regimen supremo rationis magistratui submittebat; habebat enim homo in se temperantiâ profundè radicaram, quæ in ore erat, quasi frenum aureû ad passiones tali statui proportionatas edomandas. Tertiò hæc iustitiâ ad eò corpus animæ subjiciebat, ut illud huic non esset oneri, sed auxilio, & consequenter à morte, morbis, cunctisque doloribus, quibus vita nostra circumdata est.

est, exemplum erat. Magnum hoc donum insuper titulum habuit iustitiæ; quia per illam omnia inferiora superioribus parebant, quæ propriè perfecta est iustitia; dicebaturque originalis, quia ad omnes homines transmitti debebat à primo illo viâ originis descensuros. Unde pro utilitate nostra obligationem illam inferre licet, quâ tenemur pro omnibus illis donis supradictis gratias agere; licet ea non possederimus, cum Dei culpa non fuerit, quod minus ijs fruamur, imò cum primo Patre in possessionem parisi gratiæ introducti sumus. Si Princeps nobilem familiam in beneficium prædium inducit beneficio in omnes posteros transituro, caput verò familiæ prædium dissipet, alienetq; , quis huius jacturæ culpam gerit? Descendentes licet pauperes jure merito tenentur supremi Domini sui liberalitatem agnoscere propter divitias, quas etiam non possident.

VI. Sed ad intellectum procedamus, quid vobis videtur de hoc Regno? Ubi similem in terris invenietis Regem? Regem, qui sibi ipsi perfectè dominetur, omnibusque rebus seipso inferioribus, & cui perfectè suus dominetur Creator. Regem, qui nunquam suo possit privari Dominio, nisi rupiter illud à se abdicare velit? Monarchæ huius Mundi sapissimè sunt appetituum & affectuum suorum Mancipia; nec nisi brevi tempore hac mortali fruuntur aurâ, paulò post mortis futuri spoliū; ita, ut non imeritò Regibus scenicis affamiliari queant, qui finitâ comœdiâ

coguntur, purpuram, sceptrum & regimen deponere, & ex theatro descendere. *Ego dixi, dij estis. Vos autē sicut homines moriemini.* Populus quali Deos terrestres illos colit; sed mors eosdem tanquam homines vulgares tractat, illorumque cineres cum rusticorum pulvere confundit. Talis verò non erat Adami principatus. Inter alias prærogativas ei à Domino concessas, erat illa præcipua, quòd morti subjectus non esset, quæ ab ipsa obedientia tam perfecta animæ à corpore in tali statu reddendâ arcebatur, ut sentit S. Thomas, aut, ut alij volunt, à propria illa & perpetua, quam homo ab arbore vitæ percepisset, restauratione impediatur. Unicus solus hostis & ingens illi remanebat, peccatum scilicet, quod tamen ipsi nocendi vim nullatenus habebat, nisi proprii arbitrij vires ipsi sponte subdidisset. Attramen, quis hoc crederet? Rupes hæc inexpugnabilis, quæ neque vi, neque obsidione, nec assultu vinci poterat, propria voluntate se hosti dedit, portas illi aperuit, manibusque illius claves tradidit. Hic Adami lapsus, quemadmodum est magnum aliquod Sanctæ Fidei nostræ mysterium, à quo magnâ ex parte plura dependent mysteria, congruum est, ut bene ab omnibus intelligatur; quare huc aures animarumque advertite.

II.

VII. Sciendum igitur est, Adamum à Deo creatum ab eodem in Paradiso terrestri positum fuisse, & quia obedientia primum est creaturæ erga Creatorem suum obsequium,

ut Deus homini illam exercendi daret materiam, ei præcepit, ut inter omnes regij istius horti arbores unam solam à se noratam intractam relinqueret: in quacunq[ue] enim horà de fructibus in ea natis comederet, sciret, tanquam perduellem, tam pro se, quàm pro posteris suis hoc tam pulchro perennium deliciarum statu, cujus possessionem adierat, quamprimum illi exeundum esse. *In quocunq[ue] die ex eo comederis, morte morieris.* Imaginari vobis licet, quanta animi submissione, nec non admiratione tam leve præceptum susceperit Adamus, obstupescens Deū pro tam opulento feudo non gravius à se exigere homagium. Sed illa submitio & admiratio non diu tenuit: Dæmon enim prævidens felicitatem, quā fortunatissimum hoc par hominum, Adamus & Eva, & eā, quā omnes illorum posteri gavisuri essent, motus invidiā, serpente ad insinuandum se, & decipiendum usus est. Verum est, quod non ausus fuerit hominem malignus ille aperto Marte aggredi, sed totum negotium fraude aggressus est, quam sua illum versutia docuit, qua fretus speravit, illum validiùs per foeminam unicè sibi amatam prosternere, munitionemque à debiliori loco minusque custodito expugnare. Quare postquam foeminam otiantem invenerat & solam, liberiùs ei loquendi occasionem sumpsit. Postquam illi Dei præceptum, tanquam nimium grave & dignitati suæ contrarium proposuit, minas intentatæ mortis non esse, nisi terriculamenta

dixit, à Deo sic conficta; nec enim verisimile esse, eum se creaturis tam pulchris à se productis privaturum. Denique paulatim verbis fallacibus ultra progrediens non dubitavit affirmare, esum prohibiti fructus non tantum nulli eorum nociturum, sed sumopere profuturum; ita enim omni sapientiæ & scientiæ genere absq[ue] mensura implendos, ut ad malum inter & bonum discernendum Dei ope amplius non indigerent, sed in sui ipsorum regimine sibi sufficientes futuri essent. Omnia hæc mendacia malignus impostor solennissimo confirmavit juramento, Deum, contra Deum ipsum, testem appellans, asserensque, eum omnium à se dictorum veritatem non ignorare. *Scit Deus, in quocunq[ue] die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dij.* Hisce venenatis verbis impostor ille obtinuit, ut mulier superbiā elata, primò ob vanam sui ipsius æstimationem omnia à Dæmone proposita tanquam verosimilia teneret; deinde fidem adhiberet; victa deniq[ue] audacem manum ad prohibiti cibum extenderet, præceptumque Dei prima violaret.

VIII. At parum devictā solā muliere Dæmon lucratus fuerat; sic enim neminem præter illam deceperat. In hoc adhuc laboraba: sumopere, quomodo Adamum, à quo tota humana posteritas dependebat, quasi membra à capite, devinceret. Quare Evam incitavit, ut ab eadem arbore illa ipsa marito fructum portigeret, simulque affectuum teneritudine plenissima adde-

Gen. 2.
17.

adderet verba: non credere se ab eo sincerè amari, si primum munus manuum suarum recusaret, ob quod ne utquam timenda mors esset, de quo illa ipsa jam comedisset, certòq; spondere posset, illam inde non moriturū.

S. Tho. Quid porro? Sive Adamus minas à Deo revocandas existimârit, sive precibus & poenitentia eas se revocari posse speraverit, certū est, quòd inobediens fuerit, & non minùs dilectæ sociæ suæ, quàm fraudi Diabolicæ cesserit. Hoc, (quemadmodum gravissimi tradunt Auctores) octavo post creationē illius die contigit, quo tempore

peccatū, velut infernalis latro, Adami & Evæ intrans animas, unico momento omnes sapientiæ, gratiæ & justitiæ divitias illis, & nobis, eripuit. Quare quemadmodum patre læsæ Majestatis condemnato, filij ipsius non possunt antiquas prætere dignitates & dominia; eodem modo primus Pater noster læsæ Majestatis, & quidem divinæ reus declaratus, pro se & nobis filiis suis omnia privilegia, omnesque, quas possidebat, præeminentias amisit.

IX. Sed antequam ulterius poenam à Justitiæ divina huic Regi perduelli suo, inflictam consideremus, multum refert, hæc, quæ hucusque dicta sunt, accuratius observare. Quis unquam credidisset, Virum tam prudentem, non ita pridem Dei manibus formatum, omnibus gratiæ tam habitualis, quàm actualis thesauris ditatum & roboratum, passionibus suis ad eò dominantem, verbis solùm ab extrinseco, non ab intus à concu-

piscencia tentatum, ad peccandum induci potuisse? At: amen nimio erga mulierē sociam amore inductus fuit, quasi timeret, ut vult S. Augustinus, ne, si non consentiret, Eva ob nimiam displicentiam moreretur. *Noluit contri- stare eam, quam credebatur à se alienatā. in Gen. omnino interire. Quomodo igitur Ado- lescens effrenatā concupiscentiā, indomitis passionibus, potentijs debilitatis, habitibus vicijs, mente excæcatā, animo accenso, & undequaque tentato, sibi fidere potest, se neque cogitationibus & delectatione, neq; opere ipso & dato in peccatum consensu lapsurū esse? Nihilominus in tam periculoso conflictu tot improvidi Adolescentes & Puellæ de se audent præsumere, & in omni libertatis ac licentiæ genere inter se agentes, amorisque mutui contestatione quotidie magis ardent, nunquam recti limites transgredi confidunt. O stolidos, iterumque stolidos homines! vident, hoc turbinis impetu celsissimas pinus, tam miserè cecidisse, & putant debiles arundines, per se terram versùs inclinatas, stare posse erectas. Si homo in Paradiso terrestri stulto amoris resistere non potuit tanta in tranquillitate, quomodo in aperto campo inter tot resistet prælia? Memento, monebat S. Hieronymus Nepotianum, memento quòd Paradisi colonū de possessione sua ejecerit mulier. Quare necesse est, tam frequenter vos admoneri, ut periculosas vitæ occasiones, quales sunt adolescentum cum Puellis conversationes, quia quemadmodum olim Diabolus, Viri erga scemina-*

minam amore in perditionem nostram usus est; sic adhuc eodem illo, semperque majori cum robore vitur, dum quotidie magis invincibilem horum armorum, id est, amoris vim agnoscit. Qui Apum Regem coepit, totum illarum quoque tenet examen: eodem modo, qui amorem lucratus est, omnes quoque alias passiones habet in potestate sua. Et hæc est causa cur tantâ cum obstinatione Dæmon inter Christianos pessimam illam amandi consuetudinem conseruet: amore siquidem potius facillimè reliquis dominatur affectibus, & hac clave in Adolescentium animas ad quodvis vitium januam pandit.

III.

X. Nunc, ut ad propositam redeamus materiam. Deus ex Parte in Judicem mutatus Adamum vocat, examinat, convincit & condemnat; ut videre ad qualem poenam: ad amissionem Regni, ad bonorum confiscationem, ad exilium, infamiam, infirmitatem & mortem. Creaturæ illius detrectant imperium, è deliciarum ejicitur Paradiso, & ut lapsus sui opprobrij identidem recorderetur, pellibus animalium vestitur. Ad terram manibus suis colendam damnatur, denique vitam in sudoribus & laboribus ineffabilibus exactam inter angustias & agonias finire cogitur. Imò etiamnum quasi perduellis à Deo tractatur; quia, quemadmodum rebellium domus diruuntur, soloque æquantur, sic, ut animæ habitaculum, corpus scilicet, dirueretur & in pulve-

rem redigeretur, à Deo statutum est. Quid diceretis de Magno Rege, hodie opulento, cui omnes parerent, quem omnes venerarent & timerent, si cras nudum & pauperem, ac, ut panem lucretur, terram fodere conspiceretis? Attamen tanta fortunæ mutatio, ne minimam quidem poenarum primo Parenti nostro inflictarum exprimeret partem, cum minima sit illa, quam fecit corpus, jactura, in comparatione divitiarum & prærogativarum, quas anima amisit. Quod autem pro nobis omnibus magis deplorandum est, quodque magis poenæ illius rigorem manifestat, est, quod omnes eadem sententiâ involvamur. Quamobrem Deus ordinem & providentiæ antea stabilitum regimen omnino mutavit, suæque naturali inclinationi cuncta relinquens, protectionem suam specialem subtrahendo tanquam metam, in quam omnes tam corporales, quam spirituales collimerent miseræ, nos exposuit. *Totus homo secundum animam, & secundum corpus per Adami prævaricationem in deterius est commutatus.* Inquit sacrum Concilium Tridentinum. O quantum vulnus naturæ nostræ primum hoc peccatum inflixit! Tantum ego mihi non tribuo, ut hujus vulneris profunditatem & largitatem à me explicari posse confidam; nihilominus aliquantisper ostendere conabor.

XI. Quoad profunditatem, considerate, quod quemadmodum per rupto ab ingenti flumine aggere tota Regio inundatur, ita ablata à natura humana originali justitia, omnes appetitus

petitus propria sua objecta tanto cum impetu sequi cœperint, ut absque DEI Gratia, multaque difficultate & labore nostro rerineri non possint. Unâ cum passionibus simul omnes creaturæ ab hominis obsequio defecerunt, quemadmodum in universali regni cujusdam perduellione fieri solet. A deoque bestia tantopere obsequium homini recusarunt, ut, nisi vi adigantur, aut blanditijs attrahantur, aut arte mansuefiant, amplius nobis servire nolint. Elementa indicto bello scædus fregere, quod in hominis innocentis gratiam constituerant. Cœli mutati sunt, suosque influxus aut cohibuerunt, aut diminuerunt. Terra tanquam maledicta sponte nihil aliud, quàm spinas & tribulos, producit. Verbo vix homo inimicum DEI se ostendit, cum mox omnes sibi contrarias expertus est creaturas; imò se ipsum contrarium sibi, omnibusque hostibus alijs hostem domitu difficiliorem. Ecce igitur omnium malorum nostrorum originem; Ecce unde rerum spiritualium ignorantia, benefacendi repugnantia, effrenata, voluptatum concupiscentia, iræ in vindicandis injurijs impetus, continua inter nos ipsos contentio, nascantur. Nolite vobis persuadere, tales à DEO nos factos esse; tales à peccato facti sumus.

XII. O quantum intra me ipsum indignor, dum interdum aliquos vestrum ita loquentes, seque excusantes audio! *Quid facere possum? DEUS talem me creavit. Hæc est R.P. Segneri S.J. Christ. Instr. Tom. II.*

natura, quam mihi DEUS indidit. Talis est mea conditio, hæc inclinatio & natura constitutio. An hic sanus vobis loquendi modus videtur? Si horologium vestrum non moveatur, si lentius procedat, si quando sonum non edat, aut non, quas debet, signet horas, tunc culpam artificis non impingitis, sed horologium vitiatum esse querimini, nec unquam vobis imaginamini, tam defectuosum ab artificis manu prodijisse. Quâ fronte igitur hoc audeatis dicere, dum repugnantias illas sentitis ad vivendum secundum rationem, & non more bestiarum? Dicite potius, horologium esse vitiatum, reparari oportere, manibusque artificis reddendum, à quo in principio tam bene instructum prodierat. *Deus fecit hominem rectum.* Et tunc, ut *Eccles. 7. 30.* decet, loquimini. Sed hæc per parenthesis dicta sunt. Cæterum, si pœnam primi hujus peccati aliquantisper concipere volueritis, ex omnibus malis, quibus corpus & anima in hac mortali vita infestantur, quasi montem constituite, in hunc omnes vitæ penurias, omnes contagiones, omnes inundationes, tempestates, terræ motus, angustias, bella, omnes egestates, laments, lites, homicidia, neces, omnes injustitias, iniquitates, omnesque damnatarum Animarum jacturas congerite, hæc cum epigraphe: *Hæc est unius solius peccati pœna.* O quàm profundum vulnus, quod sinu suo tanta complectitur mala! At non minor est ejus largitas, quæ ad infinitarum ani-

animarum, ob hæc mala infelicissimarum ruinam se extendit.

XIII. Primò omnes infantes absque Baptismo è vitâ decedentes in primi hujus peccati poenam in æternum bono illo infinito, id est, clarâ DEI visione, immarcescibili cœli hæreditate privantur. Quis autem numerum illorum inire poterit, huic poenæ, quæ poena damni vocatur, subjectorum? In Mundo ajunt,

Ricciol. Geogr. l. 12. mille circiter hominum milliones inveniri; at experientiâ constat, mediam nascentium partem antè rationis usum diem suum obire. Unde secundùm hanc numerationem quovis seculo saltem mille infantium milliones morentur, qui quasi omnes in primis quater mille annis ante Christi adventum contra hanc legem à se contractam nullum habebant remedium. Verum quidem est, post adventum Christi omnes Christianorum infantes hoc gaudere privilegio, ut à peccati tyrannide liberati, cum Sanctis regnent in cœlis; at nihilominus quanta Mundi pars fide Christi non est imbuta, & consequenter nec Sancti hujus Baptismi est particeps? Quare quor adhuc hodie toto in mundo paratis infantes ad limbum transferri, cœloque privari? O Inexplicabilem peccati etiam unius malignitatem! Non ignoratis, ad placandam Victoris iram innocentes puerulos obviam mitti solere, manibusque ramos olivarum præferentes pacem rogare. Tale sanè remedium sæpenumero tam efficax fuit, ut

crudelissimorum Ducum corda mansuefecerit. Nihilominus DEUS, præter infinitæ pietatis suæ viscera, quæ omnibus exhibet, præcipuè parvulis tam tenerum ostendit amorem, ut summopere illorum gaudeat præsentia & alloquio: *Sinite parvulos venire ad me*: Attramen, ut primum hominis peccatum puniat, ne quidem tam charam sibi parvulorum ætatem excipit, sed simul omnes numero innumerabiles eadem punitione involvit, eosque, si absque Baptismo discesserint, in omnem æternitatem suâ beatitudine exclusos ob peccatum originale ab Adamo contractum castigat; quod tamen secundùm voluntatem eorum illis non fuit voluntarium, sed tantùm secundùm Primi Patris sui voluntatem, cui voluntas illorum inclusa fuerat. Quid igitur videtur vobis de peccato?

XIV. Attramen Parum huc usque dixi. Nunc innumeros homines æternum pereuntes adjungite, quorum æterna damnatio remore peccato debetur Originali, quo natura humana corrupta fuit, ut merito Prophetæ de hoc peccato loquens, non in peccato, sed in peccatis se conceptum esse dicat. *In peccatis concepit me mater mea.* Quia peccatum originale, licet per se unicum solum sit, nihilominus quoad effectus, est quasi exercitus peccatorum, & in se solo omnia peccata, sicut radix in se omnes fructus continet: *in illo concluduntur Delicta omnia.* Hinc est, quod peccata actualia quotidie ab hominibus committuntur solita, quoad voluntatem nostram sine culpa

culpæ, sed quoad Adami transgressionem sine poena nostra: secundum illud: *Qui in sordibus est, sordescat ab hac.* Præcipue cum Deus ob primi hujus peccati poenam totum genus humanum Dæmonis tyrannidi permiserit subjici, præsertim ante Redemptoris nostri adventum, ita ut à Christo Princeps hujus Mundi vocetur, cui tam superbe dominabatur, quemadmodum etiam illum Apostolus, Deum hujus sæculi appellat. Videbat Deus, si hominibus justitia originalis & particularis illa assistentia à principio pro salute nostra concessa, subtraheretur, Luciferum viribus suis prævaliturum. Videbat, homines se omnibus vitijs, quasi in prædam dedituros; videbat terram quasi in novum Infernum commutatam iri, ubi reprobi millenis peccatis assuesfacti nullam DEI rationem habentes, denique in æternis Inferorum flammis perpetuum erga se odium professuri essent. Et nihilominus in primæ hujus inobedientiæ poenam, quasi tam graves has non curaret pervertitates, omnes permisit, nec impedivit.

XV. Quid vobis de hac poena videtur. An non horrenda est hæc severitas? Si Deus aliam non suscepisset ab hominibus poenam, quam quod illos in mortalitate suâ miserijs & afflictionibus reliquerit, sufficiens & competens poena videri potuisset; at tamen non nisi quædam maledictionis, peccato attractæ, gurra fuisset: ira saltem loquitur Daniel, dæm exilii, egestatis, carceris, toriusque populi

Hebræi in servitutem Babylonicam abstracti miseriarum mentionem faciens, his utitur verbis. *Stillavit super nos maledictio.* At quàm dissimilibus verbis peccatorum permissio in sacris Scripturis describitur? Sanctus David illam inundationi totum Regnum submergenti comparat. *Effunde super eos iram tuam, & furor ira tua comprehendat eos.* Sed quomodo? Ecce illum. *Appone iniquitatem super iniquitatem eorum.* Quando Deus permittit, ut in priorum peccatorum poenam in peccata nova labatur homo, tunc dici potest, iram ejus nimium exundare. *Nalla est poena gravior, quam cum peccatum est poena peccati.* Hæc poena est quoddam diluvium; alia mala poenæ, ne quidem pluvia, sed paucae quædam sunt stillæ. *Stillavit super nos maledictio.* Quare si Deus in primi hujus peccati ab Adamo commissi poenam permitteret unicum solum hominem in unum tantum peccatum labi, & à diaboli tyrannide unicum hominis cor occupari; hæc permissio multò formidabilior foret poena, quàm si omnes homines, quotquot fuerunt & adhuc erunt, acerbissimâ morte condemnarentur. Judicate nunc, qualis illa dicenda sit poena, quâ, præterquam quod Deus omnes morti addiderit, à tot & tantis specialem suam retrahit providentiam, in tantas iniquitates & immunditias præcipitari permittit, tantam Dæmoni licentiam, quâ innumerabiles animas suæ servituti subjectas perdat, concedit. Perpendite id, quod paulò antè insinuavi, id est, in Mundo

Dan. 9.
11.
Ps. 68.
25.
Bella.
m. in
hunc
loc. ex
S. Aug.
1.4. in
Julian.

plusquam mille hominum miliones contineri. Inter hos Catholici centum vix miliones conficiunt, ita, ut si omnes salvarentur, quovis centesimo anno nongenti Animarum non catholicarum miliones in aeternum maledictarum ad infernum descenderent. Cogitate igitur, quantum plures damnandi sint, cum à Catholicis tot & tanti aeternum pereant, tamque brevis sit hominum vita, ut rarissimi cursum seculi perficiant.

XVI. Accedit, hæc omnia à DEO permitti, postquam primus ille Rebellis nongentorum annorum spacio, ob peccatum suum tantam egit poenitentiam, tan-àsque profudit lacrymas. Imò postquam ipsemet Dei Filius, ut huic ipsi transgressioni satisfaceret, honorem inhaerens majorem divinæ restituit Justitiæ, quam illata fuerit injuria. *Non sicut delictum ita & donum.* Levissima quævis incommoditas à Christo tolerata, licet non fuisset amplius, quam missum in cælum suspirium, mille Mundorum peccatis exsolvendis suffecisset; nihilominus postquam Redemptor noster tam amplam subiit Passionem, ut propter dolorum copiam & amaritudinem mari compareretur; nihilominus tantas adhuc peccatum edidit strages, tantos de nobis Dæmon agit triumphos, tantis & spiritualibus & temporalibus Justitiæ divinæ Adami peccatum punit calamitatibus, imò & aeternis cruciatibus, cuncta hæc in unius peccati poenam permittendo. Quis un-

quam credidisset, medicinam divinam, qualis est Jesu Christi Sanguis peccati originalis vulnere perfecte mederi non debuisset, ita ut omnes pus eximeret? Ex auro tam salubre elicitor oleum, ut non solum velut balsamum mœdeatur vulneribus, sed ne quidem ullam relinquat cicatricem. Quare oleum tam pretiosum, charitatis vi à Sacrosancti corporis fodinis extractum, vibebatur, ita vulnera nostra curare debuisset, ut ne quidem illorum remaneret vestigium, omnesque homines post secundi hujus Adami mortem saniores, fortiores, vivacioresque fierent, quam si primus Adam non peccasset. Sic debilis intellectus noster judicaret; at non sic visum est Justitiæ divinæ, quæ infinita procedit Sapientiâ. Hæc, ut quam magnum malum sit, Deum offendere, bene apprehendatur ab hominibus, voluit, ut peccatum tantis etiam impensis à Jesu Christo sanatum, nihilominus adhuc diebus nostris malignissimos suos ad finem Mundi usque, imò usque in omnem aeternitatem in miseris damnatis ostendat effectus. Quid futurum fuisset, si Dei Filius Officium Liberatoris in se non suscepisset, compedesque nostras & vincula non digressisset? Ego planè mihi persuadeo, tunc homines gratiâ divinâ omnino privatos, quoad corpus & Animam penitus à Dæmone occupatos, ipsimet Antichristo malitiâ pares futuros fuisset, ita ut cuius horridus ille titulus attribui potuisset, quo ille insignitus est, dum vocatur, *Homo peccati.*
Homo,

Rom. 5.

15.

Homo, cujus vita continuum erit peccatum; homo, qui plùs à peccato possideatur, quàm peccatum ab ipso possideatur; Homo, cujus quasi natura erit peccare. *Homo peccati, filius perditionis.*

XVII. Et an non hoc sufficit, ut quàm magnum malum sit Peccatum mortale, cognoscamus? Universale Mundi diluvium paucis illis hominibus à tantà strage remanentibus tantum incussit terrorem, ut ad illos animandos Deus verbis suis jurarit, simili à se pœnâ nunquam imposterum terram affligendam. At nunc ad tantò majorem malorum omnium inundationem, non solum non terrentur Peccatores, sed adhuc peccatis tanquam ludo delectantur. Legi quosdam Americæ incolas pro torquibus & ornatu, serpentibus uti; sed non ita mirabar, quia priùs illis dentes auferunt. Sed quis non obstupesceret Christianos non ignorantescac fide illuminatos, quàm venenatum sit unicum solum peccatum, iniquitatibus suis pro ornatu uti, easque velut gloriosa facinora non sine gustu recensere, iisdem gloriari, sibi que applaudere, quasi amplius nullum illis subesset venenum. O incomparabilem cæcitatem! Quid de toxico tam nocivo diceretis, cujus unicam sola gutta in mare effusa omnes aquas veneno inficeret, omnes fontes & puteos, omniâque quæ nunc, & usque ad Mundi finem current flumina penetraret? Quis unquam calicem tam horrendo plenum veneno, quantali-

bet ei admixta foret dulcedo, ori suo admovere auderet? Tale venenum est peccatum, cujus una pestifera gutta, cum vix primum hominum caput infecisset, quamprimum in totum humanum genus dispersum est, ita ut omnes, quotquot nascuntur, & nasci-

Si à peccato Adami tantum filij, nepotes & pronepotes contaminati fuissent, stupendæ profectò malignitatis foret argumentum; at quale malignitatis non erit argumentum, scire, illi non esse nocendi finem? Non ignoto quidem, imposito vitis radicibus veneno, omnes unà cum uvis palmites infici; at denique sapius transplantatas successu temporis & vitem & plamites venenum perdere novi. Sed post peccati toxicum talem non video emendationem, quare illud omnium venenorum venenum, abominationemque desolationis, à qua omne bonum destruitur, appellare cogor.

XVIII. Nisi fortè existimeris, talem malignitatem in solo primo Adami peccato, non in nostris culpis reperiri! Sed nimium hallucinamini. Verum est, Adami culpam quoad personam delinquentis fuisse gravissimam, quia cum naturæ humanæ, tantâ sapientiâ, scientiâ & gratiâ donatum esset caput, sceminam præcepto divino inobedientem corrigere, non imitari debuisset. Nihilominus & secundum gravitatem suam specifi-

cam hoc peccatum consideretur, & non secundum suas circumstantias, plurimis alijs peccatis gravius non fuit, imò sicut multi sustinent Scholastici Doctores, Adami peccatum minus grave fuit, quam peccatum

S. Th. Evæ, quæ prohibitionem divinam
2. 2. 9. directe spreverit, cum Adamus tantum
163. ar. indirecte illam contempserit, ipsaque
3. 2. eidem labendi fuerit occasio, *Virò-*
dist. 21. que peccatum suggestit. Quamobrem
Scot. ubi ille solum contra Deum peccavit,
ibid. ipsa insuper contra proximum deli-
S. Tho. quit, quemadmodum advertit San-
2. 2. 9. ctus Thomas, unde etiam, *gravius est*
163. ar. *4.* *punita, quam vir.* Quare si primam
 illam culpam cum peccatis nostris
 comparaverimus, plures reperiemus
 circumstantias, quæ illa majori digna
 reddant odio. Prima est circa ma-
 teriam, Peccatum Adami fuit in
 materia ex se ipsa levi, solumque
 propter additam Dei prohibitionem
 gravis erat; nec non propterea
 prohibitionis finem, quo sibi
 totius naturæ humanæ nomine pri-
 mum homagium reddi voluit. De
 cætero, si res secundum seipsam con-
 sideretur, quam levis erat culpa man-
 ducare pomum; si plurimorum pec-
 cata, Blasphemias, perjuriam, fraudes,
 furta, homicidia, foeditates ipsis
 bestijs ignotas comparemus? Ita ut,
 quemadmodum magnus quidam af-
 firmat Theologus, si post interdicti
 fructus esum illic à vita excessisset,
 minorem in Inferno penam subiisset,
Scot. 2. quam plurimi in flammis illis nunc
dist. 21. sustineant.
9. 2.

XIX. Quare videre obsecro, quæ
 insipientes sint illi, qui, ut turpita-
 dinem suam excusent, inquirunt:
Nos non furamur, non blasphemamus,
nemini creamus fastidium, nihil aliud,
quam ista fragilitas, nostras premit con-
scientias. Et Adamus quid fecerat?
 non furatus fuerat, neminem oc-
 ciderat, nullas in Deum exspuerat
 blasphemias, in sola materia, neuti-
 quam legi naturæ secundum se re-
 pugnante, inobediens fuerat: quo
 polito quid vobis videtur? an hac sua
 inobedientia gravius peccavit, quam
 ille, qui in materia maximè repugnan-
 te legi naturæ, qualis est quævis carna-
 lis voluptas, quam vos fragilitatem
 vocatis, prævaricatur?

XX. Altera circumstantia est nu-
 merus. Peccatum Adami fuit uni-
 cum, multorum è contra Christia-
 norum, tot & tanta sunt scelera, ut
 quasi arenæ maris comparentur. *Pec-*
cavi super numerum arenæ maris.

XXI. Denique temporis circum-
 stantia, à qua tantopere iniquitates
 nostræ aggravantur, peccato Adami
 pondus majus non addidit. Peccavit
 ille, priusquam ullam vidisset puni-
 tionem, priusquam pluribus vicibus
 veniam impetrasset, priusquam fide-
 litatem promississet, & quod amplius
 est, antequam Verbum Caro factum,
 ut peccatum tolleret, in cruce mor-
 tem obiisset; cum nos, postquam Fide-
 docti horribilissima de aliorum pecca-
 tis sumpta scimus supplicia, postquam
 in Sacramentorum usu toties veniam
 obtrivimus, postquam toties fidem dedi-

dedimus, nunquam amplius nos peccaturos, postquam amore nostri Christum à Cruce pendentem vidimus, ore toties divinæ Eucharistiæ sumptione Sanctificato, corpore toties pretioso Christi Sanguine mundato, incomprehensibilem DEI nostri Majestatem offendimus.

XXII. O Peccatum, ô peccatum! Nullus aprior tibi potest dari titulus, quàm dum Ignorantiæ partus vocaris, quemadmodum tor in locis Scripturae nominat; In veritate enim plurima pars hominum non cognoscit, quid sit peccatum, & illis ipsis, qui aliquam illius habent cognitionem, meritò dici potest, quòd parum cognoscant in comparatione illius, quòd sine fine cognoscendum manet. Solus DEUS perfectè comprehendit, quanta sit peccati atrocitas; quia solus novit, quantus sit honor, qui à vilibus creaturis suis sibi debetur. Homines talia audientes obstupescunt, similesque sunt simplici cuidam pastorculo, qui ova Basilisci aspiciens induci non potest, ut ea diffringat; non enim, nisi putamina illorum intruerit, cum vir in naturæ Schola eruditus fallacis illius albedinis materiam, animam, alimentumque omnium monstrorum pessimum animo penetrans, non semel, sed sæpius pedibus proterit, ita ut comminuendo videatur sariari non posse. Sic quoque Peccator ignorans peccata sua non aliter, quàm in cortice intruens, persuaderi non potest, ut ea abominetur; imò porius propter illam boni, quod

aut temporali commodo, aut delectatione ostendunt, apparentiam, sibi complacet, iisque blanditur, cum DEUS infinità sapientià suà veritatem penetrans, agnoscat exitialis veneni abyssum omni fundo carentem.

XXIII. Quamobrem Charissimi mei, adulteratæ lances nostræ ad rectissimas divinæ Justitiæ lances dirigendæ sunt, illudque de peccato formandum iudicium, quod illa facit, ne unquam aberremus. Summo igitur horrori vobis sit peccatum, illudque non fallaci vestrà, sed DEI æstimatione ponderate. *Odite malum.* Horrori vobis sit, sicut jam sæpius dixi, antequam committatis, postquam commiseritis, postquam etiam illud confessi fueritis.

XXIV. Horrori vobis sit peccatum, antequam committatis. Quàm providè agit Sartor, quàm hæret cogitabundus, quàm diu adaptat ulnam, designatque, antequam pannum scindere incipiat; quamprimùm enim discissus est, tam facile non poterit error corrigi, frustaque reuniri. At vos quamprimùm peccato consentitis, Animamque à Deo funestiore separatione dividitis, quàm unquam lethalis culter aliquis dissecaret, hac confisi spe, vos postmodum quando volueritis, amicitiam DEI redintegrare gratiamque recuperare posse, quasi minoris foret laboris, quàm pannum ex inadvertentia dilaceratum refacere. *Hac vice, vos dicitis, peccabo, & deinde confitebor.* O si sciretis, quàm difficile sit DEO reconciliari, post-

postquam voluntariè ab illo recessistis! Profectò non ita loqueremini. Adhæc licet confiteamini, an nescitis, quanto damno peccatum afficiat Animam vestram? Videte obsecro, quantam ad mortem usque Adamus egerit pœnitentiam, quantamque pro ipso Filius DEI subiverit: Et nihilominus primum illud peccatum, sicut intellexistis, tanta in hunc diem usque mala vel ipsos inter Christianos producit; solum quia hi cum novo homine, quem in Baptismo induerunt, param aliquid de homine antiquo retinent: *retinet adhuc aliquid de*

S. Tho. *vetustate peccati.* An nunc ignoratis
 1. 2. 9. eadem mala, quæ per primi Hominis
 81. ar. peccatum toti naturæ humanæ illata
 3. ad 2. sunt, à quavis culpâ mortali, proportionem quadam Animabus vestris acciri? Unde licet etiam in Sacramento pœnitentiæ Christi Sanguine deleatur, nihilominus diu, & per omnia fortè secula præteritæ commorationis suæ impressa relinquet vestigia.

XXV. Horreri sit igitur vobis peccatum, antequam illud committatis. *Odite malum.* Sed non minus abhorreere oportet jam commissum. Quomodo possibile est, ut tot Christiani continuò vivant in peccato, cum eo quietem securè capiant, confabulentur, choreas ducant, genioque suo indulgeant, Paschale tempus pro peccatorum expiatione expectantes? si supra caput alicujus vestrum nudatus è filo serico penderet gladius, quovis mo-

mento lapsui vicinus, quis ex vobis absque terrore sub illo somnum posset capere? Attramen dios, & menses absque timore ullo sub pendente supra vos divinæ Justitiæ gladio, debili incertissimæ vitæ vestræ filo affixo stertitis. Si jam jam tale filum rumpere, quid putatis vobis futurum? Habitatio vestra foret ignis, aër vester futurus esset ignis, focij vestri essent furia, cibus vester foret fel Draconum, gaudia vestra forent ploratus, stridores dentium, singultus, vociferationes inconsolabiles; loquela vestra non foret alia, quàm maledictiones, quibus sortem vestram excremimini, affectus vestri forent, cunctas odisse creaturas, odisse vestros, odisse vos ipsos, odisse DEUM desperatione Diabolicæ non absimili. Et hæc omnia, *in æternum & ultra*: hoc est, per tot secula, ut cum toridem effluerint, quotquot ad hodiernum diem usque guttæ depluerunt; ne quidem dici possit, quòd ea numerandi factum sit initium. Et in tali rerum statu nihilominus lætos vos agitis dies, peccatisque peccata absque timore accumulatis? Hoc est credere, divinæ Justitiæ gladium esse, gladium rubigine obductum; aut credere illum è catenâ adamantinâ pendere tam valida, ut non possit aliquando in capita decidere. Charissimi, nolite decipi; ne dicatis, etiam si peccare pergimus, DEUS propitius nobis erit. Idem dicebat Adamus, per-

persuasus (quemadmodum vult Sanctus Augustinus) facile se culpæ suæ veniam obtenturum. *Inexpertus divina severitatis, credidit illud peccatum esse veniale, id est, de facili remissibile.* Ita explicat Sanctus Thomas, & hoc sensu etiam dici potest, illum non quidem à Diabolo, sed à se ipso seductum fuisse. At tanto & tuo, & nostro damno deceptus est, quemadmodum pluribus jam dictum est. Ne vos excusetis dicentes: vobis non esse DEUM offendendi intentionem, sed solum creaturæ isti à vobis dilectæ complacendi. Idem sensit Adamus, refert Sanctus Doctor, inobedientiæ consensus, non ut DEUM injuriâ afficeret, sed ut uxoris suæ genio se accommodaret. *Amicabili quâdam compulsus benevolentia, quâ plerumque fit, ut offendatur DEUS, ne offendatur amicus.* Consensus, ut placeret sociæ, à DEO sibi datæ, ne illius perderet benevolentiam. Sed nihil hic prætextus illi profuit. Cogitate, an talis excusatio vobis profutura sit, dum ne alicui adultero, aut falso amico displiceatis, peccato consentitis. *Odite malum.* Odio igitur sit vobis peccatum jam commissum, statimque vix natum dolore persequamini, nec non seria Confessione onecetis.

XXVI. Denique neque jam Confessione expiatum odisse cessetis. Quam poenitentiam quæso pro peccatis vestris egistis? Nongentis annis Adamus peccatum suum deploravit.

complura obtulit sacrificia, innumeras effudit preces, sine cessatione Mundi Redemptorem, ut se liberaret, rogavit, plusquam novem seculorum exilium patienter toleravit, nec non continuos & difficiles terram colendo subivit labores, quibus non obstantibus audistis, quàm carè adhuc hoc peccatum humana luat natura. At vos aliud nihil fecistis, quàm aperto ore vestras manifestastis iniquitates, & aliquas perfunctoriè recitastis preces, an sic putatis vos Justitiæ ex æquo satisfecisse? Dicitis vos spera vestram in DEI misericordiâ, & Sanguine Christi pro vobis effuso ponere; sed etiam Adamus potiori jure in DEI bonitate confidebat, cui insigni cum poenitentia ex parte suâ cooperari studuit. Quin etiam Adamus in Sanguine Redemptoris sperabat, in hunc Mundum ad tollendum primum illud peccatum venturi, qui in monte Calvariæ moriturus, locum illum, ubi morte condemnati sepeliebantur, irrigare debebat, quasi formâ illâ magis authenticâ pacem inter divinam Justitiam, & genus humanum initam ratihabere vellet. Et tamen cunctis hisce confusus securitatibus, peccati sui non obliviscebatur Adamus, sed ad ultimum spiritum usque lacrymis suis illud lavit, sudoribusque suis delere studuit. Vos cum nihil horum præsteris, securitatem vobis majorem promittitis, postquam multò gravius Cre-

D d torem

rorem vestram non solum spectando numerum, sed etiam injuriæ speciem offendistis. Charissimi, hoc non est signum, quod peccatum, quasi malorum omnium maximum, odio prosequamini. Canis, qui feram morte pejus odit, ubi illam videt inter vepres absconditam latere, tamdiu latrando circumvagatur, quamdiu eam non prodire advertit. Sic & vos, si peccatum vestrum morte pejus detestamini, semper lacryman-tes illud circumibitis, & intra vos dicetis: Certi sumus hanc feram maledictam intrasse cor nostrum, sed certi non sumus, DEUM à nobis offensum esse, sed securi non sumus, an DEUS veniam nobis tribuerit. Sic post Confessionem disturi estis, si apprehendatis, quid unicam solum sit Peccatum.

XXVII. Sic non solum in seipso, & in effectibus suis peccatum detestaremini, sed etiam in omnibus remoris occasionibus fugeritis. Quam diligenter Eva cavet, ne amplius Diaboli verbis fidem adhiberet, postquam semel tam enormiter ab ipso decepta fuit! Et si vel ad-

huc semel malè dilectam illam arborem intueri potuisset, quale odium putatis, contra eam concepisset? Et quo animo cum marito suo tentasset, ad ultimas usque fibras illam eradicare (si hoc ei à DEO permissum fuisset) & in ignem projicere? Eodem modo & vos iniquitates vestras odille oporteret, omnes fugere occasiones, diabolicas, quamprimum apparet, detestari suggestiones, illas creaturas, illas vias & fores, illas domus evitare, in & à quibus semel ad peccatum inducti fuistis. Hoc perfectum esset odium, hæc esset poenitentia, qua veniæ securitatem vobis promittere possetis. Quamobrem, *Odite malum*: perfecto peccatum odio habetote, id est, solo & maximo, quia omne odium propter peccatum factum est, quemadmodum totus amor propter DEUM factus est: & hoc modo viventes digni efficiemini, ut post mortem non primi peccati à vobis contracti, sed divinæ misericordiæ, à secundo Adamo nobis impenetratæ, effectus sentiatis.

✽(†)✽

DISCURSUS XVII.

*Ex Judicio Universali demonstratur, quantum malum sit
Peccatum mortale.*

I quis omnium temporum historiam nōset, nulli rei aptius hunc Mundum, quā loco praelij compararet, in quo ex unā parte divina Justitia peccatum, ut illud omnino destruat, invadit; & ex alterā parte illud idem humana perversitas indicibili cum obstinatione defendit. Verum est, peccatores inæqualibus pugnantes armis sæpius in hoc periculoso bello devictos esse; jam igne à cœlo delapso combustos, jam aquis etiam universalibus submersos, aliās fame deletos, quandoque ferro internecioni dados, modò horribili consumptos peste, modò millenis alijs adversitatibus, quasi à totidem Dei exercitiis, exterminatos esse. Attamen, quis crederet? Ipsi semper adhuc contumaciores, arbitrij suilibertate furentes praelium redintegrarunt, statueruntque illud ipsum in finem usque continuare. Quamobrem Justitia divina se ab ijs vinci nolle decrevit. Propterea magnum illum decretorij praelij diem elegit, in quo ultimum, & fatalem peccato interitum adferre decidit. Hic conflictus est Judicij universalis dies, ideòque toties in Scripturis, *Die Domini* vocatur; hic enim ille

ipse dies est, quo potentiam suam Mundo ostensurus est. Hanc igitur magnam praelij diem hodie oculis vestris proponere cogito, Charissimi mei, discursum in tres partes distincturus. Prima ager de aggressionem Domini, ad judicium adventantis. Secunda tractabit de pugnā, in apertarum conscientiarum examine; tertia denique post latam sententiam ultimum excidium describet. Hæc omnia verò ideo explananda suscipiam, ut ingentem peccati mortalis malitiam, tanti mali causam, vivacissimè apprehendatis, & ut par est, detestemini.

I.

II. Antiquissimus Dei mos illud tenet solenne, ut antequam notabiliores de terrā sumat pœnas, antè plura præmittat signa, ut tantò minus excusationis prætere possint Peccatores, si à Salute excludantur. Cujus rei plurima possem adducere testimonia ex varijs multarum Gentium historijs, nisi non omnibus pluri valeret infelicis Hierosolymæ famosa illa devastatio, præmonitæ, antequam à Romanis in pulverem converteretur. Josephus refert, anno integro *Lib. 7. ante devastationem Comeram, gladij c. 12. de figurā toto illo tempore compa-bell. Jud* ruisse, & quasi pendulum supra infelicis illius urbis caput hæsisse. Item

D d 2   Juve

Juvenara ad altare pro Sacrificio adductam, in via Agnellam partu edidisse: portamque templi orientalem, quæ tota ex solido fusa erat ære, nemine manus admovente apertam fuisse, ad quam aperiendam aliàs viginti hominum opera requirebatur. Denique quia Judæi, semper sardiores, hanc divinæ Justitiæ linguam, ejusque minas non intelligebant, clariùs illis locuta est, dum numerosas aciei ordinatæ phalanges, invicem præliantias in aère illis exhibuit, terribilèmq; ex diversis Templi locis vocem audiri fecit clamantem: *migremus hinc, migremus hinc*: ita ut nunquam sciri potuerit, à quo voces illæ formatæ fuerint. Hæc & similia prodigia, quasi totidem faciæles, Deus misit Hierosolymæ, ut tandem conversa non exspectando assultum ad deditionem aures accommodaret. Quare si tanta unius civitatis ruinam præcelsere portenta, qualia illa, quæ universale Mundi præcedent excidium, futura sint signa, arguite.

Joel. 2. Dabo prodigia in cælo & in terrâ,
3. *antequam veniat dies Domini magnus.*
Ita DEUS ipse per Joëlem Prophetam nobis significat.

III. Verùm tunc signa illa non erunt alia, quàm velut milites & armatæ cohortes ad inchoandam pugnam, non autem præcones pacis, ut sunt moderna signa, quæ ad illam impediendam invitant. Ideò prædicat Dominus: *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio Mundi usque modo, neque fiet.* Sol enim & Luna, Stellæve, quoad tertiam partem

adeò obscurabuntur, ut dies futura sit, sicut nox, & nox ipsa triplè naturâ suâ tenebrosior futura sit. *Omnia lumen cæli maria cæli marere faciam super te, & dicit Dominus Deus.* In ignis elemento varij formabuntur Comete, qui summo cum omnium hominum horrore, ab alto decident, qui magis eo spectaculo terrebuntur, quam magno quodam in loco fieri soleat, ubi latâ contra aliquem excommunicationis sententiâ, ad populi terrorem fax accensa è sublimi in terram dejicitur. Quidam horum Cometarum, inter alios à Scriptura vocatur *abysinthium*, & hoc propter effectum, quem produceret, varijs fluminibus, fontibusque amarorem indendo, in turpium illarum voluptatum pœnam, quibus toties Peccatores in DEI despectum delectati sunt. AËr totus venenatus hac via tot murmuraciones contra proximum, tot turpitudines, tot perjuriam, tot horrendas incipiet vindicare Blasphemias, quæ etiam ab hominum Christianorum linguis in cælum prolatae sunt. Mare furibundum tanquam leo rugiet, ut impios devoret, & in tanti sanguinis innocui olim effusi vindictam, omnes aquas suas sanguineo imbuet colore; sed sanguine pallido & corrupto, qualis è mortuis corporibus manare solet. In tantâ rerum omnium perturbatione, cogitate quid terrâ futurum sit. Si illa plùs quàm alia elementa peccatoribus in delictis suis servivit; etiam plùs quàm alia elementa, ad pœnas illorum indignabunda operam suam seditionibus, siccitate, fame & horrendâ præcipue con-

DEMONSTRATUR, QUANTUM

MALUM SIT PECCATUM, 213

concuſſione locabit. *A facie ejus contremuit terra.* Omnia hæc prodigia ideo erunt quali funeſta illa campana, quæ tanto cum horrore, antequam Rei ad patibuli ſupplicium educantur, pulſatur. Sanctus Clemens in Recognitionum ſuarum libro refert, ſæpius ſe ex ore Sancti Petri Apoſtoli Magiſtri ſui hæc verba audiviſſe: Deus ab æterno diem quandam elegit, in quo omnium poenarum exercitum prælio funeſto vult congregi cum exercitu omnium peccatorum: & hic dies erat iſte, de quo loquor, id eſt, dies Judicij. *Dies Domini magnus & horribilis.* Magnus quoad Deum, horribilis quoad nos. Quare creditote nullam eſſe, nec formam nec figuram proportionatam, quâ dies tam horrendus declarari queat; Ideo Prophetæ tantum ſibi non tribuentes, ut illam, prout decet, deſignare poſſint, varia nomina diverſis circumſcriptionibus illi dedere; è quibus tamen nullum unquam invenire, quod eum adæquatè referret. Dies amarus, dies iræ, dies indignationis, dies tribulationis & anguſtiæ, dies calamitatis & miſeriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubarum & ſtridoris, omnes fuere nomenclationes à Propheta Sophonia collectæ, quæ exiguam quandam horroſis illius magno hoc judicij die futuri ſpeciem proponerent. At tamen omnes hi terrores aliud non erunt, quàm quoddam præludium, quo Judicis jam jam adventantis præſentia ſignificetur, & conſequenter non erunt aliud, quàm parva quædam

velitatio, ſanguinolenti illius prælij mox ſecuturi nuncia. *Postquam autem hæc fecerit tibi, inquit DEUS per os Propethæ Amos, Preparare in occurſum DEI tui.* Quali dicere vellet: noli putare, Munde ſcelerare, hæc, quas nunc experiris, poenas ſufficere, quibus profundiffima peccatorum tuorum malitia puniatur. Omnia hæc ſunt tenuia dolorum tuorum principia. *Initia ſunt dolorum.* Præpara te tantum ad comparandum, coram DEO tuo, qui hiſce ſignis aliud non intendit, quàm ut te coram ſe in judicium vocet. *Preparare in occurſum Dei tui.*

IV. Primò quali Chriſti velitaris miles præcedet ignis: *Ignis ante ipſum præcedet;* Verum tam terribilis erit ignis, ut ne Infernus quidem voracior, in voragine ſua habiturus ſit flammæ. Non ſolum ſylvas, domos, civitates & homines, quos obvios habebit, comburet, ipſam que terræ ſuperficiem, quàm vaſta ſeriem eſt, in cineres rediget, ſed ipſos etiam montes penetrabit, ut ſaxa & metalla, in viſceribus illorum abſcondita, liqueſciat. *Petra ſicut cera liqueſcent ante faciem tuam.* Imò tantum ſupra montes elevarus, quantum aquæ diluvij illos ſupergreſſæ erant, omnia elementa deſtruçtrices flammæ ſuas ſentire faciet. Tunc etenim cognoſcent homines, quid fuerit hic Mundus, quem plùs quàm Deum adoraverunt. *Postquam Daniel Draconem interfecerat, ad Babylonios converſus inquiebat: Ecce quem colebatis, ecce quem velut Deum adorabatis.*

Amos. 4.

Pſ. 96. 3.

th. 16.

18.

S. Th. 3. p.

ſupp. q.

74. ar.

3. 4. 5.

Dan.

14. 17.

ET DISCURSUS DECIMUS SEPTIMUS, EX JUDICIO UNIVERSALI,

Babylonij, nunc videtis non esse aliud, quàm mortuum & peste plenum cadaver. Idem hoc peccatoribus Mundo jam devastato, & in cinerem redacto dici poterit. Ecce quem tot seculis colebatis. Ecce hic est divitiarum vestrarum, voluptatum, honorum & ambisiosorum proventuum finis. An talis Mundus tam fidelem vobis videtur mereri cultum? Sed nimis citò in peccatores nondum penitus deletos invehimur. Sequamur igitur aciei ordinem. Postquam velut simplices velites omnium creaturarum phalanges, ad arma in peccatorum vindictam, à Justitià divinà vocatæ jam præcesserunt, tandem toto cum exercitu, ipse Christus adveniet: *Dominus sicut fortis egredietur.*

Ma. 42. Sed quis unquam Adventus illius horrorem concipere poterit? Spem, illum unquam mente comprehendendi, omnino nobis adimit Prophetæ, multò autem magis eum verbis explicandi. *Quis poterit cogitare diem adventus ejus?* Satis est dicere, ipsos etiam Sanctos Redemptorem comitantes, licet aliunde securissimos, timore percellendos esse.

Mal. 3. *2.* *Mat. 24. 29.* Eodem prorsus modo, quo, qui è sublimi profundissimum intuetur precipitium, exhorrescit, licet undique, ne cadere posset, vallatum se advertat Nisi dicere velimus illos ob nimium terrendos excessum, quo omnem suam comprehensionem & capaciratem, licet aliunde tam vastam, à Justitià divinà superari vident. Arma verò, quibus Christus primum faciet insul-

S.Th. Suppl. 9. 73. ar. 2. ad 2.

Mat. 24. 29. Eodem prorsus modo, quo, qui è sublimi profundissimum intuetur precipitium, exhorrescit, licet undique, ne cadere posset, vallatum se advertat

S.Th. Suppl. 9. 73. ar. 2. ad 2.

S.Th. Suppl. 9. 73. ar. 2. ad 2.

S.Th. Suppl. 9. 73. ar. 2. ad 2.

S.Th. Suppl. 9. 73. ar. 2. ad 2.

S.Th. Suppl. 9. 73. ar. 2. ad 2.

tum, erunt, conveniens illi Majestati & ira vocis suæ.

V. Quod Majestatem attrinet, necesse est dicere, illam debere esse grandem, cum futura sit Majestas DEO irato digna. *Cum venerit Filius hominis in Majestate suâ, & omnia Milt. Angeli ejus cum eo.* Quando Deus 21, 31 descendit, ut Habræis supra montem Sinai verticem daret legem, curru atris nubibus circumdato vectus adfuit, quem milleni & milleni bellicosi Angeli, quasi prima acies, comitabantur, tantò cum fulgurum emicantium, fulminumque disjectorum sonitu, ut non solum debiles Israelis filij, sed etiam ipsi circumjacentes contremiscerent montes. Quare, si tantus fuit Majestatis terror, quo, dum legem attulit, usus est, quantus non erit ille, quo legem contempnam vindicaturus est? *Indivus vestimentis ultionis.* Insuper, ut veritati locus sit, ipse in propria personâ non comparuit, supra montem Sinai (quem admodum ultimo die in valle Olivarum adveniet) sed nomine suo aliquem Archangelum, tanquam Locumtenentem, aut Legatum suum miserat. Quis igitur exprimere poterit, qualis futura sit personalis veri principis Majestas, si talis fuit illa, quam Ministro suo tribuerat? Quare notandum est, Christum ad Judicium in Majestate sibi propria venturum: *Cum venerit Filius hominis in Majestate suâ.* Nunquam enim nativa ejus Majestas Mundo ostensa fuit. Quare nullus tunc in dubium revocare poterit, an ille ipse sit, quem

quemadmodum quondam dubitatum est, an ipse sit Elias, an Jeremias, aut Joannes, an alius antiquorum Prophetarum redivivus: omnibus notissimus erit: *Cognoscetur Dominus judicium faciens.* Modò DEUS non cognoscitur, qualis in se est, non videtur peccatorum iniquitates intueri, nec videtur illas odisse: & licet tantas Sanctissimo nomini suo inferant injurias & despectus, eos quasi non sentire videtur. At ubi aliquando evidentissimè cognoscetur, tunc apparebit, quàm magnum fuerit illius odium, quo peccatum persequeretur, clarèque apparebit, Justitiam illius, quia lenta fuit, non fuisse minorem. Tunc constabit, quanti honorem suum fecerit, quando homines putabant eum, ne quidem à tot temerariorum contemptorum suorum audacia illam defendere posse. *Cognoscetur Dominus judicium faciens.* Effunder è sanctissimo suo corpore ram lucidum, tamque clarum splendorem, ut non tantùm inferiores Planetæ, sed neque Sol ipse, in comparatione illius, ampliùs sit sparsurus lumen. *Erubescet Luna, & confundetur Sol,* inquit *Ps. 24.* *Propheta Isaias, cum regnaverit Dominus Exercituum.* Illo die, quem Christus elegit, ut demonstraret, qualis ipse sit in veritate, Dominus nimirum Dominorum, erubescet Luna, Solque confundetur à se ipso, non quia lucem suam naturalem amissuri sunt, sed quia in Domini sui conspectu, uterque non aliter quasi luce privatus comparebit. Deinde hanc tam grandem Majestatem omnium San-

ctorum & Sanctorum, omniumque quotquot sunt Angelorum, comitatus augebit, qui vultu non minùs terribili & Majestate pleno comparebunt, quique in plures phalanges, aut, ut meliùs dicam, innumerabiles distributi exercitus, solo aspectu suo adversarios examinare poterunt. Cogitate igitur, qualis misero peccatori ad tam horribilem aspectum futurus sit animus? Quid tunc dictura est misera illa mulier, quæ nunc paternas Pastoris sui admonitiones rider? Quid dicturus est tunc audax ille, qui nunc neminem se reprehendentem timet? Quid dicturus est ille adulter, qui quem vis se corrigentem contemnit? *à facie ejus cruciabantur populi. Leo* *Jos. 2.* *6.* tam ferum est animal, ut, etiam si se non moveat, nec minas intenter, spectantes se exterreant. Sæpe etiam Principum vultibus tanta insidet *Pier.* *1. c.* *Majestas, ut fixis vix oculis illos intueri quis possit.* Hinc est, quod Augustus inter alios sibi complacuerit, dum vidit, supplices cogi quamprimum oculos humi defigere, quasi à splendore è vultu suo promicante excæcarentur. Quamobrem argumentari licet, quàm intolerabilis magni illius totius universi Monarchæ futura sit Majestas! Non solùm aspectu suo omnes hostes suos in terram prosterneat, quemadmodum olim fecit in horto (ubi tamen non Judicis, sed Rei personam agebat) sed etiam jam prostratos enervabit, conquassabitque. *Aspexit Hab. 3.* *6.* *& dissolvit gentes.* Et, si solo aspectu hoc faciet, quid deinde facturus est, quando paulò post etiam loqui incipiet;

17. 9.

17. 24.

17. 24. *17. 24.*

ALI,
 jectas
 net,
 re esse
 jectas
 rit Fr.
 omnia Mak
 Deu 11. 31
 montia
 curru
 us ad
 i belli.
 comi.
 m emi.
 torum
 israëlis
 nentes
 are, si
 o, dum
 as non
 m vin.
 mentu
 i locus
 com.
 quem.
 Olivæ
 uo ali.
 m Lo.
 suum
 rimeie
 malis
 tis fuit
 uerat?
 ad Ju.
 a ven.
 omint
 a enim
 ostensa
 ubum
 t, an,
 quem.

piet, tantæque Majestati vocem iræ
adjunger; *Dabit vocem suam ante fa-*
Joel. 2. ciem exercitus sui?

11. VI. Et non tantum terra, sed ne ipsi
quidem Cœli illo temporis momento
securi erant. *Dominus de Sion rugiet,*

Joel. 3. & movebuntur cœli. Hæc ira erit

6. tam magna, ut reprobis malis non
tantum sub montium ruinis sepeliri,
ne iratum cogantur intueri Judicem,
sed etiam libentius in ergastulis suis
infernalis manere præoptent. *Quis*

Job. 14. mihi hoc tribuat, ut in Inferno protegas

13. *me?* Loco omnium peccatorum in-
quiebat Sanctus Jobus, *donec pertran-*

seat furor tuus? Illos in tantis flam-
mis, ut ardeant, relinquere, affectuosæ

pietatis actus, & amicæ protectionis
opus foret pro damnatis, si magnam

illam, coram Omnipotentis Judicis
tribunali comparationem subterfuge-

re possent. Alauda aded timet acci-
pitrem, ut ad fugiendum illum non

solum sæpius in ipsos puteorum fun-
dos, sed etiam saribunda in accen-

sas fornaces se projecisse visa fuerit.
O miseros peccatores! Si etiam ipsi

iratum Christi contra se vultum ira
possent effugere, in quas non voragi-

nes quamprimum se præcipitarent,
in quas non flammæ proruerent, ut

Apo. 2. à facie ejus se absconderent? Va ter-

12. *ra & mari,* inquit Sanctus Joannes,
quia descendit Diabolus ad vos, habens

iram magnam. Sed quanto magis
væ Mundo, quia non Diabolus, qui ex

se nihil potest, contra eum procedit;
sed ipse Deus, qui omnia valet, tam

magnâ cum irâ, quanta ejus fuit Mi-
sericordia, quantumque ex patre nostra

ejusdem fuit abusus, contra eum
progreditur. *Habens iram magnam.*

Magna erit hæc ira plurimas ob cau-
sas. Primum quia longo tempore ab

illo suppressa fuit. Fluvius aliquot
tantum horis detentus, quanto cum

impetu decurreret? Cogitate quid
futurum esset, si multis seculis deten-

tus fuisset? Solus Jordan fluvius
alioquin tam placidus & quietus, si,

quemadmodum aquas superiores de-
tinuit, donec Sacerdotes cum Arch-

transissent, ita usque in hodiernum
diem eas retinisset, & hoc momen-

to denique toto cum impetu dilue-
ret, quas non strages & calamitates

inferret agris, quos obvios haberet,
& quas non postea mare ingressus ex-

citaret tempestates? Ira itaque DEI,
erit ira à Mundi principio, usque in

finem decemta, atque ideo quo ma-
jor præcessit in expectando dilatio,

tantò major in puniendo secutura est
violenia. *Volens DEUS ostendere*

iram suam, inquit Apostolus, *susti-*

nuit in multâ patientiâ. Quasi dice-
ret: plurimas simul aquas congrega-

vit DEUS, quas super peccatores ob-
stinatos omnes unico momento effun-

det, ita ut ab ipsis cum rigoris horri-
bilissimi demonstratione absorpti ma-

neant.

VII. Ad hæc ira DEI tunc tota pura
erit absque ullâ compassionis admix-

tione. Id quod Justitiam divinam dul-
corat, est, quòd comitem habeat Mi-

sericordiam, à quâ nunquam separatur.
Cum iratus fueris, Misericordia recor-

daberis. Sed in die Judicij Justitia
erit sola, ira ut Christus non permittat
à Mi-

à Misericordia se interpellari, velut procal eam à se amandasset. Hanc ob causam Deus præcepit Olee, ut uni filiarum tuarum terribilissimum hoc imponeret nomen: *Sine misericordia voca nomen eius, dixit enim, quia non addam ultra, misere domum Israel.* Verum hanc homines veritatem nunc sibi non possunt persuadere, quia nunquam illius effectus experiuntur. Cherubin ille, de quo in templo suo mentionem facit Ezechiel, duas habebat facies, ab una parte hominis, ab altera faciem habebat Leonis. *Duas facies habebat Cherub, faciem hominis ex hac parte; & faciem leonis ex alia parte.* Verum an scitis Charissimi, cujus imago fuerit mysticus ille Cherub? Erat Christi Domini nostri figura, cui binæ sunt facies, una hominis tota amabilis & mansueta; & hæc est illa, quæ nunc peccatores aspicit, invitat, & penitentes recipit. Altera est Leonis, tota horribilis & furebunda; & hæc est illa irata facies, quæ ultimo illo die omnes injurias à tot seculis toleratas est vindicaturus. *Facies hominis ex parte, quod est tempus præsens, & facies leonis ex alia parte, quod est tempus futurum.* Quare quemadmodum nunc Deus ad eum benignus est, ut minus aliquid, quam hominem se demonstrat, tantas sufferens injurias, quas nemo hominum toleraret unquam; sic tunc ad eum rigidus erit, ut plusquam Leonem se demonstraturus sit; easdem injurias & offensiones incomparabili vindicaturus furore, ubi non amplius ex-
R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.

cusationes, aut preces, aut lacrymas, aut submissiones, licet in præsentem admittantur libentissimè, acceptabit.

VIII. Et hanc credo esse causam, ob quam Deus ipse non solum Leoni, sed etiam Urse, ob catulorum amissionem in rabiem actæ, se comparet. *Occurram eis quasi ursa raptis catulis.* Leo enim velut animal generosum, nihil mali infert ijs, qui se coram illo submitunt; & licet iratus, non invadit in terram projectos, sed transit, contentus, sibi victoriam cedit. Non sic Ursa, præsertim quando magis, quam unquam furit contra eum, à quo novit ex specu catulos fuisse ablatos. In hoc quidem actu deprehensus venator se humiliare, & in terram projicere poterit, sed nihil ei proderit. Ursa non ignoscit, dentibus dilacerat, unguis proterit, nec satiabitur, donec latronem suum totum in frustra discerptum, omniaque ejus viscera per agros dispersa viderit. *Occurram eis quasi Ursa raptis catulis, & dirumpam interiora jecoris eorum.* Viva hujus veritatis apprehensio sufficere deberet, nec alio opus esset motivo ad vitam in melius commutandam.

IX. Certus quidam, liberioris vitæ Adolescens, ad eum dissolutè sensuum voluptatibus in prædam se dederat, ut de anima sua magis sollicitus non esset, quam, si nullam omnino haberet. Scelera quidem ipsius in principio ad eum recta fuerunt, ut vix ab ijs, quos morbi sui complices habuit,

Ose. 13. 8.

S. Vincent. Ferrer. Serm. in Sexag.

Et buir,

eum
nam,
cau-
re ab
liquor
cum
quid
leten-
vius
s, si,
es de-
Arcâ
num
omen-
illuc-
itates
beret,
us ex-
DEI,
que in
o ma-
lilio,
ura est
endere
suffi-
dice-
grega-
es ob-
effun-
horri-
ni ma-
a pura
dmix-
m dul-
Mise-
aratur.
recor-
osticia
mittat
à Mi-

*Ezechiel
40. 19.*

*Rom. 3.
22.*

buit, dignosceretur: sed omni verecundia paulatim amissa eò devenit audacia, ut lascivum esse sibi gloriæ duceret. Reprehendebatur quidem à Confessariis, corrigebatur à Cognatis, admonebatur ab Amicis; sed omnes incudem percutiebant, quæ verberibus magis induratur. Cogitate, quæ fecerit admonitiones, qui maximam suam in hoc ambitionem posuerat, ut totiùs Patriæ scandalum haberetur. Quare aliud quàm è cælo remedium expectari non poterat; quod deniq; Deus adhibuit, ut aberrantem miserum Adolescentem ad meliorem frugem reduceret. Quadam nocte somno jam oppressus Christum aspectabilem habuit, Angelis stipatum, magnificentiâ & Majestate circumdatum, supraque thronum planè igneum sedentem. Et quid, vultu ad Angelos converso, inquit, facit hic audax & facinorosus? Tanto tempore meâ abutens patientiâ in peccato obstinatur. Aut vitam mutet, aut quamprimum ad hoc meum vocetur tribunal, ut debitas scelerum suorum penas luat. His ita dictis somnium evanuit, juvenisque evigilavit, sed ita terrefactus, ut delecto surgens præ horrore se incanuisse viderit. Nec solùm pilos, sed etiam vitia mutavit, eo quidem modo, ut verba Christi mirabilem illum effectum produxisse visa sint, quem accensa fornax in metallis operatur, quæ unico quasi momento adhaerentem illis rubiginem cogit disparere. Compunctus & confessus est, nec ampliùs fuit ille,

qui fuerat priùs. Hoc ex eventu colligere vobis licet; quantum ex unâ parte judicij extremi valeat memoria ad mores corrigendos, & quantum ex alterâ parte Christi Judicis aspectus peccatoribus terrorem incussurus sit, cum sola ipsius imago per somnium v. sa. In unica nocte, brevi sanè tempore, ex Juvente semen fecerit.

X. Quid igitur facient miserabiles illi, ut talem aspectum effugiant? An non putatis, eos, si possent, proprijs manibus sibi oculos eruturos? Rex Saul à Philistæis in prælio victus, memor tot se olim victorias ab ijs reportasse, adeo periculum, ne vivus is eorum manus deveniret, timuit, ut prono pectore proprii ensis cuspidi innixus, potiùs desperatam mortem sibi acciret, O si eandem sibi peccatores inferre possent: quanta illorum die isto futura esset consolatio? Verùm omnis hæc Spes abscissa est. Non solùm mortem sibi inferre non poterunt, sed, ne quidem clausos aut in terram fixos tenere poterunt oculos, ut iratum Dei vultum non videant, contra quem bello, nescio an magis aperto, quàm diuturno, sagittas suas miserunt. *Videbunt in quem transfixerunt:* inquit Scriptura. Majestatis illius intuebuntur præsentiam, iram vocis illius sentient, & in utraque horrendam impietatis suæ malitiam agnoscent.

XI. Et hoc ipsum optarem, Charissimi, ut etiam à nobis in hoc magno Christi Judicis adventu consideremus, qua consideratione tandem allquando nobis persuaderetur, quàm
in.

Inexplicabilis sit Peccati gravitas: si-
 enim res hunc adventum precedentes
 perpendantur, siue adventus ipse con-
 sideretur, non poterant sensibiliores,
 aut horribiliores tanti mali, cuius pec-
 cando nos reos facimus, Mundo dari
 demonstrationes. Primum quid videtur
 vobis de igne illo, qui Iudiciū præce-
 dens universum Mundum combustu-
 rus est: *Quo terra & quæ in ipsa sunt
 opera exurentur?* An non idē cum ter-
 ra vobis facere videtur Deus, & cum
 creaturis suis, quod cum omnibus pes-
 ste infectis fieri solet, totiq; earum su-
 pelle cūle? Generali quadā purgatione
 omnia à peccatorum contractu infe-
 cta exuret. Olim Deus universalis dilu-
 vij aquis Mundū purgavit; sed quia
 illud diluvium tam efficax non fuit, ut
 immanissimarū turpitudinum & scele-
 rum pestis de novo non repullularet,
 & plusquam unquam humanum ge-
 nus inficeret, ideo alio ignis diluvio
 magis efficaci, pestifera infectio à pec-
 cato illata ab omnibus rebus auferet-
 tur, Deique implacabile elucescet
 odium, quo hoc infernale monstrum
 prosequitur. Dux belli, qui ipsa etiam
 castra, quæ hostis fixerat, flammis con-
 sumit, cuius aperte demonstrat sum-
 mum hoc hostilitatis actū odium, quo
 erga adversarios flagrat, quāque in-
 ferret illi stragem, si in potestate suā
 foret. Eodem modo de hoc incendio,
 quo ante iudicium Deus terram com-
 buret, & de generali hac renovatione,
 qua inferiores cæli mundabuntur, ar-
 gumentari libebit. Quid mali ex se fe-
 cit terra, quid mali admiserunt cæli?

Nullum aliud, quàm quod materialiter
 hominibus ad peccandum auxilio,
 aut instrumento fuerint. Cæli supra
 peccatores amicos suos depluerunt in-
 fluxus, Sol, Luna & Stellæ suum præ-
 buerunt lumē, Terram victum suppe-
 ditavit, isque in hoc perduellū bello
 contra Deum mansiones dedit, & ideo
 creaturæ à Deo exercituum, aut igne
 comburentur, aut mutabuntur, qui
 cælum novum & terram novam,
 omnis culpæ contagione vult liberam,
 ita, ut omnibus illius, quam contra
 peccatum & peccatores profiteretur, ini-
 micitia sit manifesta. Sic quoque le-
 ges humanæ statuerunt, ut domus, in
 quā conjuratio caput, fisco addicatur,
 & ubi delinquentem apprehendere
 nequit Justitia, in odium delicti ab
 imagine ipsius pœnis sumit. At vi-
 dete, quando majus sit Dei odium, quo
 impiorum malitiam prosequitur;
 Domus, in qua conjurationem orsi
 sunt, non fisco addicatur, sed diruitur,
 imò in cineres redigitur, ut omnis
 actionum ab illis patrarum coram o-
 culis Dei aded abominabilium tollatur
 memoria. Eodem quoque modo, licet
 in manu sua habeat delinquentes, nō
 illi sufficit eos solos punire, sed omnes
 illorum quascunque reperit fortē su-
 pra terram statuas, omnes vestes, sup-
 pellectilem, omniāque pretiosa eorū
 igni addicit, imò iram suam exercit
 contra omnes res conditas, quæ, licet
 invixæ, tanquam divinæ offensionī
 instrumenta peccatoribus servierunt
 & postquam rebelles suos proprijs eo-
 rum armis, id est, creaturis contra
 ipsos

Ps. 36. 1. ipsos insurgentibus devicerit, arma confringeret, arcusque & sagittas, quibus usifuerant, comminuer. *Gladus eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur.* O quam grande igitur malum est peccatum mortale, cum etiam propter ipsum supra creaturas innocentes iram suam effundat Deus, terram, elementa, ipsosque caelos destructurus sit, propter operam qualicumque modo impiis praestitam!

II.

XII. Nunc, ut ad propositum redeamus, sola haec prima invasio sufficiens esse deberet ad victoriam concedendam; solus tanti Domini in praelium in persona sua descendens adventus, apparatus, solaque Dei iratae actualis visio satis esse deberet.

Prov. 16. 14. *Indignatio Regis, nuntij mortis:* At non ita, vult insuper pro majori peccatorum exterminio praelium inchoari. Quamobrem fingite animis, videre vos in sublimi torum aërem primo Angelis, deinde Sanctis, quotquot unquam fuerunt, Apostolis, Patriarchis Prophetis, Martyribus, cunctisque alijs Sanctis replem esse, tamque luminosis vestitis corporibus, ut quisvis illorum septies Sole nostro splendidior appareat, infra verò imaginamini supra terram à vobis Dæmones, & Damnatos corporibus monstruosissimis circumdatos, palpitanes, & plangentes conspici, & quasi infelicem turbam in Amphitheatro feris destinatam, omni momento earum fauces expectare. In tali rerum statu, inquit S. Augustinus, culpam

commissarum multitudine, quasi exercitus in aciem dispositus coram oculis Impiorum contra eosdem comparebit. *Ordinabuntur coram infelice omnia delicta sua.* Haec multitudo non erit turba aliqua confusa, sed erit exercitus in tuas phalanges distinctus, qui triplici praesertim acie constabit, in prima erit omne malum admissum; in secunda omnia bona pravâ mente facta, in tertia omnia bona ommissa comparebunt. Ex adversa trium harum acierum parte, alius divino um beneficiorum exercitus in tres quoque ordines dispositus congregabitur, malorum, à quibus liberati fuimus, bonorum, quae accepimus, bonorum denique, quae nobis promissa fuerant. Quis nunc horrendam illam pugnam à duobus his exercitibus bonorum, scilicet acceptorum, & malorum, Deo invicem redditorum capere poterit? Satis est dicere, hanc pugnam sufficientem esse, ad Dei magnitudinem hactenus non cognitam, manifestandam, *Et scietis, quia ego Dominus.* DEUS creando Mundum, leges condendo, adventu suo nos instruendo, vitâ suâ nobis praelucendo, morte sua remedium nobis adferendo, aliud denique non intendit, quam, ut ille, qui est infinitè Sanctus, & consequenter peccati in infinitum hostis, cognoscatur; verùm peccatores duritiâ suâ ad hanc gloriam agnoscendam cooperari noluerunt. *In Mundo erat per redemptionem, & Mundus per ipsum factus est, per creationem, & nihilominus, Mundus enim non cognovit,* pro-

propter obstinationem, taliter erga Deum se gerendo, quasi neque à Deo factus, neque redemptus esset. Verum his tenebris non semper erit locus supra terram, veri Solis gloriæ tam injuriosis, sed extremâ cum reprobatorum confusione, summò que Dei ipsiusmet contopete jam contempti honore illæ dispellentur. Quod duobus fiet modis, Primò omnia peccata publicè manifestabuntur, secundò quævis enormitas in illis contenta palam fiet.

XIII. Plurima oculis nostris abscondi possunt, quia in oculis nostris lumen non habemus, sed illud jam in objectis à nobis inspectis præsupponimus. Hoc modo non se habent oculi Christi, Sancto Joanni oculis planè ignitis apparuit. *Oculi ejus* Apoc. 1. *tanquam flamma ignis.* Ut nobis significaret, se lucem in pupillis totam accensam habere. Ideoque aliorum non utetur testimonio ad culpas nostras quasi toridem eum facibus indagandas; divinâ suâ utetur scientiâ, eâque solâ omnia manifestabit occulta. *Posuisti saculum nostrum in illuminatione vultus tui.* Quid ergo tunc miseris fiet peccatoribus, qui velut infelices talpæ sub terra delitescere assuerunt, se vi è tenebris extrahi videbunt, diemque Domini, in eoque cunctas suas abominaciones cælo terræque decretas, antè incognitas, asplicere cogentur? Tunc agnoscent, verè Deum non dormivisse; quando peccata illorum non puniebat, demonstrâsèque si ita licet dicere, peccata non puniendo, quasi Leonem apertis ocu-

illis dormivisse, ut quasvis eorum actiones attentissimè annotaret.

XV. Sed adhuc parum esset, si se divinæ scientiæ suæ lumine ad nihil aliud, quàm ad scelerum numerum detegendum uteretur. Sed quod amplius est, hoc lumine etiam malitiam manifestabit. Dux tunc in interna noctra animæ voragine tenebrarum qualitates, quædam positæ sunt à natura, aliæ ab ignorantia. Tenebræ à natura collocatæ sunt profundæ cordis cavernæ, ad quas nullus creatus attingere potest aspectus. *Pravum est cor omnium & inscrutabile: quis cognosceet illud?* Oculi verò divini tam atram noctem quamprimum in clarum convertant diem! numerum, causas, circumstantias, cujusvis etiam peccati modum detecturi. Sed hoc non satis erit. Restant aliæ ignorantie tenebræ, ob quam tam parum peccatum cognoscitur, ut nihil mali appareat, & non nisi jocus, lepor, aut gratia malumque risu dignum videatur esse. *Deformitas sine dolore.* Sed has tenebras bene illuminabit Deus, *illuminabit abscondita tenebrarum.* Si quidem omnibus reprobis quendam divinæ cognitionis suæ radium concedet, & de peccatis suis secundum æstimationem, quam de ipsis divina format justitia, judicare coget. *Tunc confusio,* inquit S. Thomas, *respiciet æstimationem Dei, quæ secundum veritatem est de peccato.* In hoc consistit sapientia, cognoscere res per causas altissimas. *Sapientia est cognitio per causas altissimas.* Et hanc infaultis

peccatoribus Deus concedet sapien-
tiã, ut illius veritate malitiã suam per
causas altissimas cognoscant, Id est,
per infinitam Dei Majestatem, quem
offenderunt, & per infinitam homi-
nis vilitatem, à quo offensus fuerat,
unde explicari non potest, quã con-
fusione afficiendi sint miseri. O si
quis nunc unicum hujus lucis radium
habere posset, quã vel ob minimam
Deo illatam confunderetur injuriam;
Cum jam ob cæcitatem, qua oppri-
mimur, potiùs superbix edamus signa,
res quasvis secundùm extremam
ignorantiam nostram judicantes. In
illo igitur die secundùm divinam ve-
ritatem, juxta quam Deus judicabit,
nostram quoque feremus sententiam,
Judicabit orbem terrarum in veritate

Ps. 95.

sua. Et immensa hæc peccatorum
confusio non erit transitoria, sed per
omnia sæcula stabiliter durabit. In-
terdum pro majori proditorum sup-
plicio columna solet erigi, in qua ad
perpetuam infamiam infidelitatis sce-
lera exhibeantur. Talis columna
cuiusvis peccatori propria sua erit con-
scientia, in qua horrenda prodicionis
sue Ingratitudinem insculpram lectu-
rusest, ita, ut tam odioso objecto nun-
quam oculos avertere possit. Nunc
quidem impij iniquitates suas aliorum
oculis occultant, tunc verò eas ne-
quidem oculis propriis abscondere
poterunt. *Arguam te, & statuam*
contra faciem tuam.

Ps. 49.
22.

XV. In hoc misero rerum statu
eritne aliquis, qui compatiens pec-
catoribus promptam adferet opem,
antequam irrevocabili damnationis

sententia omnino eliminentur? Quid
vobis videtur? Imò etiam Ipsi Sancti
insurgent contra illos, persequentur-
que, ostensuri, quanti divinam faci-
ant gloriam, ut eadem post tot jactu-
ras in ultimo rebellium suorum ex-
terminio reparetur. *Stellæ cadent de* Math.
24.
caelo, & luna non dabit lumen suum: per-
stellas in extremo die de caelo caluras
supra peccatores, quãdam Sanctos
cæli incolas intelligunt, qui de ad-
vocatis nostris in rigidissimos con-
vertentur Judices. Et per lunam, quæ
consuetum non dabit lumen, Sanctis-
simam Virginem interpretantur, quæ
omnino pro miseris istis cessabit in-
tercedere, imò Soli divino Redemp-
tori tunc implacabili juncta eosdem
persequetur. Quando Luna Soli est
opposita, tunc pro terræ emolumen-
to tota lumine plena est; oritur,
quando Sol occidit, & de nocte quasi
diem facit vigilantibus, etiam in ge-
nerali totius Mundi somno. Talis
nunc est pro nobis Virgo Sanctissima,
intercessione sua Justitiæ Soli se op-
ponit, qui est Filius ipsius, & quan-
do propter culpas nostras iratus faci-
em suam à nobis abscondit, recedit-
que, tunc pulchra hæc Luna exurgit,
ut nos consoletur, luxque gratiæ
splendoribus illuminet tenebras no-
stras, nec non desideratam nobis ve-
niam obtineat. Verùm in die illo tre-
mendo hæc Luna Mundo inferiori tam
amica, nobisque propter Misericor-
diæ suæ viscera, tam propinqua, adeo-
que prompta & propicia, non jam Filio
suo se opponet; planè illi consentiet,
neque terribilem illam sententiam
ever-

eveneret, sed suffragio suo confirmabit. Unde inftar Lunæ Solē sequentis non amplius pro terra benignitatis fulgebit luce, ipso cum Sole occumbet, notemque magis tenebrosam reddet.

III.

XVI. Infelicissimos igitur peccatores, omnique defendendi se vigore privatos, si saltem ipsis effugiendi pateret via: ita, fugient quidem; sed necesse est, ut primò horribilem illam & funestam, jam pridem ipsis præparatam audiant sententiam, quæ strage magis ignominiosâ, terga vertere cogantur. *Discedite à me maledicti in ignem æternum*, dicit Deus. Quando

Matth.
23. 41.

Christus moriebatur in cruce, non tam languens, quàm clamans; & magnâ voce clamans, mortuus est. *Emissa voce magnâ expiravit*. Quòd si talis vox fuit Christi moribundi & gerentis personam Rei, qualis erit vox Christi sustinentis personam Judicis? Profectò talis erit, quæ à toto Universo magno cum horrore audietur, contremiscèntque fundamenta terræ, ita, ut & columnæ cæli commovendæ sint. *A voce tonitrui formidabunt*. Tandò magis, quia Deus sententiam proferendo, quid horrendi in ea continetur, ejus vivam & altissimam in cunctis impijs explicationem impressurus est. *Discedite à me maledicti in ignem æternum*.

23. 103.

XVII. In hac prima voce, *discedite à me*, omnes poenæ damni comprehenduntur, quibus Reperi in æternum subjicientur, & in reliquis, *in ignem æternum*, omnes poenæ sen-

sus comprehenduntur, quod idem erit ac dicere: *Discedite à me*, qui sum Deus vester, primum principium & ultimus finis vester. *Discedite à me*, qui sum Redemptor vester; à me, qui propter vos homo factus sum, nec unquam quàm diu vixi, cessavi vestrâ causâ dolere & affligi: à me, inquam, qui pro salute vestrâ usque ad mortem Crucis me demisi. *Discedite* è conspectu meo, à protectione meâ, à Regno meo, ab omnium paternorum bonorum possessione; *Discedite* à meis amicis, ab Angelorum illorum Societate, quos quondam custodes vestros assignaveram, ab omnium Sanctorum mihi assistentiam cœtu, à Martyrum militum meorum, Virginumque Sponsarum mearum consortio vos eripite. Abite à conspectu Matris meæ, quæ etiam irata vos inveni nequit. *Discedite maledicti*: & maledicti non à me, nec à Patre meo, qui ex patre nostra omnia bona vobis volumus, sed à peccato vestro, à quo omnia mala in vos derivantur: *Maledicti* in anima, maledicti in corpore, maledicti in intellectu, maledicti in voluntate, maledicti in internis & externis sensibus, maledicti in vobis, maledicti in socijs vestris, maledicti in tempore, maledicti in æternitate. Amavistis maledictionem: ecce cecidit illa super vos: odistis benedictionem, ecce per omnia sæcula illa à vobis recessit. *Discedite maledicti in ignem æternum*. Vos à me non ejicio, ut pro arbitrio vestro, sicut fecistis huc usque vivatis; ejicio vos; ut in carcerem con-

jicia-

ijciamini, cujus muri ignei, pavimentum carbones & rogi, rectum ardens, aëri flammæ, catenæ & vincula igne candentia, in quo ignis intima viscera vestra penetrer, absque ullo solatio, absque refrigerio, & absque ullâ minimâ unquam cessatione.

In ignem aeternum. Omnia hic miseriarum cumulus, & quod his amplius mens vestra concipere non potest, infelicibus illis patefiet, & quasi in sententiâ contra illos à summo Judice pronuntiata contentus declarabitur, nec vel momentû ipsius executio differetur. Vix Moyses contra duos Deos rebelles Daran & Abiron loqui desit; ecce quamprimum terra sub pedibus illorum aperitur, eosque vivos deglutit. Idem *Exod. 15.* his in momento eveniet. Vix à Christo contra reprobos sententiâ erit pronuntiata, statim magna Josaphati vallis media dividetur, eosque voragine suâ absorbebit. Quod si etiam infra illos terra se non aperiret, miseri per se ipsos aperituram aliquam quaerent, ut ab oculis Dei, & fulminantis Judicis fugere possent, qui ex ipso divino suo vultu, quasi pœnarum barathrum pro rebellibus illis facere noverit. *Matth. 25. 40.* *Ibunt in supplicium aeternum.* Illuc non ducentur, nec impellentur, ne trahentur, sed ab immenso peccatorum suorum pondere pressi devolventur: *Ibunt hi in supplicium aeternum.* Ibunt in gravitatis suæ centrum, ad locum ibunt peccatis suis proportionatum, qui est Inferni barathrum, locum scilicet, in quo illi naturaliter morantur, & extra quem

in statu quodam violento quasi vi detinentur. *Ut abiret in locum suum.* Leo *Mat. 11.* nem ajunt in foveam à Venatoribus arte præparatam delapsum, ad eod errorem suum erubescere, ut ne conspiciatur, sponte sua caveam ad hunc finem in fossâ latere præparatam, subeat. Eodem modo Peccator maximâ hac confusione, quam in peccati sui fossâ experitur, obrutus, vix aperiturâ videbit, quam in illa die Dei ira efficiet, quin absque morâ se ipsum in Infernum quasi in ignitam caveam sic precipitaturus, quæ cum sita sit in loco longissimè à cælo distante, antrû quoque erit aptissimû ad abscondendos fugitivos, quos pudet, cælum terræ tam turpiter postposuisse. *Ut abiret in locum suum.*

XVIII. Miseri ergo isti per se ipsos ibunt, ut in abyssu se occultant; ibunt autem in momento à Judicis sententiâ præcipitari, ita ut ab ea, tanquam invincibili, ne quidem temporis punctum ad appellandam concedatur, adeoque in ictu oculi omnes Reprobi in profundum dejecti erunt, quemadmodum exercitus stragem passus, simul fugit: summoque cum interitu fugatur. Hinc est, quod ubi de Christo nos legimus: *Judicabit in nationibus, implebit ruinas.* Sanctus Hieronymus ex Hebræo legerit: *Judicabit in Nationibus, implebit foveas.* Qui peccatorum ruinas implere, & cavitates, quæ in Inferno adhuc inanes supererant, complere, idem profus sonat. Id quanto cum fragore faciendum sit, quis explicare poterit? Tunc enim verò Deus, *conquassabit capita* *in*

in terrâ multorum; quia non tantum rebellium colla humiliabit, qui sunt multi illi, sed etiam demum capita illorum confringet. Sic igitur terra ab ingenti peccatorum fœtore munda, finitæque omnium creaturarum, à pestalenti contagio per ignem purgatione, Mundus totus renovatus, tanque pulcher invenietur, ut Cœli isti à quibus nunc vigorem trahimus, & hæc terra, de qua nunc vivimus, in comparationem novi hujus Universi adduci non mereantur; *Ecce ego creo cœlos novos & terram novam, & non erunt in memoriâ priora, & non ascendent super eam.* Aër semper erit purus absque ullis nebulis & nubibus; aqua semper instar crystalli erit limpida; terra velut aurum semper erit lucida, adeoque transparens, ut cuius, quidquid in sinu suo continet, clarè inveni permixtura sit, quasi non amplius amet illos thesauros, quos olim absconditos volebat. Luna quemadmodum Sol splendebit, Sol septies splendidior erit, quam nunc est. Cœlum propter innumerabilem Stellarum multitudinem milles ornatus erit, quæ nunc propter lucis suæ debilitatem ab oculis nostris non conspiciuntur; verbo, rota natura, quasi in die festo novis induetur vestibus, eò quòd tandem peccatorum jugum è collo suo excusserit, nequaquam imposterum aut iniquitati, aut iniquis Dei hostibus amplius servite teneatur. Interea Reprobi in profundissimâ sepulsi abyssu, tanquam sordes cloacæ reconditæ, nunquam grande hoc, pulcherrimumque

R. P. Segneri S. J. Christ. Instr. Tom. II.

Mundi palatium maculare poterunt; per omnia enim sæcula possibile non erit amplius, ut vel minima ex illâ sentinâ stillare possit gutta, quæ Unversum contaminebit. Ibi à DEO & omnibus Sanctis oblivioni dati erunt quasi nunquam fuerint, aut sint, *Ad nihilum deductus est in conspectu Ps. 14. s. ejus malignus.* Dupliciter annihilabuntur, & propter æternam malitiam, & propter æternam miseriam suam. Et tunc, ut ita dicam, Deus respirabit, postquam tam grave onus in tolerandis impijs deposuerit, tantamque impietatem, quam ut inquit Propheta, amplius perferre non potuit. *Non poterat Dominus ultra portare, propter malitiam studiorum vestrorum, & propter abominaciones, quas fecistis.*

XIX. Talis erit strages à Deo peccato inferenda, ultimumque Peccatorum excidium, post quod Christus omnibus Beatis associatus Spiritibus, in cœlum redibit, triumphum celebraturus, omnes post se Electos trahendo, postquam omnes Reprobos instar magnetis dispulerit, qui ab eâ parte, quæ ferrum sibi simile attrahit, ab eadem ferrum sibi contrarium arceret.

XX. Quid nunc vobis videretur Charissimi, de funesto hoc & decretorio prælio, de ultimâ hac internecione, de hoc assultu & ultimâ strage, quam peccatorum, omnesque infelices illius affectæ patientur? quis unquam amplius tam ignominiosas sequetur partes? Quis sub tam infausito militabit vexillo? Imò hoc ipso momen-

to oportet illud deserere, ut quamprimum possibile est, salutem nostram consulamus. *Nolite Misericordiam tempera perdere*, dicam cum Sancto Joanne Chryostomo. Nunc omnibus Rebellibus suis DEUS veniam offert, modò arma deponant, modò quæ alijs rapuerunt, restituant, modò obscenitates suas relinquant, modò odia è cordibus suis ejiciant, modò tandem linguam frenare incipiant. Verùm in ultimo illo die aliud non volet profectò, quàm stragem, nec facia-bitur, donec victoriosum ensem

inimicorum suorum cordibus infre-rit, ita ut nulli effugiendi locus detur. *Dies ille Domini DEI Exercituum, dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis.* Quare omnino desperet, qui potius magni illius diei furorẽ expectare, quàm presentem Misericordiam acceptare vellet. Quamobrem Salutem vestram prospicite, recenti semper memoriã tenentes, à Deo aliquando in Judicium vos adducendos esse. *Fugite ergo à facie gladij, quoniam ultor inquitatum gladius est, & scitote esse judicium.*

DISCURSUS XVIII.

Pœnæ Inferni Peccati Mortalis Gravitatem ostendunt.

Rursum fuere Inventiones, quibus Dionysij Tyranni crudelitas ingeniosam se demonstrare voluit. Sed inter omnes primum sibi locum vendicat famosus ille carcer, qui ad similitudinem auriculæ exstructus fuit, ut per parvum illud foramen, quod è superiore fornacis parte prominēbat, facilius incarcerationum voces, lamenta & stridores audiri possent, ut si Rei non essent, lamentando inibi fieri deberent. Ah utinam infernalis carcer etiam ad hanc normam constructus esset! Optarem, ut quivis hominum aure ad carcerem illum applica-

tã inconsolabilem illarum animarum querelas facile intelligere posset, adeoque tam fundatam & fidelem inde relationem haberet, quæ sufficeret, ut inde sibi caveret. At ne talem relationem desiderare velimus, Fides prævertit, utpote quæ ipsamet ex altero Mundo nova magis authentica, infelicis illius regionis adfert, quæ omnium malorum locus appellatur: *Locum tormentorum.* In hoc rei versatur cardo, ut sincerissimis illius informationibus mentem advertere velimus: quod vos rogo, ut nunc præstetis, dum jam ad illa referenda me accingo, obtineamque à vobis, ut tandem peccatum unicam damnationis, de quâ audituri estis, causam, imò

imò etiam majus ipsâ dominatione malum, detestemini.

II. Christus Jesus Dominus noster proponendo nobis sententiam quam contra animam, adversus verba sua contumacem, jam tulit, paucis terminis videtur comprehendisse, quidquid de omnibus Inferni miseris possibilibus dici potest, *Quincredulus est Filio non videbituram*, ait, sed *Ira Dei manet super eum*, significans hoc modo loquendi immentam & damni & sensus pœnam, quæ Infernum constituunt. Incipiamus à secundâ.

I.

III. Dicit ergo Christus, Itam Dei totam in infelicem damnatum effundit. *Ira Dei manet super eum*. Charissimi, amplius dici non potest, ut bene apprehendamus, quid sit Infernus. Infernus est effectus infinitæ Dei nostri Justitiæ proportionatus, eo modo, ut si quis ignoraret, Justitiam divinam esse infinitam, magnum illud opus, quod est pœna, quam peccatores in profundo illo batathro subeunt, plene & profundè infinitam hanc Dei, in peccatis puniendis, perfectionem statim capiat. *Scietis quia ego sum Dominus percutions*, inquit ipsemet per Ezechiëlem Prophetam, Ego quemvis meorum rebellium tam dirè percutionem, ut ex verberum vi facile divini brachij mei Omnipotentiam colligere possitis. Vulnera, quæ miseris illis inflata relinquam, cuius menti erunt visibilia, ut immensum, quod contra culpam illorum gero, odium agnoscant, meoque gla-

dio tam profundè illorum penetrabo viscera, ut quisvis faceri debeat, non alium esse, quàm Deum, qui sic percuciat. *Scietis quia ego sum Dominus percutions*. Non erit hæc cognitio aliqua probabilis, aut prudens conjectura, sed erit perfecta scientia, tam manifestè quovis tempore, tam magna veritas apparebit. Quare bene affirmare necesse est, illa tormenta, quibus ibi puniuntur Reprobi, velut infinita esse debere, quia infinitam divinæ Justitiæ perfectionem demonstrare debent; & quia in ipsis clari, & conspicuis notis ab infelicibus illis infinita, quæ in corde Dei regnat. Sanctitas legitur, odium quoque consequenter infinitum, quod erga iniquitatem gerit, legitur. *Ira Dei manet super eum*. Ira Dei correspondentes tanto Deo producet effectus, quibus alia Dei Attributa dignoscantur. Effectus, ad divinam Misericordiam manifestandam ordinati, sunt infiniti benignitatis excessus: effectus ad potentiam agnoscendam ostendendam, sunt inaudita prodigia, effectus ad providentiam probandam producti, sunt ineffabiles protectiones; effectus ad divinam liberalitatem demonstrandam producti, sunt immensa dona; immensa igitur, indicibilia, inaudita & infinita quoque erunt supplicia, quæ quasi effectus divinam Justitiam manifestabunt.

IV. Verùm pœnæ inferni non tantùm erunt magnitudini divinæ Justitiæ proportionatæ, sicut effectus suæ causæ, sed etiam sicut media fini principaliter ab illâ intento, Quid ante

omnia divina Justitia propositum habet, tantas in inferno pœnas à reprobis exigendo? intendit ab illis, eorumque impensis divinam reparari gloriam, eorum sceleribus diminutam. Quis verò dicere poterit, quæ pœnarum mensura sufficiens sit futura ad solennem illam vilipensionem reparandam, quam à peccatorum malitiâ & inobedientiâ Sanctitas, supremum Dominium, Bonitas, Immenfitas, Infinitas, Unitas, Æternitas, aliæque similes infinitæ perfectiones sustinuere, quæ quasi in immenso mari in simplicissimâ Divinæ Naturæ essentiâ uniuntur? Qui hoc dicere posset, subinde etiam dicere posset, qualia & quanta esse debeant illa supplicia, quæ divina Justitia à quovis sumptura est, ut pro mensurâ injuriarum, quas passus est, se glorificet. Quare consideretis velim, ad satisfactionem humanæ justitiæ præstandam, quò persona offensa superior est, conditionisque altioris, quam offendens, tantò majorem quoque pœnam esse debere. Si Rusticus alium rusticum sibi parem fustibus excipiat, à justitiâ ad nihil amplius, quam ad aliquot dierum carcerem condemnabitur. At si Nobilem percusserit, jam non carcer ad satisfaciendum delicto sufficit, sed reus Insuper ad triremes pro mancipio mittetur; quòd si verò etiam in Principem suum supremum verberibus delævierit, creditore, vix mortem ad eluendum hoc scelus sufficientem fore. Quæ pœna requiretur, ut ingratiſſimus & inhumanissimus Peccator

supplicii sui & dolorum tolerantia gloriam illam reparet, quam cunctis perfectionibus in divinâ Majestate resplendentibus culpâ suâ capuit? Ita ut Deus, hujus miseri impensis, Deus ille immensus, infinitus omniumque creaturarum obsequio dignissimus, qualis verè est per se ipsum, agnoscat. *Confidebor tibi, quia terribiliter magnificatus es.* Inquit Psalmista, DEUM alloquens. *In multitudine gloriae tuae deposuisti adversarios tuos.* cum omni populo inquit Moyses, Tu ó DEUS, inimicos tuos in profundum maris præcipitasti, & ab illorum præcipitio gloriam quandam divinæ magnitudini tuæ respondentem hausisti; sic ut quemadmodum immentæ & infinitæ sunt perfectiones tuæ, ita immensus & infinitus sit ille honor, quem à quavis illorum pœnâ nunc vindicas. Quamobrem quilibet Damnatus in inferno erit, quasi divinæ Justitiæ trophæum, quo per omnia sæcula ostendet, quàm ingens malum sit DEO resistere, quàmque justum sit & utile illi obedire. Atque adeò, quo Dammati, quoad culpæ suæ monstrositatem in se ipsis fœdiores erunt, tantò magis propter pœnæ, quam patiuntur, æquitatem coram oculis Dei conspicui erunt. Erunt, inquit Sanctus Thomas, quasi rotæ Stellæ igneo illi cœlo infixæ, suisque tormentis beatus & pulchrius efficiens spectaculum, quàm nunc rotaminibus de nocte præbeat firmamentum. *Sicut cælum sideribus, sic infernus damnatis ornabitur.* Quia divina Justitia ob illorum supplicia, quasi

quasi ob conspicuam hereditatem di-
 vitem se estimabit. *Ira ipsius Gentes*
qua non exquisierunt eum, hereditabit.
 Tunc morte illorum, illâ plenâ & per-
 petuâ tam splendida hereditatis cap-
 prâ possessione toti Paradiso eam con-
 templaturo pompam exhibebit, & ab
 omnibus Sanctorum Choris congratu-
 lationes & applausus, quasi quosdam
 ex stabilibus bonis redditus, aut, ut
 melius dicam, immortale glorificatio-
 nis suæ tributum accipiet, hæcque viâ
 intentiones suas ad majorem Essentia
 divinæ manifestationem, & magnifi-
 centiam directos adimplebit, ita
 ut Sapientia divinæ hac pœnatum
 solutione in tantum satisfaciat, quan-
 tum enormitate scelerum impij ean-
 dem exacerbant. *Qui iuste se de-*
ordinat in peccatis, iuste reordinatur
in pœnis.

V. Quod si denique hic damna-
 torum pœnas per effectus causas suis
 proportionatos cognoscendi modus,
 hoc est, à divinæ Justitiæ perfectione,
 & quia media sunt proportionata ad
 finem suum, id est, ad divini honoris
 reparationem, modus esset, qui com-
 munem hominum capacitatem supe-
 ratet, planiore incedamus viâ, infer-
 naliūque pœnarum gravitatem ab
 instrumento colligamus, quo ad infe-
 rendas illas uteretur Deus; metiamur,
 ut ita dicam, à gladij qualitate pro-
 fundissimi vulneris qualitate. Hic
 gladius erit ignis. *Si acvero ut ful-*
gur gladium meum. Primi Indi
 post Mundi novi detectionem, ut mi-
 lites nostros gladio chalybeo arma-

tos conspexere, cum illi in Regione
 suâ solum canis armati incederent,
 adeo Europæos formidare coeperunt,
 ut solus illorum aspectus victas dare
 manus egeret. Quomodo igitur non
 idem poterit divina Justitia, ut à pec-
 catoribus timeatur; cum tam formi-
 dabili armata sit gladio, qualis est
 ignis quidem infernalis; Dixi ignis
 infernalis. Non enim vobis imagina-
 ri debetis crudelem hunc ignem, ni-
 hil amplius ac sævius esse, quam
 ignem hunc nostrum. Hic ignis no-
 stec pro hominis utilitate creatus fuit,
 ut nobis serviret, ut nos calefaceret,
 ut nos recrearet & lucem præberet;
 cum ignis infernalis creatus sit, non
 ut nobis serviat, sed ut nos torqueat
 instar carnificis. Ideoque si ab hac
 flammâ tanta patiuntur Rei supplicia,
 quæ sunt divinæ liberalitatis donum,
 quando majora ab illa patientur, quæ
 est divinæ Justitiæ, mille injuriis irri-
 tata, instrumentum,

VI. Ad hæc tres ob causas ignis
 hic formidabilior est. Primo pro-
 pter suam quantitatem. Videmus
 fornacem apud nos, quod vastior est,
 eò quoque violentiorem esse. Talis
 autem fornax erit Infernus, cujus cir-
 cuitus ad centena aliquot se extendet
 milliaria, cum innumerabilia damna-
 torum hominum corpora continere
 debeat. Ex alterâ parte ab omni la-
 tere igne plena erit, cum hæc ipsa cor-
 pora velut perpetuum sacrificium in
 honorem Dei ardere debeant, quem
 admodum jam supra dictum est; *Rib. in c.*
 Ideoque facile concipere licet, qualem
 vim

vim habere debeat incendium tam altum & amplum, quale est Infernus. Ego mihi persuadeo, quòd si mons integer marmoris aut molarium lapidum in medium illius decideret, cum quamprimum instar cere dissolvendum, à facie sua montes dissuerent. Certum est à minori igne, qualis est Veluvii & Aetnae flamma, saxa liquefieri, durissimumque marmor in cineres redigi, quos nimborum instar in campos dispergit, ut homines ante oculos suos leve aliquod majoris illius ignis haberent specimen, quem nobis Fides depinxit, & ad impiorum terrorem ostendit.

VII. Hujus ignis quantitatem materiam quoque qualitatem adjungite. His diebus nostris artificialis paratur ignis, qui etiam in, & sub aqua ardeat; quemadmodum jam sæpius magno cum horrore in pluribus maritimis præliis spectatum est. Imò Chymici ex Antimonio tam potentem, tamque penetrantem norunt ignem accendere, ut in illius comparatione, ordinariorum fornacum flamma, ex paleâ accensus videatur esse focus. Quàm furiosus igitur erit ignis iste infernalis, ignis quidem arte factus: sed arte divini, non humana, tremendo quodam sulphure accensus, dedita operâ ad impios torquendos constato?

VIII. Denique tertiam ob causam hujus flammæ efficacia ob locum clausum absque mensurâ cresceret, ubi per omnia sæcula ardebit. Infernus siquidem in medio terræ centro situs

est, ideòque ab aëre plusquam tribus miliarium millibus separatus, nullam unquam edit ab ulla sui parte exhalationem. Ita ut flamma illa naturaliter sit flamma repercutiens, ideòque ah! quàm horrendè vim suam extendet!

IX. Quid igitur Charissimi vobis videtur, de igneo hoc gladio: an non vobis videtur valde formidandum esse Deus, adeò armatus, imò qui tam potenti pollet brachio, quocum vibrat? Et hoc est, quod ampliori consideratione indiget. Præter tres enim conditiones, paulò ante dictas, tam de quantitate, quàm de qualitate, tum etiam de horrendæ illius formacis claurâ, adhuc potissimum restat, quod est magna illa vis, quam supernaturaliter Deus igni illi attribuet, ut effectus proportionem suâ & potentiâ superiores producat. Meminerunt Historiographi Georgium Castrionum, postquam Mahameto secundo, Turcarum Imperatori, enssem suum misisset, quo, uno ictu, bovi caput amputabat; & inaudit, neminem eodem gladio similem roboris assequi potuisse gloriam, sapienter respondisse: hoc ego non miror, enssem quidem misi, sed brachium meum non misi. Idem vobis dico, si fortè incredibilis hujus ignis efficacia vobis videatur, quæ à me proponitur, eumque communi igni nostro illum comparaveritis. Fuerunt nonnulli, qui dixerunt, Inferni ignem alterius esse speciei ab igne nostro; *alterius generis ab hoc igne, quem habemus in usu.* Hoc ego non dico. Volo ejusdem

Apoc. 19.
20.
Vid.
Cren. 2.
Lap. ibi

Orig. l. 9.
Periur. 10.
dem

dem esse speciei, & quòd, ad summum, diversa sit materia, quemadmodum videmus ignem è placcà, carbonibus, calce, pice, sulphure, stybio, ferro candente, diversæ esse materiae, & tamen eundem esse ignem. Sed quid hoc refert? Ignis in naturæ manu, qualiscunque ille sit: est velut gladius in manu sceminæ, cum in inferno sit gladius in manu DEI. Ideoque mirum non est, si ibi ab Omnipotentè vibratus effectus producat virtute suâ superiores, multoque nostrum capiendi & credendi modum excedentes. Sic videtis, DEUM non contentum fuisse dicendo: *Si acvero, ut fulgur gladium meum, sed addere voluisse, & arripuerit iudicium manus mea; constat etenim, hunc ignis gladium non solum propriâ suâ, sed potius illâ etiam manû, quâ regitur, virtute operari. Ignis ille erit instrumentum divinae iustitiae punientis, inquit S. Thomas, instrumentum autem non solum agit virtute propria, sed etiam in virtute principalis agentis.*

X. Atque hinc est, quòd talis ignis, tam differentem à nostro habeat operandi modum. Ignis noster majorem in externis corporis partibus, ad quas applicatur, quàm internis calorem producit, deinde eo modo carnem utendo mortificat, ut progressu temporis minorem sentiat dolorem, quàm in principio. At ignis infernalis hac intentione ab Omnipotentia Dei elevatus, & intra, & extra æqualiter suum producet ardorem, & dum partem illam, quæ uritur, mortificare

deberet, eandem vivificabit & renovabit, ut, quod patitur, sentiat, semperque sentiat. *Dominus dabit ignem in carnes eorum, ut urantur & sentiant, usque in sempiternum.* Quæ causa est, cur Christus affirmavit quemvis damnatum, licet victima sit, non ideo alio indigere sale, ut grata sit victima *omnis enim igne salietur.* Quia quemadmodum carnem, cui aspergitur, sal acriter penetrat, eodemque tempore conservat, idem hic ignis in quo vis damnato efficiet: intus penetrabit, & cum destruere deberet, eum conservabit.

XI. Insuper ignis noster communis solum corpus urit, animæ verò nocere non potest, si dolet, per consensum dolet, non quòd immediate à calore quidquam patiatur. At in Inferno non erit ita. Ignis à DEO actione supernaturali elevatus, utar, 3. injurias DEO illatas vindicet, directè contra Animam, quasi Rebellem legi ab ipso datæ principalem, actura est.

XII. Denique hic ipse ignis, à Deo pro puniendis impijs assumptus, in se omne tormentorum genus continebit. *In uno igne, inquit S. Hieronymus, peccatores omnia supplicia sentiunt in inferno.* Quemadmodum in hoc Mundo, ut magnam suam Deus ostendat potentiam, vult, ut Sol, velut causa universalissima, ad omnium mixtorum productionem concurrat, quæ hic generantur. Sic in Inferno, ut iustissimam suam puniendi causam ostendat, vult, ut ignis tanquam causa quoque universalissima ad omnium dolo-

S. Thom.
supp. 9.
27. ar. 6.

S. Thom.
supp. 9.
27. ar. 5.
ad 4.

Luc. 16.
21.
Marc. 9.
48. Vid.
Corn. à
Lap. in
hunc lo-
cum &
Mal. 1. 10.

S. Thom.
supp. 1.
9. 70.
ut ar. 3.

Epo. 1. ad
Pam-
mach.

dolorum ibi tolerandorum productionem concipiat, ita ut omnes interna & externa potentia, omnes sensus, anima, corpus, verbo, totus homo tantæ operationis efficaciam subjaceat. Ignis igitur ibi omnium carnificinarum, omniumque carnificum supplebit partes, quæ simul esse possent. Ille prunarum ardorem, pruina frigus, vermium arrosiones, funium concorsiones, ferrilaniens, verberum tempestates, compedes, catenas, rotas continebit, omniumque vim adæquabit. Nec hoc tantum; verum licet omnes damnati eodem igne torquendi sint, non ideo tamen æqualiter patientur; sed pro meritorum suorum proportione plus minusve. Non aliter ac viatores, qui licet pari passu ejusdem Solis climate progrediantur, non ideo tamen omnes æqualiter inflamman- tur, sed secundum naturæ suæ constitutionem. Quare ignis hic bene *ignis rationalis* dictus est. Ignis prudens, sensatus plenusque ratione. Quod quidem non cæco modo, ut ignis noster operatur, qui Martyres & Malefactores affligit, sed prudenti operatur discretionem, secundum delicti puniendi qualitatem & quantitatem, verbo tanquam instrumentum ab artificis summi manu directum, & pro opere tam nobili tamque præcelsi, quod est DEI Gloria, operatur. Unde secundum artem, quam ei Omnipotens artificis sui brachium imprimat, plusquam in se potest, producit, eosque iudicij plenos operatur effectus, quales perfe-

ctione suâ non continet. *Si acervo, ut fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea, reddam ultionem hostibus meis, & his, qui oderant me, retribuam.*

XIII. In hoc igitur igne ob naturam suam tremendo, & propter vim supernaturali a DEO, tanquam furoris sui instrumento, ipsi additam, longè terribilissimo, in hoc igne, dico: miserabiles illi condemnati permanere debebunt. Ille ipsis erit pro domo, pro veste, pro suppellectile, pro societate, illorumque corporibus tam strictè adhaerebit, ad eoque intinè animas illorum affliget, ut Damnatus ab igne, & ignis a damnato nunquam distingui possit; quemadmodum metallum in fornace liquefactum, nunquam a flammis liquefactilibus distingui potest, sed eadem res cum incendio suo esse putatur. Certus quidam Ordinis Cisterciensis Abbas, post mortem Abbati successori suo in lacrymas effusus apparuit: interrogatus, cur lacrymaretur? respondit, lacrymor, quia ardeo: Et quantum opere ardes? subjunxit vivus. Explicari non potest, resumit mortuus, sed, si experientiam illius capere velis, tolle ab hæc mensa candelabrum æneum, illudque in hanc pelvim aquâ plenam immerge, in quam manum meam posuero. Dicitum factum, & ecce solo aquæ attractu instat ceræ metallum illud d solum est. Quid ergo facient delicati illi peccatores; qui in his flammis victuri sunt? *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante?* Bajulus, antequam onere humeros graveb.

graves, prius illud è terra aliquantulum elevat, ut probeat, an humeris suis portare valeat. Vos quoque prius experientiam capite, num tali oneri, ignis ponderi, & ponderi quidem immenso, sufferendo sitis. Si caro vestra tota ætæ facta esset, non tantam tanto igni non resisteret, sed ad primam flammam destrueretur. Quid igitur illi fiet, quæ tam molliter nutrita, tantis assueta delicijs, tantis & tam ineptis blanditijs, & voluptatibus est facta? *Carnem tuam ne despexeris.* Si Animæ vestræ cura vos non tangit, cuius tam exiguam habetis notitiam, saltem miseri corporis vestri rationem habete, quod tantopere amatis & æstinatis, & dum adhuc tempus est, fonestæ talium flammarum pœnæ subtrahite.

II.

XIV. Quod adhuc majorem mihi incutit horrorem, est illud, quod jam primo loco, quasi omnium miseriarum possibilitium caput posuit Christus Dominus noster, DEI scilicet privari. *Qui incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira DEI manet super eum.* Hæc pœna tam brevibus comprehensa terminis, non videbit vitam, tam horrenda est pœna, inquit S. Joannes Chrysostomus, ut decem infernalium ignium millia eam non adæquent. *Decem mille quis ponat gehennas nihil tale dicet, quale est à beata gloria excidere.* Considerate igitur Christum, dum ultimam contra Reprobos damnationis sententiam pronuntiabit, aliquem immensæ pulchritudinis

R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.

sua fulgorem monstraturum, abstractâ neque, sed vivacissimam illius infiniti gaudij cognitionem impressurum, quo fructuri fuissent, si DEO in terris fideles permanissent. Quo posito, quemadmodum, qui vi à theatrorum spectaculis excluduntur, dum populi intra admissi applausus, acclamationes & lætitiâ audire coguntur, verè scenarum illarum apparatus & decorem intuitivâ cognitione non capiunt, sed tantum abstractivâ, ita, ut infra in plateis ob contemptum sui in furorē agantur, sic propter cognitionem, quam habent Reprobi immensi illius gaudij, cantuum & solatorum, quod est videre Deum præ rabie insanient, eaque desperatione se ipsos dilaniabunt, qualem nos tam facile concipere non possumus, cum illius gloriæ nullam habeamus speciem. *Videntes turbantur timore horribili.* Henricus Comes de Berg Sylvæ Ducis munitum hosti cesserat, eâ prius, quam militares exigunt leges, resistentiâ & defensione non adhibitâ. Post loci illius deditionem in aulâ & præfentiâ Dominæ suæ Isabellæ tunc Belgii Gubernatricis comparens, videt hanc Principem velum capitis suis usque ad mediam faciem dimittere, nec verbum proferentem sibi tergum vertere. Quid putatis sensisse hunc belli Ducem? Tantum res ea non magna conturbavit virum, ut tertitus, portam quâ exiret invenire non posset. Qualem igitur putatis illam miserorum Damnatorum futuram esse turbationem, quibus in scelerum

Gg suo-

suorum poenam faciem suam DEUS in æternum abscondet, faciem tant pulchram, cujus amore omnes cælestes rapiuntur Spiritus, semper contenti, & saturi, semperque eam intueri desiderantes! *in quem desiderant Angeli prospicere.*

XV. Hæc igitur poena, quæ erit omnium poenarum gravissima, ipsiusque Inferni Infernus, consistet in violentâ Animæ à summo bono separatione, & ab omnium cordium centro, quod est Deus, disjunctione. Propter illam Peccator omnino ab ipso derelinquetur, quasi non amplius ad divinam pertineret Providentiam, neque tanquam Christianus, neque tanquam creatura. *Non populus meus vos, & ego non ero vester.* Quod si igitur omnis dolor à divisione nascitur, cogitare, qualis ille futurus sit dolor, quem Anima damnata sentiet, dum ab ultimo sine suo separatur, ad quem omnibus viribus multo magis, quam quodvis flumen ad mare trahitur? Os à juncturâ suâ separatum, quæcunque ipsi fomenta circumponantur, quiescere non potest, idèoque si etiam animæ damnatæ nararent in delicijs, sola cogitatio se Deo privatas esse, eas redderet infelices. At quid erit eodem tempore Deo privari, omnibusque malis repleti? Nunc quidem hanc poenam parvi facimus, quia anima nostra corpore oppressa non cognoscit adhuc, quàm immensum bonum pro se summum illud bonum contineat; Verùm ubi separata fuerit à gravi hoc onere, alla erit refacies. Tunc enim majorem adhibebit cona-

tum, ut illi conjungatur, quàm flamma conetur ad ipsam suam, adeò sublimem inveniendam. Quare supra hominum fidem violentior erit illa separatio, quæ misera à Principij sui conjunctione detinetur. Et, quod plus est, innato & impresso huic desiderio, quod in corde ipsius ad beatitudinem sempiternam consequendam ardebit, Deus miraculosam quandam addet inclinationem, quæ hoc ipsum desiderium magis inflamet, trahaturque ex unâ parte Anima ad illum, ut ex alterâ parte tantò violentius abstrahatur, in inobedientia erga DEI legem ab eadem exhibitâ poenam.

XVI. An non saltem pro tantarum miseriarum & ærumnarum consolatione in hoc tormentorum loco mors aliquis finem adferet? Minimè verò, Mors, quæ ibi erit, immortalis erit, & illa ab omnibus bonis separatio æternùm durabit, nec erit unquam moriturum finis. *Et dixi: perit finis meus.* Scorpio undique accensorum carbonum coronâ cinctus, desperabundus tantopere se ipsum mordet, ut intereat. At miser illi non tantùm circumdatus, sed ab igne intimè penetrati, eas non habebunt vires, ut miserias suas terminate possint. *Non est illis Sapiens medicamentum exterminii.* Reus, si non quamprimum licetor recte vitam abruptat è furcâ pendenti, omnes ob mortem prolongatam ad commiserationem movere Spectatores. Qualis autem erit illa miseria semper mori, & mori non posse unquam? *Quærent mortem, & non invenient.* Hoc ipsum verbis illis supra citatis, mysteriorumque

que plenis nobis Christus demon-
strat: *Non videbit vitam, sed ira DEI*
manet super eum. Infelicissimæ man-
sionis illius porta binis grandibus
clavibus ferreis oblerata est, Nun-
quam scilicet & Semper. *Non videbit*
vitam, nunquam miseri damnati
habebunt refrigerium: ecce primam
clavem, *sed ira Dei manet super eum.*
Ecce secundam. Et utramque hanc
clavim pro majori securitate secum
servabit Deus, nec ulli alii confidet.
Et habeo claves Mortis & Inferni.
Unde nullus per omnia secula de-
tur exitus.

XVII. Verum quis nobis explica-
bit, quæ tormenta quatuor hæ syllaba
in se comineant, *Nunquam &*
Semper? ex quibus horribilis illa
componitur æternitas? Si damnatus
aliquis, inquit Sanctus Antoninus,
tot mille annis in his pœnis deberet
vivere, quot sunt arenæ maris & gut-
tulæ, & deinde moreretur, talis mortis
conditionem inter summa beneficia
reputaret. Profecto si DEUS talem
in Inferno vocem audiri permitteret,
quæ Animabus illis denunciaret, eas
post tot mille secula in pristinum
suum redituros nihilum, talis denun-
ciatio majori cum lætitiâ reciperetur
à quacunque Animâ, quam ab aliquo
ad suspendium condemnato, si audi-
ret se totius Mundi Monarcham fa-
ctum esse. Sed talenuncium sperare
non licet, nunquam audietur. Quam-
diu DEUS erit DEUS, semper miseræ
pergent esse miseræ; ideoque quis
animæ ingenti hoc pondere oppressæ
desperatione satis poterit concipere?

XVIII. Duratio cujuscunque mali
notabilissima est circumstantia ad æ-
stimationem illius, aut deprimendam
aut elevandam. Ulceratio ad tollen-
dam gangrænâ infirmo adhibita,
leve æstimatur tormentum, quia non
diu durat, & mox dolor cessat; at si
integrâ septimanâ, aut mense, quis eo
ferro ureretur, dolor foret intolerabi-
lis. Quare hæc æternitatis additio ad
damnatorum pœnas, pondus est im-
mensum, cui necesse est, quodvis cor
oppressum succumbat. *Incurvati sunt*
colles mundi ab itineribus æternitatis
ejus. Omnes Inferni pœnæ, si ali-
quando finirentur; essent malum ali-
quod, quod etiam contemni posset;
at è contra solus etiam dentium dolor,
si æternum duraret, malum esset im-
mensum & inæstimabile, quod neces-
sario quemvis generosum animum
terrere posset. Quare licet in Infer-
no non esset amplius, quam unicum
solum ex illâ malorum immensâ con-
gerie, quibus cruciantur Damnati,
hoc solum, inquam, si æternum dura-
ret, jam foret intolerabile. Quid igitur
erit, si hoc ipsum cum omnibus aliis
pœnis innumeris æternum durabit?

XIX. Sed quid ego commemoro?
Fingite hominem in molli lecto per
omnia secula jacere debere. Ralis
situs infinita esset miseria. Quantum
non passus est Propheta Ezechiël,
quando trecentis nonaginta diebus in
uno eodémque latere cubare debuit?
cogitate igitur, quanta foret pœna, in
hunc modum semper cubare, atque
sic intelligetis, quid per se sola sit
æternitas omnium molestiarum &

morborum cumulo conjuncta, ubi tantam pareret poenam, quando etiam in molli & plumeo lecto quiescere liceret. Hæc æternitas supra modum quamlibet augebit poenam, imò dolore anticipato efficiet, ut Damnati sentiant id, quod omnibus futuris seculis passuri sunt. Fingite vobiscum globum aliquem æneum vastissimum dari, qui ambitu suo totum universum adæquet. Quod si ille supra planum quoddam poneretur, verum est, ab eo planum istud non amplius, quam ab uno sole splendor suæ puncto tactum iri; at tamen immenso suo pondere illud aggravaret. Eodem modo Æternitas licet damnatos, non aliter, quam solo præfenti tempore premit, quod est quasi punctum aliquod, nihilominus ut eos gravissimè affligat, tempus præfens, præteritum & futurum simul jungit, adeoque tota sua immensa mole illos opprimit, ut quovis momento agnoscant vivacissimè, omnes poenas, quas in hanc horam dederunt, nunquam finiendas esse, nunquam minuendas, aut aliquo solatio sublevandas, nunquam, nunquam, nunquam.

XX. At amen adhuc tam execrati nonnulli reperiantur Peccatores, qui Inferni poenas sibi minitantibus frigidè respondent: *Patientia*. Vix musicam, aut lepidam comœdiam, si integro die duraret, patienter audiretis, & quomodo ignem perpetuum unà cum desperatione & afflictione interminabili sufferre poteritis? Æternitas illa, quæ est pondus intolerabile, si continua illi adjuncta esset

recreatio ejusdem oblectationis, etiam adhuc omnium adversitatum cumulo unita leve denique foret pondus. Bene apparet in hujusmodi trivolis Christianis mortuam esse Fidem, ipsorum igitur patientia tunc erit linguam illam rabidè ammordere, quæ nunc tam stultè loquitur; Patientia ipsorum erit matrem & patrem, à quibus geniti sunt; diem, quo primum solem aspexere, maledictis profcindere; Patientia illorum erit voluptates eas detestari, propter quas cœlum aspernati sunt, Sanctosque & Sanctas, qui nunc cœli deliciis fruuntur; DEUM, qui tam justè eos condemnavit. Hæc illorum erit patientia, *Congregabo super eos mala*, omnia mala. Deus super illos congregabit. Super dicit, non contra, Reprobis enim his malis non poterunt resistere, sed sufferre tantum debebunt, semper in v. cta & superiora.

XXI. Pater egenus numerosâ cinctus familiâ audiens filios suos lacrymabili voce panem à se petere, panem Pater, panem, cum non habet, quem ipsis porrigat, furere incipit & tandem in has prorumpit voces, se non posse amplius patientiam habere cum illis. Cogitate jam, qualem Anima damnata habitura sit patientiam, quæ in omnium bonorum penuria, & in malorum omnium congerie ab omnibus sensibus suis & potentiis oblectationem aliquam rogatur; ac dare nihil potest, quàm tormenta. Oculi clamabunt, lucemque flagitabunt; verum terrores, tenebras & fumum semper intueri cogentur: Deus enim effi.

efficiet, ut pro supplicio illorum ignis ardeat, sed non resplendeat. *Nonne lux impii extinguetur, nec splendet flamma ignis eius?* Aures petent sibi Harmoniæ alicujus delectationem concedi, sed non nisi gemitus, stridores, ululatus, blasphemias & maledictiones per omnia sæcula audituræ suat. *Ibirit: sicut & stridor dentium.* Gustus pro ardentissima sui sua, & fame solatium desiderabit; at non dabitur modus, ne quidem cloacarum immunditæ eam restringendi, sed Draconum felle & aspidum spumâ pascentur. *Fel Draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.* Odoratus bene olentes flagitabit suffitus; at non habebit, nisi tam putridas exhalationes, tamque tetros fetores, qui uno solo halitu totam terram inficere possent. *Et erit pro sua vi odorifactor.* Totum corpus vitæ pasci voluptatibus assuetum, ab anima delectationes, deliciasque flagitabit; sed aliud præter horribiles flammâs, omnes venas, viscera & juncturas, ossa imò & medullas penetrantes, non inveniet. *Erit populus, quasi esca ignis.* Medici non consentiunt, humanum corpus uno eodémque tempore ab omnibus morbis affligi posse, quorum aliâs capax esset; cum enim plures illorum unus alteri qualitatibus suis sint contrarii, in uno eodémque subiecto, eodémque tempore se invicem non compatiuntur. Verùm hæc opinio non valet in Inferno, ubi pœnæ, licet diversæ, sibi invicem non erunt contrariæ, sed altera alteram augebit, duobusque ex venenis non compo-

netur antidotum, sed toxicum magis lethiferum conflabitur. *Ignis valebat in aqua supra suam virtutem, & aqua extinguentis natura obliviscetur.* Sed adhuc amplius vocem suam Internæ animæ potentia extollent, desiderantes aliquam oblectationem, quandam refocillationem, quam tamen aliam præter dolores non obtinebunt. Memoria bonorum in terris receptorum recordari volet, sed meminisse non poterit unquam, pœna enim præsens omne extinguet vestigium. *Malitia horæ oblivionem facit malitia magna.* Quemadmodum misera vidua, postquam multis annis in bonâ societate cum marito vixit, quamprimum illo orbatum, vix præteritæ vitæ recordatur dulcedinem, quin amaris eam deplorat lacrymis. Intellectus, qui veritate rerum delectatur, etiam novam aliquam desiderabit cognitionem, quâ aliquando recreetur; at nihil aliud obtinebit, quàm scire se damnatum esse, sententiâque contra se in extremo die judicij latam immortalis immutabilissimi decreti divini Adamanti incisam antese aspicere. Intellectus igitur solatium erit, à scientiæ verme perpetuo rodi, à quo semper tribus his dentibus mordebitur, factam esse immensi boni jacturam, mali immensi accessisse incrementum; denique talem jacturam, talémque acquisitionem, suâ culpâ factam, nullatenus reparari posse. *Vermis eorum non morietur.* Verùm supra omnes potentias infelicissima voluntas semper id flagitabit, quod assequi non

Sap 19
19

Ecc 11
20

Isa 66
24

non poterit, sempérque odio prosequetur, quod evitare non licebit. Odio ipsi erunt Socij damnati ob poenæ augmentum, à tam malis vicinis proveniens, & ne quidem in miseris suis consolari se poterit, dum eas, quasi triumphalem divinæ Justitiæ adeò contemptæ effectum intueri cogitur. Odio ipsi erit intellectus, quia coloribus à veritate tam alienis Infernum sibi depinxerat, & quia nunc continuò sui ipsius imaginem tam deformem ante oculos gerit, & velut turpis fãmnia, speculum, in quo deformitatem suam aspicere cogitur, ferre non poterit, nec tamen diffringere illecebit. Odio erit sibi ipsimet, displicebitque, quòd tantopere ad Deum anhelet pronaturæ, quem ex-

Abul. in peritur, instinctu; nec tolerare possit, cogit se, ad desiderandum bonum
Matth. c. 25. q. 501. illud, ei que inhiantum, quod assequi non valet, & quo nunquam vel minimam refrigerij guttam impetrare poterit. Denique, quod omnis desperationis augebit cumulum, erit, quòd cognoscat tam insignem gloriam à se in flammis illis velut victimâ fumante Deo accedere, quæ morte suâ immortalis illius, à quo affligitur, supremam Majestatem contesterit.

Apo. 14. 11. *Et fumus tormentorum eorum ascendet in sacula seculorum.* Verbo damnati erunt, quasi vasa plena Iræ! *Vasa Ira*, quæ à divinâ Justitiâ pluribus implebuntur miseris, quàm naturaliter capere possint, & sicut Prophetæ loquitur; poenarum mare in aere claudet, hoc est, in infelicis creaturæ sinum coarctabit.

XXII. Atque hoc est Infernus, aut, ut melius dicam, nihil ex his omnibus est Infernus; malorum infinities majorum abyssus est, quàm linguâ exprimere, aut intellectus imaginari sibi possit. Poenæ siquidem illæ sunt ordinis superioris, imò, ordinis omnino quasi divini poenæ; DEUS enim, in quovis damnato eas constituit velut perditionis eorum objectum & dolorum, quos pariuntur, principium: *Clamabo ad te & non exaudis me; stes & non respicis me; mutatus es mihi in crudelem, & in duritiâ manus tuæ adversaris mihi.* Ecce quàm hîc prædico veritatem ore S. Jobi ad vivum expressam. Quare quemadmodum Deus non est bonum aliquod limitatum, quod exiguâ nostrâ capacitæ comprehendere possimus, sed bonum tale quod illam infinities transcendit, sic Infernus non est malum illis limitatum terminis, quos ei constiturere possimus; sed malum est, quamcunque cogitationum nostrarum apprehensionem in mensum transcendens: non est aliqua paupertatis, confusionis, rædii, tristitiæ, furoris, famis, frigoris, tenebrarum, fœtoris, vinculorum, desperationis aggregatio, quam dum sic loquimur, intelligimus, sed miseria est, absque comparatione major, id est, ordinis supernaturalis miseria, cujus in terris imago adumbrari non potest. *Veni & ostendam tibi damnationem meretricis magnæ*, dicebat S. Joanni Angelus, id est, *veni & ostendam tibi damnationem Animæ, quæ peccando fidem fregit DEO.* Sed quare

quare dicit veni, quærit Robertus, nisi, ut significet, quod ad intelligendas Animæ damnate pœnas, homo supra se ipsum se elevare debeat: tantum se elevare necesse est, quantum dictæ pœnæ consuetum intelligendi modum nostrum superant, quæ est elevatio sine carens. Quare perpendite obsecro, qualis materia sit Infernus, si, dum malum ex omni possibilem malorum genere constitutum, sine mixturâ ullius vel minimi in æternum boni, dicitur, etiam totum hoc dicendo tamen adhuc parum dicitur.

III.

XXIII. Quare, si quis hunc tormentorum locum, hanc omnium morborum combinationem, hoc omnium miseriarum concentum, hoc inquam, barathrum, quod Infernus nominatur, a priori modo definire vellet, quomodo appellare deberet? Scholam publicam nominare deberet, in qua immortalibus pœnarum characteribus divina Sapiencia immensitatem mali illius, quod in se continet peccatum, explicat. Quos sunt in Inferno damnati, tot quoque sunt evidentes hujus tam ingentis mali demonstrationes. Ad quod capiendam sufficit, fidem habere.

XXIV. Primum, si peccatum nullius esset momenti, quale illud sibi Peccatores dæpingunt, malum jocosum, ad animi sui magnitudinem ostendendam, malum, cui applaudi debeat, malum, unde gloriam acquirant, creditisne vos, à DEO in Inferno tantis tormentis peccatum punitum iri?

Profectò Deus ipsamet est Sapiencia, quare non potest majori pœnâ peccatum dignum judicare, quàm in veritate ei debeat. Ex alterâ parte Deus summa Bonitas est, summa Benignitas, & summa Misericordia, ideòque in puniendo temper infra meritum castigat; *Citra condignum*, ita, ut sic loquendo, æternæ illius calamitatis excessus, de quo huc usque verba feci, ne quidem sufficiens esset supplicium, quam peccator unicâ in Deum offensâ mortali mereatur; & reum tali modo tractare, qui vobis tam crudelis tanque formidabilis videretur, est adhuc uti clementiæ terminis, quemadmodum faretur Psalmista, quando de Deo loquitur, *non continebit in irâ suâ misericordias suas*. Non dixit, quod *continebit ab irâ*, Misericordia enim non facit, ut pœna eodem modo non cruciet damnatos, sed dixit, *non continebit in irâ*, quia cum statuta sit pœna, Misericordia efficit, ut non sit tota illa, quam merentur. *Non dicit ab irâ, sed in irâ*, (talis est Sancti Thomæ interpretatio) *quia non totaliter pœna tollitur, sed, ipsâ pœnâ durante, Misericordia operabitur eam diminuendo*. Non diminuendo quidem eam, qualis fuit in primo suo instanti; sed saltem negativè eam diminuit, scilicet qualis esse deberet. Intellexistis hæc omnia? Charissimi an nondum apprehendistis, quid rei sit maledictum hoc peccatum? an non capitis? Ecce quantum possit, ut etiam DEUM tam misericordem ad iram provocet: fel adhibere, quodcunque lubet, nunquam tamen efficietis, ut in aquam

S. Thom.

supp. 9.

95. ar. 2.

ad 1.

S. Thom.

4. dist.

46. q. 1.

ar. 3.

ma-

manantem, amaritudinem, quæ semper inhæreat, inducat. At ecce quid non efficiat peccatum, tantum potest, ut incessabilem illam dulcedinem ex divino cordè scaturientis venam amaram reddat, & quidem per totam æternitatem. Hinc est, quòd DEUS licet ab amabilissimo throno suo etiam vilissimorum terræ vermiculorum, vesparum & viperarum, quin etiam Draconum non desinat recordari, peccatoris tamen quamvis nobilissimo Sanguinis sui pretio comparati amplius curam non habet, sed in æternum miseris suis immersum relinquit, & hoc ipso suo rigore protestatur, se adhuc misericordiam illi exhibere, dum secundum demerita, peccata ipsius non punit. Quàm malignum igitur fel necesse est esse quodvis peccatum mortale! quàm atrox ablynthium, quàm abominabile arsenicum! *Pereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit DEUM suum. Pereat misericordiam in æternum scelerata illa anima, quæ iniquitate sua obstinatè divinæ Misericordiæ dulcedinem conata est superare.*

Jf. 41.

Ps. 85:
13.

XXV. Præterea id, quod maximè horrendum est in inferno, est, quòd damnatis moralis quædam semper peccandi necessitas conjuncta sit, undè peccatum ipsius inferni infernus, & abyssi illius profundum dici potest. *Eruiisti animam meam ex inferno inferiori.* Quod si ita est, peccatum igitur ex hoc ipso capite Inferno atrocius est & horribilius, si Infernum velut ab ipso peccato distinctum con-

sideremus. Quia viperam propter virus suum tantopere fugimus, magis venenum, quàm vipera, fugiendam erit, quod viperam ipsam odiosam reddit. Quare eodem modo, est propter peccatum tam horrendus est Infernus, necesse est, peccatum quoque magis horrendum esse, quàm infernum. Et in veritate, si peccatum non esset, malum ipso Inferno pejor, Deus non uteretur Inferno ad corrigendum peccati malum. Alias enim inquit Sanctus Thomas, Deus non foret prudens Medicus, qui minus malum medicinâ ipso malo pejore curare veller. Quare quando Deus misericordiæ confisi ob eam ipsam nullum magis offendere audeatis, dicentes intra vos: *Deus bonus est, non condemnabit nos:* videte quàm longè à vero recedatis; Quod si enim DEUS totâ misericordiâ suâ permittit tam grande malum vos committere, ut summum bonum offendantis; cur non permittat, ut malum minus vos toleretis, id est, ut damnemini, postquam illud tantopere offendistis? Malum est, sed vestrum; bonum autem DEI, quia perditam restaurat gloriam, ipsiusque providentiæ regimen, ut dixi, in ordinem suum reponit.

XXVI. Heu! Charissimi, non est tempus amplius tam insanè loquendi. Nimis grandia sunt mala, quæ nobis imminent, si, ut faciunt increduli, nimis iratam DEI Justiciam non placaverimus. *Qui incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira DEI manet super eum.* Jam ignis innumerabilibus culpis nostris accensus est, non est

tem-

tempus lignis ligna per excessus ad-
huc graviores addendi, imò tempus
est, verissimis sinceræ confessionis
lacrymis illum extinguendi, lacry-
mis Christi Sanguine animatis, quem
tantæ damnationis à nobis promeritæ
miseriæ compatiens omnem effudit,
ut ardores illos sempiternos in se cre-
dentibus extingueret, in quibus tan-
tus humanæ generationis numerus
ardebit. Videbatur Prophetæ res
magnæ admirationis coram irato DEO
jam tonantis, Imò fulminantis vultu
peccavisse. *Eccē tu iratus es, & pec-
cavimus.* Quanta majori admira-
tione igitur digna res erit, non solùm
in facie DEI irati nos peccavisse, sed
de novo peccare? *Eccē tu iratus es,
& peccavimus.* Quis impostertum
in tantarum flammatarum, quæ pec-
cantibus præparatæ sunt, conspectu
tam protervus erit, ut Deum offen-
dere audeat? Ego non dico, talem
condemnatum esse, sed ajo, jam
hac horâ condemnatum esse; jam
judicatus est. Ideoque miser, non
videbit vitam, sed ira DEI manet

super eum. Non solùm manebit,
non; sed jam manet; Hæc enim
credere, & tamen peccare, delictum
est, quod pro evidentiâ suâ non
aliam declarationem, aut probatio-
nem requirit, per se enim monstrat,
quàm grave sit. Certum saltem est,
ex hoc ipso capite Sanctum Thomam
judicare, peccatum aliquod furti,
fornicationis, odij, aut aliud quod-
cunque à Christiano commissum,
& ab Infideli, si aliæ circumstantiæ
fuerint pæres, gravius esse in Chri-
stiano; cùm Christianus non hor-
reat, tale committere peccatum, licet
Infernum credat. *Fidelis ex hoc ipso s. Thomæ
gravius videtur peccare, quod majores
pænas contemnit, ut impleat volun-
tatem peccati.* O quàm monstrosa
est malitia propter momentaneam
voluptatem pœnam, sensûs, & pœnam
damni, pœnam, quæ finem non habi-
tura est, contemnere! Hoc ipsum
ergo erit, unde Fideles gravius In-
ferni experturi sunt pœnas, ut qui In-
fernum, ejusque pœnas contempse-
runt.

DISCURSUS XIX.

*De Magnitudine Bonorum caelestium, ex quâ
Peccati mortalis gravitas colligitur.*

1. **I**nter omnes miseri-
as, quæ in pœnam
mortis Christo il-
laræ infelicem il-
lum Hebræorum
populum, qui eum
K, P, Segneri S. J. Christ. Instr. Tom. II.

interficere ausus est, oppressere, pro-
fectò non ultimum, lex quædam ab
Imperatore Hadriano contra eosdem *Baron.*
promulgata locum sibi vindicat. *Ann.*
Quandoquidem postquam jam totam
Palaestinam furore suo devastarat, ut
Hh omnem

omnem Judæis spem, desolatam Republicam suam è ruina erigendi auferret, solenni edicto cuius illorum prohibuit, non solùm Hierosolymam ire, sed ne quidem ab editiore loco respicere; unde eam videre posset. De iustitiâ legis tam insolitâ ego non auctim disputare. Solùm dico Diabolum eodem prorsus modo agere cum peccatoribus. Patriâ jam tum illis ablatâ, quæ est cœlestis gloria, non solùm prohibet, quandoque suffragantibus bonis operibus illam adire, sed etiam ne quidem è longinquo, attentâ aliquâ consideratione, aut solidâ cognitione, fidèque magis vivâ intueri. Quare in despectum hostis nostri, hodie quò propinquiùs potero, hujus Sanctæ Civitatis gloriam vobis ostendam, de quâ quidquid dici potest, semper vero infinites minus est. Proinde spero vos non tantùm intellecturos, quanta sit illa felicitas, quæ nos expectat in cœlis, sed etiam quantum malum sit peccatum, quod dictâ felicitate nos privat, dum rebus tantùm terrenis nos implicat.

I.

II. Tria valde sapienter considerant Theologi, quibus cœlestem beatitudinem nobis explicent. Primum est objectum hujus beatitudinis; secundum est potentia, quæ gaudet beatitudine; tertium est modus, quo objectum potentia beatificandæ applicatur. Horum igitur etiam sequar vestigia, ne à viâ aberrem. Consideremus imprimis felicitatis nostræ objectum, quod erit ipsemet DEUS. *Ego sum merces tua*

Gen. 14.
1.

magnanimis. Eodem ipso bono beatimur, quo ipse Deus beatus est, ad S. 7b. 1. eandem cum ipso sedebimus mensam, 2. p. 3. eodémque vescemur cibo, quo ipse ^{art. 1.} vescitur. *Dispono vobis, sicut disposui mihi Pater; ut edatis & bibatis super mensam in regno meo.* ^{Luc. 14. 28.} Tantum quidem non erit gaudium, quantum est ipsius DEI; sed eodem ipso gaudebunt objecto, quo Deus ipse infinite beatus est. ^{S. Th. 1. p. 2. q. 1. 3.} Quæmadmodum teneriores filii Principes, dum assidentes mensæ unâ cum Rege Patre, licet minùs comedant, nihilominus iisdem vescuntur ferculis. O sublimissimam igitur Fidem Christianam, quæ tam immensam nobis bona manifestat! O felicissimam spem, quæ talia nos jubet expectare! O fortissimam charitatem, quæ ad illa promerenda nos animat! Quid amplius dici potest ad immentam Cœlestis Patriæ Beatitudinem nobis significandam, quàm dicere Animam nostram, cum hic vitam divinæ similem vixerit, eadem ipsâ voluptate adimplendam, quâ ipsa met Sanctissima Trinitas satiatur? ^{P. 31.} *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* In quare ab æterno se Deus occupavit? occupatus fuit se ipsum contemplando, gaudente de seipso, seipsum amando, sibi ipsi satisfaciendo, de se ipso vivendo. Hic ergo Deus, qui per omnem æternitatem in mensæ divinæ mentis suæ capacitati satisfacere potuit, cogitare, quàm infinite plenus sit & superabundans ad mentes nostras omni felicitate replendas! Divinitas pelagus est adeò profundum, ut si per partes Beatis veller infinitas suas manifestare

perfectiones, posset eos per omnem
 ætatis successivæ longitudinem
 novo semper admirationis, nunquam
 visæ; recreare spectaculo, illisque
 quovis momento novam pulchritu-
 dinem, quasi Mundos novos osten-
 dere. At quàm admirandum hoc
 esse spectaculum, omnia videre simul,
 tamque illimitatam & indeficientem
 omnium bonorum possibilium aby-
 sum semper possidere? quis vel mi-
 nimam hujus felicitatis partem potest
 intelligere? Quis cum dignitate de eâ
 loquetur? Cogitate, Charissimi,
 quidquid conati fuerimus, nihil de
 cælo nos capturos; nihil, nihil, repero,
 nihil, nihil; capiemus. Et quod hoc ita
 sit, hunc quem propono casum, vobis-
 cum fingite.

III. Infans, Magni Monarchæ filius,
 adhuc hæret in utero Reginae Matris.
 Fingite igitur Matrem, quasi illum
 intra se jam rationis compotem &
 aptum ad secum colloquendum cre-
 deret, quodam die datâ operâ exhorta-
 ri, tandem angustias, in quibus lætetur,
 libens deferat, his eum compellans
 verbis: Agedum fili, agedum. Hinc
 non multo post tempore ab angusto
 sinu ad tam vastum transibis Mun-
 dum, qui tot & tot millionum vici-
 bus tibi notam, in quâ moraris habi-
 tationem superabit. Nunc in arctis-
 simo tenetis carcere; in quo pro arbi-
 trione movere non vales, es sine
 lumine, non cognoscis consangui-
 neos tuos, imò ne quidem ipsum Re-
 gem Patrem tuum. At paulò post
 lætaberis splendore diei, cælum aspi-
 cietam pulchrum, ut quivis intuens

illius capiatur amore, Solem lumino-
 sissimum, montes & maria. Videbis
 florentes campos, prata, videbis & ci-
 vitates, & quod amplius est, omnium
 illorum poteris imperio, Jam solus
 es, nec societate hominum gaudes,
 nec amicitiam, nec famulorum obse-
 quis. Brevi in comitatu tuo habebis
 Principes cognatos tuos, pro subdi-
 tis tuis Gentes habebis innumeras;
 virisque illustres, militiæ Duces ex-
 pertissimos, factisque celeberrimos, &
 pro corporis tui custodiâ paratissimi
 stabunt exercitus, etiam pro incolumi-
 tate tuâ ad sanguinem suum pro-
 fundendum promptissimi. Te ex-
 spectant Symphonix Musicæ, Vena-
 riones, convivium, theatra, Palæstræ,
 Horti, magnifica Palatia, certoque
 tibi persuadeas, unam horam melioris
 illius vitæ, qua in lucem natus fueris,
 plus habituram voluptatis, quàm cen-
 tum anni laboriosæ istius delectatio-
 nis, quam tibi præbet uterus meus.
 Si Mater ita discurreret, an putatis
 infantulum hunc sermonem apprehen-
 surum? totam hanc matris ad-
 hortationem putaret esse somnium,
 Mundum existimaret utero non nihil
 ampliorem, cælumque habitationem
 esse sinu materno vastiorem, nec
 non totam naturam mulierem, esse
 Matre suâ aliquandò majorem, à quâ
 ad nascendum tantopere excitatur.
 Ideoque licet maternis persuasioni-
 bus fidem adhiberet, nihilominus,
 difficile ipsi videretur, trepidaretque
 vel pedem ad derelinquendum tene-
 brosum suum carcerem movere, plan-
 geret, se, ut ut vilis, quibus cingitur

Hh 2

debe-

debere abjicere involucria, diemque, quo ad vitam nasceretur, mortem appellaret. Verum non tantopere simplex hic puerulus suis deciperetur apprehensionibus, quantopere à nostris decipimur tunc, quando Sancta Ecclesia amatissima Mater nostra cœlestis gloriæ magnitudinem nobis manifestat, cordibusque nostris edicit, Mundum hunc arctissimum esse carcerem in comparatione Cœli, ubi est Patria nostra; ibi nos Deum Patrem nostrum cognituros, ibi nos cum fratribus nostris, Angelis nimirum, Patriarchis, Prophetis, Martyribus, omnibusque Electorum ibi regnantium choris acturos, Omnes creaturas nobis obsequium præstituras, illo Sole gavisuros, qui nunquam occidit; talem habituros Dominum, qui prævalet omnibus, & est omnia; & ut verbo dicam, æternum beatos fore. Cunctæ hæc veritates tam parum apprehenduntur, ut plurimi Christianorum, si perpetuo in hac lacrymarum valle manere possent, hoc est, in utero tam tenebroso & feculento, nunquam ad speratum in altero Mundo gloriæ splendorem emigrare desiderarent. Et quamvis, imminente jam horâ partûs, antiquam cogantur deserere habitationem, non sine lacrymis eam derelinquunt; ingentem putant se facere jacturam paucis illis pannis, quibus involvuntur, se exuere, mortemque appellant illum diem, quo ad vitam immortalem nascituri sunt. O quantum igitur à fallacibus nostris decipimur sensibus! ægedum excutiamus tam durum servitutis jugum,

& saltem in ignorantia nostrâ pro indubitato teneamus, infinites majorem esse distantiam inter cœlum & hunc Mundum, quàm inter eundem Mundum & matris uterum! ita ut quot patribus sinu maternus, locus generationis nostræ, amplitudine, pulchritudine & deliciis superatur à Mundo, tot, imò infinitis partibus hoc universum amplitudine, pulchritudine & deliciis à cœlo superetur.

IV. Et hic est primarius finis, propter quem tot visibilibus bonis DEUS terram locupletavit, ut illis, quasi scalis in invisibilibus bonorum, supra Stellas nobis asservatorum, cognitionem deveniremus. Sic olim Antiquus Josephus (si Hebræorum traditioni fides adhibenda est) ut populum in illâ annonæ difficultate ad cœmendum frumentum à se collectum invitaret, magnam palearum copiam in Nilum projici jussit, ut secundo descendens fluvio testis esset & nuntius abundantia in granariis pro salute publicâ recondita. Nisi forte ideo tantis de cœlo nos DEUS bonis cumulat, ut intelligamus omnia illa non esse aliud, quàm parum paleæ, cibum vitæ animalis & abjectæ proprium, in comparatione electissimi illius cibi, qui pro nobis tanquam cibus animabus immortalibus & deificatis proportionatus asservatur. Quamobrem si tam avidè hominum corda his inhiant paleis, verâ voluptate vacuis, & sitanti earum faciunt possessionem, quale erit gaudium, si tandem ipsius Dei possessione lætaturi sumus? Profectò nulli rei operam suam

Spar
riav. in
Heliogab.

suam melius impendere possunt homines, quam dum cognoscendae caelestis gloriae magnitudini studerent. Quam altam utilitatem attulit sordidus ille decies mille librarum, iussu Heliogabilli collectarum, ex telis araneorum mons, quam ut antiquae Romae vastitas inde colligeretur? Eodem modo omnia bona creata cum omni sua vanitate, satis vera & utilia nobis acciderent, si illis ad illustrandam mentem nostram ita uteremur, ut ex illis Magnificentiam, Majestatem & caelestis illius civitatis, quae est tota plena DEO, Magnitudinem colligeremus.

II.

V. Transeamus nunc ab objecti beatificantis nobilitate ad potentiarum beatificarum praesentiam. Ut magis vulgaribus loquamur terminis, immensa felicitatis hujus, quam speramus, subiectum erit cor humanum, id est, intellectus & voluntas nostra, qui semper simul omni delectationis plenitudine fruuntur. Quare cordis hujus amplitudinem considerate, ut immensi illius boni copiam comprehendere possitis, quo in aeternum satiabitur. Si cordis humani vastitatem sinui maris compararem, non absurda esset comparatio, sed nimis parca. Quandoquidem, licet verum sit, mare non repleti fluminibus, quotquot in illud effunduntur; hoc tamen ideo fit, quia quantacunque aqua per publicas supra terram vias in sinum ejus diffunditur, tantundem quoque per occultos meatus ad eandem terram sce-

cundandam effluit. Sed posito, quod tota aqua ibi remaneret, quae continuo in idem influit, adeo confestim mare cresceret, ut non solum littora excederet, sed etiam denique terras longè distitas, ipsosque montes inundaret. At non sic se habet cor humanum. Coacervate omnes simul honores, omnes divitias, omnes voluptates, omnes principatus, omnes Monarchias, omnes scientias, & ut paucis absolvam, omnia bona creata, eaque cordis humani sinui injicite, nunquam illud implebitur, nunquam contentum erit, semper supererit aliquid, quod desideret. Imò si milles & milles idem faceretis, milles tamen, & milles facere idem deberetis. Si denique verum esset, innumerabiles illos montes dari, quos somniavit Alexander, totumque illorum Dominum cuidam cordi includeretis, nunquam tamen illud satiaretur; in mediâ abundantia quam possideret, inopiam quereretur, fatereturque tantam omnium rerum copia famem non sedari, sed magis magisque irritari. O Immensam igitur cordis humani, mole tam parvi, cupiditatibus nihilominus tam vasti, amplitudinem; quod sensibilius potest adferri argumentum pro homine, qui caelestis beatitudinis magnitudinem non potest apprehendere, quam cum audit sinum cordis nostri, quamvis non definiatur littoribus, fundoque careat, perfectissime re-
plendum esse; *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Vacuum, quod à sigillo in cerâ relinquitur, quamprimum repletur, ubi de novo eidem cerâ sigillum

S. Th. x.
2. q. 24

ar. 2.

ps 16.
17.

Hh 3

appli-

applicatur. Eodem modo immensa illa animæ nostræ capacitas, quam Deus tanti boni, essentiæ scilicet divinæ capacem creavit, quamprimum replebitur, ubi totum illud bonum, hoc est, essentiæ divinæ illi proximè applicabitur.

VI. Attamen huc usque parum dixi. Si non alia capacitas, quam ea, quam nunc secundum naturam suam habet cor nostrum, à DEO implenda esset, non in omni abundantia illud repletet. Quare ut infinities sit liberalior, de novo Animæ vires in cælo auget, dum lumine gloriæ mentem confortat, illiusque finem tali modo extendit, ut, quæ propriæ ipsius DEI est, beatitudinis fiat capax, *Ut gaudium meum in vobis sit, & gaudium vestrum impleatur.* Jam velim, edisserat mihi aliquis, qui novit, quam plena futura sit illa felicitas, quæ non uno aut duobus diebus, sed per omnem æternitatis durationem, animam beabit, tam propter naturalem perfectionem suam, quam per illam accessionem, quâ cor dilatat, adeò capacem, ut ipsummet Dei gaudium percipiat. In hoc omnium bonorum Oceano jam felices illæ natant Animæ, quæ mandatorum divinatorum observatione, ut illuc admitterentur, se disposuerunt, ibique semper manent saturæ, semperque sribundæ, conchyliorum instar, quæ aperto cælo versus sinu, unde pascuntur, semper magis ad preciosum illum suspirant rorem, quo jam sunt repleta.

III.

VII. Denique illud ex quo præ omnibus aliis cælestis liceret agnoscere beatitudinis magnitudinem, est modus, quo Deus possidetur. Non enim ad magnum gaudium concipiendam sufficit, grande esse objectum, nobilè, quæ esse potentiam; sed insuper necesse est, ut illa ipsa potentia strictissimè cum bono amato, hoc est, cum ipso met objecto uniat, Ut me omnes intelligant, exemplo rem distinctius explicabo. Quid est, quòd homo sitibundus in ætate majorem hauriat delectationem ex aquæ gelidæ potu, ejus quasi saporem augent, nunc cedrorum, nunc cinamomi aspectus, quam delectationem non haberet, si jam melancholiâ gravatus; verno tempore florentissimi etiam prati intuitu frueretur? Aliàs enim sensus visus, gustu multo est nobilior, & consequenter naturâ suâ capacior est voluptatis. At nihilominus, quia potus frigidus immediate unitur palato, tam pulchra autem prati facies non immediate jungitur oculo, sed per imaginem sui in oculo depictam unitur, iteò palati delectatio multò est vehementior, quam voluptas pupillarum. Nunc ad intentum nostrum, quid putatis esse, in cælo Deum videre? Nos cum audimus tam magnum nobis promitti bonum, hanc Dei visionem cum proportionè rerum aliarum hinc conspectarum apprehendimus, sicut est artificiosa alicujus picturæ, cæli sideris, aliarumque rerum amaranum aspectus, ideòque parum apprehendimus. Verùm

Chap

Charissimi, non est ita, non est ita, Non videbimus Deum mediante aliqua specie creatâ, ac in se videbimus, quod idem est, ac dicere: Ipsa divina essentia immediatè menti nostræ unita (quæ à lumine gloriæ eo modo confortabitur) erit instar specièi intellectuâlis, ita ut DEUM eodem profus modo cognoscamus, quo Deus cognoscit seipsum. Atque ita Deum in cælis videre quid est? est tam arctè unicum esse DEO, quàm intimè ignis ferro candenti unitus est, ita ut nec anima à DEO, nec Deus ab animâ discernatur, sicut ad primum aspectum nec ignis à ferro, nec ferrum ab igne distinguitur. *Similes ei erimus*, inquit Sanctus Joannes. *quia videbimus eum sicut est.* Vult dicere, DEUM possidendam plenius, quàm Anima quidquam sui possidere possit; vult dicere, immediatum fore illud in Deo gaudium, ita ut nihil aliud inter illum & animam ponatur, quemadmodum infans uberibus matris adherens, immediatè fugit lac, non per medium, quod intercedat, aut canalem. Quamobrem si tam vile bonum, quale est porus gelidus, sensum materiale, ut est palatum, Ideò solùm tantâ afficit delectatione; quia immediatè illi unitur; quam creabit delectationem bonum infinitum immediatè animæ deificatæ unitum, & velut forma suæ materiæ conjunctum? *Essentia divina*, inquit Sanctus Thomas, *suppl. q. 92 ar. 1. se habebit ad intellectum sicut forma ad materiam*, non eo quidem modo, ut unum quiddam constituat in ratione essentia, sed unum quid in ratione

intelligendi. Hinc est (quemadmodum concedit Sanctus Thomas) quòd unio Animæ cum corpore possit aliquam illius Beatæ Visionis dare similitudinem, quâ Deus, cum apertè in Cælo se videndum præbet, Animæ arctissimè jungitur. *Dùm divina essentia sit actus purus poterit esse forma, eod. art. quàm intellectus intelligit, & hæc erit visio in c. sub. beatificans. & ideo dicit Magister, quod unio ad corpus est quoddam exemplum distinctæ beatæ unionis, qua spiritus unitur Deo.* Si tantum bonum à nobis concipi non potest, quomodo putatis id explicari posse? Ut saltem aliquid de tam immenso gaudio nobis indicaret Propheeta, quo videntes Deum fruuntur Beati in cælo, utitur voce ebrietatis. *Inebriabuntur ab ubertate Domus tuæ.* Quo vult significare, quemadmodum ebrius eo tempore non vivit hominis vitam, dum ratione non utitur, ita Beatus humanam non vivet vitam, sed divinam, dum & ipse quasi extra se vadit, modòque admirabili totus in Deum transformatur, ad eò gloriâ undique replebitur. VIII. Et hæc est felicissima illa perditio; de quâ loquitur Sanctus Augustinus, ubi dicit, Animam in seipsâ se perdituram, ut tota in DEO inveniat. *Cùm accepta fuerit illa ineffabilis lætitia, perit quodammodo, & sit in P. 13. divina.* Ita ut mirum non sit, Deum dixisse, Animam à se tractandam quasi Deam, & tantum non ut sibi æqualem: audite incredibilis dignationis verba: *Qui vicerit, dabo ei sedere me. cum in throno meo*, quod est idem ac dicere, pro remuneratione suâ à Deo, tam

s. Thom. suppl. q. 92 ar. 1. in c.

s. Thom. eod. art. in 1. sent. distinct. 2.
Ps. 132.

Apoc. 3. 21.

tam magnificè tractabitur, quàm magnificè, si Deus esset, tractari deberet; ad omnium bonorum increatorum gaudium admitteretur, divinis illustrabitur pulchritudinibus, divinâ induetur Sanctitate, divinâ dorabitur Sapientia, divinâ immergetur felicitati, Deoque amicitia tam singulari & unitâ conjungetur, ut Deus & Anima una sola res esse videantur. Proinde Deus animæ felicitate, quasi sibi propriâ lætatur, ideoque ab omnibus cælestis aulae suæ spiritibus, sibi applaudi postulat. *Congratulamini*

Luc. 16. mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat; Anima quoque vicissim
6. *contrâ magis lætabitur bonis DEI, quàm illis ipsis, quæ sibi propria habet. Sed adhuc parùm dixi, dicendo Animam à DEO, quasi sibi parem tractandam esse; dicere debebam, Animam insuper, quasi ipsius DEI esset anima, inexplicabili benignitatis modo fovendam esse. Tam mirabiliter Christus ipse loquitur in*

Luc. 17. Evangelio suo: Præcinget se, & faciet
37. *illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Quibus significat Patrem suum cælestem, quasi Dominum amabilissimum, succinctis vestibus fidelibus servis suis convivantibus servitutum, Deitatemque non solum infinitâ demissione cunctis Animæ beatificatæ desiderijs satisfacturam, sed quod amplius est, quasi inferiorem cum illâ acturam; quia tali modo Beatis se possidendam tradit, quali nullus Dominus unquam possidebit subditum. Dominus quidem est membrorum servi sui possessor, sed*

non ipsius animi; adeoque externorum hominis, non internorum possessor est. Verùm Beati totum possidebunt DEUM, nec ullam ipse possidebit perfectionem, cujus integrum non concedat ipsis Dominium, nec non plenissimum perfectissimūque, velut rei suæ, usum fructum. *Ero illis in DEUM.*

IX. Nec tantum soli Animæ ibi, 28. 1. continuum erit gaudium, sed, quem 29. 3. admodum in conjugijs regijs, etiam 30. 4. famulis proportionatæ non desunt epulæ; sic in cælo sensus externi propriâ suâ exultabunt beatitudine, quæ ab Animâ in totum corpus redundabit. *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Quis unquam crederet, à frigido aquilæ ovo volucrum aëris Dominum, tam velocem, tam fortem, tam liberam, tamque Solis amicam suo tempore progignendam? Ex eo tamen producit; tanta vis est caloris vivifici, à quo excluditur. Jam verò corpus nostrum licet sit gravis quædam, debilis, frigida & terrestris massa; suo tamen tempore illa ipsa gloria, quæ anima beabitur, ita redundabit in corpus, ut licet corpus sit, iisdem Spiritibus gavisorum sit privilegijs; famossissimis scilicet illis quatuor dotibus, subtilitate, agilitate, impassibilitate, & claritate, quibus cum omnes Electi 1. 1. in magnâ illâ regenerationis die re- 1. 4. surrecturi sunt. *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de calo cælestis.* Erit itaque corpus nostrum resuscitatum, tam subtile, ut quovis montes; quemadmodum nunc Sol

crystallum permeat, penetrare valeat; Erat tam agile, ut unico momento è caelo in terram descendere possit; erit tam impassibile, sicut est Anima jam absolutissima facta sui ipsius Domina: erit tam laminosum, ita ut si Beatus aliquis solam manum è caelo extenderet, centies melius, quam ipse Sol oriens ad totum Mundum illuminandam sufficeret. *Fulgibant Fusti*

Matth. sicut Sol in Regno Patris eorum. Quod si in ipso caelo, ubi tanta est luminis copia, quilibet Sanctorum tanquam Sol radios suos est diffusurus, cogitate, quantum lumen extra caelum positi sint emissuri! Verbo, quemadmodum Animæ beatitudo in hoc consistit, ut gloriæ DEO propriae sit particeps, ita corporis beatitudo in hoc sita erit, ut gloria Animæ propria ipsi communicetur. Quanta igitur erit

cordis nostri, tantam inter bonorum copiam, felicitas, ubi semel eorum

possessionem adiverimus? In immensorum gaudiorum mari natabit; quia non solum erit plenum, ut docet Sanctus Thomas, sed superabundabit; non enim tantum gaudebit illis, quæcunque desiderat; sed etiam insuper poterit, quæcunque unquam desiderare poruisset. *Gaudium Beatorum erit perfectè plenum, & etiam*

superplenum, quia plùs obtinebunt, quam desiderare successerint. Ideoque quasi tantum gaudium in Animam Beatam ipso minorem non posset intrare, Anima beata intrabit in gaudium: *Intra in gaudium Domini tui.*

Nisi etiam dicere velimus animam beatam, totam in gaudium mutari. *R. P. Segneri S. J. Christ. Instr. Tom. II.*

dam esse, juxta illud, quod DEUS his promisit verbis: *Ponam te gaudium in generationem & generationem.*

Non solum enim erit Beata, sed erit quasi ipsa beatitudo, ita ut, quemadmodum inquit Sanctus Augustinus, si una æternæ illius voluptatis gutta, quæ Beati fruuntur in cælis, decideret in Infernum, quamprimùm omnem extingueret dolorem, omnes dulcoraret pœnas, omnes exsiccaret lacrymas, infelicissimùmque illum sempiternæ desperationis carcerem in desideriorum habitationem transmutaret. *Tanta est dulcedo futura gloria ut si una gutta in Infernum deflueret, totam Damnatorum amaritudinem dulcoraret.*

X. Charissimi, quid vobis videtur de hoc loquendi modo? an non sufficit mentibus vestris altissimam quandam bonorum illorum, quæ nobis in caelo præparata sunt, ingerere æstimationem? Tam misera sunt hujus Mundi bona, ut omnium illorum fastidium una sola crees febricula. *Quamvis humana gaudia non sint gaudia, tamen qualiacunque sint, auferunt omnia ista una febricula.* Inquit idem Sanctus Pater. Exempli gratiâ, si tantum unico dente doleris, jam nulla placet musica, non sapiunt epulæ, non delectant comediæ, nulla amicorum aridet conversatio, verbo, si omnia terræ bona, quasi in torculari comprimerentur, vix tantus delectationis exprimeretur succus, qui ad tam parvum putridi dentis dolorem auferendum sufficeret. O singularem igitur terrenarum voluptatum

tum miseriam! at è contra ó incomparabilem, incomprehensibilem celestium gaudiorum immensitatem, quorum una sola gutta æterni ignis incendium extingueret! nec putetis, *Cardin.* cum ita loquor, amplificatione me uti. *Palav.* Imò maximi Theologi, qui profitentur, se tanquam rigorosos Judices *de act.* omnem examinare veritatem, ad *hum. l.* I. n. 40. struuntur, unius Beati felicitatem majorem esse, quam sit torius inferni miseria, aded quidem, ut si ex omnibus hominibus creabilibus, unus solus denique salvandus, ac in cœlum recipiendus, reliqui verò omnes in inferorum abyssum præcipitandi essent, nihilominus quilibet illorum in hanc vitam nasci desiderare deberet, ut exiguam, se Beatum illam futuram, probabilitatem haberet, multoque majori cum periculo, se in innumerabili condemnandorum numero comprehensum iri. Ratio est, quia cœlestis hujus beatitudinis causa est DEUS clarè visus, & ab animâ possessus quasi amicus. Infernalis verò miseriæ causa est, DEUS confusè cognitus, & velut hostis apprehensus. Quare quemadmodum amor Beati alicujus erga DEUM, propter cognitionis illius prærogativam incomparabiliter major est, quam odium, quo totus contra eum ardet Infernus, sic torius Inferni tristitia, non potest in genere suo illius gaudij amplitudini comparari, quod unus & solus Beatus in cœlis experitur. Præterea in Inferno à solâ Justitiâ miseri damnati puniuntur, dam interim ab individuâ comite suâ Mi-

sericordiâ Inhibetur, idcoque licet igneum vibret gladium, *Si accerent Deo, fulgur gladium meum,* nihilominus non totâ illâ vi ictum infligit, quâ illum jure merito ferocius infligere posset. *Non accendit omnem iram suam.* Sed in cœlo Justitia & Misericordiâ simul junctæ erunt, pariterque beabunt animam, ita ut potentiam suam, quasi certatim sint ostensuræ, donaque sua abundantissimè collatura. Præcipuè verò Justitia, ibi contra inclinationem suam, sicut in Inferno, non est operatura, sed secundum totam virtutis suæ plenitudinem ager, quæ multò magis remunerari, quam punire desiderat. Quare quis poterit exprimere, quàm pretiosa sit futura illa Misericordiæ & Justitiæ corona, quam DEUS velut amantissimus Sponsus, & inregerrimus remunerator capiti illius Animæ imponet, quam propter reciprocum utriusque amorem in proprium suummet thronum collocabit. *Facient Misericordias Dominus & judicium.* Profectò hæc captu sunt difficilia. Nihilominus, quantumlibet pariter capere possumus, satis intelligemus si, postquam fornacem aliquam, vivacissimis accensam flammis, tamque amplam, ut illius circuitus centena aliquot comprehendat milliaris, nobis imaginati fuerimus, æternis horridam tenebris, æterno refertam fœtore, æternaque, fame, siti, tristitiâ, morte & desperatione plenam, si, inquam, totum malorum omnium in hoc loco congregatorum exercitum nobis propoluercimus, omnium malo-

maiorum centrum, dicemus in animo: quod si aliquando coelesti gloria & beatitudine potitus fuero, magis ego solus gaudebo, quam omnes damnati in inferno parientur, unaque sola mica, quæ, ut ita dicam, de regali mensa meâ caderet, tam laeta erit, ut si posset ad Infernum pertingere, sufficiens foret ad rabidam tantæ multitudinis famem exsatiandam: Deum immortalē! si Christiani hasce ruminarent veritates, possibilēne esset, ut unquam animum suum ad peccandum inducerent? Mystica illa animalia, quæ velocitate fulguri non ab simili ambulare vidit Propheta, in similitudinem fulguris coruscantis, idē tam velociter progrediebantur, quia supra capita sua effigiem firmamenti expressam gerebant. Similitudo firmamenti super capita eorum. Idem in nobis experiremur, Charissimi, si vivam coelestis gloriæ imaginem mentibus nostris impressam gereremus. Quomodo esset possibile, ut unquam immensum felicitatis æternæ pelagus, pro cænosâ turpis alicujus voluptatis palude commutarem.

XI. Video me quasi ad Discursus mei finem pervenisse, attamen effari mihi licet, in comparatione adhuc dicendorum, me nondum incepisse. Nihilominus omittere non possum, ne desim officio meo, quin adhuc duas proponam veritates. Prima est, hanc beatitudinem rudi penicillo à me adumbratam, toties quasi multiplicandam, quot eadem fruuntur socij. *Quot Socij, tot gaudia*, inquit

Sanctus Augustinus: cum enim inter Beatos incomparabilis sit amicitia, incomparabilis quoque erit omnium bonorum, quibus quilibet illorum gavifurus est, cum unio, idē optimē argumentatur S. Anselmus; si anima intra se non capiet proprium gaudium suum, quomodo tot aliorum innumerabilium sociorum suorum tantopere dilectorum gaudia capiet? *Si cor hominis de tanto bono suo vix capiet gaudium suum, quomodo capax erit tot & tantorum gaudiorum?* Imō quod omnem superat expectationem, est, quod Beatus aliquis gloriā superior plus lætaturus sit gloriā Beati alicujus inferioris, quam ipse Beatus inferior suā ipsam et gloriā exultat; cum enim Beatus superior plus amet DEUM, quam inferior, magis delectabitur illo honore, qui ab inferioris beatitudine accedit DEO, quam ipse inferior beatificatus delectetur. Eodem modo, quod ros coelestis in margaritæ majorem sinum delabitur, eō preciosior unio nascitur.

XII. Altera maximi ponderis veritas est; tam immensum amplitudine suā gaudium, in omnem æternitatem duraturum esse, ita ut si tot seculorum millia affluerint, quot momenti duraturus est hic Mundus, ne quidem unicum hujus infinitæ durationis præterierit. Quare si tantō plus æstimatur aliquod bonum, quod diutius permanet; quanti æstimandum erit bonum illud, quod semper durabit? æternitas cuius parvula ad-

dita voluptati, tantum illius auget pondus, ut quamprimum immensum fiat bonum. *Gloria pondus*; adeo quidem si possibile esset, ut unquam praesens felicitas & beatitudo ipsius Dei finiretur, potius aeternum gaudium unius solius Sancti in caelis eligendum esset, quam immensum divinae felicitatis pelagus, quod aliquando exsicandum esset. Et si hoc verum est, sicut est verissimum, quis unquam hujus beatitudinis fundum metiri poterit, quae neque in bonorum recipiendorum numero, neque in eorundem duratione habitura est terminum? Et adhuc inveniuntur homines, qui tam grande bonum audent despiciere, & cum ludicro quovis bono commutare? Leges praesupponunt, quemvis censum parvum, sed perpetuum, a quolibet aestimari. At tamen Lex divina tot Christianos cogit intueri, qui reditus adeo immensos, hoc est, omnia in DEO possidere bona, & quidem perpetuo & in aeternum, tam parvi faciunt, *Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem*. Stolidi peccatores tam parum solliciti sunt de caelesti gloria, quamvis millenis a DEO vocentur invitationibus, terreantur minis, alliciantur promissis, innumera bilibus impellantur beneficijs, ut nihilominus potius bestialem eligant, in omnium vitiis immunditibus ducere vitam, & postea in Inferno incessabiliter, inter omnia malorum supplicia, gemere, quam christianè vivendo, tam felicem aeternae beatitudinis possessionem adire. Et quo-

Ps.
 105.
 24.

modo tam horrendam commutationem possunt à Caelo aspicere Sancti, ut non supremam contra gentem tam stultam concipiant indignationem? Sancti Pictores indignatur, legentes nobilem illam picturam, quam Paulus Veronensis caelestem gloriam expresserat, fuisse cum tabula quadam floribus picta Venerijs commutatam. At quando vos putatis omnes caeli Incolas, hujus gloriae expertissimos, dolore affligi, dum vident stolidum aliquem hujus Mundi viatorem, pro marcidæ voluptatis flore, non depictum aliquem, sed verum, unicum & sempiternum paradisum commutare? Beatam Dei faciem intueri, *Caute* tam immensum est bonum, ut pro *prati* aspicienda illa vel unico momento, *2. c. 36.* affirmavit Diabolus, se omnes Damnatorum poenas, usque ad extremum iudicij diem patienter sufferre paratum esse. Ideoque quanta non fit injuria bono tam infinito, cum tam turpiter à peccatoribus vilipenditur? Jure merito quis peccator, cum filio prodigo palam confiteri potest, se contra caelum peccasse: *Peccavi in caelum*. quod ludendo pro nihilo perdidit, ita ut si nullum aliud superesset argumentum, quod enormem cujuscunque peccati mortalis malignitatem nobis manifestaret, hoc solum nobis sufficere deberet, id est, scire, illud nos immensam felicitate privare.

XIII. Sed non tantum malitiam suam nocendo nobis demonstrat, dum caelum peccatoribus auferet, verum etiam adhuc magis eam damno illo, quod

quod certo quodam modo Beatis inferi, ostendit; illos enim eo privato gaudio, quod ex adiungendis sibi in beatitudine Socijs caperent, cum, qui peccant, ex parte suâ ad possidendam cœlestem gloriam omnino se reddant inhabiles. Imò hæc ipsi peccati malignitas etiam DEO se opponit, non permittendo, ut desiderio, quo totum seipsum nobis communicet, satisfaciat, maximæque omnium possibilium ingratitude Deum offendit, dum omnium beneficiorum possibilium maximum, hoc est, cœlestem gloriam, alpernatur. Quare considerate, Charissimi, quàm insatiabilis sit peccati malitia, cui cum non sufficiat, tam lucuosam à principio in cœlis inter Angelos, ipsius causâ inde æternum proscriptos, edidisse stragem, reliquorum etiam superstitum, imò omnium pariter Electorum, quibus eorum ruinæ restituantur, felicitatem turbare conatur; non enim aliud unquam molitur, quàm, ut illorum impediat, aut diminuat lætitiã, dum se beatissimæ huic plenitudini, quasi odiosissimum opponit vallum, quæ tamen à summi boni Oceano supra omnes salvandos, si non peccassent, se effudisset. Et nos adhuc pejus, quàm unquam aliàs peccare pergamus, licet sciamus, quàm magno non solum totam cœlestem Patriam, sed DEUM ipsum dolore afficiamus? Pereat miserabilis ille, qui tantas non horret committere enormitates. *Deficiant peccatores à terrâ, ita, ut non sint.* Vos autem interim scitote, quòd, quicunque nunc tantâ cum facilitate peccat,

cœloque tergum obvertit, cœlum illud in æternum, inter innumera tormenta coram oculis sit habiturum. O quàm furiosâ cum desperatione, quivis Reprobus hanc impudentem in Inferno luiturus est repulsam & contemptum, quàm rabioso dentium stridore eam defleturus est! Verùm nimis serò; rabiosæ enim lacrymæ non adferunt remedium, sed in furoris cedent alimentum. Quare cum cœlum subire nequeant, neque in terris perennare, stabilem suam in Inferno *Luci* habebunt sedem. *Ibi erit fletus & stridor dentium, cum videritis Abraham & Isaac & Jacob & omnes Prophetas in Regno Dei, vos autem expelli foras.* 13. 28.

XIV. Eligite igitur, quænam ex duabus hisce oppositis vobis placeat fortibus, aut levem aliquam tolerare afflictionem, ut in beatissimum illud Regnum cum immenso gaudio admitti mereamini; aut illicitæ satisfacere cupiditati, ut ab illo Regno in avernales paludes tanto cum ejularum ejiciamini? Hic non datur medium. Persuadete vobis, quemadmodum olim antiquus ille Romanus in Senatu Carthaginensi afferuit, se in togâ suâ Pacem & Bellum attulisse, ut eligerent, quod ex duobus ipsis placeret, ita me in hac Sacerdotali veste, utrumque, & Cœlum & Infernum gerere, vobisque hoc temporis puncto electionem proponere, ut quod vobis magis conducit, abeque ullâ hæsitacione arripiatis. Quid igitur hæretis? unum aliquod eligendum est. Voletis forsitan bonum, quod in uno alterove reperitur, amplecti

plecti, malum autem declinare? Vel-
 letis hic gaudere cum peccatoribus, &
 ibi exultare cum Sanctis? Non est
 possibile, *Qui seminant in lacrymis,*
in gaudio metent. A Paradiso & fe-
 licitate brutorum, quâ tam effreni li-
 sentiâ fruitur quis in terris, ad Para-
 disum & felicitatem Angelorum non
 transitur. *Foris canes.* An nobis igitur
 decorum videtur, ab harâ aditum
 patere ad Regium conclave? Si in
 Cælo à nobis vacuæ Angelorum apo-
 statarum sedes sunt replendæ (ut plu-
 rimi sentiunt Auctores) considerate,
 an deceat, eum tanquam Monarcham
 illarum aliquam occupare, qui modò
 se in cœno voluabat? *Sua lora in vo-*
luntate luti. Quodd, si verum est,
 etiam nos tanquam homines, præter
 sedes Angelicas, proprias nostras ha-
 bituros sedes, quò ibitis, ut locum si-
 ne pudore occupetis? An inter Apo-
 stolos? Sed Animas prius ostendite,
 quas ad Christum reducit; utinam
 non plures ad peccatum incitando
 abstuleritis, quàm locrati fueritis. An
 inter Patriarchas? At ubi sunt infa-
 tiabilia suspiria vestra ad Deum emis-
 sa? An inter Prophetas? At ubi sunt
 continui vestri sudores Deo dedicati?
 An inter Martyres? Sed quomodo?
 Qui cum apertâ fronte, sicut illi, fi-
 dem Christianam tueri debuissetis,
 eam profiteri erubuitis, si non etiam
 eandem negâsse gloriæ vobis duxistis?
 An inter pœnitentes? Sed vobis ju-
 dicandum relinquo, si tales ab assiduâ
 ludendi consuetudine, à conversatio-
 nibus, à crapulis, risibusque obscænis
 æstimari debeatis. Veritè vos, quo-

eunque vultis, vita, quam vos ducitis,
 ne quidem angulum pro se habet in
 cœlo. *Foris canes & venefici, & impu-*
dici, & homicidæ, & idolis seruietes, &
omnis, qui amat & facit mendacium.
 Si vos impostero etiam supra Stellas
 majori cum fundamento locum habe-
 re velitis, quid facere oportebit? post-
 hac vitam illi similem, quæ ibi agitur,
 incipite, unde S. Joannes Apostolus,
 postquam dixisset: *Scimus, quoniam*
cum apparuerit, similes ei erimus, quo-
niam videbimus eum sicuti est, statim
 subjunxit. *Et omnis, qui habet hanc*
spem in eo, sanctificet se, sicuti ille san-
ctus est. Quandoquidem nulla alia res
 quàm peccatum nobis cœlum auferre
 valet. Non illud aufert natalium
 ignobilitas, cum etiam rusticos reci-
 piat; non aufert paupertas, non igno-
 minia, non infirmitas, non literarum
 ignorantia, non membrorum defor-
 mitas; cum etiam luscis, claudis, mu-
 tis & paralyticis donetur. *Pauperes lu-*
ac debiles & cecos, claudos introduc
huc. Solum à peccato aufertur. Ideo-
 que, *Qui habet hanc spem, sanctificet se.*
 Sed quomodo sanctificare se conatur,
 qui nunquam aliud facit, quàm ut
 se ipsum contamine? Ah! hic non est
 ante Deum comparandi modus, nemo
 hac ratione per visionem beatificam
 ei similis evadet. Spiritus spurcus,
 potentiæ spurcæ, cogitationes spurcæ,
 non sunt spectacula, quæ ante Solis
 tam formosi faciem collocari possint.
 Qui Deum in gloriâ suâ revelatum de
 facie ad faciem videre desiderat, cor
 suum mundare incipiat. *Beati mundo*
cordo, quoniam ipsi Deum videbunt.

DISCURSUS XX.
Purgatorium demonstrat, quàm grave Malum sit Peccatum.

I. Affligendos miseros infirmos, non solum febrilis, sed etiam naturalis calor concurrat, à quo aliàs vita illorum solvenda esset; ab

utroque siquidem, secundum plurimum sententiam, febris efficitur. Animæ Sanctæ, in purgantibus flammis detentæ, sunt illi infirmi, de quibus loquar; hæ tam à violento ignis extrinseci, quàm à nativo desideriorum calore cruciantur, quo DEUM videre cupiunt, & à quo plusquam ab altero ardore torquentur. Istæ in hoc miserabili tormentorum statu, quo detinentur, propter ardentissimam duplicium harum flammarum febrem, scenam nobis aperiunt, ad inexplicabilem peccati malitiam cognoscendam. Audeo dicere, peccatum in pœnis Inferni, non tam horribile, quàm in Purgatorij pœnis videri. Voloque, ut hoc ipsum vos fateamini, postquam vobis ostendero, quanto pere benedictæ illæ Animæ propter duplicem istum ignis, & amoris sui ardorem affligantur; hoc est, propter pœnam semitis, & damni, quæ Purgatorium constituunt.

II. Charitas, quæ peccator ad Deum convertitur, ubi valde vehemens est,

inquit S. Thomas, quamprimum omne, non solum culpæ, sed totius pœnæ, debitum extinguit; sicut in bono latrone videre licet, qui absque alio medio, solo quodam actu generoso, de patibulo ad Paradisum transire meruit. *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.* Sed quia talis non est ordinaria conversio nostra, neque etiam ad eandem debitam impendimus diligentiam; gravis verò pro omnibus peccatis in præsentia vitæ commissis incumbit nobis divinæ Justitiæ satisfaciendi obligatio, communiter evenire solet, ut in alterâ vitâ multa debita solvenda supersint; Justitia enim requirit, ut voluntas humana, quæ prohibita voluptate à DEO se separaverat, per pœnas patienter acceptatas eidem se subiciat. Hujus autem pœnæ instrumentum est duplex ignis, ut dixi, materialis & spiritualis.

III. Primus est materialis. Quoad hunc, quis negabit, etiam alia elementa pro castigando peccato divinæ servire Justitiæ? Terra illi servit motibus suis; mare tempestaribus, aë fulminibus, grandinibus, gelicidijs, pestilentijsque à vento deportatis. Nihilominus ignis semper fuit, eritque Vindictæ divinæ adimplendæ minister. *Ignis succensus est in favore meo.* Quod

Vid. Daniel. Saneri. l. 1. de feb. c. 1.

S. Tho. sup. 9. q. 3.

Luc. 23. 43.

S. Tho. 1. 2. q. 87. ar. 6. in e.

Deut. 32. 22.

Quod videre est in hoc Mundo, ubi ignis pluit supra Impios, qui à primis sæculis terribiles ejus vires experti sunt; terribilioresque adhuc in fine Mundi experientur; quando tota terra ab ipsius flammis devorabitur. Sed adhuc magis in altero Mundo vis illius apparebit, ubi divinæ gloriæ ja-cturam æterno cum cruciatu inimicorum DEL in Inferno, nec non acerbo cum dolore amicorum ipsius in Purgatorio vindicabit. *Ignis succensus est*

Jerem. 11. 14. in furore meo: super vos ardebit. Sed, ut intelligatis, quàm hoc ipsum tormentum sit enorme, duo in casu nostro observare oportet, id est, ignis hujus qualitatem, qui est carnifex; & nobilissimarum illarum animarum statum, quæ ibi, quasi condemnatæ sub gravi hujus carnificis manu ingemiscunt. Quare, quod ignem attinet, modum quidem invenire Mathematici, nostrates flammæ ponderandi, sed quâ alterius Mundi ponderentur flammæ, nondum à Theologia inventa est statera. Licet tantâ cum curiositate devotissimus Esdras hanc bilanciæ petierit, dum dixit: *Pondera mihi pondus ignis;* Nunquam tamen ipsi terra id præstare potuit. Nihilominus non nihil conjecturâ assequi possumus, considerando ignem illum ejusdem esse qualitatis, qualis est ignis infernalis, quemadmodum docet S. Thomas juxta celeberrimum illorum S. Augustini verborum auctoritatem: *eadem igne torquetur damnatus, & purgatur electus.* Idem est ardor, qui aurum purgat in vase testaceo, & qui carbonem cogit fumare in fornace. Ideo pu-

tare non deberis, eundem esse ignem, qualis est noster in his rebus; procul enim à vero aberraretis. Ignis noster in materiâ crassâ & densâ accensus est, hinc est quasi novacula in dorso; ille verò alterius Mundi in sulphure infernali nobis incognito accensus est, hoc est, in materiâ multò magis combustibili, hinc est, quasi novacula sectandum aciem. Quare notandum est, non ardorem simpliciter, sed ardorem Spiritus vocari. *Si abluerit Dominus fordes filiorum Sion in Spiritu judicij & Spiritu ardoris.* Quamvis enim ignis sit materialis, videtur nihilominus esse totus Spiritus, tam potens est & penetrativus. Creditote igitur, unicam istarum flammarum scintillam, multò magis quàm integram aliquam fornacem nostram urere; unde colligere licet, si quis Sanctarum harum aliquam animarum ab hoc incendio ereptam in læcerum, aut fabri fertarij fornacem projiceret, tale illam experturam refrigeriam, quale sentiret, qui à bulliente ardentissimarum aquarum balneo ad suavissimum tepidarum undarum lavacrum transferretur.

IV. Adde in super id, quod nuper de Inferno differens affirmavi, id est, communem hunc ignem nostrum pro utilitate viventium à DEO factum esse; Piacules autem flammæ dant opera in Peccatorum vindictam creatas. An non aliquando diversum, quo Chirurghi, & Carnifices membrum amputant, modum observastis? Carnifex, modò Judices exequantur sententiam, non curat, quantum inferendum à se vulnus, infligat dolorem:

At Chirurgus attendit diligenter, quam forti ictu sit opus: partibus amputandis soporem inducit, cavetque, ut quam potest minimum patienti dolorem creet; hic enim agrum accedit, ut eum sanet, eique benefaciat, non ut illum affligat, eique noceat. Quod si ignis ille homini pro utilitate sua concessus, tanto nihilominus saepe afficit dolore: quam intolerabilis erit ille, qui tantum in supplicium & poenam ei accenditur? Praecipue cum ignis iste (quemadmodum de igne infernali dicebam) praeter activitatem naturalem, quam habet ex se ipso, etiam aliam supernaturalem multo violentiorem & vivaciorem sit acquisiturus.

Zach. 13. 9.

Urant eos, inquit DEUS, sicut uritur argentum. Quasi non ab igne, sed ab ipso DEO urantur haec animae; à DEO, inquam, qui est Ignis amoris, sed illis muratur in ignem doloris & poenarum, dum vim ignis ordinarij absque mensurâ potentissimi brachij sui virtute auget & acuit.

V. Hinc est, quod adductis supra verbis asserat Propheta; sordes filiarum Sion non tantum spiritu ardoris, sed spiritu judicij à DEO lavandas esse: *in spiritu judicij & spiritu ardoris.* Quibus nobis significat, ignem Purgatorij non tantum in puniendo summè activum fore; sed etiam æquam in puniendo proportionem summo cum judicio servaturum, magis minusque cruciaturum, non quasi secundum elementarem suam operaretur naturam, sed secundum obedientiam, ad quam DEO suo debitam elevatur. Ignis noster elementaris hoc

R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.

habet à naturâ, ut omnia, quaecunque ipsi apponuntur, æqualiter comburat; ita ut æquè prostituti pudoris foeminam, ac illibaram Virginem in cineres redigar. Non ad hunc modum agit ignis divinae justitiae deserviens. Siquidem factoris sui voluntatem & sensum imbibit, & sicut unumquemque pro meritis suis tractat, ita peccata punit juxta odium, quod gerit DEUS contra illos; aded, ut si anima peccati expers caderet in has flammâs, nihil pateretur, quemadmodum aurum sincerum nihil damni patitur in igne, sed in eo, quantum placet, requiescit, quasi sciret nihil sibi timendum, cum totum sit mundum. Considerate igitur, quam terribilis futurus sit ille ignis, qui praeter virtutem suam naturalem multo superiorem acquireret in manibus DEI, cujus vindicativum erit instrumentum, ut sapienter illud poenam repararet, quod peccato insipienter perversum fuerat. *Quantum stulta iniquitas suggestit, tantum sapiens poena deserviat.* Ah Charissimi! quantum vos ipsos decipitis, quoties inter peccatum & peccatum pene nullam facitis differentiam, nec vobis curae est, sive semel in sordes labamini, sive pluries, & pluries foedissimorum instar animalium in eo volutemini, dicentes intra vos: *Quid refert? quia jam semel peccavi, etiam alterâ vice peccare possim; simul enim unâ confessione expiabor utrumque.* At non ita stultè discurre ignis Purgatorij. *Quantum stulta iniquitas suggestit, tantum sapiens poena deserviat.* Opimè, cum sapiens sit, distinguet inter illum, qui semel peccavit, & inter illum

S. Aug. hom. de resurr. Dom. qua est 6. inter. 50.

K k

illum

illum, qui sine numero peccata sua multiplicavit; optimè novit differentiam inter illum, qui ex mera deliquit fragilitate, & qui, ut malitiæ suæ satisfaceret, peccavit, quia sic placuit; imò culpas etiam jam remissas iterum vocabit ad examen, ut quævis illarum reliquiæ purgentur. Non illi cordis nostri obliſtet abyſſus; omnes enim illius penetrabit ſinus, omnes permeabit anfractus, omnes illius inveſtigabit latebras, in quovis abſtruſſimo ſubſiſtet angulo, totumque circumſpiciet, & quamdiu aliquid etiam minimum imperfectionis comburendum videbit, non deſiſtet illud purgare; quemadmodum ſuccenſæ fornacis non ceſſat ardor, donec lapis, qui in ea coquitur, intentum acquirat candorem.

VI. In tali ſtatu diu detinebuntur Anima, hoc eſt, pluribus annis, prout diutiùs in malo perſeveraverint, & quò diutiùs divinam patientiam, quæ poenitentiam illarum deſiderabat, fecerint exſpectare. Dixi, detinet Animas; quia altera hæc eſt conſideratio, quæ oculis noſtris proponenda eſt, ut inexplicabiles Purgatorij poenas aliquatenus intelligere poſſimus. Subjectum, quod immediatè patitur, non eſt ampliùs corpus, ſed Anima. Quemadmodum igitur anima majoris capax eſt delectationis, quàm corpus, ita etiam majoris abſque comparatione capax eſt doloris. Quamobrem quis poterit exprimere illum doloris ſenſum, quem in ipſâ ignis adeò activus, & ab ipſâ DEI manu pro eâ cruciandâ applicatus efficiet? an

neſcitis, hominem nobilem delicatè nutritum magis ſentire calorem, frigus, aliàsque cæli inclementias, quàm hominem ruſticum inter ſylvas & pecora educatum? Pauper ruſticus male reſtus brumali tempore in ſtramineo tugurio cuſtodit pecora ſua; æſtate ardoribus Solis expoſitus aperto in campo ſegetes demetit; nec tamen unquam de temporis dolet injuriâ; ubi è contra Nobilis aliquis, tantis circumvallatus opibus & delicijs, inter penates auro fulgentes, ſæpius queritur, ſe vivere non poſſe. Jam animo vobiscum ſingite, corpus noſtrum ruſticum & durum eſſe, quemadmodum reverà ex cæno compoſitum eſt, animam verò, quæ cæleſtis eſt naturæ, ſupra modum delicatam eſſe; quamobrem anima incomparabiliter magis, quàm corpus dolorem ſentit. Imò ſi dolor, quem in membrorum noſtrorum afflictione patimur, aliud nihil eſt, ut inquit Sanctus Joannes Damascenus, quàm naturalis animæ erga corpus, locum ſuum afflictum compaſſio, neceſſariò dicendum eſt, potiùs corpus pro deſenſione & ſcuto animæ ſervire, ad quosvis dolorum ſenſus retundendos, quàm ab eodem tanquam aggreſſore adverſitatibus imperi; & hoc duobus fieri ſolet modis. Primò, quando qualitatibus ſuis contrarijs in principio reſiſtit corpus, ita ut tanto cum vigore & vivacitate dolor ad Animam non peringat; ſecundò, cum ſenſus doloris vehementiâ ſenſim eſt ſtupefaſtus, efficit, ut cruciatus, quò gravior eſt, cum tempore, tanto animus

percipiatur. Verùm cum anima se-
parata est, & ut ita dicam, hujus cor-
poris vallo destituta, à quo defendat-
tur, nullus unquam doloris ictus eam
intactam relinquit; imò semper viva-
cissimè inexplicabili quadam poenâ,
nunquam ullo tempore mitiganda,
torquetur. Adhæc corpus in hoc
Mundo in unâ tantùm sui parte pa-
tetur, alijs dolore carentibus; nisi
propter naturalem consensum & con-
nexionem membrum alterius quoque
malam sentire cogatur. De cœtero
impossibile esse, ajunt Medici, ut cor-
pus humanum simul & semel omnes
percipiat dolores, eosque quavis in
parte sentiat. Sed non ita se res ha-
bet in Purgatorio. Anima indivi-
sibilis est, ideòque eodem temporis
momento in totâ suâ essentiâ, quovis
doloris ictu læditur, estque rota si-
mul misera, torâque simul cruciatui
subjecta. Quare si objectum tor-
quens (quod est ignis) est tam acti-
vum, si potentia crucianda (quæ est

3. Tho. Anima) tam delicata, & si objecti &
4. dist. potentie conjunctio est tam valida,
21. q. 1. ut Deus ipse ad ingerendum dolorem.
ar. 1. & suâ utatur manu, manus Domini testi-
supp. quægit me, necesse est concludere, appre-
100. ar. hensionem nostram ab hoc Sancti rum
3. animarum dolore superari, ita ut mi-
5. Aug. nima illarum poena cuicunque hujus
in. Ps. vitæ miseriæ præferri debeat, sicut
37. v. 9. expressè sustinet Sanctus Thomas;
8. Greg. quamvis non solus, cum in hac doctri-
in Ps. nâ aliud non faciat, quàm quod com-
37. muni Sanctorum Patrum, qui vetu-
5. An- stioribus sæculis præcesserunt, senten-
sil. in 2. tiæ accedat.
Ev. 3.

VII. Neque verò hoc est totum: *Bed. in*
non tantum in terris nulla invenitur *Pf. 37.*
pœna, quæ benedictarum illarum pœ- *B. Bern.*
nis comparari possit, sed insuper dari *Serm.*
potest casus, ut aliqua illarum, exceptâ *de div.*
desperatione, secundum statum præ- *S. Cas.*
sentem plus patiat, quàm Anima in- *Arelat*
fernalibus flammis detenta. Quod *hom. 8.*
facile fieri potest, quando anima pro
unico solo peccato in Inferno pati-
tur, quod ante obitum non expiave-
rat; alia verò in Purgatorio pro mille-
nis & millenis, licet confessione expia-
tis, at debitâ satisfactione non extin-
ctis, pœnas luit. Et hoc ipsum fortè Ec-
clesia nobis insinuare voluit, quando
Purgatorij pœnas non dubitavit etiam
infernales appellare, rogando Deum.
Libera animas omnium fidelium de-
functorum de pœnis Inferni: Quia licet
non sint pœnæ Inferni quoad despe-
rationem, qualitate tamen Inferni
pœnis similes sunt; iisque aliquando
quoad aliquod temporis spacium &
intensionem graviores esse possunt.

Abnt.
para-
dox. 5.
6. 46.

II.

VIII. Putabitis fortè Charissimi,
me de pœnis Purgatorij satis locutum
fuisse, ita ut nihil amplius dicendum
mihi super sit. At ne vix quidem in-
cepi. Si in loco isto alius non esset
ignis, quàm materialis ille, nimirum se
felices hæ Sanctæ existimarent Ani-
mæ. Verùm alius ignis absque compa-
ratione multò crudelior eas cruciat,
si ita dicere lubet; ignis scilicet spi-
ritualis, hoc est, desiderium videndi
Deum. De hoc dubitare non licet.
Si omnis animæ dolor fundatur in
amore, necesse est Animas Purgatorij,

Kk 2 quæ

Daniel
9.23.
10.11.
16.

quæ inexplicabiliter amant DEUM, inexplicabiliter quoque affligi, quod eundem possidere non possunt. Daniel Propheta rex ab Archangelo Gabriele appellatus fuit, *Vir Desideriorum*; forte, ut nobis significaret, cor Prophetæ justissimorum desideriorum esse habitaculum, desiderando omnibus & naturalibus & supernaturalibus divinisque reatibus videre, ut aliquando abjectissimæ servitutis Babylonice, quibus illius populares vinciebantur, catenæ rumperentur, salique & incolomes in Patriam suam Hierusalem reverterentur. *Vir desideriorum* est. At quantum melius hic titulus Sanctis illis Purgatorij animabus conveniet, quæ respicientes coelestem suam Jerusalem, multo magis interioribus desideriorum, quam exterioribus incendij sui flammis ardentur! Præcipue verò à triplici desideriorum flammâ torquentur, in triplici amore, qui corda eorum torquet, sandatorum. Primus amor est amor naturalis in nativâ quadam consistens inclinatione, qua rationalis anima fertur in Creatorem suum, tanquam principium & ultimum finem suum. Hinc est, quod servitute liberatâ, quâ à sensibus corporeis oppressa tenebatur, quamprimum versus illum majori impetu, quam quodvis flumen in mare currens, se ferri sentiat. Unde sequitur, hanc inclinationem, aded imperiosam, deinde ab hoc obstaculo retardatam, quo captiva in purgatorij ergastulo anima detinetur, ibidem in indicibili violentiæ statu morari, quæ est illa, quæ quidquid,

ne vergat in centrum suum, impeditur. Advertite, quid non ignis in cuniculo conclusus efficiat. Hic non nisi aliquo temporis momento detentus, ut liber ad sphaeram suam exsiliet, quos non excitat motus, quas non edit strages & ruinas? ab exigua hac adumbratione scitote, quanta sit violentia, quam Anima, ad Deum evolare desiderans, patitur, dum tantâ penarum in intemis terris visceribus viderinetur;

IX. Alter amor est supernaturalis, & illius spei, quâ anima vivacissime apprehendens DEUM summum, & unicum solum bonum esse, versus illum sua extendit brachia, tantoque eum desiderat amplecti fervore, ut in comparatione illius, etiam velocissima fulmina, lenta & frigida dici possint: quare dum hoc desiderium protrahitur, quæ lingua explicare potest, quas poenas Sponsæ illæ aded amantes & infastæ subeant? Fingite animis vestris, ab aterrima nube fulmen aliquod in scopulum allidi, simulque considerate, quomodo vis illa, quâ tam velociter excutiebatur, contra se ipsum revertens, fulminis cuspidem in mille frustula comminuat: deinde intra vos ipsos hoc solum dicite. Hæc illius stragis superficialis est umbra, quam in cordibus suis Sanctæ illæ Animæ propter remoram Deum inter & se positam experiuntur, dum tanto cum fervore ad illum anhelant. Ego mihi persuadeo, si Animæ non forent immortales, solvæ hanc impetum ab hac resistantiâ retardatam sufficere, ut quamprimum in minutissima

fru-

frustula diffilirent. Præcipuè cum non solum illius beatitudinis dilatione affligantur, ad quam omnes tam vasto aspirant corde; sed multò magis propter tot & tantos gloriæ gradus suâ culpâ admissos anguntur: boni siquidem expectari dilatio tandem cum tempore reperit remedium; at iactura tantæ gloriæ nullum admittit remedium, utpote quæ per omnia sæcula ab illis nunquam amplius poterit recuperari.

X. Denique tertij generis desiderium, quod supra omnia alia Animas in Purgatorio affligit, est desiderium in charitatis amore fundatum: qui amor quasi divinus, quò aliis ad animarum corda inflammanda fortior est, tantò etiam ad eadem crucianda validior est, maximè perfectarum illarum Sponsarum, quæ, quò magis Deum sibi uniri desiderant, tantò magis rotas se Deo dare vellent. Hanc charitatem quasi reginam omnes aliæ comitantur virtutes, quæ unanimiter ad animas illas novis impulsibus concitandos conspirant, accenduntque non solum, ut clarè illum, ut est in se videre desiderant, sed etiam ex Religionis virtute immensum honorare; ex virtute gratitudinis immensas illi agere gratias; ex virtute resignationis voluntates suas in ipsius voluntatem modo immenso transformare flagitent; & sic de alijs hujusmodi virtutibus discurre, quæ omnes quasi novum pondus addunt animæ, versutique Deum impellent; ipsi tamen subinde Animæ oneri sunt, quæ imperum illarum, ut veller, sequi non potest,

Hæ igitur Animæ, quæ verè ex desiderio sunt compositæ, quemadmodum tertio vocari possunt animæ desideriorum potiori jure, quàm Archangelus ferventissimum Daniele mter appellârit; *Vir desideriorum est.* Ita propter eandem causam possumus Animas illas vocare inconsolabiles; quia illa ipsa desideria tandem non nisi pœnas illis creant & afflictiones.

XI. Neque ideo tamen, quia Animæ illæ cum voluntate DEI conformes sunt, minùs sua sentiunt tormenta. Licet enim Christus eidem voluntati conformior fuerit, quàm ipsæ; non ideo tamen minùs suam sensit Passionem. Imò excelsa hæc voluntatis conformitas, quâ amato objecto consentiunt, est illa ipsa, quæ vivacissimum in bonis illis Animabus dolorem constituit. Ratio autem est, quia quò magis summo bono suo placere vellent, tantò magis sentiunt, se adhuc non esse tales, quales illud desiderant, atque aded in se talem experiuntur dolorem, qualem imaginis experiretur apographum, si sensu præditum esset, videndo archetypo se esse difforme, cum omnino illi se simile esse desiderares. Hæc pœna, ut mihi videtur, omnibus alijs absolutè major est; nisi dicere velimus, hanc illam ipsam esse, quæ magis essentialiter, & magis expressè Purgatorium constituit; aliæ enim pœnæ potiùs videntur esse accessoria, quàm principales. Ita, ut illa ipsa pœna, quæ denique est pœna Damni, etsi ex unâ parte cedat illi, quàm pariuntur damnati in Inferno, ex alterâ tamen parte cum eadem contendat.

Cedit, quia Stractum illarum Animarum vincula, quibus tenentur, tandem dissolventur, cum e contra Dammati ne quidem unum carnarum suarum annullam, per infinita saecula diffingere valeant. Præterea Dammati verè quidem DEO privati sunt; sed quem non coluerunt, aut malè cognoverunt; Animæ verò illæ electæ Deo privatae sunt, quem vivacissimè cognoverunt, & vehementissimè intueri desiderarunt; quare si ipsiusmet Inferni est infernus, Deum non possidere; etiam illis, qui summum bonum oderunt; quid ergo erit illis Deum non possidere, qui illum plusquam seipsos amant? Quod si etiam Dammati vel ingratis suis amant DEUM, non ut bonum in se, sed velut delectabilem desiderantibus; nihilominus quemadmodum in se infinitè magis bonus est, quàm delectabilis ulli creaturæ ipsius capaci; ita quoque ex hoc capite videtur magis affligi debere voluntas illa, à quâ suamet causâ perfectæ benevolentiae amore diligitur; quàm alia, quæ amore concupiscentiae propter seipsam, amore proprio non iusto, sed irrationabili impulsa Deum diligit, posito præsentis illius fruendi demerito. Quidquid sit, certum est, nullam aliam poenam propriam ad damnatorum poenam accedere, & ad perpetuum à gloria coelesti exilium, quàm illud exilium, quod per modicum licet tempus, in Purgatorio sentitur. Vnde credibile est, nullam aliam inter angustias illas frequentius audiri querelam,

*Bel.
Iarm. l.
2. c. 14.*

quæ hanc ipsam in hoc exilio moram: *Hæc mihi, quia incolatus meus prolongatus est!* Longa est, quia videtur longa, & longa est, quia saepe. *Mat.* pissimè longa ipsa est; quemadmodum ex universali Ecclesiae consensu colligere licet, quæ fundata in solatium defunctorum nonnullorum annis, universaria approbat sacra, licet ante Bel. centenos & centenos annos jam obierint. Hinc est, quod spes, quæ de aliis miserorum omnium est solatium, ibi crudelissimus sit carnis. *Spes, quæ differtur, affligit animam.* Præterit enim voluntas intar accipitris, qui, si prædâ non potitur, in se ipsum infelix vertit rostrum, dilaceratque, *Frustrata cupiditas, non perveniendo, quo tendebat, vertitur in dolorem.*

XII. Non ignoro, plures vestrum ingentem hanc poenam parum apprehendere; quia præsentis tempore à DEO vos peregrinari, minimè doleis. Sed hallucinamini Charissimi, vosque ipsos decipitis. Triasunt, quæ nos impediunt, ne à DEI conspectu elongationem nunc sentiamus. Primum ab intellectu nostro objectis corporeis obscurato provenit. Infans adhuc in utero matris delitescens, nullatenus carceris sui sentit miseras; non queritur suas angustias; non tristatur propter solitudinem suam, non lamentatur, se ibi ad tenebras condemnatum jacere, dum tot alij clarissimâ diei læce lætantur. Verùm si homo iudicio jam præditus, postquam visibili hoc Mundo aliquantio tempore gavisus fuit, novem mensibus intra

matris suæ viscera abscondi cogere-
 tur, quis his ipsis visceribus carcer ef-
 fet magis intolerabilis, quæ duriores
 catenæ, quæ compedes magis forent
 dolorosæ? At nos sumus velut in-
 fantes sensu privati, in naturæ sinu
 abstrusi, idèoque in tenebris nostris
 parum dolemus, divinâ luce nos ca-
 rere. Sed aliter sentiemus, postquam
 ex tenebroso hujus Mundi utero, in
 quo nunc vivimus, mors nos extra-
 xerit. Tunc velut homines jam
 adulti, aliud feremus iudicium, aliâs-
 que cogitationes habebimus & spe-
 cies. *Cum essem parvulus, loquebar*
1. Cor. 13. 11. ut parvulus, superbam ut parvulus,
cogitabam ut parvulus, cum autem fa-
ctus sum vir, evacuavi, quæ erant par-
vuli. Aquilæ quoque, quam diu dor-
 mit, non apprehendit in tenebris se
 vincam detineri. Sed si diei clari-
 tatem parumper illi ostenderit, præ-
 dâ inque proximam, quàm exiit, ut
 eadem potiatur, quantopere laborat,
 ut se laqueo extricet, quantopere alas
 quatit, quàmque dolet, si eum non
 possit diffringere? in veritate de hac
 solâ pœnâ audiuntur Beatarum illa-
 rum Animarum lamentationes, quasi
 in comparatione illius aliæ non essent
 pœnæ: *in amaritudinibus moratur*
2. oculus meus. Totum Jobi corpus vul-
 neribus hiabat, inò totum corpus
 potius unicum solum erat vulnus;
 nihilominus, quia ille Animæ in Pur-
 gatorio pœnas dantis figura erat, intra
 omnia afflicta membra sua, nullum
 aliud tantum sentiebat dolorem,
 quàm oculus, cui summi illius &
 veri boni intuitus abscondebatur.

Cur faciem tuam abscondis? in amari-
tudinibus moratur oculus meus. Quasi Job. 13.
 diceret, hic est dolorum omnium ma-
 ximus, hoc meum est martyrium, hæc
 mea sola est carnificina, quod te vide-
 re non possim, DEUS meus.

XIII. Nec solum intellectus nostri
 ignorantia nos impedit, quò minùs
 adæquatum formemus conceptum,
 quid sit Animas illas, tam pulchrâ
 DEI visione privatas esse; sed etiam
 secundo loco à voluntatis nostræ per-
 veritate impedimur, quæ res so-
 lum terrenas nunc amare consuevit.
 Phrenetici, quia stomachus illorum
 ob alterius nocivi humoris redun-
 dantiâ sensu destitutus est, non pa-
 tiuntur sitim. Vultisne scire causam,
 cur nunc tam parum sciamus DEUM?
 Ecce illam: Phreneticis similes su-
 mus, tam mentis cæcitatem, quàm
 cordis repletionem spectando. Ta-
 les verò non jam sunt Sanctæ illæ
 Animæ. Certò scitote, quemadmo-
 dum explicari non potest, quàm fer-
 venter voluntas illarum in DEUM fe-
 ratur; sic explicari non potest, quan-
 topere affliguntur, quòd non pos-
 sint ad possidendum illum pervenire,
 ad quem possidendum tam sunt vi-
 cinæ, ut in tam desideratâ possessionis
 limine pedem jamjam figant. Ca-
 lor est præcipuæ fritis ardentis causa:
 unde animalia, quæ parum habent
 sanguinis, quemadmodum sunt mi-
 nus calida, ita etiam minori urgen-
 tur sitim. His igitur animalibus nos
 similes sumus, qui dum nullatenus
 divino ardemus amore (non dicam
 etiam, nos frigere) magnæ illius
 sitis

Dom.
Senertâ
de Causâ
Symptâ

Arist.
Hist. a-
nim. l. 3
c. 6. n. 8

fitis ardorem non sentimus, neque etiam in illum vitæ fontem, quasi cervi diu currendo inflammati, nos immergere desideramus. Non ita fecere Sancti, è quibus quosdam novimus, propter nimium amoris incendium, quod in se experiebantur, aded desiderasse videre DEUM, ut identidem exclamarent, morior; quia non morior: morior: quia non morior: donec ignis absconditi vehementiam consumpti, ex puro amore morentur. Quare si amor Animæ potest fieri carnifex, etiam dum adhuc hujus corporis inhæret luxu, à quo semper ad ima trahitur, cogitate, an non multò magis fieri carnifex possit Animæ jam à corpore separatæ, hoc est, omni mole carentis, ab omni materiâ liberatæ, ab omni vilissimorum sensuum illusionibus immunis, animæ, inquam, quæ DEUM jam perfectè tanquam summum bonum cognoscit, & quæ in illum non tantum naturali suo intellectus pondere fertur, qui, ut primæ uniatur veritati, creatus est; non sola voluntatis inclinatione supernaturali, quæ ut summam beatitudinem assequatur, creata est, sed multò magis immenso illo divinæ gratiæ pondere impellitur, quæ cor refertum habet.

XIV. Denique nunc non sentimus, privatos nos esse DEO, quia nunc habiles non sumus ad illum possidendum. Quæ Princeps femina, dum adhuc fascijs involveretur, unquam ad regias aspiravit nuptias, aut unquam doluit, se ad eas pervenire non posse? Quis nostrum unquam questus

est, se pro Rege non agnosci? Perfectò nemo: nullus enim dolet, se illum gradum non obtinere, ad quem nullam dispositionem, aut jus habet. Sed si haberet, quanto non affligeretur dolore! fingite jam illustri alicujus familiæ primogenitum, dum est in procinctu ad thronum, jure hæreditatis sibi debitum occupandum, post obitum Monarchæ patris sui, si se in carcere abstrusam videret, mœtore & squallore marcescere, quo animo tam horribilem fortune mutationem ferret? Hoc nostro sæculo defunctus Angliæ Rex regiâ suâ civitate Londino exclusus & exul, licet per varias Europæ partes debitos sibi honores deferri videret, nihilominus propter solum hunc titulum se infelicem putabar, quod debita sibi coronâ privatus esset. Nemo ergo miretur, si nunc non doleamus, nos DEO, ipsiusque throno & thesauris carere, cum ad illos possidendos non simus adhuc habiles. Verum ubi Anima cognoverit, sibi jam immensi hujus dominij adeundi jus competere; ex alia verò parte videat, se in profundissimum conjectam carcerem, compedibus gravatam, catenis vinctam, ignis nunquam deficientis vinculis derentam, quis explicare poterit, quantopere miseram suam sortem deploret? Hæc est magna illa miseria, quam tam vehementer apprehendit Salomon. *Quod alius natus in Regno, inopia consumatur.* Neque tunc Anima se delectare poterit, quemadmodum nunc unita corpori solet facere, dum desiderijs suis perdiver-

diversos divitiarum, voluptatum & honorum affectus distrahitur; sed hoc unicum tantum desiderabit; nimirum, Deum intueri. Flumen in varios divisum alveos lentius currit, secus, si uno solum coerceatur. Sanctæ illæ Animæ, quia omnes voluntatis vires, in uno simplici desiderio constringunt, incredibile est, quanto cum impetu in DEI desiderati sinum se effundant, quàmque idè pertæscæ sint illius muri, & molis, qui illas in omnium bonorum Oceanum prohibent avolare.

III.

XV. Hic igitur est alter ignis, in quo Animæ, solatio destitutæ ardent, ignis nimirum spiritualis, in quo inexplicabilibus & incomprehensibilibus pœnis contabescunt, quas non capiunt, qui summum bonum non amant, sicut illæ. Nobis interim duplex ex hoc discursu hauriendus est fructus; unus qui illarum, alter qui nostram spectat utilitatem. Ideoque primus fructus, qui ad illas pertinet, vivacissimum debet esse desiderium, quo ex magnis hisce afflictionibus illas, suis precibus, elemosynis, jejunijs, flagris, Missas audiendo aut fieri curando, liberare contendamus. Referunt quidam Authores, tam horrendam quondam fuisse pestem, ut, quicumque eâ infectus erat, omnem perdidit memoriam, ita ut etiam, cum sanitati redditus fuit, neque proprium patrem, aut matrem amplius cognosceret. At ego ausum dicere, plures vestrum tali peste infectos esse,

R.P. Segneri S.J. *Christ. Instr. Tom. II.*

dum amplius, neque patrem, neque matrem cognoscitis, sed eos absque auxilio in flammis cruciari permittitis. Et ob illos ipsos in obitu suo tantas effudistis lacrymas, quos nunc adè oblivioni traditis, quasi nulla jam mortuorum vobis incumberet cura, ita ut miseri dupliciter sint mortui, mortui in cadaveribus suis, & mortui in cordibus vestris; possitque quivis illorum jure merito dicere: *Oblivioni datus sum, tanquam mortuus à corde.* Quamvis etiam nullâ sanguinis conjunctione vobis proximi essent, insignis esset crudelitas, non velle tantis in angustiis illis opem ferre. Quamto magis igitur vos, qui adè conjuncti ipsi estis, succurrere tenemini? Ciconias ætate provectiores & infirmiores refert Sanctus Basilus, à junioribus per aërem volantes sustineri. In mari quoque Delphini visi sunt mortui focii sui cadaveri, velut succollare, ne in fundum decideret. An non igitur immanis esset barbaries, & feritas inter ipsas etiam bestias intolerabilis, miseros illos tantis in pœnis à vobis conspici, & nihilominus opem vestram implorantes omnino deserere? forsan autem ad succurrendum illis magni impendendi sunt sumptus! Imò hoc ipsum est, ex quo inhumanitas nostra, erga supplices nobis mortuos apparet, videre scilicet, quàm exiguis nostris impensis illis possemus succurrere, succurrere tamen non velle. Hinc est, quòd non solum elemosynas, jejunia, flagella, aliasque devotiones magis arduas negligamus, quas in illorum gratiam suscipere possemus,

Ps. 3.
13.

Hom. 3.
Hex.

LI mus,

Tucid.
l. 2. de
Bell.
Pelop.

mus, sed ipsas etiam Indulgentias omittimus, quæ plerumque sine incommodo nostro, aut saltem absque notabili nostro sumptu, pro ipsis obtineri possent. Scio aliquem in celebri cujusdam templi incendio, in medias se librasse flammis, eâ solum de causâ, ut quasdam summi pretij picturas ab incendio eriperet. Et nos, si possetus, in medium, ut ita dicam, Purgatorium insilire deberemus, ut ab illis flammis, non mortuam aliquam telam, sed vivam Dei nostri imaginem liberaremus. Ira faciebat Sancta Christina Mirabilis, quæ invicto animo modò inter lapides molares, modò inter secures, jam inter rotas, aliquando in medias & ardentissimas fornaces se projiciebat, ut harum Dei Sponsarum aliquam ex implacabilibus hisce flammis & poenis liberaret. Quanta igitur erit inhumanitas, illas ab hoc igne non eripere, cum absque ullis sumptibus fieri possit? Solum hoc agitur, ut illarum impensis relicta dono hereditas edendo, vestiendo & quàm fieri potest, splendidissimè vivendo prodigatur, dum illæ suo damno patiuntur. Miser Josephus in famosâ suâ cisternâ vivus jacebat sepultus, & quid interim fratres ejus factitabant? circa cavernam sedentes bibebant & lætabantur, tanto crudiori animi duritie, quò viciniore fratris lamenta audiebant. *Bibentes vinum in phialis, nihil patiebantur super contritione Joseph.* Attamen licet locus, in quo detinebatur miser Josephus, profundus fuerit, & tenebro-

Syrinus.
14 Jun.

Anos
6.6.

sus, certè non crepitabat flammis. Nos verò multo immitiore crudelitate, dam consanguineorum nostrorum animæ, in profundissimarum flammarum puteo sepulcræ jacent, circa illius oras agimus hilaria; ita ut ne minima quidem nobis incidat cogitatio eas liberandi, aut solatium adferendi, aut aquam ad ardores illarum extinguendos affundendi, licet tanta illius nobis sit copia, ut etiam superfit. *Fratres mei præterit. Job. 15. runt sicut torrentis.* Eodem modo etiam ipsæ queri possunt, dum filij, aut fratres ipsorum instar torrentis, plurimorum bonorum affluentia exundantis, omnibus viribus, eadem augere student, ita ut ne quidem vel semel respiciant, illorumque poenas & dolores considerent; & licet extranei non sint, sed domestici, nec unicam aquarum suarum guttulam ipsis offerant.

XVI. Saltem si ad tantillum debita his animabus charitas nos non movet, propriâ utilitate incitemur. Hic enim verus modus est amicos acquirendi, qui validissimo patrocinio suo nobis in necessitatibus nostris subveniant; quemadmodum illæ largissimè solent facere, eamque succurrendi facultatem Deus illis concedit, ut hoc ipso constet, quàm gratum sit illi, hac Electas Sponsas suas, dum in carcere detinentur, non ideo derelinqui. Juvat hic miserabilem referre casum, qui non multis abhinc annis contigit. Anno millesimo secentesimo vigesimo in confinibus Romanis vir erat, qui inter depravatos vitæ mores

mores specialem erga Animas, in purgantibus flammis detentis gerebat affectum, iisque frequentem ferebat opem. Contigit igitur, ut hic gravissimam quorundam inimicitiam sibi conflaret, ideoque timens vitæ suæ quadam nocte conscenso equo Tiburim versus properaret; hostium vim apertâ effugiturus, non advertens interitus, se fugientem in eorum insidias incursum, Cognito siquidem Adversarij illius itinere, quatuor armis instructi, & retro colliculum quendam absconditi, advenientem in viâ exspectabant. Jamque periculo vicinior erat, dum ecce quercum offendit, è qua latro in quatuor partes dissectus pendeat, non multò ante in viciniam à Judice neci datus, Substitit ibi aliquantulum, ut aliquas preces pro defuncti animâ recitaret. Et ecce rem summè obstupescendam! Videret membra illa sub capite suo invicem de novo uniri, hominemque formari, qui cum in pedes se erexisset, amicum accedit, apprehensoque equi freno, placeat, inquit, tibi ex equo descendere, exspectareque, nec abire, donec rediero. Ne dubitatis, illum jussis exactè paruisse, nec se loco movisse, aded enim horrore obstupescens fuerat, ut ne quidem linguam ad respondendum solvere posset, multò minùs pedes ad fugiendum movere. Hæsit itaque, alterque equo conscenso iter profequitur, donec post aliquot passuum interval-lum, quatuor armatorum insidias incurrit, qui ob noctis obscuritatem inimicum suum rati, omnes in eum cata-

pultas suas exonerant, videntisque humi prostratum, fugâ se abripiunt, ut fieri solet, antequam ictuum reboaru exciti homines accurrerent; certò à se occisum hostem suum rati. Exinde fictus hic mortuus, in pedes se erigens equum manu, in eundem locum deducit, ubi ejus Dominum subsistere jasserat, cui singulare à se præstitum significavit beneficium, dicendo, illi hasce structas fuisse insidias, in quibus absque ullo dubio occubisset, corpusque cum Animâ perdidisset, nisi ipse nomine totius Purgatorij, optinè recognoscentis & benefactores suos remunerantis, opem tulisset. Videret igitur imposterum, qua ratione inimicitias sopiret, morésque emendaret, Quo dicto cadaver, ut antè in quatuor partes divisum antiquum quercus suæ locum repetijt, eumque aded toto animo mutatum reliquit, ut intra paucos dies strictissimæ Religionis habitum indueret, ad vitam Sanctè in eâ finendam, qui jam fuerat in periculo æternùm pereundi. Ecce quid sit benedictas illa Animas opportunis adjuvare suffragijs! Estne gratia tam proficua, tamque prodigiosa, quam in necessitatibus nostris, ab illis sperare non possimus?

XVII. Verùm quæ esset illa in humanitas, non illa solùm, quæ Christiana suadet charitas, non adferre auxilia, sed ne quidem illa, quæ justitia præcipit, exsolvere? An non videris, quousque ad inderanda talium hæredum corda crescat avaritia, ut nunquam antiquissimis etiam

legaris satisfaciant? Aut enim ultimas voluntates, pro arbitrio suo interpretantur, aut cavillantur, aut litigant; aut speciosa verba, sed sterilia obtendunt, acur interim, dum lites inter vivos foventur, mortuus ardeat; sed ardeat licet, illi non affligantur, qui potius de testamenti dolent oneribus, quam de testatoris gemitibus. Alexander Magnus moriens Ducibus suis totam Monarchiam suam, in totidem partes dividendam hæreditate reliquit. Et tamen postquam mortuus est, triginta diebus instar bestię in terra insepultus jacuit, aded intenti erant hæredes, huic divisioni faciendę; quivis ex defuncti purpura pulcherrimam partem trahere cogitabat, nullam omnino cadaveris curam gerebat. Non videmus hisce temporibus avaram hanc immanitatem, erga defunctorum corpora exerceri; sed nimis frequenter, contra Animas renovari videmus, quas in igne desideratum expectare cogimus solatium, quod nobis nimis durum videretur præstolari etiam in molli lecto, in quo non nisi leviter faucij, aut febris laborantes jaceremus. O quàm bene convenit his ille titulus, quem Sacri Canones attribuere, vocando eos, *Egentium necatores!* Quod si maritus uxorem in-

L. si ab firmam relinquens, juxta Leges æstihostibus ff. agrotantem uxorem deseruit, idem est si vir ff. ac si occiderit; Judicate vos, an non idem sit, infelices illas Animas derelinquere, ac occidere; quę non in lecto plumeo agrotant, sed in lacu flam-

mis ardente torquentur! fateri necesse est inter plurimos Christianos non solum charitatem, sed fidem ipsam extinctam esse, cum tam fera crudelitas etiam sine remorsu exerceatur. Et quis est, qui neget, eam non esse in usu? licet jam nobis præclara illa Davidis verba intentioni nostrę applicare: *Introbunt in inferiora terra, tradentur in manu gladij, partes vulpium erunt.* Quia cum n. sint tria hominis bona, quibus in vita fruitur, quasi sibi maximè proprijs, corpore, Animã, & fortunę rebus; quod corpus introibunt mortui in inferiora terra, quia statim sepulturę mandantur, ne ejus dilatione aërem inficiant. Quoad animam, tradentur in manu gladij, quia Divinę Justitię vindicatrici tradentur, ut de peccatis commissis penas luant: quoad res fortunę, partes vulpium erunt, quia bona illorum, quasi à tot vulpibus certatim dilacerabuntur, quot astuti & crudeles erunt hæredes, quibus quod plus erit ingenij ad testatoris mentem eludendam, tantò minus erit amoris ad eam implendam. Charissimi, si mortuos non amatis, saltem timeate illos, & si ne quidem timeatis, illum timeate, qui totus pro ipsis stat. Vos scitis, quale sit illud judicium, quod Deus reservat illis, qui Misericordiã non sunt usi. *Judicium sine Misericordiã illi, qui non fecit Misericordiam.* Et ex hoc colligite, quale cum ijs futuram sit judicium, qui ne quidem justitiã uti voluerunt. Nec satis est dicere: *falsam, sed nondum mihi commodum est.* Quia

Pf. 62
10.

Qui

Quia si semper durissimum fuit exspectare, j. dicare, quàm deum sit exspectare in carcere, exspectare in tenebris, exspectare in tormentis, exspectare in flammis, & in talibus quidem, quarum quodvis momentum potest dici hora, quævis hora annus, quivis annus sæculum novorum cruciatuum, ubi miseri clamant, & nemo responderet.

XVIII. Alter fructus ex hodierno Discursu hauriendus pertinet ad vivos, ut intelligant, quantum malum sit peccatum. Oquàm grande speculum nobis est purgatorius ignis, in quo videmus, quo odio quodvis peccatum Deus prosequatur! audeo dicere, ex Purgatorio meliùs, quàm ex Inferno divinam demonstrari Justitiam: aut saltem bene dixero, plus terroris nobis debere incuti, ab animâ pascuis horis in flammis purgatorijs detentâ, quàm à plurimis animabus ad rogum infernalem, per infinita sæcula condemnatis. Qui sunt enim illi, qui Inferno puniuntur? Sunt homines scelerati, rebelles, sunt Rei læsæ divinæ Majestatis, qui non solum contra Dominum suum vertere arma, sed adhuc manum strictam exerunt, licet illis utendi vires non habeant; & etiamnum implacabile, contra Deum Creatorem suum odium gerant. Quis igitur mireretur, si à Principe, tam impia mancipiorum temeritas puniatur? At Animæ in purgatorio sunt Sponsæ, sunt Filiæ & Amicæ Dei, quem plùs amant, quàm seipsas. Quodd nihilominus Justitia divinâ nullam in ipsis maculam dissi-

mulet, aut saltem parvâ aliquâ satisfactione non sit contenta, sed ignem velit ad eò penetrantem, ignem materialem, ignem spiritualem, ignem, qui se quidem infernalis abyssi flammis cedat, hic enim vero ingens est rigor! Exinde manifestum est, quàm magna sit Dei Sanctitas, & hoc ipsum sufficit ad cujusvis Sapientis mentem terrore replendam. Quot reos Philippus secundus Hispaniarum Rex ad mortem condemnavit? atramen nulla sententia tantopere subditos illius exterruit, quàm illa, quâ Carolum primogenitum suum morti adjudicavit, nullaque majori cum fundamento nomen Justii illi promerita est.

XIX. Denique considerare oportet, non solum Animam dilectam, tantò cum rigore à divinâ Justitiâ puniri, sed etiam sæpius ab Animâ triumphante pœnas exigi. A Victore exercitu spoliatorum reportatorum rationes ad assem non petuntur; multò minùs à Duce illius. Et quævis fisco non desint easdem petendi causæ, dissimulat tamen, illorumque victrici gloriæ preciosa vasa & vestes relinquit, quibus aliàs thesauros regio ditare posset. At cum coram divino tribunali Anima comparet, quæ plures populos, quàm omnes simul Apostoli ad fidem converterit, ubi tot inter animarum lucra, tóque inter laureas, quibus triumphans gloria-tur, unicâ solâ peccati venialis maculâ inquinata esset, certam hujus peccati vindictam Deus exigeret, aliumque clamaret divina Justitia, *redde quod*

deba, & hoc, usque ad ultimum quadrans. Non pecuniam, quæ nullius est pretij, sed crudelissima & terribilissima tormenta, quæ unquam pro reorum supplicio, non dico à quovis iudice, sed ne à quocunque etiam Tyranno excogitata sunt, sustine.

*L. Ho- præcipiunt quidem Leges civiles, ut
ner. C. I veteranorum militum filij, si deliquere
de Pa- rint, puniantur, sed multò mitius
rio, aliis; quasi in gratiam parentum, qui non semel, sed sæpe sæpius, pro salute Reipublicæ vitam suam exposuerint, non sit ullum filiorum delictum, quod si veniam sperare non possit, mitiorem saltem sententiam obtinere non valeat. Quare igitur tanti rigoris est divina Lex, ut in nullâ re cum Sanctis illis Animabus conniveat, quæ licet peccaverint, sunt nihilominus supremi illius Archistrategi Jesu Filia, qui pro humani generis salute triginta tribus annis infinitis vitam suam periculis exposuit, tandemque se in mortis gremio generose sacrificavit.*

XX. Adhæc in istis flammis peccata lacrymis delera, imò etiam condonata puniuntur, ibi enim pro reatu illo, quem peccata etiam remissa post se reliquerunt, satisfacere oportet. Unde apparet hoc modo non solum peccata, sed etiam vestigia ab illis relicta puniri; quod horrendæ illius malitiæ est indicium, quæ peccatum turgit, oditque illius ineffabilis & imperceptibilis, quod Deus gerit, non solum ubi illud actu præsens inveniatur, sed etiam ubi illud fuisse novit. Quam venenosus esset ille Draco,

ob quem omnia loca, per quæ transit, in cineres redigi necessum esset! Talis Draco est peccatum, de quo, ut ad vivum ejus depingatur malitiâ, quid pejus dicere possim, ignoro. Attamen plures inter vos adeo excæcati inveniuntur, qui peccare pergunt, nec propriæ animæ timebunt infligere vulnera, quorum, Fide docti, non nesciunt etiam cicatrices acerrimos allaturas dolores.

XXI Tandem ut malitiæ, quæ est in peccato, abyssus intimius penetratur, sciendum est; rigorem hunc Animabus illis non solum non videri nimium; dum in flammis detinentur ad culpas suas exolvendas, sed etiam si à Deo ad gloriam nondum purgatæ vocarentur, instantissime peterent, ut prius tali igne munderentur. Quod indubitâ explicio similitudine. Nobilis Virgo magni cujusdam Domini nuptiis destinata, dum è patriâ ad aulam regiam evocatur, scædissima, præcipue in manibus & facie, dum est in viâ, scabie corripitur. Putatisne illam, quibuscunque etiam precibus ejus videnti desiderio ardens sollicitaret Sponsus, inducendam, ut in Regiâ compareat, ejusque scæditas ab aliis nobilibus scæminis conspiciatur? Minime profectò. Humiliter responderet, seque excusando tempus pro munditie & priore pulchritudine recuperandâ peteret. Ita quoque ego mihi imaginor, quòd si per impossibile Justitia divina permitteret, ut Anima, jam ad Regis regam nuptias destinata, absque ulla præcedente ignis pur-

purgatione ad celestem gloriam evocaretur, eam ipsam animam, dum culpâ aliquâ, licet etiam leviore, se inquinatam videret, invitationi restitutam, instantissimèque supplicaturam, ut prius igne mundaretur atque aded quasi instar auri omnem scoriam pernixionem in eo deponeret. Quid existimatis Charissimi? Ignis purgatorius non solum ex Justitiæ divinæ sed etiam Clementiæ ejusdem ordinatione creatus est. Quandoquidem, quemadmodum inquit Sanctus Augustinus, ignis ille divini amoris supplementum est, qui deest Animabus illis, quæ è Purgatorio, ad cælum ascendentes à flammâ ad flammam transeunt: transeunt à flammâ, quam poena mundans comitatur, ad flammam, quæ ceu præmium illas consolatur, totâsque mediante charitate interminabili in Deum transformat ac beat. *A flammâ ad flammam, à flammâ castigante in flammam beatificantem.* Miseros igitur nos, subjungit Sancta Catharina Genuensis, si Deus pro remedijs nobis curandis intentissimus, proprium infirmitatibus Animæ nosocomium non constituisset. Verissimum est, ignem purgatorium convalescentium esse nosodochium; in illo enim post peccati infirmitatem vires restorantur, tamque gravis morbi reliquiæ auferuntur. Talis equidem locus maximè necessarius: Anima enim fidelis à corpore separata, tantam inter Deum & peccatum videt aversionem & antipathiam, ut, si illa licet leviter infecta esset, in qualcunque incendium se præcipitaret

dolorosissimum, ut mundaretur potius, quàm ut tali cum maculâ coram DEO in cælis compareret.

XXII. Interim quid ad hæc dicitis, Charissimi? Quomodo est possibile, ut quandoque tam parvi peccatum mortale faciatis, dum peccati etiam venialis, tam grandem videtis esse malitiam, imò, ut ita dicam, etiam ipsam peccati umbram, id est, reatum ipsius aded detestandum esse? an nondum cœcitatem vestram obstupescitis? an nondum oculos vestros aperire, & ad meliorem vitæ frugem vos recipere desideratis? Quare permittite mihi, ut hodie Jeremiæ verbis admonitos vos hinc dimittam.

Scito & vide, quia malum & amarum Jeremiæ est, reliquisse te Dominum Deum tuum. 2. 19.

Tandem aliquando, ô peccatrix Anima! hanc de odio erga peccatum Lectionem apprehendito, quam Justitia divina tibi præscribit, cujus documenta tam sunt conspicua, ut demonstrationes vocari possint. *Scito & vide.* Si non apprehendis, quantum malum sit Deum relinquere, saltem ex hoc collige, dum vides, quàm amarum sit Deum reliquisse. *Scito & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum.* Hic manifestè vides, quàm in cælis se amabilem, quàmque terribilem se exhibet in Inferno, tam æquè admirabilem se ostendere in Purgatorio.

Miserabiliter me crucias! Dum non suos Rebelles, sed Fideles amicos tam prodigioso igne cruciat; non solum postquam illum amavere, sed etiam dum tantopere ab illis amatur, dumque

Job. 10. 6.

que quasi uvæ electæ, quò magis sub gravissimo premuntur torculari, tantò amæniores laudis & benedictionis proferunt liquores; licet ipsi ideo ne minimum quidpiam rigoris & poenarum amicitia gratiâ remittatur. Ex dolore igitur vulneris addiscite, quantum sit separationis malum ab illo productæ. *Scito & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum.* Qui magnam hanc veritatem in Purgatorij scholâ addiscere non volet, tanquam auditor stupidus & obruti cerebri, discipulus di-

mittatur, abeatque ignorantia suæ effectus in infimâ infernalis abyssi scholâ experturus; ubi in æternum intuebitur, quod hîc intelligere non voluit. *Evigilabunt in opprobrium, Domine, ut videant semper.* Urinatores nunquam melius vident, quàm quando in maris fundo ambulat. Eodem modo omnes hujusmodi ignorantes, in profundissimis sepulti flammis, à poenarum suarum amaritudine peccatorum suorum malitiam agnoscere cogentur. *Scito & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum.*

DISCURSUS XXI.

Passio Christi ostendit, quantum malum sit Peccatum.

DUobus in hoc Mundo diluviis, uno aquarum, altero dolorum, divina Justitia suffocare voluit peccatum. In primo Diluvio aquæ aded montium vertices transcendere, ut, exceptis octo personis, tota generis humani vita submersa fuerit. In secundo, quod non fuit aliud, quàm Christi Passio, tot, & tanti dolores simul juncti fuerunt, ut ipsa Dei vita submersa fuerit. Sed unde quæso tanta in primo diluvio aquarum copia, & unde tot, & tanti in secundo dolores? Primæ illius aquæ partim de caelo disruptis ipsius catacactis de-

lapsæ sunt, partim è mari antiquos terminos suos transgrediente ascenderunt, partim ex ipsius terræ sinu, supra quam vastissimi illius abyssi fontes in visceribus suis inclusi regurgitabant, provenere. Eadem istæ secundùm propositionem sunt horribilissimi illius dolorum diluvij origines, quibus Redemptoris nostri vita, in Passione sua submersa fuit. Partim provenerunt è caelo, hoc est, à divina Justitia; partim ex mari, hoc est, ab hominum in perniciem Christi conjuratorum crudelitate; partim ex sinu ipsius terræ exundantis, hoc est, à dulcissimo Jesu corde, quod ut redemptio nostra esset copiosissima, amorem suum omnium crudelissimum sibi

sibi voluit esse carnificem. Has tres immensoꝝ illorum cruciatuum origines, quæ corpus & animam Filij Dei, ut ita dicam, suffocârunt, hodie aliquo modo inquiremus; metiemurque, ut ex dolorum Christi multitudine inexplicabilem peccati malitiam intelligamus, in cuius destructionem primario exantlati fuerunt. A primâ causarum illarum, magis incrimâ & immediatâ, incipiamus.

I.

II. Prima aquarum illarum, quibus in diluvio terra submersa est, ab ipsâ met terrâ provenit origo, in cuius sinu sub rerum initio ingentem inclusit copiam; fortè ob illum ipsam finem, ut quandoque Mundum exemplari supplicio à flagitijs suis emundaret,

Gen. 7. *Rapti sunt omnes fontes abyssi magna.*

11. Eodem modo primam scaturiginem immensoꝝ illorum dolorum, quibus Sacrosancta Redemptoris nostri Humanitas oppressa fuit, ab ipsiusmet sinu ortam esse dicere licet; eumque ad submergendam ipsammet Humanitatem horribilissimo pœnarum torrente, tenerrimâ corporis sui constitutione fortissimâque amoris sui robore usum fuisse. Imprimis delicatissimâ corporis sui usus est constitutione, quæ, cum unica sit in genere suo, nequaquam eam silentio præterire oportet. Considerate igitur Charissimi, pulcherrimam corporis humani fabricam, quam unquam Deus produxit, fuisse illam, quam inter mortales habitaturus pro se ædificavit. *Sapientia ædificavit sibi domum.* Sive enim hu-

11. *Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.*

jus fabricæ materia, sive architectus, aut dispositio, aut inquilinus spectetur, ex omnibus hisce capitibus cuius habitacioni corporeæ, unquam in terris visæ, longissimè præfertur, & propter easdem causas deinde in Passione pariter absque mensurâ Redemptoris nostri dolores & cruciatus augentur.

III. Primò Sanctissima corporis huius materia ex purissimo Mariæ Virginis Sanguine desumpta fuit, ideoque quis effari poterit, quàm tenera inde effecta fuerit constitutio? ob hanc terneritudinem videtur sub Davidis personâ sibi Christus attribui permisisse tenerrimi vermiculi titulum. *Tenerimus ligni vermiculus.* Dicitur fuisse vermis, quemadmodum de se ipso sensit Christus, qui tam exigua calamitatum suarum commiseratione cujuscunque conditionis homines vidit, ut de se affirmare potuerit, se potius vermis, quàm hominis speciem habere. *Ego autem sum vermis, & non homo.* Ps. 21. Imò vermis summè tener dicitur fuisse, qualis qui in antiquo nascitur ligno, *tenerrimus ligni vermiculus*, ut tenerima illa, de quâ loquimur, constitutio significetur, idem enim est, talem attingere vermiculum, ac conterere. Et hanc ob causam Sanctus Bonaventura ausus est affirmare, corpus Christi in plantâ pedis magis sensitivum fuisse, quàm nostrum in ipsis pupillis.

1. Reg. 24.

Ps. 21. 7.

IV. Insuper ad hanc materiæ præstantiam accessit Architecti eminentia, qui fuit Spiritus Sanctus, è cuius manibus corpus illud divinum, prodigiosum illud opus, immediatè provenit.

M m

venis.

venit. Insignis est Sancti Thomæ observatio, res à Deo miraculosè productas in genere suo perfectiores esse, quàm si modo ordinario prodissent. Hinc est, quòd manna Israëlitis in deserto missum, vinùtque invitatis ad nuptias in Canà ex aquà conversum, nec non panes in deserto multiplicati, omnia naturæ dona perfectione suà superant. Ratio autem est, quia defectus in operibus omnes à causis secundis proveniunt, quæ respectu Dei sunt; quasi manuales operarij. Unde quando à solâ causâ primâ producuntur, necesse est, ut omni careant imperfectione. Quo posito dicendum est, si constitutio corporis Jesu Christo dari non potuit non esse perfectissima, (velut solum summi opus Artificis) non potuit non esse etiam sensibilissima; unde argumentantur Philosophi, & inferunt, quòd melioris corpus humanum est temperaturæ tantò vivaciorem & nobiliorem illi inesse sensum tactus.

V. Quod si deinde finis, ob quem talis corporis fabrica producta fuit, spectetur, singularissimum illum fuisse videbimus; nimirum ut multa pati posset, qui finis in nullius alterius constructione, unquam, saltem directè, intentus fuit. Ideòque quemadmodum Deus, cùm omnes aquas simul congregare voluit, quæ antea liberæ super terram ferebantur, sinum effecit capacissimum, quem nos mare nominamus; ita quando in solâ Christi Passione omnes dolores voluit colligere, corpus ad omnes illos in eo recipiendos aptissimum, quasi aby-

sum quandam, in hunc usum à se excavatam, effecit.

VI. Anima denique ipsius Sanctissima corporis perfectionem, cùmque perfectione ad omnes dolores aptitudinem auxit, cujus excellentia in ipsum corpus, jam per se adeò bene formatum, redundabat. Homines subtilioris ingenij tactum habent delicatioris, & è contra quòd rudioris sunt indolis, èò obtusioris sunt sensus. Quare cùm Anima Christi subtilissimæ menti suæ summè proportionatum exigeret corpus, necesse fuit, ut etiam virginalis ipsius carnis constitutio fuerit sensibilissima; consequenter quoque tactus delicatissimus, qui tam nobilibus in hac domo operationibus instrumentum esse debebat, ubi Sapientia increata corporaliter habitare decreverat. Neque solum exteriores, sed etiam interiores sensus eadem de causâ debebant esse perfectissimi. Quapropter quis eloqui potest, quantopere appetitus ad concipiendam de omnibus potentiarum inferiorum adversitatibus tristitiam fuerit dispositus, ita ut tantundem ipse ex reflexo dolore, quantum illæ ex directo, pateretur? Profecò nemo est inter nos, qui perfecte concipere possit, quantum hæc omnia ad affligendum Redemptoris corpus contulerint. Meliorem Christo titulum attribuere non possumus, quàm cùm Virum dolorum appellaverimus. *Virum dolorum & scientem infirmitatem.* Quibus terminis Isaias significare voluit, sanctissimam illam Humanitatem totam à doloribus ex-

ni parte penetratam & afflictam fuisse; cum cor amplissimum acceperit ad omnes simul cruciatus, quasi arenam maris, complectendos, corpusque quasi vastissimum linum, artefactum ad omnes pœnas recipiendas, licet etiam fluminum instar irruerent. *Corpus autem aptasti mihi.*

VII. Ecce igitur quomodo ad explendam amabilissimi Redemptoris nostri Passionem pretiosissima, purissima, & delicatissima ipsius membra adhibita fuerint, quæ ob teneritudinem sub symbolo lapidis oculis repleti nobis proposuit Zacharias. *Super lapidem unum septem oculi;* ut significaretur Virgineam Christi carnem instar pupillæ sensitivam esse, quemadmodum dicebat Sanctus Bonaventura, simulque quasi lapidem percussam esse. O si vobis hæc duo innocentissimi Corporis Jesu extrema imaginaremini, pupillæ scilicet teneritudinem, & lapidis, quam patitur, percussorem, quomodo esset possibile, ut amplius tam alacriter peccaretis? Christus Crucem humeris gestans, tóque toto corpore affectus vulneribus Sanctæ Catharinæ Genuensi apparuit, ut instar pluvie undique sanguis decideret. Aspectus hic tam lacrymabilis adeo vehementer in sanctæ illius Animæ corde excitavit dolorem & amorem, ut quasi extra se rapta clamaret: Amor meus, non amplius peccabimus, amor meus non amplius peccabimus! Verùm hæc nos non consideramus, ideoque non commovemur; quasi nihil omnino nos concerneret.

VIII. Magnam hucusque dolorum Christi originem ostendi. Verùm si, quasi abyssum, immensi hujus diluvij scaturiginem aperui, non adeo ausim dicere à me abyssum magnam inventam esse. *Rupti sunt fontes Abyssi magna.* Magna illa abyssus est cor Christi Jesu, ubi amor illius residet, à quo plusquam ab alijs omnibus magnus ille torrens supra Sacrosanctam ipsius humanitatem effunditur, à quo hæc etiam submergitur. Omnis animæ dolor ab amore proficiscitur. *Amor S. Aug. est causa tristitiae.* Quare si cruciatus, de civ. quos voluntariè Redemptor noster in Dei. l. Passione suâ subijt, intelligere aliquo modo volumus, necesse est, ut nonnihil incomprehensibilem illius Charitatem capere conemur. Tantum Christus doluit, quantum amavit; quare sicut impossibile est unquam plenam amoris illius assequi cognitionem, quem tam erga Patrem cœlestem, quam erga hominem à se salvandum gessit, sic non est possibile, unquam plenam sublimissimæ Passionis istius habere cognitionem, quàm, ut Patri obediret, hominemque juvaret, promptissimè acceptavit. Considerabat peccatû, quasi bicipitem inferni hydram, quæ capite uno honorè Patris admordabat, altero spiritum hominis intoxicabat. Quia verò Redemptor necesse utrique huic vulnere remedium adferre statuerat, omnes & inmensas magni cordis sui vires, ut utrumque consequeretur, adhibuit. Quoad Patris sui cœlestis honorem, credite maximam, quæ in Mundo reperiri poterat, hanc fuisse perverberatam, Peccatum nimirum

rum tam foedam Dei injuriam à nullo unquam homine tot sæculorum decursu sufficientibus fuisse lacrymis deploratum, expiatumque, neque huic calamitati alium præter Christum mederi potuisse. Quare necesse erat, simul summam in peccato latentis Malitiæ apprehensionem ad dignè de eo dolendum, summamque dolendi capacitatem conjungere. Et hæc conjunctio, neque in cœlis, neque in terris, sed in solo Christi corde sperari potuit. Beati in cœlo clarè Deum cognoscentes, eadem claritate etiam quasi infinitam cujuscunque injuriæ illi illatæ malitiam intuentur; sed nullo modo eam deslere possunt; cum neque lacrymæ, neque lamenta in cœlo locum habeant. *Neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra.*

Apo. 21. 4. Si unquam dolor aliquis cœlum intrare posset, audeo dicere, eum acriorem fore, quàm in Inferno. Beati siquidem videntes, quàm magnus sit Deus, & quanto propterea dignus sit amore, inexplicabili affligerentur cruciatu, dum peccatores aded in Deum injurias intueri cogerentur. Et quia dolor amori illorum corresponderet, ideo omnem, quam Dammati in Inferno patiuntur, pœnam superaret. Ex aliâ parte, quia homines, tristitiæ capaces, non nisi imperfectè magnitudinem Dei cognoscunt, de injuriis etiam illis non nisi imperfectè dolere possunt. Quare ad monstrosam hunc defectum tollendum, qualis erat, sicut dixi; divinæ Majestatis injuria, quam nemo saltem sufficienter aut deplorabat, aut detestabatur, in Chri-

sto Beatitudo simul & passibilitas conjunctæ fuere, adeoque cognitione & dolore in illo unitis, effectum est, ut ipse quemadmodum homo & viator contristari potuerit, & sicut Beatus & comprehensor, perfectâ, quam de Deo habuit cognitione, de facie ad faciem illum intendo, dolorem immensum concipere. O quanti momenti sunt hæc, ut vivaciter intelligantur! O quàm profunda sunt mytheria! sed in his absorbetur mens humana, cui id, quod Ezechieli Prophetæ, contingit, cui vix aliquot passibus rapidum torrentem ingredienti, jam ad ipsum guttur usque aquæ ascenderant.

IX. Alterum summi in Christi corde doloris caput fuit amor erga hominem, quem immenso & infinito ardore dilexit, id est, eadem ipsâ charitate, qua Patrem suum amabat. Quare observare oportet, mentem Christi incomprehensibili gloriæ lumine illustratam, duo suæ indicibilis in hominibus tantopere à se dilectis displicentiæ objecta clarissimè cognovisse, peccatum scilicet, & damnationem, quæ cognitio pro charitatis suæ proportionem illum mirum in modum affligebat. Quando Josue infelicem Achan lapidari præcepit, aded unanimiter totus, ad sententiæ executionem, confluit populus, ut quilibet lapidem suum in eum projiceret. Hinc Scriptura refert: *Lapidavitque eum omnis populus.* Quod tunc à populo Hebræo factum est contra reum illum, ab omnibus etiam hominibus contra innocentissimum Jesum perpetratum est. *Lapidavitque eum omnis*

omnis populus Israel. Quotquot fuerunt homines, sunt, & erunt, lapides suos, hoc est, peccata sua, in Redemptoris sui cor projecerunt, qui, quoniam pro omnibus humani generis iniquitatibus satisfacere voluit, pro cunctis, quasi suæ propriæ essent, pœnas subire voluit, & re ipsa è cruce pendens proprias nominavit, dum à Patre pro nobis omnibus veniam flagitavit, sèquè quasi reum ad solvenda debita obrulit, ut innocentiam perditam nobis recuperaret.

Ps. 21. Deus, Deus meus, quare me dereliquisti? longe à salute meâ verba delictorum meorum: Fuerunt hæc verba Psalmi à Christo dicta illi ad eò propria, ut credibile sit, eum illa sub ultimam horam è Cruce pendentem omnia resitasse. At quis jam verbis exprimere poterit, quàm acerbus fuerit hic Redemptoris nostri dolor, quando scœdissimis omnium peccatorum faciibus, jam præteritorum, præsentium & futurorum, se onustus & conspurcatum vidit? Quantus horror non incuteretur sceminæ illustri, inter flores & fragantissimos odores educatæ, nitidissimis effueta lintheis, nec alijs quàm purpurâ & auro contextis utenti vestibus, si scœdissimam, & modò leproso detractam, totamque manantem sanie cogeretur induere subuculam? Cogitate igitur, qualis Sanctissimam Christi animam invaserit horror, quando ineffabili suo contacta amore non leprosi indusum, sed omnium hominum peccata, hoc est, ipsissimam illorum lepram suscepit? At qualem lepram? Lepram omnium

scœdissimam, fastidiosissimam, quæ possit in Mundo videri, lepram nimirum diabolicam! Unum solum peccatum coram Deo abominabilius est, quàm omnium vulnèrum immundities, quàm omnium cadaverum sanies, quàm omnium foetorum colluvies. Quamobrem considerate, quàm abominabilia sint omnia peccata simul sumpta? vix ea, quæ in una civitate intra unius anni spacium committantur, numerari poterunt. Quid erit de illis, quæ in toto Mundo, non uno tantùm anno, sed toto illo tempore, quo humana duravit, durabitque generatio, perperrantur? Quàm multò libentiùs Christus vestem scorpionibus & serpentibus contextam induisset, quàm ut coram patre suo celesti sceleribus nostris onustus compareret? Certùm est, Christi Animam cunctis & naturæ, & gratiæ viribus tam vehementer ad hominum peccata deslenda commotam esse, ut si omnium pœnitentium afflictiones, & dolores in uno quodam corde uniri essent, Christi doloribus comparati, minus forent, quàm aquæ gutta cum omnibus Maris undis collata. Atamen non ignoramus, à quibusdam pœnitentibus tanta cum contritione culpas suas deploratas fuisse, ut cum transfixorum cordium vulnera sufferre non potuerint, solo dolore extincti sint. Imò audite, quos Beata Maria Ognatensis pro peccatis etiam non suis effectus experta fuerit. Refert de illa Jacobus de Vitriaco Cardinalis Confessarius ipsius, cum esset semper hilaris, cunctisque humanis vicissitu-

dinibus plusquam Olympi vertex
 omnibus tempestatibus & turbinibus
 superior, ubi audiebat, ab aliquo
 Deum peccato offensum fuisse, ad
 mortem usque contristatam fuisse,
 tantisque fudisse lacrymas, ut visum
 perdendi periculum subiret. Quodam
 igitur die dum per urbem Nivelles-
 sem ambularet, videretque publica
 aliqua in eodem loco scandala, talem
 sensit afflictionem, ut propter singul-
 rus vix non in frustra cor ipsius rumpi
 debere visum fuerit; & quod amplius
 est, non tantum interiùs, sed etiam ex-
 teriùs ad eò dolore illo cruciatus est, ut
 pro pungentibus nudorum præsertim
 pedum planis, quibus infectam illam
 terram attigerat, remedium non inve-
 nerit, donec à vocatâ puellâ donesti-
 câ, accepro cultro valde acuto, dicta-
 rum plantarum pellem resecurisset, so-
 lóque dein pedes suâ nudatos pelle
 crebriùs allisisset; arque hoc modo
 tandem illo dolore liberata fuit, qui
 vehementiam vulneratorum pedum
 longè superabat. Si Christus Domi-
 nus propter peccata nostra etiam non
 acutiores sensisset dolores, quàm hæc
 8. Tho. ipse sensit famula, an non res foret
 3. p. 9. facis obstupescenda? A tamen, sicut
 46. ar. dixi, si omnes poenitentium lacrymæ
 6. ad 4. aut contritionis, aut Zeli motivo ab
 innocentibus effusæ usque ad Mundi
 finem conjungerentur, aliari non ha-
 berent cum dolore Christi proportio-
 nem, quàm illam, quam cum ipsius
 charitate haberent? & consequenter
 non esset aliud, quàm pauculas nu-
 bium stillas, cum imbre aut nimbo ef-
 fusissimo comparare. In hujus solius

poenæ consideratione, omnes reliqui
 Passionis Redemptoris nostri dolores
 omnino leves videri possunt. Quare
 sicut mus ponticus mavult mori
 quàm fœdari, ita Salvator noster li-
 bentius pluries acceptasset mortem
 subire, quàm abominabiles nostras in
 se suscipere iniquitates, quæ in ipsum,
 sicut dixi, quasi propriæ congestæ
 fuerunt. *Posuit Dominus in coini-
 quitatem omnium nostram.*

X. Alterum summi horrois ob-
 jectam in Christi Animâ, fuit tor &
 tantorum hominum damnatio, culpæ
 suâ Passionis fructu se privantium,
 quemadmodum propriâ culpâ tor &
 tanti in universali diluvio ab Arch
 exclusi fuerunt. Quando Christus
 decem leprosis sanitate reddita, vidit
 unum solum redeuntem sibi gratias
 agere, admirans dixit: *Nonne decem
 mundati sunt, & novem ubi sunt?*
 Et tamen illorum sanitas, non nisi
 verbo constitit Salvatori. Quan-
 tum igitur affliget illum, imò acer-
 bilissimum adteret dolorem, videre ex
 toto humano genere jam Sanctissimo
 Sanguine suo lavato, fortè ne deci-
 mam quidem partem efficaciter ad
 Deum redituram, ut aliquando in
 caelis debitam illi reddat gloriam /
 Constantino Imperatori suafum fuit,
 ut ad tollendam lepram calido ex in-
 fantium occisorum sanguine parato
 sibi balneo uteretur. Verùm con-
 silium illud caruit effectu, Imperator
 enim Baptizatus multò meliùs sancti-
 ficatæ illius aquæ virtute convaluit,
 quàm si crudeli illâ lotionem usus fuis-
 set. Fingite igitur, illum Medicorum
 suo

suorum, aut, ut melius dicam, homicidarum sequentem consilium tot infantes trucidari iussisse, quot ad balneum tale erant necessarij, negari non potest, ob hanc funestam stragem matres extremis afficiendas fuisse doloribus. Sed nihilominus tandem solatium videntur potuisse admittere, si Constantinus inde sanitati restitutus fuisset; existimassent enim effusum filiorum suorum sanguinem, ex quo tam grandi Monarchæ reddita fuisset sanitas, pro bono publico consecratum esse. Verum imaginemini vobis, paratum jam hoc erudele balneum, Constantinum intrare recussasse, & absque ullâ tanti sanguinis pro se effusi curâ habitâ, in conspectu Matrum illarum, leprâ suâ extinctum fuisse: An non ex hoc capite summum dolorem illarum incrementum capturum fuisse existimabitis, ita ut solatium non fuissent admitturæ? Eruntne tantus sanguis, tam innocens & incontaminatus in vanum effusus? Charissimi mei, quas hic adfero comparationes, ne ex minimâ quidem parte, nec iniurias ab innumeris peccatoribus Christo illatas, propriâ culpâ suâ ipsius meritorum fructu se privantibus, seque ipsos damnantibus, nec Salvatoris explicare queunt merorem, hanc ab ipsis iniquitatem commissam, damnationemque petulantem accitam prævidentis. Hos omnes per Prophetam queritur plurimum doloris addidisse vulneribus suis, *super dolorem vulnerum meorum addiderunt, sed non dicit, quantum addiderint, adeoque indefinitum reli-*

quit, cum plena illius intelligentia debilitatem mentis nostræ longè supererit. Si temporalem Hierosolymæ interitum tantopere dessevit; *Videns civitatem fleuit super illam, dicens: quia non relinquent in te lapidem super lapidem.* Judicate quantopere non unius civitatis temporalem ruinam, sed tam magnæ hominum partis æternam damnationem deplorarit! Et quidem tantò magis, quòd hæc omnia clara & distincta coram divinæ mentis suæ oculis lumine gloriæ illustrata apparent. Quare quemadmodum Josephus, postquam agnoverat fratres suos, eosque magno amoris excessu erat amplexus, supra quemvis illorū fleuit: *Floravit super singulos.* Ita Redemptor noster, cum omnes homines & singulos, qui se ipsos damnarent, cognosceret & plusquam fratres suos diligeret, super quemvis illorum multò justiore flendi causam habuit, quàm Josephus, qui ob fratres, quos perditos rebatur, jam præsentis præ nimio gaudio fleuit; cum e contra Christus præ nimio dolore æternum illos perditurus lachrymaretur. Mater illa, quæ post longas pariendi difficultates & dolores vider formosum se in lucem infantem edidisse, tota lætatur, nec priorum angustiarum amplius recordatur, *non meminit pressuræ propter gaudium.* Sed alia, quæ ex puro animæ fatiscantis deliquio plusquam semel moritur, nec expirat, ubi mortuam à se prolem in lucem datam esse advertit, ah! quàm lamentatur, tot à se dolores inutiliter exhaustos fuisse, omnéque solatium tenuit!

68. super dolorem vulnerum meorum addiderunt, sed non dicit, quantum addiderint, adeoque indefinitum reli-

reruit! Potuit, non nego, ob ingentem Electorum numerum, quos æternæ gloriæ cruciatibus suis se peperisse videbat, Redemptor noster exultare; sed quemadmodum ad dolores suos mitigandos nullum petiit solamen, ita oculos suos tantum in illos defixit, plures suâ sponte perituros, ideoque sæpius ingemiscens hæc verba repetebat, *qua utilitas in sanguine meo?* non quod Divina Passio, adhuc magnam illis ipsi sponte suâ se perdentibus, non esset allatura utilitatem; cuius nimirum virtute sufficientissima, cuius ad salutem media conferri debebant, sed quod Passionis fructus ad media tantum, non verò ad ejus finem extenderentur? quamvis merâ ipsorum culpâ, à quibus mediocriorum ulus negligendus esset.

XI. Nec sit aliquis inter vos, qui hoc doloris excessu, tantum extremo mortis tempore, cor Christi afflictum fuisse existimet; minimè verò, responder ipse: *Dolor meus in conspectu meo semper.* Sol vix oritur, cum statim radiis suis oppositos ferit montes, in quibus occubiturus est. Eodem modo Christus JESUS à primo conceptionis suæ instanti, non tantum in materni uteri horizonte visus est, quin statim vivacissimis cognitionis suæ radiis oppositum Calvariæ montem aspexerit, ex quo terminato vitæ suæ cursu in quodam amaritudinis pelago submergendus erat.

Heb. 10 *Ingrediens Mundum, dicit: Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem suam.*
 5. Christus Mundum ingrediens, ne quidem paucas sibi horas tribuit, qui-

bus felicitatem suam, à nostrâ ut ita dicam, divisam contemplaretur, ut tantum Angelorum catervacim ad se adorandum descendendum gauderet obsequio, creaturarumque omnium, ad quarum possessionem inductus erat, dominio lætaretur; sed illo ipso tempore de nobis cogitare voluit, ut ingressus sui in Mundum dulcedinem, cum obitibus sui amaritudine misceret. Dumque considerabat, se à Patre suo cœlesti, propter amorem nostrum ad dolorosum illum mortis occasum vocari, has à primo ortu cogitationes suscepit, quas per totum, eumque non brevem, dierum suorum cursum nunquam è mente sanctissimâ deposuit. *Ingrediens Mundum, dicit: Ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam.*

II.

XII. Ingens hic dolorum interiorum à Christo susceptorum eorum profectò ad verum aliquod diluvium efficiendum suffecisset. At tamen ut illud magis exundaret, etiam à mari augeri voluit, hoc est, ab inimicis capitalissimis, qui in frementis instat Oceani, præscriptosque rumpentis terminos, virginali immaculatæ Humanitatis terram inundarent, & e-luvione inaudita eandem submergerent. Conjiciamus parumper oculos nostros in tortores Christi, illorumque, quibus ad affligendum & necandum illum usi sunt, inventiones intueamur, & negare, quod dico, porro non poterimus. *Quare fremuerunt gentes?* inquit Psalmista; admiratur scilicet, quomodo eos in Christi vitam con-

conjurare potuerint; erat enim quasi incredibile, vel unum etiam hominem contra illum insurgere potuisse. At ecce omnes hominum ordines, Sacerdotes, Laici, Plebei, Principes Rustici, Exteri, omnes in ejus necem conspirant. Præ omnibus, ut de tam horridâ illâ & probrosâ, post rebellionem suam in cælis strage se vindicet Diabolus, omnium se cordibus ingrens, omnemque humanitatis sensum auferens, eos contra incarnatum Dei Verbum furoris sui ministros assumit. Ideoque Redemptoris nostri hostes innumerabiles fuisse dicuntur,

17. 30. 6. multiplicati sunt super numerum, totus enim Infernus in eorum numerum venit, hac est hora vestra, &

Luc. 22. 33. potestas tenebrarum. Hinc non est mirum, ipsos etiam homines, tot à Christo affectos beneficiis incredibili, in corde humano furore & crudelitate in eum lævisse. Jure merito dicere possumus, non amplius homines, sed Dæmones fuisse, qualis absque ambiguitate Discipulus ille proditor denominatus est. *Vnus ex vobis Diabolus est.* Et si homines erant, malignitate saltem, & lævitâ Diabolis non erant dispare. Quapropter quis cogitando assequi poterit, quàm horrendis Christum pœnis attriverint? Non vacat mihi omnes illas explicare; nec enim huc venit, ut sermonem de Passione facerem, quo omnes tam crudelis trageediæ actus recenserentur. Quare satis mihi erit, tres tantum magis conspicuos considerare, Flagellationem ad columnam, factam spineo ferro coronationem,

R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.

& Crucifixionem. Paucis percipientis, videbitisque nihil humani in illis actibus superfuisse: omnes videbantur esse diabolici, tanta in illis exercendis barbaries se exercuit.

XIII. Instrumenta flagellationis (si antiquissimæ Christianorum in terrâ sanctâ traditioni fidem habemus) fuere catenæ, virgulta spinosa, virgæ terribiles, funesque stellulis ferreis armati. Carnificum tam crudelibus utentium instrumentis triginta fuere paria, qui vices inter se mutabant; robustaque brachia sua supra tenerrima Redemptoris membra defatigabant, quemadmodum Sanctæ Mariæ Magdalænæ de Pazzis in quadam extasi de Passione revelatum fuit, ideoque cogitate, quàm crudeliter barbari illi tam delicatum corpus profciderint & immaniter dilaniarint! ad quod instrumentis adeo horrendis dilacerandum etiam per unicam tantum horam, ne quidem duobus licetorum illorum opus fuisset! Cùm verò tot vires suas impenderint, quis non agnoscit eos, non tantum ad dilaniandum Christum, sed ut suæ furendi libidini satisfacerent, anhelasse, immensumque certatim illum discerpenti desiderium demonstrasse.

Cornel. in c. 19^a Jo. & in Matth. c. 17. v. 16.

XIV. Solum caput à furiosâ illâ verberum tempestate exemptum erat; sed pœnæ hæcenus dilatae paulò post multiplici acerbitate compensatae fuerunt. Diabolus ex inferni abyssonem attulit, dum militibus suggestit

N d ex

ex acutis marinis juncis galeam potius, quam ferrum inflecterent, capitique impositum (quemadmodum ex Sanctæ Brigittæ Revelationibus habetur) ad medietatem usque impingerent. Tradunt plurimi, plusquam septuaginta spinas Salvatoris caput profundissime penetrasse, tanto cum dolore, ut nemo hominum satis concipere possit. Si enim unica solum spina casu incauti Leonis pedi infixæ cogit eum integram rugibus implere sylvam; cogitate, qualem non una, sed tot spinæ, non pedi, sed terrissimo Christi capiti impressæ acciverint dolorem! attamen quod silentio prætereundum non est, tale tormentum non præcepit Judex, sed petulantia carnificum Christum ad illud subeundum coëgit. Quales igitur homines isti vobis videntur fuisse, qui cum sententiam in miserum latam mitigare debuissent, eandem pro animi sui libidine pœnis crudelioribus exacerbare non sunt veriti. Saltem, ut æquitas ferèbat, à Judice increpari, redargui, aut punire debuissent. Sed hoc sperare non licuit; fortè ideò, ut clarissime appareret, illud ipsum, quod inter limites suos non continetur, mare esse, dum nemo ejus eluvionem coërcere auder. Interea Christus gaudebat in tam sævo cruciatu, pro nobis languere, vidensque spinis illis superbiam nostram, nostram ambitionem, impurasque cogitationes nostras in capite suo puniri, eas, quæ acutius pungebant, magis amabat, & quo profundius ingressæ, plus quoque sanguinis eliciebant,

gratiores accidebant; cum horam, quæ omnem è Crucis trunco pro nobis sanguinem effundere debebat, nondum adesse sciret.

XV. Supplicium Crucis ab antiquis tam enorme æstimatum fuit, ut illud nunc supremum, nunc summum vocarint. *Summum è supremum* 1. 1. 8. *supplicium*. Ita ut etiam pœnæ ignis 2. 2. 2. præculerint. Solum unius horæ spatio aliquem brachiis è fune suspensum teneri, tam dolorosum est supplicium, ut ab hominibus etiam durissimis & ferissimis commissorum exprimat scelerum confessionem, licet non ignorent, cum hæc facti fuerint, laqueo sibi vitam abruptendam esse. Quid jam erit, non per unam horam toto corpore è rotatâ pendere machinâ, sed tribus integris horis ligno affixum esse, quemadmodum pro nobis vivus ex eo Jesus pependit? in manibus & pedibus omnes junguuntur nervi, omnes venæ, omnesque arteriæ conveniunt, ideòque ibidem sensus est dolorosissimus. Tanto verò major erat dolor, quia clavi non solum sanctissimam carnem penetrabant, sed etiam dilacerabant; membrorum quoque pondus continuo omnes tam capitis, quam totius vulnerati corporis dolores, augebat, renovabat & exasperabat. Imò, quemadmodum vulnera & dilacerationes clavorum omnes erant in partibus extremis, & à corde remotissimæ, ita sensim vitam Christo auferentes, longam mortem solo deliquio adferabant. Plures fuerunt istius sententiæ, Christum non vi pœnarum ad occidendum

dendum illum sufficientium mortem oppetiisse, sed propria voluntate obiisse, mortemque ad se accedere non audentem vocasse, nec non sanctissimam illius Anam è lacerato tot in partibus corpore, velut Regem, quando illi placet, è Palatio suo egressum esse. Opinio nihilominus universalis & magis verisimilis est, quam sequitur Sanctus Thomas, Christum vi dolorum, & sanctissimi sanguinis sui effusione exspirasse, ut verificetur à Judæis & Gentibus occisum fuisse, quemadmodum loquitur Scriptura.

Abul. Par. dox. 3. fol. 10. s. Th. 3. p. 9 47 ar. 1.

Al. 10. 39.

L. 1. c. 10. c. 27.

Revel. extrav. 1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

1. o. 5. 1. c. 106.

aliud esse, quàm pugna ludicra cruento prælio comparata.

III.

Et ecce ad ultimum caput, ob quod Redemptoris nostri Passio tam enormis apparet, devenimus, id est, ad Justitiam divinam considerandam, quæ causa ejusdem fuit præcipua. Neque enim sola terra proprie tam copiosam Diluvij inundationem produxit, quæ aquas sinu suo inclusas evomere cœpit; neque mare præscriptos sibi terminos transgrediens id effecit, sed primaria illius causa fuit cælum, quod apertis magnis suis cataractis omnem aquam à Mundi principio supra se collocatam depluit, totamque terram quaquà versum submersit, ita ut etiam montes ipsi in eâ absconderentur. Eodem modo Dolorum Christi abyssum pœnarumque ejus diluvium, non tenerrima corporis ipsius constitutio, atdentissima Spiritus Charitati conjuncta, nec carnicum crudelitas, Sathanae instigationibus roborata, sed Justitia Patris primariè effecit. Equidem re ipsâ maximum afflictionum suarum torrentem ab illâ profectum esse agnovit ipsemet Salvator, dum verbis ex Psalmo desumptis dolenter Patrem alloquitur: *Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me.* Pater mi, non levi manu, quemadmodum olim Jobum tetigisti, sed robore brachij tui contra me usus es tali cum impetu, ut ad derelictam humanitatem meam in pœnarum acerbissimarum diluvio submergendam, omnem aquam pro peccato suf-

s. Th. 3. p. 9. 47 ar. 3.

focando à te asservatam, effuderis, *Omnes fluctus tuos induxisti super me.* Perfectò tam rigorosa fuit hæc justitia, ut ad illam aliquo modo capiendam, audire necessum sit, quomodo loquatur Apostolus: *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Dicere vult, Patrem in Filio suo omnia omnium hominum præteritorum, præsentium & futurorum peccata ita adunasse, ut Christus non sub peccati habitu, sed quasi peccatum ipsum compatuerit, unde pœna de ipso non quasi de peccatore, sed velut de peccato ipso sumpta est. *Pro nobis peccatum fecit.* Quamvis Deus infinitè abominetur iniquitatem, nihilominus, in puniendâ illâ, multa erga iniquum nititur compassione; dum enim culpam punit, culpabilem respicit; ejusque naturam eodem ipso tempore amat, quo peccatum odit. Quare Deus cum peccatore agit velut Chirurgus, qui, dum vulnerat, infectâque ægri partem adurit, nihilominus partibus sanis compatitur, easque amat, ita ut quantum absque artis suæ præjudicio licet, doloribus parcat acciendis. Quod si itaque coram Tribunali Patris sui solùm sub figurâ peccatoris Christus comparuisset, eodem tempore pœnam & compassionem retulisset; & sic vindicta ab ipso sumpta multâ benignitate temperata fuisset. Verùm ille non tantùm sub peccatoris, sed ipsius peccati schemate comparuit, ideòque absque ullo respectu, absque ullâ remissione & commiseratione, quasi ipsum peccatum esset,

pœnas luere debuit. *Pro nobis peccatum fecit: omnes fluctus tuos induxisti super me: tantum in me vertit, & convertit manum suam.*

XVII. Jam quoque intelligetis, cur dolores Redemptoris nostri dolores Inferni dicti fuerint. *Dolores Inferni circumdederunt me, & vitæ meæ Inferno appropinquavit.* Non quòd verè essent Inferni dolores, (animarum enim segregatarum pœnæ superioris sunt ordinis) sed quia nullis aliis, quàm Inferni pœnis similes erant. Quòd autem dicat, *vitæ meæ Inferno appropinquavit*, non dicit, quòd intravit, sed quòd circumdederint eum dolores ipsius, *dolores Inferni circumdederunt me*, non verò asserit, se ab illis apprehensum fuisse. Multis verò de causis dolores Christi Inferni pœnis similes sunt. Primò pœnes illis erant quoad intensiorem; quia non tantùm exteriora corporis affecerunt, sed intima quoque animæ penetrarunt. *Repleta est malis anima mea.* Dolorum siquidem pelagus in eâ conclusit, eodem potentia miraculo, quo olim torum mare in utrem congregare promissit. *Congregans sicut in utre aquas maris.* Hæc intensio meliùs poterit intelligi, si perpendatur id, quod affirmat Sanctus Thomas, quantitatem nimiorum dolorum Christo inflictorum, non tantùm quoad divinæ Personæ dignitatem, sed etiam quoad pœnarum magnitudinem omnium hominum peccatis proportionatam fuisse. Non enim solâ potestate, sed purâ Justitiâ suâ Deo placuit, peccatum destrue-

destruere; adeoque quandam æqualitatem etiam secundum humanam naturam, inter debitum & satisfactionem esse voluit. Quapropter nonnulli existimant, tantum Christum passum fuisse, quantum omnium hominum peccata, in hac vitâ temporaliter puniri merebantur; tã que graves illius fuisse pœnas, ut si purus fuisset homo, plenè pro omnibus satisfecisset peccatoribus in terrâ post culpæ remissionem, quantum ab illis divina Justitia exegisset.

XVIII. Deinde Dolores Christi aliquam cum pœnis Inferni, quoad tormentorum puritatem, similitudinem habuere. Olim in lege antiquâ præceperat Deus, ne in Sacrificiis uterentur melle, non quod liquorem tam amabilem, & velut cœli partem abominaretur, sed quia antiqua sacrificia totidem erant figuræ sacrificij, in arâ Crucis offerendi, conveniens erat, ut sicut in vero illo nulla dulcedinis gutta admisceri debebat, sic in illis, quæ tantum figuræ erant, etiam omitteretur. Uode Salvatori nostro, ne illud quidem, quod dolores intensi secum adferunt, solatium permissum est; scilicet dum tantopere patienti vires franguntur, ut paulatim vix amplius, aut minus tormenta sentiat; Christo siquidem vires, usque ad finem in nativâ suâ virtute, quæ maxima fuit, conservatæ fuerunt. Imò ipsa Dei visio, quâ sanctissima ipsius Anima in supremâ intellectus parte fruebatur, partis inferioris dolores magis irritabat, utpote quam tedium & tristitia totam occupaverant, sicut fieri solet,

dum pars Lunæ magis illuminata partem lucis indigentem magis obsecurat. *Altissimo Divinitatis consilio umph. factum est, ut tota divina fruitionis gloria in eo militaret ad pœnam.* Sublimiter inquit Beatus Laurentius Justinianus.

XIX. Denique cum Passionis doloribus quædam cum Inferni pœnis, quoad illarum originem, intercessit similitudo; quodnam terribilissimum est malorum omnium, quo puniuntur damnati? Hoc nimirum, quod cruciatus illius sint quodammodo ordinis divini, propterea quod in illis Deus ut objectum constituat pœnam Damni; ut principium verò & causa constituat pœnam sensûs, majorem propriâ & naturali virtutem igni tribuendo. *Ego Dominus percussus.* Hoc modo in Passione affirmat Pater æternus Filium suum à se percussum esse. *Propter scelus populi mei percussus Is. 53. 8. eum.* Quasi majorem flagellis, spinis & clavis vim impresserit, quàm illa crudelitatis instrumenta à naturâ habuerint. Ipsæ quoque Dei Filius queritur se à Patre derelictum: *Deus, Ps. 21. 1. Deus meus, ut quid me dereliquisti?* Non quod Divinitas in Passione ab Humanitate Christi separata fuerit, sed quod Divinitas quoad minuendos dolores, adeo cum Humanitate se habuerit, quasi nullo modo ei unita foret. Quapropter quis inundationis hujus altitudinem metiri audebit, quam Pater æternus disruptis nubibus, supra dilectum Filium suum effudit? *Cataracta cali aperta sunt; Gen. 7. multiplicata sunt aque, & prævaluerunt.*

S. Thom.
3 p. 9.
47. ar. 1.
da 2.
Revel.
S. Brig.
1. 1. c. 10.

runt nimis. operisque sunt montes excelsi. Tam grande est hoc diluvium, ut non nisi ipsemet Dei Filius in eo submersus, Patetque illum submergens plenè id comprehendant. Hinc ut profundissimam hanc malorum abyssum Christus nobis explicaret, ad tribunal divinum se recepit, dixitque: *Tu scis inpropiam meam, & confusionem meam, & reverentiam meam.* Quasi diceret, tu solus divina scientiâ tuâ Passionis meæ fundum attingere potes, qui me pejus quàm ullum, qui unquam in terris comparuit, malefactorem tractasti; solis oculis tuis dolores mei, quos patior, manifesti sunt; omnis alia bolis ad maris hujus altitudinem explorandam, nimium brevis est.

XX. Hic nunc ergo aliquantisper mecum subsistite, Charissimi, mecumque hunc in modum ratiocinamini. Quis fuit finis primarius, ob quem Christus tanto cura excessu, qui omnem humanum intellectum transcendat, passus est? An ut hominem salvaret? minimè. Sed ut Deo satisfaceret. *Quem proposuit Deus propitiationem, per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem Justitiæ suæ* inquit Apostolus. Mundi salus erat medium, finis autem, saltem perfectior, fuit gloria Justitiæ Dei. Non potuit illam Christus perfecte rerum perturbationem, ut cum Deus injuriis affectus esset, nullus pro ijs illi satisfaceret integrè; & cum creaturis non esset ea summa, quâ ingens extingueretur debitum, voluit Redemptor noster illud per se tanto cum excessu exsolve-

re, quo immensa inde Patris sui gloriæ resuraret, ita ut etiam peccatorum omnium possibilium debitum expungi posset. Quare etiam si omnes homines obstinatè damnationem suam præeligerent, non idèò Christi Passio suo careret fructu; primarius enim illius obtineretur finis, qui est de peccato tantum contristari & affligi, quantam ipsum peccatum afflictionem & dolorem exigit, tantumque Deo pro injuriâ illatâ satisfactionem præbere, quantam Deus offensus meretur. *Ad ostensionem Justitiæ suæ.* Atque hoc ipsum est, quod Christus pro inauditorum dolorum suorum compensatione principaliter à nobis desiderat, ut peccatum supra omnia mala detestemur. *Nolite flere super duam me, sed super vos ipsos flere.* Inquebat mulieribus lacrymantibus, seque ad Calvarie montem comitantibus; non quoddam tenera nostra erga dolores suos compassio ipsi non placeat, sed quia potius desiderat, ut propter peccata nostra, unicam dolorum suorum causam, lacrymas effundamus. Verbo, totus fructus, quem Salvator noster ex laboribus suis, pœnis, virâ & morte colligere præcendit, est unicus ille, ut addiscant mortales peccatum agnoscere, illud detestari, omniâque ejus vestigia extirpare. *Iste est omnis fructus, ut auferatur peccatum ejus.* Hæc est præcipua lectio, quàm nobis Divinus Magister noster prælegit. Mathematicus, postquam in arenâ demonstrationes suas descripsit, cathedram ascendit, easque explicat. Eodem modo postquam in terris turbas & disci-

discipulos suos docuisset, Deum omnibus Mundi bonis præferendum esse, è consensâ Crucis cathedrâ, potissimæ veritatis hujus demonstrationes, cuius intellectus facillè penetrabiles esse declaravit. Poterat Salvator noster levissimo suo incommodo, plenissimè mederi vulneribus nostris, sed quia gravitatem mali sui non ita apprehendissent, medicinæ acerbitate morbi atrocitatem demonstrare nobis voluit. Omnino mente captus dici potest Christianus ille, qui ne quidem in hac ipsâ Calvariæ scholâ addiscit; quanti Deum facere, & quantopere eidem servire teneatur, quantumque malum sit, illum offendere. Quòd si Deus propter unum aliquod peccatorum nostrorum, de novo Mundum diluio, quemadmodum Noëmi tempore fecit, submergeret, esset ne vestrum aliquis tam stolidus, qui peccatum illud parvum aliquod malum existimaret? quomodo igitur dicere quis audeat; quid mali est, hæc fragilitas? cum manifestum sit ob eandem fragilitatem puniendam multò majus, non aquarum sed ineffabilium pœnarum diluvium à Deo decretum fuisse, Deique Filium mortem subire debuisse, cujus vita infinities valet plùs, quàm novi alienius hominis, in quo omnes vitæ possibilitates conjunctæ essent, vita valeret.

XXI, Grande divinæ Justitiæ theatrum est Infernus, ut palam fiat, quanto iniquitatem persequatur odio. At nihilominus hoc cum illo Calvariæ Theatro comparari non potest, in quo non contra peccatores, sed contra

dilectum Filium suum, propter solam, quam gerit, peccatoris umbram delævit. Quis unquam sibi persuasisset, postquam DEI Filius vultu in terram prostrato, genis pallidis, genibus flexis, corpore quin etiam toto sanguine manans, humilissimis petierat precibus, ut amarus ille calix à se transiret, quis, inquam, credidisset, eum à Patre, pietate commoto, non exauditum iri, maximè verò cum totam divinæ voluntatis suæ dispositionem in manibus ejus reliquerit? *Voluntas Domini in manibus ejus* 1653. 10. *dirigetur.* Verùm quidem est, illam Christi petitionem non absolutam, sed conditionatam, illumque, quem tunc Passionis suæ sentiebat, non rationis, sed sensûs fuisse horrorem. Nihilominus totum illud, quod à Christo proveniebat, tantâ æstimatione dignum erat, ut illa ipsa naturæ inclinatio, plùs quàm quævis alia quorumlibet Sanctorum expressa voluntas satisfactionem mereretur. Quapropter repero, quis unquam existimasset, à Deo, qui se humiles, derelictos & afflictos audire, prædicat, Filij sui, in abjectionis abyssu, & inaudicis submersi angustiis, preces exaudiendas non esse? Equidem sic est, exauditus non est, voluit suum Justitiæ relinqui rigorem, ut quantum verè debitum sit peccatum, mortales intelligerent, pro quo extringuendo nulla, ne quidem in illius gratiam, qui non ut primarius debitor pro se, sed tanquam fidelis jussor pro aliis solvebat, in cælo pietas & clementia se exhibebat. O peccatum, peccatum!

Et

Et adhuc mortales te non dignoscunt? non fugiunt, non eliminant? Imo adhuc cum voluptate committere non verentur? *Potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem?* Estne possibile, ut homine illâ delectetur, quæ Deo mortem accivit? Estne possibile, ut nihilominus temerario illi, & rebelli hosti in corde suo locum præstare velit, ad quem extirpandum Deus vitam suam infinitè sibi dile-

ctam amittere voluit? *Dedi dilectam feris, animam meam in manus inimicorum ejus.* Dilectissimi, aut mutanda vita est, aut mutanda fides. Nimis magna repugnantia est credere, Deum, si ita loqui liceat, in Cruce, ut peccatum destrueret, se in nihilum redeisse; hominem tamen tantâ cum voluptate adhuc peccare, non aliter, quàm si mortem Christi vanam esse fabulam existimaret.

DISCURSUS XXII.

Ex Peccati Venialis malitia, extrema peccati mortalis malitia inferitur.

Non absque gravi causâ Deo placuit, ut in Mundi principio rebus sua nomina ab Adamo imponerentur, quippe cum à Deo supereminenti scientiâ præditus esset, quemadmodum optimè creaturaram omnium naturam novit, sic etiam optimè cuiusque suam appellationem, quæ eam exprimeret, tribuere potuit.

Gen. 2. 19. Quod vocavit Adam, ipsum est nomen ejus. Nos è contra in ignorantia nostræ tenebris, quia sæpius præposterè res intuemur, ita quoque sæpius præpostera ipsi nomina imponimus, lucique tenebrarum, tenebris lucis nomen indimus. *Ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.* Imò ignorantia nostra non solum ad proprium & proportionatum rebus no-

men indendum inhabiles nos reddit, sed etiam ad jam impositum bene intelligendum inepti sumus. Judicate, an non verum loquar. Peccatum Veniale etiam à viris Sanctitate conspicuis, Peccatum Veniale, peccatum parvum, & leve nominatum fuit. Sed quis est, qui veram vocis hujus significationem intelligat? Licet hic cum Davide exclamare: *delicta quis intelligit?* Quare hodie veritatem vobis inexpectatam probabo, Peccatum Veniale demonstrabo non esse Veniale, peccatum parvum non esse parvum, peccatum leve, non esse leve; non enim est leve, nec parvum nec veniale eo sensu, quo communiter à vobis accipitur. Ex hoc deinde peccati mortalis gravitatem inferam, pro consuetudine meâ & pro majori, quàm unquam aliàs, desiderio meo, summum contra infernale

nale hoc monstrum hoc ultimo meo
D. scilicet odium vobis imprimendi,
ut, quia omnimodam ejus destructio-
nem obtinere non possum, ad gene-
ralem illius detestationem vos in-
ducam.

S. Thom.
1. 2. q. 73.
ar. 2.
S. Hier.
rom. l. 3.
in Job. 2.
dial. 2.
in ir. 2.
in lag.
quid
Suarez.
p. 2. de
p. di. p.
2. scilicet. 4.
m. 2.
S. Tb. 1.
2. q. 72.
m. 5.
male hoc monstrum hoc ultimo meo
D. scilicet odium vobis imprimendi,
ut, quia omnimodam ejus destructio-
nem obtinere non possum, ad gene-
ralem illius detestationem vos in-
ducam.

II. Jovinianus, & plures alii fa-
mosi hæretici, celeberrimi inter an-
tiquos erroris instauratores sustine-
re voluerunt; omnia peccata paria
esse, & mortalia. Sed falsitas est
manifesta. Non omnes morbi sunt
corpori lethales; atque adeo neque
omnes animæ infirmitates mortem
illi adferunt. Aliquando constitu-
tionis nostræ humores taliter inter-
se pugnant, ut vitam adimant; un-
de hanc reparandi jacturam naturæ
vires non amplius suppetunt; ali-
quando humorum perturbatio non
est tam nociva, ut natura omne
suum damnum reparare non possit,
pristinæque sanitati restitui. Idem
propterea contingit Animæ: quando-
que adeo recti limites transgreditur,
ut vitæ suæ principium, hoc est,
charitatem erga DEUM, perdat; qua-
re tunc est quasi mortua, cum jactu-
ram illam ex se reparare non possit,
sed ad restituendam illam maxima
DEI virtus necessaria sit. Tali in sta-
tu versatur anima, quando graviter
peccando ultimo fini suo terga ver-
tit, ut caducum aliquod bonum nan-
ciscatur. Quandoque vero non eâ
perversitate Anima tali alicui adhæ-
ret bono; ut ab ultimo fine suo aver-
tatur, adeoque à Deo gratiâ suâ pri-
vetur; quare cum tunc salvum &
integrum vitale suum retineat prin-

R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.

cipium, quod est ipsamet illa gratia,
ipsius virtute omne damnum, quod
passa est, reparare potest. In tali statu
versatur Anima, quando solum ven-
ialiter peccavit; atque adeo infir-
matur, sed non est mortua. Atta-
men pro majori adhuc à me dicendo-
rum intelligentiâ notandum est, ali-
quando ex ignorantia & inconside-
ratione venialiter peccati, aut fragi-
litate aliquâ, ut vocant, humanâ, quæ
est quædam infirmitas à naturâ cor-
rupta in animâ emergens. Subinde
vero peccatur venialiter, sed ex pro-
posito, & omnino deliberato ani-
mo, & (quemadmodum viri Sancti
loquuntur) apertis oculis, quod est
idem, quasi spontaneâ animi & præ-
visâ perversitate in morbum sese con-
jicere ideo, quod infirmitas non sit
lethalis futura. Jam vero cum hodie
de peccatis Venialibus mihi sermo
sit, ostendendumque, quantum ea sint
malum, protestor, me non nisi de se-
cundis, quæ plenè voluntaria, quia
prævisa & intenta sunt, loqui cogi-
tare. *Noli velle mentiri omne menda-
cium.* Inquit Spiritus Sanctus in Ec-
clesiastico: Non dicit *noli mentiri*
omne mendacium, sed dicit, noli velle
mentiri. Non dicit, ne loquaris
mendacium, quàm parvum etiam il-
lud sit; sed dicit, noli velle illud
loqui, ut nos instrueret potissimum
culparum venialium malum esse;
non quando ex improvise exsurgunt,
quemadmodum quilibet humor no-
civus non satis repressus facere solet;
sed quando plenâ cum voluntate ad-
mittuntur.

Oo

I.

I.

III. Primò igitur de talibus cul-
 pis assero, quantumvis peccata sint
 levia, non ideo tamen leve esse
 malum, sed omnino gravissimum.
 Nescio, inquit Sanctus Basilius, quo-
 modo leve possit dici peccatum illud,
 quòd tamen aliquo modo est pecca-
 tum. *Quis est, qui peccatum ullum,
 cujuscunque modi illud sit, leve au-
 deat appellare?* Et in veritate aut
 peccatum veniale Animam respi-
 ciens, à quâ committitur, aut Deum
 respiciens consideramus; si quantum
 Animam respicit, intueamur, certam
 quandam illud in eâ esse maculam
 reperiemus, quæ quidem patrium
 proportionem, id est, intranscanti &
 habitualem in gratiâ sanctificante
 fundatam pulchritudinem, non tol-
 lit, externum tamen illum splendo-
 rem aufert, qui ad pulchritudinem
 talem illustrandam conducit; atque
 ad eò minimum actualem illum deco-
 rem mutat, virtutem minuit, splen-
 dorem deformat; & majorem illam,
 quâ coram Deo totâque cælesti curiâ
 compareret, gratiam impedit. Si
 mente attentâ, quanta sit animæ pul-
 chritudo gratiâ præditæ, perpendere-
 ris; quomodo, quæso, qualemcun-
 que splendoris diminutionem æsti-
 mare levem posses? Certè Regis
 alicujus filia vultu, luto, fuligine aut
 terro alio colore asperso coram omni-
 bus Aulicis suis non compareret; &
 Anima Sanguine ipsius Dei nobilitata,
 immortalis pulchritudinem
 suam, tam parvi faciet, ut volunta-
 riam ejus diminutionem, aut ejusdem

In Re
 gul.
 brev.
 inter. 4.

minimâ in parte obfuscationem,
 quasi nihil mali putet; dum minima
 corporalis speciei macula, aut dimi-
 nutio tantum creat horrorem, quæ
 tamen aliud non est, quàm flos cam-
 pi manè vivens: ad vesperum flac-
 cescens?

IV. Quòd si denique in ordine ad
 Deum hæc transgressio quasi levis
 consideretur, quis illam unquam hoc
 dignam titulo æstimabit? *Quis est,
 qui levem audeat appellare?* Deus el-
 lenciâ suâ tam supereminens est, tam
 perfectus, tamque omni æstimatione
 nostra superior, ut summa, quæ in
 creaturas cadere potest felicitas, credi
 debeat; plenissimè justis illius satis-
 facere; contrâ verò summum quo-
 que malum æstimari debeat, etiam
 vel in levissimâ re illi displicere.
*Leve nunquam est, Deum etiam in
 exiguo contemnere.* Inquit alio in loco
 Sanctus Basilius, Nunquam parvum
 malum est irreverentia illa, quæ in
 Legislatorem committitur, etiam in
 re parvâ. Verum est, ab eo, qui ve-
 nialiter tantum peccat, dici non pos-
 se, divinam Majestatem verè con-
 temni; cum saltem jam habitu ita
 comparatus sit, ut bonum illud, à
 quo ad peccandum inducitur, abomi-
 nari velit, quotiescunque simile bo-
 num à Deo graviter prohibitum, ipsius
 secum inimicitiam attraheret. Quare
 qui tantum venialiter peccat, Deum
 quidem omni creaturæ præfert, nec
 contra (quemadmodum docet San-
 ctus Thomas) sed præter legem
 operatur, potiusque modum legis
 quàm finem ab illa intentum pervertit,
 ad 10

Basilius in
 Reg.
 Min. 4.
 de reb.

St. Th. 2.
 2. q. 84.
 ar. 10
 tit. ad 10

tit. Modum pervertit, quia legem illo cum rigore, quo deberet, non observat; finem verò non pervertit, quia cum tam Dei, quam proximi dilectio sit finis legis, in illo actu nihil admittit, quo talis dilectio præscindatur; sed solum in causâ est, ut aliquantum diminuatur. Hoc totum quidem verum est, nihilominus venialiter peccans, semper bonum increatum æquo minoris facit; & si non contemnit, certum tamen est, eum non tantum illud facere, quanti deberet; & si Solum illi divino, cui omnia debet, terga non vertit, saltem viam; quam venerandi ipsius ostendunt radij, non omnino sequitur. Verbo, negari non potest peccatum veniale aliquo modo divina opponi voluntati, id est, si non quoad finem, saltem quoad modum præcepti; negari non potest, gloriam, quam DEUS actualiter à suis creaturis requiritur, diminui; neque etiam inficiari quis potest absolute loquendo, id Deo displicere, quare verissime Dei malum, quodam sensu, appellari potest. Malum est, quod quodammodo est ordinis divini, perfectæque divinorum præceptorum adimpletionis opponitur; an igitur, repero, leve malum nominari poterit? *Tu nullum peccatum puta leve, nullum negligendum.* Cave, dicebat Christus Sanctæ Brigittæ, ne ullum defectum unquam levem æstimes, ideoque corrigere negligas. Re ipsa quoque Christus culpas minimas parvi non fecit; quidem non tantum pro omnium hominum mortalibus, sed

& peccatis venialibus extinguendis labores suos, sanguinem, cruciatus, & mortem ipsam divinæ obrulit Justitiæ: quis igitur ex hoc quoque capite leve illud debitum æstimare poterit, quod infinito venarum suarum thesauro divinâ Justitiâ solvendum esse judicavit? Adhæc thesaurus indulgentiarum non tantum in mortalium sed etiam peccatorum venialium satisfactionem, incessanter à fidelibus applicatur. An igitur ad illa tam valida adhiberetur Medicina, si levem in nobis morbum efficerent?

V. At nihilominus dicetis, peccatum veniale vocari peccatum leve. Distinguo; si dicatis, *peccatum leve* vocari, concedo; sed si dicatis, vocari *malum leve*, omnino nego. In genere peccati est quidem leve, quia illud committentem absolute non reddit sceleratum; non enim ex se pœnam meretur æternam; cum animam à fine suo non avertat, nec ex se hominem Deo inimicum constituat; sed in genere mali est malum gravissimum, malum, quo non est majus, quam malum æternum, hoc est, peccatum mortale & Infernus. Peccatum mortale est majus malum peccato veniali, quia, absolute loquendo, est malorum omnium possibile maximum, Infernus est majus malum, quia cum illo Dei inimicitia conjuncta est, quæ nunquam cessat; cui gratia perpetuò subtracta est; quæ perpetuò à gloriâ separata est, quæque Summo bono in æternum privatur. Malum est, quod ordinata charitas extremo rerum omnium abominabilium odio detestari debe-

deberet. Caterum etiam aliquo sensu pejus ipsomet Inferno peccatum veniale dici posset; quia nullus casus dari posset, in quo unquam licite admitti potest. Atque aded videtis Deum supposito peccato mortali, alicui posse velle Infernum; nullo modo autem velle posse, ut aliquis peccatum Veniale vel unicâ solâ vice admittat; unde apparet malum culpæ etiam levioris, certam quandam imperfectam malitiæ infinitatem continere; quæ in nulâ pœnâ, quæ merè pœna sit, & non pœna & culpa simul, invenitur, pœna enim mera quandoque sanâ mente eligi potest, culpæ verò electio nunquam est licita. Et fortè ad hunc sensum dicebat Sancta Teresia, necesse esse, ut quis hanc veritatem intelligat, eamque pro infallibili teneat, unum solum peccatum Veniale majus esse toto Inferno. Quamvis quilibet aliunde gravissimè ad Infernum evitandum obligatus sit; utpote qui ultimo fine irrepârabiliter nos privat; nec sub gravi obligatione ullum peccatum Veniale fugere teneatur, quasi tale, per quod à dicto fine impetrando non excludimur, nisi ad tempus, id est, tamdiu, donec in Purgatorio deletum fuerit.

Vid. Suarez de Pecc. disp. 2. sect. 5. n. 18.

Vid. Sylv. Maur. de act. hum. ut q. 44. n. 25.

VI. Sed ut ad intentionem nostram redeamus. Quid judicatis nunc, Charissimi, de malo tali, quod malitiâ suâ, non nisi peccato mortali cedit & Inferno; imò in sensu quodam; si quoad pœnam sensûs saltem consideretur, ne quidem ipsi cedit Inferno? Vos, qui tanti facitis causam aliquam

forensis perdidisse, facultates amississe, charissimorum vestrorum aliquem morte vobis sublatum fuisse, quomodo leve illud malum existimare potestis, quod omnium creaturarum temporalium ruina majus est? Proponite oculis vestris terribilissimam illam stragem, à divinâ Justitiâ in universalis diluvio editam, quando ex omnibus hominibus octo soli in viâ super terram remanserunt. Putatur his temporibus mille hominum milliones in Mundo contineri, ita ut cum probabile videatur, nunc Mundum magis, quàm nunc hominibus repletum fuisse, similiter probabile sit mortuorum numerum mille millionibus longè superiorem fuisse. Fugite igitur, vos videre tantâ cadaverum multitudinem terram operantem esse, oculosque circa tam enormem stragem atcolentes intra vos dicite: O immensum exterminium, ô defolationem inauditam! Attamen minus malum est, quàm mendacium non grave. Equidem si levi aliquo peccato veniali, tam vastum potuisset impediri excidium, nec licitum fuisset, neque honorificum illud avertere; neque etiam bonum illud, quod ex generis humani liberatione resulâset, unius solius venialis culpæ malum propterea commissæ, unquam potuisset supprimere. Fingamus etiam Noëmum in Arcam suam aded fortunatam omnes creaturas viventes recipere potuisse, si propter hanc receptionem vel levem inobedientiam, contra Dei voluntatem committere debuisset, minus malum fuisset omnes, abs-

absque ullo remedio perire permittisse, quam eos salvare & non obedire, Quod si miseri illi omnes elevaris, verius Aicam manibus, flentibusque oculis simul Noënum rogassent, ut miseriam eorum commotus, in navim reciperet, liberam & altam voce eos repellere debuisset, clamareque; manete foris, maximum est malum vestrum, equidem agnosco illud; non est tamen malum, quod Deum concernit: est temporalis pœnæ malum, quod nec horrore DEO est, nec ignominia; ideoque nec cum minimæ culpæ malo comparari potest, quam propter vos admitterem: quare patientiam habete, & interite. *Longè melius est omnia corporea perire simul, quam ledi animam in re minima.* Totius Mundi visibilis ruina minus malum est, quam culpæ etiam minimæ assensum præbere, quæ tam in Animæ damnationem, quam in divinæ gloriæ diminutionem vergeret.

VII. Hanc necesse est peccati Venialis habere ideam, benèque advertere, quando illud leve vocatur, non absolute, sed comparative intelligendum esse; nec tunc considerari, quid in se ipso sit; sed quid sit peccato mortali comparatum. Sic angustia vocatur maris sinus respectu totius maris; & terra punctum vocatur totius Universo comparata; licet globus ejus tantæ sit vastitatis, ut viginti duo millia miliarium in suâ contineat circumferentiâ; & in quo tot Provincie, Principatus, Monarchiæ, tot campus, tot aquæ, tot montes, & syl-

væ comprehenduntur. Verum nos propter peccati originalis corruptionem infirmis illis similes facti sumus, qui apoplexiâ affecti, dimidiam amittere vitam. Quoad latus sinistrum, ex quo mala temporalia aspiciuntur, ad ea timenda, sentienda & evitanda, toti & meri sensus sumus; sed ex latere dextro, quod mala animæ respicit, toti stupidi sumus, nec quidquam sentimus, nil suo pretio æstimamus. Unde intra nos dicimus: quid mali est tam parva iniquitas? Beata Catharina Genueensis, cum quodam tempore radio quodam cœlesti illustraretur, ut cognosceret, quemadmodum ipsa loquitur, quantum etiam ipsa minimi actus, contra Dei voluntatem committendi, umbra sit timenda, miratur, quod ob hanc visionem, non quamprimum horrore extincta fuerit. Profectò, pergit enarrare, si lux illa in unico instanti non disparuisset, existimo, licet mihi adamantinum fuisset corpus, in minimâ illud frustra abiturum fuisse. Nec unica quidem in venis gutta mihi remansit, quæ non congelata fuerit, & ad tantam me deduxit debilitatem, ut me morituram putaverim. At DEUS me superstitem esse voluit, ut mirabilia hæc, quæ experta sum, aliis referre possem. Quapropter quid tandem erit peccatum Mortale, cum sola peccati Venialis umbra tam sit terribilis? Audite quæso, quomodo à DEO illuminatæ Animæ loquantur, & quam horrendum hoc vocent malum, quod vos leve dicitis.

II.

VIII. Leve non est Peccatum Veniale, si in se ipso perpendatur, adeoque nec parvum dici debet, si effectus ejus ponderentur. *Observa diligenter*, inquit DEUS, *ne incurras plagam lepræ*. Per hanc lepram à Doctoribus communiter Peccatum Veniale intelligitur, quod, sicut jam dixi, non quidem est mors animæ, sed quædam tamen illius contagio, ideoque extremâ cum diligentia illam evitare necesse est. *Observa diligenter*.

Deut.
9. 4. 8.

Illud in morbis præsertim funestum habetur, quod ad mortem disponant, viamque parent, quemadmodum fossiles & cunicularii furibundum exercitum præcedunt, à quo ultimum exterminium inferendum est. Ideoque magis perniciosus Peccati Venialis effectus ille est, quod animam ad peccatum mortale disponat, à quo mors ei infertur, dum Dei gratia, quæ vita illius erat, per hoc ab eâ aufertur. Quod duobus modis à Sancto Thomâ indicatis contingit; indirectè & directè. Primò quidem Peccatum Veniale indirectè disponit animam ad peccatum mortale, dum vultum illud aufert, quo torrens hic coerceretur, aggeresque solo æquat. Magnum contra peccatum mortale se defendendi munimentum est virtus. Hæc licet secundum habitum non nisi à peccato mortali omnino destruat, nihilominus quoad actum suum etiam, à Peccato Veniali deperditur. Magnes duos habet hostes: prior est ignis; qui attrahendi virtutem peni-

tusilli aufert; alter hostis est Adamas, qui suam eum virtute verè non privat, ejus tamen usum tollit. Eodem modo Charitas duos habet inimicos, unum majorem, qui est peccatum mortale, quique instar diabolici ignis omne virtuosæ operationis principium illi aufert; alterum minorem, id est, Peccatum Veniale, quod quidem vigorem non adimit, sed illum impedit, diminuitque præsentia suâ fervorem, non quidem ut existere omnino non possit, sed ne portò operetur. Haud aliter ac Adamas agit contra magnetem, qui in illius præsentia licet virtutem, quæ ferrum attrahat, non perdat, attrahere nihilominus nequit, aut attractum ferrum dimittit, & sic actu suo privatur. Hæc tamen inter virtutem moralem & naturalem est differentia in perniciem nostram, quod naturalis (qualis est lapidum) si non operetur, nihil perdat, sed moralis (qualis est Justorum) si ab operando desistat, magnum damnum patitur. Nihil enim est, quod quemvis bonum habitum magis enervet, quam ejusdem usûs continuata remissio. Quare actus virtutis intermittere sensim idem est, ac habitum illius perdere.

IX. Præter alia, quibus voluntas nostra à Divinorum mandatorum transgressione inhibetur, multum confert subjeccio illa, quam hæc ipsa voluntas Deo quasi supremo Domino suo proficitur. Quod si ergo in rebus parvis ab hac subjeccione se subtra-

here

here affusfaciat, etiam paulatim in rebus maioribus minus horrebit Deo repugnare, & contra illius præcepta recalcitrare. Quid causæ est, quod Veneris & Mercurij Stellæ, nunquam, sicut Luna, à terrâ Eclipsin patiantur? Ratio est illa, quia itinere suo parum à Sole recedunt, ita ut terræ inter hunc & illas se interponendi opportunitas non relinquatur. Et hæc ipsa causa est, cur Sanctæ Animæ timentes, vel parum etiam à divino Sole distare, nunquam innocentiae candorem amittant. Cum è contra aliæ libere instar Lunæ vagantes, & pro arbitrio suo ab increato Sole recedentes terrenorum bonorum amori locum dent, ut se interponat, felicissimæque gratiæ luce illas priver. Satis explicari non potest quantum hæc libertas, quâ quidam alicuius Juri utuntur, detrimentum adferat, dum quosvis inveniunt vultus, cum quovis sexu sermocinantur, ad quasvis facerías dant responsa, alter alterius manus levitate juvenili atrectat. Qui similes committit ineptias, statim responder objurgatus; quid hoc mali est? idem dicunt spectantes; idem quin etiam sæpe asserunt Parentes, qui hæc vident vel audiunt. Quid mali est? Malum est, de quo judicari non potest, quousque tendat; libertas enim illa in parvis impedimentum removeret, quo remoto ad majora procedatur. In principio, inquit Plutarchus, feras tantum homines interficiebant; sed venationis paulatim peracti, animalia etiam domestica occiderunt. Idem evenit in casu nostro. In principio

assuecit non nemo liberiori oculo, quo innocentem, ut ipsi videtur, feras insequendo delectationem venerat. quæ nulli noceat: sed deinde ab innocuâ prædâ ad strages domesticas magis nocivas procedit; ita ut denique non tantum iis, qui domi serviunt; sed nec illis, qui in eadem domo nati sunt, honor & reverentia habeatur. Itē nunc & quaerite, quid mali est? Est mali principium; quod sufficere debet ad timorem vobis incutiendum; levis enim error in principio, in progressu maximus efficitur.

Principium virtute majus est, quam Arist. 1; de celo.

X. Quod adhuc melius intelligitis, si consideretis, Peccata Venialia magno numero multiplicata, Justitiæ divinæ ansam præbere posse copiosiore gratiæ suæ opem retrahendi; quâ deinde anima destituta, non tantum in gravia labitur peccata, sed iis ad eò inhæret, ut nunquam ope seriæ pœnitentiæ resurgat. Et hæc est causa, cur Sanctus Augustinus dixerit; si id eò parvi facimus peccata venialia, quia parva sunt, horrere saltem deberemus, quia tam multa sunt. *Si contemnis quando appendis, expavesce quando nume in ep. ras.* DEUS inurbanitatis Animæ illius peractus, quæ non ab aliis, quàm iis, quibus penitus divinâ privatur amicitia, vult abstinere, non amplius latam ipsi incipit ostendere faciem; non tam faciles ipsi præbet amplius aures; non tam frequenter amplius visitat; verbo, non tam liberaliter suas exhibet gratias, ut pessi.

L. de indist. animal.

pessimæ ipsius avaritiæ, quam erga
 ipsum ostendit, par pari referat.
11. 17. 17. Propter iniquitatem avaritiæ ejus iratus sum, & percussi eum; abscondi à te faciem meam, & indignatus sum, & abiit vagus in viâ cordis sui. Magna profectò avaritiæ monstrositas est, quando Christianus tantis à DEO cumulatus beneficiis, deinde tam ingratus est, ut tantùm à gravioribus peccatis abstinere velit. Talis avaritia meretur, ut tam ingratham animam Deus iratus puniat, & quamprimum faciem suam ab eâ abscondat; id est, benignitatem suam & beneficentiam, majorémque ei auxiliorum copiam denegeret, *abscondi à te faciem meam.* Et ut deinde eam præteriens, aliquantum recedat, impedimentaque in viâ salutis obtinendæ objecta non removeat, *& indignatus sum;* unde denique sequitur, quòd anima uberiore DEI ope destituta, continuè tentata periculis, ipsâ difficultate vincatur, perque latam voluptatum mundanarum viam, per quævis prata vegetur. *Et abiit vagus in viâ cordis sui;* In quâ eam sæpe miserè perire permittit, ita ut eam non ampliùs in semitam rectam reducat. O horrendum terminum, ad quem à tam levi principio via sternitur! Tandem ad ultimum præcipitium devenitur. *Quis pernit modica, paulatim decidet, hoc est, decidet à pietate, decidet à statu gratia in statum perditionis.* Ut sacri sentiant Interpretes.

XI. Ite nunc & parva dicite peccata illa, quæ tam horrendos possunt producere effectus! quantum pro-

fuisset Christiano illi, qui ad extrema deductus, diaboli cœnsens tentationi, quantum, inquam, illi profuisset, si speciali providentiâ, ne eum tentare possent, in illo articulo Dæmones retinuisset; aut ampliori quadam gratiâ eum confortâisset, ut illorum manus effugere potuisset? sed negligentia suâ miser tantum amorem non promeruit, adeòque in exitium delapsus est. *Qui negligit viam suam, mortificabitur.* Siu hionem ^{19. 16} ajunt, dum spirat ventus à Venatoribus insequentibus nunquam capere posse; vento siquidem magnas illius alas explicatas implente adeò currens propellitur, ut navis remis velisque acta vix celerius provehatur; vento autem remittente, rarissimè effugere. Nos quoque in gravissimis tentationibus, præcipuè in articulo mortis exsurgentibus, infernales fugimus Venatores nos insequentes? felices erimus, si ita fugientes vehemens aliquis Spiritus Sancti ventus afflet, propellatque; tali enim aurâ velificantes, nunquam impiorum, persecutorum nostrorum unguibus in prædam cedemus. Quid autem fiet de nobis, si ventus non aspiret, aut tam debilis & remissus spiret, ut auxiliij ordinatij qualitatem non excedat? Et nos peccatorum venialium, quæ indies committimus multitudinè, adhuc speciali & superabundanti DEI ope indignos nos reddemus, & ne quidem ulla doloris signa ostendemus?

XII. Atque utinam saltem, donec tam immanis strages edatur, reverà multis peccatis venialibus opus esset? Sed

Sed quod fidem ferè superat; Unicum solum aliquando sufficit ad ruinam principium in miserâ animâ inchoandum. Putant nonnulli Judam perversionem suam ab eo incepisse, quod absque licentiâ quandam eleemosynarum à Christo sibi creditarum partem inter cognatos pauperes distribuerit, & quod leviori hâc culpâ paulatim avaritiam suam fovet, auxeritque, ut tandem auri acquirendi rabie adactus proprium Magistrum suum prodiderit. Itaque Judam in

Bigo de barathrum nequitia precipitavit, neglecta minimorum cautio. An nunquam audistis neglectam spinâ puncturam tam malignè degenerâsse, ut prius animi deliquium, denique mortem ipsam attulerit. Peccatum Veniale est febris quâdam ephemera, à qua, non nego, humores non pervertuntur. At quis nescit Ephemeram sæpius in Hæticam immedicabilem degenerare? Scintilla est, sed Deus avertat, ne Dæmon illam insufflare possit: non est ignis, qui inde accendi non queat. *Si sufflaverit in scintillam, quasi ignis exardet.* Non potest satis explicari, nec concipi ingens illud malum, quod à solo Peccato Veniali plonâ cum deliberatione admissio provenire potest; à tam tenui enim principio ad æternam perditionem transitur. Leo quidem laqueis irretitus à parvo forice vincula ejus atrodente libertate donatus fuit. Concupiscentia nostra est plusquam Leo, Non est malum, quod à faucibus ejus formidandum non sit, nisi à Sancto Deo timore bene constricta.

R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. II.

& circumdata sit. Attamen parva nonnunquam culpa ingenti hinc feræ carcerem aperuit, revinctaque etiam compedes solvit.

XIII. Hæc igitur prima via est, per quam anima ad peccatum mortale disponitur, viâ scilicet indirectâ. Secunda est directâ, id est, via facilis consequentiæ. *Dum amantur vana,* inquit Sanctus Augustinus, *perpetrantur mala.* Nonnunquam tantus in res vanas ponitur affectus, ut homo, ne id, quod vanum est, deserere cogatur, etiam id, quod peccaminosum est, sectetur, jamque id ipsum pro fine sibi constituat, quod prius tanquam medium animo inordinato quærebat. Fœnum septennumero à se ipso, non ab alio igne, accenditur: ob nimiam enim vaporum multitudinem in tantâ congerie constitorum, alter alterum fovet, donec flammam concipiant, fœnumque cum ipso fœnili in cineres redigant. Aspicite Juvenem illum, qui solum fallendi temporis gratiâ Juvenculæ sibi dilectæ ædes frequentat; cum illâ de rebus mundanis loquitur, confabulatur, & cum quadam levitate eidem corripit. Progressu temporis actus hujusmodi non graves, per integros deinceps menses repetendo, talem erga illam concipit affectum, ut quasi idolum veneretur: & quamvis hæc vivendi libertas in amante Filio summopere Patri displiceat; isque deserere eam jubeat, licet illi interdicitur deambulationes nocturnas, eumque minis terreat, & acrioribus verbis objurget, licet sub gravi pœnâ à dissolutorum juvenum

P P

num societate eundem jubeat esse procul, nihilominus in re tam justâ filius obstinato animo obedire Patri detrectat, & in illius contemptum domum puellæ, cujus fascino illigatus est, trequentare pergit. De nocte armatus plateas inambulac, contractamque cum discollis adolescentibus amicitiam mordicus ruetur; quin imò potius debitam negare mavult parentibus obedientiam, quam conceptum erga dilectam sibi puellam affectum abdicare. *Dum amantur vana, perperantur mala.* Plurimi hujusmodi actus inter duo similia corda repetiti, quibus non nisi venialiter simul peccant, dum alter alterum accendunt, tantam possunt excitare flammam, ut absque illâ quam prius sentiebant, difficultate, jam magnâ cum delectatione tandem ad graviter peccandum inducantur.

XIV. Hæc ipsa dispositio adhuc facillior redditur, ubi Peccato Veniali communis est cum mortali materia, quemadmodum si proximo aliquid, sed parum, furto tollatur, aut si leviter fama alterius lædatur. Tunc enim peccatum veniale differt à peccato mortali, sicut magnum à parvo, id est, sicut Leunculus lactens à Leone adulto, qui cum careat unguibus & dentibus, paulatim tamen hi crescent, & immanis fient lanienæ instrumenta.

S. Thom.
2. 2. 68.
ar. 6.
ad 1.

Veniale differt à mortali, sicut imperfectum à perfecto, ut puer à viro, ut docet Sanctus Thomas. Quare ut sapienter agamus, nullum peccatum quasi parvum contemnamus; licet enim in principio sit parvum, progrediente

tempore adhuc magnum fieri potest, & si jam naturâ suâ parvum sit, maximum in effectibus suis fieri potest, *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Inquit Sanctus Jacobus. Quod etiam hoc sensu intelligi potest; providere nos non posse, quousque peccatum veniale liberè in cor nostrum admissum tandem nos deducat; ab illo enim in scelorum & damnationis abyssum præcipitari possumus. Quare nullus hostis unquam contemni debet, cum ille, cujus nulla fuit habita ratio, omnium aliorum terribilissimus fieri queat, *Sapiens timet, & declinat à malo.* Et quo sapientior est, tantò magis timet; non aliter ac lepus, qui, quò magis annis crevit, eò profundius specum suum excavat, cum periculis compluribus evitatis multò sit factus cautior.

III.

XV. Verùm si tam parvæ curæ est Christi anis, ne in graviora labantur peccata, quis mirabitur, eos à levioribus ad hos lapsus disponentibus sibi tam parum cavere? hominem desperatum ad præcipitium properantem horror viæ ad idem deducentis non absterret. Videamus igitur, an validioribus motivis, quàm huc usque usi fuimus, facilius præsentem veritatem vobis persuadere queam. Dico igitur, Peccatum Veniale non tantùm ingens esse malum in essentiâ suâ, nec solum ingens esse malum in effectibus suis, sed etiam in pœnis suis esse malum grande, ita ut, licet quidem

fit

fit veniale, id est remissibile, non tamen illo sensu tam facile condonetur, quo communiter accipitur. Quod inde apparet, quia magnitudo debiti, nunquam melius cognoscitur, quam ex solutionis magnitudine: At tunc quis nescit, culpam quamvis esse debitum, ejusque solutionem esse poenam? Quare ex hac satisfactione facile, quanta sit illius summa, deduci potest; quamobrem si reum aliquem ob delictum vobis incognitum à Judice ad executionem, ad Leonum Lanienam, aut ad repentinam mortem, ita ut nec sibi ipsi opem praestare, nec ab ullo alio implorare liceat, damnatum videretis, an tale delictum parvi faciendum diceretis? Et tamen similes poenae, & quidem à Justitià divinà in venialem culpam latae sunt, de quâ dubitare nefas est, an in puniendo modum excedat, quae semper poenae rigorem misericordiae melle lollat aspergere. Sanctus Oddo Abbas Cluniacensis refert, Sanctum Gerardum comitem à DEO oculorum usum privatum esse, quod elegantioris vultus puellam fixis nimium oculis aspexerit. Sanctus quidam Propheta ob levem inobedientiam, ut à furibundi Leonis dentibus discerperetur, à Deo condemnatus fuit. Judæ Machabæo ob continuas victorias à DEI hostibus reportatas tam glorioso, quod successu temporis nimiam in Exterorum auxiliis spem posuerit, in medio triumphorum cursu vita subito ablata fuit: ob alias similes culpas quoque subitaneâ morte extincti fuerunt, Uxor

Lothi quidem, ob curiosum aspectum in salis statuam conversa est; Oza Levita coram arcâ extinctus concidit, tantum quod manu, & actu minus religioso eam attigerit; Ananias & Saphyra uterque mendacii Rei, coram Sancto Petro prolati, morte subitanâ puniti sunt; quod tamen mendacium, ut famosi sentiunt Interpretes, non nisi veniale fuit. Sed hoc parum est; quid dicturi estis, si vobis campum vastissimum cadaveribus oppletum, stragibus plenum, horrore squallentem monstravero? An non ex ingenti hujusmodi desolatione peccati, quod lanienae hujus causa est, gravitatem facile erit colligere? Audite igitur: David Rex Joab exercitus Archistratego in mandatis dederat, ut totius in Regno suo Populi numerum iniret; & hoc ex quadam complacentiâ quam sentiebat ex eo, quod florentissimi Regni Dominus esset. Propter hanc gloriam, quae coram hominum oculis non exigua laus, & boni regiminis species videri posset, Deus præcepit Prophetae Gad, illi denuntiaret, aut septem annorum famem, aut trium mensium bellum, aut trium dierum pestem eligendam. Et quia tales inter angustias David ultimum quasi minimam manus hominis sibi vendicaret partem, vix intra triduum septuaginta subditorum millia pestiferâ lue abrepta sunt. Charissimi, factum hoc momenti suis librare. Si Sicarius aliquis centum homines occidisset, illum pejus quam Draconem extimesceretis. Cur ergo tam

pari facitis Peccatum Veniale, quod Regno integro luctum induxit? Quot matres ob tenerimarum pro-
 llium suarum necem in lacrymas abi-
 verunt? Quot filii parentibus, quot
 Sponsi conjugibus, quot uxores mari-
 tis orbatae sunt? Verum quidem est,
 etiam Populum aliorum scelerum
 reum, quae, ut notat Sanctus Grego-
 rius, promeruerant, ut Davidis in
 hanc vanitatem lapsus à Deo permit-
 teretur, ob quem tanta delin multitu-
 do perire debebat; nihilominus sola
 illa vanitas causa fuit immediata, ex
 qua tanta hominum strages secuta est.
 Quid mali est, dicitis vos, foeminam
 majori studio se comere, quam quo ad
 ornandum Altare uteretur? *Circum-*
ornata ut similitudo templi. Quid mali
 est, quod quodam fastu inter Eccle-
 siam, allorum venerur obrutus & lau-
 des, & dum à Sacerdotibus hymni
 decantantur Deo, quibus & ipsa de-
 votionem suam jungere deberet, aspi-
 cientium se eliciat encomia? Deni-
 que totum hoc nihil aliud est, quam
 parùm aliquid vanitatis. Estote sicut
 dicitis, An igitur vanam gloriam
 non magis timetis, quam tigridem
 unguibus carentem, cum tantae San-
 ctitatis Propheta, qualis erat David,
 eam, ut supra dictum est, tam cruen-
 tam expertus sit? Ponamus Deum
 pari in vos severitate non acturum, an
 verò non contremiscitis, cum non
 ignoretis, eam vos promereri? Hac
 ambitio, ista superbia, illa sine ullà
 causà in templo confabulatio, ille
 de proximi defectibus jam notis ser-
 mo, haec tua ostentatio, ille aliorum

contemptus, illa licet levis alterius
 prosperitatis invidia, quacumvis
 nullius momenti malum tibi videat-
 ur, nihilominus malum est, quod ju-
 re merito tibi, toti familiae, imò to-
 ti posteritati mortem adferre potest,
 Quod si Deus hanc à te poenam non
 sumit, gratias illi age; toris enim
 ab eo vitam recipis, quoties ob
 culpas tuas eam perdere merebaris.
 Quid quod non tantum peccando
 venialiter, actibus praesertim delibe-
 ratis, vità privari, sed milles crude-
 lissimè excanificari merebaris. Au-
 dite, quod Sancta Catharina Senensì
 dixerit Deus, uti illa in suis refert
 Dialogis: Scias, inquit filia mea,
 omnibus poenis, quas Anima in hoc
 Mundo sustinere potest, integram
 aliquam culpam condignè expiari
 non posse.

XVI. Sed quid adhuc juvat dubi-
 tare, cum Deus leve delictum longiore
 poenà in purgatorio dignum iudicet? Ex
 Sanctorum virorum testimoniis
 notum est, minimam Purgatorij pe-
 nam, omnibus hujus Mundi crucia-
 ribus sensibiliorem esse, ita ut Sancta
 Brigitta eam in suis Revelationibus
 vocet incomprehensibilem; cum enim
 Animam separatam afficiat, illius gra-
 vita eum in hac vità sensibus nostris
 praepediti comprehendere non vale-
 mus. Profectò quicumque reum ali-
 quem solum per unam horam vivum
 in igne servare posset, tormentum
 invenisset, cui par nullus unquam
 Tyrannorum excogitasset. Quid ergo
 erit vivum non unicà tantum horà
 sed multis annis in Purgatorij flam-
 mis

mis durare? Unicus solus annus octies mille septingentas sexaginta sex horas continet. Judicate ergo, quàm abominabile sit coram Deo peccatum illud veniale, quod tam diuturnâ à Deo pœnâ puniri potest, sæpiusque puniatur? *Unus cujusque*

1. Cor. 3. opus quale sit, ignis probabit. Ignis

adeo terribilis clarissimè ostendit, an transgressiones nostræ tam leves sint, quemadmodum Fidei nostræ debilitas nobis exhibet; præsertim ubi consideraverimus tanta justitiæ severitate etiam in ipsosmet amicos suos

De glor. Confess. 4. h. Deum animadvertere. Sanctus Gregorius

Turonensis refert Sanctum

Martinum Beatæ Vitallanæ sepul-

chrum visitantem post longas preces

à Sanctâ petiisse, quale esset gaudium,

quo nunc ex visione beatificâ frue-

retur? Respondit Sancta Virgo:

nihil mihi constat de gaudio, quæ ad-

huc in Purgatorio illam erga Sanctis-

simam Christi Passionem luere cogor

irreverentiam, quando feriâ sextâ

cincinnos capitis lavi. Sanctus Gregorius

Magnus etiam recenset, Pa-

lchadium Diaconum, irreprehensibili-

lis vitæ vitum, solo vestium contactu,

jam mortuum, malignos spiritus ab

energumini cujusdam corpore fugâsse;

nihilominus quoddam ceteri cujusdam

Laurentij ad Pontificatum Romanum

anhelantis ambitioni adhæssisset ali-

quantulum, ad ferventissimas quas-

dam thermas, crudelissimam profectò

Purgatorij speciem, à Deo relegatum

fuisse. Sanctus Petrus, Damianus

Author est, Sanctum Severinum Ar-

chiepiscopum Coloniensem, quoddam

horas canonicas absque debitâ tem-

porum distinctione recitavit, ut pro

agendis majoris momenti in aulâ ne-

gotiis liberior esset, cuidam Sacerdoti

flammis circumdaturum apparuisse

adeo acerbis, ut apprehensa illius ab

eo manus usque ad ossa consumpta

fuerit. Hæ sunt divinæ justitiæ de-

monstrationes, ut, quanta sit cujus-

cunque culpæ etiam venialis gravi-

tas, apprehendamus. Et nos adhuc

parvam illam vocabimus? *Pœna non*

debet excedere culpam. Si ergo pœna

sint tam acerbæ, quomodo illarum

culpas audemus contemnere, imò

etiam per jocum ridere? Si jocus es-

set, tam gravibus se onerare debitis,

Deus nunquam tam gravem solutio-

nem exigeret. *De minimis non curat*

prætor. Non decet supremum Gu-

bernatorem in sententiâ de rebus mi-

nimis ferendâ occupari. Quare ubi

suprema Majestas aliquid decernit,

non ludicras, sed maximi momenti

res esse tenendum est. Nimis olim

severitatis arguebantur Consules Ro-

mani, quod postquam tantâ cum glo-

riâ bello Africano finem imposuisset

Scipio, eum ad reddendam impensa-

rum rationem vocaverint. At Sancti

illi, de quibus locutus sum, trium-

phantium more, Mundo ipso, se suis-

que sensibus & inferno devictis ex

hac vitâ discesserant. Quomodo igitur

enormis non posset dici rigor

parvulorum defectuum, durante hoc

bello, commissorum, rationem exi-

gere, si verè defectus illi parvi fo-

rent, & non potiùs magni momenti

essent debita?

XVII. Denique auscultate, an unquam tanquam jocus Peccatum Veniale despici possit. Casus ille contingere potest, ut propter Peccatum Veniale anima æternas pœnas luere debeat. Siquidem Peccator Divinâ privatus gratiâ moriens, secumque cum peccato mortali, quo illam amiserat, peccatum veniale in Orcum adferens, non solum gravis illius transgressionis causâ, sed etiam propter hanc leviolem culpam non extinctam æternas in barathro illo pœnas dare debebit; quia sicut in Inferno non remittitur culpa, sic quoque nullus erit pœnæ remittenda locus; quare utraque erit æternæ; conveniens enim est, ut ille sibi ipsi semper in pœnis suis displiceat, qui peccatis suis, quæ commisit, semper Deo displicere non erubuit. *Peccata vestra absconderunt faciem ejus à vobis.* Ecce pœnam vestram in perpetuâ à summo bono separatione ab Isaiâ descriptam, *Manus enim vestra polluta sunt sanguine.* Ecce peccata vestra per manus pollutas significata. *Et digiti vestri iniquitate.* Ecce peccata venialia per digitos expressa. Hæc & illa, ut videtis, quemadmodum Oleaster commentatur, funestæ illius & nunquam finiendæ punitionis simul causæ adducuntur. *In Inferno nulla est redemptio, hoc est, nec redemptio à culpâ, nec redemptio à pœnâ.* Ad confirmandam hanc doctrinam à me allatam, præter plures illustres alios Doctores, Angelicus Seraphicus, id est, Sanctus Thomas & Bonaventura consentiunt, quorum sola sufficeret sententia, si

non jam in Scholis esset communissima. Quare cum talis culpa tantas in hac vitâ mereatur afflictiones, tantas semper in Purgatorio, imò etiam in ipso Inferno subire cogatur, quomodo illam impostero despiciere poterimus, quasi ejus remissio esset tam facilis & absque ullis sumptibus impetrari queat? Illud Africæ pro-montorium, quod mitiori vocabulo *Caput bona spei* nominatur, quandoque tantas patitur tempestates, ut à nautis mutato nomine, *Caput Leonis* appellari soleat. Optarem nos quoque ita facere, ita ut malitiæ, quam in se omne peccatum veniale continet profunditatem, nec non eam, quam in animâ excitat, tempestatem, scopulos & syrtes, tamque luctuosa, ad quæ tandem deducere posset naufragia considerantes, nomen illi unanimitè mutemus, & saltem privatim in corde nostro peccatum non veniale, non parvum, non leve, sed grave in essentiâ suâ, magnum in effectibus, & in pœnis excedens mensuram vocemus.

IV.

XVIII. Veruntamen neque hic præcipuus est fructus, quem ex hodierno Discursu haurire debetis. Maximus fructus hic esse debet, ut exinde colligatis, quàm grave malum sit quodvis peccatum mortale. Artis est, ex plantâ pedis justam hominis staturam designare. Imò fama est, Phidiam sculptorem eximium non solum ex pede, sed ex ungue totam ingentis Leonis molem dimensum esse. Ita & nos facere deberemus. Eximimo

Syl.

Maur.

de act.

hum.

q. 40.

n. 13.

If. 59. 2.

nimo ungue, id est, ex minimo peccato, quadam proportione, quanta & quam vasta sit bestia illius infernalis moles, hoc est, peccati mortalis, Imaginari nobis deberemus. Ponamus enim Mundum aded corruptum, qualis est modernus, ab aeterno fuisse, in eoque infinitos semper homines supra terram vixisse; ab hoc igitur tempore infinita consequenter commissa fuisse peccata venialia; artamen hoc ingens peccatorum mare unius solius culpe mortalis profunditatem non aequaret. Ratio autem est illa, quia cum peccatis venialibus homo nihilominus manet in via, quae ad finem ultimum conducit, licet minus debite ad illum tendat; at peccato mortali inquinatus absolute ultimo fini terga vertit; quare infiniti venialiter peccantes unius mortaliter delinquentis malitiam non aequant; quemadmodum infiniti in stadio pro bravio currentes, sed claudicantes, hoc defectu suo uni soli non aequivalerent, qui contempto bravio, quantum potest, currendo stultissime ad terminum oppositum converteretur. O quanta igitur est in peccato malitiae abyssus! Quis fundum illius attingere poterit? Si unum solum peccatum veniale tam grave malum est, quemadmodum hodie vidimus, quantum malum non peccatum mortale erit, quod infinitis peccatis venialibus, infinities gravius est & deformius?

XIX. quapropter quidquid adhuc in peccati detestationem generaliter accepti adduci potest, finiamus pulcherrimis illis Ecclesiastici verbis, ad

debitam erga hoc monitum immane abominationem magis imprimendam aptissimis. *Quasi à facie Colubri fuge peccata: si accesseris ad illa, suscipiem te.* Non solum, inquit Deus peccata, sed etiam aspectum illorum, tenuem speciem, & ut ita dicam, ipsorum umbra fugiendam esse; deliberandum non esse, liceatne tentationi consentire an non, quemadmodum nemo deliberandus haeret, an serpentem quem licet à longè adrepentem videt, effugere debeat.

XX. *Quasi à facie colubri fuge peccata.* Non solum peccatum grave, sed etiam id, quod leve videtur, fugitote: *Peccata.* Multi Philosophi non positivam in corporibus levitatem, sed tantum majorem aut minorem assignant gravitatem. In genere mali moralis hanc opinionem verissimam esse vobis persuadete. Nullum esse malum positive leve, sed omnia esse; aut minus, aut magis gravia, prout omnino finem impediunt, aut ejus assecutionem difficilem reddunt. Non posse malum illud esse leve, quod integram Dei voluntatem nobis adimplere non permittit. Non posse leve esse illud malum, quod ad gratiam tam actualis, quam habitualis jacturam nos disponit, ut gloriam illam in caelis nobis praeparatam aeternum privemur. Non posse malum illud esse leve, quod paenis in purgatorio subeundis omni apprehensione nostram saevioribus nos subjicit. Si sciret homo, quantos dolores ob minimam contra Dei voluntatem habitam detestationem subire deberet, aiebat Christus Beato Henrico Susoni, mallet sibi *saepius*

Ecccl. xi.

C. 2. 32
de ruptis
bus

sæpius de die caput amputari, quam unquam illâ gaudere.

XXI. *Euge peccata.* Sed supra omnia, Charissimi, fugite peccatum mortale, quod propriè peccatum est, pluresque ob causas tam luctuosum meretur nomen. Desidero enim vice ultimâ hac justam tamen estimationem in animis vestris impressam relinquare. Quare primò considerate vastitatem ipsius esse omnî mensurâ majorem. Peccatum enim mortale omne possibile mali genus in se comprehendit. Alia mala sunt mala particularia; Paupertas divitijs non aliâ re nos spoliât, infamia solum aufert honorem, morbus sanitatem tantum tollit, & sic de cæteris: at peccatum est malum universale, quod

Vide Bellarm. de larm. de gemit. l. 129 omne malum in se comprehendit, omnèque bonum nobis aufert. Præterea malum quoddam est, quod non omnibus. Deo nocet (non quidem intrinsecè, quod impossibile est) sed eo modo nocet quo nocere potest, id est, extrinsecè quoad gloriam illi debitam, & obsequium, quod à Creaturæ suis exigit. Nocet Beatis cæli Incolis, quia concive illos privat, de quoper infinita sæcula sibi complacerent. Nocet animabus Sanctis in Purgatorio detentis, quas privat auxilio, quod ex bonis operibus hominis in Dei gratiâ viventis sperare possent. Nocet Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, cujus putrida quædam reddit membra, ideoque ferro & igne digna efficit. Ipsi etiam nocet Inferno, cui novos transfert reos, novosque ad augendum incendium titiones injicit. Verbo,

Peccatum mortale ex impijs tot quasi pestiferos facit Dracones, à quibus regiones vicinæ inficiuntur, eamque contagioso halitu suo edunt st. agam, quam dentibus non inferrent.

XXII. Eodem modo mensurâ nullâ adæquatur mali hujus altitudo, intolerabili siquidem superbia suâ supra Deum ipsam collocat. *Adversus 1. Theof. 2.* *Et extollitur supra omnes, quod dicitur Deus.* In Deo infinitæ sunt perfectiones, infinitæque causæ, propter quas nostrum meretur obsequium. Supra omnes autem has perfectiones propria voluntate suâ peccator se extollit, contraque omnes has rationes caput erigit; nec aliud vult, quam quod sibi placet; ita ut in actionibus suis, quoad malitiam tenebrosa quædam Omnipotentis malefactoris similitudine, se ipsum primum principium & ultimum finem constituat. *Faciendo impunè, quod non liceret. Lib. 1. inquit Sanctus Augustinus, tenebrosa 6. 6.* *Omnipotentis similitudine.*

XXIII. Sed Væ temeratio illi, qui Magno Factori suo contradicit. *Vo qui contradicit victori suo.* Peccator si- *1. 46. 8.* quidem tam superbus, qui supra cæli altitudinem se extollens, plus esse vult, quam ipse Deus, in Errorum abyssu demergeretur. *Et tu Capharnaum usque ad calum exaltata, usque ad infernum demergeris. Luc. 10.* Quare etiam omnem mensuram excedet ipsius profunditas. Peccatum enim summa est à Primo esse elongatio; unde non est possibile, profundiorum inveniri abyssum, quam illam, in quam quis peccator culpâ suâ se præcipitat. Inter Deum & ipsum

infinitæ quoddam distantæ Chaos interjacet, Ideoque propter summam hanc separationem infelix majori afficitur dolore, quam si in nihilum, ex quo ingratus divinâ Creatoris virtute extractus fuit, redigeretur. *Melius erat illi, si natus non fuisset homo ille*

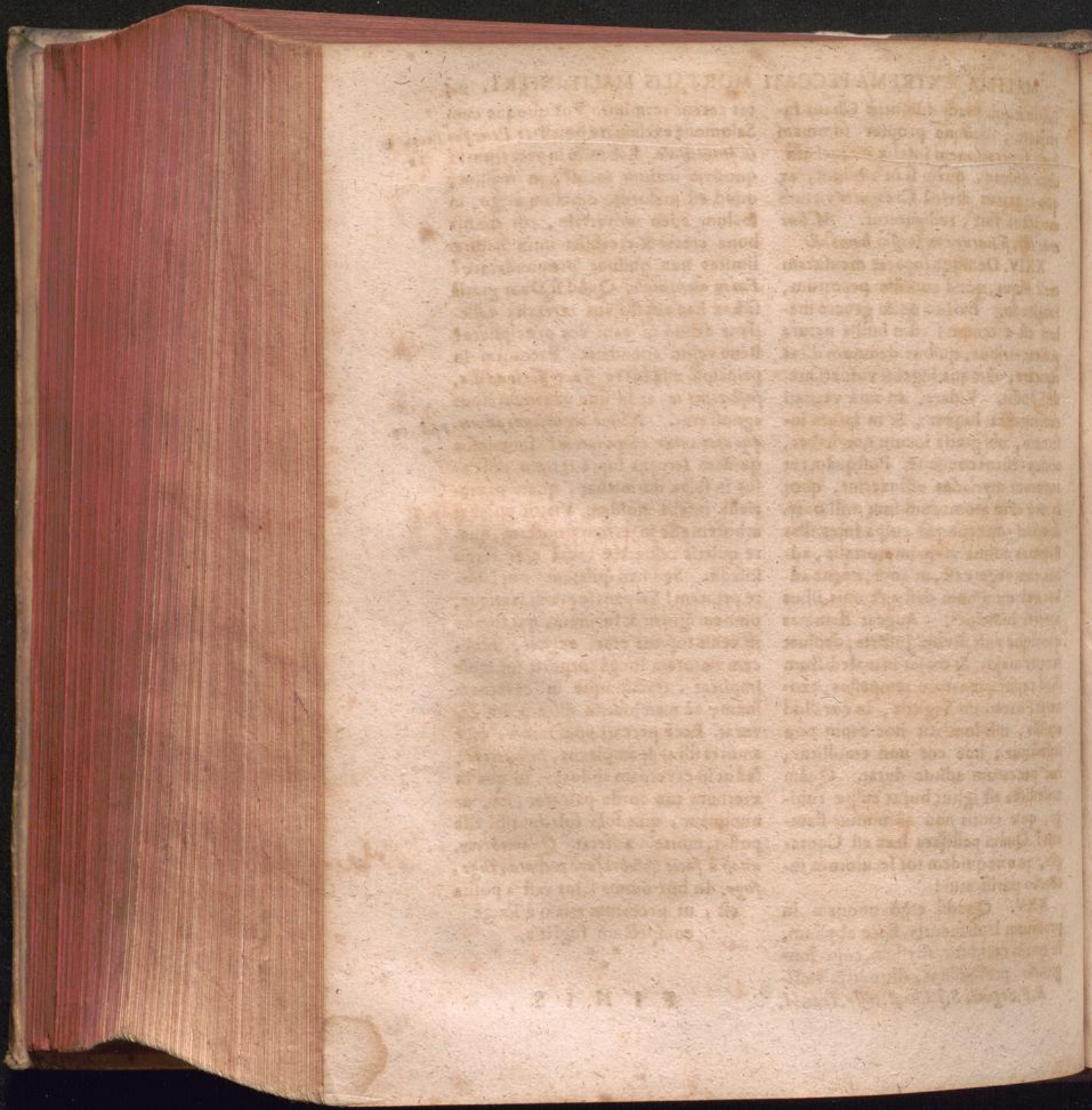
XXIV. Denique superat mensuram mali hujus, quod continet peccatum, longitudo. Ex suo enim genere malum est æternum; cum nullis natura polleat viribus, quibus damnum illius reparare, tamque ingenti vulnere mederi possit. Videte, an non veritati consentanea loquar, & in ipsum infernum, ubi gratia locum non habet, oculos vestros conijcite. Postquam tot annorum myriades effluxerint, quot in toto aëre atomorum sunt milliones, damnati cujuscunque culpa inter illas flammæ adhuc vivit immortalis, adhuc tam vegeta est, ut antè, neque adhuc vel minimum destructionis illius apparet indicium. Augeat flammæ quousque vult divina Justitia, depluat semper major, & major in maledictum illud caput pœnarum tempestas, exoneret Pharetram Sagittis, in cor illud emissis, nihilominus hoc caput non inflectitur; hoc cor non emollitur, hoc peccatum adhuc durat. Quàm maledicta est igitur hujus culpæ rubigo, quæ tantis non absimitur flammis? Quàm pestifera hæc est Contaglo, quæ ne quidem tot seculorum incendio purificatur!

XXV. Quodsi ergò unquam in peccatum lapsi fueritis. Ecce abyssum, in quam cecidistis, abyssum, cujus longitudo, profunditas, altitudo & vasti-

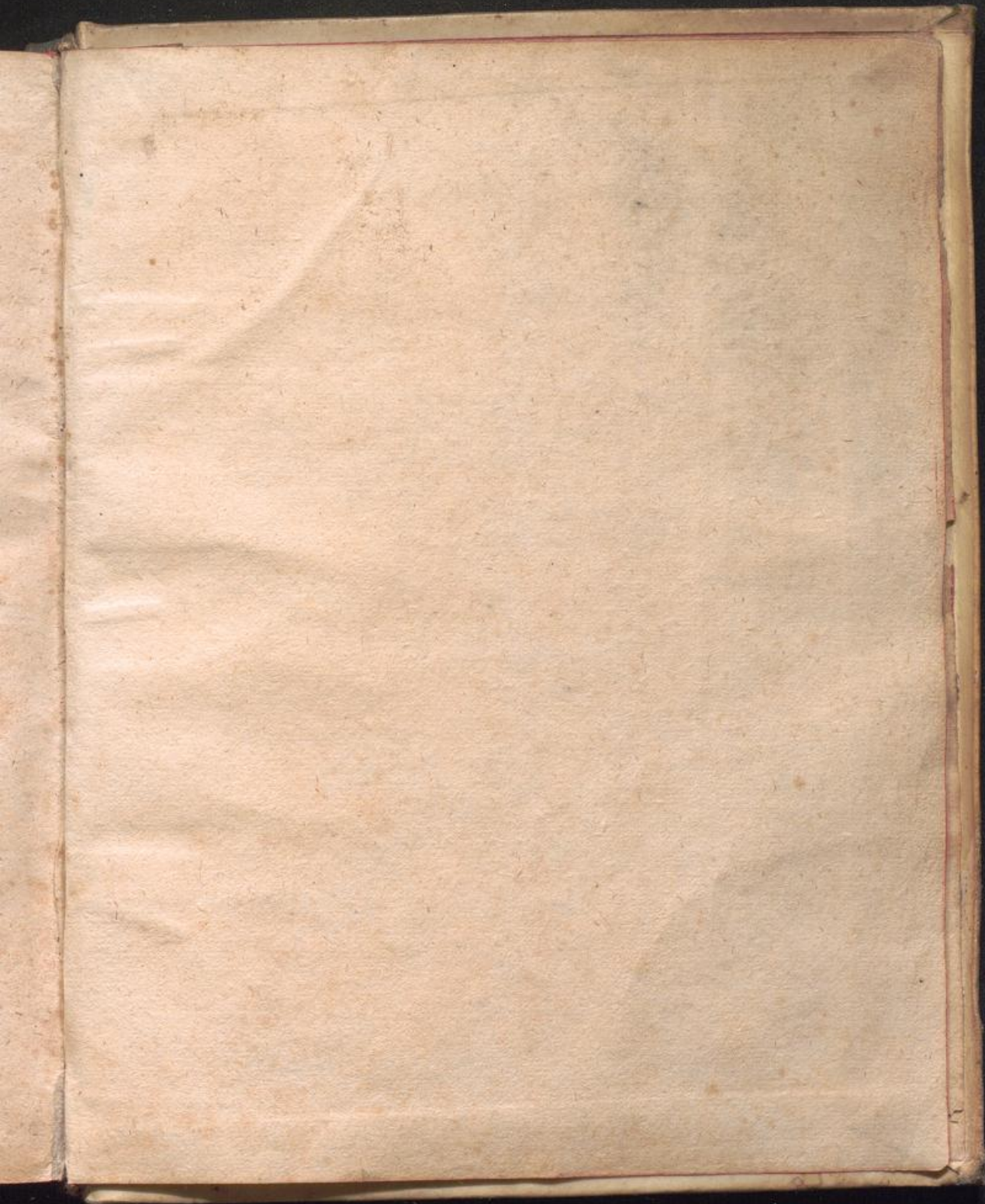
R. P. Segneri S. J. Christ. Instr. Tom. II.

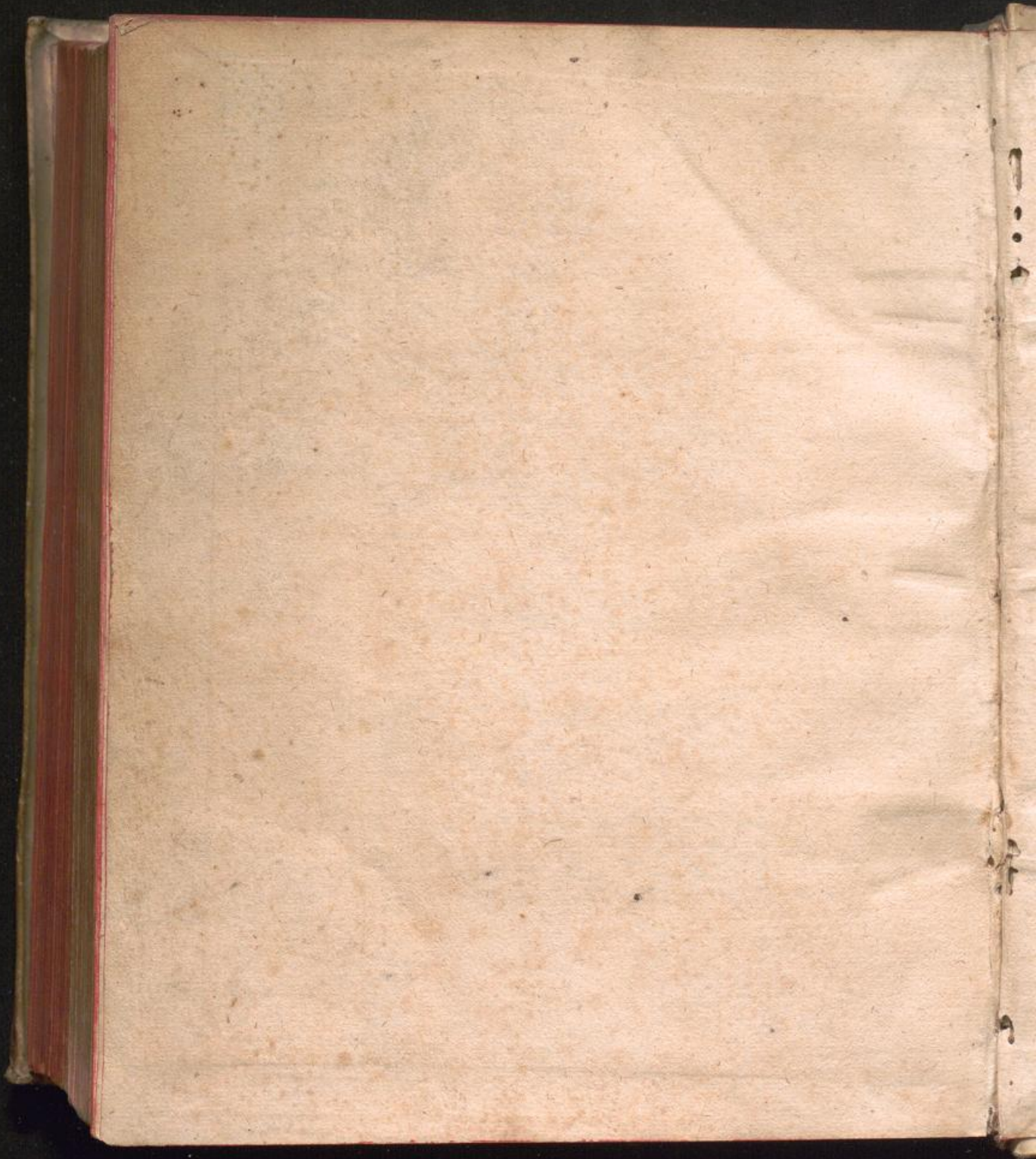
tas carent terminis. Vos quoque cuni Salomone exclamare potestis? *Pene fui Provi. 40 in omni malo.* Labendo in peccatum in quodvis malum incidit, in malum, quod est malorum omnium origo, in malum adeo universale, cui omnia bona creata & creabilia intra naturæ limites non possunt præponderare? *Fui in omni malo.* Quòd si Deus gratiâ suâ ex hac abyssu vos extraxit, velle-tisne denuo in eam vos præcipitare? Bene velim attendatis, Peccatum in principio esse suave, *si accesseris ad illa, suscipient te,* at in fine venenum illius agnosceretur. *Nonne cognoscent omnes, psal. 14. qui operantur iniquitatem?* Immensus quidam serpens supra terram distensus in sylva dormiebat, quem præteriens infelix quidam Viator putabat arborem esse in terram dejectam, quare quietis capiendæ causâ ejus tergo insedit. Sed heu quietem omni labore pejo-rem! Serpens se premi sentiens, omnem ignem & furorem, qui somno in venis sopitus erat, excitat, infelicem viatorem longâ corporis sui mole implicat, tractumque in cavernam suam, ac membratim discerptum devorat. Ecce peccati comitarem, ecce amores illius & amplexus, *suscipiet te,* sed ut in cavernam abducat, in qua in æternum tuo corde pascatur, ita, ut nunquam, quæ sola solatio tibi esse posset, mortem adferat. *Quamobrem, quasi à facie colubri fuge peccata, fuge, fuge.* In hoc omnis salus vestra posita est, ut peccatum etiam à longè conspectum fugiatis.

* * *
F I N I S.

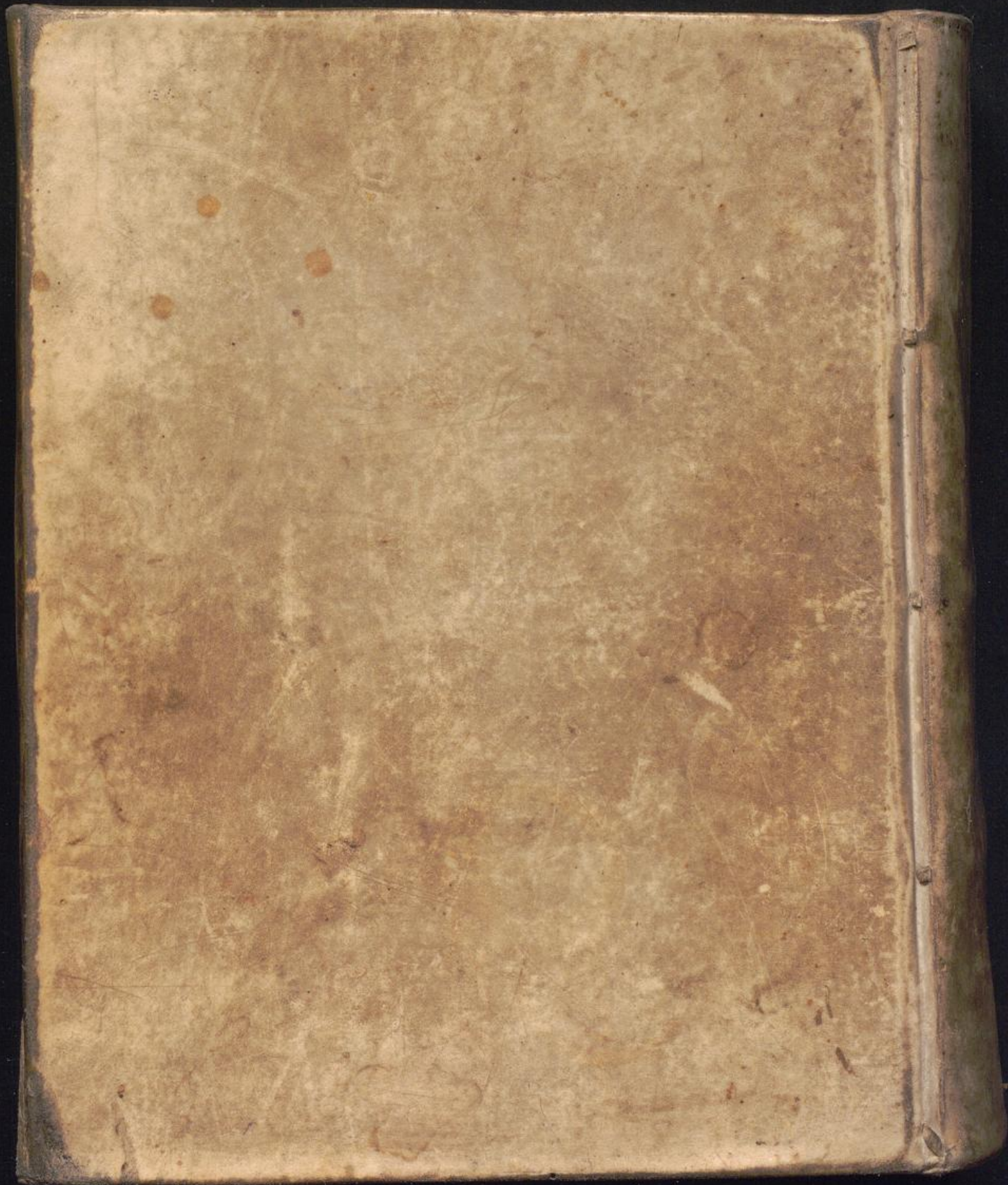
Faint, illegible text in a historical script, possibly Gothic, covering the majority of the page. The text is arranged in two columns, with some larger initials or headings. The ink is faded and the paper is aged, making the text difficult to read.

SEGNERI

Hom. 1. 1. 1.

1. 1. 1.

Th
3010